37 B 4774

Text of Leviticus, Numbers and Deuteronomy, with Targum, Rashi and an Arabic tr by Saʿadia

Bible - O T - Pentateuch

ויקרא אל משה וידבר יהוה אליו מאהל מועד לאמר: וקרא למשה ומליל יי עמיה ממשכן
זמנא למימר: תם דעא אלה במוסי וכאטבה מן קבא אלמחצר קאילא: דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם אדם כי יקריב מכם קרבן ליהוה מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את
קרבנכם: מליל עם בני ישראל ותימר להון אנש ארי יקריב מנכון קרבנא קדם יי מן בעירא
מן תורי ומן ענא תקרבון ית קרבנכון: כאטב בני אסראיל וקל להם אי רגל קרב מנכם קרבאנא
ללה מן אלבהאים פמן אלבקר ואלגנם תקרבונה: אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו
אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני יהוה: אם עלתא קרבניה מן תורי דכר שלים
יקרבניה לתרע משכן זמנא יקריב יתיה לרעוא ליה קדם יי: אן כאן קרבאנה צעידה מן אלבקר
פדכר צחיח יקרבה וליקדמה אלי באב קבא אלמחצר עלי מא ירתצא ענה בין ידי אללה:
וסמך ידו על ראש העלה ונרצה לו לכפר עליו: ויסמוך ידיה על ריש עלתא ויתרעי ליה
לכפרא עלוהי: ויסנד ידה עלי ראסה וירתצא ענה ויגפר לה: ושחט את בן הבקר לפני יהוה
והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד:
ויכוס ית בר תורי קדם יי ויקרבון בני אהרן כהניא ית דמא ויזרקון ית דמא על מדבחא סחור סחור
דבתרע משכן זמנא: ויד̇בח אלת̇ור בין ידי אללה וליקרב בני הרון אלאימה אלדם וירשוה עלי
אלמדבח מסתדירא אלדי ענד באב קבא אלמחצר: והפשיט את העלה ונתח אתה לנתחיה:
וישלח ית עלתא ויפליג יתה לאברהא: ויסלך אלצעידה ויעציהא אעצאא: ונתנו בני
אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש: ויתנון בני אהרן כהנא אישתא
על מדבחא ויסדרון אעיא על מדבחא: וישעל בני הרון אלאמאם נארא עלי אלמדבח
וינצ̇דו עליה חטבא: וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר
על העצים אשר על האש אשר על המזבח: ויסדרון בני אהרן כהניא ית אבריא ית
רישא וית תרבא על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא: וינצדו בני הרון אלאימה אל
אעצא ואלראס ואלקצבה עלי אלחטב אלדי עלי אלנאר אלדי עלי אלמדבח: וקרבו וכרעיו ירחץ
במים והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחח ליהוה: וגויה וכרעוהי יחליל
במיא ויסיק כהנא ית כולא למדבחא עלתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ובטנה ואכראעה

ויקרא לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה לשון חבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו שנ' וקרא זה אל זה אבל לנביאי האומות עבו״ם נגלה עליהן בלשון עראי שנ' ויקר אלהים אל בלעם ׳אליו׳ משה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין יכול אף להפסקות היתה קריאה ת״ל וידבר לדבור היתה קריאה ולא להפסקות ומה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין ק״ו להדיוט הלומד מן ההדיוט ׳אליו׳ למעט את אהרן רבי יהודה אומר י״ג דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן וכנגדן נאמר י״ג מיעוטין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן ואלו הן י״ג מיעוטין לדבר אתו מדבר אליו וידבר אליו ונועדתי לך כולן בתורת כהנים יכול ישמעו את קול הקריאה ת״ל קול לו קול אליו משה שומע וכל ישראל לא שומעין ׳מאהל מועד׳ מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל יכול מפני שהקול נמוך ת״ל את הקול מהו הקול הוא הקול המתפרש בתלים קול יי בכח קול יי בהדר קול יי שובר ארזים אם כן למה נאמר מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק כיוצא בו וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונה יכול מפני שהקול נמוך ת״ל כקול אל שדי בדברו אם כן למה נאמר עד החצר החיצונה שכיון שמגיע שם היה נפסק ׳מאהל מועד לאמר׳ יכול מכל הבית ת״ל מעל הכפרת יכול מעל הכפרת כולה ת״ל מבין שני הכרובים ׳לאמר׳ צא ואמור להם דברי כבושין בשבילכם הוא נדבר עמי שכן מצינו שכל לח׳ שנה שהיו ישראל במדבר כמנודים מן המרגלים ואילך לא נתייחד הדבור עם משה שנ׳ ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר יי אלי לאמר אלי היה הדבור ד״א צא ואמור להם דברי והשיבני אם יקבלום כמה שנ׳ וישב משה את דברי העם וגו׳ ׳אדם כי יקריב מכם׳ כשיקריב בקרבנות נדבה דבר הענין ׳אדם׳ למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל ׳הבהמה׳ יכול אף חיה בכלל ת״ל צאן ובקר ׳מן הבהמה׳ ולא כולה להוציא את הרובע ואת הנרבע ׳מן הבקר׳ להוציא את הנעבד ׳מן הצאן׳ להוציא את המוקצה ׳ומן הצאן׳ להוציא את הנוגח שהמית כשהוא אומר למטה מן הצאן ומן הבקר שאין ת״ל להוציא את הטרפה ׳תקריבו׳ מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות ׳קרבנכם׳ מלמד שהיא באה נדבת צבור היא עולת קיץ המזבח הבאה מן המותרות ׳זכר׳ ולא נקבה כשהוא אומר זכר למטה שאין ת״ל זכר ולא טומטום ואנדרוגינוס ׳תמים׳ בלא

יגסלהא במא ויקתר אלאמאם אלכל עלי אלמדבח צעידה קרבאן מקבול מרצי ללה:
ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעלה זכר
תמים יקריבנו: ואם מן ענא קורבניה מן אמריא או מן בני עזיא לעלתא דכר שלים
יקרבניה: ואן כאן קרבאנה מן אלגנם מן אלצאן או מן אלמאעז צעידה פליקרבה דכרא צחיחא:
ושחט אתו על ירך המזבח צפנה לפני יהוה וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח
סביב: ויכוס יתיה על שידא דמדבחא ציפונא קדם יי ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמיה על
מדבחא סחור סחור: וידבחה אלי גאנב אלמדבח שמאלא בין ידי אללה וירשו בני הרון אלאימה
דמה עלי אלמדבח מסתדירא: ונתח אתו לנתחיו ואת ראשו ואת פדרו וערך הכהן
אתם על העצים אשר על האש אשר על המזבח: ויפליג יתיה לאברוהי וית רישיה וית
תרביה ויסדר כהנא יתהון על אעיא דעל אישתא דעל מדבחא: ויעציה אעצא
וראסה וקצבה וינצדהא אלאמאם עלי אלחטב אלדי עלי אלנאר אלדי עלי אלמדבח: והקרב
והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח
ליהוה: וגוא וכרעיא יחליל במיא ויקריב כהנא ית כולא ויסיק למדבחא עלתא הוא
קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ואלבטן ואלאכארע יגסלהא במא ויקרב אלאמאם אלכל ויקתרה
עלי אלמדבח צעידה הו קרבאן מקבול מרצי ללה:
ואם מן העוף עלה קרבנו ליהוה והקריב מן התרים או מן בני היונה את קרבנו: ואם מן
עופא עלתא קורבניה קדם יי ויקריב מן שפניניא או מן בני יונה ית קורבניה: ואן כאן קרבאנה
מן אלטאיר צעידה ללה פליקרבה מן אלשפאנין או מן פראך אלחמאם: והקריבו הכהן אל
המזבח ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמצה דמו על קיר המזבח: ויקרבניה כהנא
למדבחא וימלוק ית רישיה ויסיק למדבחא ויתמצי דמיה על כותל מדבחא: ויקרמה אל
אלאמאם אלי אלמדבח ויפצל ראסה ויקתרה עלי אלמדבח וימצי דמה עלי חאיט אלמדבח:
והסיר את מראתו בנצתה והשליך אתה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן: ויעדי ית
זפקיה באוכליה וירמי יתה בסטר מדבחא קדומא באתר דמקדין קטמא: וינזע חוצלתה
מע קנאציתה ויטרחהא לזק אלמדבח שרקיא מוצע מטרח אלרמאד: ושסע אתו בכנפיו
לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה
ריח ניחח ליהוה: ויפריק יתיה בגדפוהי לא יפריש ויסיק יתיה כהנא למדבחא על
אעיא דעל אישתא עלתא הוא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ויפצלה מן אגנחתה
ולא יפרזה תם יקתרה עלי אלמדבח עלי אלחטב אלדי עלי אלנאר צעידה הו קרבאן
ב מקבול מרצי ללה: ונפש כי תקריב קרבן מנחה
ליהוה

מום ״ אל פתח אהל מועד ״ מטפל בהבאתו עד העזרה מהו אומר יקריב אפילו נתערבה עולה ראובן בעולת שמעון יקריב כל אחד לשם מי שהוא יכול אפילו) יכן עולה בחולין ימכרו החולין לצרכי עולות והרי הן כולן עולות והקרב כל אחד לשם מי שהיה יכול אפילו נתערבה בפסולין או בשאינו מינו ת״ל יקריבנו ״ יקריב אותו ״ מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת״ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ״ לפני ה׳ ״ וסמך ״ אין סמיכה בבמה ״ על ראש העולה ״ להביא עולת חובה לסמיכה ולהביא עולת הבקר ״ העולה ״ פרט לעולת העוף ״ ונרצה לו ״ על מה הוא מרצה לו ״ אם על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות הרי עונשן אמור הא אינו מרצה אלא על עשה ועל לאו שנתק לעשה ״ ושחט והקריבו הכהנים ״ מקבלה ואילך מצות כהונה למד על השחיטה שכשרה בזר ״ לפני ה׳ ״ בעזרה ״ והקריבו ״ זו קבלה שהיא הראשונה ומשמעה לשון הולכה למדנו שתיהן ״ בני אהרן ״ יכול חללים ת״ל הכהנים ״ את הדם ״ וזרקו את הדם ״ מה ת״ל דם דם שני פעמים להביא את שנתערב במינו או בשאינו מינו ״ יכול אף בפסולים או בחטאות הפנימיות או בחטאות החיצוניות שאלו למעלה ואלו למטה ת״ל במקום אחר דמו ״ וזרקו ״ עומד למטה וזורק ״ מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא כנגד הזויות לכך נאמר סביב שיהא הדם נתון בארבע רוחות המזבח או יכול יקיפנו כחוט

ת״ל

ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה · ואנש ארי יקריב קרבן
מנחתא קדם יי' סלתא יהי קרבניה ויריק עלה משחא ויתין עלה לבונתא · ואי אנסאן
קרב קרבאן הדייה ללה וכאן קרבאנה סמידא פליצב עליהא דהנא וינעל עליהא
לבאנא · והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה
על כל לבנתה והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה · וייתינה
לות בני אהרן כהניא ויקמוץ מתמן מלי קומציה מסלתה וממשחה על כל לבונתה
ויסיק כהנא ית אדכרתה למדבחא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי' · ויאתי בהא אלי בעץ
בני הרון אלאימה ויקבץ מן הנאך מל קבצתה מן סמידהא ודהנהא מע גמיע לבאנהא
ויקתר פיהא עלי אלמדבח קרבאן מקבול מרצי ללה · והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו
קדש קדשים מאשי יהוה · ודישתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קדש קודשין מקרבניא
דיי' · ופאצל מנהא להרון ובניה מן כואץ אלאקדאס מן קראבין אללה ·
וכי תקריב קרבן מנחה מאפה תנור סלת חלות מצת בלולת
בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן · וארי תקריב קרבן מנחתא מאפי תנור סלת גריצן
פטירן דפילן במשחא אספוגין פטירין דמשיחין במשח · ואן קרבת קרבאן הדייה מן כבז
אלתנור פלתכון גראדק סמיד פטיר מלתותה בדהן ורקאק פטיר ממסוחה בדהן ·
ואם מנחה על המחבת קרבנך סלת בלולה בשמן מצה תהיה ·
ואם מנחתא על מסריתא קרבנך סלתא דפילא במשח פטיר תהי · ואן כאן קרבאנך הדייה
עלי אלטאבק פלתכון פטירא מן סמיד מלתותה בדהן · פתות אתה פתים ויצקת עליה שמן
מנחה הוא · בצע יתה בצועין ותריק עלה משחא מנחתא היא · ואהרדהא תרדא וצב
עליהא דהנא כדאך מאתכון הדייה · ואם מנחת מרחשת
קרבנך סלת בשמן תעשה · ואם מנחתא דרדתא קרבנך סלת במשח תתעביד · ואן כאן
קרבאנך הדייה מן צנעת אלטנגיר פלתעמל סמיד בדהן · והבאת את המנחה אשר יעשה
מאלה ליהוה והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח · ותיתי ית מנחתא דתתעביד מאלין
קדם יי' ויקרבנה לכהנא ויקרבנה למדבחא · פאית בהדייה אלתי קד עמלת מן אחדי הדה
ללה ויקרבהא אלי אלאמאם יקדמהא אלי אלמדבח · והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה
והקטיר המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה · ויפריש כהנא מן מנחתא ית אדכרתה ויסיק
למדבחא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי' · וירפע מנהא פיהא ויקתרה עלי אלמדבח קרבאן
מקבול מרצי ללה · והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה ·
ודישתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קודש קודשין מקרבניא דיי' · ופאצל מנהא

ת"ל וזרקו יכול להקיף בזריקה אחת וזרקו יכול בזריקה אחת ת"ל סביב הא כיצד נותן שתי מתנות שהן ארבע · תשרפנה חה לא מוער'
ולא נזמן שהוא מפורק · והפשיט · מה ת"ל העולה לרבות את כל העולות להפשט ונתוח · אותה לנתחיה · ולא נתחיה לנתחים ·
ונתנו אש · אעפי' שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט · בני אהרן הכהן · כשהוא בכיהונו · הא אם עבד בבגדי כהן הדיוט
עבודתו פסולה · את הנתחים ואת הראש · לפי שאין הראש בכלל הפשט שכבר הותז בשחיטה לפיכך הוצרך למנותו לעצמו · ואת
הפדר · למה נאמר ללמדך שמעלהו עם הראש ומכסה בו את בית השחיטה וזהו דרך כבוד של מעלה · אשר על המזבח שלא יהו
הגזירין יוצאין חוץ למערכה · עולה לשם עולה יקטירנו · אשה כשישחטנו יהא שוחטו לשם האש וכל אשה לשון אש פוי"ר בלע"ז ·
ניחוח · נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני · ואם מן הצאן · וי"ו מוסיף על ענין ראשון ולמה הופסק ליתן ריוח למשה להתבונן בין
פרשה לפרשה · מן הכשבים ומן העזים · הרי אלו מיעוטין מוציאין מרובע ולחולה ולמוזהם · על ירך המזבח על צד המזבח ·
צפונה לפני יי' ואין צפון בבמה · מן העוף ולא כל העוף לפי' שנ' תמים זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות

להרון ובניה מן כואץ אקראס מן קראבין אללה: כל המנחה אשר תקריבו ליהוה לא
תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה ליהוה: כל מנחתא דתקרבון
קדם יי לא תתעביד חמיע ארי כל חמיר וכל דבש לא תסקון מניה קרבנא קדם יי: גמיע אל
הדאיא אלתי תקרבוהא ללה לא תעמל כמירא לאן כל כמיר וכל עסל לא תקרבו מנה
קרבאנא מחרקא ללה: קרבן ראשית תקריבו אתם ליהוה ואל המזבח לא יעלו לריח
ניחח: קרבן קדמאה תקרבון יתהון קדם יי ולמדבחא לא יתסקון לאתקבלא ברעוא: לכן
קורבאן אלאול תקרבונה ללה ואלי אלמדבח לא תצעד לקבול מרצי: וכל קרבן מנחתך במלח
תמלח ולא תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח: וכל
קרבן מנחתך במלחא תמלח ולא תבטיל מלח קים אלהך מעל מנחתך על כל קרבנך
תקריב מלחא: וגמיע קראבין הדאיאך אמלההא במלח ולא תעטל אלמלח לאנה עהד
רבך מן הדאיאך ומע סאיר קראבינך תקרב מלחא: ואם תקריב
מנחת בכורים ליהוה אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריך: ואם תקריב
מנחת בכורין קדם יי אביב קלי בנור פירוכן רכיכן תקריב ית מנחת בכורך: ואן קרבת הדיה
בכור ללה פפריך מקלי באלנאר גריש מן אלרך קרבהא: ונתת עליה שמן ושמת עליה
לבנה מנחה הוא: ותתן עלה משחא ותשוי עלה לבונתא מנחתא היא: ואגעל עליהא
דהנא וצב עליהא לבאנא כדאך מא תכון הדיה: והקטיר הכהן את אזכרתה מגרשה
ומשמנה על כל לבנתה אשה ליהוה: ויסיק כהנא ית אדכרתה מגרסה וממשחה על
כל לבונתה קרבנא קדם יי: ויקתר אלאמאם פיהא מן גרישהא ודהנהא מע גמיע לבאנהא
קרבאנא ללה: ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הבקר הוא
מקריב אם זכר אם נקבה תמים יקריבנו לפני יהוה: ואם נכסת קדשיא קרבניה אם מן
תורי הוא מקריב אם דכר אם נוקבא שלים יקרביניה קדם יי: ואן כאן דבח סלאמה מן אלבקר
דכר או אנתא פליקרבה צחיחא בין ידי אללה: וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח
אהל מועד וזרקו בני אהרן הכהנים את הדם על המזבח סביב: ויסמוך ידיה על ריש
קרבניה ויכסניה בתרע משכן זמנא ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמא על מדבחא סחור סחור:
ויסנד ידה עלי ראס קרבאנה וידבחה ענד באב כבא אלמחצר וירשו בני הרון אלאימה אלדם
עלי אלמדבח מסתדירא: והקריב מזבח השלמים אשה ליהוה את החלב המכסה את הקרב
ואת כל החלב אשר על הקרב: ויקריב מנכסת קודשיא קרבנא קדם יי ית תרבא דחפי ית
גואה וית כל תרבא דעל גואה: ויקרב מן דבח אלסלאמה קרבאנא ללה אלתרב אלמגטי אלגוף
וסאיר אלשחם אלדי עלי אלגוף: ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים
ואת היתרת על הכבד על הכליות יסירנה: וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון דעל גססיא
וית חצרא דעל כבדא ועל כוליתא יעדינה: ואלכליתין ואלשחם אלדי עליהמא אלדי עלא אל

אחשא ה יונה: מן התורים או מן בני יונה. תורים גדולים ולא קטנים. בני יונה קטנים ולא גדולים. בעופות יכול אף מחוסר אבר ת"ל מן העוף
פרט לתחלת הציהוב שבזה ושבזה שהוא פסול שגדול הוא אצל בני יונה וקטן אצל תורים: והקריבו אפילו פרידה אחת: ... הכהן
ומלק אין מליקה בכלי אלא בעצמו של כהן קוצץ בצפרנו ממול העורף וחותך מפרקת עד שמגיע לסימנין וקוצצן: ונמצה דמו לשון
מיץ אפיס כי חפם המיץ כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד: ומלק והקטיר ונמצה אפשר לומר כן ומאחר שהוא
מקטיר הוא מוצה אלא מה הקטרה הראש בעצמו והגוף בעצמו וכו' אף מליקה כן ופשוטו של מקרא מסורס הוא ומלק והקטיר
וקודם הקטרה ונמצה דמו כבר: מראתו מקום הרעי זה הזפק: בנוצתה עם בני מעיה ונוצה לשון דבר המאוס כמו כי נצו גם נעו
והוא שתרגם אונקלוס בפוקליה והוא מדרשו של אבא יוסי בן חנן שאמר ניטל את הקורקבן עמה ורבותינו ז"ל אמרו קודר סביב הזפק
בסכין

אחשא וזאידה אלכבד מע אלכלא ינזעהא ׃ והקטירו אתו בני אהרן המזבחה על העלה
אשר על העצים אשר על האש אשה ריח ניחח ליהוה ׃ ויסקון יתיה בני אהרן למדבחא
על עלתא דעל אעיא דעל אישתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי ׃ ויקתר דאך בני הרון
עלי אלמדבח עלי אלצעידה אלתי עלי אלחטב אלתי עלי אלנאר קרבאן מקבול מרצי ללה
ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים ליהוה זכר או נקבה
תמים יקריבנו ׃ ואם מן ענא קרבניה לנכסת קודשיא קדם יי דכר או נקבא שלים יקרביניה ׃
ואן כאן קרבאנה דבח סלאמה מן אלגנם דכר או אנתי פליקרבה צחיחא ׃ אם כשב הוא
מקריב את קרבנו והקריב אתו לפני יהוה ׃ אם אימר הוא מקריב ית קרבניה ויקריב יתיה
קדם יי ׃ ואן כאן קרבאנה חמלא פליקרבה בין ידי אללה ׃ וסמך את ידו על ראש קרבנו ושחט
אתו לפני אהל מועד וזרקו בני אהרן את דמו על המזבח סביב ׃ ויסמוך ית ידיה על ריש
קרבניה ויכוס יתיה קדם משכן זמנא ויזרקון בני אהרן ית דמיה על מדבחא סחור סחור ׃ ויסנד
ידה עלי ראס קרבאנה וידבחה ענד באב קבה אלמחצר וירשו בני הרון דמה עלי אלמדבח
מסתדירא ׃ והקריב מזבח השלמים אשה ליהוה חלבו האליה תמימה לעמת העצה יסירנה
ואת החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב ׃ ויקריב מנכסת קודשיא
קרבנא קדם יי תרביה אליתא שלמתא לקביל שדרתא יעדינה וית תרבא דחפי ית גווא וית כל
תרבא דעל גווא ׃ ויקרב מן דבח אלסלאמה קרבאנא ללה אלתרב ואליה צחיחה אמאם אל
עצעץ ינזעהא ואלתרב אלמגטי אלגוף וסאיר אלשחם אלדי עלי אלגוף ׃ ואת שתי הכלית ואת
החלב אשר עליהן אשר על הכסלים ואת היתרת על הכבד על הכלית יסירנה ׃ וית
תרתין כוליין וית תרבא דעליהון דעל גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה ׃
ואלכליתין ואלשחם אלדי עליהמא אלדי עלי אלאחשא ואלזאידה אלכבד מע אלכלי ינזעהא ׃
והקטירו הכהן המזבחה לחם אשה ליהוה ׃ ויסקיניה כהנא למדבחא לחים קרבנא קדם יי ׃
ויקתר דאך אלאמאם עלי אלמדבח קרבאנא מחרקא ללה ׃
ואם עז קרבנו והקריבו לפני יהוה ׃ ואם מן בני עזיא קרבניה ויקרביניה קדם יי ׃ ואן כאן
קרבאנה מן אלמאעז פליקרבה בין ידי אללה ׃ וסמך את ידו על ראשו ושחט אתו לפני
אהל מועד וזרקו בני אהרן את דמו על המזבח סביב ׃ ויסמוך ית ידיה על רישיה ויכוס
יתיה קדם משכן זמנא ויזרקון בני אהרן ית דמיה על מדבחא סחור סחור ׃ ויסנד ידה עלי
ראסה וידבחה ענד באב קבה אלמחצר וירשו בני הרון דמה עלי אלמדבח מסתדירא ׃
והקריב ממנו קרבנו אשה ליהוה את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר
על הקרב ׃ ויקריב מניה קרבניה קרבנא קדם יי ית תרבא דחפי ית גווא וית כל תרבא דעל
גווא ׃ ויקרב מנה קרבאן ללה אלתרב אלמגטי אלגוף וסאיר אלשחם אלדי עלי אלגוף ׃ ואת שתי

בסכין כעין ארובה ונטלו עם הנוצה שעל העוף ׳ בשלה בהמה שאינה אוכלת אלא מאבוס בעליה נאמר והקרב והכרעים ירחץ במים
והקטיר ׳ בעוף שנזון מן הגזל נאמר והשליך את המעים שאכלו מן הגזל ׳ אצל המזבח קדמה ׳ במזרחו של כבש ׳ מקום הדשן
שנותנים שם תרומת הדשן בכל בקר ודשן מזבח הפנימי והמנורה וכולם נבלעים שם במקומן ׳ ושסע אין שיסוע אלא
ביד וכן הוא אומר בשמשון וישסעהו כשסע הגדי ׳ בכנפיו ׳ עם כנפיו אינו צריך למרוט כנפי נוצתו ׳ בכנפיו נוצה ממש והלא
אין לך הדיוט שמריח ריח כנפים נשרפים ואין נפשו קצה עליו ולמה אמר הכתוב יקטיר כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו
של עני ׳ לא יבדיל אינו מפרקו לגמרי לשני חתיכות אלא קורעו מגבו ׳ נאמר בעוף ריח ניחח ונאמר בבהמה ריח ניחוח לומר
לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים ׳ נפש כי תקריב ׳ לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא
במנחה מי דרכו להתנדב מנחה עני אמר הקב״ה מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו ׳ סלת יהיה קרבנו ׳ האומר הרי עלי
מנחה סתם מביא מנחת סלת שהיא הראשונה שבמנחות ונקמצת כשהיא סלת כמו שמפורש בענין לפי שנאמרו כאן חמש

הַכְּלָיֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל הַכְּסָלִים וְאֶת הַיֹּתֶרֶת עַל הַכָּבֵד עַל הַכְּלָיֹת
יְסִירֶנָּה׃ וְיָת תַּרְתֵּין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דַּעֲלֵיהוֹן דְּעַל כַּסְיָא וְיָת חַצְרָא דְּעַל כַּבְדָּא עַל
כּוֹלְיָתָא יַעְדִּינַהּ׃ ואלכלותין ואלשחם אלדי עליהמא אלדי עלי אלחשא וזאידה אלכבד מע
אלכלא ינזעהא׃ וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל חֵלֶב לַיהוָה׃ וְיַסֵּיקִנּוּן
כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵים קָרְבָּנָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא כָּל תַּרְבָּא קֳדָם יְיָ׃ ויקתרהא אלאמאם עלי
אלמדבח קרבאנא מחרקא מרצי מקבול כל שחם כדאך ללה׃ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם
בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ׃ קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל תַּרְבָּא
וְכָל דְּמָא לָא תֵיכְלוּן׃ רסם אלדהר עלי מר אגיאלכם פי גמיע מסאכנכם כל שחם וכל
דם לא תאכלו׃

ד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא׃
דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה
וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה׃ מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֱנָשׁ אֲרֵי יֶחוּב בְּשָׁלוּ מִכֹּל פִּקּוֹדַיָּא דַּיְיָ
דְּלָא כַשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיַעֲבֵיד מִן חַד מִנְּהוֹן׃ מר בני אסראיל קאילא אי אנסאן אכטא
סהוא מן גמיע פראיץ אללה אלתי לא תעמל פעמל ואחדה מנהן׃ אִם הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא
לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לַיהוָה לְחַטָּאת׃ אִם
כָּהֲנָא רַבָּא יֶחוּב לְחוֹבַת עַמָּא וִיקָרֵיב עַל חוֹבְתֵיהּ דַּחֲב תּוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים קֳדָם יְיָ לְחַטָּתָא׃
אן אכטא אלאמאם אלממסוח עלי סביל כטא אלנאס פליקרב עלי כטייתה אלדי אכטא
תורא מן אלבקר צחיחא ללה דכוה׃ וְהֵבִיא אֶת הַפָּר אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה וְסָמַךְ
אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַפָּר וְשָׁחַט אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה׃ וְיַיְתֵי יָת תּוֹרָא לִתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לִקֳדָם יְיָ
וְיִסְמוֹךְ יָת יְדֵיהּ עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ׃ ויאתי באלתור אלי באב קבא אלמחצר
בין ידי אללה ויסנד ידה עלי ראסה וידבחה בין ידי אללה׃ וְלָקַח הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר
וְהֵבִיא אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְיִסַּב כָּהֲנָא רַבָּא מִדְּמָא דְתוֹרָא וְיָעֵיל יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא׃
ויאכד אלאמאם אלממסוח מן דמה וידכלה אלי קבא אלמחצר׃ וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם
וְהִזָּה מִן הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ׃ וְיִטְבּוֹל כָּהֲנָא יָת אֶצְבְּעֵיהּ
בִּדְמָא וְיַדֵּי מִן דְּמָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ לִקֳדָם פָּרֻכְתָּא דְקוּדְשָׁא׃ ויגמס אצבעה פיה וינצח
מנה סבע מראר בין ידי אללה קבאלה סגף אלקדס׃ וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח
קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה
אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְיִתֵּן כָּהֲנָא מִן דְּמָא עַל קַרְנָת מַדְבַּח קְטֹרֶת בֻּסְמַיָּא דִּקֳדָם יְיָ דְּבְמַשְׁכַּן

ונפש׳ מנחות וכולן בחלה לפניות קודם קמיצה חוץ ממנחת כהן קריה׳ מנחת סלת׃ סלת׃ אין סלת אלא מן החטין שנ׳ סלת חטים
ואין מנחה פחותה מעשרון שנ׳ ועשרון סלת למנחה עשרון לכל מנחה׃ ויצק עליה שמן׃ על כולה׃ ונתן עליה לבונה׃ על
מקצתה מניח קומץ לבונה עליה לצד אחד ומה ראית לומר כן שאין רבוי אחר רבוי בתורה אלא למעט ד״א שמן על כולה
מפני שהוא נבלל עמה כמו שנ׳ מסלתה ומשמנה ולבונה על מקצתה שאינה נבללת עמה ולא נקמצת עמה שנ׳ על כל
לבונתה שלאחר שקמץ מלקט את הלבונה כולה מעליה ומקטירה׃ ויצק ונתן והביאה׃ מלמד שיציקה ובלילה כשרים
בזר׃ הכהנים וקמץ׃ מקמיצה ואילך מצות כהונה׃ וקמץ משם׃ ממקום שרגלי הזר עומדות ללמדך שהקמיצה כשרה
בכל מקום בעזרה אף בי״א אמה של מקום דריסת רגלי ישרא׳׃ מלא קומצו׃ יכול מבורץ מבובץ יוצא לכל צד ת״ל במקום
אחר והרים ממנו בקומצו לא יהא כשר אלא מה שבתוך הקומץ אי בקומצו יכול חסר ת״ל מלא הא כיצד חופה שלש
אצבעותיו על פס ידו וזהו קומץ במשמע לשון העברית׃ על כל לבונתה׃ לבד כל הלבונה יהא הקומץ מלא׃ לבונתה
והקטיר׃ אף הלבונה בהקטרה׃ מלא קומצו מסלתה ומשמנה׃ הא אם קמץ ועלה בידו גרגר מלח או קורט לבונה
פסולה׃ אזכרתה׃ הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח׃ לאהרן ולבניו׃ כהן
גדול נוטל חלק בראש שלא במחלוקת וההדיוט במחלוקת׃ קדש קדשים היא להם מאשי יי׳ אין להם חלק בה אלא
לאחר

זמנא ויית כל דמא דתורא אשי ישפוך ליסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן זמנא: תפס
יצע מן דם עלי׳ ארכאן מדבח בכור אצמוג בין ידי אללה אדי פי כבא אמחצד ובאקי
דם יצבה ענד אסאס מדבח אצעידה אדי ענד באב כבא אמחצד: ואת כל חלב פר
החטאת ירים ממנו את החלב המכסה על הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב:
וית כל תרב תורא דחטתא יפריש מניה ית תרבא דחפי על גואוית כל תרבא דעל גוא:
וגמיע שחם דת אדכוה ירפעה מנה אתרב אמגטי אגוף וסאיר אשחם אדי עלי׳ אגוף:
ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים ואת היתרת על
הכבד על הכלית יסירנה: וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון דעל גססיא: וית
חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה: ואכלותין ואשחם אדי עליהמא אדי פלא
אהשא וזאידה אכבד מע אכלא ינזעהא: כאשר יורם משור זבח השלמים
והקטירם הכהן על מזבח העלה: כמא דמתפרש מתור נכסת קודשיא ויסיקנון כהנא
על מדבחא דעלתא: כמי׳ ירפע מן תור דבח אסלאמה ויקתרהא אאמאם עלי מדבח
אצעידה: ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו: וית משך
תורא וית כל בסריה על רישיה ועל כרעוהי גמיה ואוכליה: וגלד אדת וגמיע לחמה
מע ראסה ואכארעה ובטנה ופרתה: והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אל מקום
טהור אל שפך הדשן ושרף אתו על עצים באש על שפך הדשן ישרף: ויפיק ית כל
תורא למברא למשריתא לאתר דכי לאתר בית מישד קטמא ויוקיד יתיה על אעיא
באישתא על אתר בית מישד קטמא יתוקד: ויכרג גמיע דלך אי כארג אעסכר אי
מוצע טאהר אי מטרח ארמאד ויחרקה מע חטב באנאר כדאך עלי מטרח ארמאד
יחרק: ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני
הקהל ועשו אחת מכל מצות יהוה אשר לא תעשינה ואשמו: ואם כל כנשתא דישראל
ישתלון ויהי מכסא פתגמא מעיני קהלא ויעבדון חד מכל פקודיא דיי דלא כשרין
לאתעבדא ויחובון: ואן אכטא גמע מן גמיע בני אסר וגבי אמר ען עיון אגוק פעמלו
ואחדה מן פראיץ אללה אתי לא תעמל פאתמו: ונודעה החטאת אשר חטאו עליה
והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת והביאו אתו לפני אהל מועד: ותתידע חובתא
דחבו עלה ויקרבון קהלא תור בר תורי לחטאתא ויתיתון יתיה לקדם משכן זמנא: תפס
ערפת אכטייה אתי אכטו פיקרב אגוק דתא מן אבקר לאדכוה יאתו בה אי באב כבא

לאחר מתנות האישים "וכי תקריב וגו׳ שאמר הרי עלי מנחת תנור ולמד הכתוב שיביא או חלות או רקיקין החלות
בלולות והרקיקין משוחין ונחלקו רבותינו במשיחתן יש אומרים מושחן וחוזר ומושחן עד שכלה כל השמן שבלוג שכל המנחות
טעונות לוג שמן ויש אומרים מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל בפני עצמו לכהנים מה ת״ל בשמן בשמן שני פעמים
להכשיר שמן שני ושלישי היוצא מן הזיתים ואין צריך שמן ראשון אלא למנורה שנ׳ בו זך ושנינו במנחות כל המנחות
האפויות לפני קמיצתן ונקמצות על פתיתה כולן באות עשר חלות והאמור בה רקיקין באה עשר רקיקין" ואם
מנחה על המחבת שאמר הרי עלי מנחת מחבת וכלי הוא שהיה במקדש שאופין בו מנחה על האור בשמן והכלי אינו עמוק
אלא צף ומעשי המנחות שבתוכו קשין שמתוך שהיא צפה האור שורף את השמן וכולן טעונות ג׳ מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן
שמן בכלי קודם לעשייתן "סלת בלולה בשמן מלמד שבוללן בעודן סלת" פתות אותה פתים לרבות כל המנחות הנאפות
קודם קמיצה לפתיתה" ויצקת עליה שמן מנחה היא לרבות כל המנחות ליציקה יכול אף מנחת מאפה תנור ת״ל עליה אותה

אמחצר ׃ וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר לפני יהוה ושחט את הפר לפני
יהוה ׃ ויסמכון סבי כנשתא ית ידיהון על ריש תורא קדם יי ויכוס ית תורא קדם יי ׃ ויסנד
שיוך אלגמע איריהם עלי ראס אלתור בין ידי אללה וירבחה בין ידי אללה ׃ והביא הכהן
המשיח מדם הפר אל אהל מועד ׃ ויעיל כהנא רבא מדמא דתורא למשכן זמנא ׃
וידכל אלאמאם אלממסוח מן דמה אלי כבא אלמחצר ׃ וטבל הכהן אצבעו מן הדם והזה
שבע פעמים לפני יהוה את פני הפרכת ׃ ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא וידי שבע זמנין
קדם יי קדם פרכתא ׃ ויגמס אצבעה פיה וינצח מנה סבע מראר בין ידי אללה קבאלה אלסגף ׃
ומן הדם יתן על קרנת המזבח אשר לפני יהוה אשר באהל מועד ואת כל הדם ישפך
אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד ׃ ומן דמא יתן על קרנת מדבחא דעלת
רקיי דבמשכן זמנא וית כל דמא ישפוך ליסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן זמנא
ומנה יצע עלי ארכאן אלמדבח אלדי בין ידי אללה אלדי פי כבא אלמחצר ובאקיה יצבה
ענד אסאס מדבח אלצעידה אלדי ענד באב כבא אלמחצר ׃ ואת כל חלבו ירים ממנו
והקטיר המזבחה ׃ וית כל תרביה יפריש מניה ויסיק למדבחא ׃ וגמיע שחמה ירפעה מנה
ויקתרה עלי אלמדבח ׃ ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן יעשה לו וכפר עליהם
הכהן ונסלח להם ׃ ויעביד לתורא כמא דעבד לתורא דחטאתא כין יעביד ליה ויכפר
עליהון כהנא וישתביק להון ׃ ויעמל בה כמא עמל בתור אלדכוה כדאך יעמל בה
ויסתגפר ענהם אלאמאם ויגפר להם ׃ והוציא את הפר אל מחוץ למחנה ושרף אתו
כאשר שרף את הפר הראשון חטאת הקהל הוא ׃ ויפיק ית תורא למברא למשריתא
ויוקיד יתיה כמא דאוקיד ית תורא קדמאה חטאת קהלא הוא ׃ ויכרגה אלי כארג אלעסכר
ויחרקה כמא אחרק אלתור אלאול ודלך הו דכוה אלגוק ׃

ה אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות יהוה אלהיו אשר לא תעשינה בשגגה
ואשם ׃ אם רבא יחוב ויעביד חד מכל פקודיא דיי אלהיה דלא כשרין לאתעבדא בשלו
ויחוב ׃ ואן אכטא שריף פעמל ואחדה מן פראיץ אללה רבה אלתי לא תעמל סהוא פאתם ׃
או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים ׃ או
אתידע ליה חובתיה דחב בה וייתי ית קרבניה צפיר בר עזין דכר שלים ׃ תם עלם בכטייתה
אלתי אכטא פיאת בקרבאנה עתוד מן אלמאעז דכרא צחיחא ׃ וסמך ידו על ראש
השעיר ושחט אתו במקום אשר ישחט את העלה לפני יהוה חטאת הוא ׃ ויסמוך ידיה
על ריש צפירא ויכוס יתיה באתרא דיכוס ית עלתא קדם יי חטאתא הוא ׃ ויסנד ידה עלי ראסה

וידבחה

את החלוב ולא אתית את הדקיקין הכל היה שהיה במדרש עמוק ומתוך שעוקה שתנה צבור ואין האור שורפו
לפיכך מעשי מנחה העשויין להוכה רוחשין כל דבר רך עי׳ משקה נראה כרוחש ומנענע ״אשר יעשה מאלה מאחד מן המינים
האלו ״והקריב׳ בעליה אל הכהן ״והגישה׳ הכהן אל המזבח ׳מגיעה לקרן דרומית מערבית של מזבח ״את אזכרתה׳ היא הקומץ
וכל דבש׳ כל מתיקת פרי קרויה דבש ״קרבן ראשית תקריבו׳ מה יש לך להביא מן השאור ומן הדבש׳ קרבן ראשית שתי הלחם
של עצרת הבאים מן השאור שנ׳ חמץ תאפינה ובכורים מן הדבש כמו בכורי תאנים ותמרים ״מלח ברית׳ שהברית כרותה
למלח משטת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח וניסוך המים בחג ״על כל קרבנך׳ על עולת
בהמה ועוף ואימורי כל הקדשים כולן ״ואם תקריב׳ הרי אם משמש בלשון כי שהרי אין זה רשות שהרי במנחת העומר הכתו׳
מדבר שהיא חובה וכן ואם יהיה היובל וגו׳ ״מנחת בכורים׳ במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא באה אביב בשעת בישול
התבואה ומן השעורים היא באה נאמר כאן אביב ונאמר להלן כי השעורה אביב ״קלוי באש׳ שמיבשין אותה על האור באבוב
של קלאים שאלולי כן אינה נטחנת בריחים לפי שהיא לחה ״גרש כרמל׳ גרושה בעודה לחה גרש לשון שבירה וטחינה

בודסה

וירבחה פי מוצע ידבח אלצעירה בין ידי אללה כראך מא יציר דכוה ׃ ולקח הכהן מדם
החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת דמו ישפך אל יסוד מזבח העלה ׃ ויסב
כהנא מדמא דחטתא באצבעיה ויתין על קרנת מדבחא דעלתא וית דמיה ישפוך
ליסודא דמדבחא ׃ ויאכד אלאמאם מן דמהא באצבעה ויגעל עלי ארכאן מדבח
אלצעירה וסאיר דמהא יצבה ענד אסאסה ׃ ואת כל חלבו יקטיר המזבחה כחלב זבח
השלמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו ׃ וית כל תרביה יסיק למדבחא כתרב
נכסת קודשיא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה וישתביק ליה ׃ וגמיע שחמה יקתרה
עלי אלמדבח כשחם דבח אלסלאמה ויסתגפר ענה אלאמאם מן כטיתה ויגפר לה ׃

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ
בעשתה אחת ממצות יהוה אשר לא תעשינה ואשם ׃ ואם אנש חד יחוב בשלו
מעמא דארעא כמעבדיה חד מפקודיא דיי דלא כשרן לאתעבדא ויחוב ׃ ואן אכטא
אנסאן מן עואם אלבלד סהוא ועמל ואחדה מן פראיץ אללה אלתי לא תעמל פאתם ׃
או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה
על חטאתו אשר חטא ׃ או אתידע ליה חובתיה דחב וייתי קרבניה צפירת עזי
שלמא נוקבא על חובתיה דחב ׃ תם ערף בכטאה אלדי אכטא פליאת בקרבאנה
שאה מן אלמאעז צחיחה אנתי עלי כטיתה אלדי אכטא ׃ וסמך את ידו על ראש
החטאת ושחט את החטאת במקום העלה ׃ ויסמוך ית ידיה על ריש חטתא ויכוס ית
חטתא באתר דעלתא ׃ ויסנד ידה עלי ראסהא וידבחהא פי מוצע אלצעירה ׃ ולקח
הכהן מדמה באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח ׃
ויסב כהנא מדמא באצבעיה ויתין על קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישפוך ליסודא
דמדבחא ׃ ויאכד אלאמאם מן דמהא באצבעה ויגעל עלי ארכאן מדבח אלצעירה וסאיר
דמהא יצבה ענד אסאס אלמדבח ׃ ואת כל חלבה יסיר כאשר הוסר חלב מעל זבח
השלמים והקטיר הכהן המזבחה לריח ניחח ליהוה וכפר עליו הכהן ונסלח לו ׃ וית כל
תרבה יעדי כמא דאתעדא תרב מעל נכסת קודשיא ויסיק כהנא למדבחא לאתקבלא
ברעוא קדם יי ויכפר עלוהי כהנא וישתביק ליה ׃ וגמיע שחמהא ינזעה כמא ינזע שחם
אלמאעז מן דבח אלסלאמה ויקתרהא אלאמאם עלי אלמדבח עלי קראבין אללה ויסתגפר
ענה אלאמאם ויגפר לה ׃
ואם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה יביאנה ׃ ואם אמר ייתי קרבניה לחטתא

גורסה בריחים של נחושת מוח ויגרם בחדין וכן גרסה נפשי ״ כרמל בעוד הכר מלא שהתבואה לחה ומלאה בקשין שלה וש
פן נקרא המלילות כרמל וכן כרמל בצקלונו ״ שלמים שמטילים שלום בעולם שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים
ולבעלים ״ ואת כל החלב וגו׳ להביא חלב שעל הקבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר להביא חלב שעל הדקין ״ הכסלים
פלנקין בלעז שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה היא בגובה הכסלים למטה והוא החלב שתחת המתנים שקורין בלעז
לונבילוס לובן הנראה למעלה בגובה הכסלים ובתחתיתו הבשר חופהו ״ היותרת הוא דופן המסך שקורין איברש וכלשון
ארמי חצרא ״ על הכבד שיטול מן הכבד עמה מעט ובמקום אחר הוא אומר ואת היותרת מן הכבד ״ על הכבד על הכליות
לבד מן הכבד ולבד מן הכליות יסירנה לזו ״ על העולה מלבד העולה למדנו שתקדים עולה תמיד לכל קרבן ״ על
המערכה ״ אם כשב ״ לפי שיש בו ריבוי הכתוב מה שאין בחומרי העז שהכשב אליה קרבה לכך נחלקו לשתי פרשיות
וזורקי שתי מתנות שהן ארבע ועל הכל הוא זורק ואינו נותן באצבע את חטאה ״ חלבו המובחר שבו ומהו זה האליה

נקבה שלמה ייתינה ׃ ואן הו גא בקרבאנה מן צ׳אן לד׳כוה פליאת בהא אנת׳י צחיחה׃ וסמך
את ידו על ראש החטאת ושחט אתה לחטאת במקום אשר ישחט את העלה׃ ויסמוך ית
ידיה על ריש חטאתא ויכוס יתה לחטתא באתרא דיכוס ית עלתא׃ ויסנד ידה עלא ראסהא
וידבחהא לד׳כוה פי מוצע צ׳עידה׃ ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח
העלה ואת כל דמה ישפך אל יסוד המזבח׃ ויסב כהנא מדמא דחטתא באצבעיה ויתין על
קרנת מדבחא דעלתא וית כל דמה ישפוך ליסודא דמדבחא׃ ויאכ׳ד אלאמאם מן דמהא באצבעה
ויג׳על עלי ארכאן מדבח אלצעידה וסאיר דמהא יצבה ענד אסאסה׃ ואת כל חלבה יסיר
כאשר יוסר חלב השלמים מזבח השלמים והקטיר הכהן אתם המזבחה על אשי יהוה וכפר עליו
הכהן על חטאתו אשר חטא ונסלח לו׃ וית כל תרבה יעדי כמא דאתעדא תרבא מנכסת
קדשיא ויסיק כהנא יתהון למדבחא על קרבניא דיי ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב
וישתביק ליה׃ וגמיע שחמהא ינזעה כמא ינזע שחם צ׳אן דבח אלסלאמה ויקתרהא אל
אמאם עלי אלמדבח מע קראבין אללה ויסתגפר ענה אלאמאם ען כ׳טיתה אלדי אכ׳טא פיגפר לה׃

ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או
ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו׃ ואנש ארי יחוב וישמע קל מומי והוא סהיד או חזא או
ידע אם לא יחוי ויקביל חוביה׃ ואי אנסאן אכ׳טא כאן סמע צות חרג והו שאהד או ראי ד׳לך
או עלם בה ולם יכ׳בר פקד חמל וזרה׃ או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה
או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם׃ או אנש די יקרב
בכל מדעם מסאב או בנבלת חיתא מסאבתא או בנבלת בעירא מסאבא או בנבלת רחיש
מסאב ויהי מכוסא מניה והוא מסאב וחב׃ ואי אנסאן דנא בשי מן אלאמור אלנגסה או בנבילת
וחש נגס או בנבילת בהימה נגסה או בנבילה שי מן דביב נגס וג׳בי ד׳לך ענה והו נגס ואתם׃
או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם׃ או ארי
יקרב בסואבת אנשא לכל סואבתיה דיסתאב בה ויהי מכסא מניה והוא ידע וחב׃ או דנא
בנגאסה אנסאן בשי מן נגאסתה מא סבילה אן ינגס בהא וג׳בי ענה ואתם והו עלם במא
פעל׃ או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה
ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה׃ או אנש ארי יקיים לפרשא בספון לאבאשא
או לאיטבא לכל די יפריש אנשא בקיום ויהי מכסא מניה והוא ידע וחב לחדא מאלין׃ ואי
אנסאן חלף בלפט׳ שפתיה לאסאה או לאחסאן עלי גמיע מא ילפט׳ אלאנסאן בימין וג׳בי ד׳לך
ענה ת׳ם עלם במא פעל ואתם בואחדה מן הד׳ה׃ והיה כי יאשם לאחת מאלה והתודה אשר
חטא עליה׃ ויהי ארי יחוב לחדא מאלין ויודי דחב עלה׃ פאד׳א אתם בואחדה מן הד׳ה ת׳ם
אקר במא אכ׳טא׃ והביא את אשמו ליהוה על חטאתו אשר חטא נקבה מן הצאן כשבה
או שעירת עזים לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו׃ וייתי ית אשמיה לקדם יי על חובתיה

תמימה׃ נקבה הבאה לחטאת מן הכליה היותרות׃ לחם אשה ליי׳ לחמו של אש לשם גבוה׃ לחם לשון מאכל וכן נשחיתה עץ
בלחמו׃ עבר להם רב׳ לשמאל עושים לשם׃ חקת עולם יפה מפורש בתורת כהנים וכל הפסוק׃ מכל מצות יי׳ פירשו רבותינו אין
חטאת באה אלא על דבר שזדונו לאו וכרת ושגגתו חטאת׃ מאחת מהנה׃ ממקצת אחת מהן כגון הכותב בשבת שם משמעון נח
משמואל דן מדניאל׃ אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם מדרשו אינו חייב אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה כמו שנ׳ לאשמת העם
ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו ופשוטו לפי אגדה כשכהן גדול חוטא אשמת העם היא שזה שהן תלויין בו לכפר עליהם ולהתפלל
בעדם נעשה מקולקל׃ פר׃ יכול זקן ת״ל בן אי בן יכול קטן ת״ל פר הא כיצד זה פר בן ג׳׳׳ אל אהל מועד׳ למשכן׳ ונביה עולמים להיכל
את פני פרכת הקדש׳ כנגד מקום קדושתה מכוון כנגד בין הבדים לא היו נוגעים דמים בפרכת ואם נגעו נגעו׃ ואת כל דם׳ שירי
הדם׃ ואת כל חלב פר׳ חלבו היה לו לומר מה ת״ל פר לרבות פר של יה״כ לכליות ולחלבים ויותרת׃ החטאת׳ לכהנ״ג שעירי ע״א
לכליות ולחלבים ויותרת׃ ירים ממנו׳ מן המחובר שלא יחתכנו קודם הסרת חלבו ת״כ׳ כאשר יורם׳ מאותן אמורין המפורשין
בשור זבח השלמים וכי מה פירש בזבח השלמים שלא פירש כאן אלא להקישו לשלמים מה שלמים לשמן אף זה לשמו ומה שלמים

דחב נוקבא מן ענא אמרתא או צפירת עזי לחטתא ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה: פליאת
בקרבאנה ללה עלי כטייתה אלדי אכטא שאה מן צ'אן נעגה או מן צ'אן לד'כוה ויסתגפר ענה
אלאמאם מן כטייתה: ואם לא תגיע ידו די שה והביא את אשמו אשר חטא שתי תרים או שני
בני יונה ליהוה אחד לחטאת ואחד לעלה: ואם לא תמטי ידיה כמיסת סיתא וייתי ית קרבניה
דחב תרין שפנינין או תרין בני יונה קדם יי חד לחטתא וחד לעלתא: ואן לם תנל ידה מקדאר
שאה פליאת בקרבאנה עלי מא אכטא שפנינין או פרכי חמאם ללה אחדהמא לד'כוה ואל
אכר לצעידה: והביא אתם אל הכהן והקריב את אשר לחטאת ראשונה ומלק את
ראשו ממול ערפו ולא יבדיל: וייתי יתהון לות כהנא ויקריב ית דלחטתא קדמיתא וימלוק
ית רישיה מקביל קדליה ולא יפריש: פיאתי בהמא אלי אלאמאם פיקרב אלדי לד'כוה אולא
ויפצל ראסה ממא ילי קפאה ולא יפרזה: והזה מדם החטאת על קיר המזבח והנשאר בדם
ימצה אל יסוד המזבח חטאת הוא: וידי מדמא דחטתא על כותל מדבחא ודישתאר
בדמא יתמצי ליסודא דמדבחא חטתא הוא: וינצ'ח מן דמהא עלי חאיט אלמדבח ומא פצ'ל
מן אלדם ימצא עלי אספאסה כד'אך מא יכון לד'כוה: ואת השני יעשה עלה כמשפט וכפר
עליו הכהן מחטאתו אשר חטא ונסלח לו: וית תנינא יעביד עלתא כדחזי ויכפר עלוהי
כהנא מחובתיה דחב וישתביק ליה: ואלתאני יעמלה צעידה כשריעתה ויסתגפר ענה אלאמאם
מן כטאה אלדי אכטא ויגפר לה: ואם לא תשיג ידו לשתי תרים או לשני
בני יונה והביא את קרבנו אשר חטא עשירת האפה סלת לחטאת לא ישים עליה שמן
ולא יתן עליה לבנה כי חטאת הוא: ואם לא תדביק ידיה לתרין שפנינין או לתרין בני יונה
וייתי ית קרבניה דחב חד מן עסרא בתלת סאין סלתא לחטתא לא ישוי עלה משחא ולא
יתין עלה לבונתא ארי חטתא היא: ואן לם תנל ידה תמן שפנינין או פרכי חמאם פליאת
בקרבאנה עלי מא אכטא עשר אויבה סמיד לד'כוה לא יצב עליהא דהנא ולא יג'על עליהא
לבאנא לאנהא דכוה: והביאה אל הכהן וקמץ הכהן ממנה מלוא קמצו את אזכרתה והקטיר
המזבחה על אשי יהוה חטאת הוא: וייתינה לות כהנא ויקמוץ כהנא מנה מלי קומציה ית
אדכרתה ויסיק למדבחא על קרבניא דיי חטתא היא: פיאתי בהא אלי אלאמאם קבץ'
מנהא אלאמאם מל קבצ'תה פיהא ויקתרהא עלי אלמדבח מע קראבין אללה כד'אך מא
תציר דכוה: וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה ונסלח לו והיתה לכהן
כמנחה: ויכפר עלוהי כהנא על חוביה דחב מחדא מאלין וישתביק ליה ותהי לכהנא
כמנחתא: ויסתגפר ענה אלאמאם ען כטייתה אלדי אכטא בואחדה מן הד'ה ויגפר לה ותציר
ללאמאם כסאיר אלהדאיא:

שלום לעולם אף זה שלום לעולם. ובשחיטת קדשים מצריכו ללמוד הימנו שאין למדין למד מן הלמד בקדשים בפרק איזהו מקומן: על ראשו ועל כרעיו. כולן לשון תוספת הן כמו מלבד: אל מקום טהור. לפי שיש מחוץ לעיר מקום מוכן לטומאה להשליך אבנים מנוגעות ולבית הקברות הוצרך לומר מחוץ למחנה זה שיהא חוץ לעיר שיהא המקום טהור: מחוץ למחנה. חוץ לג' מחנות ובציבור עולמים חוץ לעיר כמו שפירשוהו רבותינו במסכת יומא ובסנהדרין: אל שפך הדשן. מקום ששופכין בו הדשן המסולק מן המזבח כמו שנ' והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה: על שפך הדשן. שאין ת"ל אלא ללמד שאפילו אין שם דשן: עדת ישראל. אלו סנהדרין: ונעלם דבר. טעו להורות באחת מכל כריתות שבתורה שהוא מותר: הקהל. ועשו שעשו הציבור על פיהם: את פני הפרכת. ולמעלה הוא אומר את פני פרכת הקדש משל למלך שסרחה עליו מדינה אם מיעוטה סרחה פמליא שלו מתקיימת ואם כולה סרחה אין פמליא שלו מתקיימת אף כאן כשחטא כהן משיח עדיין שם קדושת המקום על המקדש משחטאו כולם ח"ו נסתלקה הקדושה: יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד. זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח: ואת כל חלבו ירים. אע"פ שלא פירש כאן יותרת ושתי כליות למדין הם מועשה לפר כאשר עשה וגו' ומפני מה לא נתפרשו בו תנא דבי ר' ישמעאל משל למלך שזועם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חבתו: ועשה לפר. זה כאשר עשה לפר החטאת כמו שמפורש בפר כהן משיח

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל׃ הם נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי
יהוה והביא את אשמו ליהוה איל תמים מן הצאן בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם׃ את־
אנש ארי ישקר שקר ויחוב בשלו מקודשיא דיי וייתי ית אשמיה לקדם יי דכר שלים מן
ענא בפרסניה כסף סלעין בסלעי קודשא לאשמא׃ אי אנסאן כאן כאנה ואכטא סהוא בשי
מן אקדאס אללה פליאת בקרבאנה ללה כבשא צחיחא מן אלגנם בקימתה מתאקיל פצה
במתקאל אלקדס ללקרבאן׃ ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישתו יוסף עליו ונתן
אתו לכהן והכהן יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו׃ וית דחב מן קודשא ישלים וית חומשיה
יוסיף עלוהי ויתין יתיה לכהנא וכהנא יכפר עלוהי בדכרא דאשמא וישתביק ליה׃ ואלדי אכטא
בה מן אלקדס יסלם מתלה ויזיד עליה כמסה ויעטיה ללאמאם ואלאמאם יסתגפר ענה בכבש
אלקרבאן ויגפר לה׃ ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות
יהוה אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו׃ ואם אנש ארי יחוב ויעביד חד מכל
פקודיא דיי דלא כשרין לאתעבדא ולא ידע וחב ויקביל חוביה׃ ואי אנסאן אכטא פעמל
ואחדה מן פראיץ אללה אלתי לם תעמל ולם יעלם באנה קד אתם וחמל וזרה׃ והביא
איל תמים מן הצאן בערכך לאשם אל הכהן וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר
שגג והוא לא ידע ונסלח לו׃ וייתי דכר שלים מן ענא בפרסניה לאשמא לות כהנא
ויכפר עלוהי כהנא על שלותיה דאשתלי והוא לא ידע וישתביק ליה׃ פליאת בכבש
צחיח מן אלגנם בקימתה ללקרבאן אלי אלאמאם ויסתגפר ענה אלאמאם ען סהוה והו לם יעלם
ויגפר לה׃ אשם הוא אשם אשם ליהוה׃ אשמא הוא על חוביה דחב אשמא יקריב קדם יי׃
הו קרבאן ען אתמה אלדי אתם ללה׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל׃ הם נפש כי תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש
בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו׃ אנש ארי יחוב וישקר
שקר קדם יי ויכדיב בחבריה בפקדונא או בשותפות ידא או בגזילא או עשק ית חבריה׃
אי אנסאן אכטא ועכת נכתא ללה פנכר צאחבה ודיעה או מעאמלה או גצב או גשם
צאחבה׃ או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה האדם
לחטא בהנה׃ או אשכח אבידתא ויכדיב בה ואשתבע על שקרא על חדא מכל דיעביד
אנשא למחב בהון׃ או וגד צאלה פגחדהא וחלף עליה באטל עלי איה כאן מן גמיע
מא יעמל אלאנסאן פיכטי בהא׃ והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או
העשק

להביא יותרת ושתי כליות שפירש שם שלא פירש כאן ולכפול במצות העבודות כלומר שאם חסר אחת מכל המתנות פסול לפי שמדיני
בניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כפר הוצרך לומר כאן בניתנה אחת אף מן מעכבת ׃ אשר נשיא יחטא. לשון אשרי הדור
שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו ׃ או הודע כמו אם הודע הדבר הרבה אם יש משמשין בלשון
אם ואם במקום או וכן או נודע כי שור נגח הוא ׃ הודע אליו. כשחטא היה סבור שהוא היתר ולאחר מכאן נודע לו שאיסור היה ׃
במקום אשר ישחט את העולה. בצפון שהוא מפורש בעולה ׃ חטאת הוא. לשמו כשר שלא לשמו פסול ׃ ואת דמו. שירי הדם ׃
מחלב זבח השלמים. כאימורין האמורין המפורשים בעז האמור אצל שלמים ׃ כאשר הוסר חלב מעל זבח השלמים. כאימורי שור
האמורים בשלמים ׃ ישחט אותה לחטאת. שתהא שחיטתה לשם חטאת ׃ כאשר יוסר חלב הכשב. שנתרבו אימוריו באליה אף
חטאת כשהיא באה כבשה טעונה אליה עם האימורין ׃ אשי יי. כל מדורות האש המוכנות לשם ׃ בלשון ׃ ושמעה קול אלה.
בדבר שהוא עד בו שהשביעוהו שבועה שאם יודע לו בעדות שיגיד לו ׃ או נפש אשר תגע וגו' ולאחר הטומאה הזו יאכל קדשים
או יכנס למקדש שהוא דבר שזדונו כרת ׃ בכתוב. שבועה נדרש כאן ׃ ונעלם ממנו הטומאה ׃ והוא טמא באכילת קדש או בביאת
מקדש ׃ בטומאת אדם. זו טומאת מת ׃ לכל טומאתו. לרבות טומאת מגע זבין וזבות ׃ אשר יטמא. לרבות הנוגע בבועל
נדה ׃ בה. לרבות בולע נבלת עוף טהור ולא ידע ששכח הטומאה ׃ ואשם. באכילת קדש או בביאת מקדש ׃ בשפתים. ולא
בלב ׃ להרע. לעצמו או להטיב לעצמו כגון אוכל ולא אוכל ישן ולא אישן ׃ לכל אשר יבטא. לרבות לשעבר ׃ ונעלם
ממנו ועבר על שבועתו ׃ כל אלה בקרבן עולה ויורד כמפורש כאן חוץ משבועה שיש בה כפירת ממון (אימה בקרבן) גו

חלב

את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו או את האבדה אשר מצא׃ ויהי ארי
יחטי ויחוב ויתיב ית גזילא דגזל או ית עשקא דעשק או ית פקדנא דאתפקד לותיה או ית
אבידתא דאשכח׃ פארא אכטא ואתם פלירד אלגצב אלדי גצבה או אלגשם אלדי גשמה או אלודיעה
אלדי אודעת ענדה או אלצאלה אלדי וגדהא׃ או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו ב
בראשו וחמשתיו יסף עליו לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו׃ או מכל דאשתבע עלוהי
לשקרא וישלים יתיה ברישיה וחומשוהי יוסיף עלוהי לדהוא דיליה יתנניה ביומא דחובתיה׃
או מא סוא דלך ממא יחלף עליה באטלא פלירדה בראסה ויזיד עליה אכמאסה ויעטיה לאלדי
הו לה פי יום אעתראפה בדנבה׃ ואת אשמו יביא ליהוה איל תמים מן הצאן בערכך לאשם
אל הכהן׃ וית אשמיה ייתי לקדם יי דכר שלים מן ענא בפרסניה לאשמא לות כהנא׃
ואית בקרבאנה ללה כבש צחיח מן אלגנם בקימתה לאלקרבאן אלאתאם׃ וכפר עליו הכהן
לפני יהוה ונסלח לו על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה׃ ויכפר עלוהי כהנא קדם יי וישתביק
ליה על חדא מכל דיעביד למחב בה׃ ויסתגפר ענה אלאמאם בין ידי אללה ויגפר לה עלי איה
כלה מן גמיע מא יעמל פיאתם בהא׃ ק״א פסו׳ פ׳ רעו״ב

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי קאילא׃ צו את
אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר
ואש המזבח תוקד בו׃ פקיד ית אהרן וית בנוהי למימרא אוריתא דעלתא היא עלתא
דמתוקדא על מדבחא כל ליליא עד צפרא ואישתא דמדבחא תהי יקדא ביה׃ מר הרון
ובניה קאילא הדה שריעה אלצעידה הי אלצעידה תוצע עלי וקיד עלי אלמדבח טול אליל
אלי אלגדאה ונאר אלמדבח תתוקד עליה׃ ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים
את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח׃ וילבש כהנא
לבושין דבוץ ומכנסין דבוץ ילבש על בסריה ויפריש ית דשנא דתיכול אישתא ית
עלתא על מדבחא וישויניה בסטר מדבחא׃ וילבס אלאמאם קמיץ מן עשר וסראויל מן
עשר ילבס עלי בדנה וירפע אלרמאד אלדי תאכל נאר אלצעידה עלי אלמדבח ויגעלה לזק
אלמדבח׃ ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה
אל מקום טהור׃ וישלח ית לבושוהי וילבש לבושין אחרנין ויפיק ית דשנא למברא
למשריתא לאתר דכי׃ ויסלך תיאבה וילבס תיאבא אכר ויכרג אלרמאד אלי כארג אלעסכר

אלא בכסף׃ והקריב את אשר לחטאת ראשונה׃ חטאת קודמת לעולה למה״ד לפרקליט שנכנס לרצות ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו׃
ולא יבדיל׃ אינו מולק אלא סימן אחד׃ עורף׃ הוא גובה הראש המשופע לצד הצואר׃ מול עורף׃ מול הרואה את העורף והוא אורך
כל אחורי הצואר׃ והזה מדם החטאת׃ בעולה לא הטעין אלא מצוי ובחטאת הזאה ומצוי אוחז בעורף ומתיז והדם ניתז והולך למזבח׃
חטאת היא׃ לשמה כשרה שלא לשמה פסולה׃ כמשפט׃ כדת האמורה בעולת העוף של נדבה בריש הפרשה׃ כי חטאת היא׃ ואין
בדין שיהא קרבנו מהודר׃ חטאת היא׃ נקמצה ונקטרה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה׃ על חטאתו אשר חטא׃ כאן שנה הכתוב
שהרי בעשירות ובדלות נאמר מחטאתו וכאן בדלי דלות נאמר על חטאתו׃ דקדקו רבותינו מכאן שאם חטא כשהוא עשיר
והפריש מעות לכשבה או שעירה והעני יביא מקצתן שתי תורים הפריש מעות לשתי תורים והעני יביא ממקצתן עשירית
האיפה הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר יוסיף עליהן ויביא קרבן עשיר לכך נאמר כאן על חטאתו׃ מאחת מאלה׃
מאחת משלש כפרות האמורות בענין או בעשירות או בדלות או בדלי דלות׃ ומה התלמוד לומר שיכול החמורים שבהם
יהיו בכשבה או שעירה והקלין יהיו בעוף והקלין שבקלין יהיו בעשירית האיפה ת״ל מאחת מאלה להשוות קלין לחמורין
לכשבה אם השיגה ידם ואת החמורים לקלין לעשירית האיפה בדלי דלות׃ והיתה לכהן כמנחה׃ ללמד על מנחת חוטא
שיהיו שיריה נאכלין וזהו לפי פשוטו׃ ורבותינו דרשו והיתה לכהן ואם חוטא זה כהן הוא תהא כשאר מנחת נדבת כהן שהיא
בכליל תהיה לא תאכל׃ כי תמעול מעל׃ אין מעילה בכל מקום אלא שנוי וכן הוא אומר וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי
אלהי עמי הארץ וכן הוא אומר בסוטה ומעלה בו מעל׃ וחטאה בשגגה מקדשי יי׃ שנהנה מן ההקדש והיכן הוזהר נאמר כאן
חטא ונאמר להלן חטא בתרומה ולא ישאו עליו חטא מה להלן הזהיר אף כאן הזהיר אי מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל
אף כאן לא הזהיר אלא על האוכל ת״ל תמעול מעל ריבה׃ קדשי יי׃ המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים׃ איל׃ לשון קשה כמו

אלי מוצע טאהר: והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער
עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העלה והקטיר
עליה חלבי השלמים: ואישתא על מדבחא תהי יקדא ביה
לא תטפי ויבער עלה כהנא אעין בצפר בצפר ויסדר עלה
עלתא ויסיק עלה תרבי נכסת קדשיא: ואלנאר עלי אלמדבח
תקד פיה לא תטפא וישעל עליהא אלאמאם חטבא פי כל
גדאה וינצד עליהא אלצעידה ויקתר עליהא שחום דבאיח אל
סלאמה: אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה: אישתא
תדירא תהי יקדא על מדבחא לא תטפי: כדאך אלנאר דאימה
תקד עלי אלמדבח לא תטפא: וזאת תורת
המנחה הקרב אתה בני אהרן לפני יהוה אל פני המזבח: ודא
אוריתא דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן קדם יי לקדם מדבחא:
והדה שריעה אלהדיה אן יקדמהא בני הרון בין ידי אללה בין
ידי אלמדבח: והרים ממנו בקמצו מסלת המנחה ומשמנה
ואת כל הלבנה אשר על המנחה והקטיר המזבח ריח ניחח
אזכרתה ליהוה: ויפריש מניה בקמציה מסולתא דמנחתא
ומִמשחה וית כל לבונתא דעל מנחתא ויסיק למדבחא
לאתקבלא ברעוא אדכרתה קדם יי: וירפע מנהא בקבצה מן
סמידהא ודהנהא וגמיע אללבאן אלדי עליהא ויקתר פיהא
עלי אלמדבח קבול מרציא ללה: והנותרת ממנה יאכלו אהרן
ובניו מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה:
ודישתאר מנה ייכלון אהרן ובנוהי פטיר תתאכיל באתר
קדיש בדרת משכן זמנא ייכלונה: ואלפאצל מנהא יאכלה
הרון ובניה פטיר תוכל פי מוצע מקדס פי צחן כבא אלמחצר
יאכלוהא: לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי קדש
קדשים הוא כחטאת וכאשם: לא תתאפי חמיע חולקהון
יהבית יתה מקרבני קדש קדשין היא כחטאתא וכאשמא
לא תכבז כמירא נצבתהא קסמהם מן קראביני מן אלאקדאס
אלדי הי כאלכפארה ואלקרבאן אלאתם: כל זכר בבני אהרן
יאכלנה חק עולם לדרתיכם מאשי יהוה כל אשר יגע בהם
יקדש

ואת איל האשם ... אף כאן קשה בן
שתי שנים בערכך כסף שקלים שיהא
שוה שתי סלעים ואת אשר חטא מן
הקדש ישלם קרן וחומש להקדש ולא
ידע ואשם והביא הענין הזה מדבר במי
שבא ספק כרת לידו ולא ידע אם עבר
עליו אם לאו כגון חלב ושומן לפניו וכסבור
שהיתר הוא ואכל את אחת מהן אמרו לו
אחת של חלב היתה ולא ידע אם זו של
חלב אכל הרי זה מביא אשם תלוי ומגין
עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי חטא
ואם יודע לו לאחר זמן יביא חטאת
ולא ידע ואשם ונשא עונו רבי יוסי
הגלילי אומר הרי הכתוב ענש את מי
שלא ידע על אחת כמה וכמה שיענש
את שידע רבי יוסי אומר אם נפשך
לידע מתן שכרן של צדיקים צא
ולמד מאדם הראשון שלא נצטוה
אלא על מצוה לא תעשה ועבר עליה
ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו
וכי איזו מדה מרובה של טובה או של
פורענות הוי אומר מדה טובה אם
מדת פורענות מעוטה ראה כמה
מיתות נקנסו לו ולדורותיו מדה טובה
המרובה היושב לו מן הפיגולין והנותרות
והמתענה ביום הכפורים על אחת כמה
וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות
דורותיו עד סוף כל הדורות ר' עקיבא
אומר הרי הוא אומר על פי שנים עדים
או שלשה אם מתקיימת העדות בשנים
למה פרט לך הכתוב שלשה אלא
להביא שלישי להחמיר בו לעשה ענש
הכתוב לנטפל לעוברי עבירה כעוברי
עבירה על אחת כמה וכמה שישלם
שכר לנטפל לעושי מצות כעושי
מצוה רבי אלעזר בן עזריה אומר כי
תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר
בשדה הרי הוא אומר למען יברכך
קבע הכתוב ברכה למי שבאה על
ידו מצוה בלא ידע אמור מעתה
היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה ממנו
ומצאה העני ונתפרנס בה הרי הקב"ה
קובע לו ברכה: בערכך לאשם בערך
האמור למעלה: אשר שגג והוא לא
ידע ואשם הוא אם ידע לאחר זמן לא
נתכפר לו באשם זה עד שיביא חטאת
הא למה זה דומה לעגלה ערופה
שנתערפה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג: אשם הוא אשם אשם הראשון כולו קמוץ שהוא שם דבר והאחרון חציו
קמוץ וחציו פתח שהוא לשון פעל ואם תאמר מקרא שלא לצורך הוא כבר דרוש הוא בתורת כהנים: אשם:
להביא אשם שפחה חרופה שיהא איל בן שתי שנים יכול שאני מרבה אשם נזיר ואשם מצורע ת"ל הוא: נפש
כי תחטא: אמר רבי עקיבא מה ת"ל ומעלה מעל לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר
לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם
בתשומת יד ששם בידו ממון להתעסק או במלוה או בגזל שגזל מידו כלום או עשק הוא שכר שכיר: וכחש בה שכפר
על אחת מכל אלה אשר יעשה האדם לחטוא ולהשבע על שקר לכפירת ממון: כי יחטא ואשם כשיכיר בעצמו לשוב
בתשובה ולדעת ולהודות כי חטא ואשם: בראשו הוא הקרן ראש הממון: לאשר הוא לו למי שהממון שלו: ברד

חסלת פרשת ויקרא

יקדש׃ כל דכורא בבני אהרן ייכלינה קים עלם לדריכון מקורבניא דיי׃ כל דיקרב בהון יתקדש׃ כל דכר מן בני הרון יאכלהא רסם אדהר עלי מר אגיאלכם מן קראבין אללה כל מן לאמסהא תקדם׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו ליהוה ביום המשח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב׃ דין קרבנא דאהרן ובנוהי דיקרבון קדם יי ביומא דירבון יתיה חד מן עסרא בתלת סאין סלתא מנחתא תדירא פלגותה בצפרא ופלגותה ברמשא׃ הדא קרבאן הרון ובניה אלדי יקרבונה ללה פי יום מסח עשר אויבה סמד הדייה דאימא נצפהא בגדאה ונצפהא בעשי׃ על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחח ליהוה׃ על מסריתא במשח תתעביד רביכא תיתינה תופיני מנחת בצוע תקריב לאתקבלא ברעוא קדם יי׃ עלי טאבק בדהן תעמל סהותייה תאתי בהא רפכה תדרא תכון תקרבהא קבולא מרציא ללה׃ והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה חק עולם ליהוה כליל תקטר׃ וכהנא דיתרבא תחותוהי מבנוהי יעביד יתה קיים עלם קדם יי גמיר תתסק׃ וכדלך אלאמאם אלמסתכלף בעדה מן בניה יצנעהא רסם אדהר ללה גמלה תקתר׃ וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל׃ וכל מנחתא דכהנא גמיר תהי לא תתאכיל׃ וסאיר הדאיא אלאמאם תקתר גמלה ולא תוכל׃
ויתכך יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני יהוה קדש קדשים הוא׃ מליל עם אהרן ועם בנוהי למימרא אוריתא דחטתא באתרא דתתנכים עלתא תתנכם חטתא קדם יי קודש קדשין היא׃ קל להרון ובניה קאילא הדה שריעה אלדכאה פי מוצע תדבח אלצעידה תדבח אלדכוה בין ידי אללה מן כואץ אלאקדאם׃ הכהן המחטא אתה יאכלנה במקום קדש תאכל בחצר אהל מועד׃ כהנא דמכפר בדמה ייכלינה באתר קדיש תתאכיל בדרת משכן זמנא׃ אלאמאם אלמדכי בהא יאכלהא פי מוצע מקדס תוכל פי צחן כבא אלמחצר׃ כל אשר יגע בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש׃ כל דיקרב בבסרה יתקדש ודידי מדמה על לבושא דידי עלה תחוור

צו אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום
ב שיש בו חסרון כיס׳ זאת תורת העלה הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר כל הלילה וללמד על הפסולין איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד שכל התורה לרבות היא באה לומר תורה אחת לכל העולים ואפי׳ פסולין שאם עלו לא ירדו׳ היא העולה׳ מיעט הרובע ואת הנרבע וכיוצא בהן שלא היה פסולן בקדש שנפסלו קודם שבאו לעזרה׳ מדו בד היא הכתונת מדה אלא שתהא כמדתו על בשרו שלא יהיה דבר חוצץ בנתים׳ והרים את הדשן היה חותה מלא המחתה מן המאוכלות הפנימיות ונותן במזרחו של כבש׳ הדשן אשר תאכל האש את העולה ועשתה דשן מאותו ירים תרומה׳ ושמו אצל
ג המזבח׳ ופשט את בגדיו אין זו חובה אלא דרך ארץ שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד בגדים שבשל בהן קדירה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו לכך ילבש בגדים אחרים פחותין מהן׳ והוציא את הדשן הצבור בתפוח כשהוא רבה ואין מקום למערכה מוציאו משם ואין זה חובה בכל יום אבל התרומה חובה בכל יום׳ והאש על המזבח תוקד בו ריבה כאן יקידות הרבה על מוקדה והאש

המזבח תוקד בו והאש על המזבח תוקד בו׳ אש תמיד תוקד על המזבח כולן נדרשו במסכת יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכה שהיו שם׳ וערך עליה העולה עולת תמיד היא תקדים׳ חלבי השלמים אם באין שם שלמים ורבותינו למדו מכאן עליה על עולת התמיד השלם כל הקרבנות כולם מכאן שלא יהא דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים׳ אש תמיד אש שנ׳ בה תמיד היא שמדליקין בה את הנרות שנ׳ בה להעלות נר תמיד אף היא מעל המזבח עובר בה׳ לא כן וזאת תורת המנחה תורה אחת לכולן להטעינן שמן ולבונה אם מנחת ישראל שהיא נקמצת מנחת כהנים שהיא כליל מנין ת״ל תורת׳ הקרב אותה היא הגשה בקרן דרומית מערבית׳ לפני יי׳ הוא מערב שהוא לצד אהל מועד׳ אל פני המזבח היא הדרום שהוא פניו של מזבח׳ שהכבש נתון לאותו הרוח והרים ממנו מכאן שקומץ ממקום שנתערבה שמנה ואת כל הלבונה אשר על המנחה׳ והקטיר שמלקט את לבונתה לאחר

באתר קדיש׃ כל מן דנא בלחמהא תקדס ואן אנתצח מן דמהא אדי ינצח מנהא עלי תוב פליגסל פי מוצע מקדס׃ וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים׃ ומן דחסף דתתבשל ביה יתבר ואם במנא דנחשא תתבשל ויתמריק וישתטיף במיא׃ ואנא אלכזף אלתי תטבך פיה יכסר ואן טבכת פי אנא נחאס פלידלך ויגסל באלמא׃ כל זכר בכהנים יאכל אתה קדש קדשים הוא׃ כל דכרא בכהניא ייכול יתה קדש קודשין היא׃ כל דכר מן אלאימה יאכלהא אד הי מן כואץ אלאקראס׃ וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל באש תשרף׃ וכל חטתא דיתעל מדמה למשכן זמנא לכפרא בקודשא לא תתאכיל בנורא תתוקד׃ וכל דכוה ירכל מן דמהא אלי כבא אלמחצר ליסתגפר פי אלקדס לא תוכל בל תחרק באלנאר׃

ז וזאת תורת האשם קדש קדשים הוא׃ ודא אוריתא דאשמא קדש קדשין הוא׃ והדה שריעה קרבאן אלאתם הו איצא מן כואץ אלאקראס׃ במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם ואת דמו יזרק על המזבח סביב׃ באתרא דיכסון ית עלתא יכסון ית אשמא וית דמיה יזרוק על מדבחא סחור סחור׃ פי מוצע תדבח אלצעידה ידבח קרבאן אלאתם ודמה ירש עלי אלמדבח מסתדירא׃ ואת כל חלבו יקריב ממנו את האליה ואת החלב המכסה את הקרב׃ וית כל תרביה יקריב מניה ית אליתא וית תרבא דחפי ית גווא׃ וגמיע שחמה ירפעה מנה אליה ואלתרב אלמגטי אלגוף׃ ואת שתי הכלית ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים ואת היתרת על הכבד על הכלית יסירנה׃ וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון דעל גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה׃ואלכלותין ואלשחם אלדי עליהמא אלדי עלא אלחשא וזאידה אלכבד מע אלכלא ינזעהא׃ והקטיר אתם הכהן המזבחה אשה ליהוה אשם הוא׃ ויסק יתהון כהנא למדבחא קורבנא קדם יי אשמא הוא׃ ויקתרהא אלאמאם עלא אלמדבח קרבאנא ללה כדאך מא יציר קרבאן אלאתם׃ כל זכר בכהנים יאכלנו במקום קדש יאכל קדש קדשים הוא׃ כל דכורא בכהניא ייכלניה באתר קדיש יתאכיל קדש קודשין הוא׃ כל דכר מן אלאימה יאכלה ופי מוצע מקדס יוכל לאנה מן כואץ אלאקראס׃ כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה׃ כחטתא כן אשמא אוריתא חדא להון כהנא דיכפר ביה דיליה יהי׃ קרבאן אלאתם כשרכוה שריעה ואחדה להמא אלאמאם אלדי יכפר בה לה יכון׃ והכהן המקריב את עלת איש העלה אשר הקריב לכהן לו יהיה׃ וכהנא דמקריב ית עלת

קדשה נתקדשו ולפי שלא פירש כאן את בהמה מן המנחות כמשפטן במקום קדוש וגו׳ והו במחצר אהל מועד לא תאפה חמץ חלקם אף השירים אסורים בחמוץ כחטאת כאשם מנחת חוטא הרי היא כחטאת לפיכך קמיצה למרבחא שלא לשמה פסולה׃ מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמיצה שלא לשמה כשרה׃ כל זכר אף בעל מום במשמע נאמר כאן לאכילה ואמר כנגד להם אלהיו מקדשי הקדשים לרבות בעלי מומין למחלוקת כל אשר יגע קדשים קלים או חולין שיגעו בה ויבלעו ממנה יקדש להיות כמוה שאם פסולה פסולים ואם כשרה יאכלו כחומר המנחה זה קרבן אהרן ובניו אף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה אבל כהן גדול בכל יום שנאמר מנחה תמיד והכהן המשיח תחתיו מבניו חקת עולם מרבכת חלוטה ברותחין כל צרכה תופיני אפויה אפיות הרבה אחר חליטתה אופה בתנור וחוזר ומטגנה במחבת מנחת פתים מלמד שטעונה פתיתה המשיח תחתיו מבניו כליל תקטר אין נקמצת להיות שיריה נאכלין אלא כולה כליל וכן כל מנחת כהן של נדבה כליל תהיה כליל כולה לגבוה המנחה אותה העוכד עבודתה שהיא נעשית הטאת על ידו המחטא אותה יאכלנה הראוי לעבודה יצא טמא בשעת זריקת דמים שאינו חולק בבשר ואי אפשר לומר שאסור שאר כהנים באכילתה חוץ מזה אלא רואה שהרי נאמר למטה כל זכר בכהנים יאכל אותה כל אשר יגע בבשרה כל דבר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה יהיה להיות כמוה אם תיפסל ואם כשרה תיאכל כחומר שבה ואשר יזה מדמה על הבגד ואם הזה

מרמה

עלה גבר משך עלתא דיקריב לכהנא דיליה יהי: ותאמאם אלדי קרב צעירה אנסאן פגלדהא
בעד תקריבהא יכון לה: וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת
לכהן המקריב אתה לו תהיה: וכל מנחתא דתתאפי בתנורא וכל דתתעביד בדדתא
ועל מסריתא לכהנא דמקריב יתה דיליה יהי: וכל הדייה מא יכבז פי תנור או יעמל
פי טגיר או עלי טאבק פאמאם אלמקרבהא לה תכון: וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה
לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו: וכל מנחתא דפילא במשח ודלא פילא לכל בני
אהרן תהי גבר כאחוהי: וכל הדייה מלתותה בדהן או גאפה לגמיע בני הרון תכון אלואחד
כאלאכר: וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב ליהוה: ה
ודא אוריתא דנכסת קודשיא דיקריב קדם יי: והדה שריעה דבח אלסלאמה אלדי יקרבהא
ללה: אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי
מצות משוחים בשמן וסלת מרבכת חלות בלולת בשמן: אם על תורתא יקרבניה ו
ויקריב על נכסת תודתא גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח
וסלתא רביכא גריצן דפילן במשח: ואן קרבה עלי שכר פליקרב מעה גראדק פטירה
מלתותה בדהן ורקאק פטיר ממסוחה בדהן וסמד רבך גראדק מלתותה בדהן: על חלת
לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת שלמיו: על גריצן דלחים חמיע יקריב קרבניה
על נכסת תודת קודשוהי: מע גראדק כבז כמיר יקרב קרבאנה מע דבח שכר סלאמתה:
והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה ליהוה לכהן הזרק
את דם השלמים לו יהיה: ויקריב מניה חד מכל קרבנא
אפרשותא קדם יי לכהנא דיזרוק ית דם נכסת קודשיא דיליה
יהי: פליקרב מן דלך רגיפא ואחדא מן כל קרבאן רפיעה
ללה ללאמאם אלדי ירש דם דבח אלסלאמה לה יכון: ובשר
זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד
בקר: ובסר נכסת תודת קודשוהי ביום קרבניה יתאכיל
לא יצנע מניה עד צפרא: ולחם דבח שכר סלאמתה פי
יום קרבאנה יוכל לא יבקי מנה שי אלי גדאה: ואם נדר או
נדבה זבח קרבנו ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת
והנותר ממנו יאכל: ואם נדרא או נדבתא נכסת קרבניה
ביומא דיקריב ית נכסתיה יתאכיל וביומא דבתרוהי ו
ודישתאר מניה יתאכיל: ואן כאן קרבאנה נדרא או
תברעא פליוכל פי יום תקריבה לה ומן גד ומא פצל מנה
יוכל: והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף:

תרומה על הכבש אותו הכבש אשר יזה
עליה תכבס בתוך המודה אשר יזה
עליה יהא טוב כמו לא ישה לחרץ
תגלם יהא כטני שבר לפי שהכלי עה
נבלעת בו ונעשית נותר והוא הדין לכל
הקדשים ומורק לשון תמרוקי הנשים
ומורק ושוטף לפלוט את כלי עתו
אבל כלי חרס לא מדרך הכתוב שאינו
יוצא מידי דופיו לעולם כל זכר בכהנים
יאכל אותה הא למדת שהמחטא אותה
האמור למעלה לא להוציא שאר כהנים
לא להוציא את שאינו ראוי לה טני וכל
חטאת שאם הכנים מדם חטאת
החיצונה לפנים פסולה קדש קדשים
קלי הוא קדש ואין תמורתו קריבה
ואת כל חלבו עד כאן לא נתפרשו
אימורין באשם לכך הוזרך לפרשם
כאן אבל חטאת כבר נתפרש בה בפרשת
ויקרא את האליה לפי שאשם אינו בא
לא איל או כבש ואיל וכבש נתרבה
באליה אשם הוא עד שניתק שמו ותנו
למר על אשם שמתו בעליו או שנתכפרו
בעליו אעפי שעומד להיות דמו לקיץ
המזבח אם שחטו סתם אינו כשר
לעולה קודם שנתק לרעיה ואינו בא ללמד על האשם שיהא פסול שלא לשמו כמו שדרשנוהו בכתוב בחטאת לפי שאשם
לא נאמר בו אשם הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר קדש קדשים הוא בתורת כהנים
הוא נדרש תורה אחת להם בדבר זה לכבן אשר יכפר בו הראוי לכפרה חולק בו פרט לטבול יום ומחוסר כפורים
ואונן שאין חולקין בקדשים לכהן המקריב הא כיצד לבית אב של יום שמקריב אותה בלולה בשמן זו מנחת נדבה
וחרבה זו מנחת חוטא ומנחה קנאות שאין בהן שמן אם על תודה אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי
הים והולכי מדברות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהן צריכים להודות שכתוב בהן יודו ליי חסדו ויזבחו זבחי

ודישתאר מבסר נכסתא ביומא תליתאה בנורא יתוקד : ואפצ׳ל מן לחם ד׳בח ד׳ אלי יום ת׳
ה תאלת׳ פליחרק באלנאר : ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה
המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא : ואם אתאכלא
יתאכיל מבסר נכסת קודשוהי ביומא תליתאה לא יהי לרעוא דמקריב יתיה לא יתחשיב
ליה מרחק יהי ואנש דייכול מניה חוביה יקביל : פאן אכל מנה פי אליום אלת׳אלת׳ פליס ירתצ׳א
אלמקרב לה לא יחסב לה בל יכון כאלאכס ואי אנסאן אכל מנה פקד חמל וזרה : והבשר
אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר : ובסר קודשא
דיקרב בכל מסאב לא יתאכיל בנורא יתוקד ובסר קודשא כל דידכי לקודשא ייכול
בסר קודשא : ולחם אלקראבין אן דנא בשי מן אלנגאסאת פלא יוכל בל יחרק באלנאר
ואלטאהר מנה פלא יאכלה אלא טאהר : והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים
אשר ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה : ואנש דייכול בסרא מנכסת
קודשיא דקדם יי וסאובתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה : ואי אנסאן אכל
לחמא מן ד׳בח אלסלאמה אלד׳י ללה ונגאסתה עליה פינקטע ד׳לך אלאנסאן מן קומה :
ונפש כי תגע בכל טמא ואכל מבשר זבח השלמים אשר ליהוה ונכרתה הנפש ההוא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שרץ טמא ואכל
מעמיה : ואנש ארי יקרב בכל מסאב בסואבת אנשא או בבעירא מסאבא או בכל
שקץ מסאב וייכול מבסר נכסת קודשיא דקדם יי וישתיצי אנשא ההוא מעמיה : ואי אנסאן
לאמס שיא מן אלנגאסאת בנגאסת אנסאן או בבהימה נגסה או בשי מן אלדביב אלנגס
ואכל שיא מן ד׳בח אלסלאמה אלד׳י ללה פינקטע ד׳לך אלאנסאן מן קומה :
וידבר יהוה אל משה לאמר : ומליל : הם : דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור
וכשב ועז לא תאכלו : מליל עם בני ישראל למימר כל
תרב תור ואמר ועז לא תיכלון : מר בני אסר קאילא
כל שחם בקר וצאן ומאעז לא תאכלו : וחלב נבלה
וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו :
ותרב נבילא ותרב תבירא יתעביד לכל עבידא ומיכל
לא תיכלוניה : ושחם אלנבילה ואלסקימה אסתעמלוה פי
כל צנעה ואכל לא תאכלוה : כי כל אכל חלב מן הבהמה
אשר יקריב ממנה אשה ליהוה ונכרתה הנפש האכלת
מעמיה : ארי כל דייכול תרבא מן בעירא דיקרבין
מנה קורבנא קדם יי וישתיצי אנשא דייכול מעמיה
פאן כל מן אכל שחמא מן אלבהאים אלד׳י יקרב מנהא
קרבאן ללה פינקטע ד׳לך אלאנסאן שאכל מן קומה : וכל
דם לא תאכלו בכל מושבתיכם לעוף ולבהמה : וכל

תודה הם על אחת מאלה נדר שלמים הללו
שלמי תודה הן ושעונות לחם האמור
בענין ואין נאכלין אלא ליום ולילה כמו
שמפורש כאן והקריב על זבח התודה
ד׳ מיני לחם חלות ורקיקין ורבוכה
מ״ג מצה וכתוב על חלות לחם וכל
מין ומין עשר חלות כך מפורש במנחות
ושיעורן חמש סאין ירושלמיות שהן שש
מדבריות עשרים עשרון מרבכת לחם
חלוט ברותחין כל צרכו יקריב קרבנו
על זבח מגיד שאין הלחם קדוש קדושת
הגוף ליפסל ביוצא וטבול יום ומשלצאת
לחולין כפרים עד שישחט הזבח אחד
מכל קרבן לחם אחד מכל מין ומין יטול
תרומה לכהן העובד עבודתה והשאר
נאכל לבעלים ובשרה לבעלים חוץ
משוק שבה כמו שמפורש למטה תנופת
חזה ושוק בשלמים והתודה קרויה
שלמים ביום קרבנו יאכל ובנזר נשרה
נותן לאחדה ובשר זבח תודת שלמיו
יש כאן רבויין הרבה לרבות חטאת ואשם
ואיל נזיר וחגיגת י״ד שיהיו נאכלין ליום ולילה · לא יניח ממנו עד בקר אוכל הוא ממנו כל הלילה אם כן למה אמרו עד
חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה ואם נדר או נדבה שלא הביאה על הודאה של נס אינה טעונה לחם ונאכלת
לשני ימים כמו שמפורש בענין והמחרת והנותר ממנו בראשון יאכל ואין זו יתירה היא ויש כמוה הרבה במקרא כגון
ואלה בני צבעון ואיה וענה את זקרש וזבח תרומה ואם האכל יאכל במחשב בשחוט לאכלו בשלישי הכתוב מדבר
יכול אם אכל ממנו בשלישי יפסל למפרע ת״ל המקריב אותו לא יחשב לו בשעה הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל

רמא לא תיכלון בכל מותבניכון דעופא ודבעירא׃ וכל דם לא תאכלו פי גמיע מסאכנכם
מן טאיר ובהאים׃ כל נפש אשר תאכל כל דם ונכרתה הנפש ההוא מעמיה׃ כל אנש
דייכול כל דם ויש׳תיצי אנשא ההוא מעמיה׃ ואי אנסאן אכל שי מן דם ינקטע
דלך אלאנסאן מן קומה׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל בני ישראל לאמר
המקריב את זבח שלמיו ליהוה יביא את קרבנו ליהוה מזבח שלמיו׃ מליל עם בני
ישראל למימר דמקריב ית נכסת קדשוהי קדם יי ייתי ית קרבניה קדם יי מנכסת קדשוהי׃
כאטב בני אסר וקל להם אלמקרב דבח אלסלאמה ללה הו אלדי יאתי בקרבאנה ללה מן
דבח סלאמתה׃ ידיו תביאנה את אשי יהוה את החלב על החזה יביאנו את החזה
להניף אתו תנופה לפני יהוה׃ ידוהי ייתין ית קרבניא דיי ית תרבא על חדיא ייתיניה ית
חדיא לארמא יתיה ארמא קדם יי׃ ידאה תחמל קראבין אללה אלשחם מע אלקץ יאתי בה
מעה פיהרלה תחריכא בין ידי אללה׃ והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן
ולבניו׃ ויסיק כהנא ית תרבא למדבחא ויהי חדיא לאהרן ולבנוהי׃ ויקתר אלאמאם לא
אלשחם עלי אלמדבח פיציר אלקץ להרון ובניה׃ ואת שוק הימין
תתנו תרומה לכהן מזבחי שלמיכם׃ וית שקא דימינא
תתנון אפרשותא לכהנא מנכסת קדשיכון׃ ואלסאק לג
אימן אעטוה רפיעה ללאמאם מן דבאיח סלאמתכם׃
המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו
תהיה שוק הימין למנה׃ דמקריב ית דם נכסת קדשיא
וית תרבא מבני אהרן דיליה יהי שקא דימינא לחלק׃
אלמקרב דם אלסלאמה ואלשחם מן בני הרון לה יכון אלסאק
אלאימן נציבא׃ כי את חזה התנופה ואת שוק התרומה
לקחתי מאת בני ישראל מזבחי שלמיהם ואתן אתם
לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם מאת בני ישראל׃ ארי
ית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא נסיבית מן
בני ישראל מנכסת קדשיהון ויהבית יתהון לאהרן כהנא
ולבנוהי לקים עלם מן בני ישראל׃ לאן קץ אלתהריך
וסאק אלרפיעה אכדתהא מן בני אסר מן דבאיח סלאמת
הם ואעטיתהא להרון אלאמאם ובניה רסם דהר מן בני
אסר׃ זאת משחת אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה ביום

כג וכן פירש בשעת הקרבתו לא תעלה זאת במחשבה ואם חשב פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו אפילו בתוך הזמן עונה תשא והבשר של קדש שלמים אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר לרבות אבר מן החי שיצא וקדשתו שהפנימי מותר כל טהור יאכל בשר ומאחר שלא כשמאת הגוף הכתוב מדבר אבל טהור שאכל אף הטמא אינו ענוש כרת לא הזהיר והבשר אשר יגע והזהרת טמא שאכל את הטהור אינה מפורשת מתורה אלא חכמים למדוה בגזירה שוה שלש כריתות האמורים באוכלי קדשים בטומאת הגוף הכתוב מדבר ודרשום רבותי במס׳ שבועות אחת לכלל ואחת לפרט ואח׳ ללמד על קרבן עולה ויורד שלא נאמר אלא על טומאת מקדש וקדשיו יעשה לכל מלאכה בא ולימד על החלב שאינו מטמא טומאת נבלות ואכל לא תאכלוהו אמרה תורה יבא איסור נבלה וטריפה ויחול על איסור חלב שאם אכלו יתחייב אף על לאו של נבלה ולא תאמר אין איסור חל על איסור לעוף ולבהמה פרט לדם דגים וחגבים בכל מושבותיכם ובמסכת קידושין בפרק ראשון מפרש למה הוצרך לומר ידיו

תביאנה שתהא יד הבעלים מלמעלה והחלב והחזות נתונין בה ויד כהן מלמטה ומניפן את אשי מאימתי הן אישים את החלב על החזה כשמביאו מבית המטבחים נותן החלב על החזה למעלה וכשנותנו ליד המניף נמצא החזה למעלה והחלב למטה וזהו שנ׳ במקום אחר שוק התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף ולאחר התנופה נותנו לכהן המקטיר ונמצא החזה למטה שנ׳ וישימו החלבים על החזות ויקטר החלבים המזבחה למדנו ששלשה כהנים זקוקין לה כך מפורש במנחות את החלב על החזה יביאנו ואת החזה למה מביא להניף אותו והוא מביאו ולא שיהא הוא מן האישים לפי שנ׳ את אשי יי את החלב על החזות יכול שיהא את החזה לאישים לכך נאמר ואת החזה

הקריב אתם לכהן ליהוה: דא רבות אהרן ורבות בנוהי מקרבניא דיי ביומא דיקרבון יתהון
לשמשא קדם יי: הדה חצ̇ת הרון ובניה מן קראבין אללה פי יום קדמו ליאמו ללה: אשר צוה
יהוה לתת להם ביום משחו אתם מאת בני ישראל חקת עולם לדרתם: דפקיד יי למתן
להון ביומא דירבון יתהון מן בני ישראל קים עלם לדריהון: אלדי אמר אללה בהא אן יעטוהא
פי יום מסחהם מן בני אסראיל רסם דהר לאג'יאלהם: זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת
ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים: דא אוריתא לעלתא למנחתא ולחטתא ולאשמא
ולקורבניא ולנכסת קודשיא: הדה אלשריעה ללצעידה ואלהדייה ואלדכוה וקרבאן אלאתם
ולקרבאן אלתכמל ולדביח אלסלאמה: אשר צוה יהוה את משה בהר סיני ביום צותו את בני ישראל
להקריב את קרבניהם ליהוה במדבר סיני: דפקיד יי ית משה בטורא דסיני ביומא דפקיד
ית בני ישראל לקרבא ית קרבנהון קדם יי במדברא דסיני: אלתי אמר אללה בהא מוסי פי גבל
סיני פי וקת אמר בני אסראיל אן יקרבו קראבינהם ללה פי ברייה סינא:

וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל: תם: קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים ואת
שמן המשחה ואת פר החטאת ואת שני האילים ואת סל המצות: קריב ית אהרן וית בנוהי
עמיה וית לבושיא וית משחא דרבותא וית תורא דחטאתא וית תרין דכרין וית סלא
דפטיריא: וקדם הרון ובניה משה ואלתיאב ודהן אלמסוחייה ותור אלדכוה ואלכבשין וסל
אלפטיר: ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד: וית כל כנשתא כנוש לתרע משכן
זמנא: ואג'מע גמאעה אלקום אלי באב קבה אלמחצר: ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ותקהל
העדה אל פתח אהל מועד: ועבד משה כמא דפקיד יי יתיה ואתכנישת כנשתא לתרע
משכן זמנא: פעמל מוסי כמא אמרה אללה ותג'מע אלגמע
אלי באב קבה אלמחצר: ויאמר משה אל העדה זה הדבר
אשר צוה יהוה לעשות: ואמר משה לכנשתא דין פתגמא
דפקיד יי למעבד: פקאל להם מוסי הדי אלדי אמר
אללה אן יעמל: ויקרב משה את אהרן ואת בניו וירחץ אתם
במים: וקריב משה ית אהרן וית בנוהי ואסחי יתהון במיא:
תם קדם הרון ובניה וגסלהם במא: ויתן עליו את הכתנת
ויחגר אתו באבנט וילבש אתו את המעיל ויתן עליו
את האפד ויחגר אתו בחשב האפד ויאפד לו בו: ויהב
עלוהי ית כתונא ואזריז יתיה בהמינא ואלביש יתיה ית
מעילא ויהב עלוהי ית איפודא ואזריז יתיה בהמין איפודא
ואתקין

והקטיר הכהן החלב ואחר כך והיה
החזה לאהרן למדנו שאין הבשר נאכל
בעוד שהאימורים למטה מן המזבח:
שוק מן הפרק של ארכובה הנמכרת עם
הראש עד הפרק האמצעי שהוא סובך
של רגל: המקריב את דם השלמים מי
שהוא ראוי לזריקתו ולהקטיר חלביו
יצא טמא בשעת זריקת דמים או בשעת
הקטר חלבים שאינו חולק בבשר:
תנופה תרומה מוליך ומביא מעלה
ומוריד: ולמלואים ליום חינוך
הכהונה: קח את אהרן: פרשה
נאמרה שבעה ימים קודם הקמת המשכן
שאין מוקדם ומאוחר בתורה: קח את
אהרן קחנו בדברים ומשכהו: ואת
פר החטאת: אלו האמורים בדו את
המלואים בואתה תצוה: ועכשיו יום
ראשון למלואים ונורא בשעת מעשה: ואת כל העדה הקהל זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה: זה הדבר דברים שתראו שאני עושה
לפניכם צוני הקב"ה לעשות ואל תאמרו לכבודי ולכבוד אחי אני עושה הטעם הוה פירשתי בואתה תצוה את האורים
כתב על שם המפורש: וישם על המצנפת פתילי תכלת הקבועים בציץ נותן על המצנפת: נמצא הציץ תלוי
במצנפת ויז ממנו על המזבח לא ידעתי היכן נצטווה בהזאות הללו: ויצק משמן בתחלה יוצק על ראשו ואחר
כך נותן בין ריסי עיניו ומושך באצבעו מזה לזה: ויחטא את המזבח חטאו וטהרו מזרות לכנס לקדושה: ויקדשהו בעבודה זו לכפר עליו מעתה כל הכפרות: על הכבד לבד הכבד שהיה נוטל מעט
הכבד עמה: איל המלואים איל השלמים שהמלואים לשון שלמים שממלאים ומשלימים את הכהנים בכהונתם

ואתקין ליה ביה : ועטף עליה אלתכיך וקלדה גלאלה אלמנטקה אלממטר וצייר עליה אלצדרה
ושדהא בשפתהא ועצבה בה : וישם עליו את החשן ויתן אל החשן את האורים ואת
התמים : ושוי עלוהי ית חושנא ויהב בחושנא ית אוריא וית תומיא : וצייר עליה אלדרנה
וגעל פיהא אלאנואר ואלצחאח : וישם את המצנפת על ראשו וישם על המצנפת אל מול
פניו את ציץ הזהב נזר הקדש כאשר צוה יהוה את משה : ושוי ית מצנפתא על רישיה
ושוי על מצנפתא לקביל אפוהי ית ציצא דדהבא כלילא דקודשא כמא דפקיד יי ית
משה : וצייר אלעמאמה עלי ראסה וגעל דונהא ממא ילי וגהה עצאבה אלדהב אלתאג אלקדס
כמא אמר אללה מוסי : ויקח משה את שמן המשחה וימשח את המשכן ואת כל אשר בו
ויקדש אתם : ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי ית משכנא וית כל דביה וקדיש יתהון :
ואכד' מוסי מן דהן אלמסוח פמסח בה אלמסכן וגמיע מא פיה וקדסהם : ויז ממנו על
המזבח שבע פעמים וימשח את המזבח ואת כל כליו ואת הכיר ואת כנו לקדשם : ואדי
מניה על מדבחא שבע זמנין ורבי ית מדבחא וית כל מנוהי וית כיורא וית בסיסיה לקדשותהון :
ונצח מנה עלי אלמדבח סבע מראר ומסחה וגמיע מא פיה ואלחוץ ומקעדה וקדסהם : ויצק
משמן המשחה על ראש אהרן וימשח אתו לקדשו : ואריק ממשחא דרבותא על רישא
דאהרן ורבי יתיה לקדשותיה : וצב מן דהן אלמסוח עלי ראס הרון ומסחה וקדסה : ויקרב
משה את בני אהרן וילבשם כתנת ויחגר אתם אבנט ויחבש להם מגבעות כאשר צוה
יהוה את משה : וקריב משה ית בני אהרן ואלביש אנון כתונין וזריז יתהון המיינין ואתקין להון
קובעין כמא דפקיד יי ית משה : פקדם מוסי בני הרון פאלבסהם אלקמצאן ושדהם באלמנאטק
ועמדהם באלקלאנס כמא אמר אללה מוסי : ויגש את פר החטאת ויסמך אהרן ובניו את
ידיהם על ראש פר החטאת : וקריב ית תורא דחטאתא וסמך אהרן ובנוהי ית ידיהון על
ריש תורא דחטאתא : פקדם לת' אלד'כוה ואסנד הרון ובניה איריהם עלי ראסה : וישחט ויקח
משה את הדם ויתן על קרנות המזבח סביב באצבעו ויחטא את המזבח ואת הדם יצק אל
יסוד המזבח ויקדשהו לכפר עליו : ונכס ונסיב משה ית דמא ויהב על קרנת מדבחא סחור סחור באצבעיה ודכי
ית מדבחא וית דמא אריק ליסודא דמדבחא וקדשיה לכפרא עלוהי : פד'בחה מוסי ואכד' מן דמה וגעל עלא
ארכאן אלמדבח מסתדירא באצבעה ודכאה וכאקי אלדם צבה ענד אסאסה וקדסה ואסתגפר ענה : ויקח את כל
החלב אשר על הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי הכלית ואת חלבהן ויקטר משה המזבחה : ונסיב ית כל תרבא דעל גווא
וית חצר כבדא וית תרתין כוליין וית תרבהון ואסיק משה למדבחא : ואכד' גמיע אלתרב אלדי עלי אלגוף וזאידה אלכבד ואלכליתין
ושחמהמא וקתרהא עלי אלמדבח : ואת הפר ואת ערו ואת בשרו ואת פרשו שרף באש מחוץ למחנה כאשר צוה
יהוה את משה : וית תורא וית משכיה וית בסריה וית

חלב לחם שמן היו רבוכה שהיו מרבה בה שמן כנגד החלות והרקיקין כך מפורש במנחות : ויקטר המזבחה : משה משמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן : על העולה אחר העולה ולא מצינו עוד שלמים קרבו בכל מקום חוץ מזה : צוה יי לעשות כל שבעה ורבותינו דרשו לעשות זה מעשה פר ה' לכפר זה מעשה יום הכפורים כ ולמדנו שכהן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים שבעת ימים וכי הכהן השורף את הפרה : ולא תמותו הא אם לא תעשו כן הרי אתם חייבין מיתה : ויעש אהרן ובניו להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל :

גרד

חסלת פרשת צו ויהי

ואכליהא וקיד בנורא מברא למשריתא כמא דפקיד יי ית משה ׃ וסלכת מע גלדה ולחמה
ופרתה אחרקה בנאר כארג אלעסכר כמא אמר אלה מוסי ׃ ויקרב את איל העלה ויסמכו
אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל ׃ וקריב ית דכרא דעלתא וסמכו אהרן ובנוהי ית
ידיהון על ריש דכרא ׃ תם קרב כבש אלצעידה פאסנד הרון ובניה אידיהם עלי ראסה ׃
וישחט ויזרק משה את הדם על המזבח סביב ׃ ונכס וזרק משה ית דמא על מדבחא סחור
סחור ׃ פדבחה ונצח מוסי אלדם עלי אלמדבח מסתדירא ׃ ואת האיל נתח לנתחיו ויקטר
משה את הראש ואת הנתחים ואת הפדר ׃ וית דכרא פליג לאברוהי ואסיק משה ית
רישא וית אבריא וית תרבא ׃ ועצא מוסי אלכבש אעצאא וקתר אלראס ואלאעצא ואלקצבה ׃
ואת הקרב ואת הכרעים רחץ במים ויקטר משה את כל האיל המזבחה עלה הוא לריח
ניחח אשה הוא ליהוה כאשר צוה יהוה את משה ׃ וית גוא וית כרעיא חליל במיא ואסיק
משה ית כל דכרא למדבחא עלתא הוא לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם יי כמא דפקיד יי
ית משה ׃ ואלבטן ואלאכארע גסלהא במא וקתר מוסי גמיע אלכבש עלי אלמדבח הו צעידה
מקבול מרצי ללה כמא אמר אלה מוסי ׃ ויקרב את האיל השני איל המלאים ויסמכו אהרן
ובניו את ידיהם על ראש האיל ׃ וקריב ית דכרא תנינא דכר קורבניא וסמכו אהרן ובנוהי
ית ידיהון על ריש דכרא ׃ תם קרב אלכבש אלתאני כבש אלתמאם פאסנד הרון ובניה אידיהם
עלי ראסה ׃ וישחט ויקח משה מדמו ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית ועל בהן ידו הימנית
ועל בהן רגלו הימנית ׃ ונכס ונסיב משה מדמיה ויהב על רום אודנא דאהרן דימינא ועל
איון ידיה דימינא ועל איון רגליה דימינא ׃ פדבחה ואכד מן דמה וגעל עלי שחמה אדן
הרון אלימנא ועלי אבהאם ידה אלימנא ואבהאם רגלה אלימנא ׃ ויקרב את בני אהרן ויתן
משה מן הדם על תנוך אזנם הימנית ועל בהן ידם הימנית ועל בהן רגלם הימנית ויזרק
משה את הדם על המזבח סביב ׃ וקריב ית בני אהרן ויהב משה מן דמא על רום אודנהון
דימינא ועל איון ידיהון דימינא ועל איון רגלהון דימינא וזרק משה ית דמא על מדבחא
סחור סחור ׃ תם קרב בני הרון וגעל מן אלדם עלי שחמאת אדאנהם אלאימן ועלי אבהאם
אידיהם אלאימן ועלי אבהאם ארגלהם אלאימן ורש אלדם עלי אלמדבח מסתדירא ׃
ויקח את החלב ואת האליה ואת כל החלב אשר על הקרב ואת יתרת הכבד ואת שתי
הכליות ואת חלבהן ואת שוק הימין ׃ ונסיב ית תרבא וית
אליתא וית כל תרבא דעל גוא וית חצר כבדא וית תרתין
כולין וית תרבהון וית שקא דימינא ׃ ואכד אלתרב ואלאליה
וגמיע אלשחם אלדי עלי אלגוף וזאידה אלכבד ואלכלותין
ושחמהמא ואלסאק אלאימן ׃ ומסל המצות אשר לפני
יהוה לקח חלת מצה אחת וחלת לחם שמן אחת ורקיק
אחד וישם על החלבים ועל שוק הימין ׃ ומסלא
דפטיריא דקדם יי נסיב גריצתא פטירתא חדא וגריצתא
דלחים משחא חדא ואספוג חדא ושוי על תרביא ועל

ויהי ביום השמיני שמיני למלואים
הוא ראש חדש ניסן שהוקם ה
המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות
השנויות בסדר עולם ׃ ולזקני ישראל
להשמיעם שעל פי הדבור אהרן נכנס
ומשמש בכהונה גדולה ולא יאמרו מאליו
נכנס ׃ קח לך עגל להודיע שמכפר לו
הקב"ה על ידי עגל זה על עון העגל שעשה ׃ כי היום יי
נראה אליכם להשרות שכינתו במעשה
ידיכם לכך הקרבנות הללו באין ׃ וחובה
ביום זה ׃ קרב אל המזבח שהיה אהרן

שקא רימינא׃ ומן סל אלפטיר אלדי בין ידי אללה אכד גרדקה פטיר ואחדה וגרדקה כבז מדהון
ורקאקה ואחדה וצירהא עלי אלשחום ועלי סאק אלאימן׃ ויתן את הכל על כפי אהרן ועל כפי
בניו וינף אתם תנופה לפני יהוה׃ ויהב ית כולא על ידי אהרן ועל ידי בנוהי וארים יתהון
ארמא קדם יי׃ וגעל אלכל עלי כפי הרון וכפי בניה וחלכהא תחריכא בין ידי אללה׃ ויקח משה
אתם מעל כפיהם ויקטר המזבחה על העלה מלאים הם לריח ניחח אשה הוא ליהוה׃ ונסיב
משה יתהון מעל ידיהון ואסיק למדבחא על עלתא קרבניא אנון לאתקבלא ברעוא׃ ק
קרבנא הוא קדם יי׃ תם אכדהם מוסי מן פוק אידיהם וקתרהא עלי אלמדבח מע אלצעידה
לאנהא קרבאן כמאל ללה מקבול מרצי׃ ויקח משה את החזה ויניפהו תנופה לפני יהוה
מאיל המלואים למשה היה למנה כאשר צוה יהוה את משה׃ ונסיב משה ית חדיא
וארימיה ארמא קדם יי מדכר קרבניא למשה הוה לחולק כמא דפקיד יי ית משה׃ תם אכד
מוסי אלקץ וחרכה תחריכא בין ידי אללה וכאן למוסי נציבא מן כבש אלכמאל כמא אמר אללה
מוסי׃ ויקח משה משמן המשחה ומן הדם אשר על המזבח ויז על אהרן על בגדיו ועל
בניו ועל בגדי בניו אתו ויקדש את אהרן את בגדיו ואת בניו ואת בגדי בניו אתו׃ ונסיב
משה ממשחא דרבותא ומן דמא דעל מדבחא ואדי על אהרן על לבושוהי ועל בנוהי ועל
לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית אהרן ית לבושוהי וית בנוהי וית לבושי בנוהי עמיה׃ תם
אכד מוסי מן דהן אלמסוח ומן אלדם אלדי עלי אלמדבח פנצח עלי הרון ותיאבה ובניה ותיאב
בניה מעה פקדסה ותיאבה ותיאב בניה מעה׃ ויאמר משה אל אהרן ואל בניו בשלו את
הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אתו ואת הלחם אשר בסל המלאים כאשר צויתי
לאמר אהרן ובניו יאכלהו׃ ואמר משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית בסרא בתרע משכן
זמנא ותמן תיכלון יתיה וית לחמא דבסל קרבניא כמא דפקידית למימר אהרן ובנוהי
ייכלוניה׃ וקאל מוסי להרון ובניה אטבכו אללחם ענד באב קבה אלמחצר ותם איצא
פכלוה מע אלכבז אלדי פי סל אלפטיר כמא אמרת וקלת הרון ובניה יאכלונה׃ והנותר בבשר
ובלחם באש תשרפו׃ ודישתאר בבסרא ובלחמא בנורא תיקדון׃ ומא פצל מן אללחם
ואלכבז אחרקוה באלנאר׃ ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי
מלאיכם כי שבעת ימים ימלא את ידכם׃ ומתרע משכן
זמנא לא תפקון שבעה יומין עד יום משלם יומי קרבנכון
ארי שבעה יומין יתקרב קרבנכון׃ ומן באב קבה אלמחצר
לא תברגו סבעה איאם אלי יום פראג איאם כמאלכם פאן פי
סבעה איאם יכמל ואגבתכם׃ כאשר עשה ביום הזה
צוה יהוה לעשת לכפר עליכם׃ כמא דעבד ביומא הדין
פקיד יי למעבד לכפרא עליכון׃ וכמא עמל בכם אליום כ
כדאך אמר אללה אן יעמל ויסתגפר ענכם׃ ופתח אהל
מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את

צוה לבך נבחרת את חטאתך עגל בן בקר
ואת עולתך התחיל קרבן העם שעיר עזים
ועגל וכבש כל תקים שנ׳ ועגל בן שנה
הוא ואבלוא את ה׳ למר ואת הבשר
ואת העור כל מדינו חטאת חיצונה
נשרפת אלא נושל מלואים ומכלן על
פי הדבר ויעשיהו לשון השחט
והזמנה ויחטאהו עשהו כמשפט
חטאת כראשון כעגל שלו ויעשה
כמשפט המפורש בעולת נדבה בויקרא
וימלא כפו קמיצה מלבד עולת הבקר
כל אלה עשה אחר עולת התמיד

משמרת יהוה ולא תמותו כי כן צויתי: ובתרע משכן זמנא תתבון יממם ולילי שבעה
יומין ותטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארי כן אתפקדית: ועגד באב
קבא אלמחצר תגלסו לילא ונהארא סבעה איאם ותחפצו חפט אללה ולא תהלכו לאן
כדי אמרת: ויעש אהרן ובניו את כל הדברים אשר צוה יהוה ביד משה: ועבד אהרן
ובנוהי ית כל פתגמיא דפקיד יי בידא דמשה: ועמל הרון ובניה בגמיע מא אמר אלי
אמר אלה מוסי:

צו פסו׳ קי״ן

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל:
והוה ביומא תמינאה קרא משה לאהרן ולבנוהי ולסבי ישראל: פלמא כאן פי אליום
אלתאמן דעא מוסי בהרון ובניה ושיוך בני אסר׳: ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר
לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני יהוה: ואמר לאהרן סב לך עיגל בר תורי
לחטאתא ודכר לעלתא שלמין וקריב קדם יי: פקאל להרון כד לך עגלא מע אלבקר לל
דכוה וכבשא ללצעידה צחיחין וקדמהמא בין ידי אללה: ואל בני ישראל תדבר
לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה: ועם בני ישראל
תמליל למימר סבו צפיר בר עזין לחטאתא ועיגל ואימר בני שנא שלמין לעלתא:
ומר בני אסר׳ קאילא כדו עתודא מן אלמאעז לדכוה ועגלא וכרופא אבני סנה צחיחין
ללצעידה: ושור ואיל לשלמים לזבח לפני יהוה ומנחה בלולה בשמן כי היום יהוה
נראה אליכם: ותור ודכר לנכסת קדשיא לדבחא קדם יי ומנחתא דפילא במשחא ארי
יומא דין יקרא דיי מתגלי לכון: ותורא וכבשא לל סלאמה ידבחאן בין ידי אללה
והדייה מלתותה בדהן לאן פי הדא אליום אללה מתגלי לכם: ויקחו את אשר צוה משה אל
פני אהל מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו לפני יהוה: וקריבו ית דפקיד משה לקדם משכן
זמנא וקריבו כל כנשתא וקמו קדם יי: פקדמוא מא אמר בה מוסי אלי באב קבא אלמחצר
ותקדם גמיע אלגמע ווקפו בין ידי: ויאמר משה זה הדבר אשר צוה יהוה תעשו וירא כה:
אליכם כבוד יהוה: ואמר משה דין פתגמא דפקיד יי
תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיי: קאל מוסי הדי אלאמר
אלדי אמר אללה תעמלו ויתגלא לכם כרם אללה: ויאמר
משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך
ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן
העם וכפר בעדם כאשר צוה יהוה: ואמר משה לאהרן
קרב למדבחא ועביד ית חטאתך וית עלתך וכפר עלך
ועל עמא ועביד ית קרבן עמא וכפר עליהון כמא דפקיד
יי: וקאל להרון תקדם אלי אלמדבח ואעמל דכותך וצעידתך
ואסתגפר

והמכסה חלב המכסה את הקרב: וישימו
את החלבים על החזות לאחר התנופה
נותנו לכהן המניח לכהן אחר להקטירם
נמצאו העליונים למטה: ויברכם ברכת
כהנים יברכך יאר ישא: וירד מעל המזבח
ויבא משה ואהרן למה נכנסו מצאתי
בפרשת מלואים בברייתא הנוספת לתורת
כהנים שלמי׳ למה נכנס משה עם אהרן
ללמדו על מעשה הקטרת או לא נכנסו
אלא בשביל דבר אחר ויצאו ויברכו
טעונה ברכה מה ירידה מעין עבודה
אף ביאה מעין עבודה הא למדת למה
נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה
הקטרת דבר אחר כיון שראה אהרן שקרבו
כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה
שכינה לישראל היה מצטער ואומר יודע
אני שכעס הקב״ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי מיד נכנס משה
עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל: ויצאו ויברכו את העם אמרו ויהי נועם יי׳ אלהינו עלינו יהי רצון שתשרה שכינה

במעשה

ואסתגפר ענך ועןי צקום ואעמל קרבאנהם ואסתגפר ענהם כמא אמר אלה: ויקרב אהרן אל
המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו: וקריב אהרן למדבחא ונכס ית עגלא דחטתא
דיליה: פתקדם הרון אלי אלמדבח ודבח עגל אלדכוה אלדי לה: ויקרבו בני אהרן את הדם
אליו ויטבל אצבעו בדם ויתן על קרנות המזבח ואת הדם יצק אל יסוד המזבח: וקריבו
בני אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה בדמא ויהב על קרנת מדבחא וית דמא אריק
ליסודא דמדבחא: פקדם בנו הרון אלדם אליה וגמס אצבעה פיה ונגעל עלי ארכאן אלמדבח
ובאקי אלדם צבה ענד אסאסה: ואת החלב ואת הכלית ואת היתרת מן הכבד מן החטאת
הקטיר המזבחה כאשר צוה יהוה את משה: וית תרבא וית כוליתא וית חצרא מן כבדא
מן חטתא אסיק למדבחא כמא דפקיד יי ית משה: ותרב אלכלי וזאידה אלכבד מן אלדכוה
קתר דאך עלי אלמדבח כמא אמר אלה מוסי: ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ
למחנה: וית בסרא וית משכא אוקיד בנורא מברא למשריתא: ולחמה וגלדה אחרקה
באלנאר כארג אלעסכר: וישחט את העלה וימצאו בני אהרן אליו את הדם ויזרקהו על
המזבח סביב: ונכס ית עלתא ואמטיאו בני אהרן ליה ית דמא וזרקיה על מדבחא סחור סחור:
ודבח אלצעידה וכלג בני הרון אליה אלדם ורשה עלי אלמדבח מסתדירא: ואת העלה
המציאו אליו לנתחיה ואת הראש ויקטר על המזבח: וית עלתא אמטיאו ליה לאנתחהא
וית רישא ואסיק על מדבחא: וכלגו אליה אעצא אלצעידה מע אלראס וקתר דאך עלי אלמדבח:
וירחץ את הקרב ואת הכרעים ויקטר על העלה המזבחה: וחליל ית גווא וית כרעיא
ואסיק על עלתא למדבחא: וגסל אלגוף ואלאכארע וקתר דאך עלי אלמדבח: ויקרב את
קרבן העם ויקח את שעיר החטאת אשר לעם וישחטהו ויחטאהו כראשון: וקריב
ית קרבן עמא ונסיב ית צפירא דחטתא דלעמא ונכסיה וכפר בדמיה כקדמאה:
תם קרב קורבאן אלקום פאכד עתוד אלדכוה אלדי ללקום ודבחה ודלא בה כאלאול:

ויקרב את העלה ויעשה כמשפט: וקריב ית עלתא
ועבדה כדחזי: תם קרב אלצעידה ועמלהא כאלסירה:
ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה ויקטר על המזבח
מלבד עלת הבקר: וקריב ית מנחתא ומלא ידיה מנה
ואסיק על מדבחא בר מעלת צפרא: ותם קרב אלהדיה
ומלא כפה מנהא וקתר דאך עלי אלמדבח מא כלא

במעשה ידיכם לפי שכל שבעת ימי
המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש
בו ופרקו בכל יום ולא שרתה בו שכינה
והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה
רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה
בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל לכך
אמר להם זה הדבר אשר צוה יי תעשו
וירא אליכם כבוד יי׳ אהרן אחי כדאי הוא
ומשובח ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה
שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בכם
וירנו כתר נותנו ותנא חש׳ רבי אליעזר

אומר לא מתו בני אהרן אלא ע״י שהורו הלכה בפני משה רבן רבי עקיבה אומר שתויי יין נכנסו למקדש תדע שאחר מיתתן
הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש משל למלך שהיה לו בן בית כו׳ כדאיתא בויקרא רבה הוא אשר דבר יי׳
היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדי אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי
שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך וידם אהרן
קבל שכר על שתיקתו ומה שכר נטל שנתייחד עמו הדבור שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין בקרובי במיודעי ועל
פני כל העם אכבד כשהקב״ה עושה דין בצדיקים מתעלה ומתקלס אם כן באלו כל שכן ברשעים וכן הוא אומר נורא אלהים
ממקדשיך אל תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך דוד אהרן עוזיאל אחי עמרם היה שנ׳ ובני קהת עמרם ויצהר וגו׳
שאו את אחיכם כאדם האומר לחבירו העבר את המת מלפני הכלה שלא לערבב את השמחה בכתנותם של מתים

עצירה' אגראה: וישחט את השור ואת האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני אהרן
אתהדם אליו ויזרקהו על המזבח סביב: ונכסית תורא וית דכרא נכסת קודשיא דלעמא
ואמטיאו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה על מדבחא סחור סחור: ודבח אלתור ואלכבש דבח אל
סלאמה אלדי ללקום וכלג בני הרון אלדם אליה ורשה עלי אלמדבח מסתדירא: ואת
החלבים מן השור ומן האיל האליה והמכסה והכליות ויתרת הכבד: וית תרביא מן
תורא ומן דכרא אליתא וחפי גווא וכוליתא וחצר כבדא: ואלשחום מן אלתור ומן אלכבש אל
אליה ואלמגטי אלגוף ואלכלותין ואלזיאדה' אלכבד: וישימו את החלבים על החזות ויקטר
החלבים המזבחה: ושויאו ית תרביא על חדותא ואסיק תרביא למדבחא: וצירו אל
שחום מע אלקצוץ וקתר אלשחום עלי אלמדבח: ואת החזות ואת שוק הימין הניף אהרן
תנופה לפני יהוה כאשר צוה משה: וית חדותא וית שקא דימינא ארים אהרן ארמא
קדם יי כמא דפקיד משה: ואלקצוץ ואלסאק אליאמן הרכהא הרון תחריכא בין ידי אללה כמי
אמר מוסי: וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים:
וארים אהרן ית ידוהי בעמא ובריכנון ונחת מלמעבד חטתא ועלתא ונכסת קודשיא:
תם שאל הרון ידה עלי אלקום ובארך עליהם בעד אן נזל מן עמל אלדכוה ואלצעידה ודבח
אלסלאמה: ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד יהוה
אל כל העם: ועאל משה ואהרן למשכן זמנא ונפקו ובריכו ית עמא ואתגלי יקרא דיי
לכל עמא: פדכל מוסי והרון אלי כבא אלמחצר ומצו ובארכו עלי אלקום פתגלא להם כרם
אללה: ותצא אש מלפני יהוה ותאכל על המזבח את העלה ואת החלבים וירא כל העם
וירנו ויפלו על פניהם: ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת על מדבחא ית עלתא וית תרביא
וחזא כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון: כאן כרגת נאר מן ענד אללה פאכלת עלי אלמדבח
אלצעידה ואלשחום ונצר דלך אלקום ורנו ווקעו עלי וגוההם: ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא
איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני יהוה אש זרה אשר לא
צוה אתם: ונסיבו בני אהרן נדב ואביהוא גבר מחתיתיה
ויהבו בהון אישתא ושויאו עלה קטרת בוסמין וקריבו קדם יי
אישתא נכריתא דלא פקיד יתהון: תם אכד אבני הרון
נדב ואביהוא כל רגל מגמרתה וגעלא עליהמא נארא
ותרא עליהא בכורא וקרבא בין ידי אללה נארא גריבא
מא לם יאמרהם בהא: ותצא אש מלפני יהוה ותאכל
אותם וימתו לפני יהוה: ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת יתהון
ומיתו קדם יי: פכרגת נאר מן ענד אללה פאהלכתהמא ומאתא
בין

לאמר שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהם: אל תפרעו אל תגדלו שער מכאן שהכל אסור בתספורת: אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום: ואחיכם כל בית ישראל מכאן שצרתן של תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה: ויין ושכר דרך שכרותו: בבואכם אל אהל מועד אין לי אלא בבואכם להיכל בגשתם אל המזבח מנין נאמר כאן ביאת אהל מועד ונאמר בקידוש ידים ורגלים ביאת אהל מועד מה אהל עשה גשת מזבח כביאת אהל בין

מועד: ולהבדיל כדי שתבדילו: ולהורות לימד שהמורה שכור בהוראה פסולה יכול יהא חייב מיתה תלמוד לומר
עבודה קודש מחוללת היא למדת שאם עבר פסל: ולא תמותו כהנים בעבודתם במיתה ואין חכמים בהוראתן במיתה: הנותרים מן המיתה מלמד שאף עליהם
ובניך אתך ולא תמותו כהנים בעבודתם במיתה ואיזה שאר אלא כלוי בנים של ואשמיד פריו ממעל
נקנסה מיתה על עון העגל הוא של ובאהרן התאנף יי מאד להשמידו ואין השמדה אלא כלוי בנים קחו את המנחה אף על פי שהם
ושרשיו מתחת ותפלתו של משה בטלה מחצה של ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא: קחו את המנחה ומנחת נחשון: ואכלוה מצות מה תלמוד לומר לפי שהיא מנחה
הננים ואף על פי שהקדשים אסורים לאונן את המנחה זו מנחה ח' ומנחת נחשון
צבור

[illegible]

בין ידי אללה ׃ ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר יהוה לאמר בקרבי אקדש ועל פני
כל העם אכבד וידם אהרן ׃ ואמר משה לאהרן הוא דמליל יי׳ למימר בקריבי אתקדש
ועל אפי כל עמא אתיקר ושתיק אהרן ׃ פקאל מוסי להרון הו מא קאל אללה אני אתעצם בא׳
מקרבין אלי וכחצרה גמיע אלקום אתכרם פסכת הרון ׃ ויקרא משה אל מישאל ואל
אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם משה קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש
אל מחוץ למחנה ׃ וקרא משה למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי דאהרן ואמר להון קרבו
טולו ית אחיכון מן קדם קדשא למברא למשריתא ׃ תםדעי מוסי במישאל ואלצפן בני
עזיאל עם הרון וקאל להמא תקדמא אחמלא אכותכמא מן בין ידי אלקדס אלי כארג אלעסכר ׃
ויקרבו וישאם בכתנתם אל מחוץ למחנה כאשר דבר משה ׃ וקריבו ונטלונין בכתוניהון
למברא למשריתא כמא דמליל משה ׃ פתקדמא וחמלאהמא בתואניהמא אלי כארג
אלעסכר כמי אמר מוסי ׃ ויאמר משה אל אהרן ולאלעזר ולאיתמר בניו ראשיכם
אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו ולא תמתו ועל כל העדה יקצף ואחיכם כל בית
ישראל יבכו את השרפה אשר שרף יהוה ׃ ואמר משה לאהרן ולאלעזר ולאיתמר
בנוהי רישיכון לא תרבון פירוע ולבושיכון לא תבזעון ולא תמותון ועל כל כנשתא
יהי רוגזא ואחיכון כל בית ישראל יבכון ית יקידתא דאוקיד יי׳ ׃ פקאל מוסא להרון
ולאלעזר ולאיתמר בניה רוסכם לא תשעתו ותיאבכם לא תמזקו ולא תהלכו ועלי
גמיע אלגמיע יכון סכט ואכותכם גמיע בני אסראיל הם יבכון עלי אלחריק אלדי אחרקה
אללה ׃ ומפתח אהל מועד לא תצאו פן תמתו כי שמן משחת יהוה עליכם ויעשו
כדבר משה ׃ ומתרע משכן זמנא לא תפקון דלמא תמותון ארי משח רבותא דיי׳
עליכון ועבדו כפתגמא דמשה ׃ ומן באב קבא אלמחצר לא תכרגו ללא תהלכו
לאן דהן מסוח אללה עליכם כמי קאל מוסי ׃

ג וידבר יהוה אל
אהרן לאמר ׃ ומליל יי׳ עם אהרן למימר ׃ תםכלם אללה הרון תכלימא ׃ יין ושכר
אל תשת אתה ובניך אתך בבאכם אל אהל מועד
ולא תמתו חקת עולם לדרתיכם ׃ חמר ומרוי לא תשתי
את ובניך עמך במיעלכון למשכן זמנא ולא תמותון
קים עלם לדריכון ׃ כמר ומסכר לא תשרב אנת ובניך
מעך פי דכולכם אלי קבא אלמחצר ולא תהלכו רסם אלדהר
עלי מר אגיאלכם ׃ ולהבדיל בין הקדש ובין החול ובין

צבור ומנחת שעה אין כיוצא בה לדורות
תזרק בה דין שאר מנחות" ואת בניך אין
לבנות חק בקדשים "כי כן צויתי באנינות
יאכלוה" ואת חזה התנופה של שלמי
צבור "תאכלו במקום טהור" וכי את
הראשונים אכלו במקום טמא אלא הראשונים
שהן קדשי קדשים הוזקקו אכילתם במקום
קדוש אבל אלו אין צריכין תוך הקלעים
אבל צריכים ליאכל תוך מחנה ישראל
שהוא טהור מלבוא שם מצורעים מכאן
שקדשים קלים נאכלין בכל העיר" אתה
ובניך ובנותיך" אתה ובניך בחלק אבל לא בנותיך בחלק אלא אם תתנו להם מתנות רשאות הן לאכול בחזה ושוק או אינו
אלא אף בנות בחלק תל' כי חקך וחק בניך נתנו חק לבנים ואין חק לבנות "על אשי החלבים" מכאן שחלבים למטה בשעת
תנופה ויישוב המקראות שלא יכחישו זה את זה כבר פירש אותן שלשתן בצואת אהרן "שעיר החטאת" שעיר מוספי ר"ח
וג' שעירי חטאות קרבו בו ביום שעיר עזים ושעיר נחשון ושעיר ראש חדש ומכולן לא נשרף אלא זה ונחלקו בו חכמי
ישראל יש אומרים מפני טומאה שנגעה בו נשרף ויש אומרים מפני אנינות נשרף לפי שהוא קדשי דורות אבל בקדשי שעה סמכו על משה
שאמר להם במנחה ואכלוה מצות "דרש דרש" שתי דרישות הללו מפני מה נשרף זה ומפני מה נאכלו אלו כך היא בתורה

הטמא ובין הטהור ׃ ולאפרשא בין קודשא ובין חולא ובין מסאבא ובין דכיא ׃ ולתפצלו בין
אלקדס ואלבדל ואלנגס ואלטאהר ׃ ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר יהוה
אליהם ביד משה ׃ ולאלפא ית בני ישראל ית כל קימיא דמליל יי׳ עמהון בידא דמשה ׃
ולתפתון בני אסר׳ בגמיע אלרסום אלדי אמר אללה בהא עלי ידי מוסי ׃
וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו את המנחה הנותרת
מאשי יהוה ואכלוה מצות אצל המזבח כי קדש קדשים הוא ׃ ומליל משה עם אהרן
ועם אלעזר ועם איתמר בנוהי דאשתארו סבו ית מנחתא דאשתארת מקורבניא דיי׳
ואכלוהא פטיר בסטר מדבחא ארי קדש קודשין היא ׃ תם כלם מוסי הרון ואלעזר ואיתמר
בניה אלבאקיין כדו אלהדיה אלפאצלה מן קראבין אללה ואכלוה פטיר לזק אלמדבח לאנהא
מן כואץ אלאקדאס ׃ ואכלתם אתה במקום קדוש כי חקך וחק בניך הוא מאשי יהוה כי כן
צויתי ׃ ותיכלון יתה באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך היא מקורבניא דיי׳ ארי כין
אתפקדית ׃ וכלוהא פי מוצע מקדס אד הי רזקך ורזק בניך מן קראבין אללה לאן כדי אמרת ׃
ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו במקום טהור אתה ובניך ובנתיך אתך כי
חקך וחק בניך נתנו מזבחי שלמי בני ישראל ׃ וית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא
תיכלון באתר דכי את ובנך ובנתך עמך ארי חולקך וחולק בנך אתיהיבו מנכסת קודשיא
דבני ישראל ׃ ואמא קץ אלתחריך וסאק אלרפיעה פכלוהמא פי מוצע טאהר אנת ובניך
ובנאתך מעך פאנהא רזקך ורזק בניך קד אעטיתמוהא מן דבאיח סלאמה בני אסר׳ ׃ שוק
התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף תנופה לפני יהוה והיה לך
ולבניך אתך לחק עולם כאשר צוה יהוה ׃ שקא דאפרשותא וחדיא דארמותא על
קורבני תרביא יתיתון לארמא ארמא קדם יי׳ ויהי לך ולבנך עמך לקים עלם כמא דפקיד
יי׳ ׃ סאק אלרפיעה וקץ אלתחריך מע קראבין אלשחום יאתו בהא ליחרכהא תחריכא בין
ידי אללה פתכון לך ולבניך מעך רסם אלדהר כמא אמר אללה ׃ ואת שעיר החטאת דרש
דרש משה והנה שרף ויקצף על אלעזר ועל איתמר בני אהרן הנותרים לאמר ׃
וית צפירא דחטאתא מתבע תבעיה משה והא אתוקד
ורגיז על אלעזר ועל איתמר בני אהרן דאשתארו למימר ׃
ואלתמס מוסי עתוד אלרכוה פאדא הו קד אחרק פסכט עלי
אלעזר ואיתמר בני הרון אלבאקיין קאילא ׃ מדוע לא
אכלתם את החטאת במקום הקדש כי קדש קדשים
הוא ואתה נתן לכם לשאת את עון העדה לכפר עליהם
לפני יהוה ׃ מדין לא אכלתון ית חטתא באתר קדיש
ארי

ז על אלעזר ועל איתמר בשביל
כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הבנים
וכעס ״ לאמר אמר הסיבוני על דברי
מדוע לא אכלתם את החטאת במקום
הקדש וכי חוץ לקדש יצאה והלא שרפוה
ומהו אומר במקום הקדש זה אמר להם
שמא חוץ לקלעים יצאת ונפסלה ״ כי
קדש קדשים היא ונפסלה ביוצא והם אמרו
לו לאו אמר להם הואיל ובמקום קדש היתה
מדוע לא אכלתם אותה ״ ואותה נתן לכם כ
לשאת שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין
לשאת את עון העדה מכאן למדו שעיר לח היה ומכפר עון טומאת מקדש וקדשיו שחטאת ח' נחשת חת נחשון לא לכפרה בא״ה לא
הזבח שלא הובא היה ראוי לשרפה כמו שנ' וכל חטאת אשר יובא מדמה ״אכול תאכלו אותה היה לכם לאכלה אע״פ שאתם
אוננים ״ כאשר צויתי לכם במנחה ״וידבר אהרן אין לשון דבור אלא לשון עז ״וידבר העם אפשר משה קצף על אלעזר ועל איתמר
ואהרן מדבר אלא ידעת שלא היתה זאת מדת כבוד המקום אלא אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו ואינו בדין שיהא תלמיד
משיב את רבו יכול מפני שלא היה אלעזר להשיב ת״ל ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הרי כשרצה דבר לפני משה ולפני הנשיאים

ארי קדש קדשין היא ויתה יהב לכון לסלחא על חובי כנשתא לכפרא עליהון קדם יי׳ ׃ מא
באלכם לא תאכלו אד׳כרוה פי מוצ׳ע מקדס לאנהא מן כואץ אלקראבין אלדי קד אעטאכם
איאהא לתחמלו וזר גמיע ותסתגפרו ענהם בין ידי אללה ׃ הן לא הובא את דמה אל
הקדש פנימה אכול תאכלו אתה בקדש כאשר צויתי ׃ הא לא אתעל מדמהא לבית
קודשא גוא מיכל תיכלון יתה בקודשא כמא דפקידית ׃ ואיצ׳א הודי לם ידכל מן
דמהא אלי אלקדס אלגואני פקד כאן יגב אן תאכלוהא פי אלקדס כמא אמרתכם ׃ וידבר
אהרן אל משה הן היום הקריבו את חטאתם ואת עלתם לפני יהוה ותקראנה אתי
כאלה ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני יהוה ׃ ומליל אהרן עם משה הא יומא דין
קריבו ית חטאתהון וית עלותהון קדם יי׳ וערעא יתי עקן כאלין ואלו אכלית חטאתא יומא
דין התקין קדם יי׳ ׃ פקאל הרון למוסי הודי אליום אד׳ קרבו פיה דכותהם וצעידתהם בין ידי אללה
ואפתני מתל הדה אלמצאיב פלו אכלה אדכוה אליום הל כאן דלך חסנא ענד אללה ׃
וישמע משה וייטב בעיניו ׃ ושמע משה ושפר בעינוהי ׃ פלמא סמע דלך מוסי חסן
ה וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר אלהם ׃ ומליל
עם משה ועם אהרן למימר להון ׃ וכלם אללה מוסי והרון וקאל להמא ׃ דברו אל בני ישראל
לאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ ׃ מלילו עם בני ישראל למימר
דא חיתא דתיכלון מכל בעירא דעל ארעא ׃ כלמא בני אסר וקולא להם הדה אלחיואן אלדי
יגוז אן תאכלו מן גמיע אלבהאים אלדי עלי אלארץ ׃ כל מפרסת פרסה ושסעת שסע פרסת
מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו ׃ כל דסדיקא פרסתא ומטלפן טלפין פרסתא מסקא פשרא
בבעירא יתה תיכלון ׃ כל מצ׳לפה בצ׳לף ומפרק צ׳לפהא תפריקא ומצ׳ערה אגתראר מן
אלבהאים פכלוהא ׃ אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה את הגמל כי מעלה
גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא לכם ׃ ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא
ומסדיקי פרסתא ית גמלא ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון ׃
ואמא הדה פלא תאכלוהא מן אלמצ׳ערי אגתראר ואלמפרק אלצ׳לף אלגמל פאנה מצ׳ער
אגתראר פיה גיר מצ׳לף בצ׳לף פהו נגס לכם ׃ ואת השפן כי מעלה גרה הוא ופרסה לא
יפריס טמא הוא לכם ׃ וית טפזא ארי מסיק פשרא הוא
ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון ׃ ואלוכר פאנה
מצ׳ער אגתראר גיר מצ׳לף בצ׳לפה והו נגס לכם ׃ ואת
הארנבת כי מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה טמאה
הוא לכם ׃ וית ארנבא ארי מסקא פשרא הוא ופרסתה
לא סדיקא מסאבא היא לכון ׃ ואלארנב פאנהא מצ׳ערה

הן היום הקריבו וגו׳ ... שלשנים שני היום הקריבו
... אינו אומר לו ... [illegible]
אוננים ... שעבר ... אמר לו אהרן וכי הם
הקריבו שהם הדיוטות אני הקרבתי שאני כהן
גדול ומקריב אונן ותקראנה אותי כאלה אפילו
לא היו מתים בני אלא שאר קרובים שאני חייב
להיות אונן עליהם כאלו כגון כל האמורים בפרשת
כהנים שהכהן מטמא להם ואכלתי חטאת היום
הייטב וגו׳ היום אבל אכילת לילה מותר
שאין אונן אלא יום קבורה ... באכילת קדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות הייטב בעיני יי׳ אם
... להם ... [illegible] ... וידבר ... אל משה ואל אהרן ... לאמר אליהם ... אמר שיאמר לאלעזר ולאיתמר ... לומר לישראל ... למשה אמר שיאמר
... לאמר אליהם ... דברו אל בני ישראל ... את כלם השוה להיות שלוחים בדבור זה לפי שהושוו בדומיה
וקבלו עליהם גזירת המקום מאהבה ... זאת החיה לשון חיים לפי שישראל דבוקים במקום וראוין להיות חיים לפיכך הבדילם מן הטומאה
וגזר עליהם מצות ולאומות לא אסר כלום משל לרופא שנכנס לבקר את החולה כו׳ כדאיתא במדרש ר׳ תנחומא ׃ זאת החיה
מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו ... את זה תאכלו ... בשרצי המים ... מכל ... [illegible]

אגתראר והי̇ גיר מ̇צלפה והי נגסה לכם ׃ ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע שסע
פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם ׃ וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ומטלפן טלפין
פרסתיה והוא פשרא לא פשר מסאב הוא לכון ׃ ואלכנזיר פאנה מ̇צלף בצלף וצלפה מפרק
הפריקא והו אגתראר לם יגתר והו נגס לכם ׃ מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו
טמאים הם לכם ׃ מבסריהון לא תיכלון ובנבילתהון לא תקרבון מסאבין אנון לכון ׃ מן
לחומהא לא תאכלו ובנבאילהא לא תדנו כדאך הי נגסה לכם ׃ את זה תאכלו מכל
אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים בימים ובנחלים אתם תאכלו ׃ ית דין
תיכלון מכל דבמיא כל דלית ליה ציצין וקלפין במיא בימיא ובנחליא יתהון תיכלון ׃
הדי מא יגוז אן תאכלוה מן גמיע מא פי אלמא כל מא לה אגנחה ופלוס פי אלמא פי
בחאר ואודיה פכלוה ׃ וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים מכל שרץ
המים ומכל נפש החיה אשר במים שקץ הם לכם ׃ וכל דלית ליה ציצין וקלפין בימיא
ובנחליא מכל רחשא דמיא ומכל נפשא חיתא דבמיא שקצא אנון לכון ׃ וכל מא ליס
לה אגנחה ופלוס פי אלבחאר ואלאודיה מן גמיע דביב אלמא וגמיע אלחיואן אלדי פי אלמא
פהו רגס לכם ׃ ושקץ יהיו לכם מבשרם לא תאכלו ואת נבלתם תשקצו ׃ ושקצא יהון
לכון מבסרהון לא תיכלון וית נבילתהון תשקצון ׃ ומנהא ארגאס לכם מן לחומהא לא
תאכלו ונבאילהא תרגסו ׃ כל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים שקץ הוא לכם ׃ כל
דלית ליה ציצין וקלפין במיא שקצא הוא לכון ׃ כדאך כל מא ליס לה אגנחה ופלוס
פי אלמא פהו רגס לכם ׃ ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת
הפרס ואת העזניה ׃ וית אלין תשקצון מן עופא לא יתאכלון שקצא אנון נשרא ועָר
ועזיא ׃ והדי מא תרגסו מן אלטאיר לא יוכלון אנהא ארגאס אלנסר ואלעקאב ואלענקא ׃

ואת הדאה ואת האיה למינה ׃ ודיתא וטרפיתא לזנה ׃
ואלחדא ואלצרא באצנאפהא ׃ את כל ערב למינו ׃ ית כל
עורבא לזנה ׃ וגמיע אלגראביב באצנאפהא ׃ ואת בת
היענה ואת התחמס ואת השחף ואת הנץ למינהו ׃ וית
בת נעמיתא וציצא וצפר שחפא ונצא לזנוהי ׃ ואל
נעאמה ואלכטאף ואלסאף ואלבאז לאצנאפה ׃ ואת הכוס
ואת השלך ואת הינשוף ׃ וקריא ושלינונא וקפופא ׃
ואלבום ואלזמג ואלבאשק ׃ ואת התנשמת ואת הקאת ואת
הרחם ׃

ואין ומדלא להם וכן בעוף ׃ ואת אלה תשקצו
מן העוף ׃ ומן בשרם [illegible] לכם הטמא ׃
ואת החזיר [illegible]
[illegible] ושוסעת שסע [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
הנגרים [illegible]
[illegible]

[illegible] מבשרם [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

הרחם ׃ ובותא וקתא וירקריקא ׃ ואלשאהין ואלקיק ואלרכם ׃ ואת החסידה האנפה למינה
ואת הדוכיפת ואת העטלף ׃ וחוריתא ואבו לזנה ונגר טורא ועטליפא ׃ ואלעקעק ואל
בגבגה באצנאפהא ואלהדהד ואלכפאש ׃ כל שרץ העוף ההלך על ארבע שקץ הוא לכם ׃
כל רחשא דעופא דמהליך על ארבע שקצא הוא לכון ׃ וגמיע דביב טאיר יסלך עלי
ארבע רגס הו לכם ׃ אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההלך על ארבע אשר לא כרעים
ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ ׃ ברם ית דין תיכלון מכל רחשא דעופא דמהליך על
ארבע דליה קרסולין מעלוי רגלוהי לקפצא בהון על ארעא ׃ והדי מא יגוז אן תאכלוה
מן גמיע דביב טאיר יסלך עלי ארבע מא לה כראעין מן פוק רגליה ליתב בהמא עלי
אלארץ ׃ את אלה מהם תאכלו את הארבה למינו ואת הסלעם למינהו ואת החרגל למינהו
ואת החגב למינהו ׃ ית אלין מנהון תיכלון ית גובא לזניה וית רשונא לזנוהי וית חרגלא
לזנוהי וית חגבא לזנוהי ׃ הדי מא תאכלוה מנהא אלגראד וצנופה ואלרבא וצנופה ואלחרגל
וצנופה ואלגנדב וצנופה ׃ וכל שרץ העוף אשר לו ארבע רגלים שקץ הוא לכם ׃ וכל רחשא
דעופא דליה ארבע רגלין שקצא הוא לכון ׃ וסאיר דביב טאיר אלדי לה ארבע ארגל
פהו רגס לכם ׃ ולאלה תטמאו כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב ׃ ולאלין תסתאבון
כל דיקרב בנבילתהון יהי מסאב עד רמשא ׃ ומן הדה פאנגסו כל מן דנא בנבאילהא
ינגס אלי אלמגיב ׃ וכל הנשא מנבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב ׃ וכל דיטול מנבילת
הון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא ׃ וכל מן חמל מן נבאילהא יגסל תיאבה
וינגס אלי אלמגיב ׃ לכל הבהמה אשר הוא מפרסת פרסה ושסע איננה שסעת וגרה איננה
מעלה טמאים הם לכם כל הנגע בהם יטמא ׃ לכל בעירא דהיא סדיקא פרסתא
וטלפין ליתהא מטלפא ופשרא ליתהא מסקא מסאבין אנון לכון כל דיקרב בהון יהי
מסאב ׃ מן גמיע אלבהאים אלתי הי מטלפה בצלף ותפריק ליסהא מפלקה ואגתראר ליסהא
מצעדה פהי נגסה לכם כל מן דנא בהא ינגס ׃ וכל הולך
על כפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם
כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב ׃ וכל דמהליך על
ידוהי בכל חיתא דמהלכא על ארבע מסאבין אנון
לכון כל דיקרב בנבילתהון יהי מסאב עד רמשא ׃ וכל
סלך עלי כפיה מן גמיע אלוחש אלסלך עלי ארבע פהו
נגס לכם כל מן דנא בנבאילהא ינגס אלי אלמגיב ׃ והנשא
את נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב טמאים המה

היו לו במים אבל שמשירין בעלייתו מותר׳
לא יאכלו׳ לחייב את המאכילן לקטנים שכך
משמעו לא יהו נאכלין על ידך או אינו אלא
לאסרן בהנאה ת״ל לא תאכלו באכילה אסורין
בהנאה מותרין׳ כל עוף שנ׳ בו למינה׳
למינו למינהו יש באותו המין שאינו דומה
זה לזה לא במראיהם ולא בשמותיהם וכולו מין
אחד׳ ׳ התנשמת׳ קלבא שוריץ בלעז׳ שלך׳ פירשו
רבותינו זה השולה דגים מן הים וזהו שתרגם
אונקלוס ושלי נונא׳ כוס וינשוף׳ הם צואיטים
הצועקים בלילה ויש להם לסתות כאדם ועוד
אחר דומה לו שקורין ייב״ן׳ התנשמת׳ היא קלבא
שוריץ ודומה לעכבר ופורחת בלילה ותנשמת
האמורה בשרצים היא דומה לה ואין לה עינים

וקורין לה טלפ״א׳ החסידה׳ זו דיה לבנה צגוני״ה ולמה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות׳ האנפה היא
דיה רגזנית ונראה לי שקורין לו אירון׳ הדוכיפת׳ תרנגול הבר וכרבלתו כפולה ובלעז הרופ״א ולמה נקרא שמו דוכיפת שהודו
כפות וזה הוא כרבלתו ונגר טורא נקרא על שם מעשיו כמו שפירשו רבותינו במסכת גיטין פרק מי שאחזו׳ שרץ העוף׳ הם
הדקים הנמוכים הרוחשין על הארץ כגון זבובין וצרעין ויתושים וחגבים׳ על ארבע׳ על ד׳ רגלים׳ ממעל לרגליו׳ סמוך
לצוארו יש לו כמין שני רגלים לבד ד׳ רגליו וכשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק באותן שני כרעים ופורח ויש הרבה
הרבה כאותן שקורין לנגושט״א אבל אין אנו בקיאין בהן שד׳ סימני טהרה נאמרו בהם ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין אלו
כרעים הכתובים כאן וכנפיו חופין את רובו וכל סימנין הללו מצויים באותן שבינותינו אבל יש שראשו ארוך ויש להם זנב וצריך
שיהא שמו חגב ובזה אין אנו יודעים להבדיל ביניהם׳ וכל שרץ העוף וגו׳ בא ולמד שאם יש לו חמש טהור׳ ולאלה׳ העתידין לאמר
בענין למטה תטמאו כלומר בנגיעתם יש טומאה׳ וכל הנושא מנבלתם׳ כל מקום שנ׳ טומאת משא חמורה מטומאת מגע שהיא

לכם׃ ודיטול ית נבילתהון יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא מסאבין אנון לכון׃
ומן חמל מן נבאילהא יגסל תיאבה וינגס אלי אלמגיב כדאך הי אנגאס לכם׃
ד וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למינהו׃ ודין לכון
דמסאב ברחשא דרחיש על ארעא חולדא ועכברא וצבא לזנוהי׃ והדי לכם אנגס
מן אלדביב אלדאב עלי אלארץ אלכלד ואלפאר ואלצב לאצנאפה׃ והאנקה והכח והלטאה
והחמט והתנשמת׃ ויילא וכחא והלטאה וחומטא ואשותא׃ ואלורל ואלחרדון ואלעצאיה
ואלחרבא ואלסמברץ׃ אלה הטמאים לכם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד הערב׃ אלי
דמסאבין לכון בכל רחשא כל דיקרב בהון במותהון יהי מסאב עד רמשא׃ הדה אלאנגאס
לכם מן גמיע אלדביב כל מן דני בהא פי חאל מותהא ינגס אלי אלמגיב׃ וכל אשר יפל עליו
מהם במתם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם
במים יובא וטמא עד הערב וטהר׃ וכל דיפול עלוהי מנהון במותהון יהי מסאב מכל מן
מאן דאע או לבוש או משך או סק כל מן דיתעביד עבידתא בהון במיא יתעל ויהי מסאב עד
רמשא וידכי׃ וכל מן וקע עליה מנהא בעד מותהא ינגס מן גמיע אניה כשב או תוב או
גלד או מסח וכל אניה יעמל בהא צנאעה ידכל פי אלמא וינגס אלי אלמגיב ויטהר׃ וכל כלי
חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו׃ וכל מן דחסף דיפול
מנהון לגויה כל דבגויה יסתאב ויתיה תתכרון׃ וכל אנא כזף יקע מנהא שי אלי דאכלה
ינגס ואיאה פאכסרו׃ מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה
אשר ישתה בכל כלי יטמא׃ מכל מיכל דמתאכיל דייעלון עלוהי מיא יהי מסאב וכל
משקיא דישתתי בכל מן יהי מסאב׃ מן גמיע אלזאד אלדי יוכל מא ידכלה אלמא ינגס וגמיע אל
שראב אלדי ישרב פי כל אנא ינגס׃ וכל אשר יפל מנבלתם עליו יטמא תנור וכירים יתץ
טמאים הם וטמאים יהיו לכם׃ וכל דיפול מנבילתהון עלוהי יהי מסאב תנור וכירים
יתרעון מסאבין אנון ומסאבין יהון לכון׃ וכל מא וקע מן נבאילהם עליה ינגס מן תנור
ומסתוקד פאנקצוהמא לאנהא נגסה וכדאך הי לכם

אנגאס׃ אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגע ב
בנבלתם יטמא׃ ברם מעין וגוב בית כנישת מיא יהי דכי
ודיקרב בנבילתהון יהי מסאב׃ אמא אלמעין ואלביר ומלאס
אלמא פיכון טאהרא ומן דני בנבאילהא פיהא ינגס׃ וכי
יפל מנבלתם על כל זרע זרוע אשר יזרע טהור הוא׃
וארי יפול מנבילתהון על כל בר זרע דרוע דיזדרע
דכי הוא׃ ואן וקע מן נבאילהם עלי שי מן אלנבאת ואלחב
אלדי

טעונה כבוס בגדים׃ מפרסת פרסה ושסע
איננה שוסעת כגון גמל שפרסתו סדוקה
למעלה אבל למטה היא מחוברת׃ כלם
לטהרך שנבלת בהמה טמאה מטמא׳
ומנין שבסוף הפרשה פירש על בהמה
טהורה׃ על כפיו׃ כגון כלב ודוב וחתול׃
טמאים הם לכם׃ למגע׃ וזה לכם הטמא
כל טמאות הללו אינן לאסור אכילה אלא
לטומאה ממש להיות טמא בנוגען ואסור
לאכול תרומה וקדשים ולכנס במקדש׃
החולד׃ מושטיל״א׃ והעכבר כו׳׃ האנקה
לישרד״א׃ הכח הר״דו׃ לטאה לי״שדה׃ במים יובא ואף לאחר טבילתו טמא הוא לתרומה עד הערב ואחר כך וטהר בהערב השמש
חומט לימצ״א׃ התנשמת טלפ״א׃ במים יובא ... כל אשר בתוכו יטמא הכלי חוזר ומטמא מה שבאוירו׃ ואותו תשברו לימד שאין
לו טהרה במקוה׃ אל תוכו אין כלי חרס מטמא אלא מאוירו׃ כל אשר בתוכו יטמא מוסב על המקרא הסמוך כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל
לו טהרה בתוכו׃ מכל האוכל אשר יאכל ... אשר ישתה בכל כלי יהיה בתוך כלי חרס הטמא יטמא
אשר באו עליו מים והוא בתוך כלי חרס הטמא יטמא וכן כל משקה אשר ישתה בכל כלי ... לקבל טומאה עד שיבאו עליו מים פעם אחת ומשבאו
למדנו מכאן דברים הרבה למדנו שאין אוכל מקבל טומאה ... כל המקרא מדבר מכשיר זרעים לטומאה ... שכן
עליו מים פעם אחת מקבל טומאה לעולם ואפילו נגוב ... לאדר בותינו מכאן שאין וכו׳
יש לדרוש המקרא אשר יבא עליו מים או כל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא האוכל ועוד למדנו ... כלי חרס
הטומאה ... כלים שכך שמנו יכול יהיו כל הכלים מטמאים מאויר כלי חרס ולא כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס
הטומאה והכלי שנטמא ממנו ולא הטומאה שכך אינו חוזר ומטמא כלים ... ולמדנו עוד שהשרץ
שהשרץ אב הטומאה והכלי שנטמא ממנו ... ולא תאמר ראשון ... את התנור כלבו ... טומאה
שנפל לאויר תנור והפת בתוכו ולא נגע השרץ בפת התנור ראשון והפת שניה ולא תאמר ...
והכי

ארי יזרע פהו טאהר ׃ וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם ׃ וארי יתיהבון
מיא על בר זרעא ויפול מנבילתהון עלוהי מסאב הוא לכון ׃ ואן געל מא עליהא ווקע מן
נבאילהא עליה פהו נגס לכם ׃ וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם
לאכלה הנגע בנבלתה יטמא עד הערב ׃ וארי ימות מן בעירא דהיא לכון למיכל דיקרב
בנבילתה יהי מסאב עד רמשא ׃ ואדי מאת מן אלחיואן אלדי הו טלק לכם אן תאכלוה מן
דני בנבאילהא פינגס אלי אלמגיב ׃ והאכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב והנשא
את נבלתה יכבס בגדיו וטמא עד הערב ׃ ודייכול מנבילתה יצבע לבושוהי ויהי
מסאב עד רמשא ודיטול ית נבילתה יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא ׃
ומן אכל מנהא יגסל תיאבה וינגס אלי אלמגיב ומן חמל מנהא יגסל תיאבה וינגס אלי
אלמגיב ׃ וכל השרץ השרץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל ׃ וכל רחשא דרחיש על
ארעא שקצא הוא לא יתאכיל ׃ וגמיע אלדביב אלדאב עלי אלארץ פהו רגס לא יוכל ׃
כל הולך על גחון וכל הולך על ארבע עד כל מרבה רגלים לכל השרץ השרץ על
הארץ לא תאכלום כי שקץ הם ׃ כל דמהליך על מעוהי וכל דמהליך על ארבע עד
כל סגיאות רגלין לכל רחשא דרחיש על ארעא לא תיכלונון ארי שקצא אנון ׃ וכל
סאעי עלי צדרה וכל סאעי עלי ארבע למא כתרת ארגלה מן גמיע אלדביב אלדאב עלי אל
ארץ לא תאכלוהא פאנהא ארגאס ׃ אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא
תטמאו בהם ונטמתם בם ׃ ולא תשקצון ית נפשתכון בכל רחשא דרחיש ולא תסתאבון
בהון ותסתאבון בהון ׃ לא תדנסו אנפסכם בשי מן אלדביב אלדאב ולא תתנגסו בהם
פתנגסוני בדלך ׃ כי אני יהוה אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא
תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ ׃ ארי אנא יי אלהכון ותתקדשון
ותהון קדישין ארי קדיש אנא ולא תסאבון ית נפשתכון בכל רחשא דרחיש על ארעא ׃
לאני אללה רבכם פתקדסו ותכונו מקדסין פאני קדוס ולא תנגסו אנפסכם בשי מן אלדביב
אלדאב עלי אלארץ ׃ כי אני יהוה המעלה אתכם מארץ
מצרים להית לכם לאלהים והייתם קדשים כי קדוש אני ׃
ארי אנא יי דאסיק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון
לאלהא ותהון קדישין ארי קדיש אנא ׃ לאני אללה אלמצעדכם
מן בלד מצר לאכון לכם אלאהא פכונו מקדסין לאני אלי׳

והיה המת תחילה שאם אתה אומר כן לא
נתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרס
שהרי טומאה עצמה נגעה בהן מגבן ולמדנו
עוד על ביאת מים שלימה תכשיר זרעים שלא יהא
כן נפלו עליהן מש נתלשו שאם אתה אומר
תרכבין הכשר במחובר אין לך שלא באו עליו מים
ומה תלמוד לומר אשר יבא עליו מים ולמדנו עוד
שאין אוכל מטמא אחרים אלא אם כן יש בו
כביצה שנאמר אשר יאכל אוכל הנאכל בבת אחת

ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת ׃ תנור וכירים ׃ כלים המטלטלין הם והן של חרס ויש להן תוך ושפת
על קרקע החלל את הקדירה ושניהם פיהם למעלה ׃ יתץ ׃ שאין לכלי חרס טהרה בטבילה ׃ וטמאים יהיו לכם ׃ שלא תאמר מצוה אני
לנותצם תלמוד לומר וטמאים יהיו לכם אם רצה לקיימן בטומאתן רשאי ׃ אך מעין ובור מקוה מים ׃ המחוברים לקרקע אין מקבלין טומאה
ועוד יש לך ללמוד יהיה טהור הטובל בהן מטומאתו ׃ ונוגע בנבלתם יטמא אפילו הוא בתוך מעין ובור ונוגע בטומאתם יטמא שלא
תאמר אם מטהר את הטמאים מטומאתם קל וחומר שיציל את הטהור מליטמא לכך נאמר ונוגע בנבלתם יטמא ׃ זרע זרוע
זריעה של מיני זרעונין ׃ זרוע שדרך הוא כמו ויתנו לנו מן הזרעים ׃ טהור הוא למדך הכתוב שלא הוכשר וניתן לקבל טומאה
עד שיבאו עליו מים ׃ וכי יותן מים על זרע ׃ לאחר שנתלש שאם תאמר יש הכשר במחובר אין לך זרע שלא הוכשר
׃ בין מים בין שאר משקין בין הם על הזרע בין זרע כנגד [illegible] הכל נדרש בתורת כהנים ׃ ונפל מנבלתם עליו ׃ אף
מים שלא היה הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אוכל ומשירד עליו הכשר קבלה טומאה פעם אחת שוב אינו נטהר הימנו ׃
בעצמות וגידים ולא בקרנים וטלפים ולא בעור ׃ והנושא את נבלתה ׃ חמורה טומאה משא מטומאת מגע שהנושא
בגדים בנבלתה כלא משא כגון אם תחבה לו חבירו בבית הבליעה אם [illegible] מה תלמוד לומר האוכל ליתן שיעור לנושא ולנוגע
כזית ׃ וטמא עד הערב ׃ אעפי שטבל צריך הערב שמש ׃ השרץ על הארץ ׃ להוציא את היתושין שבכליסין ושבמעין
ושבערשים שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו ׃ לא יאכל לחייב על

שקרוס׃ זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ׃
דא אוריתא דבעירא ודעופא ודכל נפשא חיתא דרחשא במיא ודכל נפשא דרחשא על
ארעא׃ הדה שריעה אלבהאים ואלטאיר וג׳מיע אלנפוס אלחיה אלדאבה פי אלמא וסאיר אלנפוס
אלדאבה עלי אלארץ׃ להבדיל בין הטמא ובין הטהר ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר
לא תאכל׃ לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא דלא
מתאכלא׃ לתפרק בין אלנגס ואלטאהר ובין אלחיואן אלדי יוכל ומן אלחיואן אלדי לא יוכל

ל״ה פיסו׳ סימן תיכיהו

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל יי׳ עם משה למימר׃ ות״ם
כלם אללה מוסי תכלימא׃ דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר
וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא׃ מליל עם בני ישראל למימר אתתא
ארי תעדי ותליד דכרא ותהי מסאבא שבעא יומין כיומי ריחוק סאובתה תהי מסאבא׃
מר בני אסראיל קאילא איה אמראה עלקת פולדת דכרא פלתנגס סבעה איאם כאיאם
בעד חיצתהא יכון חכם נגאסתהא׃ וביום השמיני ימול בשר ערלתו׃ וביומא תמינאה
יתגזר בסרא דעורלתיה׃ ופי אליום אלתאמן יכתן קלפה אהלילה׃ ושלשים יום ושלשת
ימים תשב בדמי טהרה בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה׃
ותלתין ותלתא יומין תתיב בדם דכו בכל קודשא לא תקרב ולמקדשא לא תיעול עד
משלם יומי דכותה׃ ותלאתה ותלאתין יומא תקים פי דם טהר לא תלאמס שיא מן אל
אקדאס ולא תדכל אלי אלקדס אלי כמאל איאם טהרהא׃ ואם נקבה תלד וטמאה שבעים
כנדתה וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה׃ ואם נוקבא תליד ותהי מסאבא
ארבעת עסר כריחוקה ושתין ושתא יומין תתיב על דם דכו׃ ואן ולדת אנתי פתנגס
אסבועין כחכם חיצתהא וסתה וסתין יומא תקים עלי דם אלטהור׃ ובמלאת ימי טהרה
לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל
הכהן׃ ובמשלם יומי דכותה לברא או לברתא תיתי אמר בר שתיה לעלתא ובר יונה
או שפנינא לחטתא לתרע משכן זמנא לות כהנא׃ ועגד תמאם איאם טהרהא לאבן
או אבנה תאתי בכרוף אבן סנתה לצעידה ופרך
חמאם או שפנינין לדכוה אלי באב קבה אלמחצר אלי
אלאמאם׃ והקריבו לפני יהוה וכפר עליה וטהרה ממקר
דמיה׃ זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה׃ ויקרבניה קדם יי׳
ויכפר עלה ותדכי מסואבת דמהא׃ דא אוריתא דילידתא
לדכר או לנוקבא׃ פליקרבה בין ידי אללה ויכפר ענהא
ותטהר

השרץ השורץ על הארץ אין שרץ אלא דבר נמוך קצר רגלים שאינו נראה אלא כרוחש ונד׃ הולך על גחון זה נחש ולשון גחון שחייה שהולך שח ונופל על מעיו׃ כל הולך להביא השלשולין ואת הדומה לדומה׃ מרבה רגלים זה נדל שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן וקורין צינטפיד״ש׃ אל תשקצו באכילתן שהרי כתיב נפשותיכם ואין שקוץ נפש במגע וכן לא תטמאו באכילתם׃ ונטמתם בם אם אתם מטמאים בהן בארץ אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעלה׃ כי אני יי׳ אלהיכם כשם שאני קדוש שאני יי׳ אלהיכם כך והתקדשתם קדשו עצמכם למטה׃ והייתם קדושים לפי שאני אקדש אתכם למעלה ולעולם הבא׃ ולא תטמאו וגו׳ לעבור עליהן בלאוין הרבה וכל לאו מלקות והוא שאמרו נו״ן דרושים לפי שאכל אחד שתהכם לפי ענין של זרוע נמלה לוקה ארבע נמלה לוקה חמש צרעה לוקה שש׃ כי אני יי׳ המעלה אתכם על מנת שתקבלו מצותי העליתי אתכם׃ להבדיל לא בלבד השונה אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן׃ בין הטמא ובין הטהור צריך לומר בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הם אלא בין טמאה לך לטהורה לך בין נשחט חציו של קנה לנשחט רובו׃ ובין החיה הנאכלת צריך לומר בין צבי לערוד והלא כבר מפורשים הם אלא בין שנולד בה סימני טרפה כשרה לנולד בה סימני טרפה פסולה׃ בר״ד

חסלת ויהי ביום השמיני

אשה כי תזריע אמר רבי שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף׃ כי תזריע לרבות שאפילו ילדתו מחוי שנמחה ונעשה כמין זרע טמאה לידה׃ כימי נדת
דותה

ותטהר מן גמיע דמהא הדה שריעה אלואלדה דכר או אנתי׃ ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תרים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה הכהן וטהרה׃ ואם לא תשכח ידה כמסת סיתא ותסב תרין שפנינין או תרין בני יונה חד לעלתא וחד לחטתא ויכפר עלה כהנא ותדכי׃ ואן לם תנל ידהא מקדאר שאה פלתאכד שפנינין או פרכי חמאם אחדהמא לצעידה ואלאכר לדכוה ויסתגפר ענהא אלאמאם ותטהר׃

ב וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר׃ ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר׃ תם כלם אללה מוסי והרון תכלימא׃ אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים׃ אנשא ארי יהי במשך בסריה עמקא או עדיא או בהרא ויהי במשך בסריה למכתש סגיר ויתיתי לות אהרן כהנא או לות חד מבנוהי כהניא׃ אי אנסאן כאן פי גלד בדנה שאמה או עאר צה או בקעה או צארפי גלד בדנה בלא כדץ פליותא בה אלי הרון אלאמאם או אלי אחד מן בניה אלאימה׃ וראה הכהן את הנגע בעור הבשר ושער בנגע הפך לבן ומראה הנגע עמק מעור בשרו נגע צרעת הוא וראהו הכהן וטמא אתו׃ ויחזי כהנא ית מכתשא במשך בסרא ושערא במכתשא אתהפך למחור ויחזי מכתשא עמיק ממשך בסריה מכתש סגירותא הוא ויחזיניה כהנא ויסאיב יתיה׃ פינטר אלאמאם אלבלא פי גלד אלבדן פאן כאן פיה שער קד אנקלב אביצא ומנטר אלבלא עמיק מן גלד בדנה פהו בלא אלברץ פאדי ראה כדאך פלינגסה׃ ואם בהרת לבנה הוא בעור בשרו ועמק אין מראה מן העור ושערה לא הפך לבן והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים׃ ואם בהרא חורא היא במשך בסריה ועמיק לית מחזהא מן משכא ושערה לא אתהפיך למחור ויסגר כהנא ית מכתשא שבעה יומין׃ ואן כאנת בקעה ביצא פי גלד בדנה וליס מנטרהא עמיק מן אלגלד ושערהא לם ינקלב אביצא פליוקפה סבעה איאם׃ וראהו הכהן ביום השביעי והנה הנגע עמד בעיניו לא פשה הנגע בעור והסגירו הכהן שבעת ימים שנית׃ ויחזיניה כהנא ביומא שביעאה והא מכתשא קם כד הוה לא אוסיף מכתשא במשכא ויסגריניה כהנא שבעא יומין תנינות׃ תם ינטרה אלאמאם פי אליום אלסאבע פאן וקף אלבלא בעינה לם יפתש פי אלגלד פליוקפה סבעה איאם תאניה׃ וראה הכהן אתו ביום השביעי שנית והנה כהה הנגע ולא פשה הנגע בעור וטהרו הכהן מספחת הוא וכבס בגדיו וטהר׃ ויחזי כהנא יתיה ביומא שביעאה תנינות

דותה תטמא׳ כסדר כל טומאה האמורה בנדה תטמא בטומאת לידה ואפילו נפתח הקבר בלא דם׳ דותה׳ לשון דבר הזב מגופה׳ לשון אחר לשון מדוה וחולי שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואבריה כבדין עליה׳ תשב׳ אין תשב אלא לשון עכבה והשבו בקדש׳ וישב באלוני ממרא׳ בדמי טהרה׳ אעפי שרואה טהורה׳ בדמי טהרה׳ לא מפיק הא והוא שם דבר כמו טוהר׳ ימי טהרה׳ מפיק הא ימי טוהר שלה׳ לא תגע׳ אזהרה לאוכל וכו׳ כמו ששנויה ביבמות׳ בכל קדש׳ לרבות את התרומה לפי שזו טובלת יום ארוך שטבלה לסוף שבעה ואין שמש מעריב לטהרה עד שקיעת החמה של יום ארבעים של מחר תביא את כפרת טהרתה׳ והקריבו׳ למדך שאין מעכבה לאכול בקדשים אלא אחד מהם׳ ואי זה הוא זו חטאת שנ׳ וכפר עליה הכהן וטהרה מי שהוא בא לכפר בו הטהרה תלויה׳ וטהרה׳ מכלל שעד כאן קרויה טמאה׳ אחד לעולה ואחד לחטאת לא הקדימה הכתוב אלא למקראה אבל בהקרבה חטאת קודם לעולה כך שנויה בזבחים בפרק כל התדיר׳ שאת או ספחת וגו׳ שמות נגעים הם ולבנות זו מזו׳ בהרת׳ חברבורות טיאכ״ד בלעז וכן בהיר הוא בשחקים׳ אל אהרן וגו׳ גזרת הכתוב היא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על ידי כהן׳ הפך לבן׳ מתחלתו שחור והפך ללבן בתוך הנגע ומעוט שער שנים׳ עמוק מראהו׳ כל מראה לבן עמוק הוא כמראה חמה עמוקה מן הצל׳ ועמוק אין מראהו׳ לא ידעתי פירושו׳ והסגיר׳ יסגירנו בבית אחד ולא יראה עד סוף

והא עמא מכתשא לא אוסיף מכתשא במשכא וידכיניה כהנא עריתא היא ויצבע
לבושוהי וידכי · תם ינטרה פי יום סאבע תאניה פאן כבא כלא ולם יתפש פי אלגלד
פליטהרה אלאמאם פאנהא עארצה ויגסל תיאבה ויטהר · ואם פשה תפשה המספחת
בעור אחרי הראתו אל הכהן לטהרתו ונראה שנית אל הכהן · ואם אוספא תוסיף
עריתא במשכא בתר דאתחזי לכהנא לדכותיה ויתחזי תנינות לכהנא · ואן תפשת
אלעארצה פי גלדה בעד מא אורא אלאמאם פטהרה פליורא לה תאניה · וראה הכהן
והנה פשתה המספחת בעור וטמאו הכהן צרעת הוא · ויחזי כהנא והא אוסיפת עריתא
במשכא ויסאביניה כהנא סגירותא היא · פאדי ראהא אלאמאם קד תפשת פי גלדה
פלינגסה פאנהא ברץ · נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן ·
מכתש סגיר ארי תהי באנשא ויתיתי לות כהנא · ואדי כאן באנסאן כלוא ברץ פליותא
בה אלי אלאמאם · וראה הכהן והנה שאת לבנה בעור והיא הפכה שער לבן ומחית בשר
חי בשאת · ויחזי כהנא והא עמקא חורא במשכא והיא אהפכת סערא למחור ורושם
בסר חי בעמיקתא · פנטר אלאמאם ואדי שאמה ביצא פי גלדה וקד אנקלב אלשער
אביצא או גזמן אללחם נקי פי אלשאמה · צרעת נושנת הוא בעור בשרו וטמאו הכהן
לא יסגרנו כי טמא הוא · סגירות עתיקא היא במשך בסריה ויסאביניה כהנא לא
יסגריניה ארי מסאב הוא · פהו ברץ עתיק פי גלד בדנה פלינגסה אלאמאם ולא יקפה
אד הו נגס · ואם פרוח תפרח הצרעת בעור וכסתה הצרעת את כל עור הנגע
מראשו ועד רגליו לכל מראה עיני הכהן · ואם מסגא תסגי סגירותא במשכא ותחפי
סגירותא ית כל משך מכתשא מרישיה ועד רגלוהי לכל חיזו עיני כהנא · ואן
אנתשר אלברץ פי אלבדן חתי גטא גמיע גלד אלמכתלא מן ראסה אלי רגליה גמיע מנטר
עיני אלאמאם · וראה הכהן והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע כלו
הפך לבן טהור הוא · ויחזי כהנא והא חפת סגירותא ית כל בסריה וידכי ית מכתשא
כוליה אתהפך למחור דכי הוא · פנטר אלאמאם פאדי
קד גטא אלברץ גמיע בדנה פליטהרה אד קד אנקלב
כלה אביצא פהו טאהר · וביום הראות בו בשר חי
יטמא · וביומא דיתחזי ביה בסרא חיא יהי מסאב · ופי
יום צהר פיה לחם נקי ינגס · וראה הכהן את הבשר החי
וטמאו הבשר החי
טמא הוא צרעת הוא · ויחזי כהנא ית בסרא חיא ויסאביניה
בסרא חיא מסאב הוא סגירותא הוא · כאן ירא אלאמאם
אללחם

ב השבוע ויוכיחו סימנים עליו · בעיניו ·
במראהו ובשיעורו הראשון · והסגירו שנית
הא אם פשה בשבוע ראשון טמא מוחלט
כהה · הוכהה ממראיתו הא אם עמד במראיתו
או פשה טמא · מספחת · שם נגע טהור ·
וכבס בגדיו וטהר · הואיל ונזקק להסגר
נקרא טמא וצריך טבילה · וטמאו הכהן
ומשטמאו הרי הוא
מוחלט וזקוק לצפרים
ולתגלחת ולקרבן) · צרעת היא המספחת
האמור בפרשת זאת תהיה · נגע לשון זכר · ומחית
הוית ·· צרעת לשון נקבה ·· שבתוך השאת למראה בשר אף היא סימן טומאה שער לבן בלא מחיה ומחיה בלא שער
שימנט בלבד שנהפך מקצת הלובן) אף בכל המראות והתולדות'ין היא סימן טומאה · צרעת נושנת היא · מכה ישנה היא
לבן ואינו שלא נא תורה מחיה אלא בשאת והחיה מגלה לבה שלא תאמר הואיל ועלתה מחיה תסגירנה · מראשו של
תחת המחיה וחבורה זו נראית בריאה מבחוץ שחשך מאורו · וביום הראות בו בשר חי · אם צמחה בו מחיה הרי כבר פירש
אדם ועד רגליו · לכל מראה עיני הכהן פרט לכהן מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין מטמאין משום מחיה לפי שאין נראה
שהמחיה סימן טומאה אלא שהיה הנגע באחד האבר ונתגלה שפועו על ידי שומן כגון שהבריא ונעשה רחב ונראה בו
הנגע כולו כאחד שמשפע לכאן ולכאן וחזר ראש ללמד יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאין אתה רואה בו מכאן אמרו חתן
המחיה · למדנו הכתוב שתטמא · וביום · מה ת"ל ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל · צרעת היא · הבשר ההוא · ונגע
נותנים לו שבעת ימי המשתה לו ולאצטליתו לבנה אדמדמת · שאין הנגע לבן חלק אלא פתוך ומעורב בשתי
השחין · עלה תרוכה ובמקומו השאר נגע אחר · או בהרת לבנה שפל · ועמוק כמראה חמה עמוקה
מראות לובן ואדום · מראהו שפל · ואין ממשו שפל אלא מתוך לבנוניתו הוא נראה
מן הצל ·

אלחם אנקי פלינגסה לאן אג׳ז מן אלחם אנקי מע אברץ ננס הו׃ או כי ישוב הבשר החי
ונהפך ללבן ובא אל הכהן׃ או ארי יתוב בסרא חיא ויתהפיך למחור וייתי לות כהנא׃
ואן רגע אלחם אנקי ואנקלב אבי׳צא פליג׳י אלאמאם׃ וראהו הכהן והנה נהפך הנגע
ללבן וטהר הכהן את הנגע טהור הוא׃ ויחזיניה כהנא והא אתהפיך מכתשא
למחור וידכי כהנא ית מכתשא דכי הוא׃ פאדי נט׳ר אלאמאם אן אלבלא קד אנקלב
אביצא פליטהרה פאנה טאהר׃
ובשר כי יהיה בו בערו
שחין ונרפא׃ ואנש ארי יהי ביה במשכיה שחנא ואתסי׃ ואן אנסאן כאן פי גלד
בדנה קרח פברא׃ והיה במקום השחין שאת לבנה או בהרת לבנה אדמדמת
ונראה אל הכהן׃ ויהי באתר שחנא עמקא חורא או בהרא חורא סמקא ויתחזי
לכהנא׃ פצאר פי מוצ׳עה שאמה ביצא או כקעה ביצא מחמרה פליורי אלאמאם׃
וראה הכהן והנה מראה שפל מן העור ושערה הפך לבן וטמאו הכהן נגע צרעת
הוא בשחין פרחה׃ ויחזי כהנא והא מחזהא מכיך מן משכא ושערה אתהפיך למחור
ויסאבניה כהנא מכתש סגירותא היא בשחנא סגיאת׃ פאדי ראי אלאמאם כאן
מנצ׳רהא מסתספל מן אלגלד ושערהא קד אנקלב אביצא פלינגסה פאנהא בלוי ברץ
אנתשר פי אלקרח׃ ואם יראנה הכהן והנה אין בה שער לבן ושפלה איננה מן העור והיא
כהה והסגירו הכהן שבעת ימים׃ ואם יחזינה כהנא והא לית בה שער חיור ומכיכא
ליתהא מן משכא והיא עמיא ויסגרניה כהנא שבעא יומין׃ ואן הו נט׳רהא ולם יכון
פיהא שער אביץ וליסת מסתספלה מן אלגלד בל כאביה פליוקפה סבעה איאם׃ ואם
פשה תפשה בעור וטמא הכהן אתו נגע הוא׃ ואם אוספא תוסיף במשכא ויסאיב כהנא
יתיה מכתשא היא׃ ואן הי תפשת פי אלגלד פלינגסה פאנהא בלוי׃ ואם תחתיה תעמד
הבהרת לא פשתה צרבת השחין הוא וטהרו הכהן׃ ואם באתרה קמת בהרתא לא
אוסיפת רושם שחנא היא וידכניה כהנא׃ ואן הי וקפת מכאנהא לם תתפשא פהי מן
אתר אלקרח ויטהרה אלאמאם׃
או בשר כי יהיה בערו מכות
אש והיתה מחית המכוה בהרת לבנה אדמדמת או לבנה׃ או אנש ארי יהי במשכיה
כואה דנור ויהי רושם כואתה בהרא חורא סמקא או
חורא׃ ואי אנסאן כאן פי גלד בדנה כי נאר תם צאר
אתר אלכי בקעה ביצא מחמרה או ביצא פקט׃ וראה
אתה הכהן והנה נהפך שער לבן בבהרת ומראה
עמק מן העור צרעת הוא במכוה פרחה וטמא אתו
הכהן נגע צרעת הוא׃ ויחזי יתה כהנא והא אתהפיך

מן ה״צל״ נגע הוא השאה הנוכר או הבהרת תחתיה׃ במקומה ״צרבת השחין״ כתרגומו רושם שהנא איננו אלא רושם החום הנכר בבשר׃ כל צרבת לשון רגיעת עור הנרגע מחמת החום כמו ונצרבו בה כל פנים רייטרי״ד בלע״ז ״צרבת״ מחית המכוה שנתנ״ט משחיה המכוה הכבה לבהרת פתוכה או לבנה חלקה וסימני מכוה וסימני שחין שוים הן ולמה חלקן הכתוב לומר שאין מצטרפין זה עם זה נולד חצי גריס בשחין וחצי גריס במכוה לא ידונו

כגריס ״בראש או בזקן בא הכתוב לחלק בין נגע שבמקום שער לנגע שבמקום בשר שזה סימנו בשער לבן וזה סימנו בשער צהוב ״ובו שער צהוב״ שנהפך שער שחור שבו לצהוב ״ נתקהוא״ כך שמו של נגע שבמקום שער ושער שחור אין בו היה בו שער שחור צמח בו וגו׳ ״והנה לא פשה וגו׳ הא אם פשה או היה בו שער צהוב טמא ״והתגלח סביבות הנתק ״ והנתק לא יגלח מניח שתי שערות סמוך לו סביב כדי שיהא ניכר אם פשה שאם יפשה יעבור השערות ויצא למקום הגלוח ״אחרי טהרתו ״אין לי אלא פושה לאחר הפיטור מנין אף בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני ת״ל פשה יפשה ״ושער שחור ואין תלוי הירוק והאדום שאינו צהוב ת״ל ושער לשון צהוב דומה לתבנית הזהב צהוב כמו והוא תורגלא בלע״ז ״טהור הוא ושהרו הכהן הא טמא שטהרו הכהן לא טהר ״בהרות״ חבורות ״כהות לבנות״ שאין לובן שלהן עז אלא כוהה ״בהק״ כמין

מערא למחור בבהרתא ומחזהא עמיק מן משכא סגירותא היא וכואה סגיארתי
ויסאיב יתה כהנא מכתש סגירותא היא : פאן נצרהא אמאם פאן אנקלב אלשער
אביצא ובאן מנצרהא עמיקא מן אלגלד פהו ברץ אנתשר פי אלכי פלינגסה צ׳
אמאם : ואם יראנה הכהן והנה אין בבהרת שער לבן ושפלה איננה מן העור
והוא כהה והסגירו הכהן שבעת ימים : ואם יחזינה כהנא והא לית בבהרתא
סער חיור ומכיכא ליתהא מן משכא והיא עמיא ויסגרניה כהנא שבעא יומין :
ואן ראהא אמאם וליס פיהא שער אביץ וליסת מסתספלה מן אלגלד כל
כאביה פליוקפה סבעה איאם : וראהו הכהן ביום השביעי אם פשה תפשה בעור
וטמא הכהן אתו נגע צרעת הוא : ויחזיניה כהנא ביומא שביעאה אם אוספא תוסף
במשכא ויסאיב כהנא יתיה מכתש סגירותא היא : תם ינצרה פי אליום אלסאבע פאן
תפשת פי אלגלד פלינגסה פאנהא בלוי ברץ : ואם תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה
בעור והוא כהה שאת המכוה הוא וטהרו הכהן כי צרבת המכוה הוא : ואם באתרה
קמת בהרתא לא אוספת במשכא והיא עמיא עומק כואה היא ודכיניה כהנא
ארי רושם כואה היא : ואן וקפת מכאנהא לם תתפש פי אלגלד והי כאביה פהי מן
אתר אלכי פליטהרה אמאם פאנהא תשוים אלכי : ואיש או ה׳
אשה כי יהיה בו נגע בראש או בזקן : וגבר או אתתא ארי יהי ביה מכתש ברישא או
בדקן : ואי רגל או אמראה כאן בה בלא פי ראסה או פי לחיתה : וראה הכהן את
הנגע והנה מראהו עמק מן העור ובו שער צהב דק וטמא אתו הכהן נתק הוא
צרעת הראש או הזקן הוא : ויחזי כהנא ית מכתשא והא מחזוהי עמיק מן משכא
וביה סער סומק דעדקיה ויסאיב יתיה כהנא נתקא סגירות רישא או דקנא הוא : פאן הנ׳ע·
ינצרה אמאם פאנה כלח והו ברץ אלראס או אללחיה : וכי יראה הכהן את נגע הנתק
והנה אין מראהו עמק מן העור ושער שחר אין בו והסגיר הכהן את נגע הנתק
שבעת ימים : וארי יחזי כהנא ית מכתש נתקא והא
לית מחזוהי עמיק מן משכא וסער אוכם לית ביה :
ויסגר כהנא ית מכתש נתקא שבעה יומין : ואן ראה
ליס מנצרה עמיק מן אלגלד וליס פיה שער אסוד
פליוקפה סבעה איאם : וראה הכהן את הנגע ביום
השביעי והנה לא פשה הנתק ולא היה בו שער
צהב ומראה הנתק אין עמק מן העור : ויחזי כהנא
ית

פאן כאן מנצרה
עמיק מן אלגלד
ופיה שער אצהב
רקיק פלינגסה ש׳
אמאם פאנה

לובן הנראה בבשר אדם אדום שקורין רוש"ו
בין חברבורות אדמימותו קרוי בהק כמ"ש
ערשן שבין ערשה לערשה מבהיק הבשר
בלובן צח" קרח הוא טהור הוא" מטומאת
נתקין שאינו נידון בסימני ראש וזקן שהן
מקום שער אלא בסימני נגע עור בשר מה׳
ופשיון" ואם מפאת פניו משפוע קדקד
כלפי פניו קרוי גבחת ואף הצדעין שמכאן
ומכאן בכלל ושפוע קדקד כלפי אחוריו קרוי
קרחת" נגע לבן אדמדם פתוך מנין שאר
המראות תל כמראה צרעת עור בשר
כ

כמראה הצרעת האמור בפרשת עור בשר · אדם כי יהיה בעור בשרו ומה האמור בו שמטמא בארבע מראות ונדון בשא׳
שבועות ולא כמראה צרעת האמור בשחין ומכוה שהיה נדון בשבוע אחת ולא כמראה נתקין של מקום שער שאין
מטמאין בארבע מראות שאת ותולדתה בהרת ותולדתה" ברש"ו כמשו אין לי אלא נתקין ומנין לרבות שאר המנגעים
תל טמא יטמאנו לרבות את כלן על כלן הוא אומר בנגדיו יהיו פרומים וגו׳" פרומים קרועים פרוע מגודל שער" ועל
שפם יעטה כאבל" שפם שער השפתים גרנו"ן בלע"ז" וטמא טמא יקרא משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו" בדד ישב
שלא יהיו טמאים יושבים עמו ואמרו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים לישב בדד הואיל והוא הבדיל בלשון הרע
בין איש לאשתו בין איש לרעהו אף הוא יבדל" מחוץ למחנה חוץ לג׳ מחנות" לפשתים ולצמר של פשתים או של
צמר" או בעור" זה עור שלא נעשה בו מלאכה" או בכל מלאכת עור עור שנעשה בו מלאכה" ירקרק" ירוק
שבירוקין" אדמדם" אדום שבאדומים" צרעת ממארת" לשון סילון ממאיר פויינטש בלע"ז ומדרשו תן בו מארה
שלא תהנה הימנו" בצמר או בפשתים" של צמר או של פשתים והי פשוטו ומדרשו יכול יביא גיזי צמר ואניצי פשתן

ושרפם

ית מכתשא ביומא שביעאה והא לא אוסיף נתקא ולא הוה ביה סער סומק ומחזי נתקא
לית עמיק מן משכא׃ פאן נצרה פי אליום אלסאבע פאן הו לם יתפש ולם יכן פיה שער
אצהב ומנצרה ליס עמיק מן אלגלד׃ והתגלח ואת הנתק לא יגלח והסגיר הכהן את
הנתק שבעת ימים שנית׃ ויגלח סחרני נתקא ודעם נתקא לא יגלח ויסגר כהנא ית
נתקא שבעא יומין תנינות׃ פליחלק גמיע שערה מא כלא מוצע אלכלף ויוקפה סבעה
איאם תאניה׃ וראה הכהן את הנתק ביום השביעי והנה לא פשה הנתק בעור ומראהו
איננו עמק מן העור וטהר אתו הכהן וכבס בגדיו וטהר׃ ויחזי כהנא ית נתקא ביומא
שביעאה והא לא אוסיף נתקא במשכא ומחזוהי ליתוהי עמיק מן משכא וידכי יתיה
כהנא ויצבע לבושוהי וידכי׃ תם ינצרה פי אליום אלסאבע פאן הו לם יתפש פי אלגלד ומנצרה
מע דאך ליס עמיק מן אלגלד פליטהרה ויגסל תיאבה ויטהר׃ ואם פשה יפשה הנתק
בעור אחרי טהרתו׃ ואם אוספא יוסיף נתקא במשכא בתר רכותיה׃ ואן תפשא אלכלף פי
בדנה בעד טהרה׃ וראהו הכהן והנה פשה הנתק בעור לא יבקר הכהן לשער הצהב טמא
הוא׃ ויחזיניה כהנא והא אוסיף נתקא במשכא לא יבקר כהנא לסער סומק מסאב הוא׃
פינצרה אלאמאם וקד תפשא פי אלגלד פלא יפחץ ען אלשער אלאצהב אנה נגס׃ ואם בעיניו
עמד הנתק ושער שחר צמח בו נרפא הנתק טהור הוא וטהרו הכהן׃ ואם כד הוה קם
נתקא וסער אוכם צמח ביה אתסי נתקא דכי הוא וידכיניה כהנא׃ ואן הו וקף בעינה ונבת
פיה שער אסוד פקד ברי אלכלא והו טאהר פליטהרה אלאמאם׃ ואיש ו״
או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרת בהרת לבנת׃ וגבר או אתתא ארי יהי במשך בסרהון
בהרן בהרן חורן׃ ואי רגל או אמראה כאן פי גלד אבדאנהם בקע בקע ביץ׃ וראה הכהן
והנה בעור בשרם בהרת כהות לבנת בהק הוא פרח בעור טהור הוא׃ ויחזי כהנא והא
במשך בסרהון בהרן עמיין חורן בהקא הוא סגי במשכא דכי הוא׃ תם ינצרה אלאמאם
פארי כאן פי גלד אבדאנהם בקע כאביה פי ביאצהא פהו
בהק אנתשר פי אלגלד והו טאהר׃
ואיש
כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא׃ וגבר ארי יתר
סער רישיה קרח הוא דכי הוא׃ ואי אנסאן אנחתף
שער ראסה פהו אצלע והו טאהר׃ ואם מפאת פניו
ימרט ראשו גבח הוא טהור הוא׃ ואם מקביל אפוהי
יתר סער רישיה גלש הוא דכי הוא׃ ואן כאן אנחתף
מן גהה וגהה פהו אגלח והו טאהר׃ וכי יהיה בקרחת
או בגבחת נגע לבן אדמדם צרעת פרחת הוא בקרחתו

ושרפת עמו׳ ת״ל היא באש תשרף אינה צריכה ד״א
עמו׳ אם כן מה ת״ל בחוט או בפשתים להוציא
את האומריות שבו שאין ממינו אחר׳ ואומר׳ ויורד
לשון שנה כמו אימרא׳ את אשר בו הנגע׳ יכול
מקום הנגע בלבד ת״ל את אשר בו הנגע׳ יכול כל
הבגד כולו טעון כבוס ת״ל הנגע הא כיצד׳ יכבס
מן הבגד עמו׳ אחרי הוכבס׳ לשון העשות״
לא הפך הנגע את עינו׳ לא כהה ממראיתו׳
והנגע לא פשה שמענו שאם לא הפך ולא
פשה טמא ואם לא הפך ופשה הפך ולא פשה
איני יודע מה יעשה לו ת״ל והסגיר את הנגע
מכל מקום דברי רבי יהודה וחכמים אומרים כו׳
כדאיתא בתורת כהנים ורמזתיה כאן ליישב
המקרא על אופניו׳ פחתת היא׳ לשון גומא
כמו באחת הפחתים כלומר שפלה היא נגע
שמראיה שוקעין׳ בקרחתו או בגבחתו כתרגומו בשחיקותיה או בחדתותיה׳ קרחתו שחקים ישנים ותפני המדרש שהוא [illegible]
לגזרה שוה מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה נאמר קרחת וגבחת באדם ונאמרה קרחת וגבחת בבגדים מה להלן פרח
בכולו טהור אף כאן פרח בכולו טהור לכך אחז הכתוב לשון קרחת וגבחת ולענין פירושו והרבו זהו משמעו קרחת לשון ישנים
וגבחת לשון חדשים כאלו נכתב באחריו או בקדמותו שהקרחת לשון אחורים והגבחת לשון פנים כמו שכתוב ואם מפאת פניו
וגו׳ והקרחת כל ששופע ויורד מן הקדקד ולאחריו כך מפורש בתורת כהנים׳ ויגרע אותו׳ יקרע מקום הנגע מן הבגד ויורפנו׳
פורחת היא דבר החוזר ובוקע׳ באש תשרפנו׳ את כל הבגד׳ וסר מהם הנגע׳ שכשכבסוהו בתחלה על פי כהן סר ממנו הנגע
בגמרי׳ וכבס שנית׳ לשון טבילה תרגום של כבוסין שבפרשה זו לשון לבון ויתחוור חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול לכך
תרגומו ויצטבע וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה ומתרגמינן ויצטבע״ כד״ר׃ חסלת אשה כי תזריע

או בגבחתו׃ וארי יהי בקרחותא או בגלישותא מכתש חיור סומק סגירות סגיא הוא ב
בקרחותיה או בגלישותיה׃ ואן כאן פי צלעה או פי גלחה בלא אביץ מחמר פימכן
אן תכון ברצא קד אנתשר פי צלעתה או פי גלחתה׃ וראה אתו הכהן והנה שאת הנגע
לבנה אדמדמת בקרחתו או בגבחתו כמראה צרעת עור בשר׃ ויחזי יתיה כהנא והא
עמיק מכתשא חיור סומק בקרחותיה או בגלישותיה כמחזי סגירות משך בסרא׃
פאן נט'רה אלאמאם אן כאנה שאכה' אלבלא ביצא מחמרה פי צלעתה או פי גלחתה עלי
סביל מנאט'ר ברץ סאיר גלד אלבדן ואהא כאמהא׃ איש צרוע הוא טמא הוא טמא
יטמאנו הכהן בראשו נגעו׃ גבר סגיר מסאב הוא מסאבא יסאביניה כהנא ברישיה
מכתשיה׃ פהו רגל אברץ והו נגס פלינגסה אלאמאם תנגיסא פאן בלאה פי ראסה׃
והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא
טמא יקרא׃ וסגירא דביה מכתשא לבושוהי יהון מבזעין ורישיה יהי פריע ועל
ספם כאבילא יתעטף ולא תסתאבו ולא תסתאבו יקרי׃ ואלאברץ אלדי פיה אלבלא תיאבה
תכון ממזקה וראסה יכון שעתא ויתלתם עלי שארבה וינאדי אנגס אנגס׃ כל ימי
אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו׃ כל יומי דמכתשא
ביה יהי מסאב מסאב הוא בלחודוהי יתיב מברא למשריתא מותביה׃ טול מא
אלאם בה אלבלא ינגס פאנה נגס פליגלס פרדא כארג אלעסכר יכון מקאמה׃
והבגד כי יהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים׃
ולבושא ארי יהי ביה מכתש סגירא בלבוש עמר או בלבוש כיתן׃ ואי תוב כאן פיה
בלוי ברץ מן תוב צוף או כתאן׃ או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל
מלאכת עור׃ או בשתיא או בערבא לכתנא ולעמרא או במשכא או בכל עבידת משך׃
או סדא או לחמה או כתאן או צוף או פי גלד או פי מא צנע מנה׃ והיה הנגע ירקרק
או אדמדם בבגד או בעור או בשתי או בערב או
בכל כלי עור נגע צרעת הוא והראה את הכהן׃ ויהי
מכתשא ירוק או סומק בלבושא או במשכא או בשתיא
או בערבא או בכל מן דמשך מכתש סגירותא הוא
ויתחזי לכהנא׃ וכאן אלבלא מכצרא או מחמרא פי תוב
או פי גלד או סדא או לחמה או פי שי מן אנא גלד
פדלך הו בלא ברץ פליורא אלאמאם׃ וראה הכהן את
הנגע והסגיר את הנגע שבעת ימים׃ ויחזי כהנא ית
מכתשא ויסגר ית מכתשא שבעא יומין׃ פלינט'רה

אמאם

זאת תהיה תורת המצורע וגו' מלמד שאין מטהרין אותו בלילה׃ אל מחוץ למחנה׃
חוץ לג' מחנות שנשתלח שם בימי חלוטו׃
חיות׃ פרט לטריפות׃ טהורות׃ פרט לעוף טמא׃ לפי שהנגעים באים על לשון הרע שהוא מעשה פטפוטי דברים לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול׃ ועץ ארז׃ לפי שהנגעים באים על גסות הרוח׃ ושני תולעת ואזוב׃ מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת וכאזוב׃ עץ ארז׃ מקל של ארז׃ ושני תולעת׃ לשון של צמר צבועה זהורית׃ על מים חיים׃ נותן אותם תחלה בכלי כדי שיהא דם צפור נכר בהם וכמה הן רביעית׃ את הצפור החיה יקח אותה׃ מלמד שאינו אוגדה עמהם אלא מפרישה לעצמה אבל העץ והאזוב כרוכין יחד בלשון הזהורית ט
את הצפור החיה יקח אותה ואת שני התולעת ואת האזוב קיחה אחת לשלשתן יכול כשם שאינה בכלל אגודה כך לא תהא בכלל
טבילה׃ וישב מחוץ לאהלו׃ אסור בתשמיש המטה׃ את
[illegible]
הכהן׃ ושלשה עשרונים לנסכי שלשה כבשים׃ ולוג אחד שמן להזות עליו שבע ולתת ממנו על תנוך אזנו ובהונות
כל שעריו וגו'׃ בכלל ופרט וכלל׃ ולשם של מצורע׃ מהו שמן׃ והקריב אותו לאשם׃ יקריבנו לתוך העזרה לשם
כבשים הללו שחטאתו ולא בעזרה׃ לפי שהוא מחוסר כפורים׃ והקריב אותו לאשם׃ על ירך המזבח בצפון
לפני ה׳ בשער ניקנור׃ ותנופה ה׳׃ והניף אותם׃ את האשם ואת הלוג׃ במקום אשר ישחט וגו'׃
אשם׃ להניף שהוא טעון תנופה חי׃ שהאשם טעון שחיטה בצפון לפי שיצא זה מכלל אשמות לידון
הכל והלא כבר נאמר בתורת אשם במקום שהוא גבי את אהרן׃ כי כחטאת הוא׃ כי ככל החטאות
בעזרה יכול תהא שחיטתו במקום העמדתו לכך נאמר ושחט במקום אשר ישחט וגו'
האשם

אמאם ויוקפה סבעה איאם : וראה את הנגע ביום השביעי כי פשה הנגע בבגד או
בשתי או בערב או בעור לכל אשר יעשה העור למלאכה צרעת ממארת הנגע
טמא הוא : ויחזי ית מכתשא ביומא שביעאה ארי אוסיף מכתשא בלבושא או
בשתיא או בערבא או במשכא לכל דיתעביד משכא לעבידתא סגירות מחסרא
מכתשא מסאב הוא : תם ינצרה פי יום סאבע פאן תפשא פי ת'וב או סדה או פי
לחמה או פי גלד ונמיע מא יעמל גלד מצנועא פדאך צבלא כרץ מאחק והו נגס :
וישרף את הבגד או את השתי או את הערב בצמר או בפשתים או את כל כלי העור
אשר יהיה בו הנגע כי צרעת ממארת הוא באש תשרף : ויוקיד ית לבושא או ית
שתיא או ית ערבא בעמרא או בכתנא או ית כל מאן דמשך דיהי ביה מכתשא ארי סגירות
מחסרא היא בנורא תתוקד : פליחרק ת'וב או סדא או לחמה כאן מן צוף או כתאן או
גמיע אניה גלוד אלד'י יכון פיה צבלא פאנה ברץ מאחק לד'לך יחרק בנאר : ואם יראה
הכהן והנה לא פשה הנגע בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור : ואם יחזי כהנא
והא לא אוסיף מכתשא בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מן דמשך : ואן ראי
אמאם אנה לם יתפש פי ת'וב או סדא או לחמה או גמיע אניה גלוד : וצוה
הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית : ויפקיד כהנא ויחורון ית
דביה מכתשא ויסגרניה שבעה יומין תנינות : וליאמר בגסלה ויוקפה סבעה איאם
תאניה : וראה הכהן אחרי הכבס את הנגע והנה לא הפך הנגע את עינו והנגע לא
פשה טמא הוא באש תשרפנו פחתת הוא בקרחתו או בגבחתו : ויחזי כהנא בתר דחוורו
ית מכתשא והא לא שנא מכתשא מן כד הוה ומכתשא לא אוסיף מסאב הוא בנורא
תוקדיניה תברא היא בשחיקותיה או בחדתותיה : תם ינצרה בעד מא גסל פאן כאן קד
אנקלב לונה ולם יתפש פהו נגס וליחרק בנאר והי
מהלכה כאנת פי סחקתה או פי ג'דידתה : ואם ראה הכהן
והנה כהה הנגע אחרי הכבס אתו וקרע אתו מן הבגד
או מן העור או מן השתי או מן הערב : ואם חזא כהנא
והא עמא מכתשא בתר דחוורו יתיה ויבזע יתיה מן
לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא : פאן
ראי אנה קד כבא בעד מא גסל פליקרצה מן ת'וב או
מן גלד ויקטעה מן סדא או מן לחמה : ואם תראה
עוד בבגד או בשתי או בערב או בכל כלי עור פרחת

האשם הזה הוא לכהן בכל עבודות התלויות
בכהן השוה אשם זה לחטאת שלא תאמר
הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות לינתן
על תנוך ובהונות לא יהא טעון מתן דמים
ואמורים לגבי מזבח לכך נאמר כי
כחטאת האשם הוא לכהן יכול יהא דמו
ניתן למעלה כחטאת ת"ל וכו' כתורת כהכם
תנוך גדר האמצעי שבאוזן ולשון תנוך לא
נודע לי והפותרים קורין לו טנדרום כהן
נורל לפני יי כנגד בית קדשי הקדשים
ואת המנחה מנחת נסכים של בהמה
ועשרון סלת אחד לכבש זה שהוא אחד
יביא עשרון אחד לנסכיו ולוג שמן לתת
ממנו על הבוהנות ושמן של נסכי המנחה
לא הוזקק הכתוב לפרשו : ביום השמיני
לטהרתו : שמיני לצפרים ולהזאת מן ארז ואזוב ושני תולעת : על מקום דם האשם אפילו נתקנח הדם למד שאין הדם
גורם אלא המקום גורם : ונתתי נגע צרעת בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של
זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן : כנגע נראה לי בבית אפילו
תלמיד חכם ויודע שהוא נגע ודאי לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי אלא כנגע נראה לי : בטרם יבא הכהן וגו' שכל זמן
שאין כהן נזקק לו אין שם תורת טומאה : ולא יטמא כל אשר בבית שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה הנגע נזקק להסגר
וכל מה שבתוכו יטמא ועל מה חסה תורה אם על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה : שקערורות שוקעין מראיהן והלכך
[illegible] כתרגומו ומשקען : שפלים מראיהן כמו והכא נעלה לשון הסרה : [illegible]
[illegible] הכתוב [illegible]

הוא כאש תשרפנו פחתת היא בקרחתו או בגבחתו: ואם ראה הכהן והנה כהה הנגע אחרי הכבס אתו וקרע אתו מן הבגד או מן העור או מן השתי או מן הערב:

הוא באש תשרפנו את אשר בו הנגע: ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מן דמשך סגיא היא בנורא תוקדניה ית דביה מכתשא: ואן צהרת זיארה פי

אי כל מן דמשך סגיא היא בנורא תוקדניה ית דביה מכתשא: ואן צהרת זיארה פי

שתות או פי סדא או פי לחמה או גמיע אניה גלוד פהי אנתשרה פליחרק בנאר מא

תוב אשר פיה אבלא: והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס וסר מהם

הנגע וכבס שנית וטהר: ולבושא או שתיא או ערבא או כל מן דמשך דיתחוור ויעדי

מנהון מכתשא ויצטבע תנינות וידכי: ואתוב או סדא או לחמה או גמיע אניה

גלוד אן גסלת וזאל ענהא אבלא פלתגסל תאניה ותטהר: זאת תורת נגע צרעת בגד

הצמר או הפשתים או השתי או הערב או כל כלי עור לטהרו או לטמאו: דא אוריתא

דמכתש סגיר לבוש עמר או כתנא או שתיא או ערבא או כל מן דמשך לדכאותיה

או לסאבותיה: הדה שריעה בלוא אברץ אלכאין פי תוב צוף או כתאן או סדא או

לחמה או שי מן אנא גלוד ליטהר או ינגס:

כ״מו׳ לז פסוקים בנ״ה

וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה

למימר: תם כלם אללה מוסי תכלימא: זאת תהיה תורת המצרע ביום טהרתו והובא

אל הכהן: דא תהי אוריתא דסגירא ביומא דדכותיה ויתיתי לות כהנא: הדה שריעה

אלאברץ פי וקת טהרה אן יותא בה אלי אלאמאם: ויצא הכהן אל מחוץ למחנה וראה

הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע: ויפוק כהנא למברא למשריתא ויחזי כהנא

והא איתסי מכתש סגירותא מן סגירא: וליכרג אלאמאם אלי כארג אלעסכר פאדי נצר

אן אלאברץ קד אשפי מן בלוי אלברץ אמר פיה במא יגב: וצוה הכהן ולקח למטהר שתי

צפרים חיות טהרות ועץ ארז ושני תולעת ואזב: ויפקיד כהנא ויסב לדמדכי תרתין

צפרין חיין דכיין ואעא דארזא וצבע זהורי ואיזובא: ויאמר אלאמאם ויוכד לאלמתטהר

עצפורין טאהרין ועוד ארז וחריר קרמז וצעתר: וצוה הכהן ושחט את הצפור

האחת אל כלי חרש על מים חיים: ויפקיד כהנא ויכוס ית צפרא חדא למן דחסף

על מי מבוע: פיאמר אלאמאם בדבח אחדהמא פי אנא כזף עלי מא מן נביע: את

הצפר החיה יקח אתה ואת עץ הארז ואת שני התולעת

ואת האזב וטבל אתם ואת הצפר החיה בדם הצפר

השחטה על המים החיים: ית צפרא חיתא יסב יתה

וית אעא דארזא וית צבע זהורי וית איזובא ויטבול

יתהון וית צפרא חיתא בדמא דצפרא דנכיסתא על

מי מבוע: ולייאכד אלעצפור אלחי ואלעוד אלארז והחריר

אלקרמז

חוצה. ומבפנים סביב. סביבות הנגע מת״כ

נדרש כן שיקלף הטיח שסביב אבני הנגע

הקצו. לשון קצה. אשר הקצו בקצוע הנגע

סביב. הקצות. לשון העשות וכן הטיח אבל

חלצו את האבנים ומסב הלשון אל האדם

שחלצו והוא מאוקל לשון כבד כמו כבד דבר

ואם ישוב הנגע וגו׳ יכול חוזר בו ביום יהא

טמא ת״ל ושב הכהן אם ישוב מה שיבה

האמור להלן בסוף שבוע אף שיבה

האמורה כאן בסוף שבוע: ובא הכהן וראה

והנה פשה. יכול לא יהא החוזר טמא אא״כ פשה. נאמר צרעת ממארת בבתים ונאמר צרעת ממארת בבגדים

מה להלן טמא את החוזר אע״פ שאינו פושה אף כאן טמא את החוזר אע״פ שאינו פושה. א״כ מה ת״ל והנה פשה אין

כאן מקומו של מקרא זה אלא ונתץ את הבית היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע ופרח. והנה פשה יכול לא בא

ללמד אלא על נגע העומד בעיניו משבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני ומצאו שפשה שלא פירש בו הכתוב למעלה

כלום בעומד בעיניו משבוע ראשון ולמדך כאן בפשיון זה שאינו מדבר אלא בעומד בראשון ופשה בשני ומה יעשה

יכול יתצנו כמו שמצינו לו ונתץ את הבית ת״ל ושב הכהן ובא הכהן נלמד ביאה משיבה מה שיבה חולץ וקוצה וטח ונותן לו

שבוע אף ביאה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ואם חזר נותץ ואם לא חזר טהור ומנין עומד בזה ובזה חולץ וקוצה וטח

ונותן לו שבוע ת״ל ובא ואם בא יבא מה הכתוב מדבר אם בפושה בראשון הרי אמור אם בפושה בשני הרי אמור הא אינו

אקרמז ואלצעתר ויגמס דלך מע אלעצפור אלחי פי דם אלעצפור אלמדבוח עלי אלמא אלגרי מן
נביע׃ והזה על המטהר מן הצרעת שבע פעמים וטהרו ושלח את הצפר החיה אל
פני השדה׃ וידי על דמדכי מן סגירותא שבע זמנין וידכיניה וישלח ית צפרא חיתא
על אפי חקלא׃ וינצח עלי אלמתטהר מן אלברץ סבע מראר ויטהרה ויטלק אלעצפור
אלחי אלי וגה אלצחרי׃ וכבס המטהר את בגדיו וגלח את כל שערו ורחץ במים וטהר
ואחר יבוא אל המחנה וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים׃ ויצבע דמדכי ית לבושוהי
ויגלח ית כל סעריה ויסחי במיא וידכי ובתר כן ייעול למשריתא ויתיב מברא
למשכניה שבעא יומין׃ תם יגסל אלמתטהר תיאבה ויחלק גמיע שערה וירחץ במא
ויטהר ובעד דלך ידכל אלי אלעסכר ויקים כארג מנזלה סבעה איאם׃ והיה ביום
השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו ואת כל שערו
יגלח וכבס את בגדיו ורחץ את בשרו במים וטהר׃ ויהי ביומא שביעאה יגלח ית
כל סעריה ית רישיה וית דקניה וית גביני עינוהי וית כל סעריה יגלח ויצבע ית לבושוהי
ויסחי ית בסריה במיא וידכי׃ פאדא כאן פי אליום אלסאבע יחלק גמיע שערה ראסה ולחיתה
וחואגב עיניה מע סאיר שערה ויגסל תיאבה וירחץ בדנה במא ויטהר׃ וביום השמיני
יקח שני כבשים תמימם וכבשה אחת בת שנתה תמימה ושלשה עשרנים סלת מנחה
בלולה בשמן ולג אחד שמן׃ וביומא תמינאה יסב תרין אמרין שלמין ואמרתא חדא
בת שתה שלמתא ותלתא עשרונין סלתא מנחתא דפילא במשח ולוגא חד דמשחא׃
ופי אליום אלתאמן יקדם כרופין צחיחין ורכלה אבנה סנתהא צחיחה ותלת עשור מן
סמידהא מלתותה בדהן ולג דהן׃ והעמיד הכהן המטהר את האיש המטהר
ואתם לפני יהוה פתח אהל מועד׃ ויקים כהנא דמדכי ית גברא דמדכי ויתהון קדם יי
בתרע משכן זמנא׃ ויוקף אל
אמאם אלמטהר אלרגל אלמתטהר
והמא כין ידי אללה ענד באב
כבא אלמחצר׃ ולקח הכהן את
הכבש האחד והקריב אתו
לאשם ואת לג השמן והניף
אתם תנופה לפני יהוה׃ ויסב
כהנא ית אמרא חד ויקריב יתיה
לאשמא וית לוגא דמשחא
וירים יתהון ארמא קדם יי׃ תם
יאכד אלאמאם אחד אלכרופין
ויקרבה ען אלאתם ולג אלדהן

ואם בא יבא אלאחת שבא בסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני וראה
והנה לא פשה׳ זה השמד מה יעשה לו יכול יפטר וילך כמו שבסוב כאן וטהר
את הבית ת״ל כי נרפא הנגע לא טיהרה׳ אלא ברפוי מה יעשה לו ביאה האמורה
למעלה ביאה האמורה למטה מה בעל׳ וכו חולץ וקוצה ושח ונותן לו שבוע
ונעתר כה והשיבה נהו ביאה אף בתחתונה בקולים בהורה כהנים׳ גמרו של
דבר אין נותבכ אלא בנגע החוזר אחר הליצה וקיצוע וטיחה ואין החוזר צריך
פטון ויורד המקראות כך הוא׳ ואם ישוב ונבאן׳ והבא לא הבית׳ והאוכל בבית
ובא הכהן וראה והנה פשה׳ ודבר הכתוב בעומד בראשון שנותן לו שבוע שני
להסגרו ובסוף שבוע שני להסגרו בא וראהו שפשה ומה יעשה לו חולץ וקוצה
וטח ונותן לו שבוע׳ חזר נותץ׳ לא חזר טעון צפרים שאין בנגעים יותר
משלשה שבועות׳ ואם בא יבא׳ לסוף שבוע שני׳ וראה והנה לא פשה
מה לו בא לעמוד בעיניו בראשון ובשני ומה יעשה לו יכול יפטרנו
כמשפטנו של מגדדים וטהר הכהן את הבית ת״ל כי נרפא הנגע לא טהרה
אלא את הרפוי ואין רפוי אלא הבית שהוקצה וחוטא ולא חזר הנגע אבל זה
טעון הליצה וקיצוי וטיחה ושבוע שלישי וכן המדרש נדרש ואם בא יבא
בשני וראה והנה לא פשה יטהרנו ואין טיחה בלא חלוץ וקצוי ואחרי הטוח
והטהר הכהן את הבית אם לא חזר לסוף השבוע כי נרפא הנגע
ואם חזר כבר פירש על החוזר שטעון נתיצה׳ כל ימי הסגיר אותו׳ ולא ימים
שקלף את נגעו יכול שאני מוציא המוחלט שקלף את נגעו ת״ל כל ימי׳ יטמא עד הערב׳ מלמד שאין מטמא
בגדים׳ יכול אפילו שהה כדי אכילת פרס ת״ל והאוכל בבית יכבס את בגדיו אין לי אלא אוכל שוכב מנין תלמוד
לומר והשוכב אין לי אלא אוכל ושוכב לא אוכל ולא שוכב מנין ת״ל יכבס יכבס רבה אם כן למה נאמר אוכל

ויחרכה תחריכא ללה : ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העלה
במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא לכהן קדש קדשים הוא : ויכוס ית אמרא באתרא
דיכוס ית חטתא וית עלתא באתר קדיש ארי כחטתא אשמא הוא לכהנא קדש
קודשין הוא : תם ידבח אלכבש פי מוצע ידבח אלצעירה ואלרכוה פי מוצע מקדס לאן קרבאן
אלאתם כאלרכוה ללאמאם מן כואץ אלאקדאס : ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן על
תנוך אזן המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית : ויסב כהנא מדמא
דאשמא ויתן כהנא על רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון
רגליה דימינא : ויאכד מן דמה ויגעל עלי שחמה אדן אלמתטהר אלימני ועל אבהאם
ידה אלימני ואבהאם רגלה אלימני : ולקח הכהן מלג השמן ויצק על כף הכהן השמאלית :
ויסב כהנא מלוגא דמשחא ויריק על ידא דכהנא דסמלא : תם יאכד מן לג אלדהן ויצב
עלי כפה אליסרי : וטבל הכהן את אצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית
והזה מן השמן באצבעו שבע פעמים לפני יהוה : ויטבול כהנא ית אצבעיה דימינא
מן משחא דעל ידיה דסמלא ויַדי מן משחא באצבעיה שבע זמנין קדם ייי : ויגמס
אצבעה אלימני מן אלדהן אלדי עלי ידה אליסרי וינצח מנה באצבעה סבע מראר בין ידי
אללה : ומיתר השמן אשר על כפו יתן הכהן על תנוך אזן המטהר הימנית ועל בהן ידו
הימנית ועל בהן רגלו הימנית על דם האשם : ומשאר משחא דעל ידיה יתן כהנא
על רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על דמא
דאשמא : ומן באקיה יצעה עלי שחמה אדן אלמתטהר אלימני ועלי אבהאם ידה אלימני
ואבהאם רגלה אלימני עלי דם קרבאן אלאתם : והנותר בשמן אשר על כף הכהן יתן על
ראש המטהר וכפר עליו הכהן לפני יהוה : ודישתאר במשחא דעל ידא דכהנא יתין
על רישא דמדכי ויכפר עלוהי כהנא קדם ייי : ואלפאצל מנה ינצחה עלי ראס אלמתטהר
ויסתגפר ענה אלאמאם בין ידי אללה : ועשה הכהן את החטאת וכפר על המטהר מטמאתו
ואחר ישחט את העלה : ויעביד כהנא ית חטתא ויכפר על דמדכי מסאובתיה ובתר
כין יכוס ית עלתא : תם יעמל אלאמאם אלרכוה ויסתגפר ען אלמתטהר מן נגאסתה ובעד
דאך ידבח אלצעירה : והעלה הכהן את העלה ואת המנחה המזבחה וכפר עליו הכהן
וטהר : ויסיק כהנא ית עלתא וית מנחתא למדבחא
ויכפר עלוהי כהנא וידכי : תם יקרב אלצעירה ואלהדיה
ויסתגפר ענה אלאמאם ויטהר : ואם
דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה
לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה
ולג שמן : ואם מסכין הוא ולית ידיה מדבקא ויסב
אמר חד אשמא לארמא לכפרא עלוהי ועסרונא

סלתא

ישוכב לדין שיעור לשחוב כדי לקבלת פרס
לבהרוב ביום הטומאה אף יום הטהרה הלוה יום
מטומאתו ״כי יהיה בו ״יכול בו מכל מקום יהא
טמא הל׳ מבשרו ולא כל בשרו אחר שחלק
הכתוב בין בשר לבשר הביא לדין טמאה
נגב וטמא בגוה מה גבה ממקום שהיא
מטמאה טומאה קלה נדה מטמאה טומאה
חמורה גבה אף הזב מדים שמטמאה ט
טומאה קלה הדי מטמאה טומאה חמורה
גבה ״וזבו טמא למד על הטפה שהיא
מטמאה. זוב דומה למי בצק של שעורין
ורחוי ודומה ללבן ביצה המוזרת שכבת זרע קשור כלובן ביצה שאינה מוזרה ״רר ״לשון ריר שזב את בשרו״ את
זובו כמו ריר שיוצא בצלול ״או החתים״ שיוצא עב וסותם את פי האמה ונסתם בשרו מטפה זובו זה פשוטו ומדרשו
מנה הכתוב הראשון ראיות שתים וקראו טמא שנ׳ זב מבשרו זובו טמא הוא ומנה הכתוב השני ראיות שלש וקרא

טמא

סלתא חד דפיל במשח למנחתא ולוגא דמשחא : ואן כאן פקירא ולם תנל ידה ראך פא'
יאכד פרוכא ואחרא לקרבאן אלאתם לאתחריך ליסתגפר ענה ועשר מן סמיד מלתות
ברהן הריה ולג דהן : ושתי תרים או שני בני יונה אשר תשיג ידו והיה אחד חטאת
והאחד עלה : ותרין שפנינין או תרין בני יונה דתדביק ידיה ויהי חד חטאתא וחד עלתא :
ושפנינין או פרכי חמאם עלי מא תנל ידה פיכון אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה : והביא
אתם ביום השמיני לטהרתו אל הכהן אל פתח אהל מועד לפני יהוה : וייתי יתהון ביומא
תמינאה לדכותיה לות כהנא לתרע משכן זמנא קדם יי : ולאת בהא פי אליום אלתאמן מן אול
טהרה אלי אלאמאם אלי באב קבא אלמחצר בין ידי אללה : ולקח הכהן את כבש האשם ואת
לג השמן והניף אתם הכהן תנופה לפני יהוה : ויסב כהנא ית אמרא דאשמא וית לוגא
דמשחא וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי : ויאכד אלאמאם כרוף קרבאן אלאתם ולג אלדהן
ויהרכה תחריכא בין ידי אללה : ושחט את כבש האשם ולקח הכהן מדם האשם ונתן על
תנוך אזן המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית : ויכוס ית אמרא
דאשמא ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתין על רום אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה
דימינא ועל אליון רגליה דימינא : תם ידבחה ויאכד מן דמה ויצע עלי שחמה אדן אל'
מתטהר אלימני ועל אבהאם ידה אלימני ואבהאם רגלה אלימני : ומן השמן יצק הכהן על כף
הכהן השמאלית : ומן משחא יריק כהנא על ידא דכהנא דסמלא : ומן אלדהן יצב עלי כפה
אליסרי : והזה הכהן באצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית שבע פעמים
לפני יהוה : וידי כהנא באצבעיה דימינא מן משחא דעל ידיה דסמלא שבע זמנין
קדם יי : וינצח באצבעה אלימני מן אלדהן אלדי עלי כפה אליסרי סבע מראר בין ידי אללה : ונתן
הכהן מן השמן אשר על כפו על תנוך אזן המטהר הימנית ועל בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו
הימנית על מקום דם האשם : ויתן כהנא מן משחא דעל ידיה על רום אודנא דמדכי ד
דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא : ויצע באקי
אלדהן אלדי עלי כפה עלי שחמה אדן אלמתטהר אלימני ואבהאם ידה אלימני ואבהאם רגלה
אלימני עלי מוצע דם קרבאן אלאתם : והנותר מן השמן אשר על כף הכהן יתן על ראש
המטהר לכפר עליו לפני יהוה : ודישתאר מן משחא
דעל ידא דכהנא יתין על רישא דמדכי לכפרא עלוהי
קדם יי : ובאקיה יצעה עלי ראס אלמתטהר ויסתגפר ענה
בין ידי אללה : ועשה את האחד מן התרים או מן בני
היונה מאשר תשיג ידו : ויעביד ית חד מן שפניניא
או מן בני יונה מדתדביק ידיה : תם יעמל ואחד מן אל
שפאנין או מן פראך אלחמאם עלי מא תנל ידה : את

זוהי טומאתו בזובו רר בשרו את זובו ה:
החתים בשרו מזובו טומאתו היא הא כיצד
זתים ליטמאו והשלישית מזקיקתו
לקרבן : כל המשכב הראוי למשכב יכול
אפילו מיוחד למלאכה אחרת ת"ל אשר
ישכב אשר שכב לא נאמר אלא אשר ישכב
המיוחד תמיד לכך יצא זה שאומרין לו
עמוד ונעשה מלאכתנו : אשר ישב ישב
לא נאמר אלא אשר ישב עליו הזב במיוחד
תמיד לכך : ואיש אשר יגע במשכבו
לימד על המשכב שחמור מן המגע שזה
נעשה אב הטומאה לטמא אדם לטמא
בגדים והמגע שאינו משכב אינו אלא ולד הטומאה ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקים : והיושב על הכלי אפילו לא נגע
אפילו עשרה כלים זה על זה כולם מטמאים משום מושב וכן במשכב : וכי ירוק הזב בטהור ונגע בו או נשאו שהרוק מטמא
במשא : וכל המרכב אע"פ שלא ישב עליו כגון התפוס של סרגא שקורין ארצון טמא משום מרכב והאוכף שקורין קאלוש
טמא טומאת מושב : וכל הנוגע בכל אשר יהיה תחתיו של זב בא ולימד על המרכב שיהא הנוגע בו טמא ואין טעון
כבוס בגדים והוא חומר במשכב מבמרכב : והנושא אותם כל האמור בענין הזב זובו ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו
והמשכב והמרכב נושאן מטמא אדם מטמא בגדים : וידיו לא שטף במים בעוד שלא טבל מטומאתו ואפילו פסק מזובו
וספר שבעה ומחוסר טבילה מטמא בכל טומאותיו וזה שכינה הכתוב טבילת גופו של[illegible] בלשון שטיפה ידים ללמדך

אשר תשיג ידו את האחד חטאת ואת האחד עלה על המנחה וכפר הכהן על המטהר
לפני יהוה: ית דתדביק ידיה ית חד חטאתא וית חד עלתא על מנחתא ויכפר כהנא על
דמדכי קדם יי: מע מא תנאל ידה אחדהמא דכיה ואלאכר צעידה מע אלהדיה ויסתגפר
ענה בין ידי אללה: זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו בטהרתו: דא
אוריתא דביה מכתש סגירו דלא תדביק ידיה בדכותיה: הדה שריעה מן כאן פיה בלוי ברץ
ולם תנל ידה פי וקת טהרה: וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: תם כלם אללה מוסי והרון קאילא: כי תבאו אל ארץ ג׳
כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם: ארי תיעלון לארעא
דכנען דאנא יהיב לכון לאחסנא ואתין מכתש סגירו בבית ארע אחסנתכון: ארי דכלתם אלי
בלד כנעאן אלדי אנא מעטי לכם חוזא פאחללת בעץ אלברץ פי בעץ ביות ארץ חוזכם
ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית: וייתי דדיליה ביתא ויחוי לכהנא
למימר כמכתשא אתחזי לי בביתא: פיאתי אלדי לה אלבית מכבר אלאמאם קאילא קד צהר
לי פי אלבית שבה בלוי: וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יבא הכהן לראות את הנגע
ולא יטמא כל אשר בבית ואחר כן יבא הכהן לראות את הבית: ויפקיד כהנא
ויפנון ית ביתא עד לא ייעול כהנא למחזי ית מכתשא ולא יסתאב כל דבביתא ובתר
כן ייעול כהנא למחזי ית ביתא: פיאמר אלאמאם ויפרגו אלבית קבל אן ידכל לינצר
אלבלוי ולא יתנגס גמיע מא פיה ובעד דלך ידכל פינצר אליה: וראה את הנגע והנה
הנגע בקירת הבית שקערורת ירקרקת או אדמדמת ומראיהן שפל מן הקיר: ויחזי ית
מכתשא והא מכתשא בכתלי ביתא פתין ירקן או סמקן ומחזיהון מכיך מן כתלא:
פאדא ראי אלבלוי פי חיטאן אלבית כטוט מכצרה או מחמרה ומנצרהן מסתפל מן אל
חאיט: ויצא הכהן מן הבית אל פתח הבית והסגיר את הבית שבעת ימים: ויפוק כהנא
מן ביתא לתרע ביתא ויסגר ית ביתא שבעא יומין: פיכרג אלאמאם מן אלבית אלי באבה
ויגלקה סבעה איאם: ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירת הבית:
ויתוב כהנא ביומא שביעאה ויחזי והא אוסיף מכתשא בכתלי ביתא: תם ירגע פי אליום
אלסאבע פאן כאן אלבלוי קד תפשא פי חיטאן אלבית: וצוה
הכהן וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע והשליכו
אתהן אל מחוץ לעיר אל מקום טמא: ויפקיד כהנא
וישלפון ית אבניא דבהון מכתשא וירמון יתהון
למברא לקרתא לאתר מסאב: פיאמר אלאמאם
והכלע אלחגארה אלתי פיהן אלבלוי וירמו בהן אלי כארג
אלקריה אלי מוצע נגס: ואת הבית יקציע מבית סביב
ושפכו את העפר אשר הקצו אל מחוץ לעיר אל מקום
טמא

שאין בית הסתרים טעון ביאת מים אלא
אבר הגלוי כמו הידים: וכלי חרס אשר יגע
בו הזב: יכול אפילו נגע בו מאחוריו כרחיה
בתורת כלים עד שנגעו שהיא במלוי הוי
אומר הסטו: וכי יטהר: כשיפסוק שבעת
ימים לטהרתו: שבעת ימים טהורים
תנאמנות ביה שלא יראה זוב ובכולי רציפין
ורחצו במים: בערת הלך היא שתטבול הזאת
בבילה ואין כשום חשום נוגע במשכבה ורגע
שהרי נגע בית הסתרים הוא: כי תהיה זבה
יכול תהא מכל איבריה ת״ל והיא גלתה
את מקור דמיה אין דם מטמא אלא הבא מן
המקור: דם יהיה זובה בבשרה: אין זובה קרוי
זוב לטמא אלא אם כן הוא אדום: בנדתה: כמו ונתנדל יצר ורו שהיא מנודה
מנגעו כל אדם: יהיה בנדתה: אפילו לא ראתה אלא ראייה ראשונה: ואם על המשכב הוא: השוכב או היושב על משכבה
או על המטה אפילו לא נגע בה אף הוא בדת טומאה האמורה במקרא העליון שטעון כבוס בגדים: על הכלי: לרבות
את המורכב: בנגעו בו יטמא: ואינו טעון כבוס בגדים שהמרכב אין מגעו מטמא אדם לטמא בגדים: ותהי נדתה
עליו: יכול יעלה לרגלה שאם באת עליה בחמשה לנדתה לא יטמא אלא שלשה ימים כמותה ת״ל וטמא שבעת ימים
ת״ל ותהי נדתה עליו מה היא מטמאה אדם וכלי חרס אף הוא מטמא אדם וכלי חרס: ימים רבים שלשה ימים: בלא עת

טמא ׃ וית ביתא יקלפון מגיו סחור סחור וירמון ית עפרא דקליפו למברא לקרתא לאתר
מסאב ׃ ויקשרו אלבית מן דאכל מקתדירא וירמון אלתראב אלדי קשרוה אלי כארג אלקריה
אלי מוצע נגס ׃ ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח
את הבית ׃ ויסבון אבנין אחרנין ויעלון לאתר אבניא ועפר אחרן יסב וישוע ית ביתא ׃
ויאכדו חגאר אכר וידכלוהא מוצע תלך אלחגארה ותראב אכר יוכד ויטיין אלבית ׃
אם ישוב הנגע ופרח בבית אחר חלץ את האבנים ואחרי הקצות את הבית ואחרי
הטוח ׃ ואם יתוב מכתשא ויסגי בביתא בתר דשליפו ית אבניא ובתר דקליפו ית ביתא
ובתר דאתשע ׃ ואן תפשא אלבלא פי אלבית בעד מא קלעת אלחגארה ובעד מא קשר אל
בית וטיין ׃ ובא הכהן וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת ממארת הוא בבית טמא הוא ׃
וייעול כהנא ויחזיניה והא אוסיף מכתשא בביתא סגירות מחסרא היא בביתא מסאב
הוא ׃ פידכל אלאמאם פינצר פאדי קד תפשא אלבלא פי אלבית פהו ברץ מאחק פי אלבית והו
נגס ׃ ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית והוציא אל מחוץ לעיר
אל מקום טמא ׃ ויתרע ית ביתא ית אבנוהי וית אעוהי וית כל עפר ביתא ׃ ויפיק
למברא למשריתא לאתר מסאב ׃ פלינקצה מן חגארה וכשבה ונמיע תראבה וירמי
דלך אלי כארג אלקריה אלי מוצע נגס ׃ והבא אל הבית כל ימי הסגיר אתו יטמא עד
הערב ׃ ודייעול לביתא כל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד רמשא ׃ ומן דכל אלי אלבית
טול אלאיאם אלדי אגלקה פיהא פאנה נגס אלי אלמגיב ׃ והשכב בבית יכבס את בגדיו והאכל
בבית יכבס את בגדיו ׃ ודישכוב בביתא יצבע ית לבושוהי ודייכול בביתא יצבע
ית לבושוהי ׃ ומן אנצגע פיה פליגסל תיאבה וכדלך כל מן אכל פיה פליגסל
תיאבה ׃ ואם בא יבא הכהן וראה והנה לא פשה הנגע בבית אחרי הטח את הבית
וטהר הכהן את הבית כי נרפא הנגע ׃ ואם מיעל ייעול כהנא ויחזי והא לא אוסיף
מכתשא בביתא בתר דאתשע ית ביתא וידכי כהנא ית ביתא ארי אתסי מכתשא ׃
פאן דכל אלאמאם פנצר פאדא לם יתפש אלבלא פי אלבית בעד מא טיין פליטהרה פאן
אלבלא קד ברא ׃ ולקח לחטא את הבית שתי צפרים ועץ ארז ושני תולעת ואזב ׃ ויסב
לדכאה ית ביתא תרתין צפרין ואעא דארזא וצבע זהורי ואיזובא ׃ ויאכד לתדכייתה
עצפורין ועוד ארז וחריר קרמז וצעתר ׃ ושחט את
הצפר האחת אל כלי חרש על מים חיים ׃ ויכוס ית
צפרא חדא למן דחסף על מי מבוע ׃ וידבח אחדהמא
פי אנא כזף מע מא מן נביע ׃ ולקח את עץ הארז
ואת האזב ואת שני התולעת ואת הצפר החיה וטבל
אתם בדם הצפר השחוטה ובמים החיים והזה אל
הבית שבע פעמים ׃ ויסב ית אעא דארזא וית איזובא

גרתה אחר שיראו שבעת ימי נדתה אלו כי
תזובינה שלשת הימים הללו על נדתה
ומופלגת מנדתה יום אחד ש... זבה ושפטה
חרון בפרשה זו ולא כרת התורה שזו טעונה
שבעה נקיים וקרבן והנדה אינה טעונה
ספירת נקיים אלא שבעת ימים תהיה בנדתה
בין רואה בין שאינה רואה ודרשו בפרשה
אחד עשר יום שבין סוף נדה לתחלת נדה
שכל שלשה רצופין שתראה באחד עשר
יום הללו תהא זבה ׃ והזרתם ׃ אין נזירה
אלא פרישה כמו נזורו אחור וכן נזיר אחיו ׃

ולא ימותו בטומאתם הרי הכרת של מטמא מקדש קרוי מיתה ׃ זאת תורת הזב בעל ראייה אחת ומה היא תורתו ואשר תצא
ממנו שכבת זרע הרי הוא כבעל קרי טמא טומאת ערב ׃ והזב את זובו בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן
מפורשת למעלה ׃ בלר״ ׃ חסלת זאת תהיה

ית צבע זהוריא ית צפרא חיתא ויטבול יתהון בדמא דצפרא דנכיסתא ובמי מבועי וידי
לביתא שבע זמנין: ויאכד׳ עוד אלארז ואלצעתר ואלצבג׳ אלקרמז ואלעצפור אלחי ויגמסהא
פי דם אלעצפור אלמדבוח ואלמא אלדי מן נבע וינצח עלי אלבית סבע מראר: וחטא את
הבית בדם הצפור ובמים החיים ובצפר החיה ובעץ הארז ובאזב ובשני התולעת:
וידכי ית ביתא בדמא דצפרא ובמי מבועי ובצפרא חיתא ובאעא דארזא ובאיזובא
ובצבע זהורי: וידכיה בדם אלעצפור ואלמא אלנאבע ואלעצפור אלחי ועוד אלארז ואלצעתר
ואלצבג׳ אלקרמז: ושלח את הצפר החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה וכפר על הבית
וטהר: וישלח ית צפרא חיתא למברא לקרתא לאפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי:
ויטלק אלעצפור אלחי כארג׳ אלקריה אלי וגה אלצחרי ויסתגפר ען מא פי אלבית ויטהר:
זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק: דא אוריתא לכל מכתש סגירותא ולנתקא:
הדה שריעה גמיע כלוי אלברץ ואלכלף: ולצרעת הבגד ולבית: ולסגירות לבושא
ולביתא: ולברץ אלתיאב ואלביות: ולשאת ולספחת ולבהרת: ולעמקא ולעדיא ולבהקא:
ואלשאמה ואלעאתר ואלבקעה: להורת ביום הטמא וביום הטהר זאת תורת הצרעת:
לאלפא ביום מסאבא וביום דכיא דא אוריתא דסגירותא: תדל עלי וקת אלנגס ואלתטהיר
וכלהא שראיע אלברץ:

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: **תם כלם**
אללה מוסי והרון תכלימא: דברו אל בני ישראל ואמרתם אלהם איש איש כי יהיה
זב מבשרו זובו טמא הוא: מלילו עם בני ישראל ותימרון להון גבר גבר ארי יהי
דאיב מבסריה דוביה מסאב הוא: כלמא בני אסר וקולא להם אי רגל כאן ראיבא
מן אחלילה פרובה ראך הו נגס: וזאת תהיה טמאתו בזובו רר בשרו את זובו או
החתים בשרו מזובו טמאתו היא: ודא תהי סאובתיה בדוביה ריר בסריה ית דוביה
או חתים בסריה מדוביה מסאובתיה היא: והדה צפה אלתי תכון בה נגאסתה אמא אן
יגרי אחלילה אלדוב כאלריק או ינכתם מנה פתלך נגאסתה: כל המשכב אשר ישכב
עליו הזב יטמא וכל הכלי אשר ישב עליו יטמא:
כל משכבא דישכוב עלוהי דובנא יהי מסאב:
וכל מנא דיתיב עלוהי יהי מסאב: וחכמה אן
יכון כל מצ׳גע יצ׳גע עליה ינגס וכל אנא יגלס עליה
ינגס: ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו ורחץ
במים וטמא עד הערב: וגבר דיקרב במשכביה
יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
ואי אנסאן דנא מן מצ׳געה יגסל תיאבה וירחץ
באלמא וינגס אלי אלמגיב: והישב על הכלי אשר ישב
עליו

וידבר יי אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו׳
מה ה״ת היה רבי אלעזר בן עזריה
מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא ואמר
לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב. בא אחר
ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא
תמות כדרך שמת פלוני. זה זרזו יותר מן
הראשון לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן
ויאמר יי אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא
שלא ימות כדרך שמתו בניו. ולא ימות
שאם בא הוא מת. כי בענן אראה כי
תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני ולפי
שגלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא וזהו
פשוטו. ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת
ביום הכפורים: בזאת. גימטריא שלו ארבע
מאות ועשר רמז לבית ראשון: בזאת יבא אהרן וגו׳ אף זו לא בכל עת כי אם ביום הכפורים כמו שמפורש בסוף הפרשה:
כתנת בד וגו׳ מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה בגדים שהוא משמש בהן בחוץ שיש בהן זהב לפי שאין קטיגור
נעשה סניגור אלא בארבעה ככהן הדיוט וכולן של בוץ: קדש ילבש שיהיו משל הקדש: יצנף
כתרגומו יחית בראשיה יניח בראשו כמו ותנח בגדו אצלה: ורחץ במים אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו וחמש
פעמים

עליו הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: ודיתיב על מנא דיתיב עלוהי דובנא
יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: ומן גלס עלי אנא אלדי יגלס
עליה אלדאיב פאנה יגסל תיאבה וירחץ במא ויננס אלי אלמגיב: והנגע בבשר הזב יכבס
בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: ודיקרב בבסר דובנא יצבע לבושוהי ויסחי
במיא ויהי מסאב עד רמשא: ומן דנא בגסמה פאנה יגסל תיאבה וירחץ במא
ויננס אלי אלמגיב: וכי ירק הזב בטהור וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר עד הערב:
וארי ירוק דובנא בדכיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
ואדי בצק אלדאיב עלי טאהר פאנה יגסל תיאבה וירחץ במא ויננס אלי אלמגיב: וכל
המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא: וכל מרכבא דירכוב עלוהי דובנא יהי מסאב:
וכל מרכוב אלדי ירכב עליה אלדאיב יננס: וכל הנגע בכל אשר יהיה תחתיו יטמא
עד הערב והנושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: וכל דיקרב בכל
די יהי תחותוהי יהי מסאב עד רמשא ודיטול יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי
מסאב עד רמשא: ומן דנא בשי ממא יכון תחתה יננס אלי אלמגיב ומן חמל שי מנהא
יגסל תיאבה וירחץ במא ויננס אלי אלמגיב: וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף
במים וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: וכל דיקרב ביה דובנא וידוהי לא
שטיף במיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: וכל מן דנא בה
אלדאיב ואיאדיה לם יגסל במא פאנה יגסל תיאבה וירחץ במא ויננס אלי אלמגיב: וכלי
חרש אשר יגע בו הזב ישבר וכל כלי עץ ישטף במים: ומן דחסף דיקרב ביה דובנא
יתבר וכל מן דאע ישתטיף במיא: ואי אנא כזף דנא בה אלדאיב פאנה יכסר ואי אנא
כשב פאנה יגסל במא: וכי יטהר הזב מזובו וספר לו שבעת ימים לטהרתו וכבס בגדיו
ורחץ בשרו במים חיים וטהר: וארי ידכי דובנא מדוביה וימני ליה שבעא יומי
לדכותיה ויצבע לבושוהי ויסחי בסריה במי מבוע וידכי: פאדי הו טהר מן דובה
פליחץ סבעה איאם לטהרה ויגסל תיאבה וירחץ בדנה במא מן נביע ויטהר: וביום
השמיני יקח לו שתי תרים או שני בני יונה ובא לפני יהוה אל פתח אהל מועד
ונתנם אל הכהן: וביומא תמינאה יסב ליה תרין שפנינין או תרין בני יונה וייתי
לקדם יי לתרע משכן זמנא ויתנינון לכהנא: ופי אליום אלתאמן יאתי בשפנינין או פרכי
חמאם ויקדמהא בין ידי אללה אלי באב קבא אלמחצר וידפעהא
אלי אלאמאם: ועשה אתם הכהן אחד חטאת והאחד עלה
וכפר עליו הכהן לפני יהוה מזובו: ויעביד יתהון כהנא חד
חטתא וחד עלתא ויכפר עלוהי כהנא קדם יי מדוביה: ויעמל
אלאמאם אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה ויסתגפר ענה בין ידי
אללה מן דובה: ואיש כי תצא ממנו שכבת
זרע ורחץ במים את כל בשרו וטמא עד הערב: וגבר ארי

שנוים היו תחלים מעבודת
ונס לעבודת חוץ ונחון לבנים
ושנה הבגדי זהב לבגדי לבן
הבגדי לבן לבגדי זהב וככר
חלסה טעון טבילה ושני קדוש
ידים ורגלים מן המדיר את כר
תחשלות אשר לו בלחוור למושלה
ולמערך בין שתשלו היה כו
ולא משל עבור וכפר
וכפר ביתו ומחרה עלי
עונותיו ועוונות ביתו ונתן אהרן
על שני השעירים גורלות

...ונותן שתי ידיו בבלבי ונוטל גידל ביומן והבדו באהל ונותן עליכם את שכתוב כי
...ואת שכתוב כי לנוהלו משחלח לעשסול ... הר עז הקשה ... ארץ גזרה ... ועשה חטאתו

תפוק מניה שכבת זרע ויסחי במיאה כל בסריה ויהי מסאב עד רמשא: ואי רגל כרגת
מנה נטפת אנסאן פאיגסל גמיע בדנה ויגנס אלי אלמגיב: וכל בגד וכל עור אשר יהיה
עליו שכבת זרע וכבס במים וטמא עד הערב: וכל לבוש וכל משך דיהי עלוהי
שכבת זרע איצטבע במיא ויהי מסאב עד רמשא: וכל תוב וכל גלד יקע עליה
נטפת אנסאן פאיגסל תיאבה ויגנס אלי אלמגיב: ואשה אשר ישכב איש אתה שכבת
זרע ורחצו במים וטמאו עד הערב: ואתתא אדי ישכוב גבריתה שכבת זרעא ויסחון
במיאיהון מסאבין עד רמשא: ואיה אמראה צאגעהא רגל בנטפה אנסאן פאירחצא
באלמא ויגנסא אלי אלמגיב: ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה
בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה וכל הנגע בה יטמא עד הערב: ואתתא ארי תהי
דיבא דם יהי דובה בבסרה שבעא יומין תהי בריחוקה וכל דיקרב בה יהי מסאב עד
רמשא: ואיה אמראה כאנת חאציה והו אן יכון דם ינחל מן פרגהא פאתקים סבעה
איאם פי חיצתהא וכל מן דנא בהא ינגס אלי אלמגיב: וכל אשר תשכב עליו בנדתה
יטמא וכל אשר תשב עליו יטמא: וכל דתשכוב עלוהי בריחוקה יהי מסאב וכל
רתתיב עלוהי יהי מסאב: וכל מא תנצגע עליה פי חיצתהא ינגס בגמיע מא אנא אדי
תגלס עליה ינגס: וכל הנגע במשכבה יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב:
וכל דיקרב במשכבה יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: וכל מן
דנא במצגעהא יגסל תיאבה ויירחץ באלמא ויגנס אלי אלמגיב: וכל הנגע בכל כלי
אשר תשב עליו יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב: וכל דיקרב בכל מנא דהתיב
עלוהי יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: וכל מן דנא בשי מן אניה
אדי תגלס עליה יגסל תיאבה וירחץ באלמא וינגס אלי אלמגיב: ואם על המשכב הוא
או על הכלי אשר היא ישבת עליו בנגעו בו יטמא עד הערב: ואם על משכבא
הוא או על מנא דהיא יתבא עלוהי במקרביה ביה יהי מסאב עד רמשא: ואן כאן עלי
מצגעהא או עלי אנא אתי הי גאלסה עליה ממסהא עליה פאינגס אלי אלמגיב: ואם
שכב ישכב איש אתה ותהי נדתה עליו וטמא שבעת ימים וכל המשכב אשר ישכב
עליו יטמא: ואם משכב ישכוב גבר יתה ויהי ריחוקה עלוהי ויהי מסאב שבעא יומין
וכל משכבא דישכוב עלוהי יהי מסאב: ואן צאגעהא רגל פכר צאר חכם חיצתהא
עליה וינגס סבעה איאם וכל מצגע ינצגע עליה ינגס: ואשה כי
יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה כל ימי זוב טמאתה
כימי נדתה תהיה טמאה הוא: ואתתא ארי ידוב דוב דמה יומין
סגיאין בלא עידן ריחוקה או ארי תדוב על ריחוקה כל יומי
דוב סאובתה כיומי ריחוקה תהי מסאבא היא: ואיה אמראה
פאץ דמהא איאמא כתירה פי גיר וקת חיצתהא או בעקב
פגמיע איאם פיץ נגאסתהא פאתכון פיהא כאיאם חיצתהא
נגסה: כל המשכב אשר תשכב עליו כל ימי זובה כמשכב
נדתה

כשמעניה הגדול עליו קורא לו שם ולוחד בה תטאת "ומעמד חי" כתו ויעמד חי על ידי אחרים ותרגומו יתקים כד חי עד תל כפי שנ' בשלח אותו בעזאזל ולא ידוע שלוחו אם בחייה אם בחיים לכך נאמר יעמד חי עמידתו חי עד ששלח מבחן שמלוחו למיתה "לכפר עליו שיתודה עליו כדכתיב והתודה עליו וגו' "וכפר בעדו וגו' והכהנים מתכפרין בו וכל וידוי שני עליו ועל אחיו הכהנים שהן כלן קרויים ביתו שנ' בית אהרן ברכו את ה' וגו' ומכאן שהכהנים מתכפרין בו "מבני ה' כפרה ואינה אלא על טומאת מקדש וקדשיו כמו שנ' וכפר על הקדש מטומאת וגו' "ומבל המזבח ההיא" מבל עזרה של פני הפתח והוא אצד המערבי "ולקח ומה תל' דרך ויהלך כל הקטרה דרך היא שנ' ושחקה הממנה הדק עשה להכת אין הדקה שמשר ביום הכפורים היה מחזירה למכתשת "על האש שבתוך המחתה" ולא יותרה לא עשה

נדתה יהיה לה וכל הכלי אשר תשב עליו טמא יהיה כטמאת נדתה׃ כל משכבא
דתשכוב עלוהי כל יומי דובה כמשכב ריחוקה יהי לה וכל מנא דתתיב עלוהי מסאב
יהי כסואבת ריחוקה׃ וגמיע אלמצ׳גע אלדי תנצ׳גע עליה טול איאם פיצ׳תהא פאיכון
להא כמצ׳גע חיצ׳תהא וגמיע אלאנא אלדי תגלס עליה פאיכון נגסא כנגאסת פיצ׳
חיצ׳תהא׃ וכל הנגע בם יטמא וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב׃ וכל דיקרב
בהון יהי מסאב ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא׃ וכל מן דנא
בשי מנהא פאינגס באן יגסל תיאבה וירחץ במא וינגס אלי אלמגיב׃ ואם טהרה מזובה
וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר׃ ואם דכיאת מדובה ותמני לה שבעא יומין
ובתר כין תדכי׃ ואן הי טהרה מן פיצ׳הא פלתחץ׳ סבעה איאם ובעד דאך תטהר׃ וביום
השמיני תקח לה שתי תרים או שני בני יונה והביאה אותם אל הכהן אל פתח אהל
מועד׃ וביומא תמינאה תסב לה תרין שפנינין או תרין בני יונה ותיתי יתהון לות
כהנא לתרע משכן זמנא׃ ופי אליום אלתאמן תאכד׳ שפנינין או פרכי חמאם ותאתי
בהמא אלי אלאמאם אלי באב קבה אלמחצ׳ר׃ ועשה הכהן את האחד חטאת ואת
האחד עלה וכפר עליה הכהן לפני יהוה מזוב טמאתה׃ ויעביד כהנא ית חד חטאתא
וית חד עלתא ויכפר עלוהי כהנא קדם יי מדוב סאובתה׃ ויעמל אלאמאם אחדהמא
דכוה ואלאכר צעידה ויסתגפר ענהא בין ידי אללה מן פיץ׳ נגאסתהא׃ והזרתם את
בני ישראל מטמאתם ולא ימתו בטמאתם בטמאם את משכני אשר בתוכם
ותפרשון ית בני ישראל מסואבתהון ולא ימותון בסואבתהון בסאוביהון ית משכני
דביניהון׃ פיגב אן תגאנבו בני אסראיל מן נגאסתהם ולא יהלכון בנגאסתהם אד׳ הם
נגסו מסכני אלדי הו בינהם׃ זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע לטמאה
בה׃ דא אוריתא דדובנא ודתפוק מניה שכבת זרעא לאסתאבא בה׃ הדה שריעה
אלזאיב ומן תכרג מנה נטפה אנסאל לאתנגס בהא׃ והדוה בנדתה והזב את זובו לזכר
ולנקבה ולאיש אשר ישכב עם טמאה׃ ולדסאובתיה בריחוקה ולדדאיב ית
דוביה לדכר ולנקבא ולגבר דישכוב עם מסאבתא׃ ולחאיץ׳ פי טמתהא ולפאיץ׳ פי
דובה מן דכר ואנתי ורגל יצ׳אגע נגסה׃

ד׳ פיס׳ סימן עירו

וידבר יהוה אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני יהוה וימתו׃ ומליל
יי עם משה בתר דמיתו תרין בני אהרן בקרוביהון אשתא נכריתא קדם יי ומיתו׃ תם
כלם אללה מוסי בעד מות אבני הרון אד׳ תקדמא בין ידי אללה
עלי מא כאן פמאתא׃ ויאמר יהוה אל משה דבר אל אהרן
אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני
הכפרת אשר על הארן ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת׃

לא עשה בתקנה חייב מיתה׃ והזה באצבעו הזאה אחת בתשמיש׃ ולפני הכפרת יזה שבע הרי אחת למעלה ושבע למטה׃ אשר לעם זה שהוא מכפר על הכהנים
הכפרה שעיר על ישראל והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם׃ כאשר עשה לדם הפר אחת למעלה ושבע למטה׃
תטמאות בני ישראל על הנכנסין למקדש בטומאה ולא נודע להם בסוף של כל חטאתם וחטאת היא שוגג׃ ומפשעיהם
הכהנים מזיד בטומאה׃ וכן יעשה לאהל מועד כשם שהזה מן שניהם בפנים אחת למעלה ושבע למטה כך מזה
על הפרכת ומבחוץ משניהם אחת למעלה ושבע למטה׃ השוכן אתם בתוך טומאתם אע״פ שהם טמאים שכינה ביניהם׃

ואמר יי׳ למשה מליל עם אהרן אחוך ולא יהי עליל בכל עידן לקודשא מגיו לפרכתא
לקדם כפורתא דעל ארונא ולא ימות ארי בעננא אנא מתגלי על בית כפורי · וקל לה
מר הרון אכיך באן לא ידכל פי כתיר אלאוקאת אלי אלקדס אלי דאכל אלסגף אלי חצרה אל
גשא אלדי עלי אלצנדוק ללא ימות לאני מתגלי באלגמאם פוק אלגשא · בזאת יבא אהרן
אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה · בדא יהי עליל אהרן לקודשא בתורי
בר תורי לחטאתא ודכר לעלתא · בהדה אלחאל ידכל הרון אלי אלקדס באן יחצר תורא מן אלבקר לל
חטא וכבשא ללצעידה · כתנת בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד
יחגר ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם · כתונא דבוצא
דקודשא ילבש ומכנסין דבוץ יהון על בשריה ובהמיינא דבוצא יסר ומצנפתא דבוצא
יחית ברישיה לבושי קודשא אנון ויסחי במיא ית בשריה וילבשנון · ואן ילבס תוניה
מן עשר מקדסה כשד אן יכון עלי בדנה סראויל מן עשר מחש ויתעמם בעמאמה
מהל דלך פהדה הי תיאב אלקדס ויגסל בדנה במא וילבסהא · ומאת עדת בני
ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה · ומן כנשתא דבני
ישראל יסב תרין צפירי עזי לחטאתא ודכר לעלתא · ומן גמאעה בני אסר יאכד
עתודין מן אלמאעז ללדכאה וכבשא ללצעידה · והקריב אהרן את פר החטאת
אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו · ויקריב אהרן ית תורא דחטאתא דיליה ויכפר
עלוהי ועל אנש ביתיה · תם יקדם הרון תור דכותה אלדי לה ויסתגפר ענה
וען אהלה · ולקח את שני השעירים והעמיד אתם לפני יהוה פתח אהל מועד · ויסב
ית תרין צפירין ויקים יתהון קדם יי׳ בתרע משכן זמנא · תם יאכד אלעתודין ויקפהמא
בין ידי אלה ענד באב קבה אלמחצר · ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל
אחד ליהוה וגורל אחד לעזאזל · ויתין אהרן על תרין צפירין עדבין עדבא חד
לשמא דיי׳ ועדבא חד לעזאזל · ויקרע עליהמא סהמין אחדהמא לבית אלה ואלאכר
לגבל עזאז · והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל ליהוה ועשהו חטאת
ויקריב אהרן ית צפירא דסליק עלוהי עדבא לשמא דיי׳ ויעבדיניה חטאתא · ויקרב
אלעתוד אלדי יקע עליהם אלסהם לבית אלה ויצנעה דכוה · והשעיר אשר עלה עליו
הגורל לעזאזל יעמד חי לפני יהוה לכפר עליו לשלח
אתו לעזאזל המדברה · וצפירא דסליק עלוהי עדבא
לעזאזל יתקם כד חי קדם יי׳ לכפרא עלוהי לשלחא יתיה
לעזאזל למדברא · ואלעתוד אלדי וקע עליה אלסהם לגבל
עזאז יקף חיא בין ידי אלה ליסתגפר ענה תם יטלקה
פי גבל עזאז פי אלבר · והקריב אהרן את פר החטאת אשר

על המזבח אשר לפני ה׳ זה מזבח הזהב
שהוא לפני ה׳ בהיכל ומה תל׳ ויצא לפני
שהזה ההזאות על הפרכת ועומד בין
המזבח ולפנים והזה ובמתנות המזבח
הזקוקו לצאת מן המזבח ולחוץ ויתחיל
מערן ומזרחית צפונית · כפר עליו זה
היא כפרתו ולקח מדם הפר ומדם
השעיר מעורבין זה בתוך זה · והזה עליו
מן הדם אחר שנתן מתנות בקרנותיו על

לו
מן הדם אחר שנתן וכו׳ · ועתה הנה לבך יכוון את לב· וכו׳ לעזיר לבח · לש עת · החטאות על גגו · וטהרו · מהנה שנעבד · ויקדש · ויקדשו ·
הדגום ומה שבעה הזאות על גגו · וטהרו · מהנה שנעבד · ויקדשו ויקדש · ונתנו טעם לדברים במסכת יומא ואמרו כל הפרשה
אהרן ל אהל מועד · אמרו רבותינו שאין זה מקומו של מקרא זה ונתנו טעם לדברים במסכת יומא ואמרו כל הפרשה
כולה נאמרה על הסדר חוץ מביאה זו שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אימורי פר ושעיר שנעשו
בחוץ בבגדי זהב וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן · ובא אל אהל מועד להוציא את הכף ואת המחתה שהקטיר בה
הקטרת לפני ולפנים · ופשט את בגדי הלבן אחר שהוציאה ולובש בגדי זהב לתמיד של בין הערבים וזהו סדר העבודות
תמיד של שחר בבגדי זהב · ועבודת פר ושעיר הפנימי וקטרת של מחתה בבגדי לבן ואילו ואיל העם ומקצת המוספין
בבגדי זהב · והוצאת כף ומחתה בבגדי לבן ושירי המוספין ותמיד של בין הערבים וקטרת ההיכל שעל מזבח הפנימי
בבגדי זהב · וסדר המקראות לפי העבודה כך הוא · ושלח את השעיר במדבר ורחץ את בשרו במים וגו׳ ויצא ועשה
את עולתו וגו׳ ואת חלב החטאת וגו׳ וכל הפרשה עד ואחר יבא אל המחנה ואחר כך ובא אהרן · והניחם שם ·
תלמוד

לו וכפר בעדו ובעד ביתו ושחט את פר החטאת אשר לו: ויקריב אהרן ית תורא
דחטאתא דיליה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ויכוס ית תורא דחטאתא דיליה: ויקרב
הרון תאניה רת דבחה אדי לה ויסתגפר ענה ועין אה תם ידבחה: ולקח מלא המחתה
גחלי אש מעל המזבח מלפני יהוה ומלא חפניו קטרת סמים דקה והביא מבית
לפרכת: ויסב מלי מחתיתא גומרין דאישא מעלוי מדבחא מן קדם יי ומלי חפנוהי
קטרת בוסמין דקיקין ויעיל מגיו לפרכתא: תם יאכד מל אלמגמרה גמר נאר מן פוק
אלמדבח ומל חפניה מן בכור אלצמוג אלמדקוק ויד כל אלגמיע אלי דאכל אלסגף: ונתן
את הקטרת על האש לפני יהוה וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדת ולא
ימות: ויתן ית קטרת בוסמיא על אישתא קדם יי ויחפי ענן קטרתא ית כפורתא דעל
סהדותא ולא ימות: פילקי דלך אלבכור עלי אלנאר בין ידי אללה חתי יגטי צבאב אל
בכור אלגשא אלדי פי אלצנדוק כאנה לא ימות: ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני
הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו: ויסב מדמא דתורא
ויזי באצבעיה על אפי כפורתא קדומא ולקדם כפורתא ידי שבע זמנין מן דמא
באצבעיה: תם יאכד מן דם אלתור וילטך באצבעה קבאלה אלגשא שרקיא מרה ואמאמה
תם ינצח בין ידיה מנה סבע מראר: ושחט את שעיר החטאת אשר לעם
והביא את דמו אל מבית לפרכת ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר והזה
אתו על הכפרת ולפני הכפרת: ויכוס ית צפירא דחטאתא דלעמא ויעיל ית דמיה
למגיו לפרכתא ויעביד לדמיה כמא דעבד לדמא דתורא וידי יתיה על כפורתא
ולקדם כפורתא: תם ידבח עתוד אלדכוה אלדי ללקום וידכל מן דמה אלי דאכל אל
סגף פיצנע בה כמא צנע בדם אלתור אן ינצח מנה קבאלה אלגשא ובין ידיה: וכפר על
הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד
השכן אתם בתוך טמאתם: ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממרדיהון
לכל חטאיהון וכן יעביד למשכן זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון: ויסתגפר ען
אלקדס מן מעאצי בני אסר' וגרומהם וגמיע דנובהם וכדלך יצנע פי אלמיזן פי כבא
אלמחצר אלדי הו סאכן מעהם פי מא בין מעאציהם:

וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש
עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל
ישראל: וכל אנש לא יהי במשכן זמנא במיעליה
לכפרא בקודשא עד מפקיה ויכפר עלוהי ועל אנש
ביתיה ועל כל קהלא דישראל: ולא יכון ואחד מן אלנאס

ואלתור שטעון גניזה ולא ישתמש
בהן בארבעה בגדים ליום הכפורים אחר:
ורחץ את בשרו וגו' למעלה למדנו
תודה את בשרו ולבשם שכשהוא
משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון
טבילה שכשפושט בגדי זהב
שעבד בהן עבודת תמיד של שחר
ולובש בגדי לבן לעבודת היום וכאן
למדנו שכשהוא משנה מבגדי לבן
לבגדי זהב טעון טבילה: במקום
קדוש המקודש בקדושת עזרה והיא היתה בגג בית הפרוה וכן ד' טבילות הבאות חובה לכל יום אבל הראשונה היתה
בחול: ולבש את בגדיו שמונה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה: ויצא מן ההיכל אל החצר שמזבח העולה
שם: ועשה את עולתו איל לעולה האמור למעלה בזאת יבא אהרן וגו': ואת עולת העם איל לעולה האמור
למעלה ומאת עדת בני ישראל וגו': ואת חלב החטאת אימורי פר ושעיר יקטיר המזבח על מזבח החיצון דאי בפנימי
כתיב לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה: אשר הובא את דמם להיכל ולפני ולפנים: יכפר הכהן אשר ימשח וגו'
כפרה זו של יום הכפורים אינה כשרה אלא בכהן גדול לפי שנאמרה הפרשה באהרן הוצרך לומר בכהן גדול כמותו הבא
אחריו שיהא כמוהו: ואשר ימלא את ידו אין לי אלא המשוח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין ת"ל ואשר ימלא את

פי כבאה מחצר קדש ידכל ליסתגפר פי אלקדס אלי אן יכרג וקד אסתגפר ענה ועין גמיע גוק
אסר: ויצא אל המזבח אשר לפני יהוה וכפר עליו ולקח מדם הפר ומדם השעיר
ונתן על קרנות המזבח סביב: ויפוק למדבחא דקדם יי ויכפר עלוהי ויסב מדמא דתורא
ומדמא דצפירא ויתין על קרנת מדבחא סחור סחור: תם יכרג אלי אלמדבח אלדי בין ידי אללה
ויסתגפר ענה באן יאכד מן דם אלתור ומן דם אלעתוד מגמועין פיגעל עלי ארכאן אלמדבח
מסתדירא: והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל: תם
וידי עלוהי מן דמא באצבעיה שבע זמנין וידכיניה ויקדשיה מסואבת בני ישראל:
יסתגפר עלי סטחה מנה באצבעה סבע מראר פיטהרה ויקדסה מן מעאצי בני אסר
וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי: וישיצי
מלכפרא על קדשא ועל משכן זמנא ועל מדבחא ויקריב ית צפירא חיא: פאדי פרג מן אל
אסתגפר פי אלקדס ופי כבא אלמחצר וענד אלמדבח ויקדם אלעתוד אלחי: וסמך אהרן את
שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם
לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה: ויסמוך אהרן ית
תרתין ידוהי על ריש צפירא חיא ויודי עלוהי ית כל עוית בני ישראל וית כל מרדיהון לכל
חטאיהון ויתין יתהון על ריש צפירא וישלח ביד גבר דזמין למהך למדברא: פיסנד ידה
עלי ראסה ויקר בדנוב בני אסר וגרומהם וגמיע כטאיאהם פאדי הלאהא ענד ראס
אלעתוד בעתה בה מע רגל מעד בה אלי אלבר: ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ
גזרה ושלח את השעיר במדבר: ויטול צפירא עלוהי ית כל עויתהון לארע דלא יתבא
וישלח ית צפירא במדברא: ויחמל עלי ענקה גמיע דנובהם אלי ארץ מנקטעה תם
יטלקה פי אלבר: ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבאו אל
הקדש והניחם שם: ויעול אהרן למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוצא דלבש
במיעליה לקדשא ויצנעינון תמן: תם ידכל הרון אלי אלכבא פי
מחצר פיכרג מגמרה וינזע תיאב אלעשר אלתי לבסהא
דכולה אלי אלקדס וידעהא הנאך: ורחץ את בשרו במים במקום
קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם
וכפר בעדו ובעד העם: ויסחי ית בסריה במיא באתר קדיש
וילבש ית לבושוהי ויפוק ויעבד ית עלתיה וית עלת עמא
ויכפר עלוהי ועל עמא: תם יגסל בדנה במא פי מוצע מקדס
וילבס תיאבה אלמעלומה תם יכרג ויקרב צואעדה וצואעד אלקום
ויסתגפר ענה וענהם: ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה: וית
תרבי חטאתא יסיק למדבחא: ושחום דבאיח אלכטא יקתרהא עלי אלמדבח
והמשלח

ידו וגו' שאין כל הכהנים גדולים
שעמדו מתחילה ואילך שנמשחו
ונגנזה צלוחית של שמן המשחה
לכהן תחת אביו לאמר שאם בנו
ממלא את מקומו הוא קודם
לכל אדם ויעש כאשר צוה וגו'
כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר
הזה ולהגיד שבחו של אהרן שלא
היה לובשם לגדולתו אלא כמקיים
גזרת המלך אשר ישחט שור
או כשב במוקדשים הכתוב מדבר
שנ' להקריב קרבן במשכן חוץ
לעזרה דם יחשב השופך דם
האדם שנתחייב בנפשו דם
שפך לרבות את הזורק דמים
בחוץ אשר הם זובחים אשר הם
רגילים לזבוח לשעירים לשדים
כמו ושעירים ירקדו שם אשר יעלה עלה לחייב על המקטיר איברים בחוץ שלם שחט אחד והעלה חבירו שניהם חייבין
ונכרת זרעו נכרת ויתיו נכרתין כל דם לפי שנ' בנפש יכפר יכול לא יהא חייב אלא על דם המוקדשין ת"ל כל דם ונתתי פני
שלי פונה אני מכל עסקי ועוסק בו כי נפש הבשר של כל בריה בדם היא תלויה ולפיכך נתתיו לכפר על נפש האדם תבא נפש
ותכפר על הנפש כל נפש מכם להזהיר גדולים על הקטנים אשר יצוד אין לי אלא ציד חיה ועוף ומנין לרבות
העופות אם כן למה נאמר אשר יצוד שלא יאכל בשר אלא בהזמנה ולאת אשר יאכל פרט לבשר ודם וכבשר לשון זכר נפש לשון נקבה
היא לו במקום הנפש שהנפש תלויה בו כי נפש כל בשר דמו היא הנפש היא הדם ובשר
אשר

והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו ורחץ את בשרו במים ואחרי כן יבוא אל
המחנה׃ ודמשלח ית צפירא לעזאזל יצבע לבושוהי ויסחי ית בסריה במיא ובתר כין
ייעול למשריתא׃ ואלמטלק אלתיס יגסל תיאבה וירחץ בדנה במא ובעד דאך ידכל
אלי אלעסכר׃ ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הובא את דמם לכפר בקדש
יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו באש את ערתם ואת בשרם ואת פרשם׃ וית תורא
דחטתא וית צפירא דחטתא דאתעל מדמהון לכפרא בקודשא יתפקון למברא כ׳
למשריתא ויוקדון בנורא ית משכהון וית בסרהון וית אוכלהון׃ ואמא רת אלדכוה ועתוד
אלדכוה אלדי אדכל מן דמהמא ליסתגפר פי אלקדס פליכרגא אלי כארג אלעסכר פיחרקו
באלנאר גלודהמא ולחומהמא ופרתהמא׃ והשרף אתם יכבס בגדיו ורחץ את בשרו
במים ואחרי כן יבוא אל המחנה׃ ודמוקיד יתהון יצבע לבושוהי ויסחי ית בסריה במיא
ובתר כין ייעול למשריתא׃ ואלמחרקהא יגסל תיאבה וירחץ בדנה במא ובעד דאך
ידכל אלי אלעסכר׃ והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את
נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוככם׃ ותהי לכון לקים עלם
בירחא שביעאה בעשרא לירחא תענון ית נפשתכון וכל עבידא לא תעבדון יציבא
וגיורא דיתגיירון בינכון׃ פיכון לכם דאך רסם דהר פי אליום אלעאשר מן אלשהר אלסאבע
תגיעו אנפסכם ושי מן אלעמל לא תעמלו אלצריח ואלגריב אלדכיל פימא בינכם׃ כי ביום
הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו׃ ארי ביומא הדין יכפר
עליכון לדכאה יתכון מכל חוביכון קדם יי תדכון׃ ופי הדא אליום יסתגפר ענכם ליטהרכם
כמא ביינת מן גמיע כטאיאכם בין ידי אללה תטהרו׃ שבת שבתון היא לכם ועניתם את
נפשתיכם חקת עולם׃ שבא שבתא היא לכון ותענון ית נפשתכון קים עלם׃ וסבת הי
עטלה לכם אד תגיעו אנפסכם רסם דהר׃ וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר ימלא
את ידו לכהן תחת אביו ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש׃ ויכפר כהנא דירבי יתיה
ודיקריב ית קורבניה לשמשא תחות אבוהי וילבש ית לבושי בוצא לבושי קודשא׃
וכדאך יסתגפר אלדי ימסח ויכמל ואגבה ויאם מכאן אביה פילבס תיאב אלעשר תיאב אלקדס׃
וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח יכפר ועל
הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר׃ ויכפר על מקדש קודשא ועל
משכן זמנא ועל מדבחא יכפר ועל כהניא ועל כל עמא
דקהלא יכפר׃ ויסתגפר מן כאץ אלקדאס ופי כבא אלמחצר
וענד אלמדבח יסתגפר פיהא ען אלאימה וען סאיר אלגוק׃ והיתה
זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם
אחת בשנה ויעש כאשר צוה יהוה את משה׃ ותהי דא לכון

אשר תאכל נבלה וטרפה׃
בנבלת עוף טהור דבר הכתוב
(בהווה) שאין לה טומאה אלא
כשהיא נבלעת בבית
הבליעה ולמדך כאן שמטמא
באכילתה וטרפה האמורה
כאן לא נכתב אלא לדרוש יכן
שנאמר יכול תהא נבלת עוף
טמא מטמאה בבית הבליעה
ת״ל טרפה מי שיש במינו
טרפה יצא עוף טמא שאין

אם יאכל קדש או יכנס למקדש חייב על טומאה זו כבל שאר טומאות׃ ובשרו לא ירחץ ונשא עונו׃ על רחיצת
גופו ענוש כרת ועל כבוס בגדים במלקות׃ אני ה׳ אלהיכם אני הוא שאמרתי בסיני אנכי ה׳ אלהיך וקבלתם עליכם
מלכותי מעתה קבלו גזרותי רבי אומר גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא לפיכך בא עליהם בגזרת
אני ה׳ אלהיכם דעו מי גוזר עליכם דיין להפרע ונאמן לשלם שכר׃ כמעשה ארץ מצרים מגיד שמעשיהם של
מצריים ושל כנענים מקולקלים מכל האומות ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל׃ אשר אני מביא

לקים עלם לכפרא על בני ישראל מכל חוביהון חדא בשתא ועבד כמא דפקיד יי ית משה׃
פתמן הדה לכם רסם דהר אן יסתגפר כראך ען בני אסראיל מן גמיע כטאיאהם מרה ואחדה
פי אלסנה פצנע הרון כמא אמר אללה מוסי׃ וידבר יהוה אל
משה לאמר׃ דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אלהם זה הדבר
אשר צוה יהוה לאמר׃ מליל עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון דין
פתגמא דפקיד יי למימר׃ מר הרון ובניה וסאיר בני אסראיל וקל להם הדי אלאמר אלדי אמר
אללה בה׃ איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר
ישחט מחוץ למחנה׃ גבר גבר מבית ישראל דיכוס תור או אמר או עז במשריתא או
דיכוס מברא למשריתא׃ אי רגל מן בני אסראיל ידבח תורא או כבשא או ענזא פי אלעסכר
או כארגה׃ ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן ליהוה לפני משכן יהוה
דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו׃ ולתרע משכן זמנא
לא איתוהי לקרבא קרבנא קדם יי קדם משכנא דיי דמא יתחשיב לגברא ההוא דמא אשד
ישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה׃ ולם יאתי בה אלי באב קבה אלמחצר פיקרבה אלי
קרבאנא ללה בין ידי מסכנה פהו יחסב עליה כמן ספך דם אנסאן פינקטע דלך אלאנסאן מן
בין קומה׃ למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זבחים על פני השדה
והביאם ליהוה אל פתח אהל מועד אל הכהן וזבחו זבחי שלמים ליהוה אותם׃ בדיל
דייתון בני ישראל ית דבחיהון דאנון דבחין על אפי חקלא וייתונון לקדם יי לתרע משכן
זמנא לות כהנא ויכסון נכסת קודשין קדם יי יתהון׃ לכי יאתון בני אסראיל בדבאיחהם
אלתי הם דאבחוהא עלי וגה אלצחרי פיגיבוהא אלי בין ידי אללה אלי באב קבה אלמחצר
אלי אלאמאם פיד בחוהא דבאיח סלאמה ללה ענהם׃ וזרק הכהן את הדם על מזבח
יהוה פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח ליהוה׃ ויזרוק כהנא ית דמא על
מדבחא דיי בתרע משכן זמנא ויסיק תרבא לאתקבלא ברעוא קדם יי׃ וירש
אלאמאם אלדם עלי מדבח אללה ענד באב קבה אלמחצר ויקתר שחמהא מקבולא
מרציא ללה׃ ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר
הם זנים אחריהם חקת עולם תהיה זאת להם לדרתם׃
ולא ידבחון עוד ית דבחיהון לשידין דאנון טען בתריהון
קים עלם תהי דא להון לדריהון׃ ולא ידבחון איצא
דבאיחהם לשיאטין אלדי הם יטגון וראהם פיכון להם
דלך רסם דהר לאגיאלהם׃ ואלהם תאמר איש איש
מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה
עלה או זבח׃ ולהון תימר גבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא
דיתגיירון ביניהון דיסיק עלתא או נכסת קודשיא׃ וקל
להם אי רגל מן בני אסראיל ומן אלגריב אלדכיל פי מא בינהם
יקרב

אתכם שמה׳ המנהג שלהן עושין שנבשו ישראל מר ולהלן מכולם ובחקתיהם לא תלכו מה הניח הכתוב שלא אמר אלו נמוסות שלהן דברים החקוקים להם כגון טרטיאות ואצטדיאות תומר של רבי מאיר שאמנו חכמים׳ את משפטי תעשו אלו דברים האמורים בתורה במשפט שאלו לא נאמרו היו כדאי לאמרן׳ ואת חקתי תשמרו דברים שהם גזירת המלך שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשמרן ואומות העולם משיבין עליהם כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז וטהרת מי חטאת לכך נאמר אני ה׳ גזרתי עליכם אי אתה רשאי לפטור׳ ללכת בהם אל תפטר מתוכם שלא תאמר למדתי חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת האומות׳ ושמרתם את חקתי׳ לרבות שאר דקדוקי הפרשה שלא פירש הכתוב ד״א ליתן שמירה ועשייה לחקים ושמירה ועשייה למשפטים לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה לחקים׳ וחי בהם לעולם הבא שאם תאמר בעולם הזה
בעולם

יקרב צעידה או דבחא ׃ ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו ליהוה ונכרת האיש
ההוא מעמיו ׃ ולתרע משכן זמנא לא ייתיניה למעבד יתיה קדם יי וישתיצי אנשא
ההוא מעמיה ׃ וא׳ כאן כבא שמחצר לא יאתי בה ליקרבה בראך ללה וינקטע דאך
אנסאן מן בין קומה ׃ ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל
דם ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אתה מקרב עמה ׃ ותבר גבר מבית ישרא׳
ומן גיורא דיתגיירון בינ׳הון די ייכול כל דם ואתין רוגזי באנשא די ייכול ית דמא ואשיצי
יתיה מגו עמיה ׃ ואי רגל מן אסר ומן אגריב ארכיל פי מא בינהם יאכל שיא מן
דם אחלל גצבי פיה וקטעתה מן בין קומה ׃ כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו
לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא בנפש יכפר ׃ ארי נפש בסרא בדמא
הוא ואנא יהבתיה לכון על מדבחא לכפרא על נפשתכון ארי דמא הוא על נפשא
מכפר ׃ לאן נפוס גמיע אבשריין אדם מסכנהא ולדאך געלתה לכם אמותה
ליסת גפר ען נפוסכם לאן אדם כד אך יכפר אנפוס ׃ על כן אמרתי לבני ישראל כל
נפש מכם לא תאכל דם והגר הגר בתוככם לא יאכל דם ׃ על כין אמרית לבני ישרא׳
כל אנש מנכון לא ייכול דם וגיוריא דיתגיירון בניכון לא ייכלון דם ׃ לדאך קלת לבני
אסר כל אנסאן מנכם לא יאכל דמא חתי אגריב ארכיל פי מא בינכם לא יאכל דמא ׃
ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר
יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר ׃ ותבר גבר מבני ישרא׳ ומן גיוריא דיתגיירון בינ׳יהון
דיצוד צידא חיתא או עופא דמתאכיל ויישוד ית דמיה ויכסיניה בעפרא ׃ ואי רגל
מן בני אסר ומן אגריב ארכיל פי מא בינהם אצטאד צידא מן וחש או מן טאיר
די אכלה חלא פליצב דמה ויואריה באתראב ׃ כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואמר
לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר דמו הוא כל אכליו יכרת ׃ ארי
נפש כל בסרא דמיה בנפשיה הוא ואמרית לבני ישראל דם כל בסרא לא תיכלון ארי
נפש כל בסרא דמיה היא כל דייכלוניה ישתיצי ׃ לאן נפוס גמיע אבשריין כל ואחד
פי דמה ולאני קלת לבני אסר דם כל בשרי לא תאכלו אד נפוס אבשריין אדם
מסכנהא וכל מן אכלה ינקטע ׃ וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח ובגר
וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר ׃ וכל אנש
דייכול נבילא ותבירא ביציבא ובגיוריא יצבע לבושוהי
ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא וידכי ׃ ואי אנסאן
אכל נבילה וסקימה מן אצריח ואגריב פליגסל תיאבה
וירחץ באלמא וינגס אלי אלמגיב ויטהר ׃ ואם לא יכבס ובשרו
לא ירחץ ונשא עונו ׃ ואם לא יצבע ובסריה לא יסחי ויקביל
חוביה ׃ פאן הו לם יגסל או לם ירחץ בדנה פקד חמל וזרה ׃

לעולם הזה וה לא ועוד הוא מת׳ אני ה׳ נאמן לשלם שכר ׃ לא תקרבו להגהיר הערוה כוכר לכך נאמר לשון רבים אני ה׳ נאמן לשלם שכר ׃ ערות אביך זו אשת אביך או אינו אלא כמשמעו נאמר כאן ערות אביך ונאמר להלן ערות אביו גלה מה להלן אשת אביו אף כאן אשת אביך ׃ וערות אמך לה בית אמו שאינה אשת אביו ׃ ערות אשת אביך לרבות לאחר מיתה ׃ בת אביך אף בת אנוסה במשמע ׃ מולדת בית או מולדת חוץ ׃ בין שאומרין לו לאביך קיים את אמה ובין שאומרין לו הוצא את אמה כגון בת ממזרת או בת נתינה ׃ ערות בת בנך וגו׳ בבתו מאנוסתו הכתוב מדבר ובתו ובת בתו מאשתו אנו למדין מערות אשה ובתה שנ׳ כהן לא תגלה בין שהיא ממנו ובין שהיא מאיש אחר ׃ ערות בת בנך וגו׳ ומותר לכהן לא לפי שאין מזהירין מן הדין למדוה מגזרה שוה במסכת יבמות ׃ ערות בת אשת אביך לימד שאינו חייב על אחותו משפחה ונכרית לכך נאמר בת אשת אביך בראויה בקדושין ׃

וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם אני יהוה אלהיכם ׃ מליל
עם בני ישראל ותימר להון אנא יי אלהכון ׃ מ״ר נ״י אס״ר וק״ל להם אנא אלה רבכם ׃
כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני
מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו ׃ כעובדי עמא דארעא דמצרים.
דיתיבתון בה לא תעבדון וכעובדי עמא דארעא דכנען דאנא מעיל יתכון לתמן לא
תעבדון ובנמוסיהון לא תהכון ׃ כצנאיע אהל בלד מצר אלדי אקמתם פיה לא תצנעו
וכצנאיע אהל בלד כנען אלדי אנא מדכלכם הנאך לא תצנעו ובדסומהם לא תסירו ׃ את
משפטי תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת בהם אני יהוה אלהיכם ׃ ית
דיני תעבדון וית קימי תטרון להלכא בהון אנא יי אלהכון ׃ אחכאמי פאצנעו
ורסומי פאחפצוהא אנא אלה אנא אלהכם כרא ׃ ושמרתם את חקתי ואת
משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יהוה ׃ ותטרון ית קימי וית דיני
דאם יעביד יתהון אנשא ייחי בהון בחיי עלמא אנא יי ׃ פאחפצו רסומי
ואחכאמי פאן גזא אי אנסאן עמל בהא אן יחיא בהא אנא אלה אר אמיה אנא אלה
איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו
ראים אבקא ׃
לגלות ערוה אני יהוה ׃ גבר גבר לכל קריב בסריה לא תקרבון לגלאה עריה
אנא יי ׃ וכל רגל מנכם אלי נקיב דאתה לא יתקדם לכשף סואתהא אנא אלה
ערות אביך וערות אמך לא תגלה אמך הוא
נהיתכם ען דלך ׃
לא תגלה ערותה ׃ עריית אבוך ועריית אמך לא תגלי אמך היא לא תגלי עריתה ׃
סואה אביך וסואה אמך לא תכשף אמך סואה אמך פהי אמך נפסהא לא תכשף
ערות אשת אביך לא תגלה ערות אביך הוא ׃ עריית
אן סואתהא ׃
אתת אבוך לא תגלי עריתא דאבוך היא ׃ וסואה זוגה אביך לא תכשף לאנהא
ערות אחתך בת אביך או בת אמך מולדת בית
כסואה אביך ׃
או מולדת חוץ לא תגלה ערותן ׃ עריית אחתך בת אבוך או בת אמך דילידא מן
אבוך מן אתא אחריא או מן אמך מן גבר אחרן לא תגלי עריתהון ׃ סואה אבנה
אביך או אבנה אמך אמולודה דאכלא או כארגא לא
ערות בת בנך או בת בתך
תכשפן סואתהא ׃
לא תגלה ערותן כי ערותך הנה ׃ עריית בת ברך או בת ברתך
לא תגלי עריתהון ארי עריתך אינין ׃ וסואה אבנה אבנך או
אבנה אבנתך פלא תכשפהמא לאנהמא סואתך ׃
ערות בת אשת אביך מולדת אביך אחתך
הוא לא תגלה ערותה ׃ עריית בת אתת אבוך דילידא מן אבוך
אחתך היא לא תגלי עריתה ׃ וסואה אבנה זוגה אביך אמולודה
מן אביך אלתי הי אכתך פלא תכשפן סואתהא ׃
עריית

ערות אחי אביך לא תגלה ׃ ומה היא ערותו אל אשתו לא תקרב ׃ אשת בנך היא ׃ לא אמרה אלא בשיש לבנך אישות בה פרט לאנוסה ושפחה ונכרית ׃ ערות אשה ובתה ׃ לא אסר הכתוב אלא על ידי נשואי הראשונה לכך נאמר לא תקח לשון קיחה וכן לענין העונש אשר יקח את אשה ואת אמה לשון קיחה ׃ אבל אנס אשה מותר לשא בתה ׃ שארה הנה ׃ קרובות זו לזו ׃ זמה עצה כתרגומו דמתכליין שיצרך יועצך לחטוא ׃ אל אחותה ׃ שתיהן כאחת ׃ לצרר ׃ לשון צרה לעשות את זו צרה לזו ׃ בחייה ׃ למדך שאם גירשה לא ישא את אחותה כל זמן שהיא בחיים ׃ מלך ע״ז היא ששמה מולך וזו היא עבודתה שמוסר בנו לכומרים ועושין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן ברגליו בין שתי מדורות האש ׃ לא תתן ׃ זו היא מסירתו לכומרים ׃ להעביר למלך ׃ זו העברת האש ׃ לא תתן ׃ תבל הוא ׃ לשון קדש וערוה וניאוף וכן ואפי על תבליתם ׃ ד״א תבל הוא לשון בלילה ועירבוב זרע אדם וזרע בהמה ׃

ערות אחות אביך לא תגלה שאר אביך הוא: עריית אחת אבוך לא תגלי
קריבת אבוך היא: וסואה אכת אביך פלא תכשף לאנהא נסיבה אביך: ערות
אחות אמך לא תגלה כי שאר אמך הוא: עריית אחת אמך לא תגלי ארי קריבת אמך
היא: וסואה אכת אמך פלא תכשף לאנהא נסיבה אמך: ערות אחי אביך
לא תגלה אל אשתו לא תקרב דדתך היא: עריית אחא אבוך לא תגלי לאתתיה לא תקריב
אתת אחבוך היא: וסואה עמתך פלא תכשף ודלך לא תתקדם אלי זוגה אד הי כעמתך:
ערות כלתך לא תגלה אשת בנך הוא לא תגלה ערותה: עריית כלתך
לא תגלי אתת ברך היא לא תגלי עריתה: וסואה כנתך לא תכשף ענד זוגה אבנך פלא
תכשפן סואתהא: ערות אשת אחיך לא תגלה ערות אחיך הוא: עריית
אתת אחוך לא תגלי עריתא דאחיך היא: וסואה זוגה אכיך לא תכשף לאנהא כסואה
אכיך: ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח
לגלות ערותה שארה הנה זמה הוא: עריית אתתא וברתה לא תגלי ית בת ברה וית
בת ברתה לא תסב לגלאה [illegible] קריבן אנין עצת חטין היא: וסואה אמראה ובנתהא
לא תכשף וכדלך אבנה אבנהא ואבנה אבנתהא לא תתכד לתכשף סואתהא אד הן
נסאיב והו פאחשה: ואשה אל אחתה לא תקח לצרר לגלות ערותה עליה בחייה: ואתתא
עם אחתה לא תסב לאעקא לה לגלאה עריתה עלה בחייהא: ואמראה מע אכתהא פלא
תתכד לתכון צארתאן לתכשף סואתהא מעהא פי חיאתהא: ואל אשה בנדת טמאתה לא
תקרב לגלות ערותה: ולאתתא בריחוק [illegible] לא תקרב לגלאה עריתה: ואלי אמראה פי
חיץ נגאסתהא לא תתקדם לתכשף סואתהא: ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע
לטמאה בה: ובאתת חברך לא תתין שכובתך לזרעא לאסתאבא בה: ומע זוגה צאחבך
לא תגעל מצאגעתך לאנסל ולא לתנגס בהא: ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא
תחלל את שם אלהיך אני יהוה: ומזרעך לא תתין לאעברא למולך ולא תחיל ית שמא
דאלהך אנא יי: ולא תעט מן נסלך לשתקריב לצנאם ולתבדל אסם רבך אנא אללה
מעאקב: ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא:
וית דכורא לא תשכוב משכבי אתתא תועבא היא: ואלי דכר
לא תצאגעה עלי צירוב מצאגעה אנסא פאנהא דאהיה:
ובכל בהמה לא תתן שכבתך לטמאה בה ואשה לא תעמד
לפני בהמה לרבעה תבל הוא: ובכל בעירא לא תתין
שכובתך לאסתאבא בה ואתתא לא תקום קדם בעירא
למשלט בה תבלא הוא: ומע שי מן אלבהאים לא תגעל
מצאגעתך לאתנגס בהא וכדלך אמראה לא תקף בין ידי
בהימה לתזנוה פאנהא דאהיה: אל תטמאו בכל אלה
כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח מפניכם:

ולא תקיא הארץ אתכם. משל לבן מלך
שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד
במעיו אלא מקיאו כך ארץ ישראל אינה
מקיימת עוברי עבירה ותרגומו ולא
תרוקן לשון ריקון מריקה עצמה
מהם. הנפשות העושות. הזכר
והנקבה במשמע. ושמרתם את
משמרתי. להזהיר בית דין על כך.
ולא תטמאו בהם אני ה' אלהיכם. הא
אם תטמאו איני אלהיכם ואתם נפסלים
מאחרי ומה הנאה יש לי בכם ואתם
מתחייבים כליה לכך נאמר אני ה'
אלהיכם. ברוך

חסלת פרשת אחרי מות

דבר אל כל עדת בני ישראל. מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלוין בה. קדושים תהיו הוו
פרושין מן העריות ומן העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה אשה זונה וחללה
וגו' אני ה' מקדשכם. ולא יחלל זרעו אני ה' מקדשו. קדושים יהיו לאלהיהם אשה זונה וחללה. איש אמו ואביו תיראו.
כל אחד מכם תיראו אביו ואמו זהו פשוטו ומדרשו אין לי אלא איש, אשה מנין כשהוא אומר תיראו הרי כאן שנים אם
כן למה נאמר איש שהאיש ספק בידו לעשות אבל אשה רשות אחרים עליה. אמו ואביו תיראו. כאן הקדים אם
לאב לפי שגלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו ובכבוד הקדים אב לאם לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את

לא תסתאבון בכל אלין ארי בכל אלין אסתאבו עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון: ולא
תעצוני בשי מן הדה לאן במהלהא עצאני אלאמם אלדי אנא טארד מן בין ידיכם: ו
ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקיא הארץ את ישביה: ואסתאבת ארעא ואסערית
חובה עלה ורוקינת ארעא ית יתבהא: ולמא נגס אהל אלבלד עאקבתהם בדנובהם פשתת
אלבלד אהלה: ושמרתם אתם את חקתי ואת משפטי ולא תעשו מכל התועבת האלה
האזרח והגר הגר בתוככם: ותטרון אתון ית קימי וית דיני ולא תעבדון מכל תועיבתא
האלין יציביא וגיוריא דיתגיירון ביניכון: ואחפטו אנתם רסומי ואחכאמי ולא תצנעו
שייא מן הדה אלמכארה אלצריח ואלדכיל פי מא בינכם: כי את כל התועבת האל
עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ: ארי ית כל תועיבתא האלין עבדו אנשי
ארעא דקדמיכון ואסתאבת ארעא: אד גמיע הדה אלמכארה צנעהא אהל אלבלד אלדי
מן קבלכם חתי נגס: ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר
לפניכם: ולא תרוקין ארעא יתכון בסאוביכון יתה כמא דרוקינת ית עממיא דקדמיכון
ללא ישתתכם אלבלד אד נגסתמוה כמא שתת אלאמם אלדי מן קבלכם: כי כל אשר יעשה
מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשת מקרב עמם: ארי כל דיעביד מכל תועיבתא
האלין וישתיצין נפשתא דיעבדן מגו עמהון: ואעלמו אן כל מן יצנע שיא מן גמיע הדה אל
מכארה תנקטע תלך אלנפוס מן בין קומהא: ושמרתם את משמרתי לבלתי עשות מחקות
התועבת אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני יהוה אלהיכם: ותטרון ית מטרת
מימרי בדיל דלא למעבד מנמוסי תועיבתא דאתעבידא קדמיכון ולא תסתאבון בהון
אנא יי אלהכון: ואחפצו מא אסתחפצתכם ללא תצנעו מן רסום אלמכארה אלדי צנעת מן
קבלכם ולא תעצוני בהא אנא אללה רבכם אגאזיכם כירא:

פ' פסו' סימן ער"ו

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדשים תהיו
כי קדוש אני יהוה אלהיכם: מליל עם כל כנשתא דבני ישראל ותימר להון קדישין תהון
ארי קדיש אנא יי אלהכון: מר גמאעה בני אסר' וקל להם כונו מקדסין לאני אללה רבכם
אלקדוס: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני
יהוה אלהיכם: גבר מן אמיה ואבוהי תהון דחלין וית
יומי שביא דילי תטרון אנא יי אלהכון: ליכאף כל אנסאן
אביה ואמה ואחפצו סבותי אנא אללה רבכם אגאזיכם
כירא: אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם
אני יהוה אלהיכם: לא תתפנון בתר טעון ודחלן דמתכא
לא תעבדון לכון אנא יי אלהכון: לא תולו אלי אלאותאן ו
ומעבודאתה.

אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו סמך שבת למורא
אב לומר אף על פי שהזהרתיך על
מורא אב אם יאמר לך חלל את
השבת אל תשמע לו וכן בשאר כל
המצות: אני יהוה אלהיכם אתה ואביך
חייבין בכבודי לפיכך לא תשמע לו
לבטל את דברי: איזהו מורא לא
ישב במקומו ולא ידבר במקומו
ולא יסתור את דבריו ואיזהו כבוד
מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל

מכניס ומוציא: אל תפנו אל האלילים לעבדם: אלילים לשון אל כלא חשוב: ואלהי מסכה תחלתן אלילים הן ואם אתה פונה
אחריהם סופך לעשותן אלהות: לא תעשו לכם לא תעשו לאחרים ולא לאחרים לכם ואם תאמר לא תעשו לכם לא תעשו
לעצמכם ... וכי תזבחו ... על מנת ... לרצונכם יהיה ... לרצון שאם
... אמרו רבותינו ... תזבחוהו על מנת ...
... תחשבו עליו מחשבת פסול ... ביום זבחכם יאכל ...
שקבעתי:

ומעבודאת מסבוכה לא תצנעוהא לכם אנא אלה רבכם אלאחר: וכי תזבחו זבח
שלמים ליהוה לרצנכם תזבחהו: וארי תכסון נכסת קודשין קדם יי לרעוא לכון תכסוניה
ואדי רבחתם דבח סלאמה ללה פעלו מא ירתצא ענכם אדבחה: ביום זבחכם יאכל
וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף: ביומא דיתנכס יתאכיל וביומא
דבתרוהי ודישתאר עד יומא תליתאה בנורא יתוקד: אן יכון יוכל פי כל יום דבחכם
ומן גד ומא בקא אלי יום אלתאלת פאחרק באלנאר: ואם האכל יאכל ביום השלישי
פגול הוא לא ירצה: ואם אתאכלא יתאכיל ביומא תליתאה מרחק הוא לא יהי לרעוא
פאן אכל מנה פי אליום אלתאלת פהו כאלאכם לא ירצא: ואכליו עונו ישא כי את קדש
יהוה חלל ונכרתה הנפש ההוא מעמיה: ודייכלניה חוביה יקביל ארי ית קודשא דיי
אחיל וישתיצי אנשא ההוא מעמיה: ואכלה פקד חמל וזרה למא בדל קדם אלה
וינקטע דלך אלאנסאן מן בין קומה: ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך
לקצר ולקט קצירך לא תלקט: ובמחצדכון ית חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא דחקלך
למחצד ולקטא דחצדך לא תלקיט: ואדי חצדתם זרע בלאדכם פלא תסתקצי טרף ציעתך
פתחצדהא ולקיט זרעך לא תלקטה: וכרמך לא תעולל ופרט כרמך לא תלקט לעני ולגר
תעזב אתם אני יהוה אלהיכם: וכרמך לא תעולל ונתרא דכרמך לא תלקיט לעניי ולגיורי
תשביק יתהון אנא יי אלהכון: וכרמך לא תמושה ומפרוט כרמך לא תלקטה בל אתרכה
לשגריב ואלציף אנא אלה רבכם אנא אזיכם כירא: לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו איש
בעמיתו: לא תגנבון ולא תכדבון ולא תשקרון אנש בחבריה: לא תסרקו ולא תגחדו ולא
ינכד כל אמר בצאחבה: ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אני יהוה:
ולא תשתבעון בשמי לשקרא ותחיל ית שמא דאלהך אנא יי: ולא תחלפו באסמי כאדבא
ולא תבדל אסם רבך אנא אלה אלמעאקב: לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעלת
שכיר אתך עד בקר: לא תעשוק ית חברך ולא תינוס לא תביתי אגרא דאגירא לותך עד
צפרא: לא תגשם צאחבך ולא תגבנה ולא תבית אגרה אלאגיר ענדך אלי אלגדאה: לא

תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלהיך
אני יהוה: לא תלוט דלא שמע וקדם דלא חזי לא תשים
תקלא ותדחל מאלהך אנא יי: לא תשתם אצמא בין ידי
אעמא לא תצייר מעתרא וכף רבך אנא אלה אלמעאקב:
לא תעשו עול במשפט ולא תשא פני דל ולא תהדר
פני גדול בצדק תשפט עמיתך: לא תעבדון שקר בדין
לא תסב אפי מסכינא ולא תהדר אפי רבא בקשטא
תדיניה לחברך: לא תצנעו גורא פי אלחכם לא תתאבון

איקבעתי לכם כבר: ואם האכל יאכל וגו׳ אם אינו ענין לחוץ לזמנו שהרי כבר נאמר ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וגו׳ תנהו ענין לחוץ למקומו: יכול יהיו חייבין כרת על אכילתו ת״ל והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ממנו ולא מחבירו יצא הנשחט במחשבת חוץ למקומו: ואוכליו עונו ישא בנותר גמור הכתוב מדבר ואינו ענוש כרת על הנשחט חוץ למקומו שכבר מיעטו הכתוב וזה בנותר גמור מדבר ובמסכת כריתות למדוהו מגזרה שוה: פגול מתועב כמו ומרק פגולים

כליהם: לא תכלה פאת שדך שיניח פאה בסוף שדהו: ולקט קצירך שבלים הנושרין בשעת קצירה אחת או שתים אבל שלש אינן לקט: לא תעולל לא תטול עוללות שבה והן נכרות איזהו עוללות כל שאין לו לא כתף ולא נטף: ופרט כרמך גרגרי ענבים הנושרים בעת בצירה: אני יי אלהיכם דיין ליפרע ואיני גובה מכם אלא נפשות שנ׳ אל תגזול דל כי דל הוא כי יי יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש: לא תגנובו אזהרה לגונב ממון לא תגנב שבעשרת הדברות אזהרה לגונב נפשות דבר הלמד מעניינו דבר שחייבין עליו מיתת בית דין: לא תכחשו לפי שנ׳ וכיחש בה ושלם קרן וחומש למדנו עונש אזהרה מנין ת״ל לא תכחשו: ולא תשקרו לפי שנ׳ ונשבע על שקר ישלם קרן וחומש למדנו עונש אזהרה מנין ת״ל ולא תשקרו: לא תגנובו לא תכחשו ולא תשקרו ולא תשבעו אם גנבת סופך לכחש סופך לשקר סופך לישבע לשקר: ולא תשבעו למה נאמר לפי שנ׳ לא תשא את שם יי אלהיך לשוא יכול לא

אפקיר ולא תבהגו נליליא בל אחכם פי מא בין קומך בעדל : לא תלך רכיל בעמך
לא תעמד על דם רעך אני יהוה : לא תיכול קורצין בעמך לא תקום על דמא דחברך
אנא יי : ולא תמש מאהלא בקומך ולא תקום על דם צאחבך אנא אללה ומעאקב :
לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא : לא
תסני ית אחוך בלבך אוכחא תוכח ית חברך ולא תקביל עלוהי חובא : לא תשנא
אכאך פי קלבך בל עצה אעצא ולא תחמל ענה וזרא : לא תקם ולא תטר את בני עמך
ואהבת לרעך כמוך אני יהוה : לא תקום ולא תטר דבבו לבני עמך ותרחמיה לחברך
כותך אנא יי : לא תנתקם ולא תחקד עלי קומך ואחבב לצאחבך מתל נפסך אנא אללה
אגאזיכם בירא : את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך : ית קימי תטרון בעירך לא תרכב עירובין
חקלך לא תזרע עירובין ולבוש עירובין שעטנזא לא יסק עליך : ורסומי פאחפצוהא
בהאימך לא תנזוהא מן נועין וזרעך לא תזרעהא מן נועין ותוב מן נועין מלחמא לא
יעלו עליך : ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש והפדה
לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה : וגבר ארי ישכוב
ית אתתא שכבת זרעא והיא אמא אחידא לגבר ואתפרקא לא אתפריקא בכספא או
חירותא לא אתיהיבת לה בדיקא תהי בהלא יומתון ארי לא אתחררת : ואי
אנסאן צאגע אמראה מצאגעה אנסאן והי אמה מכטובה לרגל כאן ופדאא לא הפדאא
ועתקהא לם ידפע אליהא פאתכון מהדורה ולא יקתלהא אד לם תעתק : והביא את אשמו
ליהוה אל פתח אהל מועד איל אשם : וייתי ית אשמיה לקדם יי לתרע משכן זמנא
דכרא לאשמא : פליאת בקרבאנה ללה אלי באב קבא אלמחצר כבשא לקרבאן אתם :
וכפר עליו הכהן באיל האשם לפני יהוה על חטאתו אשר חטא ונסלח לו מחטאתו
ויכפר עלוהי כהנא בדכרא דאשמא קדם יי על חובתיה דחב וישתביק ליה
מחובתיה דחב : ויסתגפר ענה אלאמאם בה בין ידי אללה ען כטיתה אלתי אכטאהא פיגפר לה
דשך :
וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם
ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא
יאכל : וארי תיעלון לארעא ותצבון כל אילן דמיכל
ותרחקון רחקא ית איביה תלת שנין יהי לכון מרחק
לאבדא [illegible]ל : ואדי תדכלון אלבלד פתגרסון
כל שגר מטעם פחרמו תמרה תחרימא תלאת סנין יכון
עליכם מחרמא לא יוכל : ובשנה הרביעת יהיה כל פריו
קדש

יהא חייב לא על שם המיוחד ומנין לרבות
כל הכנויין ת״ל ולא תשבעו בשמי לשקר
שם שיש לי : לא תעשוק זה הכובש שכר
שכיר : לא תלין לשון נקבה מוסב על
הפעולה : עד בקר בשכיר יום הכתוב
מדבר שיציאתו משתקיעת החמה לפיכך
זמן גבוי שכרו כל הלילה ובמקום אחר
הוא אומר לא תבא עליו השמש מדבר
בשכיר לילה שגמר מלאכתו משיעלה עמוד השחר לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום לפי שאמרה תורה זמן לבעל
הבית עונה לבקש מעות : לא תקלל חרש אין לי אלא חרש מנין לרבות כל אדם ת״ל בעמך לא תאור אם כן למה
נאמר חרש מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים יצא המת שאינו בחיים : ולפני עור לא תתן מכשול
לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו לא תאמר מכור שדך וקח לך חמור ואתה עוקף עליו ונוטלה
הימנו : ויראת מאלהיך לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם רעתו של זה לטובה או לרעה ויכול להשמט
ולומר לטובה נתכוונתי לפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו
ואין שאר הבריות מכירות בו נאמר בו ויראת מאלהיך : לא תעשו עול במשפט מלמד שהדיין המקלקל את הדין
קרוי עול שנוי ומשוקץ חרם ותועבה שהעול קרוי תועבה שנ׳ כי תועבת יי כל עושה עול והתועבה קרויה שקץ וחרם
שנ׳ ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו וגו׳ וכתיב כי כל תועבת יי אשר שנא : לא תשא פני דל
שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות : ולא תהדר פני גדול של תאמר

עשיר

קדש הלולים ליהוה: ובשתא רביעיתא יהי כל איביה קדש תושבחן קדם יי: ופי אלסנה
אלראבעה יכון גמיע תמרה מקדסא מחמודא ללה: ובשנה החמישית תאכלו את פריו להוסיף
לכם תבואתו אני יהוה אלהיכם: ובשתא חמישיתא תיכלון ית איביה לאוספא לכון
עללתיה אנא יי אלהכון: ופי אלסנה אלכאמסה תאכלו תמרה פאני אללה רבכם אזיד לכם פי
גלתה: לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעוננו: לא תיכלון על דמא לא תנחשון
ולא תעונון: לא תאכלו עלי אלדם לא תתטירו ולא תתפאולו: לא תקפו פאת ראשכם
ולא תשחית את פאת זקנך: לא תקפון פתא דרישכון ולא תחבל ית פתא דדקנך: ולא
תחרקו בזואיא רוסכם ולא תפסדא צל זואיא לחיתך: ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם
וכתבת קעקע לא תתנו בכם אני יהוה: וחיבול על מית לא תתנון בבסרכון ורשמין חריתין
לא תתנון בכון אנא יי: וכרשא עלי מית לא תגעלו פי אבדאנכם וכתאבה ושם לא
תגעלו פיכם אנא אללה אלמעבוד: אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה
הארץ זמה: לא תחיל ית ברתך לאטעיותה ולא תטעי ארעא ותתמלי ארעא עיצת חטין
ולא תבדל אבנתך לאלפגור כלא יפגר אהל אלארץ פתמתלי אלארץ פאחשא: את שבתתי
תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי תהון
דחלין אנא יי: סבותי פאחפצוהא ומקדסי פהאבוה אנא אללה שרפתהמא: אל תפנו אל
האבת ואל הידענים אל תבקשו לטמאה בהם אני יהוה אלהיכם: לא תתפנון בתר בדין
ודכורו לא תתבעון לאסתאבא בהון אנא יי אלהכון: לא תולו אלי אלמשעורין ואלעראפין לא
תטלבו אן תתנגסו בהא אנא אללה רבכם עלם אלגיב: מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת
מאלהיך אני יהוה: מן קדם דסבר באוריתא תקום ותהדר אפי סבא ותדחל מאלהך אנא יי:
מן בין ידי אלשיבה פקם ואבהה גנה אלשיך וכף רבך אנא אללה:

וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אתו: וארי יתגייר עמכון גיורא בארעכון לא תונון
יתיה: ואדא סכן מעכם גריב פי בלדכם פלא תגבנוה: כאזרח מכם יהיה לכם הגר
הגר אתכם ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: כיציבא
מנכון יהי לכון גיורא דיתגייר עמכון ותרחם ליה כותך
ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים אנא יי אלהכון:
וליכן מעכם כצריח מנכם אלגריב אלדכיל פימא בינכם
ואחבב לה כנפסך לאנה טאלמא כנתם גרבא פי בלד
מצר אנא אללה רבכם אגמעין: לא תעשו עול במשפט
במדה במשקל ובמשורה: לא תעבדון שקר בדין
במשחתא במתקלא ובמכילתא: לא תצנעו גורא פי
אחכם ולא פי אלמסאחה ואלוזן ואלמכיל: מאזני צדק

עשיר הוא זה בן גדולים הוא זה היאך
אביישנו ואראה בבשתו עונש יש בדבר
לכך נאמר ולא תהדר פני גדול: בצדק
תשפוט עמיתך: כמשמעו: דבר אחר
הוי דן את חבירך לכף זכות: לא תלך
רכיל: אני אומר על שם שכל משלחי
מדנים ומספרים לשון הרע הולכים
בבתי רעיהם לרגל מה יראו רע או מה
ישמעו רע לספר בשוק נקראים הולכי
רכיל הולכי רגילה אישפי״ימנט בלע״ז
וראיה לדברי שלא מצינו רכילות שאין
כתוב בלשון הליכה לא תלך רכיל הולכי
רכיל נחשת וברזל ושאר לשון הרע אין
כתוב בו הליכה מלשני בסתר רעהו לשון רמיה לשון מדברת גדולות לכך אני אומר שהלשון הולך ומרגל שהכ״ף
נחלפת בגימ״ל שכל האותיות שמוציאיהם ממקום אחד מתחלפות זו בזו בי״ת בפ״א וגימ״ל בכ״ף וקו״ף בכ״ף ונו״ן בלמ״ד וזי״ן בצד״י
וכן וירגל בעבדך רגל במרמה לאמר על רעהו וכן לא רגל על לשונו וכן רוכל הסוחר ומרגל אחר כל סחורה וכל
המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים על שם שמחזר תמיד בעיירות נקרא רוכל לשון רוגל ותרגומו לא תיכול קורצין
כמו ואכלו קרציהון די יהודאי אכלו ביה קורצא בי מלכא נראה בעיני שהיה משפטם לאכול בבית המקבל רכיליהם
שום הלעטה (נקראת) והוא גמר חזוק שדבריו מקויימים ומעמידים על האמת ואותה הלעטה נקראת אכילת
קורצין לשון קורץ בעיניו שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותן שלא יבינו שאר השומעים
לא תעמוד על דם רעך לראות במיתתו ואתה יכול להצילו כגון טובע בנהר וחיה או לסטים באים עליו אני ה׳ נאמן
לשלם שכר ונאמן ליפרע ולא תשא עליו חטא לא תלבין את פניו ברבים לא תקום אמר לו השאילני מגלך

אבני צדק איפת צדק והין צדק יהיה לכם אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים: מוזנון דקשוט מתקלין דקשוט מכילן דקשוט והינין דקשוט יהון לכון
אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים: בל מיאזן עאדלה ואכיאל עאדלה
ואסבאט עאדלה תכון לכם אנא אללה רבכם אלמכרג'כם מן בלד מצר: ושמרתם את
כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם אני יהוה: ותטרון ית כל קימי וית כל דיני
ותעבדון יתהון אנא יי: ואחפט'ו גמיע רסומי ואחכאמי ואעמלו בהא אנא אללה
רבכם אלאזיכם כ'ירא: וידבר יהוה אל משה לאמר:
ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בישראל אשר יתן
מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן: ועם בני ישראל תימר גבר גבר
מבני ישראל ומן גיוריא דיתגיירון בישראל דיתין מזרעיה למולך אתקטלא יתקטיל
עמא בית ישראל ירגמוניה באבנא: ומר בני אסראיל וקל להם אי אנסאן מן בני אסראיל ומן
אלגריב אלדכיל פי מא בינהם יעטי מן נסלה לאצנאם פליקתל קתלא והו אן ירג'מה אהל
בלדה באלחג'ארה: ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן
למלך למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי: ואנא אתין ית רוגזי באנשא
ההוא ואשיצי יתיה מגו עמיה ארי מזרעיה יהב למולך בדיל לסאבא ית מקדשי
ולאחלא ית שמא דקודשי: ואנא אחל גצ'בי בד'לך אלרג'ל ואקטעה מן בין קומה אד'
אעטא מן נסלה לאצנאם לכי ינג'ס מקדסי ויבדל אסמי אלמקדס: ואם העלם יעלימו
עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו: ואם
מכבש יכבשון עמא בית ישראל ית עיניהון מן גברא ההוא כד יהב מזרעיה למולך בדיל
דלא למקטל יתיה: ואן תגאפל אהל בלדה תגאפלא ען ד'לך אלאנסאן מא אעטאה מן
נסלה לאצנאם ולם יקתלוה: ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו
ואת כל הזנים אחריו לזנות אחרי המלך מקרב עמם: ואשוי אנא ית רוגזי בגברא ההוא
ובסעדוהי ואשיצי יתיה וית כל דטען בתרוהי למטעי בתר מולך מגו עמהון: אחלל
אנא גצ'בי בד'לך אלאנסאן ובמגאנסיה ואקטעה וג'מיע
אלמאג'נין תבעה ורא אלאצנאם מן בין קומהם: והנפש אשר
תפנה אל האבת ואל הידענים לזנת אחריהם ונתתי את
פני בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו: ואנשא דיתפני
בתר בדין וזכורו למטעי בתריהון ואתין ית רוגזי
באנשא ההוא ואשיצי יתיה מגו עמיה: ואי אנסאן
ולא אלי אלמשעודין ואלעראפין ליטגי באתבאעהם
אחלל גצ'בי בד'לך אלאנסאן ואקטעה מן בין קומה:
והתקדשתם והייתם קדשים כי אני יהוה אלהיכם

ותתקדשון

לאו למחר אמר לו השאילני
קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא
השאלתני זו היא נקימה ואיזו היא נטירה
אמר לו השאילני קרדומך אמר לו לאו
למחר אמר לו השאילני מגלך אמר לו הא
לך ואיני כמותך שלא השאלתני זו היא
נטירה שנוטר האיבה בלבו אף על פי שאינו
נוקם: ואהבת לרעך כמוך: אמר רבי
עקיבא זה כלל גדול בתורה: את
חקתי תשמרו: ואלו הן בהמתך לא תרביע
כלאים וגו' חקים אלו גזרות מלך שאין טעם
לדבר: ושעטנז: לשון תערובת ורבותינו פירשו
שוע טווי ונוז ... צמר ופשתים יחדיו
לא תלבש שעטנז צמר ופשתים ... פשתן
... לא ... הלבשים תלבש שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז ... נוז לשון דבר הנקלע ושזור זה עם
... מפורשים לשון כמוש ... ולשון שעטנז פירשו
... נחרפת ... לאיש מיועדת ומיוחדת לאיש ... ולא מצאתי לו דמיון במקרא ... והפדה לא נפדתה
פדויה ואינה פדויה חציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לעבד עברי שמותר בשפחה הכתוב מדבר ... בקרת תהיה יש על בית דין לבקר את הדבר ...
... היא לוקה ... כי לא חופשה ... ורבותינו למדו ... שהיא בת מלקות ...
שהדינים

והתקדשתם והייתם קדישין ארי אנא יי אלהכון : פתקדסו וכונו מקדסין לאני אללה רבכם ט
קדוס : ושמרתם את חקתי ועשיתם אתם אני יהוה מקדשכם : ותטרון ית קימי ותעבדון
יתהון אנא יי מקדשכון : ואחפצו רסומי ואעמלו בהא אנא אללה מקדסכם : כי איש איש
אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו : ארי גבר גבר דילוט
ית אבוהי וית אמיה אתקטלא יתקטיל אבוהי ואמיה לט קטלא חייב : ואי אנסאן לען
אביה ואמה פליקתל קתלא למא לען אביה ואמה פקד חל דמה : ואיש אשר ינאף
את אשת איש אשר ינאף את אשת רעהו מות יומת הנאף והנאפת : וגבר דיגוף ית אתת
גבר דיגוף ית אתת חבריה אתקטלא יתקטלון גיפא וגיאפתא : ואי רגל צאגע זוגה אביה
פקד כשף סואה צאחבה פליקתלא גמיעא פקד חלת דמאהמא : ואיש אשר ישכב את
אשת אביו ערות אביו גלה מות יומתו שניהם דמיהם בם : וגבר דישכוב ית אתת אבוהי
עריית אבוהי גלי אתקטלא יתקטלון תרויהון קטלא חייבין : ואי רגל צאגע זוגה אביה
פליקתלא גמיעא פקד חלת דמאהמא : ואיש אשר ישכב את כלתו מות יומתו שניהם
תבל עשו דמיהם בם : וגבר דישכוב ית כלתיה אתקטלא יתקטלון תרויהון תבלא עברו
קטלא חייבין : ואי רגל צאגע כנתה פליקתלא גמיעא ולמא צנעא ראהיה פקד חלת
דמאהמא : ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו
דמיהם בם : וגבר דישכוב ית דכורא משכבי אתא תועיבא עברו תרויהון אתקטלא יתקטלון
תרויהון קטלא חייבין : ואי רגל צאגע דכרא עלי פן מצאגעה אנתא פליקתלא קתלא
פקד חלה דמאהמא : ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה הוא באש ישרפו אתו
ואתהן ולא תהיה זמה בתוככם : וגבר דיסב ית אתתא וית אמה עיצת חטין היא בנורא
ייקדון יתיה ויתהון ולא תהי עיצת חטין ביניכון : ואי רגל אתכד אמראה ואמהא
פתלך פאחשה פאחרקא באלנאר הו והן עלי סביל ולא תכון פאחשה פי מא בינכם
ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו : וגבר דיתין שכובתיה
בבעירא אתקטלא יתקטיל וית בעירא תקטלון : ואי רגל געל מצאגעתה מע בהימה
פליקתל קתלא ואלבהימה איצא אקתלוהא : ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה
אתה והרגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו דמיהם בם : ואתתא דתקרב לות כל
בעירא למשלט בה ותקטול ית אתתא וית בעירא אתקטלא
יתקטלון קטלא חייבין : ואיה אמראה תקדמת אלי בהימה
לתנזוהא פאקתל אלמראה ואלבהימה למא צנעא ראהיה
פקד חל דמאהמא : ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או
בת אמו וראה את ערותה והיא תראה את ערותו חסד הוא
ונכרתו לעיני בני עמם ערות אחתו גלה עונו ישא : וגבר
דיסב ית אחתיה בת אבוהי או בת אמיה ויחזי ית עריתה
והיא תחזי ית עריתיה קלנא הוא וישתיצון לעיני בני עמהון

שהרי יצא המקלל קודם על הלוקח תאם לא השאיר לגאולת [illegible] הפלא
[illegible] מכותך [illegible] היה לורה
[illegible] כי לא תכשה לפיכך אין
חייב [illegible] קדושיה קדושין
[illegible] קדושיה קדושין וחייב
[illegible] ונסלח לו מחטאתו אשר
חטא לרבות את המזיד כשוגג
ערלתו [illegible] ערלתו [illegible]
יהיה [illegible] ונסתר [illegible]
שלש שנים יהיה לכם ערלים [illegible]
[illegible] יכול [illegible]

[illegible] לאחר שלש שנים יהא מותר ת"ל יהיה כהוייתו יהא יהיה כל פריו קדש כמעשר שני שכתוב בו וכל
מעשר הארץ וגו' קדש ליי מה מעשר שני אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים אף זה כן [illegible]
[illegible] לשבח ולהלל לשמים [illegible] להוסיף לכם תבואתו [illegible]
לכם [illegible] אני מבטיח לכם [illegible] כנגד יצר הרע

ערית אחתיה גלי חוביה יקביל: ואי רג'ל אתכ'ד אכ'תה אבנת אביה או אבנה' אמה פנט'ר
אלי סואתהא והי נט'רת אלי סואתה פד'לך עאר פינקטעאן מן בין קומהם למא כשף סואה'
אכ'תה פקד חמל וזרה: ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקרה
הערה והיא גלתה את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם: וגבר דישכוב ית אתתא
סאובתא ויגלי ית עריתה ית קלנה גליה והיא גליאת ית סואבת דמהא וישתיצון תרויהון מגו
עמהון: ואי רג'ל צ'אגע אמראה חאיץ' פכשף סואתהא ועורא נביעהא והי איצ'א כשפת
נביע דמהא פינקטעאן גמיעא מן בין קומהם: וערות אחות אמך ואחות אביך לא
תגלה כי את שארו הערה עונם ישאו: ועריית אחת אבוך ואחת אמך לא תגלי ארי ית
קריבתיה גלי חוביהון יקבלון: וסואה' כ'אלתך ועמתך לא תכשף לאן מן עורא נסיבתה
פקד חמל וזרה: ואיש אשר ישכב את דדתו ערות דדו גלה חטאם ישאו ערירים ימתו:
וגבר דישכוב ית אתת אחבוהי עריתא דאחבוהי גלי חוביהון יקבלון דלא ולד ימותון:
ואי רג'ל צ'אגע זוגה' עמה פקד כשף סואה' עמה וכמא חמלא וזרהמא ימותאן עקימא:
ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא ערות אחיו גלה ערירים יהיו: וגבר דיסב ית
אתת אחוהי מרחקא היא עריתא דאחוהי גלי דלא ולד יהון: ואי רג'ל אתכ'ד זוגה' אכ'יה
פהי מבעדה ענה פלמא כשף סואה' אכ'יה יכונאן עקימאן: ושמרתם את כל חקתי ואת
כל משפטי ועשיתם אתם ולא תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת
בה: ותטרון ית כל קימי וית כל דיני ותעבדון יתהון ולא תרוקין יתכון ארעא דאנא מעיל
יתכון לתמן למתב בה: ואחפט'ו גמיע רסומי ואחכאמי ואעמלו בהא ולא ישתתכם אלבלד
אלד'י אנא מדכ'לכם הנאך לתסכנוה: ולא תלכו בחקות הגוי אשר אני משלח מפניכם
כי את כל אלה עשו ואקץ בם: ולא תהכון בנמוסי עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון
ארי ית כל אלין עבדו ורחיק מימרי יתהון: ולא תסירו פי רסום אלאמם אלד'י אנא טארדהם
מן בין אידיכם פאנהם למא צנעו גמיע הד'ה אקליתהם: ואמר לכם אתם תירשו את
אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני יהוה אלהיכם
אשר הבדלתי אתכם מן העמים: ואמרית לכון אתון תירתון ית ארעהון ואנא
אתננה לכון למירת יתה ארע עבדא חלב ודבש אנא יי'
אלהכון דאפרשית יתכון מן עממיא: פקלת לכם
אנתם תחוזון בלדהם ואנא אעטיתה לכם
תחוזוה בלד יפיץ' אללבן ואלעסל אנא אללה רבכם
אפרזתכם מן בין אלאמם: והבדלתם בין הבהמה הטהרה
לטמאה ובין העוף הטמא לטהר ולא תשקצו את
נפשתיכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה
אשר

שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני
מצטער בו חנם לפיכך נאמר להוסיף
לכם תבואתו: אני יי' אני יי' הנאמן
על כך ונאמן לשמור הבטחתי: לא תאכלו
על הדם להרבה פנים נדרש בסנהדרין
אזהרה שלא יאכל מבשר קדשים לפני
זריקת דמים ואזהרה לאוכל מבהמות
חולין טרם שתצא נפשה ועוד הרבה:
לא תנחשו כגון אלו המנחשין בחולדה
ובעופות פתו נפלה מפיו צבי הפסיקו
בדרך: לא תעוננו לשון עונות ושעות
שאומר יום פלוני יפה להתחיל מלאכה
שעה פלונית קשה לצאת: לא תקיפו פאת ראשכם זה המשוה צדעיו לאחורי אזניו ולפדחתו ונמצא היקף ראשו עגול
סביב שעל אחורי אזניו עקרי שערו למעלה הרבה מצדעיו: את פאת זקנך סוף הזקן וגבוליו והן חמש שתים בכל
(ושתים) לחי ולחי ואחת למטה בסנטרו מקום חבור שני הלחיים יחד: ושרט לנפש כך דרכן של אמוריים להיות משרטין בשרם כשמת להם מת: וכתובת קעקע כתב המחוקק
ושקוע שאינו נמחק לעולם שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולם: קעקע לשון והוקע אותם והוקענום תוחבין בקרקע פורפוינט בלעז: אל תחלל את בתך להזנותה
במוסר בתו פנויה לביאה שלא לשם קידושין: ולא תזנה הארץ אם אתה עושה כן הארץ מזנה את פירותיה לעשות
במקום אחר ולא בארצכם וכן הוא אומר וימנעו רביבים וגו': את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו: אינו ירא

מוהירכם

אשר הבדלתי לכם לטמא ׃ ותפרשון בין בעירא דכיא למסאבא ובין עופא מסאבא לדכיא
ולא תשקצון ית נפשתכון בבעירא ובעופא ובכל דתרחיש ארעא דאפרשית לכון לסאבא ׃
פמ״יזו ובהימה שטאהרה מן שנגסה וטאיר שנגס מן שטאהר ולא תרגמו אנפסכם בבהאים
וטאיר וסאיר מא ידב על שארץ שרי אפרזתה לכם לאהנים ׃ והייתם לי קדשים כי קדוש
אני יהוה ואבדל אתכם מן העמים להיות לי ׃ ותהון קדמי קדישין ארי קדיש אנא יי׳
ואפרשית יתכון מן עממיא למהוי פלחין קדמי ׃ וכונו לי מקדסין לאני אללה קדוס אפרזתכם
מן בין אלאמם לתכונו לי כאצה ׃ ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו באבן ירגמו
אתם דמיהם בם ׃ וגבר או אתתא ארי יהי בהון בדין או דכור אתקטלא יתקטלון באבנא ירגמון
יתהון קטלא חייבין ׃ ואי רגל או אמראה כאן מנהמא משעורא או עלאפא פסי קהלא קתלא
ובאלחגארה ירגמוהמא פקד חלת דמאהמא ׃

ס״ר פ״מ׳ סימן נו״ד

ויאמר יהוה אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם לנפש לא יטמא בעמיו ׃
ואמר יי׳ למשה אימר לכהניא בני אהרן ותימר להון על מית לא יסתאב בעמיה ׃ וקא׳ אללה
למוסי מר אלאימה בני הרון וק׳ל להם לא ינגס כ׳ל ואחד מנהם במיית מן קומה ׃ כי אם לשארו
הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו ׃ אלהין לקריביה דקריב ליה לאמיה ולאבוהי
ולבריה ולברתיה ולאחוהי ׃ אלא בנסבה אלאקרב אליה אמה ואביה ואבנה ואבנתה ואכיה ׃
ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא ׃ ולאחתיה בתולתא
דקריבא ליה דלא הות לגבר לה יסתאב ׃ ואכתה אלבכר אלאקרב אליה אלתי לם תציר
לרגל פבהא ינגס ׃ לא יטמא בעל בעמיו להחלו ׃ לא יסתאב רבא בעמיה לאחלותיה ׃
ולא ינגס בכביר מן קומה לאנה תבדלה ׃ לא יקרחה קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו
ובבשרם לא ישרטו שרטת ׃ לא ימרטון מרט ברישהון ופאתא דדקנהון לא יגלחון ובבסרהון
לא יחבלון חיבול ׃ לא ינתפו נתפא מן שער רוסהם וזואיא לחאהם לא יחלקוהא ופי
אבדאנהם לא יכרשון כדשא ׃ קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את
אשי יהוה לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קדש ׃ קדישין יהון קדם אלההון ולא יחלון
שמא דאלההון ארי ית קרבניא דיי׳ קרבן אלההון אנון מקרבין ויהון קדישין ׃ וליכונו
מקדסין לרבהם ולא יבדלו אסמה פאנהם למא הם מקרבין קראבין אללה רבהם
ואימה צידו מקדסין ׃ אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה
גרושה מאישה לא יקחו כי קדש הוא לאלהיו ׃ אתתא
מטעיא ומחללא לא יסבון ואתתא דמתרכא מבעלה
לא יסבון ארי קדיש הוא קדם אלהיה ׃ באמראה פאגרה
ומבדולה לא יתזוגו ובאמראה מטלקה מן בעלהא לא
יתזוגו פאן כ׳ל ואחד מנהם מקדס לרבה ׃ וקדשתו כי את

מגו״רכם על המקדש את שבתתי תשמורו
שאין בנין בית המקדש דוחה שבת ״ומקדשי
תיראו״ לא יכנס במקלו ובמנעלו ובאפונדתו
ובאבק שעל רגליו ״אל תפנו אל האובות
אוהביה לבעל אוב וידעוני ״בעל אוב זה
פיתום המדבר משחיו ״וידעוני ״המכניס
עצם חיה ששמה ידוע לתוך פיו והעצם
מדבר ״אל תבקשו ״להיות עסוקים בם
שאם תעסקו בם אתם מטמאין לפני ואני
מתעב אתכם ״אני יי׳ אלהיכם ״דע את מי

אתם מחליפין במי ״מפני שיבה תקום ״יכול זקן אשמאי ת״ל זקן אין זקן אלא שקנה חכמה ״והדרת פני זקן ״איזהו הדור לא
ישב במקומו ולא יסתור את דבריו ״יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו לכך נאמר ויראת מאלהיך שהרי דבר זה מסור
ללבו של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך ״לא תונו ״אונאת דברים לא תאמר
לו אתמול היית עובד ע״ז ועכשיו אתה בא ללמוד תורה שנתנה מפי הגבורה ״כי גרים הייתם ״מום שבך אל תאמר לחבירך
״אני יי׳ אלהיכם ״אלהיך ואלהיו אני ״לא תעשו עול במשפט ״אם לדין הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט ומהו משפט
השנוי כאן היא המדה והמשקל והמשורה מלמד שהמודד נקרא דיין שאם שיקר במדה הרי הוא כמקלקל את הדין
וקרוי עול שנוי ומשוקץ חרם ותועבה וגורם לחמשה דברים האמורים בדיין מטמא את הארץ ומחלל את השם ומסלק
את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותם מארצם ״במדה ״זו מדת הארץ ״במשקל ״כמשמעו ״ובמשורה ״היא
מדת הלח והיבש ״אבני צדק ״הם המשקלות ששוקלין כנגדן ״איפה ״זו מדת היבש ״הין ״זו היא מדת הלח ״אשר הוצאתי

לחם אלהיך הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש אני יהוה מקדשכם : ותקדשניה ארי
ית קרבן אלהך הוא מקריב קדיש יהי לך ארי קדיש אנא יי מקדשכון : וקדסה בשאי
ואם לאנה יקרב קרבאן רבך וראים ושיכון לך מקדסא לאני אלה אלקדוס מקדסכם :
ובת איש כהן כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף : ובת גבר כהין
ארי תתחל למטעי מקדושת אבוהא היא מתחלא בנורא תתוקד : ואיה אבנה רגל
אמאם תבדלה פי פגור פצרת אביהא פאתחרק בנאר : והכהן
הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו ללבש את
הבגדים את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם : וכהנא דיתרבא מאחוהי דיתרק
על רישיה משחא דרבותא ודיקריב ית קרבניה למלבש ית לבושיא ית רישיה לא
ירבי פרוע ולבושוהי לא יבזע : ואלאמאם אלכביר מן אכותה אלדי יצב עלא ראסה
דהן אלמסוח ויכמל ואנבה בלבס אלתיאב פלא יסעת ראסה ולא יאבה לא ימזקהא :
ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא : ועל כל נפשת מיתא לא ייעול
לאבוהי ולאמיה לא יסתאב : ולא אנסאן מייה פלא ידכל חתי באביה ואמה לא
ינגס : ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו כי נזר שמן משחת אלהיו
עליו אני יהוה : ומן מקדשא לא יפוק ולא יחליה מקדשא דאלהה ארי כליל משח
רבותא דאלהיה עלוהי אנא יי : ומן אלמקדס לא יכרג ולא אלמא ולא יבדל קדס רבה
פאנה למא תאג דהן מסחה עליה אנא אלה שרפה : והוא אשה בבתוליה יקח
והוא אתתא בבתולהא יסב : והו פלא יתזוג אלא באמראה בכר : אלמנה וגרושה
וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה : ארמלא ומתרכא
ומחללא מטעיא ית אלין לא יסב אלהין בתולתא מעמיה יסב אתתא : ואמא ארמלה או
מטלקה ומבדולה ופאגרה לא יתזוג באחדי הולאי אלא באמראה בכר מן קומה יתזוג
ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה מקדשו : ולא יחיל זרעיה בעמיה ארי אנא יי
מקדשיה : ולא יבדל נסלה בקומהא מן קומה לאני אלה מקדסה :
וידבר יהוה אל משה לאמר : ומליל יי : תם כלם : דבר אל אהרן לאמר
איש מזרעך לדרתם אשר יהיה בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו : מליל עם אהרן
למימר גבר מבנך לדריהון די יהי ביה מומא לא יקרב לקרבא קרבנא קדם אלהיה : מר
הרון וקל לה אי רגל מן נסלך עלי מר אגיאלהם יכון פיה
עיב לא יתקדם ליקרב קרבאן רבה : כי כל איש אשר בו
מום לא יקרב איש עור או פסח או חרם או שרוע : ארי
כל גבר דביה מומא לא יקרב גבר עויר או חגיר או חרים
או שריע : אי כל רגל פיה עיב לא יתקדם פמן דלך ש
אעמא ואעדר ואכרם ואצמע : או איש אשר יהיה
בו שבר רגל או שבר יד : או גבר די יהי ביה תבר רגלא
או

אתכם על מנת כן ד"א אני הבחנתי במצרים
בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור
ואני הנאמן ליפרע ממי שטומן משקלותיו
במלח להונות את הבריות שאין מכירין
בהם · ואל בני ישראל תאמר · עונשין על
האזהרות · מות יומת · בבית דין · ואם אין
כח לבית דין עם הארץ מסייעין אותו · עם
הארץ · עם שבגינו נבראת הארץ · ד"א עם
שעתידין לירש את הארץ ע"י מצות
הללו : אתן את פני · פנאי שלי · פונה אני
מכל עסקי ועוסק בו · ולא כבדור · כי מזרעו נתן למולך · לפי שנ' מעביר בנו ובתו באש בן בנו ובן בתו מניין ת"ל כי מזרעו נתן
שאין כל הדור גברתין · למען טמא את מקדשי · את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי כלשון
למולך זרע פסול מניין ת"ל כי מזרעו · אם העלם יעלימו · אם העלימו בדבר אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה · אם העלימו סנהדרי קטנה
ולא יחלל את מקדשי · סוף שיעלימו סנהדרי גדולה · ובמשפחתו · אמר רבי שמעון וכי משפחה מה חטאה אלא לומר לך שאין לך משפחה שיש בה
מוכס שאין כולם מוכסים שכולן מחפין עליו · והכרתי אותו · למה נאמר · לפי שנ' ובמשפחתו יכול יהיו כל המשפחה
בהכרת ת"ל אותו אותו בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת אלא ביסורין · לזנות אחרי המולך · לרבות שאר ע"ז שעבדה

או תבר ירא׃ או רגל יכון פיה כסר רגל או כסר יד׃ או גבן או דק או תבלל בעינו או גרב או
ילפת או מרוח אשך׃ או גבין או דוקא או חליז בעינוהי או גרבן או חזזן או מריס פחדין׃
או אחדב או אכפש או כתיב פי עינה או בה גרב או חזאז או אדר׃ כל איש אשר בו
מום מזרע אהרן הכהן לא יגש להקריב את אשי יהוה מום בו את לחם אלהיו לא יגש
להקריב׃ כל גבר דביה מומא מזרעא דאהרן כהנא לא יקרב לקרבא ית קורבנא דיי׃
מומא ביה ית קרבן אלהיה לא יקרב לקרבא׃ אד כל רגל פיה עיב מן נסל הרון אלאמאם
לא יתקדם ליקרב קרבאן אלה ומהמא פיה דלך אלעיב פקרבאן רבה לא יתקדם ליקרבה׃
לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל׃ קרבן אלהיה מקודשי קודשיא ומן
קודשיא יכול׃ לכן רזק רבה מן כואץ אלאקדאס ועואמהא יאכל׃ אך אל הפרכת לא
יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני יהוה מקדשם׃
ברם לפרכתא לא ייעול ולמדבחא לא יקרב ארי מומא ביה ולא יחיל ית מקדשי
ארי אנא יי מקדישהון׃ אמא אלי אלסגף פלא ידכל ולא אלמדבח לא יתקדם אד פיה
עיב ולא יבדל מקאדסי לאני אלה מקדסהא׃ וידבר משה אל אהרן ואל בניו
ואל כל בני ישראל׃ ומליל משה עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל׃ פכלם
מוסי בדלך הרון ובניה וסאיר בני אסר׃
וידבר יהוה אל משה
לאמר׃ דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם
קדשי אשר הם מקדישים לי אני יהוה׃ מליל עם אהרן ועם בנוהי ויפרשון מ
מקודשיא דבני ישראל ולא יחלון ית שמא דקודשי דאנון מקדשין קדמי אנא יי׃
מר הרון ובניה באן יגאנבו אקדאס בני אסר ולא יבדלו מא סמיתה קדסא ממא
הם מקדסוה לי אנא אלה שרפתה׃ אמר אלהם לדרתיכם כל איש אשר יקרב
מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל ליהוה וטמאתו עליו ונכרתה
הנפש ההוא מלפני אני יהוה׃ אימר להון לדריכון כל גבר די יקרב מכל זרעכון
לקודשיא די יקדשון בני ישראל קדם יי וסואבתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מן קדמי
אנא יי׃ קל להם אי רגל מן נסלכם תקדם אלי אלאקדאס אלתי יקרבהא בני אסר ללה
והו פי חד נגסה ינקטע דלך אלאנסאן מן עלמי אנא אלה אלמעאקב׃ איש איש מזרע
אהרן והוא צרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר
יטהר והנגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא
ממנו שכבת זרע׃ גבר גבר מזרעא דאהרן והוא
סגיר או דאיב בקודשיא לא ייכול עד דידכי ודיקרב
בכל טמי נפשא או גבר דתפוק מניה שכבת זרעא׃
אי רגל מן נסל הרון פי מא הו אברץ או דאיב פלא יאכל
מן אלאקדאס אלי אן יטהר ומן דנא בנגאסה מיית או
רגל כרגת מנה נטפה אנסאן׃ או איש אשר יגע בכל

בכך יחפילו אין מ עבודתה״ והתקדשתם
זו פרישות ע״ז״ אביו ואמו קלל דבנות
לאחר מיתה״ דמיו בו׳ זו סקילה וכן
כל מקום שנ׳ דמיו בו דמיהם בם ולמדנו
מאוב וידעוני שנ׳ בהם באבן ירגמו
אותם דמיהם בם ופשוטו של מקרא
כמו דמו בנפשו אין נענש על מיתתו
אלא הוא שהוא גרם לעצמו שיהרג״
ואיש פרט לקטן״ אשר ינאף את אשת
אבי׳ פרט לאשת קטן למדנו שאין
לקטן קידושין ועל אין אשה איש
חייבתי לך ״אשר ינאף את אשת רעהו
פרט לאשת אחרים״ למדנו שאין
קידושין לאחרים״ מות יומת הנואף
והנואפת׃ כל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק״ תבל עשו גנאי״ אלא מבלבלין זרע האב בזרע הבן״
תשכבי אשה מכנים כמכחול בשפופרת״ ישרפו אותו ואתהן״ אי אותה יכול לומר אשתו הראשונה ישרפו שהרי
נשאה בהיתר ולא נאסרת עליו אלא אשה ואמה השנויה כאן שתיהן באיסור שנשא חמותו ואמה דיש מדרשות כו
שאומרין אין כאן אלא חמותו ואמה אתהן זאת אחת מהן ולשון יוני הנא הן אחת״ ואת הבהמה תהרוגו אם אדם

שרץ אשר יטמא לו או באדם אשר יטמא לו לכל טמאתו: או גבר דיקרב בכל רחשא
דיסתאב ליה או באנשא דיסתאב ליה לכל סאובתיה: או רג'ל דנא בכל דביב סביל'ה או
ינגס מנה או באנסאן סביל'ה אן ינגס מנה עלא צ'רוב נגאסתה: נפש אשר תגע בו
וטמאה עד הערב ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים: אנש דיקרב ביה
ויהי מסאב עד רמשא ולא ייכול מן קדשיא אלהין אסחי בסריה במיא: אי אנסאן
דנא כשי מן ד'לך פינגס אלי אלליל ולא יאכל מן אלאקדאס אלא אן יגסל בדנה במא:
ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא: ויעול שמשא וידכי
ובתר כין ייכול מן קדשיא ארי לחמיה הוא: אד' גאבת אלשמס פקד טהר ובעד ד'לך
יאכל מן אלאקדאס לאנה טעאמה: נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני יהוה
נבילא וחבירא לא ייכול לאסתאבא בהא אנא יי: ואלנבילה ואלפריסה לא יאכלהא
פיתנגס בהא אנא אללה: ושמרו את משמרתי ולא ישאו עליו חטא ומתו
בו כי יחללהו אני יהוה מקדשם: ויטרון ית מטרת מימרי ולא יקבלון עלוהי חובא
וימותון ביה ארי יחלוניה אנא יי מקדשהון: ויחפצ'ו מא אסתחפצ'תהם ולא יחמלו
ענה וזרא פיהלכון בסבבה אנא אללה מקדסהם: וכל זר לא יאכל קדש תושב כהן ושכיר
לא יאכל קדש: וכל חילוני לא ייכול קדשא תותבא דכהנא ואגירא לא ייכול קדשא:
וכל אגנבי לא יאכל קדסא חתי צ'יף אלאמאם ואגירה לא יאכל קדסא: וכהן כי יקנה
נפש קנין כספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו: וכהין ארי יקני נפש קנין
כספיה הוא ייכול ביה ויליד ביתיה אנון ייכלון בלחמיה: ואי אמאם אשתרא אנסאנא
שראא במאלה פהו יאכל מנה וכד'לך תליד ביתה הם יאכלון מן טעאמה: ובת כהן כי תהיה
לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא תאכל: ובת כהין ארי תהי לגבר חילוני היא
באפרשות קדשיא לא תיכול: ואי אבנה אמאם תזוגת רג'לא אגנביא פהי לא תאכל
מן רפאיע אלאקדאס: ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל בית
אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו: ובת כהין ארי תהי ארמלא
ומתרכא ובר לית לה ותתוב לבית אבוהא כרביותה מלחמא דאבוהא תיכול וכל
חילוני לא ייכול ביה: ואי אבנה אמאם כאנת ארמלה או מטלקה לא נסל להא
פתעוד אלי בית אביהא כחכם צבאהא מן טעאם
אביהא תאכל וסאיר אלאגנביין לא יאכלו מנה: ואיש
כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמשיתו עליו ונתן לכהן
את הקדש: וגבר ארי ייכול קדשא בשלו ויוסיף חומשיה
עלוהי ויתין לכהנא ית קדשא: ואי רג'ל אכל שיא מן
אלאקדאס סהוא פליזיד עליה מת'ל כמסה וידפעה לאמאם
ען

חטאו בהשחתה ... לא מפני שבאה
לאדם תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב
תסקלם קל וחומר לאדם שיודע להבחין
בין טוב לרע וגורם רעה לחבירו לעבור
עבירה ... ברכה אתה אומר חבר
תסדרון את כל המצות הרי דברים
קל וחומר ומה אם בהמה שאינה יודעת
... שימעטו על שבאת תקלה על ידם
... תורה ... ... וכלה המועד
את חבירו מדרך חיים לדרכי מיתה על
אחות כתה וכתה "חסד הוא" לשון ארמי חרפה חסודה ומדרשו אם תאמר קין נשא אחותו חסד עשה המקום לבנות עולמו
... "תערה" גלה וכן כל לשון ערוה גלוי הוא והיו"ד ... כמו כבה לשם דבר כמו צוה ועוה מגורת ...
... חסר ... "העטרה" ... ויש אומרים ... ויש אומרים
... ולא ... ומן האחוה ... את ... בה רבותינו יש אומרים ... על אחות אביו ... היא
... "וערות אחות אמך וגו'" ... הכתוב ... לומר ... על אחות אביו ... "אשר ישכב את
... ערוה ... "ערירים" כתרגומו בלא ולד ודומה
... ללמד על כרת האמור ... "ערירים" ...
לו ... הולך ערירי יש לו בנים קוברן אין לו בנים ... ערירים יהיו ...
יהיו ערירים ימותו אם יהיו לו בשעת עבירה ...
עבירה

ען אכרם · ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו ליהוה · ולא יחלון ית
קדשיא דבני ישראל ית דיפרשון קדם יי · ולא יבדלו אקדאס בני אסר ומא ירפעונה
ללה · והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם כי אני יהוה מקדשם · ויקבלון
עליהון חובין וחובין במיכלהון בסואבא ית קדשיהון ארי אנא יי מקדשהון · ויחמלו
ענהא דנובא ואתאמא אדא הם אכלו אקדאסהם מדאך לאני אללה מקדסהם :
וידבר יהוה אל משה לאמר · דבר אל אהרן ואל בניו
ואל כל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל
אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו ליהוה לעלה · מליל עם
אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון גבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא
בישראל דיקריב קרבניה לכל נדריהון ולכל נדבתהון דיקרבון קדם יי לעלתא · מר הרון
ובניה וסאיר בני אסר וקל להם אי רגל מן בני אסר ומן אלגריב אלדכיל פי מא בינהם
שא אן יקרב קרבאנה עלי צרוב נדורהם ותברעהם אלדי יקרבונהא ללה צעידה :
לרצונכם תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים · לרעוא לכון שלים דכר בתוריא
באמריא ובעזיא · פאמרתצא מנכם צחיחא דכרא מן אלבקר ואלצאן ואלמאעז :
כל אשר בו מום לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם · כל דביה מומא לא תקרבון
ארי לא לרעוא יהון לכון · כל מא פיה עיב לא תקדבו פאנה לא ירתצא מנכם :
ואיש כי יקריב זבח שלמים ליהוה לפלא נדר או לנדבה בבקר או בצאן תמים יהיה
לרצון כל מום לא יהיה בו · וגבר ארי יקריב נכסת קודשין קדם יי לפרשא נדרא או
לנדבתא בתורי או בענא שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה · ואי רגל שא אן
יקרב דבח סלאמה ללה תסויג נדרא או תברעא מן אלבקר או מן אלגנם פליכן צחיח
הו אלמרתצא לא יכן פיה שיא מן אלעיב · עורת או שבור או חרוץ או יבלת או גרב
או ילפת לא תקריבו אלה ליהוה ואשה לא תתנו מהם על המזבח ליהוה · עויר או
תביר או פסיק או יבלן או גרבן או חזזן לא תקרבון אלין קדם יי וקרבנא לא תתנון מנהון
על מדבחא קדם יי · מן עורא או מכסורא או מבתורא או דאת תאלול או לה גרב או
חזאז פלא תקדבוהא ללה ולא תגעלו קרבאנא מנהא עלי אלמדבח ללה · ושור
ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אתו ולנדר לא ירצה · ותור ואמר יתיר וחסיר
נדבתא תעביד יתיה ולנדרא לא יתרעי · ואי תור או
שאה כאנה נאמיה או מדמגה פאצנעהא עלי גהה
אלתברע ואמא עלי גהה אלנדר פלא ירתצא · ומעוך
וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה ובארצכם לא
תעשו · ודמריס ודרסיס ודשליף ודגזיר לא תקרבון
קדם יי ובארעכון לא תעבדון · ואלממרוס ואלמדקוק ואלמנצול

עבודה יהיה כל ימיו כמו שהוא עכשיו
נדה היא׳ השכיבה הזאת מנודה היא
ומאוסה ׳ורבותינו דרשו באמור
הערוה בה כנדה שהערוה מפורשת
בה את מקורה הערה׳ ואקרין למון
[illegible] כמו קמתי בחיי אדם שמת קרן
במשמעו ׳והבדלתם בין הבהמה הטהורה
לטמאה׳ אין צריך לומר בין פרה לחמור
שהרי מובדלים ונכרין הם אלא בין טהורה
לך לטמאה לך בין שנשחט רובו של סימן
לנשחט חציו וכמה בין רובו לחציו מלא שערה׳ אשר הבדלתי לכם לטמא׳ לאסור ׳ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי׳ אם
אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ׳ואם לאו הרי אתם של נבוכד נצר וחביריו׳ רבי אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר
אדם נפשי קצה בבשר חזיר׳ אפשי ללבוש כלאים אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי ת״ל ואבדיל אתכם
מן העמים להיות לי שתהא הבדלתכם מהם לשמי פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים ׳׳ כי יהיה בהם אוב וגו׳
כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת עדים והתראה בסקילה מאין כלם ההראה בה כרת ושגגתם חטאת וכן בכל חייבי
מיתות שנ׳ בהם כרת׳׳

ומקטוע לא תקרבוהא ללה ופי בלדאנכם לא תצנעוהא ׃ ומיד בן נכר לא תקריבו את
לחם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם ׃ ומיד בר עממין
לא תקרבון ית קרבן אלהכון מכל אלין ארי חבולהון בהון מומא בהון לא לרעוא יהון לכון ׃
ומן יד אלאמם לא תקרבו קרבאן רבכם ופיה שי מן אלעיב לאן פסאדהא מעהא והו
עיב אלדי פיהא פלא ירתצא מנכם ׃ וידבר יהוה אל משה
לאמר ׃ שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה
ירצה לקרבן אשה ליהוה ׃ תור או אמר או עז ארי יתליד ויהי שבעא יומין בתר אמיה
ומיומא תמינאה ולהלאה יתרעי לקרבנא קרבנא קדם יי ׃ אי תור או גדי או עגל ולד
פליקים סבעה איאם מע אמה ופי אליום אלתאמן פצאעדא ירתצא אן יקרב קרבאנא
ללה ׃ ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד ׃ ותורתא או סיתא לה ולברה
לא תכסון ביומא חד ׃ ואלבקרה ואלנעגה הי וולדהא לא תדבחוהמא פי יום ואחד ׃ וכי
תזבחו זבח תודה ליהוה לרצנכם תזבחו ׃ וארי תכסון נכסת תודתא קדם יי לרעוא לכון
תכסון ׃ ואדא דבחתם דבח שכר ללה פעלא מא ירתצא מנכם אד נחוה ׃ ביום ההוא
יאכל לא תותירו ממנו עד בקר אני יהוה ׃ ביומא ההוא יתאכיל לא תשארון מניה
עד צפרא אנא יי ׃ אן יכון יוכל פי דאך אליום פקט לא תבקו מנה אלי אלגד אנא אלה
אמרת בדאך ׃ ושמרתם מצותי ועשיתם אתם אני יהוה ׃ ותטרון פקודי ותעבדון יתהון
אנא יי ׃ ואחפצו וצאיאי ואעמלו בהא אנא אלה אגאזיכם כירא ׃ ולא תחללו את
שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יהוה מקדשכם ׃ ולא תחלון ית שמא דקודשי
ואתקדשנא בגו בני ישראל אנא יי מקדשכון ׃ ולא תבדלו אסם קדסי בל אתקדס פימא בין
בני אסר אנא אלה מקדסכם ׃ המוציא אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני
יהוה ׃ דאפיק יתכון מארעא דמצרים למהוי לכון לאלהא אנא יי ׃ אלמכרגכם מן בלד מצר
לאכון לכם אלאהא אנא אלה אלמעאקב ׃ וידבר יהוה אל משה
לאמר ׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם מועדי יהוה אשר תקראו אתם מקראי קדש
אלה הם מועדי ׃ מליל עם בני ישראל ותימר להון מועדיא דיי דתערעון יתהון מערעי
קדיש אלין אנון מועדי ׃ מר בני אסר וקל להם אעיאד אלה אלדי יגב אן תסמוה מגמעא
באצה הדה הי אעיאדי ׃ ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון
מקרא קדש כל מלאכה לא תעשו שבת הוא ליהוה
בכל מושבתיכם ׃ שתא יומין תתעביד עבידתא וביומא
שביעאה שבא שבתא מערע קדיש כל עבידא לא
תעבדון שבתא היא קדם יי בכל מותבניכון ׃ סתה איאם תצנע
אלצנאיע ופי אליום אלסאבע עטלה הי סבת ואסם מקדס
כל צנאעה לא תצנעו כדאך הי סבת ללה פי גמיע מסאכנכם
אלה מועדי יהוה מקראי קדש אשר
תקראו אתם במועדם ׃ אלין מועדיא דיי מערעי קדיש
דתערעון יתהון בזמניהון ׃ הדה אעיאד אלה אלדי אסמאהא
באצה אלדי יגב אן תסמוהא פי אוקאתהא ׃ בחדש הראשון

פרשת אמור

אמור אל הכהנים אמור ואמרת להזהיר
גדולים על הקטנים בני אהרן
יכול חללים תל׳ הכהנים בני אהרן אף
בעלי מומין במשמע בני אהרן ולא בנות
אהרן לא יטמא בעמיו בעוד שהמת
בתוך עמיו יצא מת מצוה כי אם לשארו
אין שארו אלא אשתו הקרובה לרבות את
הארוסה אשר לא היתה לאיש למשכב
לא יטמא מצוה לא יטמא בעל בעמיו
להחלו לא יטמא לאשתו פסולה שהוא
מחולל בה בעודה עמו וכן בשומו של
מקדש לא יטמא בעל בשארו בעוד
שהוא בתוך עמיו יש לו קוברין
שלינה את הלוה ובלוטה שלא אמרתי
בלותו שהוא להחלו להחלל הוא מכהונתו

בארבעה

בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח ליהוה: בירחא קדמאה בארבעת עסרא
לירחא בין שמשיא פסחא קדם יי: פי שהר אלאול פי יום יד מנה בין אלגרובין פסחא
ללה: ובחמשה עשר לחדש הזה חג המצות ליהוה שבעת ימים מצות תאכלו:
ובחמשת עסרא יומא לירחא הדין חגא דפטיריא קדם יי שבעא יומין פטירא תיכלון:
ופי יום כמסת עשר מן הד׳ אלשהר חג אלפטיר ללה סבעה איאם תאכלו פטירא:
ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו: ביומא
קדמאה מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון: פי אליום אלאול אסם
מקדס יכון לכם כל צנעה מכסב לא תעמלו: והקרבתם אשה ליהוה שבעת ימים
ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו: ותקרבון קרבנא קדם יי
שבעא יומין ביומא שביעאה מערע קדיש כל עבידת פלחן לא תעבדון: ותקרבו
קרבאנא ללה פי הדה אלסבעה איאם ופי אליום אלסאבע אסם מקדס כל צנעה מכסב
לא תעמלו: וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם
את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תיעלון
לארעא דאנא יהיב לכון ותחצדון ית חצדה ותיתון ית עומר ריש חצדכון לות כהנא:
מר בני אסראיל וקל להם אדא דכלתם אלבלד אלדי אנא מעטיכם פאחצדתם מן זרעהא
ואיתו בעמר אול חצאדכם אלי אלאמאם: והניף את העמר לפני יהוה לרצנכם ממחרת
השבת יניפנו הכהן: וירים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר יומא טבא ירימניה כהנא:
ויהזה מא יגב מנה אלאמאם בין ידי אללה לירתצא ענכם ואיכון תחריכה לה מן גד
עטלה: ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליהוה: ותעבדון
ביום ארמותכון ית עומרא אמר שלים בר שתיה לעלתא קדם יי: וקרבו פי יום תחריככם
לה חמלא צחיחא אבן סנתה צעידה ללה: ומנחתו
שני עשרנים סלת בלולה בשמן אשה ליהוה ריח
ניחח ונסכה יין רביעת ההין: ומנחתיה תרין עסרונין
סלתא דפילא במשח קרבנא קדם יי לאתקבלא ברעוא
ונסכיה חמרא רבעות הינא: ומעה מן טבר עשרין
סמיד מלתות בדהן קרבאנא מרציא ללה ומזאגה מן
אלכמר רבע קסט: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד
עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת
עולם לדרתיכם בכל משבתיכם: ולחים וקלי ופירוכן

לא יקרחה קרחה בראשם על מת והלא
אף ישר׳ הוזהרו על כך לא תשימו שנ׳ בישרא׳
בין עיניכם יכול לא יהא חייב על כל
הראש ת״ל בראשם ולאחרו ישראל
הכהנים בגזרה שוה נאמר כאן קרחה
ונאמר בישרא׳ קרחה מה כאן כל הראש
אף להלן כל הראש במשמע כל מקום
שיקרח בראש ומה להלן על מת אף כאן
על מת ופאת זקנם לא יגלחו לפי שנ׳
בישרא׳ לא תשחית יכול לקטו במלקט
ורהיטני לכך נאמר לא יגלחו שאינו חייב
אלא על דבר הקרוי גלוח ויש בו השחתה
והוא תער ובבשרם לא ישרטו שרטת
לפי שנ׳ בישרא׳ ושרט לנפש לא תתנו יכול
שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא
אחת ת״ל לא ישרטו שרטת לחייב על כל שריטה:
ושריטה שתיבה זו יתירה היא לדרוש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואני יודע שרט׳ קדשים יהיו על כרחם יקדישום בית דין
בכך: זונה שנבעלה בעילת ישראל האסור לה כגון חייבי כריתות או נתין או ממזר: חללה שנולדה מן הפסולים שבכהונה
כגון בת אלמנה מכהן גדול או בת גרושה וחלוצה מכהן הדיוט וכן שנתחללה מן הכהונה על ידי ביאת אחד מן הפסולין
לכהונה: וקדשתו על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש: קדש יהיה לך נהוג בו קדושה לפתוח
ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה: כי תחל לזנות כשתתחלל על ידי זנות שהיתה בה זיקת בעל וזנתה או מן
האירוסין או מן הנשואין ורבותינו נחלקו בדבר והכל מודים שלא דבר הכתוב בפנויה: את אביה היא מחללת חללה
ובזתה את כבודו שאומרים עליו ארור שזו ילד ארור שזו גדל: ועל כל נפשות מת לא׳ באהל המת: נפשות מת:

לא תיכלון עד כרן יומא הדין עד איתואיכון ית קרבנא דאלהכון קים עלם לדריכון בכל
מותבניכון: וכבזא וסויקא ופריכא לא תאכלו אלי ראת הדא אליום אלי אן תאתו בקרבאן
רבכם רסם דאהר עלי מר אגיאלכם פי גמיע מסאכנכם:
וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתת תמימת
תהיינה: ותמנון לכון מבתר יומא טבא מיום איתואיכון ית עמרא דארמותא שבע
שבוען שלמן יהוין: ואחצו לכם מן גד אלעטלה מן יום גיתכם בעמר אלתחריך סבע
אסאביע תאמה תכון: עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם
מנחה חדשה ליהוה: עד מבתר שבועתא שביעיתא תמנון חמשין יומין ותקרבון
מנחתא חדתא קדם יי: אלי גד אלאסבוע אלסאבע פיציר גמלה מא תחצונה כמסין יומא
וקרבו קרבאנא גרידא ללה: ממושבתיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים
סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה: ממותבניכון תיתון לחים ארמותא תרתין גריצן
תרין עסרונין סלתא יהוין חמיע יתאפיין בכורין קדם יי: והו אן תאתו מן מסאכנכם בכבז לא
תחריך רגיפין מן סמד יכונאן וכמירא יכבזאן המא בכור ללה: והקרבתם על הלחם שבעת
כבשים תמימם בני שנה ופר בן בקר אחד ואלים שנים יהיו עלה ליהוה ומנחתם ונסכיהם
אשה ריח ניחח ליהוה: ותקרבון על לחמא שבעה אמרין שלמין בני שנא ותור בר תורי
חד ודכרין תרין יהון עלתא קדם יי ומנחתהון ונסכיהון קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: וקרבו מע
אלרגיפין אלחמלאן צחאחא בני סנה ותורא מן אלבקר וכבשאן יכונאן צעידה ללה ולד המא
ומזאגהמא קרבאנא מקבולא מרציא ללה: ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני
כבשים בני שנה לזבח שלמים: ותעבדון צפיר בר עזין חד לחטאתא ותרין אמרין בני שנא
לנכסת קדשיא: וקרבו תורא מן אלמאעז לאלכטאה וחמלין בני סנה לדבח אלסלאמה: והניף
הכהן אתם על לחם הבכורים תנופה לפני יהוה על שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן:
וירים כהנא יתהון על לחמא דבכוריא ארמא קדם יי על תרין אמרין קדשא יהון קדם יי לכהנא:
ויחרכהא אלאמאם מע רגיפי אלבכור בין ידי אללה ען אלחמלין ותכון קדסא ללה תרפע אלי
אלאמאם: וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל
מלאכת עבדה לא תעשו חקת עולם בכל מושבתיכם
לדרתיכם: ותערעון בכרן יומא הדין מערע קדיש יהי
לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון קים עלם בכל מותבניכון
לדריכון: ואסמו ראת דאך אליום אסם מקדס יכון לכם כל
צנעה מכסב לא תעמלו רסם דאהר פי גמיע מסאכנכם
לאגיאלכם: ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת
שדך בקצרך ולקט קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם
אני יהוה אלהיכם: וכמחצדכון ית חצדא דארעכון לא
תשיצי פאתא דחקלך כמחצדך ולקטא דחצדך לא תלקיט
לעני

להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל: לא יבוא ולאמו לא יטמא: לא
בא אלא להתיר לו את מצוה: ומן המקדש
לא יצא: אינו הולך אחר המטה ועוד
מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב
אונן וכך משמעו אף אם מתו אביו ואמו
אינו צריך לצאת מן המקדש אלא עובד
עבודה: ולא יחלל את מקדש: שאינו
מחלל בכך את העבודה שהתיר לו
הכתוב הא כהן הדיוט שעבד אונן חלל:
ולא יחלל זרעו: שנולדו ממנו פסולי כהונה: ולא
יחלל זרעו: הא אם נשא אחת מן הפסולות
זרעו הימנה חלל מדין קדושת כהונה:
לחם אלהיו: מאכל אלהיו כל סעודה קרויה
לחם כמו עבד לחם רב: כי כל איש
אשר בו מום לא יקרב: אינו דין שיקרב
כמו הקריבהו נא לפחתך: חרום: שחוטמו שקוע בין שתי העינים שכוחל שתי עיניו כאחת: שרוע: שאחד מאיבריו גדול
מחבירו עינו אחת גדולה ועינו אחת קטנה או שוקו אחת ארוכה מחברתה: או גבן: שורי עיניו שגבי עיניו שערן ארוך
ושוכב: או דק: שיש לו בעיניו דוק שקורים טילא כמו הנוטה כדוק: או תבלול: דבר המבלבל את העין כגון חוט לבן המושך מן
הלבן ונוסק בסירה שהוא עוגל המקיף את השחור שקורין פרונל והחוט הזה מפסק את העוגל ונכנס בשחור ותרגום תבלול
חיליז לשון חלזון שהוא דומה לתולעת אותו החוט וכן כינוהו חכמי ישראל במומי בכור חלזון נחש ענב: גרב ילפת מיני

שחין

לעני ולגיורי תשבוק יתהון אנא יי אלהכון: ואד'א חצדתם זרע ריאצ'כם פלא תסתקצ'
טרף צ'יעתך פי חצאדך ולקיט זרעך פלא תלקטה בל ללצ'עיף ולגריב אתרכהמא
אנא אללה רבכם אנא אז'כם כירא: וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון
תרועה מקרא קדש: מליל עם בני ישראל למימר בירחא שביעאה בחד לירחא
יהי לכון נחא דוכרן יבבא מערע קדיש: מר בני אסראיל קאילא פי אלשהר אלסאבע
פי אליום אלאול מנה יכון לכם עטלה ותבויק גלבה ואסמא מקדסא: כל מלאכת
עבדה לא תעשו והקרבתם אשה ליהוה: כל עבידת פלחן לא תעבדון ותקרבון
קרבנא קדם יי: כל צנעה מכסב לא תעמלו וקרבו קרבאנא זאירא ללה:
וידבר יהוה אל משה לאמר: אך בעשור לחדש השביעי הזה יום
הכפורים הוא מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשתיכם והקרבתם אשה ליהוה:
ברם בעסרא לירחא שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא מערע קדיש יהי לכון ותענון ית
נפשתכון ותקרבון קרבנא קדם יי: אמא פי אליום אלעאשר מן הד'א אלשהר אלסאבע פהו יום
גפראן אסם מקדס יכון לכם ואגיעו אנפסכם וקרבו קרבאנא זאירא ללה: וכל
מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה כי יום כפרים הוא לכפר עליכם לפני יהוה אלהיכם:
וכל עבידא לא תעבדון בכרן יומא הדין ארי יומא דכפוריא הוא לכפרא עליכון קדם יי
אלהכון: וכל צנעה לא תצנעו פי ד'את הד'א אליום לאנה יום גפראן לכם יסתגפר בה ענכם
בין ידי אללה רבכם: כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: ארי
כל אנש דלא יתעני בכרן יומא הדין וישתיצי מעמיה: וכל אנסאן בעד לם יצום פי
ד'את הד'א אליום ינקטע מן קומה: וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה
והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה: וכל אנש די יעביד כל עבידא בכרן יומא הדין
ואוביד ית אנשא ההוא מגו עמיה: וכל אנסאן עמל שיא מן אלצנאיע פי ד'את הד'א אליום
ינקטע מן קומה: כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדרתיכם בכל מושבתיכם: כל
עבידא לא תעבדון קים עלם לדריכון בכל מותבניכון: וכל צנעה לא תעמלו רסם אלדהר
עלי מר אגיאלכם פי גמיע מסאכנכם: שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשתיכם
בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם: שבא שבתא הוא לכון ותענון
ית נפשתכון בתשעה לירחא ברמשא מרמשא עד
רמשא תנוחון ניחכון: הי סבת עטלה לכם תגיעו
אנפסכם מן עשיה אלתאסע אלי עשיה אליום אלתאני ותעטלו
עטלכם: וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש

שחין הם גרב א החרס שחין היבש מבפנים
ומבחוץ. ילפת היא חזזית המצרית ולמה
נקראת ילפת שמלפפת והולכת עד יום
המיתה והיא לח מבחוץ ויבש מבפנים שנ'
ובמקום אחר קורא לגרב שחין הלח מבחוץ
ויבש מבפנים שנ' ובגרב ובחרס כשסמך
גרב אצל חרס קורא לילפת גרב וכשהוא
סמוך אצל ילפת קורא לחרס גרב כך
מפורש בבכורות. מרוח אשך שני התפוחים

מרים כתותין שבחדיו מרוססין שביצים שלו כתותין נפרקין כתותי כתותי ישרגו. כל איש אשר בו מום לרבות שאר ממזגין. מום בו
בעוד מומו בו פסול הא אם עבר מומו כשר. לחם אלהיו כל מאכל קרוי לחם. מקדשי הקדשים אלו קדשי הקדשים. ומן הקדשים
יאכל אלו קדשים קלים ואם נאמרו קדשי הקדשים למה נאמרו קדשים קלים אם לא נאמר הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל
בעל מום שמצינו שהותרו לזר שאכל משה בשר המלואים אבל בחזה ושוק של קדשים קלים לא יאכל שלא מצינו זר חולק
בהן לכך נאמרו קדשים קלים כך מפורש בזבחים. אך אל הפרכת להזות שבע הזאות שעל הפרכת. ואל המזבח החיצון ושניהם
הוצרכו לכתוב ומפורש בתורת כהנים. ולא יחלל את מקדשי שאם עבד עבודתו מחוללת לפסול. וידבר משה המדובר הזאת.

השביעי הזה חג הסכות שבעת ימים ליהוה ׃ מליל עם בני ישראל למימר בחמשת
עסרא יומא לירחא שביעאה הדין חגא דמטליא שבעה יומין קדם יי ׃ מר בני אסר
קאילא פי אליום אלכאמס עשר מן הדא אלשהר אלז חג אלמצאל סבעה איאם ללה ׃ ביום
הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו ׃ ביומא קדמאה מערע קדיש כל
עבידת פלחן לא תעבדון ׃ פי אליום אלאול אסם מקדס יכון לכם כל צנעה מכסב לא
תעמלו ׃ שבעת ימים תקריבו אשה ליהוה ביום השמיני מקרא קדש יהיה לכם
והקרבתם אשה ליהוה עצרת הוא כל מלאכת עבדה לא תעשו ׃ שבעה יומין תקרבון
קרבנא קדם יי ביומא תמינאה מערע קדיש יהי לכון ותקרבון קרבנא קדם יי כנישין תהון
כל עבידת פלחן לא תעבדון ׃ ופי הדה אלסבעה אלאיאם קרבו קרבאנא זאידא ללה
ופי אליום אלתאמן אסם מקדס יכון לכם וקרבו פיה קרבאנא זאידא ללה ואמכתו פי קדסה
וכל צנעה מכסב לא תעמלו ׃ אלה מועדי יהוה אשר תקראו אתם מקראי קדש כ'
להקריב אשה ליהוה עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו ׃ אלין מועדיא דיי דתערעון
יתהון מערעי קדיש לקרבא קרבנא קדם יי עלתא ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין פתגם יום
ביומיה ׃ הדה אעיאד אללה אלדי יגב אן תסמוהא מאסמא כאצה וקרבו פיהא קרבאנא
ללה מן צעידה וכבר ודבח ומזאג ואמר כל יום ביומה ׃ מלבד שבתת יהוה ומלבד
מתנותיכם ומלבד כל נדריכם ומלבד כל נדבתיכם אשר תתנו ליהוה ׃ בר משבתא דיי
ובר ממתנתכון ובר מכל נדריכון ובר מכל נדבתכון דתתנון קדם יי ׃ מא כלא סבות אלה ומא
כלא עטאיאכם ונדורכם ותברעכם אלדי תגעלונהא ללה ׃ אך בחמשה עשר יום לחדש
השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג יהוה שבעת ימים ביום הראשון שבתון
וביום השמיני שבתון ׃ ברם בחמישת עסרא יומא לירחא שביעאה במכנשכון ית
עללתא דארעא תחגון ית חגא קדם יי שבעה יומין ביומא קדמאה נייחא וביומא תמינאה
נייחא ׃ ואמא פי אליום אלכאמס עשר מן אלשהר אלסאבע פי אואן גמעכם גלה אלארץ תחגו
חג ללה ז איאם פי אליום אלאול עטלה ופי אליום אלתאמן עטלה ׃ ולקחתם לכם ביום הראשון
פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל
ושמחתם לפני יהוה אלהיכם שבעת ימים ׃ ותסבון לכון
ביומא קדמאה פירי אילנא אתרוגין ולולבין והדסין
וערבין דנחל ותחדון קדם יי אלהכון שבעה יומין ׃ וכדו
לכם פי אליום אלאול מן תמר שגר אלתרנג ומן קלב אלנכל ומן
אגצאן שגר עליל צנעה אלאצפר ומן גרב אלואד ואפרחו בין ידי
אללה רבכם סבעה איאם ׃ ותחגתם אתו חג ליהוה שבעת
ימים

אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל להזהיר בית דין
על הכהנים ׳׳ וינזרו אין נזירה אלא פרישה וכן
הוא אומר וינזרו מאחרי נזורו אחור יפרשו
מן הקדשים בימי טומאתן ׳׳ וינזרו מקדשי
בני ישראל אשר הם מקדישים לי ולא יחללו את
שם קדשי סרס המקרא ודרשהו ׳׳ אשר הם
מקדישים לי לרבות קדשי כהנים עצמן ׳׳
כל איש אשר יקרב אין קריבה זו אלא אכילה
וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילה קדשים
בטומאה בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע
אזהרה לאוכל ולמדוה רבותינו מגזרה
שוה ואם תאמר שחייב על הנגיעה שהרי נאמר
כרת על האכילה בצו את אהרן שתי כריתות זו אצל זו ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחייבו על האכילה וכן נדרש בת״כ
וכי יש נוגע חייב אם כן מה תלמוד לומר יקרב משיכשר ליקרב שאין חייבין עליו משום טומאה אלא אם כן קרבו מתיריו ׳׳ ואם תאמר
שלש כריתות בטומאת כהנים למה כבר נדרשו במסכת שבועות אחת לכלל ואחת לפרט וכו ׳׳ וטומאתו עליו וטומאת
האדם עליו יכול בבשר הכתוב מדבר וטומאתו של בשר עליו ובטהור שאכל את הטמא הכתוב מדבר על כרחך ׳׳ ונכרתה וגו׳ יכול עמד
ממקומו ומעט אתה למד במי שטומאתו פורחת ממנו הכתוב מדבר וזהו האדם שיש לו טהרה בטבילה ׳׳ בכל שרץ
זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר תלמוד לומר אני יי בכל מקום אני ׳׳ בכל טמא נגע במי שנטמא במת ׳׳ בכל שרץ
אשר יטמא לו בשיעור הראוי לטמא בכעדשה ׳׳ או באדם במת ׳׳ אשר יטמא לו בשיעורו לטמא והוא כזית ׳׳ לכל טומאתו
לרבות נוגע בזב וזבה נדה ויולדת ׳׳ נפש אשר תגע בו באחד מן הטמאים הללו ׳׳ ואחר יאכל מן הקדשים נדרש ביבמות

ימים בשנה חקת עולם לדרתיכם בחדש השביעי תחגו אתו: ותיחגון יתיה חגא קדם יי שבעה
יומין בשתא קים עלם לדריכון בירחא שביעאה תיחגון יתיה: והגו דאדר חג ללה סבעה
איאם פי אלסנה כדאך רסם אלדהר עלי ממר אגיאלכם פי אלשהר אלסאבע תחגונה: בסכות
תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת: במטליא תתבון שבעה יומין כל
יציביא בישראל יתבון במטליא: ואגלסו פי אלמטאל סבעה איאם לאמרי וכל צריח מן אל
אסראיל יגלסון פי אלמטאל: למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי
אתם מארץ מצרים אני יהוה אלהיכם: בדיל דידעון דריכון ארי במטלת ענני אותיבית
ית בני ישראל באפקותי יתהון מארעא דמצרים אנא יי אלהכון: לכי יעלם אגיאלכם אני
אגלסת בני אסר פי צלאל מן גמאמי חין אכרגתכם מן בלד מצר אנא אללה רבכם צאדק
אלועד: וידבר משה את מועדי יהוה אל בני ישראל: ומליל משה ית סדר מועדיא דיי ואלפינון
לבני ישראל: פכאטב מוסי באעיאד אללה לבני אסר: וידבר יהוה
אל משה לאמר: צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד:
פקיד ית בני ישראל ויסבון לך משח זיתא דכיא כתישא לאנהרא לאדלקא בוציניא תדירא:
אומר בני אסר באן יאתוך בדהן זית לאיף מדקוק לאצאה לתסרג בה אלסרג דאימא: מחוץ
לפרכת העדת באהל מועד יערך אתו אהרן מערב עד בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם
לדרתיכם: מברא לפרכתא דסהדותא במשכן זמנא יסדר יתיה אהרן מרמשא עד צפרא
קדם יי תדירא קים עלם לדריכון: כארג סגף אלשהאדה פי קבא אלמחצר ינצדה הרון מן אלעשי
אלי אלצבאח בין ידי אללה דאימא רסם אלדהר עלי ממר אגיאלהם: על המנרה הטהרה יערך
את הנרת לפני יהוה תמיד: על מנרתא דכיתא יסדר ית בוציניא קדם יי תדירא: עלי אלמנארה
אלכאלצה ינצדהא בין ידי אללה דאימא: ולקחת סלת ואפית אתה שתים
עשרה חלות שני עשרנים יהיה החלה האחת: ותסב סלתא ותיפי יתה תרתא עשרי גריצן
תרין עשרונין תהי גריצתא חדא: וכד סמידא ואכבזה יב גרדקה ולתכון כל גרדקה
מן עשרין: ושמת אתם שתים מערכות שש המערכת על השלחן הטהר לפני יהוה: ותשוי
יתהון תרתין סדרין שית סדרא על פתורא דכיא קדם יי: ואגעלהא צפין סתה פי כל צף עלי אל
מאידה אלכאלצה בין ידי אללה: ונתת על המערכת לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה
אשה ליהוה: ותתין על סדרא לבונתא דכיתא ותהי ללחים
לאדכרא אקרבנא קדם יי: ואגעל עלי כל צף לבאנא דכייא
ויכון ען אלכבז פיחא מקרבא ללה: ביום השבת ביום השבת
יערכנו לפני יהוה תמיד מאת בני ישראל ברית עולם: ביומא
דשבתא ביומא דשבתא יסדריניה קדם יי תדירא מן בני ישראל
קים עלם: ופי כל יום סבת ינצדה בין ידי אללה דאימא מן בני אסר

בתרומה שמותר לאכלה בהערב השמש
מן הקדשים ולא כל הקדשים נבלה וטרפה
לא יאכל לטמאה בה בענין הטומאה
הזהיר כאן שאם אכל נבלת עוף טהור
שאין בה טומאת מגע ומשא לא טמאתו
אכילה בבית הבליעה אסור לאכול
בקדשים וצריך לומר וטרפה מה שיש
במינו טרפה יצא נבלת עוף טמא שאין
במינו טרפה ושמרו את משמרתי
מלאכול תרומה בטומאת הגוף ומתו בו מלמד
שהיא מיתה בידי שמים לא יאכל קדש בתרומה הכתוב מדבר שכל הענין דבר בה תושב כהן ושכיר תושבו של כהן ושכירו
לפי כך תושב זה נקוד פתח לפי שהוא דבוק ואיזהו תושב זה נרצע שהוא קנוי לו עד היובל ואיזהו שכיר זה קנוי קנין שנים שיוצא
בשש בא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי לאדוניו לא יאכל בתרומתו וכהן כי יקנה נפש עבד כנעני שקנוי לגופו ויליד ביתו
אלו בני השפחות ואשת כהן אוכלת בתרומה מן המקרא הזה שאף היא קנין כספו ועוד למד ממקרא אחר כל טהור בביתך
וגו' בספרי לאיש זר ללוי וישראל אלמנה וגרושה מן האיש הזר וזרע אין לה ממנו ושבה וכו' אם יש לה זרע ממנו
אסורה בתרומה כל זמן שהזרע קיים וכל זר לא יאכל בו לא בא אלא להוציא את האונן שמותר בתרומה גזרת מסורת לך

עהד אלדהר׃ והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו במקום קדש כי קדש קדשים הוא לו מאשי יהוה
חק עולם׃ ותהי לאהרן ולבנוהי וייכלוניה באתר קדיש ארי קדש קודשין הוא ליה
מקרבניא דיהוה קים עלם׃ תם ירפע לאהרון ובניה יאכלונה פי מוצע מקדס לאנה לה מן
כואץ קראבין אללה רסם אלדהר׃ ויצא בן אשה ישראלית
והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי׃
ונפק בר אתתא בת ישראל והוא בר גבר מצראי בגו בני ישראל ואתנציאו במשריתא
בר אתתא בת ישראל וגברא בר ישראל׃ ולמא אקאם אבן אמראה אסראיליה והו אבן רגל
מצרי פימא בין בני אסראיל פתנאצו פי אלעסכר הדי אבן אלאסראיליה ורגל אסראילי׃ ויקב
בן האשה הישראלית את השם ויקלל ויביאו אתו אל משה ושם אמו שלמית בת
דברי למטה דן׃ ופריש בר אתתא בת ישראל ית שמא וארגיז ואיתיאו יתיה לות משה
ושום אמיה שלמית בת דברי לשבטא דדן׃ פסב אבן אלאמראה אלאסם ושתמה ואתו
בה אלי מוסי וכאן אסם אמה שלומית אבנה דברי מן סבט דן׃ ויניחהו במשמר לפרש
להם על פי יהוה׃ ואסריוהי בבית מטרא עד דיתפרש להון על גזירת מימרא דיי׃
פוצעוה פי אלחבס לאנה ליבין להם אמלה על קול אללה׃ וידבר יהוה
אל משה לאמר׃ הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה וסמכו כל השמעים את ידיהם
על ראשו ורגמו אתו כל העדה׃ אפיק ית דארגיז למברא למשריתא ויסמכון כל
דשמעו ית ידיהון על רישיה ויתרגמון יתיה כל כנשתא׃ אכרג אלשאתם אלי כארג
אלעסכר ויסנד כל מן סמעה אידיהם עלי ראסה וירגמוה גמיע אהל אלמחצר׃ ואל
בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו׃ ועם בני ישראל
תמליל למימר גבר גבר ארי ירגיז קדם אלהיה ויקביל חוביה׃ ומר בני אסראיל קאילא
אי רגל שתם רבה פקד חמל וזרה עצימא׃ ונקב שם יהוה מות יומת רגום ירגמו בו כל
העדה כגר כאזרח בנקבו שם יומת׃ ודיפריש שמא דיי אתקטלא יתקטיל מרגם ירגמון
ביה כל כנשתא כגיורא כיציבא בפרשותיה שמא יתקטיל׃ ומן סבה כדאך פליקתל
קתלא ולירגמוה גמיע אלמחצר רגמא אלדכיל כאלצריח סוא אי אלאסם סב פאסם פלי
יקתל׃ ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת׃ וגבר ארי יקטול כל נפשא דאנשא א
אתקטלא יתקטיל׃ ואי אנסאן קתל נפסא מן נפוס אלנאס פליקתל קתלא׃ ומכה נפש
בהמה ישלמנה נפש תחת נפש׃ ודיקטול נפש בעירא
ישלמנה נפשא חלף נפשא׃ ומן קתל בהימה יקלם מתלהא
נפסא בדל נפס׃ ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן
יעשה לו׃ וגבר ארי יתין מומא בחבריה כמא דעבד כין
יתעביד ליה׃ ואי אנסאן געל עיבא פי אחר מן אמתה כמא
צנע כדאך יצנע בה׃ שבר תחת שבר עין תחת עין שן
תחת

וכל אנינות׳׳ כי יאכל קדש׳ תרומה׳׳ ונתן
לכהן את הקדש׳ דבר הראוי להיות קדש
שאינו פורע לו מעות אלא פירות של חולין והן
נעשין תרומה׳׳ ולא יחללו וגו׳ להאכילם
לזרים׳׳ והשיאו אותם את עון אשמה
עון באכלם את קדשיהם שהובדלו לשם
תרומה וקדש ונאסרו עליהם׳ ואונקלוס
שתרגם במיכלהון בסאבא שלא לצורך
תרגמו כן׳׳ והשיאו אותם׳ זה אחד משלשה
אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה
שמדברים באדם עצמו וכן ביום מלאת ימי נזרו יביא
אותו הוא יביא את עצמו וכן ויקבר אותו בגי הוא קבר את עצמו כן נדרש בספרי׳׳ נדריהם׳ הרי על׳ נדבותם׳ הרי זו׳׳
לרצונכם׳ הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני שיהא לכם לרצון׳ ואיזהו הראוי לרצון׳ תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים
אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות ואינו נפסל במום אלא בחסרון אבר׳׳ לפלא נדר׳ להפריש בדבורו׳׳ עורת׳ שם דבר
של מום עורון בלשון נקבה שלא יהא בו מום של עורון׳׳ או שבור׳ לא יהיה׳ יבלת׳ ורואה בלבנו׳׳ גרב׳ מין חזזית וכן ילפת והשן ילפת כמו אנשון
או שנקבה וכן שפתו שנסדקה או נבקעה׳׳

שאחווה

תחת שן כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו: תברא חלף תברא עינא חלף עינא שינא חלף
שינא כמא דיהב מומא באנשא כין יתיהיב ביה: לאכסר בדלהא ולאקלע בדלהא ולאסן
בדלהא כמי יגעל עיבא פי אנסאן כדאך יגעל פיה: ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת:
ודיקטול בעירא ישלמנה ודיקטול אנשא יתקטיל: ומן צרב בהימה פליגרם מתלהא
ומן צרב אנסאנא ומאת פליקתל קתלא: משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח יהיה כי
אני יהוה אלהיכם: דינא חד יהי לכון כגיורא כיציבא יהי ארי אנא יי אלהכון: שריעה
ואחדה תכון לכם ללגריב וללצריח סואא לאני אללה רבכם אלאחד: וידבר משה אל בני
ישראל ויוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה וירגמו אתו אבן ובני ישראל עשו כאשר
צוה יהוה את משה: ומליל משה עם בני ישראל ואפיקו ית דארגיז למברא למשריתא
ורגמו יתיה באבנא ובני ישראל עבדו כמא דפקיד יי ית משה: פכלם מוסי בדלך בני אסר
פי פאיד מא נזל עליהם כמי אמר אללה מוסי:

קכ״ד פסו׳ סימ״ן תע״די

וידבר יהוה אל משה בהר סיני לאמר: ומליל יי עם משה
בטורא דסיני למימר: תם כלם אללה מוסי פי טור סיני תכלימא: דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם ושבתה הארץ שבת ליהוה: מליל עם
בני ישראל ותימר להון ארי תיעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותשמיט ארעא שמטתא
קדם יי: מר בני אסראיל וקל להם אדא דכלתם אלי בלד אלדי אנא מעטיכם פעטלו אלארץ עטלה
ללה: שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה: שית שנין תזרע
חקלך ושית שנין תכסח כרמך ותכנוש ית עללתה: את תבקי סת סנין תזרע צ׳יעתך וסת סנין
תרפק כרמך ותגמע גלתהא: ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת ליהוה שדך
לא תזרע וכרמך לא תזמר: ובשתא שביעתאה שמטתא יהי לארעא דתשמיט קדם יי
חקלך לא תזרע וכרמך לא תכסח: ופי אלסנה אלסאבעה היסבת לאלארץ והי סבה ללה לא
תזרע צ׳יעתך ולא תרפק כרמך: את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצר שנת
שבתון יהיה לארץ: ית כתי חצדך לא תחצוד וית ענבי שבקך לא תקטוף שנת שמטתא יהי
לארעא: וכלף זרעך פלא תחצדה ופאר מן ענבך פלא תקטפה לאנהא סנה עטלה ללארץ:
והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך:
ותהי שמטת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך ולתותבך דדיירין עמך:
ויכון מא ינבת פי אלארץ אלמעטלה לכם מאכלא לך ולעבדך
ולאמתך ואגירך וצ׳יפך אלמקימין מעך: ולבהמתך ולחיה
אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל: ולבעירך ולחיתא

שתחנה בו עד יום מיתה שאין לה רפואה
לא תקריבו שלשה פעמים להזכיר על
הקדשים ועל שחיטתן ועל זריקת דמן
וחטה לא תתנו ואזהרת הקטרת שרוע
אבר גדול מחבירו קלוט פרסותיו קלוטות

נדבה תעשה אותו לבדק הבית ולנדר למזבח לא ירצה אי זה הקדש בא לרצות הוי אומר זה הקדש המזבח ומעוך וכתות
ונתוק וכרות בבלים או בגיד מעוך ביצים מעוכין ביד כתות כתושים יותר ממעוך נתוק תלושין ביד עד שנפסקו חוטים
שתלויים בהם אבל נתונים הם בתוך הכיס והכיס לא נתלש וכרות כרותין בכלי ועודן בכיס ומעוך תרגומו ודיריס והוא
לשונו בארמית כי כתישה וכתות תרגומו ודדיס כמו הבית הגדול רסיסים בקיעות דקות וכן קנה המרוסס ובארצכם
לא תעשו דבר זה לסרס שום בהמה וחיה ואפילו טמאה לכך נאמר בארצכם לרבות כל אשר בארצכם שאי אפשר לומר
לא נצטוו על הסירוס אלא בארץ שהרי סירוס חובת הגוף הוא וכל חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ ומיד בן נכר
[illegible] שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעל מום ואעפ״י שלא נאסרו בעלי מומין לקרבן בני נח
אלא מחוסרי אבר זאת נוהגת בבמה שבשדות אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבו אבל תמימים תקבלו מהם

רבארעך תהיה כל תבואתה לאכל: ולבהאימך ולוחש אלדי פי ארצך תכון גמיע גלתהא
מאכלא: וספרת לך שבע שבתת שנים שבע שנים שבע פעמים
והיו לך ימי שבע שבתת השנים תשע וארבעים שנה: ותמני לך שבע שמטן דשנין
שבע שנין שבע זמנין ויהון לך שבע שמטין דשנין ארבעין ותשע שנין: ותם ארבע
סבע סנין עטלה ור׳ אך וסבע סנין סבע מראר פיציר גמלה דיאך תסעה וארבעין
סנה: והעברת שופר תרועה בחדש השבעי בעשור לחדש ביום הכפרים תעבירו
שופר בכל ארצכם: ותעבר שופר יבבא בירחא שביעאה בעשרא לירחא ביומא
דכפוריא תעברון שופרא בכל ארעכון: ואנדב בבוק מגלב פי אלשהר אלסאבע פי
עאשר סנה והו יום אלגפראן אצרבו פיה בבוק פי גמיע בלדכם: וקדשתם את שנת
החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל ישביה יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש
אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשבו: ותקדשון ית שנת חמשין שנין ותקרון חירותא
בארעא לכל יתבהא יובלא היא תהי לכון ותתובון גבר לאחסנתיה וגבר לזרעיתיה
תתובון: וקדסו הדה סנה אלכמסין סנה אלאטלאק ונאדו בעתק פי אלבלד לגמיע אהלה
פתכון לכם אטלאק ירגע פיהא כל אמר אלי עשירתה ואלי חוזה: יובל הוא שנת החמשים
שנה תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו את ספיחיה ולא תבצרו את נזריה: יובלא
היא שנת חמשין שנין תהי לכון לא תזרעון ולא תחצדון ית כתהא ולא תקטפון ית
שבקהא: ומן שרוט הדה סנה אלכמסין סנה אלאטלאק אן לא תזרעו פיהא ולא תחצדו
כלפהא ולא תקטפו מראדהא: כי יובל הוא קדש תהיה לכם מן השדה תאכלו את
תבואתה: ארי יובלא היא קודשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית עללתה: לאנהא סנת
אטלאק תכון לכם מקדסה מן אלצחרי תאכלו גלתהא מבאחא: בשנת היובל הזאת
תשבו איש אל אחזתו: בשתא דיובלא הדא תתובון גבר לאחסנתיה: ופי הדה סנה אל
אטלאק ירגע כל אמר אלי חוזה: וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל
תונו איש את אחיו: וארי תזבנון זבינין לחברכון או תזבנון מיד חברכון לא תונון גבר ית
אחוהי: ואדי בעתם ביעא לצאחבך או אבתעתם מנה
פלא יגבן כל ואחד אכיה: במספר שנים אחר היבל
תקנה מאת עמיתך במספר שני תבואת ימכר לך:
במנין שניא בתר יובלא תזבון מן חברך במנין שני
עללתא יזבין לך: באחצא סנין מן בעד סנה אלאטלאק
תשתרי מן צאחבך ובאחצא סני גלתהא יביעך הו:
לפי

לכך נאמר למעלה איש איש לרבות את
הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל
משחתם חבולהון לא ירצו לכם לכפר
עליכם כי ילד פרט ליוצא דופן והוציא את
בנו נוהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן
ואינו נוהג בזכרים ומותר לשחוט
האב והבן אותו ואת בנו אף בנו ואותו ב
במשמע לרצונכם תזבחו תחלת זביחתכם
היזהרו שתהא לרצון לכם ומהו הרצון ביום
ההוא יאכל לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה

על מנת כן לאכלו לאחר שאם תחשבו
על מנת כן תשחטוהו ועל מנת לאכלו [illegible] שפסול בשחיטת קדשים ואף על פי שפרא
כי מחשבת פסול לא יהא לכם לרצון דבר אחר לרצונכם [illegible] ביום ההוא יאכל לא בא להזהיר את
[illegible] לשני ימים [illegible] לאוכלים ליום אחד שתהא זביחתן על מנת לאוכלן [illegible] ולא יכל
שתהא שחיטה על מנת כן [illegible] כבר כתוב ובשר זבח תודת שלמיו וגו׳ אני ה׳ [illegible] על הדבר
[illegible] ושמרתם זו המשנה ועשיתם זה המעשה ולא תחללו [illegible] על דברי [illegible] ולא תחללו מה תלמוד
[illegible] ונקדשתי [illegible] בתוך בני ישראל [illegible] על מנת [illegible] שכל המוסר
[illegible] על מנת [illegible] חנניה מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן על מנת הנס [illegible] לא ידעו להוי לך
[illegible] על מנת [illegible] המוציא אתכם על מנת כן אני ה׳ נאמן לשלם שכר דבר אל בני ישראל ואמרת
[illegible] שיהיו ישראל [illegible] על [illegible] לעבות [illegible]
עשה מועדות [illegible] את השנה על [illegible] מועדות [illegible] עליו כאלו חלל את השבתות
לירושלם ששת ימים וגו׳ מה ענין שבת [illegible] אלה מועדי ה׳ [illegible] בעבור שנה [illegible] בקדוש
[illegible] את המועדות [illegible] את השבתות [illegible] והקרבתם אשה וגו׳ הם המוספין האמורים ב
[illegible] בין הערבים [illegible] פסח לה׳ הקרבת קרבן ששמו פסח

לפי רב השנים תרבה מקנתו ולפי מעט השנים תמעיט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר לך׃ לפום סגיות שניא תסגי זבינוהי ולפום זעירות שניא תזער זבינוהי ארי מנין עללתא הוא מזבין לך׃ פעלי קדר כתרה אלסנין יגב אן הכתר לה אלתמן ועלי קדר קלתהא יגב אן תקלל לה אלתמן לאנה אנמא יביעך גלה מחצאה׃ ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם׃ ולא תונון גבר ית חבריה ותדחל מאלהך ארי אנא יי אלהכון׃ ולא יגבן כל ואחד צאחבה ולתפרק אנא אלה רבכם אלמעאקב׃ ועשיתם את חקתי ואת משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם על הארץ לבטח׃ ותעבדון ית קימי וית דיני תטרון ותעבדון יתהון ותתבון על ארעא לרחצן׃ ואעמלו ברסומי ואחכאמי ואחפצוהא ואעמלו בהא ואסכנו אלבלד ואתקין׃ ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה׃ ותתן ארעא איבהא ותיכלון למסבע ותתבון לרחצן עלה׃ תכרג לכם אלארץ תמרהא פתאכלו הניא ותקימון בהא ואתקין׃ וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו׃ וארי תימרון מא ניכול בשתא שביעיתא הא לא נזרע ולא נכנוש ית עללתנא׃ פאן קלתם מא נאכל פי אלסנה אלסאבעה אד לא נזרע ולא נגמע גלתנא׃ וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים׃ ואפקיד ית ברכתי לכון בשתא שתיתאה ותעביד ית עללתא לתלת שנין׃ פאנא אמר בברכתי לכם פי אלסנה אלסאדסה פתכפיכם גלתהא ג סנין׃ וזרעתם את השנה השמינת ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית עד בוא תבואתה תאכלו ישן׃ ותזרעון ית שתא תמיניתא ותיכלון מן עללתא עתיקא עד שתא תשיעיתא עד מיעל עללתה תיכלון עתיקא׃ ותזרעון פי אלסנה אלתאמנה ואנתם תאכלון מן גלתהא עתיקא אלי אלסנה אלתאסעה אלי מגי גלתהא תאכלון עתיקא׃ והארץ לא תמכר לצמיתת כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי׃ וארעא לא תזדבן לחלוטין ארי דילי ארעא ארי דיירין ותותבין אתון קדמי׃ ואלארץ פלא תבאע בתאתא לאנהא לי ואנמא אנתם אצייאף וסכאן מעי׃ ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ׃ ובכל ארע אחסנתכון פרקנא תתנון לארעא׃ ופי גמיע בלד חוזכם אגעלו ולאיה לארץ׃ כי ימוך אחיך ומכר מאחזתו ובא גאלו הקרב אליו וגאל את ממכר אחיו׃ ארי יתמסכן אחוך ויזבין מאחסנתיה וייתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק

בפרשת פינחס ולמה נאמרו כאן לומר לך שאין המוספין מעכבין זה את זה והקרבתם חשה ליין מכל מקום אם אין פרים הבא אלים ואם אין פרים ואלים הבא כבשים שבעת ימים כל מקום שנ׳ שבעת שם דבר הוא שבוע של ימים ש״ט נה בלעז וכן כל לשון שמנת ששת חמשת שלשת מלאכת עבודה אפי׳ מלאכות החשובות לכם עבודה וצורך שיש חסרון כיס בבטלה שלהן כגון דבר האבד כך הבנתי מתורת כהנים דתני יכול אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת עבודה וכו׳ ראשית קצירכם שתהא ראשונה לקציר עומר עשירית האיפה כך היתה שמה כמו והעומר עשירית האיפה הוא׳ והניף כל תנופה מוליך ומביא מעלה ומוריד מוליך ומביא לעצור רוחות רעות מעלה ומורי׳ לעצור טללים רעים לרצנכם אם תקריבו כמשפט זה יהיה לרצון לכם ממחרת השבת ממחרת יו״ט הראשון של פסח שאם אתה אומר שבת בראשית אי אתה יודע איזהו ועשיתם כבש חובה לעומר הוא בא ומנחתו מנחת נסכיו שני עשרונים כפולה היתה ונסכו יין רביעית ההין אעפ״י שמנחתו כפולה אין נסכיו כפולים וקלי קמח עשוי מכרמל רך שמייבשין אותו בתנור וכרמל הן קליות שקורין גרני״ש בכל מושבותיכם נחלקו בו חכמי ישראל יש שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ ויש אומרים לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה מכבשו וחלקו ממחרת השבת ממחרת יום טוב תמימות תהיינה מלמד

ית זביני אחוהי ׃ ואדי תמאהן אכיך ובאע שיא מן חוזה פיאת ולייה שאקרב אליה
ותולא ביע אכיה ׃ ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא כדי גאלתו ׃ וגבר ארי
לא יהי ליה פריק ותדביק ידיה וישכח כמסת פרקניה ׃ ואי רגל לם יכן לה ולי פנאלה ידה
ואצאב כמקדאר פכאכה ׃ וחשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר
לו ושב לאחזתו ׃ ויחשיב ית שני זבינוהי ויתיב ית מותרא לגבר דזבין ליה ויתוב לאחסנתיה ׃
פליחסב סני ביעה וירד אלפאצל אלי אלרגל אלדי באעה וירגע אלי חוזה ׃ ואם לא מצאה ידו די
השיב לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו עד שנת היבל ויצא ביבל ושב לאחזתו ׃ ואם לא
אשכחת ידיה כמסת דיתיב ליה ויהי זבינוהי ביד דזבן יתיה עד שתא דיובילא ויפוק
ביובילא ויתוב לאחסנתיה ׃ ואן לם תנל ידה מקדאר מא ירד עליה פליבק ביעה פי יד
משתרי לה אלי סנה אלאטלאק ויכרג פיהא וירגע אלי חוזה ׃ ואיש כי
ימכר בית מושב עיר חומה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו ׃ וגבר
ארי יזבין בית מותב קרתא מקפא שורא ויהי פרקניה עד משלם שתא דזבינוהי עדן בעדן
יהי פרקניה ׃ ואי רגל באע ביתא מסכנא פי קריה להא סור פלתכון בצאר אלי אנקצא
סנה מן יום ביעה ויכון פכאכה חולא ׃ ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה וקם הבית
אשר בעיר אשר לא חומה לצמיתת לקנה אתו לדרתיו לא יצא ביבל ׃ ואם לא יתפריק
עד משלם ליה שתא שלמתא ויקום ביתא דבקרתא דליה שורא לחלוטין לדזבן יתיה
לדרוהי לא יפוק ביובילא ׃ ואן לם יפתכה אלי אן כמלה סנה תאמה פקד תבת אלבית אלדי פי
אלקריה אלדי להא סור בתאתא למשתרי ולאנסלה ולא יכרג פי סנה אלאטלאק ׃ ובתי
החצרים אשר אין להם חמה סביב על שדה הארץ יחשב גאלה תהיה לו וביבל יצא ׃
ובתי פצחיא דלית להון שור מקף סחור סחור על חקל ארעא יתחשבון פרקנא יהי להון וביובילא
יפקון ׃ וביות אלצואחי אלדי ליס להא סור יחיט בהא פמתל צׄיאע אלארץ תחסב אן יכון להא
ולאיה ותכרג פי סנה אלאטלאק ׃ וערי הלוים בתי ערי אחזתם גאלת עולם תהיה ללוים ׃
וקרוי ליואי בתי קרוי אחסנתהון פרקן עלם תהי לליואי ׃ ואמא קרי אללואניין וביות קרא
חוזהם פלהם אן יפתכוהא אבדא ׃ ואשר יגאל מן הלוים ויצא ממכר בית ועיר אחזתו
ביבל כי בתי ערי הלוים הוא אחזתם בתוך בני ישראל ׃ ודיפרוק מן ליואי ויפקון זביני
ביתא וקרוי אחסנתיה ביובילא ארי בתי קרוי ליואי אנון
אחסנתהון בגו בני ישראל ׃ פמן ישתרי דלך מנהם פליכרג
כל בית מביעה וקרי חוזהם לאנהם כאן פי סנה אלאטלאק
לאן ביותהם הי חוזהם פי מא בין בני אסראיל ׃ ושדה מגרש
עריהם לא ימכר כי אחזת עולם הוא להם ׃ וחקל רוח
קרויהון לא יזדבן ארי אחסנת עלם היא להון ׃ וציאע פנא
קראהם לא תבאע בתה לאנהא חוזה אלדהר להם ׃
וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת
בי

א ה

שתתחיל ותוזה ... שלם לה כן ... תקיעות ... השבת השביעית ... שבועות ... ממחרת השבת השביעית ... בכלל ... יום ... יום והקרבתם מנחה חדשה ... ... ממחרת השבת ... שביעית ... חמשים ... ... המנחה הראשונה ... החדש ... מנחת ... כל המנחות ... השעורים ... לחם תנופה ... בכורים ... לחם ... הלחם ... בגלל הלחם ...

... המנחות ... ונסכים ... בכבש ... ושעיר עזים ... שבעה כבשים ...

... המנחה והנסכים ... שבעה הכבשים ... האמורים ...

בו גר ותושב וחי עמך ׃ וארי יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך ותתקיף ביה יתוב
ויתותב ויחי עמך ׃ ואדי תמאהן אכיך ומלת ידה מעך פאשדדה באן יכון לך
סאכנא וציפא ויעיש מעך ׃ אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי
אחיך עמך ׃ לא תסב מניה חיבוליא ורביתא ותדחל מאלהך ויחי אחוך עמך ׃ לא
תאכד מנה עינה ולא רבא וכף רבך חתי יעיש מעך ׃ את כספך לא תתן לו בנשך
ובמרבית לא תתן אכלך ׃ ית כספך לא תתין ליה בחיבוליא ובדביתא לא תתין מיכלך ׃
ולא תדפע אליה ורקך ותעאמך בעינה ולא רבא ׃ אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלהים ׃ אנא יי אלהכון דאפיקית
יתכון מארעא דמצרים למתן לכון ית ארעא דכנען למהוי לכון לאלה ׃ לאני אלה רבכם
אלמכרגכם מן בלד מצר לאעטיכם בלד כנעאן לאכון לכם אלהא ׃
ז וכי ימוך
אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד ׃ וארי יתמסכן אחוך עמך ויזדבן לך לא
תפלח ביה פלחן עבדין ׃ ואדי תמאהן אכיך מעך פבאע נפסה לך לא תסתכרמה כסרמה
אלעביד ׃ כשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת היבל יעבד עמך ׃ כאגירא כתותבא יהי
עמך עד שתא דיובילא יפלח עמך ׃ כל כאגיר או ציף יכון מעך ואלי סנה אלאטלאק
יכדמך ׃ ויצא מעמך הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחזת אבתיו ישוב ׃ ויפוק
מעמך הוא ובנוהי עמיה ויתוב לזרעיתיה ולאחסנת אבהתוהי יתוב ׃ ויכרג מן ענדך הו
ובניה מעה וירגע אלי עשירתה ואלי חוז אבאיה ׃ כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ
מצרים לא ימכרו ממכרת עבד ׃ ארי עבדי אנון דאפיקית יתהון מארעא דמצרים לא
יזדבנון זבון עבדין ׃ לאנהם עבידי אלדי אכרגתהם מן בלד מצר פלא יבאעו ביע אלעביד ׃
לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך ׃ לא תפלח ביה בקשיו ותדחל מאלהך ׃ לא תסתכדם
עליה באלקמא וכף רבך ׃ ועבדך ואמתך אשר יהיו לך מאת הגוים אשר סביבתיכם
מהם תקנו עבד ואמה ׃ ועבדך ואמתך דיהון לך מן עממיא דבסחרניכון מנהון תקנון
עבדין ואמהן ׃ ועבדך ואמתך אלדי יכונאן לך מן אלאמם אלדין חולכם מנהם תשתרון עביד
ואמא ׃ וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו וממשפחתם אשר עמכם אשר
הולידו בארצכם והיו לכם לאחזה ׃ ואף מבני תותביא
ערלאי דדיירין עמכון מנהון תקנון ומזרעיתהון דעמכון
דאתילידו בארעכון ויהון לכון לאחסנא ׃ ואיצא מן בני ש׳
סכאן אלמקימין מעכם מנהם תשתרון ומן עשירתהם ש׳
מולדין פי בלדכם ויכונו לכם חוזא ׃ והתנחלתם אתם
לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם
בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך ׃ ותחסנון יתהון

או לעצמון ולא לעצמון או קרבו בגלגל הלחם
ואלו למוספין והניף אותם הכהן תנופה ואומר
שטעונים תנופה חיים יכול כולם ת"ל שני כבשים
קדש יהיו לכ' שלמי יחיד קדשים קלים ...
לומר שלמי צבור שהן קדשי קדשים
ובקצירכם חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין
אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב
ליתנה באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן
וראש השנה ויום הכפורים (וחג) מכאן ללמדך
שכל הנותן לקט ושכחה ופאה לעני כראוי
מעלין עליו כאלו בנה בית המקדש והקריב
עליו קרבנותיו בתוכו ׃ תעזוב אותם לפניהם
והם ילקטו ואין לך לסייע ... אני ה' אלהיכם נאמן לשלם שכר ׃ זכרון תרועה זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות לזכור
לכם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל ׃ והקרבתם אשה המוספין האמורין בחומש הפקודים ׃ אך כל אכין ורקין שבתורה מיעוטין
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

לבניכון בתריכון לירותת אחסנא לעלם בהון תפלחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחוהי
לא תפלח ביה בקשיו: והורתונהם לבניכם מן בעדכם כמיראת' אחוז ותסתכדמונהם
אבדא ואמא אכותכם בני אסר פכל ואחד לא יסתולי עליה באקמא:
וכי תשיג יד גר ותושב עמך ומך אחיך עמו ונמכר לגר תושב עמך
או לעקר משפחת גר: וארי תדביק יד ערל ותותב עמך ויתמסכן אחוך עמיה ויזדבן
לערל תותב דעמך או לארמאה מזרעית גיורא: וארי נאת יד גריב או סאכן מעך והמאהן
אכיך עגדה פבאע נפסה לגריב מעך או לאצל עשירה' גריב: אחרי נמכר גאלה תהיה
לו אחד מאחיו יגאלנו: בתר דיזדבן פורקנא תהי ליה חד מאחוהי יפרקניה: בעד מא אנבאע
יכון לה פכאכא ואחד מן אכותה יפתכה: או דדו או בן דדו יגאלנו או משאר בשרו
ממשפחתו יגאלנו או השיגה ידו ונגאל: או אחבוהי או בר אחבוהי יפרקניה או מקריב
כסריה מזרעיתיה יפרקניה או דתדביק ידיה יתפריק: או עמה או אבן עמה יפתכה או מן
נסיב דאתה מן עשירתה יפתכה או נאת ידה פפך נפסה: וחשב עם קנהו משנת המכרו לו עד
שנת היבל והיה כסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר יהיה עמו: ויחשיב עם זבניה משתא
דאזדבן ליה עד שתא דיובלא ויהי כסף זבינוהי במנין שניא כיומי אגירא יהי עמיה:
פליחאסב משתריה כם מן סנה' אנבאע לה אלי סנה' אטלאק ויכון המן באחצא סנין
אליכון מעה פיהא כמא יאם אגיר: אם עוד רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו מכסף מקנתו:
אם עוד סגיות בשניא לפומהון יתיב פרקניה מכסף זבינוהי: ואן בקי מן סנין כתיר
פעלא קדרהא ירד פכאכה מנסובא מן המן שראה: ואם מעט נשאר בשנים עד שנת
היבל וחשב לו כפי שניו ישיב את גאלתו: ואם זעירא אשתאר בשניא עד שתא
דיובלא ויחשיב ליה כפום שנוהי יתיב ית פרקניה: ואן בקי מנהא קלילא אלי סנה' אל
אטלאק פליחאסבה ועלא קדרהא ירד פכאכה: כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו
בפרך לעיניך: כאגיר שנא בשנא יהי עמיה לא יפלח ביה בקשיו לעינך: בל כאגיר סנה
בסנה יכון מעה לא יסתולי עליה באקמא בחצרתך: ואם לא יגאל באלה ויצא בשנת
היבל הוא ובניו עמו: ואם לא יתפריק באילין ויפוק בשתא דיובלא הוא ובנוהי עמיה:
ואן לם ינפך בהדה' אטלק הו ובניה מעה: כי לי בני ישראל עבדים
עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים אני יהוה
אלהיכם: ארי דילי בני ישראל עבדין עבדי אנון
דאפיקית יתהון מארעא דמצרים אנא יי אלהכון: לאן
בני אסר עבידא לי אד הם עבידי אלדי אכרגתהם מן בלד
מצר אנא אלה רבכם אעבדוני: לא תעשו לכם אלילים
ופסל ומצבה לא תקימו לכם ואבן משכית לא תתנו
בארצכם להשתחות עליה כי אני יהוה אלהיכם: לא

תעבדון

פריותיכם כל מלאכת עבודה אפילו מלאכה שהיא עבודה לכם שאם לא תעשוה יש חסרון כיס בדבר לא תעשו כל אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת עבודה תלמוד לומר עולה ומנחה מנחת נסכים הקרבה עם העולה דבר יום ביומו חוק הקבוע בחומש הפקודים דבר יום ביומו הא אם עבר יומו בטל קרבנו אך בחגיגה עשר יום התנו קרבן שלמים לחגיגה כל תרחה את השבת תלמוד לומר אך כולם יש לא תשלומין כל שבעה באספכם את תבואת הארץ שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה מכאן שנצטוו לעבר את השנים שלא יהא העבור פעמים שהוא בא בתוך הקיץ או החורף תחגו שלמי חגיגה שבעת ימים אם לא הביאו כל שבעה תלמוד לומר והחגתם אותו יום אחר במשמע ולא יותר ולמה נאמר שבעה לתשלומין פרי עץ הדר עץ שטעם עצו ופריו שוה הדר הדר באילנו משנה לשנה וזהו אתרוג כפות תמרים חסר ו' לומר שאינה אלא אחת וענף עץ עבות שענפיו קלועים כעבותות והחבלים וזהו הדס העשוי כמין קליעה החורה זה אורח בישראל לרבות את הגרים כי בסכות הושבתי ענני כבוד צו את בני ישראל זו פרשת מנורת הנרות ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן במרש צורך המנורה וכן משמע ואתה סופך לצוות את בני ישראל על כך שמן זית זך ג' שמנים יוצאים מן הזית הראשון קרוי זך והן מפורשין במנחות ובתורת כהנים תמיד מלילה ללילה כמו עולת תמיד שאינה

תעבדון לכון טעוון וצלם וקמא לא תקימון לכון ואבן סגדא לא תתנון בארעכון למסגד
עלה ארי אנא יי אלהכון: לא תצנעו לכם אותאנא ומנחותא ונצבה לא תקימו לכם
וחגרא מזכרפא לא תגעלו פי בלדכם לתסגדו עליה אנא אלה רבכם אלאחד: את
שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אני יהוה: ית יומי שביא דילי תטרון ולבית מקדשי
תהון דחלין אנא יי: סבותי פאחפצוהא ומקדסי פאהבוה אנא אלה רבכם אנא זיכם
כיראו:
נ״ג פסו׳ סימן חט״ל

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם: אם בקימי תהכון וית פקודי
תטרון ותעבדון יתהון: ואן סרתם עלי רסומי והפצתם וצאיאי ועמלתם בהא:
ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו: ואתין מטריכון
בעדנהון ותתין ארעא עללתהא ואילן חקלא יתין איביה: נזלת אגיאתכם פי אוקאתהא
ואכרגת ארץ אדאהא ושגר אצחרי יכרג תמרה: והשיג לכם דיש את בציר ובציר
ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: ויערע לכון דישא
לקטפא וקטפא יערע לאפוקי בר זרעא ותיכלון לחמכון למסבע ותתבון לרחצן בארעכון:
חתי ידרך לכם דרס לקטאף ולקטאף ידרך לבדאר ותאכלון טעאמכם הניא ותקימון
ואמנין פי בלדכם: ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ
וחרב לא תעבר בארצכם: ואתין שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטיל חיתא בישתא
מן ארעא וקטלין בחרבא לא יעדון בארעכון: ואגעל לכם סלאם פי ארץ פתצנעון
ולים מן עג ואעטל שר אלחיואן מפסד מן ארץ וסיף לא יגוז פי בלדכם: ורדפתם את
איביכם ונפלו לפניכם לחרב: ותרדפון ית בעלי דבביכון ויפלון קדמיכון לחרבא: ואד טלבתם
אעדאיכם ויקעו בין ידיכם תחת סיופכם: ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו
איביכם לפניכם לחרב: וירדפון מנכון חמשה למאה ומאה מנכון לרבותא יערקון ויפלון בעלי
דבביכון קדמיכון לחרבא: חתי יטלב מנכם כמסה מאיה ומאיה תטלב רבוה ויקע אעדאיכם
בין אידיכם תחת סיופכם: ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את בריתי
אתכם: ואתפני במימרי לאוטבא לכון ואפיש יתכון ואסגי
יתכון ואקים ית קימי עמכון: ואקבל אליכם ואתמרכם ואכתר
כם ואפי בעהדי לכם: ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש
תוציאו: ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא מן קדם חדתא
תפנון: ותאכלון עתיק אלמעתק ותכרגון אלעתיק מן חצרה
אלחדית: ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם:

מיום ליום. פרכת העדות. של פני הארון שהוא קרוי עדות. ורבותינו דרשו על נר מערבי שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים. יערוך אותו אהרן מערב עד בקר. יערוך אותו עריכה הראויה למדת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל נר ונר והן כדאי אף ללילי תקופת טבת ושיעור זה הוקבע להם. המנורה הטהורה. שהיא זהב טהור. ד״א על טהרה של מנורה שמטהרה

ומדשנה תחלה מן האפר. שש המערכת. שש חלות המערכת האחת. השלחן הטהור. של זהב טהור. ד״א על טהרו של שלחן שלא יהיו הסניפין מגביהין את הלחם מעל גבי השלחן. ונתת על המערכת. על כל אחת משתי המערכות היו שני בזיכי לבונה מלא קומץ לכל אחת. והיתה הלבונה ללחם לאזכרה שאין מן הלחם לגבוה כלום אלא הלבונה נקטרת כשמסלקין אותו בכל שבת ושבת והיא לזכרון ללחם שעל ידה הוא נזכר למעלה כקומץ שהוא אזכרה למנחה. והיתה המנחה לאהרן ולבניו. וכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה הוא. ואכלוהו. מוסב על הלחם שהוא לשון זכר. ויצא בן אשה ישראלית. מהיכן יצא. ר׳ לוי אומר מעולמו יצא. ר׳ ברכיה אומר מפרשה של מעלה יצא. לגלג ואמר ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא פת צוננת של ט׳ ימים בתמיה. ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב. בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן אמרו לו מה טיבך לכאן אמר להם מבני דן אני. אמרו לו איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב. נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב. עמד וגדף. בן איש מצרי. הוא המצרי שהרג משה. בתוך בני ישראל. מלמד שנתגייר. וינצו במחנה. על עסקי המחנה. ואיש הישראלי. זה שכנגדו שמיחה בו מטע אהלו. ויקב. כתרגומו ופריש שנקב שם המיוחד וגדף והוא שם המפורש ששמע מסיני. ושם אמו שלומית בת דברי. שבחן של ישראל

ואתין משכני בינכון ולא ירחיק מימרי יתכון: ואגעל מסכני פי מא בינכם ולא אקלאכם:
והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם: ואשרי שכינתי ביניכון ואהוי
לכון לאלה ואתון תהון קדמי לעם: ואסיר נורי פי מא בינכם ואכון לכם אלאהא ואנתם תכונו לי
שעבא כאצה: אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מהיות להם
עבדים ואשבר מטת עלכם ואולך אתכם קוממיות: אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מארעא
דמצרים מלמהוי להון עבדין ותברית ניר עממיא מנכון ודברית יתכון בחירותא: אנא אללה
רבכם אלדי אכרגתכם מן בלד מצר מן אן תכונו להם עבידא וכסרת קראביס אצרככם
וסירתכם אחרארא: ואם לא תשמעו לי ולא תעשו את כל
המצות האלה: ואם לא תקבלון למימרי ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין: ואן לם תסמעו ה
לי ותטיעו ולם תעמלו בגמיע הדה אלוצאיא: ואם בחקתי תמאסו ואם את משפטי תגעל
נפשכם לבלתי עשות את כל מצותי להפרכם את בריתי: ואם בקימי תקוצון ואם ית דיני
תרחיק נפשכון בדיל דלא למעבד ית כל פקודי לאשניותכון ית קימי: וזהדתם פי רסומי ואקלאת
אנפסכם אחכאמי ולא תעמלו וצאיאי ותפסכו עהדי: אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי
עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם לריק זרעכם
ואכלהו איביכם: אף אנא אעביד דא לכון ואסער עליכון בהלתא ית שחפתא וית קדחתא מחשכן
עינין ומפחן נפש ותזרעון לריקנו זרעכון ויכלוניה סנאיכון: אנא איצא אצנע בכם הדה
עקובאת ואוכל בכם עלי סרעה מן המא וסל וחמה מא תשכץ עיניכם ותדבל אנפסכם
ותזרעון זרעכם לטפרג ויאכלה אעדאיכם: ונתתי פני בכם ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם
שנאיכם ונסתם ואין רדף אתכם: ואתן רוגזי בכון ותתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון
סנאיכון ותעדקון ולית דרדיף יתכון: ואחל גצבי בכם ותנצדמון בין ידי אעדאיכם ויסתולי
עליכם שאניכם פתפרון ולא טאלב לכם: ואם עד אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם
שבע על חטאתיכם: ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסיף למרדי יתכון שבע על חוביכון:
ואן לם תקבלו מני מע הדה זדתכם פי אלתאדיב סבע עלי כטאיכם: ושברתי את גאון עזכם
ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשה: ואתבר ית
יקר תקפכון ואתן ית שמיא דעליכון תקיפין כברזלא
מלאחתא מטרא וארעא דתחותיכון חסינא כנחשא מלמעבד
פירין: ואכסר אפתכאר עזכם ואגעל סמאכם כאלחדיד וארצכם
כאלנחאס: ותם לריק כחכם ולא תתן ארצכם את יבולה ועץ
הארץ לא יתן פריו: ויסוף לריקנו חילכון ולא תתן ארעכון
ית עללתה ואילן ארעא לא יתין אביה: ויפנא קואכם פלא תגלא
ולא תכרג ארצכם אראהא ושגר אלארץ לא יכרג תמרה: ואם
תלכו

שפרסמה הכתוב לגי לומר שהיא לבדה היתה זונה שלומית דקוה בתפטפה שלום עלך שלום עליך שלום עליכון ומפטפטת בדברים שואלת בשלום הכל בת דברי דברנית היתה מדברת עם כל אדם לפיכך קלקלה למטה דן מגיד שהרשע גורם גנאי לו גנאי לאביו גנאי לשבטו כיוצא בו אהליאב בן אחיסמך למטה דן שבח לו שבח לאביו שבח לשבטו ויניחוהו לבדו ולא הניחו מקושש עמו ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היו שהמקושש במיתה שנ' מחלליה מות יומת אבל לא פירש להם באיזו מיתה לכך נאמר כי לא פורש מה יעשה לו אבל במקלל הוא אומר לפרוש להם שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו השומעים אלו העדים כל השומעים את ידיהם ואומרים לו דמך בראשך ואין אנו נענשים במיתתך שאתה גרמת לך כל העדה במעמד כל העדה ששלוחו של אדם כמותו ונשא חטאו בכרת כשאין התראה ונוקב שם אינו חייב עד שיפרש את השם ולא המקלל בכינוי ונוקב לשון קללה כמו קבה ואיש כי יכה וגו' לפי שנ' ומכה איש ומת אין לי אלא שהרג את האיש אשה וקטן מנין ת"ל כל נפש אדם כן ינתן בו פירשו רבותינו שאינו נתינה ממש אלא תשלומי ממון שמין אותו כעבד לכך כתוב בו לשון נתינה דבר הנתון מיד ליד ומכה בהמה ישלמנה למעלה דבר בהורג בהמה וכאן דבר בעושה בה חבורה ומכה אדם יומת אפילו לא הרגו לא עשה בו חבורה שלא נאמר כאן נפש ומכה אביו ואמו דבר הכתוב וכא' להקישו למכה בהמה מה מכה בהמה מחיים אף מכה אביו ואמו מחיים פרט למכה לאחר מיתה לפי שמצינו שהמקלל לאחר מיתה חייב הוצרך לומר במכה שפטור ומה בבהמה בחבלה שאם אין חבלה אין תשלומין אף מכה

אביו

תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם ׃ ואם תהכון קדמי
בקשיו ולא תיבון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון ׃ ואן סלכתם
מעי לגאגא ולם תשו אן תסמעו לי זדתכם צרבה הי סבע עלי כטאיכם ׃ והשלחתי בכם את
חית השדה ושכלה אתכם והכריתה את בהמתכם והמעיטה אתכם ונשמו דרכיכם ׃
ואגרי בכון ית חית ברא ותתכיל יתכון ותשיצי ית בעירכון ותזער יתכון ויצדון אורחתכון ׃
ואטלק פיכם חיואן אלצחרי פיתכל מנכם ויקטע מן בהאימכם ויקלל עדדכם ותוחש
טרקאתכם ׃ ואם באלה לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי ׃ ואם באלין לא תתרדון למימרי
ותהכון קדמי בקשיו ׃ ואן לם תתאדבו לי בהאדה אלעקובאה וסלכתם מעי לגאגא ׃
והלכתי אף אני עמכם בקרי והכתי אתכם גם אני שבע על חטאתיכם ׃ ואהך אף אנא
עמכון בקשיו ואלקי יתכון אף אנא שבע על חוביכון ׃ וסרת אנא איצא מעכם עלי אלגאג
וצרבתכם בסבע עלי כטאיכם ׃ והבאתי עליכם חרב נקמת נקם ברית ונאספתם אל
עריכם ושלחתי דבר בתוככם ונתתם ביד אויב ׃ ואיתי עליכון דקטלין בחרבא ויתפרעון
מנכון פורענותא על דעברתון על פתגמי אוריתא ותתכנשון לקרויכון ואגרי מותנא
בינכון ותתמסרון ביד סנאה ׃ ואגזיכם סיפא מנתקמא נקמת אלעהד ותנתמעון אלי ש״א
קראכם ואבעת באלובא פימא בינכם ותסלמון פי יד אלעדו ׃ בשברי לכם מטה לחם ואפו
עשר נשים לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם ולא תשבעו ׃ ב
כד אתבר לכון סעיד מיכלא ויפיין עסר נשין לחמכון בתנורא חדא ויתיבן לחמכון במתקלא
ותיכלון ולא תסבעון ׃ ואכסר לכם מעין אלטעאם ויכבז כתיר מן אנסא טעאמכם פי תנור
ואחד ויררנה באלמיזאן ותאכלון ולא תשבעון ׃

ואם בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי ׃ ואם בדא לא תקבלון למימרי ותהכון
קדמי בקשיו ׃ ואן לם תסמעו לי ותטיעו בהדה אלעקובאה וסלכתם מעי לגאגא ׃ והלכתי
עמכם בחמת קרי ויסרתי אתכם אף אני שבע על חטאתיכם ׃ ואהך עמכון בתקוף רגזא ואידי
יתכון אף אנא שבע על חוביכון ׃ וסרת אנא איצא מעכם בעקובה אלגאג וארבתכם בסבע עלי
כטאיכם ׃ ואכלתם בשר בניכם ובשר בנתיכם תאכלו ׃ ותיכלון בסר בניכון ובסר בנתכון תיכלון ׃
ותאכלון לחום בניכם ובנאתכם ׃ והשמדתי את במתיכם והכרתי את חמניכם ונתתי את
פגריכם על פגרי גלוליכם וגעלה נפשי אתכם ׃ ואשיצי ית במתכון ואקציץ ית חנסנסיכון
ואתין ית פגריכון על פגור טעותכון ויררחק מימרי יתכון ׃
ואבד ביעכם ואקטע אנצאבכם ואלקי אגסאדכם עלי
אגסאד טואגיתכם ויקלאכם ׃ ונתתי את עריכם חרבה
והשמותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניחחכם ׃ ואתין
ית קרויכון חרבא ואצדי ית מקדשכון ולא אקביל ברעוא
קרבן כנישתכון ׃ ואגעל קראכם כראבא ואוחש מקאדסכם

תבואינו חייב עד ששה בו חמרה ׃ תני
אלהים ׃ אלה ׃ כלכם כשם שאני מייחד
שמי עליכם כך אני מיחדו על הנדרים ׃
ובני ישראל עשו כל המצות האמורות
בפרשה במקום אחר דרחיה רגימה ותלייה ׃

פרשת בהר סיני

בהר סיני מה ענין שמיטה אצל הר סיני
והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא
מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה
מסיני אף כלן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן
מסיני כך שנויה בתורת כהנים ׃ ונראה לי
שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה למדנו שכללותיה ופרטותיה כלן נאמרו מסיני
ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כלם כללותיהן ודקדוקיהן וחזרו ונשנו בערבות מואב ׃ שבת לה׳ לשם
ה׳ כשם שנ׳ בשבת בראשית ׃ יהיה לארץ לשדות ולכרמים ׃ לא תזמור שקוצצין זמורותיה ותרגומו לא תכסח ודומה לו קוצים
כסוחים שרופה באש כסוחה ׃ את ספיח קצירך אפילו לא זרעתה והיא צמחה מן הזרע שנפל בה בשעת הקציר הוא קרוי ספיח ׃ לא
תקצור להיות מחזיק בו כשאר קציר אלא הפקר יהיה לכל ׃ ענביך שהנזרת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם ׃ לא תבצור
אותם אינך בוצר מן ההפקר ׃ והיתה שבת הארץ וגו׳ אף שאסרתים עליך לא באכילה ולא בהנאה אסרתים אלא שלא תנהג

ולא אקבל ולא ארצא קראבינכם : והשמתי אני את הארץ ושממו עליה איביכם הישבים
בה : ואצדי אנא ית ארעא ויצדון עלה בעלי דבביכון דיתבין בה : ואוחש אנא אלבלד מנכם
ויסתוחש מנה אעדאיכם אלמקימין בה : ואתכם אזרה בגוים והריקתי אחריכם חרב והיתה
ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה : ויתכון אבדר בין עממיא ואגרי בתריכון דקטלין מחרבא
ותהי ארעכון צדיא וקרייכון יהויין חרבא : ואבדדכם פי מא בין אלאמם ואגרד וראכם אלסיף
פתציר ארצכם וחשה וקראכם כראבא : אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם
בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה : בכין תרעי ארעא ית שמטהא · כל
יומין דצדיאת ואתון בארע בעלי דבביכון בכין תשמיט ארעא ותרעי ית שמטהא : חיניד
תסתופי אלארץ עטלהא טול איאם וחשתהא ואנתם פי בלד אעדאיכם חיניד תתסייב אל'
ותסתופי עטלהא : כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתכם עליה :
כל יומין דצדיאת תשמיט ית דלא שמטת בשמטיכון כד הויתון יתבין עלה : וסבב טול איאם
וחשתהא אן תתסייב במא לם תעטלוהא פי עטלכם פי חין מקאמכם בהא : והנשארים בכם
והבאתי מרך בלבבם בארצת איביהם ורדף אתם קול עלה נדף ונסו מנוסת חרב ונפלו ואין
רדף : ודישתארון בכון ואעיל תברא בלבהון בארעת סנאיהון וירדוף יתהון קל טרפא
דשקיף ויערקון מערק כד מן קדם דקטלין בחרבא ויפלון ולית רדיף : ואלבאקין מנכם אדכל
אלגבן פי קלובכם פי בלדאן אעדאיהם חתי אנה לו לחקהם צות ורקה מנדפעה להרבו כהארב
מן אלסיף ווקעו מן גיר טאלב : וכשלו איש באחיו כמפני חרב ורדף אין ולא תהיה לכם תקומה
לפני איביכם : ויתקלון גבר באחוהי כד מן קדם דקטלין בחרבא ורדיף לית ולא תהי לכון
תקומא קדם בעלי דבביכון : ויעתר בעצהם בבעץ כמא יכון מן קבל אלסיף וליס טאלב ולא יכ'
לכם קואם בין ידי אעדאיכם : ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ איביכם : ותיבדון בינ'
עממיא ותגמר יתכון ארע בעלי דבביכון : ויביד מנכם פי מא בין אלאמם ויפניכם בלד
אעדאיכם : והנשארים בכם ימקו בעונם בארצת איביכם ואף בעונת אבתם אתם ימקו
ודישתארון בכון יתמסון בחוביהון בארעא דסנאיכון ואף בחובי אבהתהון בישיא דאחידין ר
בידיהון יתמסון : ואלבאקין מנכם יכסעון בדנובהם פי בלדאן אעדאיכם ואיצא בדנוב
אבאיהם אלתי מעהם יכסעון : והתודו את עונם ואת עון אבתם במעלם אשר מעלו בי
ואף אשר הלכו עמי בקרי : ויודון ית חוביהון וית חובי אבהתהון בשקרהון דשקרו במימרי
ואף דהליכו קדמי בקשיו : פאן אקרו בדנובהם ודנוב א

אבאיהם במכאלפתהם אלדי כאלפו בי ומא סלכו מעי לגאגא : אף
אני אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם או אז יכנע
לבבם הערל ואז ירצו את עונם : אף אנא אהך עמהון בקשו
ואעיל יתהון בארע בעלי דבביהון או בכין יתבר לבהון טפשא
ובכין ירעון ית חוביהון : אנא איצא אסיר מעהם עלי אל'
לגלאג ואדכלהם אלי בלדאן אעדאיהם אכרין או אלאן יכצע
קלובהם אלגאפלה או אלאן יסתופו דנובהם : וזכרתי את בריתי
יעקב

בהם כבעל הבית אלא הכל יהיו שוים : כה
אתה ושכירך ותושבך · שבת הארץ לכם
לאכלה מן השבות אתה אוכל ואי אתה
אוכל מן השמור · לך ולעבדך ולאמתך
לפי שנ' ואכלו אביוני עמך יכול יהיו אסורי'
באכילה לעשירים ת"ל לך ולעבדך ולאמתך
הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן
ולשכירך ולתושבך אף הנכרים : ולבהמתך
ולחיה : אם חיה אוכלת בהמה אוכלת לא כל
שכן שמזונותיה עליך מה ת"ל ולבהמתך ·
הקיש בהמה לחיה כל זמן שחיה אוכלת מן
השדה האכל לבהמתך מן הבית כלה לחיה
מן השדה כלה לבהמתך מן הבית · שבתות שנים · שמיטות שנים · יכול יעשה שבע שנים רצופות שמיטה ויעשה יובל אחריהם
ת"ל שבע שנים שבע פעמים הוי אומר כל שמיטה ושמיטה בזמנה · והיו לך ימי שבע וגו' מגיד לך שאעפ"י שלא עשית שמיטות
עשה יובל מ"ט שנה ופשוטו של מקרא · יעלו לך חשבון שנות השמיטות למספר מ"ט · והעברת לשון ויעבירו קול במחנה
לשון הכרזה · ביום הכפורים ממשמע שנ' ביום הכפורים איני יודע שהוא בעשור לחדש אם כן למה נאמר בעשור לחדש
אלא לומר לך תקיעה בעשור לחדש דוחה שבת בכל ארצכם ואין תקיעת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם אלא בבית דין
בלבד ·

יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר : ודכרנא ית קימי דעם
יעקוב ואף ית קימי דעם יצחק ואף ית קימי דעם אברהם אנא דכיר וארעא אנא דכיר :
ואדכר להם עהדי אלדי מע יעקוב ואיצא עהדי אלדי מע יצחק ואיצא עהדי אלדי מע אברהם.
ארכרה להם ולנסלהם : והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את
עונם יען וביען במשפטי מאסו ואת חקתי געלה נפשם : וארעא תתרטיש מנהון ותרעי ית
שמטהא כד צדיאת מנהון ואנון ירעון ית חוביהון לוטין חלף ברכן איתי עליהון דבדיני קצו
וית קימי רחיקת נפשהון : ואלארץ אלדי תרכת מנהם ואסתופת עטלהא כתוחששהא מנהם
והם אסתופו דנובהם גזאהם ומן גזאהם זהדו פי אחכאמי ורסומי אקלאתהא אנפסהם : ואף
גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני
יהוה אלהיהם : ואף בדם דא במהויהון בארע בעלי דבביהון לא ארטישנון ולא ארחיקנון
לשיציותהון לאשנאה קימי עמהון ארי אנא יי אלההון : ואיצא מע הדה ואמור פי כונהם
פי בלד אעדאיהם לא אזהד פיהם ולא אקלאהם לאפנאהם ולא אפסך עהדי מעהם לאני
אלההם : וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים
להיות להם לאלהים אני יהוה : ודכרנא להון קים קדמאי דאפיקית יתהון מארעא דמצרים
לעיני עממיא למהוי להון לאלה אנא יי : ואדכר להם עהד אלאולין אלדי אכרגתהם מן בלד
מצר בחצרה אלאמם לאכון להם אלאהא אנא אלה צאדק אלועד : אלה החקים והמשפטים
והתורת אשר נתן יהוה בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד משה : אלין קימיא ודיניא
ואוריתא דיהב יי בין מימריה ובין בני ישראל בטורא דסיני בידא דמשה : הדה אלרסום ואל
אחכאם ואלשראיע אלדי גדלהא אלה בינה ובין בני אסראיל עלי טור סיני עלי יד מוסי : הין

וידבר יהוה אל משה לאמר : דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם איש כי יפלא נדר בערכך נפשת ליהוה : מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר ארי
יפריש נדר בפרסן נפשתא קדם יי : מר בני אסר וקל להם אי אנסאן סווג נדרא מן אנפוס ללה :
והיה ערכך הזכר מבן עשרים שנה ועד בן חמשים שנה והיה ערכך חמשים שקל כסף בשקל
הקדש : ויהי פרסניה דדכורא מבר עסרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי פרסניה חמשין סלעין
דכסף בסלעי קודשא : פיכון קימה אלדכר מן אבן עשרין סנה ואלי אבן סתין סנה כמסין מתקאל פצה
במתקאל אלקדס : ואם נקבה הוא והיה ערכך שלשים שקל : ואם נוקבתא היא ויהי פרסניה תלתין
סלעין : ואן כאנה אנתי פקימתהא תלאתין מתקאל : ואם מבן
חמש שנים ועד בן עשרים שנה והיה ערכך הזכר עשרים
שקלים ולנקבה עשרת שקלים : ואם מבר חמש שנין ועד
בר עסרין שנין יהי פרסניה דדכורא עסרין סלעין ולנוקבתא
עסר סלעין : ואן כאן אבן כמס סנין אלי עשרין סנה פקימה אלדכר
עשרין מתקאל ואלאנתי עשרה : ואם מבן חדש ועד בן חמש שנים

וקדשתם בכניסתה מקדשין אותה בבית דין
ואומרים מקודשת השנה : וקראתם דרור
לעבדים בין נרצע בין שלא כלו לו שש שנים
משנמכר אמר רבי יהודה מהו לשון דרור
כמדייר בי דיירא ומוכר בכל מקום שהוא רוצה
ואינו ברשות אחרים : יובל היא שנה זאת
מובדלת משאר שנים בנקיבת שם לה
לבדה ומה שמה יובל שמה על שם
תקיעת שופר : ושבתם איש אל אחוזתו
שהשדות חוזרות לבעליהם : ואיש אל
משפחתו תשובו לרבות את הנרצע : יובל היא שנת החמשים שנה מה ת״ל לפי שנ׳ וקדשתם וגו׳ כדאית׳ בר״ה ובת״כ : את
נודריה את הענבים המשומרים אבל בוצר אתה מן המופקרים כשם שנ׳ בשביעית כך נאמר ביובל נמצאו ב׳ שנים קדושות
סמוכות זו לזו שנת מ״ט שמיטה ושנת החמשים יובל : קדש תהיה לכם תופסת דמיה כהקדש יכול תצא היא לחולין ת״ל
תהיה בהוייתה תהא : מן השדה תאכלו על ידי השדה אתה אוכל מן הבית שאם כלה לחיה מן השדה צריך אתה לבער
מן הבית כשם שנ׳ בו כך נאמר ביובל : תשובו איש אל אחוזתו והרי כבר נאמר ושבתם איש אל אחוזתו אלא לרבות המוכר
שדהו ועמד בנו וגאלה שחוזרת לאביו ביובל : וכי תמכרו וגו׳ לפי פשוטו כמשמעו : ועוד יש דרשה מנין כשאתה מוכר

והיה ערכך הזכר חמשה שקלים כסף ולנקבה ערכך שלשת שקלים כסף׃ ואם
מבר ירחא ועד בר חמיש שנין ויהי פרסניה דדכורא חמיש סלעין דכסף ולנוקבתא
פרסנהא תלת סלעין דכסף׃ ואן כאן מן אבן שהר אלי כמס סנין פקימה אלדכר כמסה
מתאקיל ואלאנתי תלאתה׃ ואם מבן ששים שנה ומעלה אם זכר והיה ערכך חמשה
עשר שקל ולנקבה עשרה שקלים׃ ואם מבר שתין שנין ולעילא אם דכורא ויהי
פרסניה חמיש עשר סלעין ולנוקבתא עסר סלעין׃ ואן כאן מן אבן סתין סנה פצאעדא
פקימה אלדכר כמסה עשר מתקאל ואלאנתי עשרה׃ ואם מך הוא מערכך והעמידו לפני
הכהן והעריך אתו הכהן על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן׃ ואם מסכין הוא
מפרסניה ויקימיניה קדם כהנא ויפרוס יתיה כהנא על פום דתדביק יד נדרא יפרסניה
כהנא׃ ואן כאן מהינא מן אלקימה פליוקפה בין ידי אלאמאם ויקומה חסב מא תנאל יד אלנאדר
כדאך יקומה אלאמאם׃ ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן
ליהוה כל אשר יתן ממנו ליהוה יהיה קדש׃ ואם בעירא די יקרבון מנה קרבנא קדם יי כל די יתן
מנה קדם יי יהי קודשא׃ ואן כאנת בהימה יצלח אן יקרב מנהא קרבאנא ללה פכל מא יגעל
מן דלך ללה יכון קדסא בעינה׃ לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב ואם
המר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא ותמורתו יהיה קדש׃ לא יחלפניה ולא יעבריניה טב
בביש או ביש בטב ואם חלפא יחליף בעירא בבעירא ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא׃ לא יבדלה
ולא יגיירה גייד ברדי ולא רדי בגייד פאן גייר בהימה בבהימה פקד צאר הו ובדילה קדסא׃
ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן ליהוה והעמיד את הבהמה לפני הכהן׃ ואם
כל בעירא מסאבא די לא יקרבון מנה קרבנא קדם יי ויקים ית בעירא קדם כהנא׃ ואן כאנת בהימה
נגסה או מא לם יקרב מנהא קרבאן ללה פליוקפהא בין ידי אלאמאם׃ והעריך הכהן אתה בין טוב ובין
רע כערכך הכהן כן יהיה׃ ויפרוס כהנא יתיה בין טב ובין ביש כפורסן כהנא כין יהי׃ פיקומהא אלאמאם
עלי גודתהא או רדאתהא ויכון אלאמר כמי קוום אלאמאם׃ ואם גאל יגאלנה ויסף חמישיתו על
ערכך׃ ואם מפרק יפרקניה ויוסיף חומשיה על פרסניה׃ ואן שא פכאכה פליזיד עלי קימתה כמסהא׃
ואיש כי יקדש את ביתו קדש ליהוה והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום׃
וגבר ארי יקדיש ית ביתיה קודשא קדם יי ויפרסניה כהנא בין טב ובין ביש כמא דיפרוס יתיה כהנא כין
יקום׃ ואי רגל אחרם ביתה קדסא ללה פליקומה אלאמאם עלי גודתה או רדאתה כמי יקומה כדאך
יגב׃ ואם המקדיש יגאל את ביתו ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו׃ ואם דאקדיש יפרוק ית
ביתיה ויוסיף חומש כסף פרסניה עלוהי ויהי ליה׃ פאן שא
מקדם פכאך מנזלה פליזיד עלי קימתה כמסהא ויכון לה׃
ואם משדה אחזתו יקדיש איש ליהוה והיה ערכך לפי זרעו
זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף׃ ואם מחקל אחסנתיה
יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסניה לפום זרעיה בית זרע כור סערין
בחמשין סלעין דכסף׃ ואן אחרם אנסאן שיא מן ציעה חוזה
מלתבין

תמכור לעמיתך הל׳ וכי תמכרו ממכר
לעמיתך תמכור׳ מנין שאם באת לקנות קנה
מישראל חבירך הל׳ או קנה מיד עמיתך׳ ל תונו
זו אונאת ממון׃ במספר שנים אחר היובל
תקנה׃ זהו פשוטו לישב המקרא על אופניו
על האונאה בא להזהיר כשתמכור או תקנה
קרקע דעו כמה שנים יש עד היובל ולפי
השנים ותבואות השדה שהיא ראויה לעשות
ימכור המוכר ויקנה הקונה שהרי סופו
להחזירה לו בשנת היובל ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה בדמים יקרים הרי נתאנה לוקח ואם יש שנים מרובות ואכל ממנו
תבואות הרבה הרי נתאנה מוכר׃ לפיכך צריך לקנותה לפי הזמן והו שנ׳ במספר שני תבואות ימכור לך לפי מנין שני
התבואות שתהא עומדת ביד הלוקח תמכור לו׃ ומדרשו למדנו מכאן שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול פחות משתי שנים
שתעמוד שתי שנים ביד הלוקח מיום ליום ואפילו יש שלש תבואות באותן שתי שנים כגון שמכרה לו בקמותיה׳ ושני
תבואות שני שנים של תבואות ולא של שדפון ומיעוט שנים שנים׃ הרבה מרבה תרבה מקנתו׃ תמעיט
ימעט תבואות׃ ולא תונו איש את עמיתו׃ כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט את חבירו ולא ישיאנו עצה
שאינה הוגנת לו לפי דרכו והנאתו של יועץ ואם תאמר מי יודע אם נתכוונתי לרעה לכך נאמר ויראת מאלהיך היודע
מחשבות

בר

פלתכון אקימה עלי קדר בדרה כל מבדר כור מן שעיר בכמסין מתקאל פצה: אם משנת היבל
יקדיש שדהו כערכך יקום: אם משתא דיובלא יקדיש חקליה כפרסניה יקום: פאן אקדס
צ'יעתה מן סנה אלאטלאק פתקימה תאכתה נחלהא: ואם אחר היבל יקדיש שדהו וחשב
לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרת עד שנת היבל ונגרע מערכך: ואם בתר יובלא
יקדיש חקליה ויחשיב ליה כהנא ית כספא על פום שניא דאשתאראה עד שתא דיובלא
ויתמנע מפרסניה: ואן אקדסהא בעד סנה אלאטלאק פליחסב לה אלאמאם אלדרהם עלא
קדר אלסנין אלבאקיאת אלי סנה אלאטלאק וינקץ מן אלקימה: ואם גאל יגאל את השדה
המקדיש אתו ויסף חמשית כסף ערכך עליו וקם לו: ואם מפרק יפרוק ית חקלא ד
דאקדיש יתיה ויוסיף חומש כסף פרסניה עלוהי ויקום ליה: ואן שא אלרגל אלמקדס אלציעה
אן יפתכהא פליזיד עלי אלקימה כמסהא: ואם לא יגאל את השדה ואם מכר את השדה
לאיש אחר לא יגאל עוד: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא
יתפריק עוד: ואן לם יפתכהא ובאעהא לאכר לרגל אכר פלא תפתך אבדא: והיה
השדה בצאתו ביבל קדש ליהוה כשדה החרם לכהן תהיה אחזתו: ויהי חקלא במפקיה
ביובלא קודשא קדם יי כחקל חרמא לכהנא תהי אחסנתיה: ותכון עגד כרוגהא מן יד
משתריהא פי סנה אלאטלאק קדסא ללה כציאע אלציאפי והציר ללאמאם: ואם את שדה
מקנתו אשר לא משדה אחזתו יקדיש ליהוה: ואם ית חקל זבינוהי דלא מחקל אחסנתיה
יקדיש קדם יי: ואן אקדס ללה מן ציעה אשתראהא וליס לה בחוז: וחשב לו הכהן את
מכסת הערכך עד שנת היבל ונתן את הערכך ביום ההוא קדש ליהוה: ויחשיב ליה
כהנא ית נסיב פרסניה עד שתא דיובלא ויתין ית פרסניה ביומא ההוא קודשא קדם יי:
פליחסב לה אלאמאם תסקיט אלקימה מן סנתה אלי סנה אלאטלאק פירפעהא פי דלך אליום
קדסא ללה: בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר לו אחזת הארץ:
בשתא דיובלא יתוב חקלא לדזבניה מניה לדדיליה אחסנת ארעא: ותרגע אלציעה פי
סנה אלאטלאק לאלדי אשתראהא מנה אלדי לה רקבה' אלארץ: וכל ערכך יהיה
בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל: וכל פרסניה יהי בסלעי קודשא עסרין מעין הויה
סלעא: ותמיע קימתך תכון במתקאל אלקדס כל מתקאל עשרין
דאנק: אך בכור אשר יבכר ליהוה בבהמה לא יקדיש
איש אתו אם שור אם שה ליהוה הוא: ברם בוכרא דיתבכר
קדם יי בבעירא לא יקדיש גבר יתיה אם תור אם אמר דיי
הוא: ואמא בכר יבכר ללה מן אלבהאים פלא יחתאג אן
יקדסה אנסאנא אן כאן מן אלבקר או מן אלגנם פהו ללה:

מחשבות הם כל דבר המסור ללב שה' יודע
אלא שתי שהמחשבה בלבו ואומר בן ויראת
מאלהיך: וישבתם על הארץ לבטח: שבעון
שמיטה ישראל גולים שנ' אז תרצה הארץ את
שבתותיה והרצת את שבתותיה: ושבעים
שנה של גלות בבל כנגד שבעים שמיטות
שבטלו היו: ונתנה הארץ וגו' וישבתם
לבטח עליה שלא תדאגו משנת בצורת
ואכלתם לשובע אף בתוך המעיים תהא בו
ברכה: ולא נאסף את תבואתינו
כגון יין ופירות האילן וספיחין הבאים מאליהן

לשלש השנים לרצת השישית מניסן ועד ר"ה ולשביעית ולשמינית שיזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן) עד השנה התשיעית
עד חג הסוכות של תשיעית שהוא עת בא תבואתה של שמינית לתוך הבית שכל ימות הקיץ היו בשדה בגרנות ובתשרי הוא עת
האסיף לבית ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבע שנים בששית שלפני השמיטה השביעית שהן בטלין מעבודת קרקע שתי
שנים רצופות השביעית והיובל ומקרא זה נאמר בשאר השמטות כלן: והארץ לא תמכר ליתן לאו על חזרת שדות לבעלים
ביובל שלא יהא הלוקח כובשה: לצמיתות לפסיקה למכירה פסוקה עולמית: כי לי הארץ אל תרע עינך בה שאינה שלך: ובכל
ארץ אחוזתכם לרבות בתים ועבד עברי ודבר זה מפורש בקדושין בפרק ראשון: ולפי פשוטו סמוך לפרשה של אחריו שהמוכר
אחוזתו רשאי לגאלה לאחר שתי שנים או הוא או קרובו ואין הלוקח יכול לעכב: כי ימוך אחיך ומכר מלמד שאין אדם רשאי
למכור שדהו אלא מחמת דוחק עוני: מאחזתו ולא כולה למד דרך ארץ שישייר שדה לעצמו: וגאל את ממכר אחיו ויאם

ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך ויסף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמכר בערכך: ואם
בבעירא מסאבא ויפרוק בפרסניה ויוסיף חומשיה עלוהי ואם לא יתפריק ויזדבן בפרסניה:
ואן כאן שיא מן אלבהאים אלנגסה פליפדיה בקימתה ויזיד עליהא כמסהא ואן לם יפתכהא
פליבאע בקימתה: אך כל חרם אשר יחרם איש ליהוה מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה
אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא ליהוה: ברם כל חרמא דיחרים גבר
קדם יי מכל דליה מאנשא ובעירא ומחקל אחסנתיה לא יזדבן ולא יתפריק כל חרמא קדש
קודשין הוא קדם יי: ואמא כל שי יחרמה אנסאן ללה מן גמיע מאלה פלא יבאע ולא יפתך
בל יכון מן כואץ אלאקדאס ללה: כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת: כל
חרמא דיתחרם מן אנשא לא יתפריק אתקטלא יתקטיל: וכל מחלוק יסתחק אלתלף
מן אלנאס פלא יפדא בל יקתל קתלא: וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהוה
הוא קדש ליהוה: וכל מעשר ארעא מזרעא דארעא מפירי אילנא דיי הוא קדשא קדם יי:
וגמיע עשור אלארץ מן חבהא ומן תמר אלשגר פהו ללה קדסא: ואם גאל יגאל איש ממעשרו
חמישתו יסף עליו: ואם מפרק יפרוק גבר ממעשריה חומשיה יוסיף עלוהי: ואן אפתך אנסאן
שיא מן עשורה פליזיד עליה כמס תמנה: וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת
השבט העשירי יהיה קדש ליהוה: וכל מעשר תורין ועאן כל דיעביר תחות חטרא עשיראה
יהי קדשא קדם יי: וגמיע עשור אלבקר ואלגנם מא יגוז תחת אלעצא אלעאשר יכון קדסא ללה:
לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל:
לא יבקר בין טב לביש ולא יחלפניה ואם חלפא יחלפיניה ויהי הוא וחלופיה יהי קדשא לא
יתפריק: לא יפחץ ענה בין גייד לרדי ולא יגיירה פאן גיירה פקד צאר הו ובדילה קדסא לא
יפתך: אלה המצות אשר צוה יהוה את משה אל בני ישראל בהר סיני: אלין פקודיא דיפקיד
יי ית משה לות בני ישראל בטורא דסיני: הדה אלוצאיא אלתי אמר בהא מוסי אלבני אסר' פי
גבל סיני:

חזק

ואיש כי לא יהיה לו גואל. וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים אלא גואל שיוכל לגאול ממכרו · וחשב את שני ממכרו. כמה שנים היו עד היובל כך וכך ובכמה מכרתיה לך בכך וכך עתיד היית להחזיקה עד היובל נמצאת קונה מספר התבואות לפי חשבון של כל שנה אכלת אותה שלש שנים או ארבע הוצא את דמיהן מן החשבון וטול את השאר וזהו והשיב את העודף בדמי המקח על מה שאכלה ויתנם ללוקח · לאיש אשר מכר לו. המוכר הזה שבא לגאלה · די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין · עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה שנה כלום שהיובל משמט בתחלתו · בית מושב עיר חומה. בית בתוך עיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון · והיתה גאולתו. לפי שבשדה שיוכל לגאלה משתי שנים ואילך כל זמן שירצה בתוך שתי שנים הראשונים אינו יכול לגאלה הוצרך לפרש בזה שהוא חלוף שאם רצה לגאול בשנה ראשונה גואלה ולאחר מכאן אינו גואלה · והיתה גאולתו של בית · ימים ימי שנה שלימה קרויים ימים וכן תשב הנערה אתנו ימים · וקם הבית ... לצמיתות · אשר לא חומה. לו קרינן אע"פ שאין לו עכשיו הואיל והיתה לו קודם לכן. ועד נקבה הוא והיה צריך לכתוב לה ... לא יצא ביובל. אמר רב ספרא אם פגע בו יובל בתוך שנתו לא יצא · ובתי החצרים. כתרגומו פצחין עיירות פתוחות מאין חומה ויש הרבה בספר יהושע הערים וחצריהם · על שדה הארץ יחשב. הרי הן כשדות הנגאלים עד היובל ויוצאין ביובל לבעלים אם לא נגאלו · גאלה תהיה לו. מיד אם ירצה ובזה יפה כחו לפי שדות שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים · וביובל יצא. בחנם · וערי הלוים. ארבעים ושמונה עיר שנתנו להם · גאלת עולם. גואל מיד אפילו לפני שתי שנים. אם מכרו שדה משדותיהם הנתונה להם באלפים אמה סביבות הערים או אם מכרו בית בעיר חומה גואלין לעולם ואינו חלוט בסוף שנה · ואשר יגאל מן הלוים. ואם יקנה בית או עיר מהם · ויצא ביובל. אותו ממכר של בית או של עיר ושב ללוי ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של ישראל. ונחלה זו לשון מכירה. ר"א לפי שנ' גאולת עולם תהיה ללוים יכול אף הגואל שמכרו ולא יהיה חלוט ת"ל ואשר יגאל מן הלוים אף הגואל לא דבר הכתוב אלא בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלוים אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט ... כי בתי ערי הלוים הוא אחזתם. לא היה להם נחלת שדות וכרמים אלא ערים לשבת ומגרשיהם לפיכך הם להם במקום שדות ויש להם גאולה כשדות · ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מכר גזבר שאם הקדיש בן לוי את שדהו ולא גאלה ומכרה גזבר אינה יוצאה לכהנים ביובל כמו שנ' בישראל ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד אבל בן לוי גואל לעולם · והחזקת בו · תנחומא ...

דומה

רואה למשאוי שעל החמור עודהו על החמור אחד תופס בו ומעמידו נפל לארץ חמשה אין מעמידין אותו ׃ גר ותושב
(גר והוא צדק) אף אם הוא גר או תושב ואיזהו תושב כל שקבל עליו שלא לעבוד ע״ז ואוכל נבלות ׃ (נשך ותרבית׃ חד
שויה רבנן ולעבור עליו בשני לאוין) ויראת מאלהיך ׃ לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש ממנו
ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטלות אצלו הוצרך לומר ויראת מאלהיך או התולה מעותיו בנכרי כדי להלוותם
לישראל ברבית הרי זה דבר המסור ללבו של אדם ומחשבתו לכך הוצרך לומר ויראת מאלהיך ׃ אשר הוצאתי וגו׳ והבחנתי בין
בכור לשאינו בכור אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל ברבית ואומר של נכרי הם ׃ ד״א אשר הוצאתי אתכם ׃ מארץ
מצרים על מנת שתקבלו עליכם מצותי אפילו הן כבדות עליכם ׃ לתת לכם את ארץ כנען ׃ בשכר שתקבלו מצותי ׃ להיות
לכם לאלהים ׃ שכל הדר בארץ ישראל אני לו לאלהים וכל היוצא ממנה כעובד ע״ז ׃ עבודת עבד ׃ עבודה של גנאי שיהא ניכר בה
כעבד שלא יוליך כליו אחריו לבית המרחץ ולא ינעול לו מנעליו ׃ כשכיר כתושב ׃ עבודת קרקע ומלאכת אומנות כשאר
שכירים ׃ עד שנת היובל ׃ אם פגע בו יובל לפני שש שנים היובל מוציאו ׃ הוא ובניו עמו ׃ א״ר שמעון אם הוא נמכר
בניו מי מכרן אלא מכאן שרבו חייב במזונות בניו ׃ אל אחוזת אבותיו ׃ אל כבוד אבותיו ואין לזלזלו בכך ׃ אחוזת ׃ חזקת ׃ כי
עבדי הם ׃ שטרי קודם ׃ לא ימכרו ממכרת עבד ׃ בהכרזה כאן יש עבד למכור ולא יעמידנו על אבן המקח ׃ לא תרדה
בו בפרך ׃ מלאכה שלא לצורך כדי לענותו אל תאמר לו החם לי את הכוס הזה והוא אינו צריך עדור תחת הגפן עד שאבוא ׃
שמא תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך אם לאו ואומר אני לו שהוא לצורך הרי הדבר הזה מסור ללבו לכך נאמר ויראת ׃
ועבדך ואמתך אשר יהיו לך ׃ (א״ת אם כן) במה אשתמש בעבדי אני מושל ׃ באומות אינו נוחל ׃ שהרי הזהרתני לא תחיה כל
נשמה ׃ לא מהם ׃ אמתני מאת הגוים הם יהיו לך לעבדים ׃ אשר סביבותיכם ׃ ולא שבתוך גבול ארצכם שהרי בהם אמרתי
לא תחיה כל נשמה ׃ וגם מבני התושבים ׃ שבאו מסביבותיכם לישא נשים בארצכם וילדו להם הבן הולך אחר האב ואינו
בכלל לא תחיה אלא אתה מותר לקנותו לעבד ׃ מהם תקנו ׃ אותם תקנו ׃ והתנחלתם אותם לבניכם ׃ החזיקו בהם לנחלה
לצורך בניכם אחריכם ׃ ולא יתכן לפרש הנחילום לבניכם שא״כ היה לו לכתוב והנחלתם אותם לבניכם ׃ והתנחלתם ׃ כמו
והתחזקתם ׃ ובאחיכם ׃ להביא נשיא בעמיו ומלך במשרתיו שלא לרדות בפרך ׃ יד גר ותושב ׃ גר והוא תושב כתרגומו
ערל ותותב ׃ וסופו מוכיח ונמכר לגר תושב ׃ וכי תשיג יד גר ותושב עמך ׃ מי גרם לו שיעשיר דבוקו עמך ׃ ומך אחיך עמו ׃
מי גרם לו שימוך דבוקו עמו ע״י שלמד ממעשיו ׃ משפחת גר ׃ זה הנכרי ׃ כשהוא אומר לעקר זה הנמכר לע״ז עצמה להיות
לה שמש ולא לאלהות אלא לחטוב עצים ולשאוב מים ׃ גאולה תהיה לו ׃ מיד אל תניחהו שיטמע ׃ עד שנת היובל ׃ שהרי כל
עצמו לא קנאו אלא לעבדו עד היובל שהרי ביובל יצא כמו שנ׳ למטה ויצא בשנת היובל ובגר שתחת ידך הכתוב מדבר
ואעפ״כ לא תבוא עליו בעקיפין מפני חלול השם אלא כשבא ליגאל ידקדק בחשבון לפי המגיע בכל שנה ושנה ינכה לו
המקנה מן דמיו אם היו כ׳ שנה כשנמכר עד היובל וקנאו בכ׳ מנה נמצא שקנה המקנה עבודת שנה במנה אם שהה זה אצלו
ה׳ שנים ובא ליגאל ינכה לו חמשת מנים ויתן לו העבד ט״ו מנים ׃ והיה כסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר יהיה
עמו ׃ חשבון המגיע לכל שנה ושנה יחשבנו כאלו נשכר עמו כל שנה במנה וינכה לו ׃ אם עוד רבות בשנים ׃ עד היובל ׃ לפיהן
הכל כמו שפירשתי ׃ לא ירדנו בפרך לעיניך ׃ כלומר ואתה רואה ׃ (הוא ובניו עמו ׃ הנכרי חייב במזונות בניו) ׃ ואם לא
יגאל באלה ׃ באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשש ׃ כי לי בני ישראל עבדים ׃ שטרי קודם ׃ אני ה׳ אלהיכם ׃ כל המשעבדן מלמטה
כאלו משעבדן מלמעלה ׃ לא תעשו לכם אלילים ׃ כנגד זה הנמכר לנכרי שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני
כמותו הואיל ורבי עובד ע״ז אף אני כמותו הואיל ורבי מחלל שבת אף אני כמותו לכך נאמרו מקראות הללו ׃ ואף
הפרשיות הללו נאמרו על הסדר בתחלה הזהיר על השביעית ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור
מטלטליו לכך סמך לה וכי תמכרו ממכר וגו׳ (מה כתיב ביה או קנה מיד וגו׳ דבר הנקנה מיד ליד) ׃ לא חזר בו סוף
מוכר אחוזתו ׃ לא חזר בו סוף מוכר את ביתו ׃ לא חזר בו סוף לוה ברבית ׃ כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות ׃ לא חזר
בו סוף מוכר את עצמו ׃ לא חזר בו לא די לישראל אלא אפילו לנכרי ׃ ואבן משכית ׃ לשון כסוי כמו ושכותי כפי ׃ שמכסין
את הקרקע ברצפת אבנים ׃ להשתחוות ׃ אפילו לשמים לפי שהשתחואה בפישוט ידים ורגלים היא והתורה אמרה
לעשות כך חוץ מן המקדש ׃ אני ה׳ נאמן לשלם שכר ׃ בכ״ד

פרשת בחקתי

אם בחקתי ׃ תלכו ׃ יכול זה קיום המצות כשהוא אומר ועשיתם אותם הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיים
אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה ׃ ואת מצותי תשמרו ׃ הוו עמלים בתורה על מנת לשמור
ולקיים כמו שנ׳ ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם ׃ בעתם ׃ בשעה שאין דרך בני אדם לצאת כגון בלילי שבתות ׃
ועץ השדה ׃ הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות ׃ והשיג לכם דיש את בציר ׃ שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו
עד הבציר ובבציר תעסקו עד שעת הזרע ׃ ואכלתם לחמכם לשובע ׃ אוכל קמעא והוא מתברך במעיו ׃ ונתתי
שלום ׃ שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה אם אין שלום אין כלום ת״ל אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ ׃ (מכאן)
שהשלום שקול כנגד הכל וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את הכל ׃ וחרב לא תעבור בארצכם ׃ אין צריך לומר
שלא יבאו למלחמה אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה ׃ לפניכם לחרב ׃ איש בחרב רעהו ׃
(ורדפו מכם ׃ מן החלשים שבכם ולא מן הגבורים שבכם ׃ חמשה מאה ׃ ומאה רבבה ׃ וכי כך הוא החשבון והלא
לא היה צריך לומר אלא ומאה מכם שני אלפים ירדופו אלא אינו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושים)

את התורה. ונפלו איביכם וגו׳ שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך הארץ. ופניתי אליכם אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם
משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועלים וכו׳ כדאית׳ בת״כ. והפריתי אתכם בפריה ורביה. והרביתי אתכם בקומה
זקופה. והקימותי את בריתי אתכם. ברית חדשה לא כברית הראשונה שהפרתם אותה אלא ברית חדשה שלא תופר שנ׳
וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה לא כברית וגו׳. ואכלתם ישן נושן. הפירות יהיו משתמרין וטובים
להתיישן שיהא נושן הנושן של שלש שנים לפחות משל אשתקד. וישן מפני חדש תוציאו. שיהיו הגרנות מלאות חדש
והאוצרות מלאות ישן. וצריכים אתם לפנות האוצרות למקום אחר לתת החדש לתוכן. ונתתי משכני. זה בית המקדש.
ולא תגעל נפשי. אין רוחי קצה בכם. כל געילה לשון פליטת דבר הבלוע בדבר כמו כי שם נגעל מגן גבורים לא
קבל המשיחה שמושחין מגן של עור מבושל כדי להחליק מעליו מכת חץ או חנית שלא יקוב העור. והתהלכתי בתוככם.
אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני ת״ל והייתי לכם לאלהים. אני ה׳
אלהיכם. כדאי אתם שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם נסים
גדולים. מוטות. כמין יתד בשני ראשי העול המעכבים המוסרה שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר כמו עשה לך
מוסרות ומוטות. קוממיות. בקומה זקופה. ואם לא תשמעו לי. להיות עמלים בתורה ולדעת מדרש
חכמים. יכול לקיום המצות כשהוא אומר ולא תעשו וגו׳ הרי קיום מצות אמור הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי להיות
עמלים בתורה. ומה ת״ל לי אין לי אלא זה המכיר את רבונו ומתכוין למרוד בו וכן בנמרוד גבור ציד לפני ה׳ שמכירו
ומתכוין למרוד בו. וכן באנשי סדום רעים וחטאים לה׳ מאד מכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו. ולא תעשו.
משלא תלמדו לא תעשו הרי שתי עבירות. ואם בחקתי תמאסו. מואס באחרים העושים. משפטי תגעל נפשכם. שונא
החכמים. לבלתי עשות. מונע את אחרים מעשות. את כל מצותי. כופר שלא צויתים לכך נאמר את כל מצותי ולא
נאמר את כל המצות. להפרכם את בריתי. כופר בעיקר הרי שבע עבירות הראשונה גוררת השניה וכן עד השביעית
ואלו הן לא למד ולא עשה מואס באחרים העושים שונא את החכמים מונע את האחרים כופר במצות כופר בעיקר.
והפקדתי עליכם. וצויתי עליכם. שחפת. חולי שמשחף את הבשר מגולגל כלו דומה לנפוח שהוקלה תפיחתו ומראית
פניו זעופה. קדחת. חולי שמקדיח את הגוף ומחממו ומבעירו כמו כי אש קדחה באפי. מכלות עינים ומדיבות נפש.
העינים צופות וכלות לראות שיקל וירפא וסוף שלא ירפא וידאבו הנפשות של משפחתו במותו כל תאוה שאינה באה
ותוחלת ממושכה קרויה כליון עינים. וזרעתם לריק. תזרעו ולא תצמח ואם תצמח ואכלוהו איביכם. ונתתי פני. פנאי
שלי פונה אני מכל עסקי להרע לכם. ורדו בכם שונאיכם. שישלטו בכם. אגדת ת״כ מפרשה זו אף אני אעשה
זאת לכם. איני מדבר אלא בלפי וכן אף אני אלך עמכם בקרי. והפקדתי עליכם. שיהיו המכות פוקדות אתכם מזו לזו עד
שהראשונה פקודה אצלכם אביא אחרת ואסמכנה לה. בהלה. מכה המבהלת את הבריות ואיזו זו מכת מותן. את
השחפת. יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור עליו ת״ל שחפת שהוא נשחף או עתים שהוא נשחף אבל
נוח ואינו מקדיח ת״ל ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו שיחיה ת״ל מכלות עינים
או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים שיחיה ת״ל ומדיבות נפש. וזרעתם לריק זרעכם. זורעה ואינה מצמחת
ומעתה מה איביכם באים ואוכלים ת״ל ואכלוהו איביכם הא כיצד זורעה שנה ראשונה ואינה מצמחת. שנה שניה מצמחת
ואויבים באים ומוצאים תבואה לימי המצור ושבפנים מתים ברעב שלא לקטו תבואה. ד״א וזרעתם לריק זרעכם
כנגד הבנים והבנות הכתוב מדבר שאתה עמל בהם ומגדלן והחטא בא ומכלה אותם שנ׳ אשר טפחתי ורביתי איבי כלם.
ונתתי פני בכם. כמו שנ׳ בטובה ופניתי אליכם כך נאמר ברעה ונתתי פני משלו משל למלך שאמר לעבדיו פונה אני
מכל עסקי ועוסק אני עמכם לרעה. ונגפתם לפני איביכם. שיהא המות הורג אתכם מבפנים ואויבים מקיפים
אתכם מבחוץ. ורדו בכם שונאיכם. שאיני מעמיד שונאים אלא מכם ובכם שבשעה שאומות העולם עומדים על
ישראל אינם מבקשים אלא מה שבגלוי שנ׳ והיה אם זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וגו׳ ויחנו עליהם וישחיתו את
יבול הארץ אבל בשעה שאעמיד עליכם מכם ובכם הם מחפשים אחר המטמוניות שלכם וכן הוא אומר ואשר אכלו שאר
עמי ועורם מעליהם הפשיטו וגו׳. ונסתם ואין רודף אתכם. מפני אימה. מבלי כח. ואם עד אלה. ואם בעוד אלה לא
תשמעו. ויספתי. עוד יסורין אחרים. שבע על חטאתיכם. שבע פורעניות על שבע עבירות האמורות למעלה. ושברתי
את גאון עוזכם. זה בית המקדש וכן הוא אומר הנני מחלל את מקדשי את גאון עוזכם. ונתתי את שמיכם כברזל ואת
ארצכם כנחושה. זו קשה משל משה ששם הוא אומר והיו שמיך אשר על ראשך נחשת וגו׳ שיהיו השמים מזיעין כדרך
שהנחשת מזיע והארץ אינה מזיעה כדרך שאין הברזל מזיע והיא משמרת פירותיה אבל כאן השמים לא יהיו מזיעין
כדרך שאין הברזל מזיע ויהא חורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת מזיע והיא מאבדת פירותיה. ותם לריק כחכם.
הרי אדם שלא עמל שלא חרש שלא זרע שלא נכש שלא כסח שלא עדר ובשעת הקציר בא שדפון ומלקה אותו אין בכך
כלום אבל אדם שעמל וחרש וזרע ונכש וכסח ועדר ובא שדפון והלקה אותו הרי שיניו של זה קהות. ולא תתן ארצכם
את יבולה. אף מה שאתה מוביל לה בשעת הזרע. ועץ הארץ. אפילו מן הארץ יהא לקוי שלא יחניט פירותיו בשעת
החנטה. לא יתן. משמש למעלה ולמטה. ועץ ואחרי. לא יתן פריו כשהוא מפריח משיר פירותיו הרי ב׳ קללות ויש כאן שבע
פורעניות. ואם תלכו עמי קרי. רבותינו אמרו עראי שאינו אלא למקרים כן תלכו עראי במצות ומנחם פירש לשון מניעה וכן הוקר
רגלך. וכן יקר רוח. וקרוב לשון זה לתרגומו של אנקלוס לשון קושי שמקשין לבם להמנע מהתקרב אלי. שבע כחטאתיכם
והשלחתי. לשון גירוי. ושכלה אתכם. אין לי אלא חיה משכלת שדרכה בכך בהמה שאין דרכה בכך מנין ת״ל ושן
בהמות אשלח בם הרי ב׳ ומניין שתהא ממיתה בנשיכתה ת״ל עם חמת זוחלי עפר מה אלו נושכין וממיתין אף אלו
נושכין וממיתין כבר היו שנים בארץ ישראל חמור נושך וממית ערוד נושך וממית. ושכלה אתכם. אלו הקטנים.
והכריתה את בהמתכם. מבחוץ. והמעיטה אתכם. מבפנים. ונשמו דרכיכם. שבילים גדולים ושבילים קטנים הרי שבע
פורעניות שן בהמה ושן חיה וחמת זוחלי עפר ושכלה והכריתה והמעיטה ונשמו. לא תוסרו לי. לשוב אלי. נקם ברית.
יש נקם שאינו בברית כדרך שאר נקמות וזהו סימוי עיניו של צדקיהו. ד״א נקם ברית נקמות בריתי אשר עברתם כל

הבאה

הבאת חרב שנוקמת היא מלחמת חיילות אויבים ·· ונאספתם · מן החוץ אל תוך הערים מפני המצור ·· ושלחתי דבר
בתוככם · על ידי הדבר ונתתם ביד האויבים הצרים עליכם לפי שאין מלינים את המת בירושלם וכשהן מוציאים
את המת לקברו נתנים ביד אויב ·· מטה לחם · לשון משען כמו מטה עוז ·· בשברי לכם מטה לחם · אשבור לכם כל
משען אוכל והם חיי רעב ·· ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד · מחוסר עצים ·· והשיבו לחמכם במשקל ·
שתהא התבואה נרקבת ונעשית פת נופלת ומתפררת בתנור והן יושבות ושוקלות את השברים לחלקם ביניהם ··
ואכלתם ולא תשבעו · זהו מארה בתוך המעים בלחם הרי שבע פורעניות · חרב מצור דבר שבר מטה לחם חוסר
עצים פת נופלת מארה במעים ונתתם אינה מן המנין היא החרב ·· במותיכם · מגדלים ובירניות · חמניכם · מין ע"ז
שמעמידין על הגגות ועל שם שמעמידין בחמה קרויין חמנים ·· ונתתי את פגריכם · תפוחי כרס ברעב ומוציאים יראתם
מחיקם ומנשקים אותם וכריסו נבקעת ונופל עליה ·· וגעלה נפשי אתכם · זה סלוק שכינה ·· ונתתי את עריכם חרבה ·
יכול מאדם כשהוא אומר והשמותי אני את הארץ הרי אדם אמור הא מה אני מקיים חרבה מעובר ושב ·· והשמותי
את מקדשיכם · יכול מן הקרבנות כשהוא אומר ולא אריח הרי קרבנות אמור הא מה אני מקיים והשמותי את
מקדשיכם מן הגדודיות שיירות של ישראל שהיו מתקדשות ונועדות לבא שם הרי שבע פורעניות אכילת בשר בנים
ובנות השמדת הבירניות יפלו החמנים שבראשי הגנות ויכרתו ונתתי את עריכם וגו' הרי שלש סילוק שכינה ד' חרבן
ערים שממון מקדש מן הגדודיות ולא אריח קרבנות הרי שבע ·· והשמותי אני את הארץ · זו מדה טובה לישראל
שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם שתהא שוממה מיושביה ·· ואתכם אזרה בגוים · זו מדה קשה שבשעה שבני
מדינה גולים למקום אחד רואים זה את זה ומתנחמין וישראל נזרו כבמזרה כאדם הזורה שעורים בנפה ואין אחת
מהן דבוקה בחברתה ·· והריקותי · כששולף החרב מתרוקן הנדן ומדרשו חרב הנשמטת אחריכם אינה חוזרת מהר כאדם
שמריק את המים ואין סופן לחזור ·· והיתה ארצכם שממה · שלא תמהרו לשוב לתוכה ומתוך כך עריכם יהיו חרבה
נראות לכם חרבות שבשעה שאדם גולה מביתו ומכרמו ומעירו וסופו לחזור כאלו אין כרמו וביתו חרבים כך שנויה
בת"כ ·· אז תרצה · תפייס את כעס המקום שכעס על שמטותיה ·· והרצת · למלך את שבתותיה · (כל ימי השמה ·
לשון העשות ויו"ד בו במקום כל שמתה ··) את אשר לא שבתה · שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד שנות
השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ד' מאות ושלשים שנה ג' מאות ותשעים היו שני עונם
משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים ובני יהודה הכעיסו לפניו מ' שנה משגלו עשרת השבטי' עד חרבות
ירושלם הוא שנ' ביחזקאל ואתה שכב על צדך השמאלית וגו' וכלית את אלה וגו' ושכבת על צדך הימנית מ' יום
ונשאת את עון בית יהודה ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין ועוד עשו שש שנים עד
גלות צדקיהו הרי ארבעים ושש ואם תאמר שנות מנשה חמשים וחמש היו מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה
וכל שנות רשעו עשרים ושתים כמו שאמור באגדת חלק ושלאמון שתים ואחת עשרה ליהויקים וכנגדם לצדקיהו
צא וחשוב לארבע מאות שנה ששים ושש שנים ולשלשים ושש שנה חמש שמטות הרי שבעים חסר אחת · ועוד שנה
יתירה שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים ועליהם נגזר ע' שנה שלמים וכן הוא אומר בדברי הימים עד רצתה
הארץ את שבתותיה למלאות שבעים שנה ·· והבאתי מרך · פחד ורך לבב מ"ם של מרך יסוד נופל הוא כמו מ"ם של מועד
ושל מוקש ·· ונסו מנוסת חרב · כאלו רודפים הורגים אותם ·· עלה נדף · שהרוח דוחפו ומכהו על עלה אחר ומקשקש ומוציא
קול וכן תרגומו קל טרפא דשקיף וכן תרגומו של חבורה משקופי ·· וכשלו איש באחיו · כשירוצו לנוס יכשלו זה בזה כי
יבהלו לרוץ ·· כמפני חרב · כאלו בורחים מלפני הורגים שיהא בלבבם פחד וכל שעה סבורים שאדם רודפם · ומדרשו וכשלו
איש באחיו זה נכשל בעונו של זה שכל ישראל ערבין זה בזה ·· ואבדתם בגוים · כשתהיו פזורים תהיו אבודים זה מזה ··
ואכלה אתכם · אלו המתים בגולה ·· בעון אבתם אתם · כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם ·· ימקו · לשון המסה כמו ימסו
וכמו תמקנה בחוריהן נמקו חבורתי ·· והבאתי אותם · אני בעצמי אביאם זו מדה טובה לישראל שלא יהיו אומרים
הואיל וגלינו בין האומות נעשה כמעשיהם אני איני מניחם אלא מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפי שנ' והעלה
על רוחכם היו לא תהיה וגו' חי אני אם לא ביד חזקה וגו' ·· או אז יכנע · כמו או נודע כי שור נגח הוא אם אז יכנע · לשון
אחר אולי שמא אז יכנע לבבם וגו' ·· ואז ירצו את עונם · יכפרו על עונם ביסוריהם ·· וזכרתי את בריתי יעקוב · בחמשה
מקומות נכתב מלא ואליהו חסר בחמשה מקומות · יעקוב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבא ויבשר גאולת
בניו ·· וזכרתי את בריתי יעקוב · למה נמנו אחורנית כלומר כדאי הוא יעקב הקטן לכך ואם אינו כדאי הרי יצחק עמו ואם
אינו כדאי הרי אברהם עמו שהוא כדאי ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על
המזבח ·· יען וביען · גמול ובגמול אשר במשפטי מאסו ·· ואף גם זאת · ואף אפילו אני עושה עמהם זאת הפורענות אשר אמרתי
בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם ולהפר בריתי אשר אתם · ברית הראשונים של שבטים ·· והתורות ·
אחת בכתב ואחת בעל פה מגיד שכלם נתנו למשה בסיני ·· כי יפליא · יפריש בפיו ·· בערכך נפשות · ליתן ערך נפשו לומר
ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי ·· והיה ערכך וגו' · אין ערך זה לשון דמים אלא בין שהוא יקר בין שהוא זול כפי שניו הוא הערך
הקצוב עליו בפרשה זו ·· ערכך · כמו ערך וכפל הכפ"ין לא ידעתי מאי זה לשון הוא ·· ואם מבן חמש שנים · לא שיהא
הנודר קטן שאין בדברי קטן כלום אלא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בן חמש שנים עלי ·· ואם מבן ס' שנה וגו' · כשמגיע
לימי הזקנה האשה קרובה להחשב כאיש דאמרי אינשי סבא בביתא פחא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא וסימנא
טבא בביתא ·· ואם מך הוא · שאין ידו משגת ליתן הערך הזה · על פי אשר תשיג · לפי מה שיש לו יסדרנו וישייר לו · כדי
חייו מטה כר וכסת וכלי אומנות אם היה חמר משייר לו חמוריו ·· כל אשר יתן ממנו · אמר רגלה של זו עולה דברי
ר' מאיר ותמכר לצרכי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי אותו האבר ·· טוב ברע · תם בבעל מום או רע בטוב וכל שכן טוב

בטוב או רע ברע" ואם כל בהמה טמאה" בבעלת מום הכתוב מדבר שהיא טמאה להקרבה ולמדך הכתוב שאין קדשים
תמימים יוצאין לחולין בפדיון אלא אם כן הוממו" כערכך הכהן כן יהיה" לשאר כל אדם הבא לקנותה מיד הקדש" ואם
גאל יגאלנה" בבעלים החמיר הכתוב להוסיף חומש וכן במקדיש בית וכן במקדיש את השדה וכן בפדיון מעשר שני
הבעלים מוסיפין חומש ולא שאר כל אדם" והיה ערכך לפי זרעו" לא כפי שוויה אחת שדה טובה ואחת שדה רעה
פדיון הקדשן שוה בית כור שעורים בחמשים שקלים כך גזרת הכתוב והוא שבא לגאלה בתחלת היובל ואם בא לגאלה
באמצעו נותן לפי החשבון סלע ופונדיון לשנה לפי שאינו הקדש אלא מכאן שנת היובל שאם נגאלה כדי נאה ואם לא
הגזבר מוכרה ברומים הבלי לאחר ומוחזרת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדות הנמכרות וכשהיא יוצאה מידו חוזרת
לכהנים של אותו משמר שהיובל פוגע בו ומתחלקת ביניהם זהו המשפט האמור במקדיש שדה ועכשיו אפרשנו על סדר
המקראות" אם משנת היובל יקדיש וגו' אם משעברה שנת היובל מיד הקדישה ובא זה לגאלה מיד "כערכך יקום כערך
הזה האמור יהיה חמשים כסף יתן" ואם אחר היובל יקדיש" וכן אם הקדישה משנת היובל ונשתהת ביד גזבר ובא זה
לגאלה אחר היובל" וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות' כפי חשבון' כיצד הרי קצב דמיה של ארבעים ותשע
שנים חמשים שקל הרי שקל לכל שנה והשקל יותר על סלע והשקל ארבעים ושמונה פונדיון הרי סלע ופונדיון לשנה
אלא שחסר פונדיון אחד לכולן ואמרו רבותינו שאותו פונדיון קלבון לפרוטרוט והבא לגאול יתן סלע ופונדיון לכל
שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל" ונגרע מערכך מנין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון" ואם גאל
יגאל" המקדיש אותו יוסיף חומש על הקצבה הזאת" ואם לא יגאל את השדה המקדיש" ואם מכר הגזבר" את
השדה לאיש אחר לא יגאל עוד לשוב ביד המקדיש" והיה השדה בצאתו ביובל" מיד הלוקח מן הגזבר כדרך שאר
שדות היוצאות מיד לוקחיהם ביובל "קדש לי"י" לא שישוב להקדש בדק הבית ביד הגזבר אלא כשדה החרם הנתון
לכהנים שנ' כל חרם בישראל לך יהיה אף זו תחלק לכהנים שלאותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע בו" ואם
את שדה מקנתו וגו' חלוק יש בין שדה מקנה לשדה אחוזה ששדה מקנה לא תחלק לכהנים ביובל לפי שאינו יכול
להקדישה אלא עד היובל שהרי ביובל היתה עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים לפיכך אם בא לגאלה יגאל בדמים
הללו הקצובים לשדה אחוזה' ואם לא יגאל וימכרנה גזבר לאחר או אם יגאל הוא בשנת היובל ישוב השדה
לאשר קנהו מאתו אותו שהקדישה וגו) תאמר לאשר קנהו הלוקח הוא מאתו והוי גזבר לכך הוצרך לומר לאשר
לו אחוזת הארץ מירושת אבות והוי בעלים הראשונים שמכרוה למקדיש" וכל ערכך יהיה בשקל הקדש כל ערכך
שכתוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש "עשרים גרה" עשרים מעות כך היו מתחלה ולאחר מכאן הוסיפו שתותא
ואמרו רבותינו שש מעה כסף לדינר כ"ד מעות לסלע" לא יקדיש איש אותו' לשם קרבן אחר לפי שאינו שלו"
ואם בבהמה הטמאה וגו' אין המקרא הזה מוסב על הבכור שאין לומר בבכור בהמה טמאה ופדה בערכך ואמר
אין זה שהרי אין פדיון בפטר חמור אלא טלה והוא מתנה לכהן ואינו להקדש אלא הכתוב מוסב על ההקדש
שהכתוב של מעלה דבר בפדיון בהמה טהורה שהוממה וכאן דבר במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית" ופדה
בערכך" כפי מה שיעריכנה הכהן אם לא יגאלנה על ידי בעלים" ונמכר בערכך לאחרים" אך כל חרם וגו' נחלקו
רבותינו בדבר י"א סתם חרמים להקדש ומה אני מקיים כל חרם בישראל לך יהיה בחרמי כהנים שפירש ואמר הרי
זה חרם לכהן ויש שאומרים סתם חרמים לכהן" לא ימכר ולא יגאל' אלא ינתן לכהן לדברי האומר סתם חרמים
לכהנים לא ימכר ולא יגאל' אלא ינתן לכהן מפרש מקרא זה בסתם חרמים והאומר סתם חרמים לבדק הבית
מפרש מקרא זה בחרמי כהנים שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון עד שיבואו ליד כהן וחרמי גבוה ב
נפדים' כל חרם קדש קדשים הוא' הסובר סתם חרמים לבדק הבית מביא ראיה מכאן והאומר סתם חרמים
לכהנים מפרש כל חרם קדש קדשים הוא לומר שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים ועל קדשים קלים ונותן
לכהן כמו ששנינו במסכ' ערכין אם נדר דמיהן נותן ואם נדבה נותן את טובתה" מאדם' כגון שהחרים עבדיו
ושפחותיו הכנענים" כל חרם אשר יחרם" היוצא ליהרג ואמר א' ערכי עלי לא אמר כלום" מות יומת' הרי הולך
למות לפיכך לא יפדה אין לו לא דמים ולא ערך" וכל מעשר הארץ' במעשר שני הכתוב מדבר" וזרע הארץ"
דגן" מפרי העץ" תירוש ויצהר" לי"י הוא" קנאו ומשולחנו צוה לך לעלות ולאכול בירושלים כמו שנ' ואכלת
לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך וגו'" ממעשרו ולא ממעשר חבירו הפודה מעשר של חבירו אין מוסיף חומש
ומה היא גאולתו כדי להתירו באכילה בכל מקום והמעות יעלה ויאכל בירושלים כמו שנ' ונתת בכסף וגומר"
תחת השבט" כשבא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה והעשירי מכה בשבט צבועה בסיקרא להיות נכר שהוא
מעשר כן עושה לטלאים ולעגלים של כל שנה ושנה" והיה קדש" יקריב למזבח דמו ואימוריו והבשר נאכל
לבעלים שהרי לא נתנו עם שאר מתנות כהונה ולא מצינו שיהא נתון בשרו לכהנים" לא יבקר וגו' לפי שנ' כל
מבחר נדריכם יכול יהא בורר ומוציא את היפה ת"ל לא יבקר בין טוב לרע בין תם בין בעל מום וחלה עליו
קדושה ולא שיקריב בעל מום לא יגאל בתוך' מעשר ואסור ליגזז ולעבד"

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית
לצאתם מארץ מצרים לאמר ׃ ומליל יי עם משה במדברא דסיני במשכן זמנא
בחד לירחא תנינא בשתא תנינתא למפקהון מארעא דמצרים למימר ׃ תם כלם
אלה מוסי פי ברייה סיני פי קבא אלמחצר פי אליום אלאול מן אלשהר אלתאני פי אלסנה אל
תאניה לכרוגהם מן בלד מצר קאילא ׃ שאו את ראש כל עדת בני ישראל
למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם ׃ קבילו ית חושבן כל
כנשתא דבני ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן כל דכורא לגולגלתהון ׃
ארפעוא גמלה גמאעה בני אסראיל לעשאירהם ובית אבאיהם באחצא אסמא כל דכר
לגמאגמהם ׃ מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל תפקדו אתם לצבאתם
אתה ואהרן ׃ מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל תמנון יתהון לחיליהון
את ואהרן ׃ מן אבן עשרין סנה פצאעדא כל מן יכרג אלגיש בני אסראיל תחציהם אנת והרון ׃
ואתכם יהיו איש איש למטה איש ראש לבית אבתיו הוא ׃ ועמכון יהון גברא גברא
לשבטא גבר ריש לבית אבהתוהי הוא ׃ וליכון מעכם מן כל סבט רגל ודאך אלרגל הו ריים
בית אביה ׃ ואלה שמות האנשים אשר יעמדו אתכם לראובן אליצור בן שדיאור ׃ ואלין
שמהת גבריא די יקומון עמכון לראובן אליצור בר שדיאור ׃ והדה אסמא אלרגאל אלדי יקומו
מעכם פמן ראובן אליצור אבן שדיאור ׃ לשמעון שלמיאל בן צורי שדי ׃ ליהודה נחשון
בן עמינדב ׃ ליששכר נתנאל בן צוער ׃ לזבולן אליאב בן חלן ׃ לבני יוסף לאפרים
אלישמע בן עמיהוד למנשה גמליאל בן פדה צור ׃ לבנימן אבידן בן גדעני ׃ לדן
אחיעזר בן עמישדי ׃ לאשר פגעיאל בן עכרן ׃ לגד אליסף בן דעואל ׃ לנפתלי אחירע
בן עינן ׃ אלה קריאי העדה נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי ישראל הם ׃ אלין מערעי
כנשתא רברבי שבטי אבהתהון רישי אלפיא דישראל אנון ׃ הולאי רעאה אלגמאעה
אשראף אסבאט אבאיהם ריסא אלוף בני אסראיל ׃ ויקח משה ואהרן את האנשים האלה
אשר נקבו בשמות ׃ ודבר משה ואהרן ית גבריא האלין דאתפרשו בשמהן ׃ פאכד מוסא
והרון אולאיך אלרגאל אלדי שרחת אסמאיהם ׃ ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש
השני ויתילדו על משפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה
לגלגלתם ׃ וית כל כנשתא כנשו בחד לירחא תנינא ואתיחסו על זרעיתהון לבית
אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא לגלגלתהון ׃ וגמעו סאיר אלגמאעה
פי אליום אלאול מן אלשהר אלתאני פתנאסבו לעשאירהם ובית אבאיהם באחצא אסמא

וידבר וגו' במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממצרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם. למשפחותם. לידע מנין כל שבט ושבט. לבית אבותם. מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יחוס על שבט אביו. לגלגלותם. ע"י שקלים בקע לגלגלת. כל יוצא צבא. מגיד שאין יוצא בצבא

מן אבן עשרין סנה פצאעדא לגמאגמהם׃ כאשר צוה יהוה את משה ויפקדם במדבר
סיני׃ כמא דפקיד יי ית משה ומנינון במדברא דסיני׃ כמא אמר אללה מוסי עדהם פי ברייה
סיני׃ ויהיו בני ראובן בכור ישראל תולדתם למשפחתם לבית
אבתם במספר שמות לגלגלתם כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ והוו
בני ראובן בוכרא דישראל תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן לגלגלתהון
כל דכורא מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ פכאן בני ראובן בכר אסר תואלדהם
לעשאירהם לבית אבאיהם באחצא אסמא לגמאגמהם כל דכר מן אבן עשרין סנה
פצאעדא כל מן יכרג פי גיושהם׃ פקדיהם למטה ראובן ששה וארבעים אלף וחמש מאות׃
מנינהון לשבטא דראובן ארבעין ושתא אלפין וחמיש מאה׃ ואלמעדודין כדאך מן בני
ראובן סתה וארבעין אלפא וכמס מאיה׃ לבני שמעון תולדתם למשפחתם
לבית אבתם פקדיו במספר שמות לגלגלתם כל זכר מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא׃ לבני שמעון תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון מנינוהי במנין שמהן לגלגלתהון
כל דכורא מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא׃ לבני שמעון תואלדהם לעשאירהם
לבית אבאיהם וגו׳׃ פקדיהם למטה שמעון תשעה וחמשים אלף ושלש מאות׃ מניניהון
לשבטא דשמעון חמשין ותשעה אלפין ותלת מאה׃ ואלמעדודין כדאך מנהם תסעה וכמסין
אלפא ותלאת מאיה׃ לבני גד תולדתם למשפחתם לבית אבתם
במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה גד חמשה וארבעים
אלף ושש מאות וחמשים׃ מניניהון לשבטא דגד ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה׃ וחמשין
מעדודין כדאך מנהם כמסה וארבעין אלפא וסת מאיה וכמסין׃ לבני יהודה
תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃
פקדיהם למטה יהודה ארבעה ושבעים אלף ושש מאות׃ מניניהון לשבטא דיהודה
שבעין וארבעה אלפין ושית מאה׃ ואלמעדודין מנהם מן בני יהודה ארבעה וסבעין אלפא וסת
מאיה׃ לבני יששכר תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם למטה יששכר ארבעה וחמשים אלף
וארבע מאות׃ מניניהון לשבטא דיששכר חמשין וארבעה אלפין וארבע מאה׃ ואלמעדודין
כדאך מן בני יששכר ארבעה וכמסין אלפא וארבע מאיה׃
לבני זבולן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא׃ פקדיהם למטה זבולן שבעה וחמשים אלף וארבע מאות׃ מניניהון לשבטא
דזבולן חמשין ושבעה אלפין וארבע מאה׃ ואלמעדודין כדאך מן בני זבולון סבעה
וכמסין אלפא וארבע מאיה׃ לבני יוסף לבני אפרים תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא׃ פקדיהם
למטה אפרים ארבעים אלף וחמש מאות׃ מניניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין

וחמיש מאה : ואלמעדודין כדאך מנהם ארבעין אלפא וכמס מאיה :
לבני מנשה תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא : פקדיהם למטה מנשה שנים ושלשים אלף ומאתים : מניניהון
לשבטא דמנשה תלתין ותרין אלפין ומאתן : ואלמעדודין כדאך מן בני מנשה ארתנין
ותלאתין אלפא ומאיתין :
לבני בנימן תולדתם למשפחתם לבית
אבתם במספר שמות מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא : פקדיהם למטה בנימן
חמשה ושלשים אלף וארבע מאות : מניניהון לשבטא דבנימין תלתין וחמשה אלפין
וארבע מאה : ואלמעדודין כדאך מן בני בנימין כמסה ותלאתין אלפא וארבע מאיה :
לבני דן תולדתם למשפחתם לבית אבתם במספר שמת
מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא : פקדיהם למטה דן שנים וששים אלף
ושבע מאות : מניניהון לשבטא דדן שתין ותרין אלפין ושבע מאה : ואלמעדודין כדאך
מן בני דן אתנין וסתין אלפא וסבע מאיה :
לבני אשר תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא
פקדיהם למטה אשר אחד וארבעים אלף וחמש מאות : מניניהון לשבטא דאשר
ארבעין וחד אלפין וחמיש מאה : ואלמעדודין כדאך מן בני אשר ואחד וארבעין אלפא
וכמס מאיה :
בני נפתלי תולדתם למשפחתם לבית אבתם
במספר שמת מבן עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא : פקדיהם למטה נפתלי שלשה
וחמשים אלף וארבע מאות : מניניהון לשבטא דנפתלי חמשין ותלתא אלפין וארבע
מאה : ואלמעדודין כדאך מן בני נפתלי תלאתה וכמסין אלפא וארבע מאיה :
אלה הפקדים אשר פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל שנים עשר איש איש אחד לבית
אבתיו היו : אלין מנייניא דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל תרי עסר גברין גברא חד לבית
אבהתוהי הוו : הולאי אלמעדודין אלדי עדהם מוסי והרון ואשראף אל אספאט אתני עשר
רגל כל ואחד מנהם שריף בית אביה : ויהיו כל פקודי בני ישראל לבית אבתם מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא צבא בישראל : והוו כל מניני בני ישראל לבית אבהתהון
מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא בישראל : וכאן מן עדה מנהם מנסובא אלי בית
אביה מן אבן עשרין סנה פצאעדא כל מן יכרג פי גיושהם :
ויהיו כל הפקדים שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש
מאות וחמשים : והוו כל מניניא שית מאה ותלתה אלפין
וחמיש מאה וחמשין : פכאן גמלתהם סת מאיה אלף ותלאתה
אלף וכמס מאיה וכמסין : והלוים למטה אבתם לא התפקדו

פחות מבן עשרים : ואתכם יהיו
כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיאי
כל שבט ושבט : אלה קריאי העדה
הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה
האנשים האלה : את שנים עשר
נשיאים הללו : אשר נקבו לו כאן
בשמות : ויתילדו על משפחותם

בתוכם ׃ וליואה לשבטא ראבהתהון לא אתמניאו ביניהון ׃ ואמא אלליואניין פלא
יעדו מעהם לסבט אבאיהם ׃ וידבר יהוה אל משה לאמר ׃
אך את מטה לוי לא תפקד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל ׃ ברם ית שבטא
דלוי לא תמני ית חשבנהון לא תקביל בגו בני ישראל ׃ אמא סבט לוי פלא תעדה
ולא תרפע גמלתהם פי מא בין בני אסר ׃ ואתה הפקד את הלוים על משכן העדת
ועל כל כליו ועל כל אשר לו המה ישאו את המשכן ואת כל כליו והם ישרתהו
וסביב למשכן יחנו ׃ ואת מני ית ליואי על משכנא דסהדותא ועל כל מנוהי ועל כל
דליה אנון יטלון ית משכנא וית כל מנוהי ואנון ישמשוניה וסחור סחור למשכנא ישרון ׃
ואנת פוכל אלליואניין עלי מסכן אלשהאדה ואניתה וגמיע מאלה פהם יחמלון אלמסכן
וגמיע אניתה והם יכדמונה וחואליה ינזלון ׃ ובנסע המשכן יורידו אתו הלוים ובחנות
המשכן יקימו אתו הלוים והזר הקרב יומת ׃ ובמטל משכנא יפרקון יתיה ליואי
ובמשרי משכנא יקימון יתיה ליואי וחילוני דיקרב יתקטיל ׃ ופי רחילהם יפצלונה
ופי נזולהם יאגנבי תקדם אלדכיל פליקתל ׃ וחנו בני ישראל איש על מחנהו
ואיש על דגלו לצבאתם ׃ וישרון בני ישראל גבר על משרוהי וגבר על טקסיה
לחיליהון ׃ וינזל בני אסר כל סבט פי עסכרה ופי מרכזה עלי גיושהם ׃ והלוים
יחנו סביב למשכן העדת ולא יהיה קצף על עדת בני ישראל ושמרו הלוים את
משמרת משכן העדת ׃ וליואי ישרון סחור סחור למשכנא דסהדותא ולא יהי רוגזא
על כנשתא דבני ישראל ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא ׃ ואלליואניין
ינזלון חואלי מסכן אלשהאדה ולא יכון סכט עלי גמאעה בני אסר ויחפטון חפט
מסכן אלשהאדה ׃ ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה את משה כן עשו ׃ ועבדו
בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה כין עבדו ׃ וצנע בני אסר כגמיע מא אמר אללה
מוסי כדאך צנעו ׃ וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר ׃
ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר ׃ וכלם אללה מוסי והרון תכלימא ׃ איש על דגלו
באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל
מועד יחנו ׃ גבר על טקסיה באתוון לבית אבהתהון ישרון
בני ישראל מקביל סחור סחור למשכן זמנא ישרון ׃ כל סבט
פי מרכזה בעלאמאת לביות אבאיהם ינזל בני אסר חדא
כבא אלמחצר וחואליה ינזלון ׃ והחנים קדמה מזרחה דגל
מחנה יהודה לצבאתם ונשיא לבני יהודה נחשון בן עמינדב ׃

ודשן

הגיון ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתיחס על השבט ׃ אך את מטה לוי לא תפקד ׃ כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו ׃ דבר אחר צפה הקב״ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל ׃ ואתה הפקד את הלוים כתרגומו מני לשון מנוי שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו ויפקד המלך פקידים ׃ יורידו אותו ׃ כתרגומו יפרקון כשבאין ליסע במדבר ממסע למסע כי[ון] מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענן ויחנו שם ומקימין אותו ׃ והזר הקרב לעבודתם זו ׃ ומת בידי שמים ׃ איש על דגלו ׃ כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל

וישרון קדומא מדנחא טקס משרית יהודה לחיליהון ורבא לבני יהודה נחשון
בר עמינדב ׃ ונאזלין מן אלמשרק מרכז עסכר יהודה לשריפהם נחשון אבן
עמינדב ׃ וצבאו ופקדיהם ארבעה ושבעים אלף ושש מאות ׃ וחיליה ומניניהון
שבעין וארבעה אלפין ושית מאה ׃ ועדד גישה ארבעה וסבעין אלפא וסת מאיה ׃
והחנים עליו מטה יששכר ונשיא לבני יששכר נתנאל בן צוער ׃ ודשרן סמיכין
עלוהי שבטא דיששכר ורבא לבני יששכר נתנאל בר צוער ׃ ונאזלין אלי גאנבה
סבט יששכר ושריפהם נתנאל אבן צוער ׃ וצבאו ופקדיו ארבעה וחמשים אלף
וארבע מאות ׃ וחיליה ומנינוהי חמשין וארבעה אלפין וארבע מאה ׃ ועדד גישה
ארבעה וכמסין אלפא וארבע מאיה ׃ מטה זבולן ונשיא לבני זבולן אליאב בן חלן ׃
שבטא דזבולן ורבא לבני זבולן אליאב בר חלן ׃ ואלי גאנבה סבט זבולון ושריפהם אליאב
אבן חלן ׃ וצבאו ופקדיו שבעה וחמשים אלף וארבע מאות ׃ וחיליה ומנינוהי חמשין
ושבעה אלפין וארבע מאה ׃ ועדד גישה סבעה וכמסין אלפא וארבע מאיה ׃ כל הפקדים
למחנה יהודה מאת אלף ושמנים אלף וששת אלפים וארבע מאות לצבאתם ראשנה
יסעו ׃ כל מניניא למשרית יהודה מאה ותמנן ושתה אלפין וארבע מאה לחיליהון ׃ ב
בקדמיתא נטלין ׃ כראך גמיע עדד עסכר יהודה מאיה ותמאנין אלפא וסתה אלף וארבע
מאיה לגיושהם והם ירחלון אוולא ׃ דגל מחנה ראובן תימנה לצבאתם
ונשיא לבני ראובן אליצור בן שדיאור ׃ טקס משרית ראובן דרומא לחיליהון ורבא לבני
ראובן אליצור בר שדיאור ׃ מרכז עסכר ראובן פי אלגנוב לגיושהם ושריפהם אליצור אבן
שדיאור ׃ וצבאו ופקדיו ששה וארבעים אלף וחמש מאות ׃ וחיליה ומנינוהי ארבעין
ושתה אלפין וחמש מאה ׃ ועדד גישה סתה וארבעין אלפא וכמס מאיה ׃ והחנים עליו
מטה שמעון ונשיא לבני שמעון שלמיאל בן צורי שדי ׃ ודשרן סמיכין עלוהי שבטא
דשמעון ורבא לבני שמעון שלומיאל בר צורי שדי ׃ ונאזלין אלי גאנבה סבט שמעון
ושריפה שלומיאל אבן צורי שדי ׃ וצבאו ופקדיהם תשעה וחמשים אלף ושלש מאות ׃
וחיליה ומנינהון חמשין ותשעה אלפין ותלת מאה ׃ ועדד גישה תסעה וכמסין אלפא ותלאת
מאיה ׃ ומטה גד ונשיא לבני גד אליסף בן דעואל ׃ ושבטא דגד
ורבא לבני גד אליסף בר דעואל ׃ ואלי גאנבה סבט גד ושריפהם אליסף
אבן דעואל ׃ וצבאו ופקדיהם חמשה וארבעים אלף ושש מאות
וחמשים ׃ וחיליה ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין ושית מאה
וחמשין ׃ ועדד גישה כמסה וארבעין אלפא וסת מאיה וכמסין ׃
כל הפקדים למחנה ראובן מאת אלף ואחד וחמשים אלף וארבע

ולא יהיה קצף אם תעשו
כמצותי לא יהיה קצף ואם לאו
שיכנסו זרים בעבודתם זו
יהיה קצף כמו שמצינו במעשה
קרח כי יצא הקצף וגו׳ באותות
כל דגל יהיה לו אות מפה
צבועה תלויה בו צבעו של זה
לא כצבעו של זה צבע כל
אחד כגוון אבנו הקבועה בחושן
ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו דבר אחר באותות לבית אבותם באותות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו

מאות וחמשים לצבאתם ושניים יסעו׃ כל מניניא למשרית ראובן מאה וחמשין וחד
אלפין וארבע וחמשין לחיליהון בתנייתא נטלין׃ כדלך גמיע עסכר ראובן מאיה וארבע
מאיה וכמסין אלף וואחד וכמסין אלפא לגיושהם וירחלון תאניהם׃ ונסע
אהל מועד מחנה הלוים בתוך המחנת כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם׃ ונטיל
משכן זמנא משרית ליואי בגו משריתא כמא דשרן כין נטלין גבר על אתריה לטקסיהון׃
וירחל כבא אלמחצר עסכר אלליואניין פי וסט אלעסאכר וכמא הם ינזלון כדאך ירחלון כל
ואחד פי מכאנה ומרכזה׃ דגל מחנה אפרים לצבאתם ימה ונשיא
לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד׃ טיקס משרית אפרים לחיליהון מערבא ורבא לבני
אפרים אלישמע בר עמיהוד׃ מרכז עסכר אפרים לגיושהם פי אלמגרב ושריפהם
ישמע אבן עמיהוד׃ וצבאו ופקדיהם ארבעים אלף וחמש מאות׃ וחיליה ומניניהון
ארבעין אלפין וחמש מאה׃ ועדד גישה ארבעין אלפא וכמס מאיה׃ ועליו מטה מנשה׃
ונשיא לבני מנשה גמליאל בן פדה צור׃ ודסמיכין עלוהי שבטא דמנשה ורבא לבני
מנשה גמליאל בר פדה צור׃ ואלי גאנבה סבט מנשה ושריפהם גמליאל אבן פדה צור
וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים אלף ומאתים׃ וחיליה ומניניהון תלתין ותרין אלפין ומאתן
ועדד גישה אתנין ותלאתין אלפא ומאיתין׃ ומטה בנימין ונשיא לבני בנימן אבידן בן
גדעוני׃ ושבטא דבנימן ורבא לבני בנימן אבידן בר גדעוני ואלי גאנבה סבט בנימין ושריפהם אבידן אבן גדעוני׃ וצבאו ופקדיהם חמשה
ושלשים אלף וארבע מאות׃ וחיליה ומניניהון תלתין וחמשה אלפין וארבע מאה׃ ועדד
גישה כמסה ותלאתין אלפא וארבע מאיה׃ כל הפקדים למחנה אפרים מאת אלף ושמנת
אלפים ומאה לצבאתם ושלשים יסעו׃ כל מניניא למשרית אפרים מאה ותמניא אלפין
ומאה לחיליהון בתליתיתא נטלין׃ כדלך גמיע עדד עסכר אפרים מאיה אלף ותמאניה
אלף ומאיה לגיושהם וירחלון תאלתהם׃ דגל מחנה דן צפנה לצבאתם
ונשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי׃ טיקס משרית דן צפונא לחיליהון ורבא לבני דן אחיעזר
בר עמישדי׃ מרכז עסכר דן פי אלשמאל לגיושהם ושריפהם אחיעזר אבן עמישדי׃ וצבאו
ופקדיהם שנים וששים אלף ושבע מאות׃ וחיליה ומניניהון שתין ותרין אלפין ושבע מאה׃
ועדד גישה אתנין וסתין אלפא וסבע מאיה׃ והחנים עליו מטה אשר ונשיא לבני אשר
פגעיאל בן עכרן׃ ודשרן סמיכין עלוהי שבטא דאשר ורבא
לבני אשר פגעיאל בר עכרן׃ ואלנאזלין אלי גאנבה סבט אשר
ושריפהם פגעיאל אבן עכרן׃ וצבאו ופקדיהם אחד וארבעים
אלף וחמש מאות׃ וחיליה ומניניהון ארבעין וחד אלפין
וחמש מאה׃ ועדד גישה ואחד וארבעין אלפא וכמס מאיה׃
ומטה

ושבטא דבנימן ורבא לבני בנימין אבידן בר גדעוני׃

ומהדרים או׳ ויעשו בני לוי כן כאשר
צוה יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו
מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן
הדרום כו׳ כדאית׳ בתנחומא בפרשה
זו׳ ואגב גרירה נ״ל כמו שנאמ׳
בהושע אך וחוק יהיה ביניכם
וכיוצא כאלפים ואמה שיכלו לבית
כשבת משה ואהרן והלוים חונים
במזרח לו׳ קדמה׳ לפנים הקרוים קדם ואינו רוח מזרחית והמערב קרוי אחור׳ ראשונה יסעו׳ כשריוחן הענן
ועם תקע תורעים הכהנים בחצוצרות וכוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלוים והעגלות
באמצע

ומטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אחירע בן עינן ׃ ושבטא דנפתלי ורבא לבני
נפתלי אחירע בן עינן ׃ ותלי גאנבה סבט נפתלי ושריפהם אחירע בן עינן ׃ וצבאו
ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות ׃ וחיליה ומניניהון חמשין ותלתא
אלפין וארבע מאה ׃ ועדד גישה תלאתה וכמסין אלפא וארבע מאיה ׃ כל הפקדים
למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרנה יסעו לדגליהם ׃
כל מניניא למשריה דן מאה וחמשין ושבעין אלפין ושית מאה בבתריתא נטלין
לטקסיהון ׃ פגמיע עדד עסכר דן מאיה אלף וסבעה וכמסין אלפא וסת מאיה
וירחלון אכרא לגיושהם ׃
אלה פקודי בני ישראל לבית
אבתם כל פקודי המחנת לצבאתם שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש
מאות וחמשים ׃ אלין מניני בני ישראל לבית אבהתהון כל מניני משריתא לחיליהון
שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין ׃ הולאי משרודי בני אסל לבית
אבאיהם גמלה עדד עסאכר לגיושהם סת מאיה אלף ותלתה אלאף וכמס מאיה
וכמסין ׃ והלוים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה יהוה את משה ׃
וליואי לא אתמניאו בגו בני ישראל כמא דפקיד יי׳ ית משה ׃ ואל ליואנין פלא יעדו
פי גמלה בני אסל כמא אמר אלה מוסי ׃ ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה יהוה
את משה כן חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתיו על בית אבתיו ׃ ועבדו בני
ישראל ככל דפקיד יי׳ ית משה כן שרן לטקסיהון וכין נטלין גבר לזרעיתיה על
בית אבהתוהי ׃ וצנעו בני אסל גמיע מא אמר אלה מוסי כדאך נזלו פי
מראכזהם וכדאך רחלו כל סבט לעשאירה עלי בית אבאיהם ׃
ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יהוה את משה בהר סיני ׃ ואלין תולדת אהרן ומשה ביומא דמליל יי׳ עם משה בטורא דסיני ׃
והדה נסבה קום הרון ומוסי פי וקת כאטב אלה מוסי פי גבל סיני ׃ ואלה שמות
בני אהרן הבכר נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר ׃ ואלין שמהת בני אהרן בכרא
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר ׃ והדה אסמא בני הרון נדב אלבכר ואביהוא אלעזר

באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון ״ונסע אהל מועד״
לאחר שני דגלים הללו״ כאשר יחנו כן יסעו״ כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך לרוח
הקבוע לו״ על ידו על מקומו ואין לשון יד זו משמשת רוח של ידו קרוי על ידו הסמוכה לו בכל
הושטת ידו ולשון אישה בלעז״ ועשו׳ כתרגומו [illegible] עליו״ ואלה תולדת אהרן ומשה׳ ואינו מזכיר
אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה מעלה
עליו הכתוב כאלו ילדו״ ביום דבר יי׳ את משה׳ נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה ״

ואיהמר׳ אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן׳ אין׳
שמהת בני אהרן כהניא דאתרביאו דאתקרב קרבנהון לשמשא׳ הדה אסמא
בני הרון אלאימה אלממסוחין אלדי אכמל ואגבהם לאלאמאמה׳ וימת נדב ואביהוא
לפני יהוה בהקריבם אש זרה לפני יהוה במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן
אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם׳ ומית נדב ואביהוא קדם יי בקרוביהון
אישתא נוכריתא קדם יי במדברא דסיני ובנין לא הוו להון ושמיש אלעזר ואיתמר
על אפי אהרן אבוהון׳ פמאת נדב ואביהוא כמא קרבא נארא גריבא בין ידי
אללה פי ברייה סיני ולא יכון להמא בנון ואם אלעזר ואיתמר כאלידה הרון אביהמא׳
וידבר יהוה אל משה לאמר׳ ומליל׳ תם כלם׳ הקרב
את מטה לוי והעמדת אתו לפני אהרן הכהן ושרתו אתו׳ קריב ית שבטא דלוי
ותקים יתיה קדם אהרן כהנא וישמשון יתיה׳ קדם סבט לוי ואוקפה בין ידי הרון
אלאמאם ויכדמוה׳ ושמרו את משמרתו ואת משמרת כל העדה לפני אהל
מועד לעבד את עבדת המשכן׳ ויטרון ית מטרתיה וית מטרת כל כנשתא
קדם משכן זמנא למפלח ית פלחן משכנא׳ ויחפצו מהפוצה ומהפץ אלגמאעה
בין ידי כבא אלמחצר ליכדמו כדמה אלמסכן׳ ושמרו את כל כלי אהל מועד
ואת משמרת בני ישראל לעבד את עבדת המשכן׳ ויטרון ית כל מני משכן
זמנא וית מטרת בני ישראל למפלח ית פלחן משכנא׳ ויחפצו גמיע אניה׳ ש׳
כבא ומחפץ בני אסר ליכדמו כדמה אלמסכן׳ ונתתה את הלוים לאהרן ולבניו
נתנים נתנים המה לו מאת בני ישראל׳ ותתן ית ליואי לאהרן ולבנוהי מסרין
יהבין אנון ליה מן בני ישראל׳ ואגעל אללואניין להרון ולבניה מסלמין מוהבין
הם לה מן בני אסר׳ ואת אהרן ואת בניו תפקד ושמרו את כהנתם והזר
הקרב יומת׳ וית אהרן וית בנוהי תמני ויטרון ית כהנתהון וחילוני דיקרב
יתקטיל׳ והרון ובניה תוכל ויחפצו אמאמתהם ואי אגנבי תקדם אלי דלך פ׳
יקתל׳ וידבר יהוה אל משה לאמר׳ ואני הנה לקחתי
את הלוים מתוך בני ישראל תחת כל בכור פטר רחם מבני ישראל והיו לי
הלוים

ושרתו אתו ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנ׳
אתה ובניך ובית אביך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם וזו היא השירות׳ ושמרו
את משמרתו כל מנוי שאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת בכל המקרא
ובלשון משנה כמו שאמור בגבתן ותרם והלא אין משמרתי ומשמרתך שוה וכן משמרות כהונה ולויה׳
ואת משמרת בני ישראל שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלוים באים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים
מהם המתנות בשכרן שנ׳ כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם׳ נתונים המה לו לעזרה׳ מאת בני ישראל כמו׳ מתוך
בני ישראל כבור משאר כל העדה נבחרו לכך בגזרת המקום והוא נתנם לו שנ׳ ואתנה את הלוים נתונים וגו׳ ואת

אהרן

הלוים · ואנא הא קריבית ית ליואי · מגו בני ישראל · חלף כל בכרא פתח ולדא
מבני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי · ואנא פקד שרפת אליואניין מן בני
אסר בדל כל בכר פאתח כל בטן מן בני אסר פיצירו לי אליואניין · כי לי כל
בכור ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל מאדם
עד בהמה לי יהיו אני יהוה · ארי דילי כל בכרא · ביומא דקטלית כל בכרא
בארעא דמצרים · אקדישית קדמי כל בכרא בישראל · מאנשא עד בעירא ·
דילי יהון אנא יי · כמי כאן לי כל בכר פי יום אהלכת כל בכר פי בלד מצר
אקדסת לי כל בכר מן בני אסר מן אנסאן אלי בהימה כדאך יציר לי הולאי
אנא אלה שרפתהם · וידבר יהוה אל משה ג
במדבר סיני לאמר · ומליל יי עם משה · במדברא דסיני למימר · תם כלם אלה
מוסי פי ברייה סיני תכלימא · פקד את בני לוי לבית אבתם למשפחתם כל
זכר מבן חדש ומעלה תפקדם · מני ית בני לוי · לבית אבההון לזרעיתהון · כל
דכורא · מבר ירחא ולעילא תמנינון · עד בני לוי לביות אבאהם לעשאירהם
כל דכר מן אבן שהר פצאעדא תעדהם · ויפקד אתם משה על פי יהוה כאשר
צוה · ומנא יתהון · משה על מימרא דיי · כמא דאתפקד · פעדהם מוסי עלא
קול אלה כמי אמר · ויהיו אלה בני לוי בשמתם גרשון וקהת ומררי · והוו אלין
בני לוי בשמהתהון · גרשון · וקהת ומררי · וכאן הולאי בני לוי לאסמאיהם
גרשון וקהת ומררי · ואלה שמות בני גרשון למשפחתם לבני ושמעי · ואלין
שמהת בני גרשון לזרעיתהון · לבני ושמעי · והדי אסמא בני גרשון לעשאי
רהם לבני ושמעי · ובני קהת למשפחתם עמרם ויצהר חברון ועזיאל · ובני
קהת לזרעיתהון · עמרם ויצהר · חברון ועזיאל · ובני קהת לעשאירהם עמרם ויצהר
חברון ועזיאל · ובני מררי למשפחתם מחלי ומושי אלה הם משפחת הלוי
לבית אבתם · ובני מררי לזרעיתהון מחלי ומושי · אלין אנון זרעית לוי לבית
אבהתהון · ובני מררי לעשאירהם מחלי ומושי הדה עשאיר אליואניין לביות
אבאיהם · לגרשון משפחת הלבני ומשפחת השמעי אלה הם משפחת הגרשני ·

אהרן ואת בניו תפקוד · לשון פקידות ואינו לשון מנין · ושמרו את כהונתם · קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות
השמורות לכהנים · ואני הנה לקחתי · ואני מהיכן זכיתי בהן ומתוך בני ישראל שהיו ישראל אוכלין אותן לשירות שלי על
ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתן לפי שהיתה העבודה בבכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא
עבדו ע"ז נבחרו תחתיהם · מבן חדש ומעלה · משיצא מכלל נפלים הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש · אמר
רבי יהודה בר שלום למוד היה אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנ' אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה
בפתח חומה ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שבשעה שאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא

לגרשון· זרעית לבני· וזרעית שמעי· אלין אנון זרעית גרשון: לגרשון עשירה' לבני
ועשירה' שמעי הדה עשאירה: פקדיהם במספר כל זכר מבן חדש ומעלה פקדיהם
שבעת אלפים וחמש מאות: מניניהון במנין כל דכורא מבר ירחא ולעילא·
מניניהון· שבעה אלפין וחמש מאה: עדדהם באחצא כל ד'כר מן אבן שהר
פצאעדא עדדהם סבעה' אלף וכמס מאיה: משפחת הגרשני אחרי המשכן
יחנו ימה: זרעית גרשון אחורי משכנא ישרון מערבא: ועשאירהם ינזלון
וראא אלמסכן פי אלמגרב: ונשיא בית אב לגרשני אליסף בן לאל: ורב בית אבא
לבית גרשון אליסף בר לאל: ורייסהם אליסף אבן לאל: ומשמרת בני גרשון באהל
ב מועד המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אהל מועד: ומטרת בני גרשון
במשכן זמנא משכנא ופרסא חופאיה ופרסא דתרע משכן זמנא: וחפצהם
פי כבא אלמחצ'ר אלמסכן וכנאה וגשאה וסתר באב כבא אלמחצ'ר: וקלעי החצר
ואת מסך פתח החצר אשר על המשכן ועל המזבח סביב ואת מיתריו לכל
עבדתו: וסרדי דרתא וית פרסא דתרע דרתא דעל משכנא ועל מדבחא סחור
סחור וית אטונוהי לכל פלחניה: וקלוע אלצדארק וסתר באבה אלדי עלי אלמסכן ואל
מדבח מסתדירא ואטנאבהא וסאיר כדמתהא: ולקהת
משפחת העמרמי ומשפחת היצהרי ומשפחת החברני ומשפחת העזיאלי
אלה הם משפחת הקהתי: ולקהת זרעית עמרם וזרעית יצהר וזרעית חברון·
וזרעית עזיאל· אלין אנון זרעית קהת: ולקהת עשירה' עמרם ועשירה' יצהר ועשיר'
חברון ועשירה' עזיאל הדה עשאירה: במספר כל זכר מבן חדש ומעלה שמנת
אלפים ושש מאות שמרי משמרת הקדש: במנין כל דכורא מבר ירחא
ולעילא תמניא אלפין ושית מאה נטרי מטרת קודשא: באחצא כל ד'כר
מן אבן שהר פצאעדא תמאניה' אלף וסת מאיה חאפצ'י מחפט' אלקדס: משפחת
בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה: זרעית בני קהת ישרון על צדא דמשכנא
דרומא·

השלויה זהו המנין· על פי ה' אומר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הולך משה ועומד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת קול יוצאה מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש באהל זה לכך נאמר על פי ה'· לגרשון משפחת הלבני· כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלבני ומשפחת השמעי פקודיהם כך וכך· המשכן· יריעות התחתונות· והאהל· יריעות עזים העשויות לגג· מכסהו· עורות אילים ותחשים· ומסך פתח· הוא הוילון· את מיתריו· של משכן והאהל ולא של החצר· משפחות בני קהת יחנו תימנה· וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם· והמסך· היא הפרכת שאף היא קרויה פרוכת המסך· ונשיא נשיאי הלוי· ממונה על כלם· ועל מה היא נשיאותו פקודת שומרי משמרת על ידו היא פקודת כולם··

דרומא : ועשאירהם ינזלון אלי גאנב אלמסכן פי אלגנוב : ונשיא בית אב למשפחת
הקהתי אליצפן בן עזיאל : ורב בית אבא לזרעית קהת אליצפן בר עזיאל : ושריפהם
אליצפן בן עזיאל : ומשמרתם הארן והשלחן והמנרה והמזבחת וכלי הקדש אשר
ישרתו בהם והמסך וכל עבדתו : ומטרתהון ארונא ופתורא ומנרתא ומדבחיא
ומני קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פלחניה : וחפיצהם אלצנדוק ואלמאידה ואל
מנארה ואלמדבח ואניה אלקדס אלתי יכדמון בהא ואלסתר וסאיר כדמתה : ונשיא
נשיאי הלוי אלעזר בן אהרן הכהן פקדת שמרי משמרת הקדש : ואמרכלא
וממנא על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן כהנא דמתחות ידוהי ממנן נטרי
מטרתא דקודשא : ושריף אשראף אללוי אלעזר בן הרון אלאמאם מוכל
בחאפצי מחפץ אלקדס : למררי משפחת המחלי ומשפחת המושי אלה הם
משפחת מררי : למררי זרעית מחלי וזרעית מושי אלין אנון זרעית מררי :
למררי עשירה מחלי ועשירה מושי הדה עשאירה : ופקדיהם במספר כל זכר
מבן חדש ומעלה ששת אלפים ומאתים : מניניהון במנין כל דכורא מבר
ירחא ולעילא שתא אלפין ומאתן : עדדהם באחצא כל דכר מן בן שהר פצאעדא
סתה אלאף ומאיתין : ונשיא בית אב למשפחת מררי צוריאל בן אביחיל על ירך
המשכן יחנו צפנה : ורב בית אבא לזרעית מררי צוריאל בר אביחיל על צדא
דמשכנא ישרון צפונא : ושריפהם צוריאל אבן אביחיל וינזלון אלי גאנב אלמסכן
פי אלשמאל : ופקדת משמרת בני מררי קרשי המשכן ובריחיו ועמדיו ואדניו וכל
כליו וכל עבדתו : ומסיר למטר לבני מררי דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי
וכל מנוהי וכל פלחניה : וחפץ בני מררי אלכשב אלמסכן ואמהאגה ועמדה
וקואעדה וכל אניתה וכדמתה : ועמדי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם :
ועמודי דרתא סחור סחור וסמכיהון וסכיהון ואטוניהון : ועמד אלדאר מסתדירא
וקואעדהא ואותאדהא ואטנאבהא : והחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל
מועד מזרחה משה ואהרן ובניו שמרים משמרת המקדש למשמרת בני
ישראל והזר הקרב יומת : ודשרן קדם משכנא קדומא קדם משכן זמנא

כולם · משה ואהרן ובניו · וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולון טוב לצדיק טוב לשכינו ·
לפי שהיו שכיניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנ' יהודה מחוקקי ומבני יששכר
יודעי בינה לעתים וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולון מושכים בשבט סופר · אשר פקד משה · ואהרן
נקוד על אהרן לומר שלא היה במנין הלוים · שנים ועשרים אלף · ובפרטן אתה מוצא שלש מאות יתירים בני
גרשון שבעת אלפים וחמש מאות בני קהת שמונת אלפים ושש מאות בני מררי ששת אלפים ומאתים ולמה
לא כללן עם השאר ויפדו את הבכורות ולא יהיו נקודים השלשה ושבעים ומאתים בכורות העודפים על המנין

מדנחא משה ואהרן ובנוהי נטרין מטרת מקדשא למטרת בני ישראל וחילוני
דיקרב יתקטיל ׃ ואלנאזלין בין ידי אלמסכן קבא אלמחצ׳ר פי אלמשרק מוסי
והרון ובניה חאפט׳י אלמסכן ומחפט׳ בני אסר׳ ואי אג׳נבי מקרב אלי דלך פליקתל ׃
כל פקודי הלוים אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה למשפחתם כל זכר מבן
חדש ומעלה שנים ועשרים אלף ׃ כל מנייני ליואי דמנא משה ואהרן על
מימרא דיי׳ לזרעיתהון כל דכורא מבר ירחא ולעילא עסרין ותרין אלפין ׃
פריק׳ גמיע עדד אללואניין אלדי עד מוסי והרון עלי קול אללה לנישהם אתנין
ועשרין אלפא ׃ ויאמר יהוה אל משה פקד כל בכור
זכר לבני ישראל מבן חדש ומעלה ושא את מספר שמותם ׃ ואמר יי׳ למשה
מני כל בוכריא דכוריא לבני ישראל מבר ירחא ולעילא וקביל ית חושבן
שמהתהון ׃ ת׳ם קאל אללה למוסי עד כל בכר דכר לבני אסר׳ מן שהר פצאעדא
וארפע אחצא אסמאיהם ׃ ולקחת את הלוים לי אני יהוה תחת כל בכור בבני
ישראל ואת בהמת הלוים תחת כל בכור בבהמת בני ישראל ׃ ותקריב ית
ליואי קדמי אנא יי׳ חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירא דליואי חלף כל
בוכרא בבעירא דבני ישראל ׃ וקרב לי אללואניין אנא אללה שואפהם בדל כל בכר
מן בני אסר׳ ובהאים אללואניין בדל כל בכר מן בהאים בני אסר׳ ׃ ויפקד משה
כאשר צוה יהוה אתו את כל בכור בבני ישראל ׃ ומנא משה כמא דמליל יי׳
יתיה ית כל בוכרא בבני ישראל ׃ פעד מוסי כמא אמרה אללה כל בכר מן בני אסר׳ ׃
ויהי כל בכור זכר במספר שמות מבן חדש ומעלה לפקדיהם שנים ועשרים
אלף שלשה ושבעים ומאתים ׃ והוו כל בוכריא דכוריא במנין שמהן מבר
ירחא ולעילא למניניהון עסרין ותרין אלפין מאתן ושבעין ותלתא ׃ פכאן כל
בכר דכר באחצא אסמאיהם מן שהר פצאעדא פריק׳ אתנין ועשרין אלפא
ומאיתין ותלתה וסבעין ׃ וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ קח
את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם והיו
לי הלוים אני יהוה ׃ קריב ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישראל וית בעירא
דליואי

לפדויין אמרו רבותינו במסכת בכורות אותן שלש מאות לוים בכורים היו ודיים שיפקיעו עצמם מן
הפדיון ׃ פקד כל בכור זכר מבן חדש ומעלה ׃ משיצא מכלל ספק נפלים ׃ ואת בהמת הלוים וגו׳ לא
פדו בהמת הלוים את בכורי בהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה א׳ של בן לוי פטר
כמה פטרי חמורים של ישראל תדע שהרי מנה העודפים באדם ולא מנה העודפים בבהמה ׃ ואת פדויי
השלשה

דליואי חלף בעריהון ויהון משמשין קדמי ליואי אנא יי׳: קדם אללואניין בדל כל
בכר מן בני אסר וכהאים אללואניין בדל מהאימהם ויצירו לי אללואניין אנא אללה
שרפתהם: ואת פדויי השלשה והשבעים והמאתים העדפים על הלוים מבכר בני
ישראל: וית פרקן מאתן ושבעין ותלתא דיתירין על ליואי מבכוריא דבני ישראל:
ואמא פדא אלמאיתין ואלתלאתה ואלסבעין אלזאידין עלי אללואניין מן בכור בני אסר:
ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלת בשקל הקדש תקח עשרים גרה השקל:
ותסב חמש חמש סלעין לגלגלתא בסלעי קודשא תסב עסרין מעין סלעא: וכד
כמסה מתאקיל לכל גמגמה פצ׳ה במתקאל אלקדס כל מתקאל עשרין דאנק: ונתתה
הכסף לאהרן ולבניו פדויי העדפים בהם: ותתין כספא לאהרן ולבנוהי פרקן דיתירין
דבהון: ואדפע אלפצ׳ה להרון ובניה פדא אלפאצ׳לין עליהם: ויקח משה את כסף הפדיום
מאת העדפים על פדויי הלוים: ונסיב משה ית כסף פורקנהון מן דיתירין על פריקי
ליואי: פאכד׳ מוסי פצ׳ה אלפדא מן אלזאידין עלי פדא אללואניין: מאת בכור בני
ישראל לקח את הכסף חמשה וששים ושלש מאות ואלף בשקל הקדש: מן
בכוריא דבני ישראל נסיב ית כספא אלף ותלת מאה ושתין וחמש סלעין בסלעי
קודשא: מן בכור בני אסר אכד׳ תלך אלפצ׳ה אלף וסבע מאיה וכמסה וסתין מתקאל
במתקאל אלקדס: ויתן משה את כסף הפדים לאהרן ולבניו על פי יהוה כאשר הפדוים ק׳
צוה יהוה את משה: ויהב משה ית כסף פריקיא לאהרן ולבנוהי על מימרא דיי׳
כמא רפקיד יי׳ ית משה: ודפעהא מוסי אלי הרון ובניה
עלי קול אללה כמא אמרה: וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: ומליל יי׳ עם משה
ולאהרן למימר: תם כלם אללה מוסי והרון תכלימא:
נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחתם
לבית אבתם: קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני ליואי
לזרעיתהון לבית אבהתהון: ארפעא גמלה׳ בני קהת
מן בין בני לוי לעשאירהם ובית אבאיהם: מבן

ה השלשה וגו׳ ואת הבכורות
הצריכין להפדות בכם או שלשה
ושבעים ומאתים העודפים בהם
יתרים על הלוים מהם תקח חמשה
חמשת שקלים לגלגלת כך היה
מכירתו של יוסף עשרים כסף
שהיה בכורה של רחל "העודפים
על פדויי הלוים" על אותן שפדו
הלוים בגופן "חמשה וששים ושלש
מאות ואלף" כך סכום החשבון
חמשת שקלים לגלגלת: כ
למאתים בכורות אלף שקל
לשבעים בכורות שלש מאות
וחמשים שקל לשלש בכורות חמשה עשר שקל. אמר כיצד אעשה בכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר
לי אני מפדויי הלוים. מה עשה הביא שנים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהם בן לוי ומאתים ושבעים ושלשה פתקין
כתב עליהן ה׳ שקלים בללן ונתנן בקלפי אמר להם בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל: נשא את ראש מנה מהן את
הראוין לעבודה משא והם מבן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו

שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל בא לצבא לעשות מלאכה באהל
מועד ׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא למעבד
עבידתא במשכן זמנא ׃ מן אבן תלאתין סנה פצאעדא ואלי אבן כמסין סנה כל מן
ידכל ליגיש ליעמל צנאעה פי כבא אלמחצר ׃ זאת עבדת בני קהת באהל
מועד קדש הקדשים ׃ דין פלחן בני קהת במשכן זמנא קדש קודשיא ׃ והדה
כדמה בני קהת פי כבא אלמחצר כואץ אלאקדאס ׃ ובא אהרן ובניו בנסע המחנה
והורדו את פרכת המסך וכסו בה את ארן העדת ׃ ויעול אהרן ובנוהי במטל
משריתא ויפרקון ית פרכתא דפרסא ויכסון בה ית ארונא דסהדותא ׃ וידכל
הרון ובניה ענד רחיל אלעסכר ויחטו אלסגף אלמסתור ויגטו בה תאבות אלשהאדה ׃
ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה ושמו בדיו ׃ ויתנון
עלוהי חופאה דמשך ססגונא ויפרסון לבוש גמיר תכלא מלעילא וישוון אריחוהי ׃
ויגעלו עליה גטא גלוד דארש ויבסטו תוב גמלתה מן אסמאנגון ויצלחו ז
אקואבה ׃ ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את הקערת ואת
הכפת ואת המנקית ואת קשות הנסך ולחם התמיד עליו יהיה ׃ ועל פתורא
דלחים אפיא יפרסון לבוש תכלא ויתנון עלוהי ית מגסיא וית בזיכיא וית מכילתא
וית קסוות נסוכא ולחמא תדירא עלוהי יהי ׃ ועלא אלמאידה אלמונה יבסטו תוב
אסמאנגון ויגעלו עליה אלצחאף ואלדרוג ואלמלאעק ואלמראהן ואלסתר ואלכבז אלד
דאים יכון עליה ׃ ופרשו עליהם בגד תולעת שני וכסו אתו במכסה עור תחש
ושמו את בדיו ׃ ויפרסון עליהון לבוש צבע זהורי ויכסון יתיה בחופאה דמשך
ססגונא וישוון ית אריחוהי ׃ ויבסטו עליה תוב
צבג קרמז ויגטוהם בגטא גלוד דארש ויצלחו
אקואבה ׃ ולקחו בגד תכלת וכסו את מנרת המאור
ואת נרתיה ואת מלקחיה ואת מחתתיה ואת כל
כלי שמנה אשר ישרתו לה בהם ׃ ויסבון לבוש
תכלא ויכסון ית מנרתא דאנהורי וית בוציניהא

וית

בן שלשים לבא והותר ועד בן חמשים כחו
מכחיש ושעתה ׃ קדש הקדשים ׃ המקודש
שבכולן הארון והשלחן והמנורה
והמזבחות והפרכת וכלי שרת ׃ ובא אהרן
ובניו וגו׳ מכסיו כל כלי וכלי לנרתקו ה
המפורש לו בפרשה זו ולא יצטרכו הלוים
בני קהת (לשאת) אלא לשאת ׃ בנסע המחנה ׃
משהענן מסתלק הן יודעין שיסעו ׃ הקערות
והכפות והקשות והמנקיות ׃ כבר פי׳ באלה פקודי
המשכן ׃ הנסך הכסוי לשון מסך אשר יסך
בהם ׃ מלקחיה ׃ כמין צבת שמושך בה את הפתילה לכל צד שירצה ׃ מחתותיה ׃ כמין כף קטנה ושוליה פשוטים ולא
מגלגלים ואין לה מחיצה לפניה אלא מצדיה וחותה בה את דשן הנרות בשעת הטבתן ׃ כרוהיה ׃ לוני״ש בלעז שנוהגים
בהן השמן והפתילות ׃ אל מכסה עור תחש ׃ כמין מרצוף ׃ את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש ׃ בתוך ה
המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם במזבח הפנימי ׃ ודשנו את המזבח ׃ מזבח הנחשת ׃ ודשנו

ויטלו

ויה ציכתהא וית מחתיתהא ויה כל מני שמושה דישמשון לה בהון: ויאכדו תוב
אסמאנגון ויגטו מנארה ואצאה ומנאמרהא וסאיר אניה דהנהא אלדי יכרמונהא
בהא: ונתנו אתה ואת כל כליה אל מכסה עור תחש ונתנו על המוט: ויתנון יתה
וית כל מנהא לחופאה דמשך ססגונא ויתנון על אריתא: ויגעלונהא וגמיע
אניתהא פי גטא גלוד דארש ויגעלו עלא אלדהק: ועל מזבח הזהב יפרשו בגד
תכלת וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את בדיו: ועל מרבחא דדהבא יפרסון
לבוש תכלא ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא וישון ית אריחוהי: ועלא
מדבח אלדהב יבסטו תוב אסמאנגוני וגטוה בגטא גלוד דארש ויצלחו אקואנה:
ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש ונתנו אל בגד תכלת וכסו
אתם במכסה עור תחש ונתנו על המוט: ויסבון ית כל מני שמושא דישמשון
בהון בקודשא ויתנון ללבוש תכלא ויכסון יתהון בחופאה דמשך ססגונא ויתנון
על אריתא: ויאכדו גמיע אניה אלכדמה אלדי יכדמון בהא פי אלקדס ויגעלונהא
פי תוב אסמא וינטוהא בגטא גלוד דארש ויצעו עלי אלדהק: ודשנו את
המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן: ויספון ית קטמא דמדבחא ויפרסון עלוהי
לבוש ארגואן: וידמדו אלמדבח ויבסטו עליה תוב ארגואן: ונתנו עליו את כל
כליו אשר ישרתו עליו בהם את המחתת את המזלגת ואת היעים ואת
המזרקת כל כלי המזבח ופרשו עליו כסוי עור תחש ושמו בדיו: ויתנון עלוהי
ית כל מנוהי דישמשון עלוהי בהון ית מחתיתא ית צנוריתא וית מגרופיתא
וית מזרקיא כל מני מדבחא ויפרסון עלוהי חופאה
דמשך ססגונא וישוון אריחוהי: ויגעלו עליה גמיע
אניתה אלדי יכדמון בהא עליה אלמגאמר ואלמנאשל ואל
מגארף ואלמראגב וסאיר אניה אלמדבח ויבסטו עליה
גטא גלוד דארש ויצלחו אקואבה: וכלה אהרן ובניו
לכסות את הקדש ואת כל כלי הקדש בנסע המחנה
ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת ולא יגעו אל הקדש
ומתו אלה משא בני קהת באהל מועד: וישיצי

יטלו את הדשן מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן: ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות ואינו שורפן שהיו כופין עליה פסכתר של נחשת: מחתות שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן עשויה כמין מחבת שאין לה אלא שלש מחיצות ומלפנים שואבת את הגחלים: המזלגות: צנוריות של נחשת שבהן מכין בחיבורים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה והיה: היעים: הם המגרפות ובלשון ווריל והן של נחשת ובהן מכבדין את הדשן מעל המזבח: לכסות את הקדש: הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש: המנורה וכלי שרת: ומתו: שאם יגעו חייבין מיתה בידי שמים: ופקדת אלעזר: שהוא ממונה עליהם לשאת אותם: שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל לצוות ולזרז

אהרן ובנוהי לכסאה ית קדשא וית כל מני קדשא במטל משריתא ובתר כן ייעלון
בני קהת למטל ולא יקרבון לקדשא ולא ימותון אלין מטול בני קהת במשכן זמנא׃
פאד׳ פרג הרון ובנוה מן תגטית אלקדס וגמיע אניתה ענד רחיל אלעסכר ובעד
דלך ידכלון בנו קהת פיחמלונהא ולא ידנו מן אלקדס פיהלכון הדה צפה חמל בני
קהת פי כבא אלמחצר׃ ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקטרת הסמים
ומנחת התמיד ושמן המשחה פקדת כל המשכן וכל אשר בו בקדש ובכליו׃
ודמסיר לאלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהרותא וקטרת בסמיא ומנחתא
תדירא ומשחא דרבותא מסרת כל משכנא וכל דביה בקדשא ובמנוהי׃
ווכאלה אלעזר בן הרון אמאם דהן אלאצאה ובכור אלעמוג ושבר אדאים ודהן אלמסח
פאמר וכאלה אלמסכן וגמיע מא פיה מן קדס ואניתה׃ וידבר
יהוה אל משה ואל אהרן לאמר׃ אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי
מתוך הלוים׃ לא תשיצון ית שיבט זרעית קהת מגו ליואי׃ לא תקטעוא
עשאיר בני קהת מן בין אללואניין׃ וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו בגשתם
את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו ושמו אתם איש איש על עבדתו ואל
משאו׃ ודא עבידו להון ויחון ולא ימותון במקרבהון לקדש קדשיא אהרן
ובנוהי ייעלון וימנון יתהון גבר גבר על פלחניה ולמטוליה׃ כל אצנעו להם
הדה אלכלה יחיון בהא ולא יהלכון בדנוהם אלי כואץ אלאקדאס ידכל הרון ובניה
ויוכלונהם כל פריק עלי כדמתה וחמלה׃ ולא יבאו לראות כבלע את הקדש
ומתו׃ ולא ייעלון למחזי כד מכסן ית מני קדשא ולא ימותון׃ ולא ידכלו פינצרו
ענד תגטיה אלקדס פיהלכון׃

קנ״ט פס׳ סימן חלקיהו

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ נשא את ראש
בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם׃
קביל ית חושבן בני גרשון אף אנון לבית אבהתהון
לזרעיתהון׃ ארפע גמלה בני גרשון הם איצא
לביות

ולהקריב בעת חנייתן׃ פקודת כל המשכן
ועוד היה ממונה על משא בני קהת לצוות
איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן
וכל אשר בו כלל הסדורים למעלה בפרשה
זו׳ אבל משא בני גרשון ומררי שהוא
ומקדש הקדשים על פי איתמר היה כמו
שכתוב בפרשת נשא׃ אל תכריתו׃ אל תגרמו להם שימותו׃ ולא יבאו לראות כבלע את הקדש׃ לתוך נרתק שלו
כמו שפירשתי למעלה בפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותו במכסה פלוני ובלוע שלו הוא כסויו׃ ברוך

חסלת במדבר סיני

נשא את ראש בני גרשון גם הם׳ כמו שצויתיך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה׃ את יריעות

המשכן

לביות אבאיהם לעשאירהם · מבן שלשים שנה ומעלה עד בן חמשים שנה
תפקד אותם כל הבא לצבא צבא לעבד עבדה באהל מועד · מבר תלתין
שנין ולעילא עד בר חמשין שנין תמני יתהון כל דאתי לחילא חילא למפלח
פלחנא במשכן זמנא · מן אבן תלאתין סנה פצאעדא אלי אבן כמסין סנה
תעדהם כל מן ידכל ליג'יש לכדמה כבא אלמחצר · זאת עבדת משפחת
הגרשני לעבד ולמשא · דין פלחן זרעית בני גרשון למפלח ולמטל · הדה
כדמתהם עמלא וחמלא · ונשאו את יריעת המשכן ואת אהל מועד ה
מכסהו ומכסה התחש אשר עליו מלמעלה ואת מסך פתח אהל מועד ·
ויטלון ית יריעת משכנא וית משכן זמנא חופאיה וחופאה דססגונא ו
דעלוהי מלעילא וית פרסא דתרע משכן זמנא · ויחמלון שקאק אלמסכן
וכבא אלמחצר וגשאה וגשא אלדארש אלדי עליה מן פוק וסתר באב כבא ז
מחצר · ואת קלעי החצר ואת מסך פתח שער החצר אשר על המשכן ועל
המזבח סביב ואת מיתריהם ואת כל כלי עבדתם ואת כל אשר יעשה להם
ועבדו · וית סדרי דרתא וית פרסא דמעלנא דתרע דרתא דעל משכנא ועל
מדבחא סחור סחור וית אטוניהון וית כל מני פלחנהון וית כל דיתמסר להון
ויפלחון · וקלוע אלדאר וסתר באבה אלדי עלי אלמסכן ואלמדבח מסתדירא
ואטנאבהא וסאיר אניה כדמתהא וכל מא יצלח לדא הם יכדמון · על פי
אהרן ובניו תהיה כל עבדת בני הגרשני לכל
משאם ולכל עבדתם ופקדתם עליהם במשמרת
את כל משאם · על מימר אהרן ובנוהי יהי כל
פלחן בני גרשון לכל מטולהון ולכל פלחנהון
ותמנון עליהון במטרא ית כל מטולהון · עלי קול
הרון ובניה יכון גמיע כדמה בני גרשון מן המלהם

המשכן · עשר התחתונות ״ ואת אהל
מועד · יריעות עזים העשויות לאהל
עליו ״ ומכסהו · עורות אילים מאדמים ״
ומסך פתח · וילון מזרחי ״ אשר על
המשכן · כנגד הקלעים והמסך של
חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל
מזבח הנחשת סביב ״ ואת כל אשר יעשה
להם · כתרגומו ית כל דיתמסר להון לבני
גרשון ״ על פי אהרן ובניו · ואי זה מהבנים
ממונה עליהם ביד איתמר בן אהרן
הכהן ״ ויתידותם ומיתריהם · של עמודים
שהיו יתדות ומיתרי הקלעים במשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגביהם
הרוח יתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהם הקלעים בשפתם העליונה בכלונסות וקונטסין מנו שעניה
במלאכת המשכן ״ עבודת עבודה · היא השיר במצלתים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת ״ ועבודת משא ·
כמשמעו ״ ופקודיו אשר צוה יי את משה · ואותן הפקודים היו במנצות ומבן שלשים שנה ועד בן חמשים ״

וסאיר עמלהם ועדו עליהם בחפט גמיע חמלהם׃ זאת עבדת משפחת בני הגרשני
באהל מועד ומשמרתם ביד איתמר בן אהרן הכהן׃ דין פלחן זרעית בני גרשון
במשכן זמנא ומטרתהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא׃ הדה כדמה עשאיר
בני גרשון פי כבא אלמחצ׳ר וחפטהם עלי יד איתמר אבן הרון אלאמאם׃

בני מררי למשפחתם לבית אבתם תפקד אתם׃ בני מררי
לזרעיתהון לבית אבהתהון תמני יתהון׃ בני מררי לעשאירהם ובית אבאיהם
תעדהם׃ מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה תפקדם כל הבא
לצבא לעבד את עבדת אהל מועד׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין
שנין תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פלחן משכן זמנא׃ מן אבן ל
סנה פצאעדא אלי אבן כמסין סנה כל מן יוכל לינ׳ש לכדמה כבא אלמחצ׳ר׃
וזאת משמרת משאם לכל עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו
ועמדיו ואדניו׃ ודא מטרת מטולהון לכל פלחנהון במשכן זמנא דפי
משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי׃ והדי חפט חמלהם וסאיר עמלהם
פי כבא אלמחצ׳ר תכאתג אלמסכן ואמהאנה ועמדה וקואעדה׃ ועמודי החצר
סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל כליהם ולכל עבדתם ובשמת תפקדו
את כלי משמרת משאם׃ ועמודי דרתא סחור סחור וסמכיהון וסכיהון
ואטוניהון לכל מניהון ולכל פלחנהון ובשמהן תמנון ית מני מטרת מטולהון׃
ועמוד אלצראדק מסתדירא וקואעדהא ואותאדהא ואטנאבהא וגמיע
אניתהא וסאיר אעמאלהא ועדו באסמא גמיע אניה חפט חמלהם׃ זאת
עבדת משפחת בני מררי לכל עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן אהרן
הכהן׃ דין פלחן זרעית בני מררי לכל פלחנהון
במשכן זמנא בידא דאיתמר בר אהרן כהנא׃
הדה כדמה בני מררי פי כבא אלמחצ׳ר עלא יד
איתמר׃

צו את בני ישראל וגו׳ פרשה זו נאמרה
ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות
נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין
בפרק הניזקין׃ וישלחו מן המחנה׃ שלש
מחנות היו שם בשעת חנייתן תוך הקלעים
היא מחנה שכינה חניית הלוים סביב כמו
שמפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לויה ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ד׳ הרוחות היא מחנה ישראל הצרוע
נשתלח חוץ לכולן הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן השתים וטמא לנפש מותר אף במחנה לויה׃ ואינו משולח
אלא ממחנה שכינה וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים׃ טמא לנפש׃ לטמא נפש [illegible]
אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בבראשית רבה [illegible] עצמות׃
למעול מעל בה׳ [illegible] הרי חזר וכתב כאן פרשת גוזל ונשבע על שקר היא האמורה
בפרשת ויקרא ומעלה מעל בה׳ וכחש בעמיתו וגו׳ ונשנית כאן בשביל שני דברים שנתחדשו בה האחד שכתב
והתודו לימד שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה בדבר והשני על גזל הגר שהוא נתן לכהנים [illegible]

איתמר אבן הרון לאמאם ׃ ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את בני הקהתי
למשפחתם ולבית אבתם ׃ ומנא משה ואהרן ורברבי כנשתא ית בני קהת
לזרעיתהון ולבית אבהתהון ׃ פעד מוסי והרון ואשראף גמאעה בני קהת
לעשאירהם וביות אבאיהם ׃ מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים
שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד ׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר
חמשין שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן זמנא ׃ מן אבן תלאתין סנה
פצאעדא ושי אבן כמסין סנה כל מן ידכל לגיש לכדמה כבא למחצר ׃
ויהיו פקדיהם למשפחתם אלפים שבע מאות וחמשים ׃ והוו מניניהון לזרעיתהון
תרין אלפין שבע מאה וחמשין ׃ וכאן עדדהם אלפין וסבע מאיה וכמסין ׃ אלה
פקודי משפחת הקהתי כל העבד באהל מועד אשר פקד משה ואהרן על פי
יהוה ביד משה ׃ אלין מניני זרעית קהת כל דפלח במשכן זמנא דמנא משה
ואהרן על מימרא דיי ביד משה ׃ הדה עדד עשירה קהתיין כל מן יכדם
פי כבא למחצר אלדי עד מוסי והרון באמר אלה ׃ ופקודי
בני גרשון למשפחתם ולבית אבתם ׃ ומניני בני גרשון לזרעיתהון ולבית
אבהתהון ׃ ועדד בני גרשון לעשאירהם וביות אבאיהם ׃ מבן שלשים
שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד ׃ מבר
תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן
זמנא ׃ מן אבן ל׳ סנה פצאעדא ושי אבן כמסין
סנה כל מן ידכל לגיש פי כדמה כבא למחצר ׃
ויהיו פקדיהם למשפחתם לבית אבתם אלפים
ושש מאות ושלשים ׃ והוו מניניהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון תרין אלפין ושית מאה ותלתין ׃
וכאן עדדהם לעשאירהם וביות אבאיהם אלפין
וסת מאיה ותלאתין ׃ אלה פקודי משפחת בני
גרשון כל העבד באהל מועד אשר פקד משה

השבתי בראשו ׳ היא הקרן שנשבע עליו ׳ לאשר אשם לו ׳ למי שנתחייב לו ׳ ואם אין לאיש גואל ׳ שמת התובע שהשביעו ואין לו יורשים ׳ להשיב האשם אליו ׳ כשנמלך זה להודות על עונו ואמרו רבותינו וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים ׳ האשם המושב ׳ זה הקרן והחומש ׳ ליי לכהן ׳ קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר ׳ מלבד איל הכפורים ׳ האמור בו יקרא שהוא צריך להביא ׳ וכל תרומה וגו׳ אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריבו לכהן אלו הבכורים שנ׳ [illegible] תביא בית יי׳ אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה בא הכתוב ולמד על הבכורים שיהיו נתונין לכהן ׳ ואיש את קדשיו לו יהיו ׳ לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יבואו ויטלום בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי ומדרש אגדה ואיש

ואהרן על פי יהוה ׃ אלין מניני זרעית בני גרשון כל דפלח במשכן זמנא דמנא משה
ואהרן על מימרא דיי׳ ׃ הדה עדד עשאיר בני גרשון כל מן יכדם פי כבא אלמחצר
אלדי עד מוסי והרון עלי קול אללה ׃ ופקודי משפחת בני מררי למשפחתם
לבית אבתם ׃ ומניני זרעית בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון ׃ ועדד בני
מררי לעשאירהם ובית אבאיהם ׃ מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים
שנה כל הבא לצבא לעבדה באהל מועד ׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר
חמשין שנין כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן זמנא ׃ מן אבן תלאתין סנה
פצאעדא ואלי אבן כמסין סנה כל מן ידכל לאגיש פי כדמה כבא אלמחצר ׃ ויהיו
פקדיהם למשפחתם שלשת אלפים ומאתים ׃ והוו מניניהון לזרעיתהון תלתה
אלפין ומאתן ׃ וכאן עדדהם לעשאירהם תלאתה אלאף ומאיתין ׃ אלה פקודי
משפחת בני מררי אשר פקד משה ואהרן על פי יהוה ביד משה ׃ אלין מניני זרעית
בני מררי דמנא משה ואהרן על מימרא דיי׳ בידא דמשה ׃ הולאי מעדודי
עשאיר בני מררי אלדי עד מוסי והרון עלי קול אללה ביד מוסי ׃ כל הפקדים אשר
פקד משה ואהרן ונשיאי ישראל את הלוים למשפחתם ולבית אבתם ׃ אלין
מניניא דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל ית ליואי לזרעיתהון ולבית אבהתהון ׃
וגמיע אלמעדודין אלדי עדהם מוסי והרון ואשראף בני אסר אליואניין לעשאירהם
וביותאבאיהם ׃ מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל הבא
לצבא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל מועד ׃ מבר תלתין שנין
ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי למפלח
פלחן פלחנא ופלחן מטול במשכן זמנא ׃ מן
תלאתין סנה פצאעדא ואלי אבן כמסין סנה כל מן
ידכל ליכדם כדמה אלעמל וכדמה אלחמל פי כבא אל
מחצר ׃ ויהיו פקדיהם שמנת אלפים וחמש מאות
ושמנים ׃ והוו מניניהון תמניא אלפין וחמיש מאה
ותמנן ׃ פכאן עדדהם תמאניה אלאף וכמס מאיה
ותמאנין ׃

את קדשיו לו יהיו אף שמעכב מעשרותיו ואינו נותנן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למורה לעשות ׃ ואיש אשר יתן לכהן מהמתנות הראויות לו ׃ לו יהיה ׃ ממון הרבה ׃ איש איש כי תשטה אשתו ׃ מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך הצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה ׃ איש איש ׃ ללמדך שמועלת בשתים באיש ובאשה מעלה של מעלה ׃ ואישה מעלה ׃ כי תשטה אשתו ׃ שנו רבותינו אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתוב בו נואף אשה חסר לב ׃ ופשוטו של מקרא כי תשטה תט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו שטה מעליו ועבור אל ישט אל דרכיה לבך ׃ ומעלה בו ומהו המעל ושכב איש אותה ׃ איש פרט לקטן ומי שאינו איש ׃ איש אותה שכבת זרע ׃ שכיבה פוסלת אותה ואין שכבת אהרת פוסלת אותה פרט למעשה בשפי אהיה שהיו דומות זו לזו ׃ ונעלם מעיני אישה פרט לסומא הא אם היה רואה ומעלים אין המים בודקין

ותמאנין

(ותמאן (פכאן ערדהם) על פי יהוה פקד אתם ביד משה איש איש על עבדתו ועל
משאו ופקדיו אשר צוה יהוה את משה: על מימרא דיי מנא יתהון בידא דמשה
גבר גבר על פלחניה ועל מטוליה ומנינוהי דפקיד יי ית משה: עלי קול אלה
ערהם מוסי כל פריק פי עמלה וחמלה ועדדה כמי אמר אלה מוסי:

וידבר יהוה אל משה לאמר: צו את בני ישראל וישלחו
מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש: פקיד ית בני ישראל וישלחון מן
משריתא כל דסגיר וכל דדאיב וכל למסאב לטמי נפשא: מר בני אסר באן
ינפו מן עסכר כל אברץ וכל ראיב וכל נגס במיית: מזכר עד נקבה תשלחו
אל מחוץ למחנה תשלחום ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שכן בתוכם:
מדכר ועד נוקבא תשלחון למברא למשריתא תשלחונון ולא יסאבון ית
משריתהון דשכינתי שריא ביניהון: מן דכר אלי אנתי תנפוהם אלי כארג עסכר
ולא ינגסו עסכרהם אלדי אנא סאכנה פי מא בינהם: ויעשו כן בני ישראל
וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר יהוה אל משה כן עשו בני ישראל:
ועבדו כין בני ישראל ושלחו יתהון למברא למשריתא כמא דמליל יי עם
משה כין עבדו בני ישראל: פצנעו כדאך בנו אסר ונפוהם אלי כארג עסכר
כמי אמר אלה מוסי כדאך צנעו בנו אסר: וידבר יהוה אל
משה לאמר: דבר אל בני ישראל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם
למעל מעל ביהוה ואשמה הנפש ההוא: מליל עם בני ישראל גבר או אתא
ארי יעבדון מכל חובי אנשא לשקרא שקר קדם יי
ויחוב אנשא ההוא: קל לבני אסר אי רגל או אמראה
יצנע שיא מן כטאיא אלנאס פינכת נכתא באללה פיאתם:
והתודו את חטאתם אשר עשו והשיב את אשמו
בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשם לו:

מורידין אותה ונסתרה שיעור שתרחה
לטומאה כיתה ועד אין בה ואם
יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת
לא היתה שותה ועד אין בה בטומאה
אבל יש עדים לסתירה נתפשה נאנסה
כמו תפשה ושכב עמה ועבר עליו
קודם לסתירה רוח קנאה וקנא כתרגומו
רבותינו לשון התראה שמתרה בה אל
תסתרי עם איש פלוני והיא נטמאה

או עבר עליו וגו' כלומר הוא התרה בה ונסתרה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו קמח שעורים שלא יהא
קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשתה בחשך ולא יתן עליו לבונה שהאמהות נקראו לבונה שנ' אל
גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן כי מנחת קנאות הוא הקמח הזה קמח לשון זכר מנחת קנאות
מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל מים קדושים שקדשו בכיור לפי שנעשה מנחשת
מראות הצובאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תכדק
בו בכלי חרס היא השקת את הנואף יין משובח בכוסות משובחים לפיכך תשתה מים המרים במקדה בזויה
של חרס והעמיד הכהן וגו' והלא כבר נאמר והעמידה לפני יי אלא מסיעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה
ותטרף דעתה ותודה ופרע סותר את קליעת שערה כדי לבזותה מכאן לבנות ישראל שגלוי הראש גנאי להן

וידון ית חוביהון דעבדו ויתיב ית חובתיה ברישיה וחומשיה יוסיף עלוהי ויתנ[יה]
לדחייב ליה ׃ תם יקר בכטייתה שרי צנעהא פירד אלמאלמה בראסהא ויזיד
עליהא כמסהא וידפעהא אלי מן צלמה ׃ ואם אין לאיש גאל להשיב האשם
אליו האשם המושב ליהוה לכהן מלבד איל הכפרים אשר יכפר בו עליו ׃
ואם לית לגברא פריק לאתבא חובתא ליה חובתא דמתיב קדם יי׳ לכהנא בר
מדכר כפוריא דיכפר ביה עלוהי ׃ ואן לם יכן ללמצלום ולי להרד אלצאמה
אליה פלתכון אלצאמה אלמרדודה ללה והי ללאמאם סוא כבש אלכפראן אלדי
יתגפר בה ענה ׃ וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן
לו יהיה ׃ וכל אפרשותא לכל קודשיא דבני ישראל דיקרבון לכהנא דיליה
יהי ׃ וכל רפיעה מן גמיע אקראס בני אסר פהי ללאמאם דפעוהא כאנת לה ׃
ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה ׃ וגבר ית מעשר
קודשוהי דיליה יהון גבר דיתין לכהנא דיליה יהי ׃ ואי אמר יכון לה אמר
אקדאסה פהי ללאמאם דפעהא כאנת לה ׃ וידבר יהוה
אל משה לאמר ׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי
תשטה אשתו ומעלה בו מעל ׃ מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר גבר
ארי תסטי אתתיה ותשקר ביה שקר ׃ מר בני אסר וקל להם אי רגל
הארת זוגתה וכאנתה כיאנה ׃ ושכב איש אתה שכבת זרע ונעלם
מעיני אישה ונסתרה והוא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה ׃
וישכוב גבר יתה שכבת זרעא ויהי מכסא
מעיני בעלה ומטמרא והיא מסאבא וסהיד
לית בה והיא לא אתאחדת ׃ כאן צאגעהא
רגל מצאגעה אנסאן וגבא ראס ען זוגהא
ואנסתרת והי נגסה או ניר נגסה ׃ ועבר עליו
רוח קנאה וקנא את אשתו והוא נטמאה או

עבר

לפני יי׳ בשער נקנר הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים ׃ ונתן על כפיה לגעה אולי תטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים ׃ המרים על שם סופן שהם מרים לה ׃ המאררים המחסרים אותה מן העולם לשון סלון ממאיר ולא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים היו ולא ארורים כתב הכתוב לא מאררים את אחרים ואף אונקלוס לא תרגם ליטייא אלא מלטטייא מרירות קללה בגופה של זו ׃
והשביע אותה וגו׳ ומה היא השבועה אם לא שכב וגו׳ הנקי הא אם שכב חנקי שמכלל לאו אתה שומע הן אלא שמצוה לפתוח בדיני נפשות תחלה לזכות ׃ ואת כי שטית כי משמש בלשון אם ׃ בשבועה האלה שבועה של קללה ׃ יתן יי׳ אותך לאלה וגו׳ יהיו הכל מקללין בך יבואך כדרך שבא לפלונית ׃ ולשבועה שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר והנחתם שמכם לשבועה לבחירי שהצדיקים נשבעים בפורענות של רשעים וכן לענין הברכה ונברכו וגו׳ בך יברך ישראל לאמר ׃ את ירכך בקללה הקדים ירך לבטן לפי שהתחילה בעבירה תחלה ׃ צבה כתרגומו נפוחה ׃ לצבות בטן ולנפיל ירך כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה בו וכן לנחותם הדרך להראותכם את הדרך אשר תלכו בה וכן לנפיל ירך שהמים מצבים את הבטן ומפילים את הירך ׃ לצבות בטן ולנפיל ירך בטנו וירכו של בועל או אינו של נבעלה

כשהוא

עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא לא נטמאה ׃ ויעבר עלוהי רוח
קנאה ויקני ית אתתיה והיא מסאבא או עבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית
אתתיה והיא לא מסאבא ׃ ויכטר כבאלה לאי גירה פיגאר עליהא ודי
נגסה או גיר נגסה ׃ והביא האיש את אשתו אל הכהן והביא את קרבנה
עליה עשירית האיפה קמח שערים לא יצק עליו שמן ולא יתן עליו
לבנה כי מנחת קנאת הוא מנחת זכרון מזכרת עון ׃ וייתי גברא ית אתתיה
לות כהנא וייתי ית קרבנה עלה חד מן עסרא בתלת סאין קמח סערין לא
יריק עלוהי משחא ולא יתן עלוהי לבונתא ארי מנחת קנאתא היא מנחת
דוכרנא מדכרת חובין ׃ פיאתי ברגל בזוגתה אלי אלאמאם ויאתי
בקרבאנהא מעהא עשר ויבה מן דקיק שעיר לא יצב עליהא דהנא
ולא יגעל עליהא לבאנא לאנהא קרבאן גירה ודכר ידכר בדנוב ׃ והקריב אתה
הכהן והעמידה לפני יהוה ׃ ויקריב יתה כהנא ויקימנה קדם יי ׃ פיקרבהא
אלאמאם ויוקפהא בין ידי אללה ׃ ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש ומן
העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים ׃ ויסב כהנא
מי כיור במאן דחסף ומן עפרא דיהי באיסודי משכנא יסב כהנא ויתין למיא ׃
ויאכד אלאמאם מן אלמא אלמקדס פי אנא כזף ומן אלתראב אלדי יכון פי ערצה
אלמסכן יאכד אלאמאם ויגלקי פי אלמא ׃ והעמיד הכהן את האשה לפני יהוה
ופרע את ראש האשה ונתן על כפיה את מנחת
הזכרון מנחת קנאת הוא וביד הכהן יהיו מי המרים
המאררים ׃ ויקים כהנא ית אתתא קדם יי ויפרע ית
רישא דאתתא ויתין על ידהא ית מנחת דכרנא
מנחת קנאתא היא ובידא דכהנא יהון מיא מריריא
מלטטיא ׃ ויוקפהא בין ידי אללה ויכשף ראסהא
ויגעל עלי ידיהא קרבאן אלדכר קרבאן אלגירה

כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת בטנך צבה הרי של נכשלת האמור ״ אמן אמן קבלת שבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן על האלה אמן על השבועה ״ והשקה את האשה אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה מקריב מנחתה את הכהן ומשקה שכשיקנה יבאו לה למרים לפי שנ׳ בטן וירך מנין לשאר כל הגוף ת״ל ובאו בה בכולה אם כן מה ת״ל בטן וירך לפי שהן התחילו בעבירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות ״ למרים להיות לה רעים ומרים ״ והניף מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו שידה למעלה מידו של כהן ״ והקריב אותה זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות ״ אזכרתה היא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה באה לזכרון לגבוה ״ והשקה את המים לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחק המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה אא״ם כן אמרה טמאה אני ״ וצבתה בטנה ונפלה ירכה אע״פ שבקללה ירך תחלה המים אין בודקין אלא כדרך כניסתן בה ״ והיתה האשה לאלה כמו שפירש שיהיו הכל אלין בה ״ בקרב עמה הפרש בין אדם המתנוול במקום

ואנמסך פי ידה אלמא אלמר אללאען׃ והשביע אתה הכהן ואמר אל האשה אם לא
שכב איש אתך ואם לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאררים
האלה׃ ויומי יתה כהנא ויימר לאתתא אם לא שכיב גבר יתיך ואם לא
סטית לאסתאבא בר מבעליך הוי זכאה ממיא מריריא מלטטיא האלין׃
ויחלפהא ויקול להא אן כאן לם יצאגעך רגל ולם תחידי ע׳ נגאסה גיר זוגך
פאנדי מן הדי׳ אלמא אלמר אללאען׃ ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת
ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך׃ ואת ארי סטית בר מבעליך וארי
אסתאבת ויהב גבר בך ית שכבתיה בר מבעליך׃ ואן כנת קד חדת ע׳ נגאסה
גיר זוגך והנגסת בה וגעל גירה מצאגעתה פיך׃ והשביע הכהן את האשה
בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה יתן יהוה אתך לאלה ולשבעה
בתוך עמך בתת יהוה את ירכך נפלת ואת בטנך צבה׃ ויומי כהנא ית
אתתא במומתא דלוטא ויימר כהנא לאתתא יתין יי׳ יתיך ללוט
ולמומי בגו עמיך כד יתין יי׳ ית ירכיך מסיא וית מעכי נפיחין׃ ויחלפהא על׳
ראי׳ ימין אחרי, ויקול להא יגעלך אללה מסבה ומינא פי מא בין קומך
באן יגעל ורכך סאקטא ובטנך וראמא׃ ובאו המים המאררים האלה
במעיך לצבות בטן ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן׃ ויעלון
מיא מלטטיא האלין במעכי לאפחא מעין ולאמסאה ירכך ותימר
אתתא אמן אמן׃ פאדא דכל הדי׳ אלמא אללאען ע׳ אמעאך פירם אלבטן
אלבטן ותסקט אלורך ותקול אמראה אמין אמין׃ וכתב את האלת האלה
הכהן בספר ומחה אל מי המרים׃ ויכתוב ית לוטיא האלין כהנא בספרא
וימחוק למיא מריריא׃ ויכתב הדה אללענאת פי כתאב וימחיה באלמא אלמר׃
והשקה את האשה את מי המרים המאררים ובאו בה המים המאררים
למרים׃ וישקי ית אתתא ית מיא מריריא מלטטיא ויעלון בה מיא
מלטטיא ללוט׃ ויסקיהא אלמא אלמר אללאען ויסתחיל פיהא מרא׃ ולקח הכהן
מיד האשה את מנחת הקנאת והניף את המנחה לפני יהוה והקריב אתה אל
המזבח׃

ונכר לאררים המתבג״ל כמקום שאינו כבר ״ואם לא נטמאה האשה ׳בסתירה זו ״ונטהרה היא ״ומקום
אחר״ ונקתה ושנים המאחרים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת
שחורים יולדת לבנים ״או איש כמו או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לבך והעמיד את האשה ״ונקה האיש
מעון אם בדקו המים אל ידאג לומר חבתי במיתתה נקי הוא מן העונש ד״א משישקנה תהא אצלו בהיתר
ונקה מעון שבסוטה אסורה לבעלה ״כי יפליא יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך
שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף ״נדר נזיר אין נזירה בכל מקום אלא

פרישה

המזבח׃ ויסב כהנא מידא דאתתא ית מנחת קנאתא וירים ית מנחתא קדם י״י
ויקריב יתה למדבחא׃ ויאכ׳ד מן ידהא קרבאן אלג׳ירה ויחרכה בין ידי אללה
ויקדמה אלי אלמדבח׃ וקמץ הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה
ואחר ישקה את האשה את המים׃ ויקמוץ כהנא מן מנחתא ית אדכרתה
ויסיק למדבחא ובתר כין ישקי ית אתתא ית מיא׃ ויקבץ מנהא אלאסם
פיחהא ויחרקה עלי אלמדבח ובעד דלך יסקיהא אלמא׃ והשקה את המים
והיתה אם נטמאה ותמעל מעל באישה ובאו בה המים המאררים למרים
וצבתה בטנה ונפלה ירכה והיתה האשה לאלה בקרב עמה׃ וישקינה ית
מיא ותהי אם אסתאבת ושקרת שקר בבעלה ויעלון בה מיא מלטטיא
ללוט ויפחון מעהא ותתמסי ירכה ותהי אתתא ללוטא בגו עמה׃ פאדא
סקאהא פאן כאנת קד תנגסת וכאנת כאנה פידס בטנהא ותסקט
ורכהא וצארת מסבה פימא בין קומהא׃ ואם לא נטמאה האשה וטהרה
היא ונקתה ונזרעה זרע׃ ואם לא אסתאבת אתתא ודכיא היא ותפוק זכאה
ותעדי עדוי׃ ואן לם תתנגס בל הי טאהרה כרת והמלת חמלא׃ זאת תורת
הקנאת אשר תשטה אשה תחת אישה ונטמאה׃ דא אוריתא דקנאתא
דתסטי אתתא בר מבעלה ותסתאב׃ הדה שריעה אלג׳ירה פאן תחיד
אמראה ען זוגהא ותתנגס׃ או איש אשר תעבר עליו רוח קנאה וקנא את
אשתו והעמיד את האשה לפני יהוה ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת׃
או גבר דיעבר עלוהי רוח קנאה ויקני ית אתתיה ויקים ית אתתא קדם י״י ויעביד
לה כהנא ית כל אוריתא הדא׃ או רג׳ל יכ׳טר בבאלה ראי ג׳ירה פיג׳אר עלא
זוג׳תה פיוקפהא בין ידי אללה ויצנע בהא ג׳מיע מא פי הדה אלשריעה׃ ונקה
האיש מעון והאשה ההוא תשא את עונה׃ ויהי זכאה גברא מחובין ואתתא

פרישה זה כהן שפירש מן היין׳׳ להזיר לי״י. להבדיל עצמו מן היין לשם׳׳ מיין ושכר. כשהוא מחומר הרה ומחמיץ
שהיין משכר כשהוא ישן׳׳ וכל משרת. לשון נבוע במים וכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסמנים
נזירה שלה שנא יהו בזין׳׳ חרצנים. הם הגרעינים׳׳ זג הם קליפות שמבחוץ שהחרצנים בתוכן והענבל בזוג׳׳ קדוש
יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו׳׳ פרע. נקרא פתח קטן לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של
שער ופירוש של פרע גדלו של שער וכן את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות משלשים יום׳׳ כל ימי נזרו
קדוש היה. זו קדושת הגוף מלטמא למתים׳׳ פתע. זה אונס׳׳ פתאום זה שוגג׳׳ וי״א פתע פתאום דבר אחד הוא
תקרה של פתאום׳׳ וכי ימות מת עליו. באהל שהוא בו׳׳ ביום טהרתו. ביום הזייתו או אינו אלא בשמיני שהוא
טהור לגמרי ת״ל ביום השביעי. או שביעי יכול אף׳ לא הזה ת״ל ביום טהרתו׳׳ וביום השמיני יביא שתי תורים
להוציא את השביעי או אינו להוציא את השישי קבע זמן לקרבן וקבע זמן למקריבין מה קרבן האמור שמיני

ההיא תקביל ית חובה׃ והתי׳ יכרו גרגל מן גזר ותלך לאמראה תהמל והרהא׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל בני
ישראל ואמרת אלהם איש או אשה כי יפליא לנדר נדר נזיר להזיר
ליהוה׃ מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר או אתא ארי יפריש למדר נדר
נזירו למזר קדם יי׳׃ מר בני אסר וקל להם א׳ לגל או אמדראה טחג נדרא נסך
ליתנסך לרבה׃ מיין ושכר יזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה וכל משרת
ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל׃ מחמר חדת ועתיק יזר
חל דחמר חדת וחל דחמר עתיק לא ישתי וכל מתרות ענבין לא ישתי ו
וענבין רטיבין ויבישין לא ייכול׃ מן אכמר ואמסכר מנה יהנסך ואיכל כמר
וכל מסכר לא ישרב וענבא רטבא ויאבסא לא יאכל׃ כל ימי נזרו מכל
אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל׃ כל יומי נזריה מכל
דיתעביד מגופנא דחמרא מפורצנין ועד עיצורין לא ייכול׃ טול איאם
נסכה מן כל מא יעמל מן גפן אכמר מן אפרצן אי אזג לא יאכל׃ כל ימי
נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימם אשר יזיר ליהוה קדש
יהיה גדל פרע שער ראשו׃ כל יומי נדר נזריה מספר לא יעבר על רישיה
עד משלם יומיא דנזיר קדם יי׳ קדיש יהי ירבי פירוע סער רישיה׃ טול איאם
נדר נסכה לא ימר תאך על ראסה אי תמאם איאם אדי תנסכהא ללה יכון
מקדסא וירבי פרע שער ראסה׃ כל ימי הזירו ליהוה על נפש מת לא יבא׃ כל
יומין דנזיר קדם יי׳ על נפשת מיתא לא ייעול׃ כדאך טול אדאם נסכה ללה אי׳

חצרה מיית לא ידכל׃ לאביו ולאמו לאחיו ו
ולאחתו לא יטמא להם במתם כי נזר אלהיו
על ראשו׃ לאבוהי ולאמיה לאחוהי ולאחתיה
לא יסתאב להון במותהון ארי נזרא דאלהיה על
רישיה׃ לאביה ולאמה לאכיה ואכתה לא יתנגס
בהם כי תאג מותהם לאן נסך רבה עליה׃ כל ימי

ומשקינו והלכה אף תקריבין שתיני
ומשקינו והלכה ... ונטמא על הנפש
שלא נזהר ... רבי אלעזר
הקפר אומר שציער עצמו מן היין
וקדש את ראשו לחזור ולהתחיל מנין
נזירותו׃ והזיר ליי׳ את ימי נזרו׃ יחזור
וימנה נזירותו בתחלה׃ והימים הראשונים
יפלו׃ לא יעלו מן המנין׃ יביא אותו׃
יביא את עצמו וזה אחד משלשה אתים
שהיה רבי ישמעאל דורש כיוצא בו
והשיאו אותם עון אשמה את עצמם
כיוצא בו ויקבור אותו בגיא הוא קבר את עצמו׃ והנחתם ונסכיהם של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויצאו
לידון בדבר חדש שיטעונו לחם החזירן לכללן שיטעונו נסכים כדין עולה ושלמים׃ חלות מצות וגו׳
תודה ... שלמים ליי׳ על סל המצות׃ ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם׃ את
מנחתו ואת נסכו׃ של איל׃ וגלח הנזיר פתח אהל מועד׃ יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח

נזרו

הנזיר

נזרו קדש הוא ליהוה: כל יומי נזריה קדיש הוא קדם יי: טול איאם נסכה
מקדס הו ללה: וכי ימות מת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח
ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו: וארי ימות מיתא עלוהי ב
בתכף שלו ויסאב ריש נזריה ויגלה רישיה ביומא דכותיה ביומא
שביעאה יגלחניה: ואן מאת מעה בגתה או גפלה פקד קטע אחל נסכה
פאחלק ראסה פי יום טהרה ודאך פי איום אלסאבע: וביום השמיני יביא שתי
תרים או שני בני יונה אל הכהן אל פתח אהל מועד: וביומא תמינאה ייתי
תרין שפנינין או תרין בני יונה לות כהנא לתרע משכן זמנא: ופי אליום אלח
יאתי בשפנינין או פרכי חמאם אלי אלאמאם אלי באב כבא אלמחצר: ועשה
הכהן אחד לחטאת ואחד לעלה וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וקדש
את ראשו ביום ההוא: ויעביד כהנא חד לחטתא וחד לעלתא ויכפר עלוהי
מדחב על מיתא ויקדש ית רישיה ביומא ההוא: ויעמל אלאמאם אחדהמא דכוה ואלאכר
צעידה ויסתגפר ענה ממא אכטא פי אמר מיית ויקדס ראסה פי דלך אלוקת: והזיר
ליהוה את ימי נזרו והביא כבש בן שנתו לאשם והימים הראשנים יפלו כי טמא
נזרו: ויזר קדם יי ית יומי נזריה וייתי אמר בר שתיה לאשמא ויומיא קדמאי יבטלון
ארי אסתאב נזריה: ויתנסך ללה איאם נסכה ויאתי בחמל אבן סנתה לקרבאן
אלאתם ואלאיאם אלמתקדמה תסקט למא אנקטע נסכה: וזאת תורת הנזיר ביום
מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד: ודא אוריתא דנזירא ביום משלם
יומי נזריה ייתי יתיה לתרע משכן זמנא והדה שריעה אלנאסך פי יום כמאל איאם נסכה זמנא
יאתי בה אלי באב כבא אלמחצר: והקריב את קרבנו ליהוה כבש בן שנתו תמים אחד
לעלה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל
אחד תמים לשלמים: ויקריב ית קרבניה קדם יי אמר בר
שתיה שלים חד לעלתא ואמרתא חדא בת שתה
שלימתא לחטתא ודכר חד שלים לנכסת קודשיא: ויקרב
קרבאנא ללה חמלא אבן סנתה צחיח לצעידה
ורכלה אבנה סנתהא צחיחה לדכוה וכבשא צחיחא

יגיד לאחר שחיטת השלמים שכתוב
בהן ושחטו פתח אהל מועד אשר תחת
זבח השלמים תחת הדוד שהוא מבשלן
בו לפי ששלמי נזיר היו מתבשלין מפני
שצריך לי טול הכהן הזרוע אחר שנתבשל
הזרוע בשלה לאחר שנתבשלה הרים
היה לכהן החלה ומדרך הזרוע תרומה
הן לכהן על הזה התנופה ומלבד חזה
ושוק הראוים לו מכל השלמים מוסף
על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי
נזיר בכלל ראוי לכהן בדבר הרחים
להפרשה זרוע היו צריך להחזירן לכלל כן
לכהן חזה התנופה ושוק מלבד אשר תשיג ידו שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים
כפי נדרו אשר ידור כן יעשה מוסף על תורת נזרו על תורת הנזיר מוסיף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות
על מנת לגלח על ב' בהמות הללו הן הן קרבן כמו אשר ידור כן יעשה אמור להם כמו זכור שמור כלם בדיבור אחד
אמור להם שיהיו כולם שומעים יאמר מגלה לא תברכם בחפזון ובהלות אלא בכוונה ובלב שלם יברכך שיתברכו

לדבח אלסלאמה ׃ וסל מצות סלת חלות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן
ומנחתם ונסכיהם ׃ וסל פטיר סלת גריצן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין
במשח ומנחתהון ונסכיהון ׃ וסלה פטיר גראדק פטיר מכסוחהא בדהן ורקאק
פטיר מלתותהא בדהן וברהם ומזאגהם ׃ והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את
חטאתו ואת עלתו ׃ ויקריב כהנא קדם יי ויעביד ית חטאתיה וית עלתיה ׃ ויקדמהא
אלאמאם בין ידי אללה ויצנע דכותה וצעידתה ׃ ואת האיל יעשה זבח שלמים
ליהוה על סל המצות ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו ׃ וית דכרא יעביד
נכסת קדשיא קדם יי על סלא דפטיריא ויעביד כהנא ית מנחתיה וית נסכיה ׃ וא
כבש יצנעה דבח אלסלאמה ללה מע סל אלפטיר ויצנע אלאמאם [illegible] מזאג אלדי מעהא ׃
וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו ולקח את שער ראש נזרו ונתן
על האש אשר תחת זבח השלמים ׃ ויגלח נזירא בתרע משכן זמנא ית ריש
נזריה ויסב ית שער ריש נזריה ויתין על אישתא דתחות דודא דנכסת קודשיא ׃
ויחלק אלנאסך ענד באב כבא אלמחצר שער ראסה ויאכדה ויליקיה עלי אלנאר
אלדי תחת דבח אלסלאמה ׃ ולקח הכהן את הזרע בשלה מן האיל וחלת מצה אחת
מן הסל ורקיק מצה אחד ונתן על כפי הנזיר אחר התגלחו את נזרו ׃ ויסב כהנא
ית דרעא בשילא מן דכרא וגריצתא חדא פטירתא מן סלא ואספוג פטיר
חד ויתין על ידי נזירא בתר דיגלח ית נזריה ׃ ויאכד אלאמאם אלדראע מטבוכה
מן דלך אלכבש וגרדקה ואחדה מן סל אלפטיר ורקאקה ואחדה ויצע דלך עלי
כפי אלנאסך בעד חלקה שערה ׃ והניף אותם הכהן תנופה לפני יהוה קדש
הוא לכהן על חזה התנופה ועל שוק התרומה ואחר ישתה הנזיר יין ׃
וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי על חדא דארמותא
ועל שקא דאפרשותא ובתר כין ישתי נזירא
חמרא ׃ ויהרך אלאמאם תהריכא בין ידי אללה וש'
יכון קדסא ללאמאם מע קץ אלתחריך וסאק א'
רפיעה ובעד דלך ישרב אלנאסך כמרא ׃ זאת תורת
הנזיר אשר ידר קרבנו ליהוה על נזרו מלבד

אשר

נכסיך ׃ וישמרך ׃ שלא יבואו עליך
שודדים ליטול ממונך שהנותן מ'
מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו
מכל אדם ופין שבאים לסטים עליו
ונוטלין אותה ממנו ׃ מה הנאה יש לו
במתנה זו אבל הקב"ה הוא הנותן הוא
השומר והרבה מדרשים דרשו בספרי ׃
יאר יי פניו אליך ׃ יראה לך פנים שוחקות
פנים צהובות ׃ ויחנך ׃ יתן לך חן ׃ ישא ה'
פניו אליך ׃ יכבוש כעסו ׃ ושמו את שמי
יברכום בשם המפורש ׃ ואני אברכם
לישראל ואסכים עם הכהנים ׃ ואני אברכם לכהנים ׃ ויהי ביום כלות משה ׃ כלת כתיב יום הקמת המשכן היו
ישראל ככלה הנכנסת לחופה ׃ כלות משה ׃ בצלאל וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי
שמסר עצמו עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה ב'
בתבנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנ' זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר
נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנ' ראה ביתך דוד ׃ כלות משה להקים ׃ ולא נאמר ביום הקים מלמד

שבכל

אשר תשיג ידו כפי נדרו אשר ידר כן יעשה על תורת נזרו׃ דא אוריתא דנזירא די ידר קרבניה קדם יי על נזריה בר מדתדביק ידיה כפום נדריה דידר כין יעביד על אוריתא דנזריה׃ הדה שריעה מן כאן נאסכא וקרבאנה ללה ען נסכה סוא מא תצל ידה ולא יכון דלך כמקדאר מא נסכה יצמה אלי שריעה נסכה׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם׃ מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר כדין תברכון ית בני ישראל כד תימרון להון׃ מר הרון ובניה קאילא כדי פבארכו בני אסר [illegible] קולא להם׃ יברכך יהוה וישמרך׃ יברכנך יי ויטרנך׃ יבארכך אללה ויחפצך׃ יאר יהוה פניו אליך ויחנך׃ ינהר יי שכינתיה לותך וירחים יתך׃ ויצי בנורה אליך וירופך׃ ישא יהוה פניו אליך וישם לך שלום׃ יקביל יי שכינתיה לותך וישוי לך שלם׃ ויקבל בקצדה אליך ויציר לך סלאם׃ ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם׃ וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אבריכנון׃ ויתלו אסמי עלי בני אסר ואנא אבארך עליהם׃

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן וימשח אתו ויקדש אתו ואת כל כליו ואת המזבח ואת כל כליו וימשחם ויקדש אתם׃ והוה ביומא דשיצי משה לאקמא ית משכנא ורבי יתיה וקדיש יתיה וית כל מנוהי וית מדבחא וית כל מנוהי ורבינון וקדיש יתהון׃ ולמא פרג מוסי מן נצב אלמסכן מסחה וקדסה וגמיע אניתה ואלמדבח וגמיע אניתה מסחהא וקדסהא׃ ויקריבו נשיאי ישראל ראשי בית אבתם הם נשיאי המטות הם העמדים על הפקדים׃ וקריבו רברבי ישראל רישי בית אבהתהון אנון רברבי שבטיא אנון דקימין על מנינא׃ וקדם אשראף אסר ריסא בית אבאיהם הם ריסא אלאסבאט אלדין צררהם׃ ויביאו את קרבנם לפני יהוה שש עגלת צב ושני עשר בקר עגלה על שני הנשאים ושור לאחד ויקריבו אותם לפני המשכן׃ ואיתיאו ית קורבנהון קדם יי

שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חדש ניסן היה בשני נשרפה הפרה בשלישי הזו הזייה ראשונה ובשביעי גלחו הם נשיאי המטות שהיו שוטרים עליהם במצרים והיו מוכים עליהם שנ' ויכו שוטרי ישראל הם העומדים על הפקודים שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנ' ואתכם יהיו וגו' שש עגלות צב אין צב אלא מחופים וכן בצבים ובפרדים עגלות המחופין קרויים צבים ויקריבו אותם לפני המשכן שלא קבל משה מידם עד שנ' לו מפי המקום אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור

שית עגלן כד מחפיין ותרי עסר תורין עגלתא על תרין רברביא ותורא לחד וקריבו
יתהון לקדם משכנא׃ פאתו בקרבאנהם ללה סת עגל מצבבה ויב תורא עגלה
לכל שריפין ותור לכל ואחד מקדמהא בין ידי אמסכן׃ ויאמר יהוה אל משה
לאמר׃ ואמר יי למשה למימר׃ וקאל אלה למוסי קאילא׃ קח מאתם והיו לעבד
את עבדת אהל מועד ונתתה אותם אל הלוים איש כפי עבדתו׃ סב מנהון
ויהון למפלח ית פלחן משכן זמנא ותתין יתהון לליואי גבר כמסת פלחניה׃
כדא מנהם תכון לכדמה כבא אמחצר ואדפעהא אלי כל פריק מן אלליואניין
חסב כדמתהם׃ ויקח משה את העגלת ואת הבקר ויתן אותם אל הלוים׃ ונסיב
משה ית עגלתא וית תורי ויהב יתהון לליואי׃ פאכד מוסי אלעגל ואלבקר ודפעהא
אלי אלליואניין׃ את שתי העגלות ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון כפי עבדתם׃
ית תרתין עגלן וית ארבעה תורין יהב לבני גרשון כמסת פלחנהון׃ עגל האן ואר
כקראת דפעהא אלי בני גרשון חסב כדמתהם׃ ואת ארבע העגלת ואת שמנת
הבקר נתן לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר בן אהרן הכהן׃ וית ארבע עגלן וית
תמניא תורין יהב לבני מררי כמסת פלחנהון בידא דאיתמר בר אהרן כהנא׃
וארבע עגל ותמאן בקראת דפעהא לבני מררי חסב כדמתהם עלי יד איתמר אבן
הרון אלאמאם׃ ולבני קהת לא נתן כי עבדת הקדש עלהם בכתף ישאו׃ ולבני קהת
לא יהב ארי פלחן קדשא עליהון בכתפא נטלין׃ ולבני קהת לם ידפע שיא
לאן כדמה אלקדס עליהם אלמחמולה עלי אכתאפהם׃ ויקריבו הנשאים
את חנכת המזבח ביום המשח אתו ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח׃
וקריבו רברביא ית חנכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה וקריבו רברביא ית קרבנהון
לקדם מדבחא׃ ולמא קדם אלאשראף רשן אלמדבח פי יום מסח וקדמו קראבינהם
בין ידי אלמדבח׃ ויאמר יהוה אל משה נשיא אחד
ליום נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנכת
המזבח׃ ואמר יי למשה רבא חד ליומא רבא
חד ליומא יקרבון ית קרבנהון לחנכת מדבחא׃
קאל אלה למוסי שריף ואחד פי כל יום יקרב קרבאנהם

את הכל שני והמלאכה היתה דים
תמרו ועתה מה לנו לעשות הביאו
אבני השהם והמלואים לאפוד ולחשן
לכך התנדבו כאן תחלה׃ כפי עבודתם
שהיה משא בני גרשון קל ממשא מררי
שהיו נושאין הקרשים לבך והעמודים
והאדנים׃ כי עבודת הקודש עליהם
משא דבר הקדושה הארון והשלחן וכו׳
לפיכך בכתף ישאו׃ ויקריבו הנשיאים
את חנכת המזבח לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשכן נשאם לבם להתנדב קרבנות המזבח לחנכו
ויקריבו הנשיאים את קרבנם לחנכת המזבח׃ ועדיין לא היה יודע משה היאך יקריבו אם כסדר תולדותם אם
כסדר המסעות עד שנ׳ לו מפי הקב״ה יקריבו למסעות איש יומו׃ ביום הראשון׳ אותו היום נטל עשר עטרות
ראשון למעשה בראשית ראשון לנשיאים וכו׳ כדאי׳ בסדר עולם׃ למטה יהודה׃ יחסו הכתוב על שבטו ולא
שגבה משבטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משבטו והביא ת״ל זה קרבן נחשון משלו הביא

דשנה

שניהם

רישנא לאמרכה׃ ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו
נחשון בן עמינדב למטה יהודה׃ והוה דמקריב ביומא קדמאה ית קרבניה
נחשון בר עמינדב לשבטא דיהודה׃ וכאן אמקרב פי איום אאול נחשון אבן
עמינדב מן סבט יהודה׃ וקרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׃ קרבניה מגסתא דכסף חדא מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה
מזרקא חד דכספא מתקליה שבעין סלעין בסלעי קודשא תרויהון מלן סלתא
דפילא במשח למנחתא׃ וכאן קרבאנה קצעה מן פצה וזנהא מאיה ול
מתקאל וכרנובא פצה וזנה סבעין מתקאל במתקאל אלקדס כלאהמא ממליון
מן מלתות בדהן לאהדייה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ בזיכא
חדא מתקלה עסר סלעין היא דדהב מליא קטרת בסמיא׃ ודרגא מן דהב
וזנה עשרה מתאקיל ממלוא בכורא׃ פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד
בן שנתו לעלה׃ תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא׃ ותודא
מן אבקר וכבשא והמלא אבן סנתה לאצעידה׃ שעיר עזים אחד לחטאת׃
צפיר בר עזין חד לחטתא׃ ועתוד מן אמאעז לאדכוה׃ ולזבח השלמים בקר
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן נחשון
בן עמינדב׃ ולנכסת קודשיא תורי תרין דכרי חמשה גדי חמשה אמרין בני
שנא חמשה דין קרבנא דנחשון בר עמינדב׃ ולדבח אסלאמה בקרתין וכמסה
כבאש וכמסה עתראן וכמסה חמלאן בני סנה הדי קרבאן נחשון אבן עמינדב׃

ביום השני הקריב נתנאל בן צוער נשיא יששכר׃

ביומא תנינא קריב נתנאל בר צוער רבא דיששכר׃ ופי איום אתאני קרב נתנאל
אבן צוער שריף יששכר׃ הקרב את קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה׃ קריב ית קרבניה וגו׳ וכאן קרבאנה׃ כף אחת עשרה זהב
מלאה קטרת׃ פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים

שניהם מלאים סלת למנחה נדבה׃ עשרה זהב כתרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה כף משקלה׃ קטרת׃
לא מצינו קטרת ליחיד ולא על המזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה׃ פר אחד׃ מיוחד שבעדרו׃ שעיר
עזים אחד לחטאת׃ לכפר על קבר התהום טומאת ספק׃ הקריב נתנאל בן צוער׃ הקריב את קרבנו׃ מה ת״ל הקריב
בשבטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים לפי שבא ראובן וערער ואמר דיי שקדמני יהודה אחי אקריב
אני אחריו. אמר לו משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקרב את קרבנו ויהי
חסר יו״ד שהוא משמע הקרב לשון צווי שמפי הגבורה נצטוה הקרב ומה הקריב הקריב שני פעמים שבשביל

אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני שנה חמשה זה קרבן נתנאל בן צוער׃ ביום
השלישי נשיא לבני זבולן אליאב בן חלן׃ ביומא תליתאה רבא לבני זבולון
אליאב בר חלן׃ ופי׳ ליום שלשה קרב אליאב אבן חלן שריף בני זבולון מתל דאך׃
קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׃ כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה׃ שעיר עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אליאב בן חלן׃
ביום הרביעי נשיא לבני ראובן אליצור בן שדיאור׃
ביומא רביעאה רבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור׃ ופי׳ ליום ארבע קרב
לבני ראובן שריף [illegible] אליצור אבן שדיאור׃ קרבנו קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת׃ פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים
אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אליצור בן שדיאור׃ ביום
החמישי נשיא לבני שמעון שלמיאל בן צורישדי׃ ביומא חמישאה רבא
לבני שמעון שלומיאל בר צורי שדי׃ ופי׳ ליום אלכאמס שריף לבני שמעון
שלומיאל אבן צורי שדי׃ קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן בקר איל
אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן

שלמיאל

שני דברים זכה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שנ׳ ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחת
שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו ובסודו של רבי משה הדרשן מצאתי אמר רבי פנחס בן יאיר
נתנאל בן צוער השיאן עצה זו ״ קערת כסף מנין אותיותיו בגימטריא תתק״ל כנגד שנותיו של אדם הראשון ״
שלשים ומאה משקלה ע״ש שכשהעמיד תולדות לקיום העולם בן ק״ל היה שנ׳ ויחי אדם שלשים ומאת
שנה ויולד שת וגו׳ ״ מזרק אחד כסף ׳ בגימטריא תק״כ ע״ש נח שהעמיד תולדות בן ת״ק שנה ועל שם עשרים
שנה שנגזרה גזרת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אצל והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפי׳ נאמר מזרק
אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנ׳ בקערה לומר שאף אותיות של אחד מצטרפות למנין ״ שבעים
שקל כנגד שבעים אומות שיצאו מבניו ״ כף אחת כנגד התורה שנתנה מידו של הקב״ה ״ עשרה זהב כנגד עשרת

הדב׳

שלמיאל בן צורי שדי : ביום הששי נשיא לבני גד
אליסף בן דעואל : ביומא שתיתאה רבא לבני גד אליסף בר רעואל : ופ׳ ביום
זמארס שריף לבני גד אליסף ן דעוא : קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה : כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת : פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה : שעיר עזים אחד לחטאת : ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
ה קרבן אליסף בן דעואל : ביום השביעי נשיא לבני
אפרים אלישמע בן עמיהוד : ביומא שביעאה רבא לבני אפרים אלישמע
בר עמיהוד : קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה : כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת : פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה : שעיר עזים אחד לחטאת : ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה
קרבן אלישמע בן עמיהוד : ביום השמיני נשיא
לבני מנשה גמליאל בן פדה צור : ביומא תמינאה רבא לבני מנשה גמליאל
בר פדה צור : קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה : כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת : פר אחד בן בקר איל אחד כבש
אחד בן שנתו לעלה : שעיר עזים אחד לחטאת : ולזבח השלמים בקר
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן
גמליאל בן פדה צור : ביום התשיעי נשיא לבני בנימן
אבידן בן גדעני : קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק
אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה : כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת : פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה : שעיר עזים אחד לחטאת : ולזבח השלמים בקר
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אבידן
בן גדעני : ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי :

ביומא עסיראה רבא לבני דן אחיעזר בר עמישדי׃ ופי אליום אלעאשר שריף
לבני דן אחיעזר בן עמישדי׃ קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד
בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים אחד לחטאת׃
ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה
חמשה זה קרבן אחיעזר בן עמישדי׃ ביום עשתי עשר
יום נשיא לבני אשר פגעיאל בן עכרן׃ קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן
בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים אחד לחטאת׃ ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה
זה קרבן פגעיאל בן עכרן׃ ביום שנים עשר יום נשיא
לבני נפתלי אחירע בן עינן׃ קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר אחד בן בקר איל אחד
כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אחירע
בן עינן׃ זאת חנכת המזבח ביום המשח אתו מאת
נשיאי ישראל קערת כסף שתים עשרה מזרקי כסף שנים עשר כפות
זהב שתים עשרה׃ דא חנכת מדבחא ביומא דרביאו יתיה מן רברבי
ישר׳ מגסי כספא תרתא עסרי מזרקי כספא תרי עסר בזכי דדהבא ת
תרתא עסרי׃ הדה ג׳מלה׳ רשן אלמדבח פי יום מסחה מן אשראף בני אסר׳
מן קצאע פצ׳ה אתני עשר ומן כראניב פצ׳ה י״ב ומן דרות אלד׳הב אתני
עשר׃

הדברות׃ מלאה קטרת׃ גימטריא של קטורת תרי״ג שלש מצות וכבר שתחלף קת בדבר על ידי זה בא
מי דיק׃ פר אחד כנגד אברהם שנ׳ בו ויקח בן בקר׃ איל אחד כנגד יצחק ויקח את האיל וגו׳׃ כבש אחד
כנגד יעקב והכשבים הפריד יעקב׃ שעיר עזים לכפר על מכירה יוסף שנ׳ וישחטו שעיר עזים׃ ולזבח
השלמים בקר שנים כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים׃ אילים כבשים ועתודים
ג׳ מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים כנגד תורה נביאים וכתובים שלש חמשיו׳ כנגד ה׳ חומשין וה׳ הדברות
הכתובין על לוח אחד וה׳ הכתובין על השני ע״כ מיסודו של רבי משה הדרשן׃ ביום השלישי נשיא וגו׳ ביום השש׳

עשר: שלשים ומאה הקערה האחת כסף ושבעים המזרק האחד כל כסף
הכלים אלפים וארבע מאות בשקל הקדש: מאה ותלתין סלעין הוי מתקלה
דמגסתא חדא דכספא ושבעין דמזרקא חד כל כסף מניא תרין אלפין וארבע
מאה בסלעי קדשא: כל קצעה מקמאיה והלאתין מתקאל פצה וכל מרנוב מן
מן סבעין פדאך גמיע פצה אלאואני אלפין וארבע מאיה מתקאל במתקאל אלקדס:
כפות זהב שתים עשרה מלאת קטרת עשרה עשרה הכף בשקל הקדש
כל זהב הכפות עשרים ומאה: בזכי דדהבא תרתא עסרי מלין קטרת
בסמיא מתקל עסר סלעין הוי מתקלה דבזיכא בסלעי קדשא כל דהב בזכיא
מאה ועשרין: ואלדרוג אלדהב אלי"ב אלממלווה בכורא כל דרג מן עשרה מתאקיל
במתקאל אלקדס פדאך גמיע דהב אלדרוג מאיה ועשרין מתקאלא: כל הבקר
לעלה שנים עשר פרים אילם שנים עשר כבשים בני שנה שנים עשר
ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת: כל תורי לעלתא תרי עסר
תורין דכרין תרי עסר אמרין בני שנא תרי עסר ומנחתהון וצפירי בני עזי תרי
עסר לחטתא: גמיע בקר אלצעידה י"ב ואלכבאש י"ב ואלחמלאן בני סנה י"ב
ואלבר מעהם ואלעתראן י"ב ללדכוה: וכל בקר זבח השלמים עשרים וארבעה
פרים אילם ששים עתדים ששים כבשים בני שנה ששים זאת חנכת המזבח
אחרי המשח אתו: וכל תורי לנכסת קודשיא עסרין וארבעה תורין דכרין
שתין גדיין שתין אמרין בני שנא שתין דא חנכת מדבחא בתר דרביאו יתיה:
וגמיע בקר דבח אלסלאמה כ"ד רא' וסתין כבש וסתין עתוד וסתין חמלאן בני
סנה הדי גמלה דשן אלמרבח בעד מסחה: ובבא משה אל אהל מועד לדבר
אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארן העדת
מבין שני הכרבים וידבר אליו: וכד עליל משה למשכן זמנא למללא
עמיה ושמע ית קלא דמתמלל עמיה מעילוי כפרתא דעל ארונא דסהדותא
מבין תרין כרוביא ומתמלל עמיה: וכאן מוסי אדא דכל ליכלמה יסמע אלצות

היה הנשיא המקריב לבני זבולון וכן כלם. אבל בנתנאל שנ' זה הקריב נתנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא לפי
שבער הגביד שמו והקרבתו ובשאר שלא נאמר בהם הקריב נופל עליהם לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה
הנשיא המקריב לשבט פלוני. ביום המשח אותו. כי ביום שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח
תחלה ואחר כך הקריב או אחרי המשח לאחר זמן ולא בא ללמד ביום המשח אלא לומר שנמשח ביום כשהוא
אומר ביום משחו אותו למדנו שנמשח ביום ומה ת"ל ביום המשח אותו ביום שנמשח הקריב. קערות כסף
שתים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע בהם פסול. שלשים ומאה הקערה האחת וגו' מה ת"ל לפי שנ'
שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל בכולן כל כסף הכלים בשקל הקדש. כל

מ'באטבה מן פוק אגשא אד' עלי' צנדוק אשהאדה מן בין אכרובין פי'באטבה׃

קט"ו פיס' פיון עומס

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל יי' עם משה למימר׃ ת'ם כלם אלה
מוסי תכלימא׃ דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרת אל מול
פני המנורה יאירו שבעת הנרות׃ מליל עם אהרן ותימר ליה כאדלקותך
ית בוציניא לקביל אפי מנרתא יהון מנהרין שבעה בוציניא׃ מר הרון וקל
לה אד' אסרגת אסרג אד' מא ילי וגה אמנארה תצי סבעתהא׃ ויעש כן חזא
אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה יהוה את משה׃ ועבד
כין אהרן לקביל אפי מנרתא אדליק בוצינהא כמא דפקיד יי' ית משה׃
פצנע כדאך הרון ואסרג סרג אמנארה אד' מא ילי וגהא כמא אמר אלה
מוסי׃ וזה מעשה המנרה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה הוא
כמראה אשר הראה יהוה את משה כן עשה את המנרה׃ ודין עובד
מנרתא נגידא דדהב עד שידה עד שושנה נגידא היא כחיזוא דאחזי יי' ית
משה כין עבד ית מנרתא׃ והדה צנעת אמנארה מצמתה דהב חתי ארגלהא
ודהארהא מצמתה כאמנצר אד' אורי אלה מוסי כדאך צנעהא׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ קח את הלוים
מתוך בני ישראל וטהרת אתם׃ קריב ית ליואי מגו בני ישראל ותדכי יתהון׃
קדם אליואניין מן בין בני אסל' וטהרהם׃ וכה תעשה להם לטהרם הזה
עליהם מי חטאת והעבירו תער על כל בשרם וכבסו בגדיהם והטהרו׃
וכדין תעביד להון לדכואיהון אדי עליהון מיא דחטתא ויעברון מספר
על כל בסרהון ויחוורון לבושיהון וידכון׃ וכדא אצנע להם פי תטהירהם
אנצ'ח עליהם מן מא זכוה ומרו אמוס עלי גמיע כדנהם ויגסלון
תיאבהם ויטהרון׃ ולקחו פר בן בקר ומנחתו סלת בלולה בשמן ופר שני
בן בקר תקח לחטאת׃ ויסבון תור בר תורי ומנחתיה סלתא דפילא במשח
והור תנין בר תורי תסב לחטתא׃ ויאכדו רתא מן אבקר והדייה סמד מלתות

בדה'ן

כסף הכלים וגו' למנין שהיו כלי המקדש משקלם במשקלם שוקלן אחד אחד ושוקלן כלן כאחד לא רבה ולא
מעט׃ כפות זהב שתים עשרה׃ למה נאמר לפי שנא' כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים
של כסף הו אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף
הל' כפות זהב של זהב היו׃ ובבא משה׃ שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד
אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר ודברתי אתך מעל הכפרת בין שני הכרובים בא זה והכריע
ביניהם׃ ובבא משה אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת מבין שני הכרובים הקול יוצא מן השמים
לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד׃ מדבר׃ כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן והמדבר בינו לבין׃

ברהן ורת תאני מן שבקר כרה לאדכוה · והקרבת את הלוים לפני אהל מועד והקהלת
את כל עדת בני ישראל · ותקריב ית ליואי לקדם משכן זמנא ותכנוש · ית
כל כנשתא דבני ישרא · וקדם ארת בין ידי קבא אלמחצר ונווק גמאעת
בני אסר · והקרבת את הלוים לפני יהוה וסמכו בני ישראל את ידיהם
על הלוים · ותקריב ית ליואי קדם יי ויסמכון בני ישרא ית ידיהון על ליואי ·
וקדם אלואניין בין ידי אלה ויסנדו בני אסר אידיהם עלי אלואניין · והניף
אהרן את הלוים תנופה לפני יהוה מאת בני ישראל והיו לעבד את עבדת
יהוה · וירים אהרן ית ליואי ארמא קדם יי מן בני ישרא ויהון למפלח ית פלחנא
דיי · ויזפהם הרון זפא בין ידי אלה מן בני אסר ויכונו יכדמו כדמת אלה ·
והלוים יסמכו את ידיהם על ראש הפרים ועשה את האחד חטאת ואת
האחד עלה ליהוה לכפר על הלוים · וליואי יסמכון ית ידיהון על ריש
תוריא ועביד ית חד חטתא וית חד עלתא קדם יי לכפרא על ליואי · ואלואניין
יסנדו אידיהם עלי רוס אלתיראן ואצנע אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה
ללה ואסתגפר ענהם · והעמדת את הלוים לפני אהרן ולפני בניו והנפת
אתם תנופה ליהוה · ותקים ית ליואי קדם אהרן וקדם בנוהי ותרים יתהון
ארמא קדם יי · ואוקפהם בין ידי הרון ובניה וזפהם זפא ללה · והבדלת את
הלוים מתוך בני ישראל והיו לי הלוים · ותפריש ית ליואי מגו בני ישרא ·
ויהון משמשין קדמי ליואי · ואעזלהם מן בני אסר ויכונו לי · ואחרי כן יבאו
הלוים לעבד את אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה · ובתר כן ייעלון
ליואי למפלח ית משכן זמנא ותדכי יתהון ותרים יתהון ארמא · ובעד דאך
ידכלון אלואניין ליכדמו קבא אלמחצר וקד טהרתהם וזפיתהם זפא · כי
נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטרת כל רחם בכור כל מבני
ישראל לקחתי אתם לי · ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישרא
חלף פתח כל ולדא בוכרא כולא מבני ישרא קריבית יתהון קדמי · לאנהם

עדותו ומשם שומע את הקול · וידבר אליו · למעט את אהרן מן הדברות · וישמע את הקול · כול קול נשוך הב״א
את הקול היה הקול שנדבר עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל ·

חסלת נשא

בהעלותך · על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עלייה שצריך להדליק עד שתהא
שלהבת עולה מאליה ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה לפני המנורה
שעליה הכהן עומד ומטיב · אל מול פני המנורה · נר האמצעי שאינו אלא בגוף של מנורה · יאירו
שבעת הנרות ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה

מגעולין לי מן בני אסר ברל כל בכר פאתח כל בטן מן בני אסר אכדתהם לי ׃ כי לי
כל בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל בכור בארץ מצרים
הקדשתי אתם לי ׃ ארי דילי כל בוכרא בבני ישרא׳ באנשא ובבעירא ביומא
דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדישית יתהון קדמי ׃ כמי כאן לי
כל בכר מן בני אסר מן אנסאן או בהימה ודאך פי יום אהלכת כל בכר פי
בלד מצר אקדסתהם לי ׃ ואקח את הלוים תחת כל בכור בבני ישראל ׃
וקריבית ית ליואי חלף כל בוכרא בבני ישרא׳ ׃ כראך אהכדת אלליואניין
ברלהם ׃ ואתנה את הלוים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד
את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בבני
ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש ׃ ויהבית ית ליואי מסירין
לאהרן ולבנוהי מגו בני ישרא׳ למפלח ית פלחן בני ישרא׳ במשכן זמנא
ולכפרא על בני ישרא׳ ולא יהי בבני ישרא׳ מותא במקרב בני ישרא׳
לקודשא ׃ וגעלתהם להרון ובניה מן בני אסר ליכדמו כדמתהם פי כבא
אלמחצר ויסתגפרו ענהם ולא יחל בהם ובא אד׳ הם תקדמו אלי אלקדס ׃
ויעש משה ואהרן וכל עדת בני ישראל ללוים ככל אשר צוה יהוה
את משה ללוים כן עשו להם בני ישראל ׃ ועבד משה ואהרן וכל
כנשתא דבני ישרא׳ לליואי ככל דפקיד יי׳ ית משה לליואי כין עבדו
להון בני ישרא׳ ׃ וצנע מוסי והרון וגמאעה בני אסר ללאואניין כגמיע
מא אמר אללה מוסי כדאך צנעו להם בני אסר ׃ ויתחטאו הלוים ויכבסו
בגדיהם וינף אהרן אתם תנופה לפני יהוה ויכפר עליהם אהרן לטהרם ׃
ואדכיאו ליואי וחורו לבושיהון וארים אהרן יתהון ארמא קדם יי׳ וכפר
עליהון אהרן לדכואיהון ׃ פתדכו וגסלו תיאבהם וזפהם הרון זפא בין ידי
אללה ואסתגפר ענהם וטהרהם ׃ ואחרי כן באו הלוים לעבד את עבדתם
באהל מועד לפני אהרן ולפני בניו כאשר צוה יהוה את משה על הלוים
כן

המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך ׃ ויעש כן אהרן
להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ׃ וזה מעשה המנורה ׃ שהראהו הקב״ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך
נאמר וזה ׃ מקשה ׃ בעריי״ן בלעז לשון דא לדא נקשן עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וחותך בכשיל
לפשט איבריה כתקנן ולא נעשית איברים איברים על ידי חבור ׃ עד ירכה עד פרחה ׃ ירכה היא השידה שעל
הרגלים חלול כדרך מנורות כסף של השרים ׃ עד ירכה עד פרחה ׃ כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלוי
בה ׃ עד ירכה שהוא אבר גדול ׃ ועד פרחה ׃ שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה
כמו מגדיש ועד קמה ועד כרם זית ׃ כמראה אשר הראה וגו׳ כתבנית אשר הראהו בהר כמו שנ׳ וראה ועשה
בתבניתם וגו׳ ׃ כן עשה את המנורה ׃ מי שעשאה ומדרש אגדה על ידי הקב״ה נעשית מאליה ׃ קח את הלוים ׃

קח״ס

כן עשו להם ׃ ובתר כין עלו ליואי למפלח ית פלחנהון במשכן זמנא קדם
אהרן וקדם בנוהי כמא דפקיד יי׳ ית משה על ליואי כין עבדו להון ׃ ובעד
דלך דכלו אליואניין ליכדמו כדמתהם פי כבא אלמחצר בין ידי הרון ובניה
כגמיע מא אמר אללה מוסי בסבבהם כדאך צנעו להם ׃

וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ זאת אשר ללוים מבן
חמש ועשרים שנה ומעלה יבא לצבא צבא בעבדת אהל מועד ׃ דא
דלליואי מבר חמיש ועסרין שנין ולעילא ייתי לחילא חילא בפלחן משכן
זמנא ׃ הדא רסם אליואניין מן אבן כמסה ועשרין סנה פצאעדא ידכל
ליגיש לכדמה כבא אלמחצר ׃ ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה
ולא יעבד עוד ׃ ומבר חמשין שנין יתוב מחיל פלחנא ולא יפלח עוד ׃
ומן אבן כמסין סנה ירגע ענה ולא יכדמה אבדא ׃ ושרת את אחיו באהל
מועד לשמר משמרת ועבדה לא יעבד ככה תעשה ללוים במשמרתם ׃
וישמיש עם אחוהי במשכן זמנא למטר מטרא ופלחנא לא יפלח כדין-
תעביד לליואי במטרתהון ׃ לכן יכדם מע אכותה פי כבא אלמחצר ואמא
כדמתהם אלאולי פלא כדאך תצנע בהם פי מחפצהם ׃

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני בשנה השנית ט
לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר ׃ ומליל יי׳ עם משה
במדברא דסיני בשתא תניתא למפקהון מארעא דמצרים בירחא ד
קדמאה למימר ׃ וכלם אללה מוסי פי בריה סיני פי אלסנה אלתאניה
לכרוגהם מן בלד מצר פי אלשהר אלאול קאילא ׃ ויעשו בני ישראל את
הפסח במועדו ׃ ויעבדון בני ישראל ית פסחא בזמניה ׃ ויצנעו בני אסר אלפסח פי
וקתה ׃ בארבעה עשר יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במועדו בכל
חקתיו ובכל משפטיו תעשו אתו ׃ בארבעת עסרא יומא בירחא הדין ׃ בין

מדברים ׳הצריכם שתזכו להיות שמשים לאהקים ׳ והז עליהם מי חטאת ׳ של אפר הפרה מפני טמאי מתים שבהם ׳׳
והעבירו תער ׳ובצלתי בדברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו ע״ז והיא קרויה זבחי מתים והמצורע
קרוי מת הזקיקם תגלחת כמצורעים ׳׳ ולקחו פר בן בקר ׳ והוא עולה כמו שכתוב ועשה את האחד עולה והיא קרבן צבור בע״ז ׳׳
ופר שני ׳ מה הל׳ שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת ובזו יש סמך לדברי׳ שהורית כהנים ולומד אני
שהוראת שעה היתה שעיר היה להם להביא לחטאת ע״ז עם פר העולה ׳׳ והקהלת את כל עדת ׳ לפי שהלוים נתנים קרבן
כפרה תחתיהם יבאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו ידיהם עליהם ׳׳ והניף אהרן את הלוים תנופה ׳ כדרך שאשם מצורע
טעון תנופה חי ׳ שלש תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת לכך נאמר שם והיו לעבוד את עבודת ה׳ לפי שעבודת
קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו׳ השניה לבני גרשון לכך נאמר בה תנופה לה׳ שאף עליהם היתה עבודת
הקדש יריעות וקרסים הנראות בבית קדש הקדשים והשלישית לבני מררי ׳׳ נתונים נתונים ׳ נתונים למשא ׳ נתונים לשיר

שמשיא תעבדון יתיה בזמניה ככל גזירתיה וככל דחזי ליה תעבדון יתיה : פי
אליום אלד' מן הד' אלשהר בין אלגרובין יצנעוה פי וקתה כגמיע רסומה ואחכא
מה יצנעוה : וידבר משה אל בני ישראל לעשות הפסח : ומליל משה עם בני
ישראל למעבד פסחא : פכלם מוסי בני אסר' פי עמל אלפסח : ויעשו את הפסח
בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר
צוה יהוה את משה כן עשו בני ישראל : ועבדו ית פסחא בניסן בארבעת
עסרא יומא לירחא בין שמשיא במדברא דסיני ככל דפקיד יי ית משה
כין עבדו בני ישראל : פעמלוה פי אלשהר אלאול פי יום אלד' מנה בין אלגרובין
פי ברייה סיני כגמיע מא אמר אללה מוסי כדאך צנעו בני אסר' : ויהי
אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא
ויקרבו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא : והוו גבריא דהוו מסאבין לטמי
נפשא דאנשא ולא יכילו למעבד פסחא ביומא ההוא וקריבו קדם משה
וקדם אהרן ביומא ההוא : פכאן פיהם אנאס תנגסו במיית מן אלנאס פלא
יגוז להם אן יעמלו אלפסח פי דאך אליום פתקדמו פיה בין ידי מוסי והרון :
ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע
לבלתי הקריב את קרבן יהוה במועדו בתוך בני ישראל : ואמרו גבריא
האנון ליה אנחנא מסאבין לטמי נפשא דאנשא למא נתמנע בדיל דלא
לקרבא ית קרבנא דיי בזמניה בגו בני ישראל : פקאלו נחן אנאס כמיית מן אל
נאס פלא נמנע מן אן נקרב קרבאן אללה פי וקתה פי מא בין בני אסר' : ויאמר
אלהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה יהוה לכם : ואמר להון משה
אוריכו עד דאשמע מא דאתפקד מן קדם יי על דילכון : קאל להם מוסי קפו חתי
אסמע מא יאמר אללה פיכם : וידבר יהוה אל משה
לאמר : דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך
רחוקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח ליהוה : מליל עם בני ישראל למימר
גבר גבר ארי יהי מסאב לטמי נפשא (נפשא) דאנשא או באורח רחיקא לכון
או

פטורה פתיחה "כי לי כל בכור" שלא היו הבכורות בקו הדין אם כבו עליהם בין בכורי מצרים לקחתי אותם לי עד
שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלוים ואתנה וגו' חמשה פעמים נאמרו בני ישראל במקרא זה להודיע חבתן שנכפל
אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה חומשי תורה וכן ראיתי בב"ר "ולא יהיה בבני ישראל נגף" שלא יצטרכו לגשת
אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף "ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'" משה העמידן ואהרן הניפן וישראל סמכו את ידיהם
כאשר צוה ה' את משה להגיד שבח העושין והעושה בהן שלא שינה כלום מבן חמש ועשרים ובמקום אחר
הוא אומר מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כ"ה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים בן ל' עובד מכאן
לתלמיד

או לדריכון ויעביד פסחא קדם יי׳ ׃ מר כני אסר וקל להם אי אנסאן כאן נגס במיית
או פי ספר מנכם או מן אגיאלכם פליצנע פסחא ללה ׃ בחדש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומררים יאכלהו ׃ בירחא תנינא
בארבעה עסרא יומא בין שמשיא יעבדון יתיה על פטיר ומררין ייכלוניה ׃ פי
אלשהר אלתאני פי אליום אלי״ד מנה בין אלגרובין יצנעוה מע פטיר ומראר יאכלונה ׃
לא ישאירו ממנו עד בקר ועצם לא ישברו בו ככל חקת הפסח יעשו אתו ׃ לא
ישארון מניה עד צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל גזירת פסחא יעבדון יתיה ׃
לא יבקו מנה שי׳ אלי אלגדאה ולא יכסרו מנה עצמא וכסאיר רסום אלפסח יצנעוה ׃
והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש
ההוא מעמיה כי קרבן יהוה לא הקריב במועדו חטאו ישא האיש ההוא ׃
וגברא דהוא דכי ובאורח לא הוה ויתמנע מלמעבד פסחא וישתיצי אנשא
ההוא מעמיה ארי קרבנא דיי׳ לא קריב בזמניה חוביה יקביל גברא ההוא ׃
ואי רגל כאן טאהר ולם יכן עלי׳ ספר ואמתנע אן יעמל אלפסח ינקטע דלך
אלאנסאן מן בין קומה אד לם יקרב קרבאן אללה פי וקתה פדנב חמל דלך אלרגל
וזרה ׃ וכי יגור אתכם גר ועשה פסח ליהוה כחקת הפסח וכמשפטו כן יעשה
חקה אחת יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ ׃ וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד
פסחא קדם יי׳ כגזירת פסחא וכדחזי ליה כן יעביד קימא חד יהי לכון ולגיוריא
וליציבא דארעא ׃ ואן דכל מעכם דכיל ואראד אן יעמל פסחא ללה כרסם
אלפסח והכמה כדאך יצנע אד שריעה ואחדה תכון לכם ללדכיל ואצריח
אמה ׃ וביום הקים את המשכן כסה הענן את המשכן
לאהל העדת ובערב יהיה על המשכן כמראה אש עד בקר ׃ וביומא דאתקם ית
משכנא חפא ענגא ית משכנא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על משכנא
כחיזו אישתא עד צפרא ׃ ומן יום נצב אלמסכן גטא אלגמאם כבא אלשהאדה ובאל
ליל יכון עליה כדויא נאר אלי אלגדאה ׃ כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה אש
לילה ׃ כין הוי תדירא ענגא חפי ליה וחיזו אישתא בליליא וכדאך יכון דאימא

לדברי אמור שלא ראה סימן יפה בתשנתו בחומש שנים שוב אינו רואה ׃ ולא יעבוד עוד ׃ עבודת משא בכתף אבל חוזר הוא
לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות וזהו ושרת את אחיו עם אחיו כהתנוני ׃ לשמור משמרת לחנות סביב לאהל
ולהקים ולהוריד בשעת המסעות ׃ בחדש הראשון פרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר
מוקדם ומאוחר בתורה ולמה לא פתח בזו מפני שהיא גנותן של ישראל שכל מ׳ שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח
זה בלבד ׃ במועדו ׃ אף בשבת אף בטומאה ׃ ככל חקתיו אלו מצות שבגופו שה תמים זכר בן שנה ׃ וככל משפטיו
אלו מצות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעה ימים למצה ולביעור חמץ ׃ וידבר משה וגו׳ מה הל׳ [illegible]

אגמאם יצ̇טיה נהארא ורויא נאר לילא: ולפי העלות הענן מעל האהל
ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל:
ולפום אסתלקות עננא מעלוי משכנא ובתר כן נטלין בני ישראל ובאתרא דשרי
תמן עננא תמן שרן בני ישראל: ועלי קדר ארתפאע אלגמאם ען אלכבא ובעד דלך
ירחל בני אסר ופי מוצ̇ע יסכן פיה אלגמאם תם ינזל בני אסר: על פי יהוה יסעו
בני ישראל ועל פי יהוה יחנו כל ימי אשר ישכן הענן על המשכן יחנו: על
מימרא דיי נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי שרן כל יומין דשרי עננא על
משכנא שרן: עלי קול אללה ירחל בני אסר ועלי קולה ינזלון פגמיע מדה מא
אקאם אלגמאם עלי אלמסכן מקימין: ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים
ושמרו בני ישראל את משמרת יהוה ולא יסעו: ובאורכות עננא על משכנא
יומין סגיאין ויטרון בני ישראל ית מטרת מימרא דיי ולא נטלין: ואן טאל
אלגמאם עלי אלמסכן איאמא כתירה פיחפט̇ בני אסר חפט̇ אללה ולא ירחלון: ויש אשר
יהיה הענן ימים מספר על המשכן על פי יהוה יחנו ועל פי יהוה יסעו: ואית דהוי
עננא יומין דמנין על משכנא על מימרא דיי שרן ועל מימרא דיי נטלין: ורב
מא כאן אלגמאם איאם מחצאה עלי אלמסכן פהם עלי קול אללה ינזלון ועלי קולה
ירחלון: ויש אשר יהיה הענן מערב עד בקר ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם
ולילה ונעלה הענן ונסעו: ואית דהוי עננא מרמשא עד צפרא ומסתלק עננא
בצפרא ונטלין או יימם ולילי ומסתלק עננא ונטלין: ורב מא כאן אלגמאם מן
אלמסא אלי אלצבאח תם ירתפע באלגדאה וירחלון או נהארא ולילא תם ירתפע וירחלון:
או ימים או חדש או ימים בהאריך הענן על המשכן
לשכן עליו יחנו בני ישראל ולא יסעו ובהעלתו
יסעו: אי תרין יומין או ירחא או עדן בעדן באורכות
עננא על משכנא למשרי עלוהי שרן בני ישראל
ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין: או יומין
שהרא או חולא ארי טאלת מדה אלגמאם עלא

וידבר יהוה אל משה במדבר סיני ... בשנה
פרשה ... מסיני ... להם יהיה
והיהודים בשעת מעשה לפני משה ולפני
אהרן כששניהם יושבין בבית המדרש
כזו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה
שאם משה לא היה יודע אהרן מנין לו
ליה נודע אמר להם אין קדשים קרבים
בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו
בכהנים טהורים ויאכל הבשר לטהורים
אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד
המובטח לשמוע מפי רבו אשרי ילוד
אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה וראויה היתה פרשה זו לאמר ע״י משה כשאר כל
התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי: או בדרך רחוקה נקוד עליו לומר
לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה: פסח שני מצה וחמץ עמו בבית ואין שם יום
טוב ואין אסור חמץ אלא עמו באכילתו: וכי יגור אתכם גר ועשה פסח יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד
ת״ל חקה אחת ... אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר ובא עת לעשות פסח עם חבריו כחקה וכמשפטו יעשה
המשכן לאהל העדות המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן כמו הוה על המשכן

אלמסכן

כב

מסכן פיסכן עליה בני אסר מקימין גיר ראחלין ופי ארתפאעה ירחלון: על פי יהוה
יחנו ועל פי יהוה יסעו את משמרת יהוה שמרו על פי יהוה ביד משה: על מימרא
דיי׳ שרן ועל מימרא דיי׳ נטלין ית מטרת מימרא דיי׳ נטרין על מימרא דיי׳
ביד משה: על קול אלה ינזלון ועלי קולה ירחלון ויחפצו מא אסתחפצתה
מן קול אלה ביד מוסי: וידבר יהוה אל משה לאמר: עשה
לך שתי חצוצרת כסף מקשה תעשה אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את
המחנות: עביד לך תרתין חצוצרן דכסף נגיד תעביד יתהון ויהון לך לערעא
כנשתא ולאטלא ית משריתא: אצנע לך בוקין מן פצה מצמתין תצנעהמא
יכונאן לך לדעוה אלגמאעה ותרחיל אלעסאכר: ותקעו בהן ונועדו אליך כל
העדה אל פתח אהל מועד: ויתקעון בהון ויזדמנון לותך כל כנשתא לתרע משכן
זמנא: ואן צרב בהמא אגתמע אליך כל אלגמאעה אלי באב קבה אלמחצר: ואם
באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל: ואם בחדא
יתקעון ויזדמנון לותך רברביא רישי אלפיא דישראל: ואן צרב באחדהמא ז
אגתמע אליך אלאשראף רוסא אלוף בני אסר: ותקעתם תרועה ונסעו המחנות
החנים קדמה: ותתקעון יבבתא ויטלון משריתא דשרן קדומא: ואנפכו נפכא
מגלבא ירחל בהא אלעסאכר אלנאזלין פי אלמשרק: ותקעתם תרועה שנית ונסעו
המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם: ותתקעון יבבתא תנינות ויטלון
משריתא דשרן דרומא יבבתא יתקעון למטלניהון: ואנפכו נפכא מגלבא תאניה
ירחל בהא אלעסאכר אלנאזלה פי אלגנוב כדאך ינפכו נפכא לרחילהם: ובהקהיל את
את הקהל תתקעו ולא תריעו: ובמכנש ית קהלא תתקעון ולא תיבבון: ופי תגויק
אלגוק תנפכו נפכא ולא תגלבו: ובני אהרן הכהנים
יתקעו בחצצרות והיו לכם לחקת עולם לדרתיכם: ובני
אהרן כהניא יתקעון בחצוצרתא ויהון לכון לקים עלם
לדריכון: ובני הרון אלאימה יצרבו באלאבואק ויכון לכם

כל לשון הפרשה׳ העלות הענן כתרגומו
אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן
לכתוב ולפי עלות הענן ונעלה הענן
שאין זה לשון סלוק את מהוה ועלייה
כמו עב קטנה ככף איש עולה מים׳
על פי ה׳ יסעו׳ שנינו במלאכת המשכן
כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן
מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשה אומר קומה ה׳ ונסע
דגל מחנה יהודה זו בספרי׳ ועל פי ה׳ יחנו׳ כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה
כמין סכה ולא היה נפרש עד שמשה אומר שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה׳ וביד משה׳ ויש׳ כלומר
בעתים׳ ימים תספר ימים חדשים׳ או ימים׳ שנה כמו ימים תהיה גאלתו׳ למקרא העדה׳ כשתרצה לדבר עם
הסנהדרין ושאר העם ותקראם לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות׳ ולמסע את המחנות׳ בשעת סלוק מסעות
תתקעו בהם לסימן נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקב״ה ועל פי משה ועל פי החצוצרות׳
מקשה׳ מן העשת תעשה מן הקשת הקורנס׳ ותקעו בהן׳ בשתיהן והיא סימן למקרא העדה שנ׳ ונועדו אליך
פתח אהל מועד׳ ואם באחת יתקעו׳ היא סימן למקרא הנשיאים שנ׳ ונועדו אליך הנשיאים ואף קן יעידתן אל

רקם אדהר עלי מר אגיאכם ׃ וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצרר אתכם
והרעתם בחצצרת ונזכרתם לפני יהוה אלהיכם ונושעתם מאיביכם׃ וארי
תיעלון לאגהא קרבא בארעכון על מעיקי דמעיקין לכון ותיבבון בחצוצרתא
וייעול דוכרניכון לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון מסנאיכון ׃ ואדי צרתם פי קתאל
(אלה רבכם) לאחרב פי בלדכם עלי עדו אמעאדיכם פגלבו באלבוק פאדי
בוקהם בין ידי אלה רבכם תגאתון מן אעדאיכם ׃ וביום שמחתכם ובמועדיכם
ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו
לכם לזכרון לפני אלהיכם אני יהוה אלהיכם ׃ וביום חדותכון ובמועדיכון
ובדישי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קודשיכון ויהון
לכון לדכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון ׃ ופי יום פרחכם ואעיאדכם ודום
שהורכם אצרבו באלבואק עלי צואעדכם ודבאיח סלאמתכם פתכון לכם
דכרא בין ידי אלה רבכם אנא אלה רבכם אמרת בדלך ׃

ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש
נעלה הענן מעל משכן העדת ׃ והוה בשתא תניתא בירחא תניינא בעסרין
בירחא אסתלק ענגא מעלוי משכנא דסהדותא ׃ ולמא כאן פי אלשהר אל
תאני מן אלסנה אלתאניה פי עשרין מנה ארתפע אלגמאם ען מסכן אלשהאדה ׃
ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכן הענן במדבר פארן ׃ ונטלו בני
ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא עננא במדברא דפארן ׃ פרחלו בני אסר
עלי מראחלהם מן בריה סיני וסכן אלגמאם פי בריה פרן ׃ ויסעו בראשנה על
פי יהוה ביד משה ׃ ונטלו בקדמיתא על מימרא
דיי בידא דמשה ׃ פכאן אול רחילהם עלא קול
אלה ביד מוסי ׃ ויסע דגל מחנה בני יהודה בראשנה
לצבאתם ועל צבאו נחשון בן עמינדב ׃ ונטל טיקס
משריית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל חיליה
נחשון

אהל מועד ונגררה שהיה בין בפתח
ותקעתם תרועה· סימן למסע המחנות
תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש
בספרי מן המקראות היתרים
ובהקהיל את הקהל וגו' לפי שהוא
אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע
את המחנות מה מקרא העדה תוקע
בשני כהנים ובשתיהן שנ' ותקעו בהן
וגו' אף מסע המחנות בשתיהן ויכול מה
מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע ושנה אין חלוק בין מקרא העדה למסע
את המחנות ת"ל ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי מיעוט לשלשתם
מקרא העדה בשתים ושל נשיאים באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות בשתים על ידי תרועה ותקיעה
ובני אהרן יתקעו· במקראות ובמסעות הללו·· על עולותיכם· בקרבן צבור הכתוב מדבר·· אני ה' אלהיכם מכאן
למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנ' ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם זה
מלכיות·· בחדש השני· נמצאת אתה אומר י"ב חדש חסר י' ימים ששהו בחורב שהרי בר"ח סיון חנו שם ולא נסעו
עד עשרים באייר לשנה הבאה·· למסעיהם כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון·· במדבר
פארן· קברות התאוה במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה·· והורד המשכן· כיון שנוסע דגל יהודה נכנסו אהרן

ובני

נחשון בר עמינדב ׃ ת״ם רחל מרכז עסכר בני יהודה עלי׳ א׳מקדמה לגושה״ם ועלי׳
גישה נחשון אבן עמינדב ׃ ועל צבא מטה בני יששכר נתנאל בן צוער ׃ ועל
חילא דשבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער ׃ ועלי׳ גיש סבט יששכר נתנאל ן
צוער ׃ ועל צבא מטה בני זבולן אליאב בן חלן ׃ ועל חילא דשבטא דבני
זבולן אליאב בר חלן ׃ ועלי׳ גיש סבט זבולון אליאב ן חלן ׃ והורד המשכן ונסעו
בני גרשון ובני מררי נשאי המשכן ׃ ומתפרק משכנא ונטלין בני גרשון ובני
מררי נטלי משכנא ׃ פארי׳ פצל א׳מסכן רחל בני גרשון ובני מררי חאמלוה ׃
ונסע דגל מחנה ראובן לצבאתם ועל צבאו אליצור בן שדיאור ׃ ונטיל
טיקס משרית ראובן לחיליהון ועל חיליה אליצור בר שדיאור ׃ ת״ם רחל מרכז
עסכר ראובן לגושה״ם ועלי׳ גישה אליצור ן שדיאור ׃ ועל צבא מטה בני שמעון
שלמיאל בן צורי שדי ׃ ועל חילא דשבטא דבני שמעון שלומיאל בר צורישדי ׃
ועלי׳ גיש סבט שמעון שלומיאל ן צורי שדי ׃ ועל צבא מטה בני גד אליסף
בן דעואל ׃ ועל חילא דשבטא דבני גד אליסף בר דעואל ׃ ועלי׳ גיש סבט גד
אליסף ן דעואל ׃ ונסעו הקהתים נשאי המקדש והקימו את המשכן עד באם ׃
ונטלין בני קהת נטלי מקדשא ומקימין ית משכנא עד מיתיהון ׃ ורחלו אל
קהתיין חאמלי א׳מקדס וקד נצב א׳מסכן אלי מגיה״ם ׃ ונסע דגל מחנה בני
אפרים לצבאתם ועל צבאו אלישמע בן עמיהוד ׃ ונטיל טיקס משרית
בני אפרים לחיליהון ועל חיליה אלישמע בר עמיהוד ׃ ת״ם רחל מרכז עסכר
בני אפרים לגושה״ם ועלי׳ גישה אלישמע ן עמיהוד ׃
ועל צבא מטה בני מנשה גמליאל בן פדה צור ׃
ועל חילא דשבטא דבני מנשה גמליאל בר פדה צור ׃
ועלי׳ גיש סבט מנשה גמליאל ן פדה צור ׃ ועל צבא
מטה בני בנימן אבידן בן גדעני ׃ ועל חילא ד
שבטא דבני בנימין אבידן בר גדעוני ׃ ועלי׳ גיש
סבט בנימין אבידן ן גדעוני ׃ ונסע דגל מחנה בני דן
מאסף לכל המחנה לצבאתם ועל צבאו אחיעזר בן

ובני מררי את המרכבות וכשבאה את
הארון שני ובא אהרן ובניו כשנסע
המחנה ובני גרשון ובני מררי פורקין
המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון
וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים
מכוסין ונתונין על המוטות עד שנסע
דגל מחנה ראובן ואחר כך נסעו.
הקהתים ״נושאי המקדש״ נושאי דברים
המקודשים ״והקימו את המשכן״ בני
גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם
מסע שני דגלים היו מקימין את
המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן
החניה נראה בדגל מחנה יהודה
והם חונים ועדיין בני קהת באים
מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המקדש וכשבאים בני קהת מוצאים אותו
על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמע המקרא ״והקימו״ מקימי המשכן אותו
טרם בואם של בני קהת ״ מאסף לכל המחנות״ מגמרת ירושלמי לפי שהיה שבטו של דן מרובה באוכלוסין היה
נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו אתיא כתנן דאמר כתיבה היו מהלכין ומכיך בה מן
כאשר יחנו כן יסעו ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומכיך בה מן מאסף לכל המחנות ״אלה מסעי״ זה סדר

עמישדי׃ ונטיל טיקס משרית בני דן מכניש לכל משריתא לחיליהון ועל חיליה
אחיעזר בר עמישדי׃ ת׳ם רחל מרכז עסכר בני דן עלי׳ מאיקה׳ ועסכר לגיושהם
ועלי׳ גישה אחיעזר ן עמישדי׃ ועל צבא מטה בני אשר פגעיאל בן עכרן׃
ועל חילא דשבטא דבני אשר פגעיאל בר עכרן׃ ועלי׳ גיש סבט אשר פגעיאל ן
עכרן׃ ועל צבא מטה בני נפתלי אחירע בן עינן׃ ועל חילא דשבטא דבני
נפתלי אחירע בר עינן׃ ועלי׳ גיש סבט נפתלי אחירע ן עינן׃ אלה מסעי בני
ישראל לצבאתם ויסעו׃ אילין מטלני בני ישרא׳ לחיליהון ונטלו׃ הד׳ה
מראחל בני אסר לגיושהם פלמא רחלו׃ ויאמר משה
לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר
יהוה אתו אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כי יהוה דבר טוב על ישראל׃
ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה חמוהי דמשה נטלין אנחנא
לאתרא דאמר יי׳ יתיה אתין לכון איתא עמנא ונוטיב לך ארי יי׳ מליל
לאיתאה טבתא על ישרא׳׃ ת׳ם ק׳ מוסי לחובב אבן רעואל אלמדיאני חמוה מוסי
אנא ראחלין אלי אלמוצע אלדי ק׳ אללה איאה אעטיכם פתעאל מענא נחסן אליך
פאן אללה קד ותר באסר בכיר׃ ויאמר אליו לא אלך כי אם אל ארצי ואל
מולדתי אלך׃ ואמר ליה לא איזיל אלהין לארעי ולילדותי איזיל׃ ק׳ לא
אמצי אלא אלי ארצי ומולדי׃ ויאמר אל נא תעזב אתנו כי על כן ידעת חנתנו
במדבר והיית לנו לעינים׃ ואמר לא כען תשבוק
יתנא ארי על כין ידעתא כד הוינא שרן במדברא
וגבורן דאתעבידא לנא חזיתא בעינך יק׳ יא
הדי לא תתרכנא פאנך תעלם אן טול מקאמנא
פי אלבר כנת לנא כאלבצאר נא׃ והיה כי תלך עמנו
והיה הטוב ההוא אשר ייטיב יהוה עמנו והטבנו
לך׃ ויהי ארי תיזיל עמנא ויהי טבא ההוא דיוטיב יי׳
עמנא

המסעיהם׃ ויסעו ביום ההוא נסעו׃ חובב׳ הוא יתרו שנ׳ ומבני חובב חותן משה ומה ת״ל ותבאנה אל רעואל אביהן מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חובב על שחיבב את התורה׃ כי נוסעים אנחנו אל המקום׃ מיד עד שלשה ימים אנו נכנסים לארץ שבמסע זה הראשון נסעו על מנת ליכנס לארץ ישרא׳ אלא שחטאו ב במתאוננים ומבני מה שתם משה עד עכשיו שמחן עדיין לא נגזרה גזרה׃ אל ארצי ואל מולדתי׃ אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי׃ אל נא תעזוב׃ אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו לא נתגייר יתרו מחבה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך׃ כי על כן ידעת חנותנו כמו על אשר ידעת כמו כי על כן לא נתתיה לשלה בני כי על כן באו כי על כן ראיתי פניך׃ והיית לנו לעינים׃ לשון עבר כתרגומו׳ דבר אחר לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו דבר אחר שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו שנ׳ ואהבתם את הגר׃ והיה הטוב ההוא׳ מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת״ק אמה על ת״ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו ובין כך ובין כך נתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב׃ דרך שלשת ימים מהלך שלשת ימים

הלכו

ונוטב

עמנא לך ׃ פאן סרת מענא פאי כיר אללה יחסן בה אלה לנא נחסן אליך מנה ׃ ויסעו
מהר יהוה דרך שלשת ימים וארון ברית יהוה נסע לפניהם דרך שלשת ימים
לתור להם מנוחה ׃ ונטלו מטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי מהלך תלתא יומין
וארון קימא דיי נטיל קדמיהון מהלך תלתא יומין לאתקנא להון אתר בית
משרי ׃ ורחלו מן גבל אללה מסאפה תלתה איאם וצנדוק עהד אללה יסיר בין
אידיהם מסאפה תלך אלתלאתה אלאיאם ליכתאר להם מסתקרא ׃ וענן יהוה
עליהם יומם בנסעם מן המחנה ׃ ועננא דיקרא דיי מטל עליהון בימטא ב
במטלהון מן משריתא ׃ וגמאמה עליהם נהארא אד רחלו מן אלעסכר ׃

ויהי בנסע הארן ויאמר משה
קומה יהוה ויפצו איביך וינסו משנאיך מפניך ׃ והוה במטל ארונא ואמר
משה אתגלי יי ויתבדרון סנאך ויערקון בעלי דבבך מן קדמך ׃ וכאן אדא סביל
ענד רחיל אלעסכר אן יקול מוסי קם יא רב בנצרנא יתבדד אעדאיך ויהרב
שאניך מן בין ידיך ׃ ובנחה יאמר שובה יהוה רבבות אלפי ישראל ׃ ובמשרוהי
אמר תוב יי שרי ביקרך בגו רבות אלפיא דישראל ׃ וענד נזולה יקול רד יא רב
נורך אלי רבואת אלוף אסר ׃ ויהי העם כמתאננים
רע באזני יהוה וישמע יהוה ויחר אפו ותבער בם אש יהוה ותאכל בקצה
המחנה ׃ והוה עמא כד מסתקפין ביש קדם יי ושמיע קדם יי ותקיף רגזיה ודליקת
בהון אישתא מן קדם יי ושיציאת בסיפי משריתא ׃ וכאן אלקום כמעתני אשר בין ידי
אללה פאשתד גצבה ואשתעלת פיהם נארה ואחרקת
פי טרף אלעסכר ׃ ויצעק העם אל משה ויתפלל
משה אל יהוה ותשקע האש ׃ וצוח עמא על משה
וצלי משה קדם יי ואשתקעת אישתא ׃ פצרך אלקום אלי
מוסי פרעי אלי אללה פנאדת אלנאר ׃ ויקרא שם המקום

הלכו ביום אחד שהיה הקב"ה חפץ להכניסן לארץ מיד ׃ וארון ברית נוסע לפניהם דרך שלשת ימים זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שברי הלוחות מונחים ומקדים לפניהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חניה ׃ וענן יי עליהם יומם ׃ שבעה ענני' כתובים במסעיהם ׃ ארבעה מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים ׃ ויהי בנסוע הארון ׃ עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורענות לפורענות וגו' כדאיתא בכל כתבי הקדש ׃ קומה יי ׃ לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר ׃ תנחומא בויקהל ׃ ויפוצו אויביך ׃ המכונסים ׃ וינוסו משנאיך ׃ אלו הרודפים ׃ משנאיך ׃ אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל הוא שונא את מי שאמר והיה העולם שנ' ומשנאיך נשאו ראש ׃ ומי הם על עמך יערימו סוד ׃ שובה יי ׃ מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן בשובה ונחת תושעון ׃ רבבות אלפי ישראל ׃ מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות ׃

ויהי

ההוא תבערה כי בערה בם אש יהוה ׃ וקרא שמיה דאתרא ההוא דליקתא ארי
דליקת בהון אישתא מן קדם יי ׃ פסמ׳ ראך ׳מוצע ׳משתעלה למי׳ אשתעלת
פיהם נאר ׳לה ׃ והאספסף אשר בקרבו התאוו תאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל
ויאמרו מי יאכלנו בשר ׃ ועירבובין דביניהון שאילו שאילתא ותבו ובכו אף
בני ישראל ואמרו מן יוכילננא בסרא ׃ ו׳לפיף ׳רי פי מא בינהם תשהו שהוא׳ רת
פרגע בני אסל איצ׳ מעהם ובכו וקא מן יט עמנא לחמא ׃ זכרנו את הדגה אשר
נאכל במצרים חנם את הקשאים ואת האבטחים ואת החציר ואת הבצלים
ואת השומים ׃ דכירין אנחנא ית נוניא דהוינא אכלין במצרים מגן ית בוציניא
וית אבטיחיא וכרתי ובצלי ותומי ׃ דכרנא ׳סמך ׳רי כנא נאכלה במצר מגאנא
׳קתא ו׳טביך ו׳כראת ו׳בצל ו׳תום ׃ ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן
עינינו ׃ וכען נפשנא תאיבא לית כל מדעם אלהין למנא עיננא ׃ ו׳אן פנפוסנא
יאבסה ממי׳ ליס ש׳ ואנמא שיוננא ׳י׳ ׳מן ממרורה ׃ והמן כזרע גד הוא ועינו
כעין הבדלח ׃ ומנא כבר זרע גידא הוא וחיזויה כחיזו ברולחא ׃ ו׳מן כבזר ׳כסברה
אביץ ולונה כלון ׳לולו ׃ שטו העם ולקטו וטחנו ברחים או דכו במדכה ובשלו
בפרור ועשו אתו עגות והיה טעמו כטעם לשד השמן ׃ שיטין עמא ולקטין
רצני טחין ברחיא ורצני דאיך במדוכתא ומבשלין ליה בקדרא ועבדין
יתיה גריצן והוי טעמיה כטעים דליש במשחא ׃ יטוף ׳קום וילקטונה
ויטחנון מנה פי ׳רחא או ידקון מנה פי ׳מדק
ויטבכון מנה פי ׳בראם ויצנעו מנה מלילא
ויכון טעמה כחלאוה בדסם ׃ וברדת הטל על
המחנה לילה ירד המן עליו ׃ וכד נחית טלא על
משריתא בליליא נחית מנא עלוהי ׃ ועגד נזול
לטל

ויהי העם אין העם אלא רשעים וכן
הוא אומר מה אעשה לעם הזה ואומר
העם הרע הזה ובכשרים קרואים
עמי שנ׳ שלח עמי עמי מה עשיתי לך
כמתאוננים אין מתאוננים אלא לשון
עלילה מבקשים עלילה היאך לפרוש
מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון
כי תואנה הוא מבקש ׃ רע באזני יי
תואנה שהיא רעה באזני יי שמתכוונים
שתבוא באזנו ויקניט אמרו אוי לנו
כמה ליבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מעינוי הדרך ׃ ויחר אפו ׳אני הייתי מתכוון לטובתם שתכניסו לארץ
מיד ׃ בקצה המחנה ׃ במוקצים שבהם לשפלות אלו ערב רב ׃ ר׳ שמעון בן מנסיא אומ׳ בקצינים שבהם ובגדולים ׃
ויצעק העם אל משה ׃ משל למלך בשר ודם שכעס על בנו והלך הבן אצל אוהבו שלאביו ואמ׳ לו צא ובקש עלי
מאבא ׃ ותשקע האש ׃ שקעה במקומה שאלו חזרה לאחת הרוחות היתה מקבלת והולכת לסרוף כל אותו הרוח ׃
והאספסוף אלו ערב רב שנאספו עליהם בצאתם ממצרים ׃ וישובו גם בני ישראל ויבכו עמהם ׃ מי יאכלנו בשר
וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר ׃ ואם תאמר אכלום והלא בכניסתן ל
לארץ נאמר ומקנה רב היה לבני ראובן וגו׳ אלא שמבקשין עלילה ׃ אשר נאכל במצרים חנם ׃ אם תאמר שהמצריים
נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר ותבן לא ינתן לכם אם תבן לא היו נותנים להם חנם דגים היו נותנין להם
חנם ׃ ומהו אומ׳ חנם חנם מן המצות ׃ את הקשואים אמ׳ ר׳ שמעון מפני מה לא היה המן משתנה לכל דבר חוץ

סאו

אטל עלי אעסכר לילה ינזל אלמן עליה׃ וישמע משה את העם בכה למשפחתיו
איש לפתח אהלו ויחר אף יהוה מאד ובעיני משה רע׃ ושמע משה ית
עמא בכן לזרעיתהון גבר בתרע משכניה ותקיף רגזא דיי׳ לחדא ובעיני משה
ביש׃ פלמא סמע מוסי אלקום יבכון לעשאירהם כל אמר עלי באב כבאיה
פאשתד גצב אללה גדא ופא דׄלך ענד מוסי׃ ויאמר משה אל יהוה למה
הרעת לעבדך ולמה לא מצתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה
עלי׃ ואמר משה קדם יי׳ למא אבאשתא לעבדך ולמא לא אשכחית רחמין
קדמך לשואה ית מטול כל עמא הדין עלי׃ קאל מוסי לללה לם אבלית עבדך ולם
לם אגד חטׄוה אדׄ צירת כלפה גמיע הולאי אלקום עלי׃ האנכי הריתי את כל
העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את
הינק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו׃ האב אנא לכל עמא הדין אם בני אנון אַת
דאמרת לי סוברהי בהוקפך כמא דמסובר תרבינא ית ינקא על ארעא דקיימת
לאבהתוהי׃ הל אנא חמלתהם אם ולדתהם אדׄ קלת לי סוסהם כאנך תחמלהם פי
חגרך כמא יחמל אלחאצן אלרציע אלי אלבלד אלדׄי אקסמת לאבאיהם׃ מאין לי בשר לתת
לכל העם הזה כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה׃ מנן לי בסרא למתן לכל
עמא הדין ארי בכן עלי למימר הב לנא בסרא וניכול׃ מן אין לי לחם אשטי גמיעהם
אדׄ יבכון עלי ויקולון אעטנא לחמא נאכלה׃ לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל
העם הזה כי כבד ממני׃ לא אנא יכיל בלחודי לסוברא ית כל עמא הדין ארי יקיר
מני׃ לא אטיק אנא וחדי אן אסוסהם כלהם תקיל עלי׃
ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג אם מצאתי חן
בעיניך ואל אראה ברעתי׃ ואם כדין את עביד לי
קטולני כען מקטל אם אשכחית רחמין קדמך ולא
אחזי בבישתי׃ ואן כנת קד אזמעת עקובה פאגעלהא

מאו מכני שכן דרך למניקות אומרין לאכזר אל תאכלי סוס ובצל מפני התינוק משל למלך וגו׳ כדאיתא ב׳ בספרי׳׳ הקשואים כם קוקומברוס בלעז׳׳ אבטיחים בודיקש׳׳ החציר כרשין׳׳ פורו״ש ית בוצינא׳׳ ל׳ בטן עינינו אין כלום אלא אל המן בבקר מן בערב׳׳ והמן כזרע גד מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקב״ה בכתיב בתורה והמן כזרע גד וגו׳ כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב׳ כזרע גד עגול כגידא זרע קוליינדרו׳׳ בדולח שם אבן טובה קריסטל׳׳ שטו אין שיט אלא לשון טיול אשבנייר בלעז בלא עמל׳׳ וטחנו בריחים לא ירד בריחיים ולא בקדרה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לטוחנין ולנדוכין ולמבשלין בפרור קדירה לשד השמן לחלוח שבשמן כך פרשו דונש ודומה לו נהפך לשדי בחרבוני קיץ סלה והמ״ד יסוד נהכך לחלוחי בחרבוני קיץ׳ ורבותינו פירשוהו לשון שדים אך אין ענין שדים אצל שמן ואי אפשר לו לשד השמן לשון וישמן ישורון שאם כן היה המ״ם נקוד קמץ וטעמו למטה תחת המ״ם עכשיו שהמ״ם נקוד פתח קטן והטעם תחת השי״ן לשון שמן הוא והשי״ן בנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק׳׳ ר״א לשד לשון טטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה בדבש

אמאתתי אן וגדת חצאא ענדך ולא ארא בליתי: ויאמר
יהוה אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני
העם ושטריו ולקחת אתם אל אהל מועד והתיצבו שם עמך: ואמר יי למשה
כנוש קדמי שבעין גברא מסבי ישראל דידעתא ארי אנון סבי עמא וסרכוהי
ותדבר יתהון למשכן זמנא ויתעתדון תמן עמך: קאל אללה למוסי אגמע לי
סבעין רגלא מן שיוך בני אסראיל אלדי תעלם אנהם שיוכהם ועראפאהם וכדהם
אלי כבא אלמחצר יקפון תם מעך: וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח
אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך:
ואתגלי ואמליל עמך תמן וארבי מן רוחא דעלך ואשוי עליהון ויסוברון עמך
במטול עמא ולא תסובר את בלחודך: חתי אתגלא ואכאטבך הנאך ואפיץ
מן אלנור אלדי עליך ואגעלה עליהם ויעאונוך פי סיאסה אלקום ולא
תסוסהם אנת וחדך: ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר כי בכיתם
באזני יהוה לאמר מי יאכלנו בשר כי טוב לנו במצרים ונתן יהוה לכם בשר
ואכלתם: ולעמא תימר אזדמנו למחר ותיכלון בסרא ארי בכיתון קדם יי למימר
מן יוכילננא בסרא ארי טב לנא במצרים ויתן יי לכון בסרא ותיכלון: וקל
לקום אסתעדו אלי גד חתי תאכלון לחמא לאגל מא בכיתם בין ידי אללה
וקלתם מן יטעמנא לחמא וכאן אצלח לנא במצר פיעטיכם אללה לחמא
תאכלונה: לא יום אחד תאכלון ולא יומים
ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים
יום: לא יומא חד תיכלון ולא תרין יומין ולא
חמשא יומין ולא עסרא יומין ולא עסרין יום: לא
יום ואחד תאכלון ולא יומין ולא כמסה ולא עשרה
ולא עשרין: עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם
והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את יהוה אשר

ותרגם אונקלוס דאתרגם דליש
במשחא נוטה לתרגומו שלדונג ז
שבעיסה הנלושה בשמן לחלוחית
שמן ישבב: בוכה למשפחותיו
משפחות משפחות נאספים לבס
ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי:
ורבותינו אמרו למשפחותיו על עסק
משפחות על עריות הנאסרות להם:
כי תאמר אלי: שאתה אומר אל שאהו
בחיקך והיכן אמר לו כן לך נחה את
העם ואומ' ויצום אל בני ישראל על מנת
שיהיו סוקלין אותך ומחרפין אותך:
על האדמה אשר נשבעת לאבותיו אתה אומר לי לשאתם בחיקך: ואם ככה את עושה לי תשש כחו של משה כנקבה
כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לו אם כך הרגני תחלה: ואל אראה ברעתי
ברעתם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וזה אחד לתיקון סופרים בתורה לכינוי ולתיקון לשון: ד"א ואל אראה
ברעתי ברעתם היה לו לכתוב וגו' כך הוא כתוב בכל הנוסחאות של רש"י והכינוי הוא כלפי מעלה ור"ל ברעך
ועיין גם כן בפירוש איוב לרש"י פסוק וירשיעו את איוב זה אחד מן המקראות שתיקנו סופרים את לשון הכתוב
וירשיעו

בקרבכם ותבכו לפניו לאמר למה זה יצאנו ממצרים׃ עד ירח יומין ׃ עד דתקיצון ביה ויהי לכון לתקלא אחלף דקצתון במימרא דיי דשכינתיה שריא בינכון ובכיתון קדמוהי למימר למא דנן נפקנא ממצרים׃ לא ג׳ איאם שהר ג׳ אן יכרג מן אנאפכם מתלא ויציר לכם הזלא לאגל מא זהדתם פי נור ג׳די פי מא בינכם ובכיתם בין ידיה וקלתם לם אכרגנא מן מצר׃ ויאמר משה שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים׃ ואמר משה שית מאה אלפין גברא רגלאה עמא דאנא ביניהון ואת אמרת בסרא אתין להון וייכלון ירח יומין׃ ק׳ מוסי סת מאיה׳ אלף לגל רגל אקום ג׳די אנא פי מא בינהם ואנת קלת אעטיהם לחמא יאכלונה שהרא׃ הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם׃ הען ותורין יתנכסון להון היספקון להון אם ית כל נוני ימא יתכנשון להון היספקון להון׃ אגנם ובקר מן אענאמהם ידבח להם פיכפיהם או סמך ג׳בחר יחאש להם ויקנעהם׃ ויאמר יהוה אל משה היד יהוה תקצר עתה תראה היקרך דברי אם לא׃ ואמר יי למשה המימרא דיי מתעכב כען תחזי היערענך פתגמי אם לא׃ וק׳ אללה למוסא הל קדרה׳ אללה תקצר אלאן תנצר איואפיכם כלאמי אם לא׃ ויצא משה וידבר אל העם את דברי יהוה ויאסף שבעים איש מזקני העם ויעמד אתם סביבת האהל׃ ונפק משה ומליל עם עמא ית פתגמיא דיי וכנש שבעין גברא מסבי עמא ואקים יתהון סחור סחור למשכנא׃ פכרג מוסי ואכבר אקום בגמיע כלאם אללה וגמע סבעין רגלא מן משאיכהם ואוקפהם חואלי אלכבא׃ וירד יהוה בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים ויהי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו ולא יספו׃ ואתגלי יי בעננא ומליל עמיה ורבי מן רוחא דעלוהי ויהב על שבעין

וירשיעו נלפני המקום בשתיקותם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וכן אל אראה ברעתי ברעתך היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב׃ אספה לי הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לבדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים גם ישבו עמהם שנ׳ לך ואספת את זקני ישראל אלא באש תבערה מתו וראויים היו לכך מסיני דכתיב ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו ויאכלו וישתו ולא רצה הקב״ה ליתן אבלות במתן תורה ופרע להם כאן׃ אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטריו׃ אותן שאתה יודע ומכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמין עליהם ומוכים על ידם שנ׳ ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנצטערו בצרתן׃ ולקחת אותם קחם בדברים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום׃ והתיצבו שם עמך כדי שיראו ישראל וינהגו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דיבור מפי הקב״ה׃

וירדתי

גברא סביא והוה כד שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא פסקין : פתג׳לי אללה
פי ג׳מאעהם וכאטבה ואפאד מן ג׳נור ד׳י עליה וכמא סבעין ארג׳ל אשיוך פלמ׳
אסתקר עליהם ד׳לך ג׳נור תנבו ולא יחתאג׳ו אלי עודה : וישארו שני אנשים
במחנה שם האחד אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם הרוח והמה בכתבים
ולא יצאו האהלה ויתנבאו במחנה : ואשתארו תרין גוברין במשריתא שום
חד אלדד ושום תנינא מידד ושרת עליהון רוח נבואה ואנון בכתיביא ולא
נפקו למשכנא ואתנביאו במשריתא : ובקי רג׳לאן פי ג׳עסכר אסם אחדהמא
אלדד ואלתאני מידד פאסתקרת עליהם ג׳נבוה והמא מן ג׳מכתובין ולם יכ׳רג׳א
אלי כ׳בא כל תנבו פי ג׳עסכר : וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומידד
מתנבאים במחנה : ורהט עולימא וחוי למשה ואמר אלדד ומידד מתנבן
במשריתא : פגאצ׳ר ג׳לאם ואכ׳בר מוסי וקאל אלדד ומידד מתנביין פי ג׳עסכר :
ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלאם : ואתיב
יהושע בר נון משומשניה דמשה מעולימוהי ואמר רבוני משה אסרינון :
פאג׳אב יהושע אבן נון מן כ׳ארם מוסי מן תלאמידה וקאל יא סידי יא מוסא
אחבסהמא : ויאמר לו משה המקנא אתה לי ומי יתן כל עם יהוה נביאים כי יתן
יהוה את רוחו עליהם : ואמר ליה משה הקנאתי את מקני רעינא פון יהון כל
עמיה דיי נביין ארי יתין יי ית רוח נבואתיה עליהון : קאל לה מוסי הל תג׳אר לי
לית צ׳אר גמיע אמה׳ אללה אנביא באן יג׳על אללה מן נורה ונבוותה עליהם :

ויאסף משה אל המחנה הוא וזקני ישראל :
ואתכניש משה למשריתא הוא וסבי ישראל : ב
פאנצ׳ם מוסי אלי ג׳עסכר הו ושיוך בני אסר : ורוח
נסע מאת יהוה ויגז שלוים מן הים ויטש על
המחנה כדרך יום כה וכדרך יום כה סביבת המחנה
וכאמתים על פני הארץ : ורוחא נטל מן קדם יי ואפרח
סלוי

וירדתי ו׳ ואחת מעשר ירידות ז
זכתובות בתורה ·· ודברתי עמך ולא
עמהם ·· ואצלתי כתרגומו ואַרבי
כמו ו׳ אצילי בני ישרא׳ · ושמתי ז
עליהם למה משה דומה באותה
שעה לנר שמונח על גבי מנורה
והכל מדליקין הימנו ואין אורו ז
חסר כלום ·· ונשאו אתך התנה
עמהם על מנת שיקבלו עליהם
טורח בני שהם טרחנים וסרבנים ··
ולא תשא אתה לבדך כדי תשובה
למה שאמרת לא אוכל אנכי לבדי וגו׳ ·· התקדשו הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר והקדישם ליום
הריגה ·· עד חודש ימים · זו בכשרים שמתמצין על מטותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה · וברשעים הוא אומ׳
הבשר עודנו בין שניהם כך היא שנויה בספרו · אבל במכילתא היא שנויה חלוף הרשעים אוכלין ומצטערין
שלשים יום והכשרים הבשר עודנו בין שניהם ·· עד אשר יצא מאפכם כתרגומו דתקוצון ביה יהא דומה לכם
כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף ·· והיה לכם לזרא שתהיו מרחקים אותו
יותר ממה שקירבתם ·· ובדברי ר׳ משה הדרשן מצאתי שיש לשון שקורין לחרב זרא ·· את יי׳ אשר בקרבכם
אם לא שנטעתי שכינתי ביניכם לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו ·· שש מאות אלף רגלי לא חש
למנות

סליו מן ימא ורמא על משריתא כמהלך יומא לכא וכמהלך יומא לכא סחור סחור
למשריתא וכרום תרתין אמין על אפי ארעא ׃ הבת ריאח מן ענד אללה וקטעת
סלוא מן אלעסכר שביה במסיר יום ימנה ויסרה וארתפאעה מן אלארץ דראעין ׃
ויקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת ויאספו את השליו
הממעיט אסף עשרה חמרים וישטחו להם שטוח סביבת המחנה ׃ וקם
עמא כל יומא ההוא וכל ליליא וכל יומא דבתרוהי וכנשו ית סליו דאזער
כנש עסרא דגורין ושטחו להון משטחין סחור סחור למשריתא ׃ וקאם אלקום
באקי יומהם ולילתהם וטול נהאר גדאהם פגמעו אלסלוא אקלהם גמע
עשרה אנאביר פסטחוה להם סטוחא חולי אלעסכר ׃ הבשר עודנו בין שניהם
טרם יכרת ואף יהוה חרה בעם ויך יהוה בעם מכה רבה מאד ׃ בסרא עד כען
בין שניהון עד לא פסק ורגזא דיי תקיף בעמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא ׃
אללחם עאדה בין אסנאנהם קבל אן ימצגוה אד אשתד גצב אללה עליהם
וצרבהם צרבה עצימה גדא ׃ ויקרא את שם המקום ההוא קברות התאוה כי
שם קברו את העם המתאוים ׃ וקרא ית שמיה דאתרא ההוא קברי דמשאילי ארי
תמן קברו ית עמא דשאילו ׃ וסמא דלך אלמוצע קבור אלשהוה למא דפנו פיה
אלקום אלמשתהיין ׃ מקברות התאוה נסעו העם חצרות ויהיו בחצרות ׃ מקברי
דמשאלי נטלו עמא לחצרות והוו בחצרות ׃ ורחלו מנה אלי חצרות פלמא אקאמו
בהא ׃ ותדבר מרים ואהרן במשה על אדות האשה
הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח ׃ ומלילת
מרים ואהרן במשה על עיסקא אתתא שפירתא
דנסיב ארי אתתא שפירתא דנסיב רחיק ׃ ותכלמת
מרים והרון במוסי בסבב אלמראה אלחסנא אלדי
אתכדהא לאנה כאן קד אעתזלהא ׃ ויאמרו הרק
אך במשה דבר יהוה הלא גם בנו דבר וישמע יהוה ׃

למנות את הנרט שלשת אלפים יתרים ר׳ משה הדרשן פירש ז שלא כבו לא אותן שיצאו ממצרים הצאן ובקר ישחט להם זה אחד מארבעה דברים שהיה ר׳ עקיבה דורש ואין ר׳ שמעון דורש כמותו ר׳ עקיבה אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר הכל כמשמעו מי מספיק להם כענין שנ׳ ומצא כדי גאולתו ואינו קשה זו או שמעו גל המורים לא לפי שלא אמ׳ ברבים חיסך עליו הכתוב ולא נגרע ממנו וזו שלמריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך עליו הכתוב ר׳ שמעון אומ׳ חס ושלום לא עלתה על דעתו שלאותו צדיק כך מי שכתוב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמ׳ שש מאות אלף רגלי וגו׳ ואתה אמרת בשר אתן להם לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו הצאן ובקר ישחט להם כדי שייהרגו ותהי אכילה זו מספקתן עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרין לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך רואשך השיבו הקב״ה ואם לא אתן יאמרו ז

שקצרה

ואמרו הלחור כרם עם משה מליל יי הלא אף עמנא מליל ושמיע קדם יי׃ וקאלו
אן כאן מן אגל אן נבווה תראה וחדה פקט קד כאטבה אללה אים קד כאטבנא
איצא פסמע אללה דלך׃ והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני ענו ק׳
האדמה׃ וגברא משה ענותן להדא מכל אנשא דעל אפי ארעא׃ וכאן
מוסי רגלא כאשעא גדא אכתר מן גמיע אקום אלדי עלי וגה אלארץ׃
ויאמר יהוה פתאם אל משה ואל אהרן ואל מרים
צאו שלשתכם אל אהל מועד ויצאו שלשתם׃ ואמר יי בתכיף למשה
ולאהרן ולמרים פוקו תלתיכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון׃ פקאל אללה גפלה
למוסי והרון ומרים אכרגו תלאתכם אלי כבא אלמחצר פכרגו תלאתתהם׃ וירד
יהוה בעמוד ענן ויעמד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם׃ ואתגלי
יי בעמודא דעננא וקם בתרע משכנא וקרא אהרן ומרים ונפקו תרויהון׃ פתגלי
אללה בעמוד מן גמאם קאים עלי באב אלכבא ונאדא יא הרון ויא מרים וכרגא
כליהמא׃ ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו
אתודע בחלום אדבר בו׃ ואמר שמעו כען פתגמי׃ אם יהון לכון נביין אנא יי
בחזוין אנא מתגלי להון בחלמין אנא ממליל עמהון׃ קאל אסמעא כלאמי אן
יכון נביכמא אנא אללה תעלפת בה פי רויא או כאטבתה פי חלם׃ לא כן עבדי
משה בכל ביתי נאמן הוא׃ לא כין עבדי משה בכל עמי מהימן הוא׃ ליס
כדאך עבדי מוסי בל פי גמיע אלמתי מחקק הו׃ פה אל פה אדבר בו ומראה
ולא בחידת ותמנת יהוה יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה׃ ממלל
עם ממלל מלילנא עמיה בחיזו ולא בחדון ודמות
יקרא דיי מסתכל ומדין לא דחילתון למללא
בעבדי במשה׃ אן שפאהא אכאטבה ברויא ולא
באחדית וצוור אללה אמכלוקה לה יראהא ומאבא
כמא לא תכאפא אן תתכלמא פי עבדי מוסי׃ ויחר
אף יהוה בם וילך׃ ותקיף רוגזא דיי בהון ואסתלק׃
פאשתד גצב אללה עליהמא וארתפע נורה׃ והענן סר
מעל האהל והנה מרים מצרעת כשלג ויפן אהרן

ש

קצרה ידי הטאב בעיניך שיד
יי תקצר בעיניך יאברו הם ואלה
כיוצא בהם ולא תהי ידי קצרה ז
לפניהם אפילו שעה אחת״ עפה
תראה היקרך דברי ר׳ גמליאל בנו
של ר׳ יהודה הנשיא אומר אי אפשר
לעמוד על הטפל מאחרי שאינן
מבקשין אלא עלילה לא תספיק
להם סופם לדון אחריך אם
אתה נותן להם בשר בהמה גסה
יאמרו דקה ביקשנו ואם אתה
נותן דקה יאמרו גסה ביקשנו
חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים
בקשנו אמר לו אם כן יאמרו
שקצרה ידי אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה
ופייסן אמר לכמו הריני הולך ופייסן ואמר להן כיון שלקצר יד הכה צור ויזובו מים וגו׳ הגם לחם יוכל תת אמרו פשרה היא בו אין בו
כח

אל מרים והנה מצרעת ׃ ועננא אסתלק מעלוי משכנא והא מרים חורא כתלגא
ואתפני אהרן לות מרים והא סגירא ׃ פכמא זאל אלגמאם ען אלכבא פאדי במרים
ביצא כאלתלג פלמא אלתפת הרון אלי מרים פאדי בהא ברצא ׃ ויאמר אהרן אל
משה בי אדני אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו ׃ ואמר
אהרן למשה בבעו רבוני לא כען תשוי עלנא חובא דאטפשנא ודסרחנא ׃ קאל
הרון למוסי יא סידי לא תגעל עלינא כטיה פי מא גהלנא ואכטאנא ׃ אל נא
תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו ׃ לא כען תתרחק דא
מבינגא ארי אחתנא היא צלי כען על בסרא מיתא הדין דנה ויתסי ׃ ולא תכון
הדה כסקט קד כרג מן בטן אמה וקד תהרא נצף גסמה ׃ ויצעק משה אל
אדני לאמר אל נא רפא נא לה ׃ וצלי משה קדם יי למימר אלהא בבעו אסי
כען יתה ׃ פדעא מוסי אלי רבה וקאל אללהם פאשפהא ׃ ויאמר
יהוה אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים תסגר שבעת ימים
מחוץ למחנה ואחר תאסף ׃ ואמר יי למשה ואלו אבוהא מיזף נזף בה הלא תתכלים
שבעה יומין תסתגר שבעה יומין מברא למשריתא ובתר כין תתכניש ׃ וקאל אללה לה
לו אן אבוהא בצק פי וגההא אלם יגב אן תסתחי מנה ז׳ איאם פאלחקה כדאך כארג
אלעסכר סבעה איאם ובעד דלך תנצם אליה ׃ ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת
ימים והעם לא נסע עד האסף מרים ׃ ואסתגרת מרים מברא למשריתא שבעה
יומין ועמא לא נטל עד דאתכנישת מרים ׃ פוקפת מרים כארג אלעסכר ז׳ איאם
ולם ירחל אלקום אלי אן נצמתהא ׃ ואחר נסעו העם מחצרות ויחנו במדבר פארן ׃
ובתר כין נטלו עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן ׃ ובעד דלך רחלו אלקום מן
חצרות ונזלו פי בריה פארן ׃

קל״ה פסו׳ פ׳ יהללאל

וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני
נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל נשיא בהם ׃

כח למלאת שאתינו ובו׳ עד ויצא משה וידבר אל העם ׃ כיון שלא שמעו לו ויקח שבעים איש וגו׳ ולא יספו כלומ׳
לא נתנבאו אלא אותו היום לבדו כך מפורש בספרי ׃ ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם ׃ וישארו
שני אנשים ׃ מאותם שנבחרו אמרו אין אנו כדאי לגדולה זו ׃ והמה בכתובים במבוררים שבהן לסנהדרין ונכתבו
כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי החשבון עולה לי״ב שבטים ששה ששה לכל שבט ושבט חוץ משני שבטים
שאין מגיע אליהן אלא חמשה חמשה אמ׳ משה אין שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד מה עשה נטל ע״ב
פתקין וכתב עליהם שבעים זקן ועל שנים חלק ובירר מכל שבט ושבט ששה והיו ע״ב אמר להן טלו פתקיכם
מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדש מי שעלה בידו חלק אמר לו לא המקום חפץ בך ׃ וירץ הנער ׃ יש אומרים
בן משה היה ׃ כלאם הטיל עליהם צרכי צבור והם כלין מאליהם ׃ ד״א תנם אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה
מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ ׃ המקנא אתה לי הקנאתי אתה מקנא לי כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם

שלח לך גוברין ויאללון ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישרא׳ גברא
חד גוברא חד לשבטא דאבהתוהי תשלחון כל רבא דבהון: אבעת׳ ברגא׳
ירומון [illegible] כנעאן אלדי אנא מעטיה לבני אסר' רגל ואחד מן כל סבט תבעתו׳
בה כל [illegible] מנהם: וישלח אתם משה ממדבר פארן על פי יהוה כלם
אנשים ראשי בני ישראל המה: ושלח יתהון משה ממדברא דפארן על
מימרא דיי׳ כלהון גוברין רישי בני ישרא׳ אנון: פבעת בהם מוסי מן ברייה׳
פרן עלי קול אללה כלהם רגאל רוסא בני אסר: ואלה שמותם למטה ראובן
שמוע בן זכור: ואלין שמהתהון לשבטא דראובן שמוע בר זכור: והדה
אסמאיהם מן סבט ראובן שמוע אבן זכור: למטה שמעון שפט בן חורי:
לשבטא דשמעון שפט בר חורי: ומן סבט שמעון שפט בן חורי: למטה
יהודה כלב בן יפנה: למטה יששכר יגאל בן יוסף: למטה אפרים הושע בן
נון: למטה בנימן פלטי בן רפוא: למטה זבולן גדיאל בן סודי: למטה יוסף
למטה מנשה גדי בן סוסי: למטה דן עמיאל בן גמלי: למטה אשר סתור בן
מיכאל: למטה נפתלי נחבי בן ופסי: למטה גד גאואל בן מכי: אלה שמות
האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ ויקרא משה להושע בן נון
יהושע: אלין שמהת גובריא דשלח משה לאללא ית ארעא וקרא משה להושע
בר נון יהושע: הדה אסמא ארגאל אלדי בעת בהם מוסי לירומו אלבלד וסמא מוסי
הושע אבן נון יהושע: וישלח אתם משה לתור את ארץ כנען ויאמר אלהם
עלו זה בנגב ועליתם את ההר: ושלח יתהון משה לאללא ית ארעא דכנען
ואמר להון סקו דא בדרומא ותסקון לטורא: פבעת בהם מוסי לירומו בלד כנען
וקאל להם אצעדו אלי הדא אלגבל וראיתם את הארץ
מה הוא ואת העם הישב עליה החזק הוא הרפה המעט
הוא אם רב: ותחזון ית ארעא מא היא וית עמא
דיתיב עלה התקיף הוא אם חלש הזעיר הוא אם סגי:
ואנצרו אלבלד מא הי ואלקום אלמקימין בה אהו שדיד
אם מסתרכי אקליל הו אם כתיר: ומה הארץ אשר

יתן לב על הדבר או לנרוס או
לעזור את נתרמנט בנעץ אותו בעצבי
המשל: ויאסף משה: ממתח אהל
מועד על המחנה נכנסו איש לאהלו:
ויאסוף הוא לשון כניסה אל הבית כמו
ואספתו אל תוך ביתך ואב לכולן יצטר
ולא יסע [illegible] אוספם: מלמד שלא זביא
עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים
איש לאהלו: ויגז ויפריח וכן כי גז
חיש וכן נגזו ועבר: וישוט ויבשט כמו והנם נטושים על פני כל הארץ ונטשתיך המדברה: ובאלמים פורחות
בגוב: עד שהם כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באיכתן לא להגביה ולא לשחות: הממעיט מי שאוסף
פחות מכולן העצלים והחגרים כל אחד עשה אסף עשרה חמרים: וישטחו עשו אותן משטיחין משטיחין
טרם יכרת כתרגומו עד לא פסק: דלא איננו מספיק לפוסקן בשנין עד שנשמתו יוצאה: ותדבר אין דבור בכל
מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות אין אמירה בכל מקום אלא לשון תחנונים וכן
[illegible] עד ויאמר אל נא אחי תרעו ויאמר שמעו נא דברי כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן היא פתחה
בדבר

הוא ישב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה
הבמחנים אם במבצרים ׃ ומא ארעא דהוא יתיב בה הטבא היא אם בישא
ומא קרויא דהוא יתיב בהון הבפצחין אם בכרכין ׃ ומא היית אל[illegible] הי
סאכנה אגיידה הי אם רדייה ומא אלקרי אלדי הו סאכנהא אפי ארבאץ או פי
חצון ׃ ומה הארץ השמנה הוא אם רזה הישבה עץ אם אין והתחזקתם
ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים ׃ ומא ארעא העתירא היא
אם מסכנא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאבא דארעא
ויומיא יומי בכורי ענבין ׃ ומא היית אלארץ אהי סמינה אם הזלא והל
פיהא שגר מגרום אם לא ותשדדו ותכדו מן תמרהא והרי אפצל איאם בכור
ענב ׃ ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת ׃ וסליקו
ואלילו ית ארעא ממדברא דצין עד רחוב למטי חמת ׃ פצעדו וראמו
אלבלד מן ברייה צין אלי רחוב אלי חמאה ׃ ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם
אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען
מצרים ׃ וסליקו בדרומא ואתא עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי בני
גיברא וחברון שבע שנין אתבניאת קדם טאנים דמצרים ׃ וצעדו אולא
אלדארום וגאו אלי חברא והם אחימן ששי ותלמי בני אלגבאברה וכאנת חברא
קד בנית קבל צאן מנבר מצר בסבע סנין ׃ ויבאו עד נחל אשכל ויכרתו
משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאהו במוט בשנים ומן הרמנים ומן
התאנים ׃ ואתו עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן עוברתא ואתכל דענבין
הרו ונטלוהי באריחא בתרין ומן רמוניא ומן תיניא ׃ וגאו אלי ואד אלענקוד
וקטעו מן תם חבלה ועינקוד ענב ואחד וחמלוה
בדהק פי מא בין אתנין ומן אלרמאן ומן אלתין ׃
למקום ההוא קרא נחל אשכל על אודות האשכול
אשר כרתו משם בני ישראל ׃ לאתרא ההוא קרא

בדבר תהלה ולמ״ה הקדימה תחלה
ומניין היתה יודעת מרים שפירש
משה מן האשה ר׳ נתן אומר מרים
היתה בצד צפורה בשעה שנא׳ ומשה
אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון
ששמעה צפורה אמרה אוי לנשותיהן
של אלו אם הם נזקקין לנבואה שיהיו
פורשין מנשותיהם כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים הצדקת שלא נתכוונה
לגנותו כך נענשה קל וחומר למספר בגנותו של חבירו ׃ האשה הכושית מגיד שהכל מודין ביופיה כשם שהכל
מודין בשחרותו של כושי כושית בגימטריא יפת מראה ׃ על אודות האשה ׃ על אודות גירושיה ׃ כי אשה כושית
לקח מה ת״ל אלא יש לך אשה נאה ביפיה ואינה נאה במעשיה ולא ביופיה אבל זאת נאה בכל ׃
האשה הכושית ׃ על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי בשביל שלא תשלוט בו עין רעה ׃
כי אשה כושית לקח ׃ ועתה גירשה ׃ הרק אך עמו לבדו דבר ה׳ הלא גם בנו דבר ׃ ולא פירשנו מדרך ארץ ׃
שבלוסבלן ׃ פתאום נגלה עליהם פתאום והן טמאים בדרך ארץ והיו צועקין מים מים להודיעם שיפה
עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור ׃ צאו שלשתכם

מגיד

נחלא דאתכלא על עסק אתכלא דקצו מתמן בני ישראל : לואד סמי ו׳
מוצע ואד אלענקוד בסבב אלענקוד אלדי קטעו מנה בנו אסר : וישבו מתור
הארץ מקץ ארבעים יום : ותבו מלאללא ארעא מסוף ארבעין יומין : פרגעו
מן ג׳אם אלבלד בעד ארבעין יום : וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל
עדת בני ישראל אל מדבר פארן קדשה וישיבו אתם דבר ואת כל העדה
ויראום את פרי הארץ : ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא
דבני ישראל למדברא דפארן לרקם ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא
ואחזיאונון ית איבא דארעא : פסארו חתי גאו אלי מוסי והרון וסאיר גמאעה
בני אסר אלי ברייה פארן אלי רקים פאגאבהמא כבר וסאיר גמאעה ואדוהם
תמר אלארץ : ויספרו לו ויאמרו באנו אל הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב
ודבש הוא וזה פריה : ואשתעיאו ליה ואמרו אתינא לארעא דשלחתנא ואף
עבדא חלב ודבש היא ודין איבה : וקצו עליה וקאלו סרנא אלי אלבלד אלדי בעתתנא
והלא אנה יפיץ אללבן ואלעסל והדי תמרה : אפס כי עז העם הישב בארץ והערים
בצרות גדלת מאד וגם ילדי הענק ראינו שם : להוד ארי תקיף עמא דיתיב
בארעא וקרויא כריכן רברבן לחדא ואף בני גיברא חזינא תמן : גיר אלקום אלד׳
מקימין פיה עזיזין ואלקרי כבאר חצינה גדא ואיצא בני אלגבאברה ראינאהם
הנאך : עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבוסי והאמרי יושב בהר והכנעני
יושב על הים ועל יד הירדן : עמלקאה יתיב בארע דרומא וחתאה ויבוסאה
ואמוראה יתיב בטורא וכנענאה יתיב על ימא ועל כיף ירדנא : אלעמאלקה
מקימין פי בלד אלדארום ואלחתיין ואליבוסיין ואלאמוריין מקימין פי אלגבאל
ואלכנעאניין מקימין עלי אלבחר ועלי שאט אלארדן : ויהס כלב את העם אל
משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי יכול נוכל
לה : ואצית כלב ית עמא למשה ואמר מסק נסק
ונירת יתה ארי מיכל ניכול לה : פאסכת כלב אלקום
אלי קול מוסי וקאל כל נצעד צעודא ונחוזה לאנא
נטיקהם

מגיד שבשלשתם נקראו בדיבור אחד הא שאי אפשר לפה לומר ולאוזן לשמוע : בעמוד ענן יצא יחידי כמדת בשר ודם מלך בשר ודם כשהוא יוצא למלחמה יוצא באוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא במועטין ומדת הקב״ה אינו כן יוצא למלחמה יחידי שנאמר ה׳ איש מלחמה ויוצא לשלום באוכלוסין שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן : ויקרא אהרן ומרים שניהם נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדיבור : ויצאו שניהם ותמהני מה אשכח והפרישן משמשה לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מצינו בנח שלא בפניו נאמר איש צדיק תמים ובפניו נאמר כי אותך ראיתי צדיק לפני ד״א שלא ישמע בנזיפתו של אהרן : שמעו נא דברי אין נא אלא לשון בקשה : אם יהיה נביאכם אם יהיו לכם נביאים : ה׳ במראה אליו אתודע שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה אלא בחלום וחזיון : פה אל פה אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו בסיני לך אמור להם שובו לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי : ומראה ולא בחידות ומראה זה מראה דיבור שאני מפרש לו דבורי

במראית

נטיקהם ׃ והאנשים אשר עלו עמו אמרו לא נוכל לעלות אל העם כי חזק
הוא ממנו ׃ וגבריא דסליקו עמיה אמרו לא ניכול למסק לות עמא ארי
תקיף הוא מננא ׃ ואלקום אלדי צעדו מעה קאלו לא נטיק אן נצעד אלי אלקום
לאנהם אשד מנא ׃ ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל
לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא וכל
העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות ׃ ואפיקו שום ביש על ארעא דאלילו
יתהלות בני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאללא יתה ארע מקטלא
יתבהא היא וכל עמא דחזינא בגוה אנשין דמשחן ׃ פאכרגו שנאעה רדייה עלי
אלבלד אלדי ראמוה אלי בני אסר קאילין אלארץ אלדי מררנא בהא לנרומה הו בלד
יהלך אהלה וגמיע אלקום אלדי ראינאהם פיה דוו מסאחה ׃ ושם ראינו את הנפילים
בני ענק מן הנפלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם ׃ ותמן חזינא ית
גיבריא בני ענק מן גיבריא והוינא בעיני נפשנא כקמצין וכין הוינא בעיניהון
וראינא תם אלעלוג בני אלגבאברה מן עלוגהם וצרנא פי עיוננא כאלגראד
וכדאך כנא פי עיונהם ׃ ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא ׃
וארימת כל כנשתא ויהבו ית קלהון ובכו עמא בליליא ההוא ׃ פרפעת אלגמאעה
אצואתהם ובכו פי תלך אללילה ׃ וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל
ויאמרו אלהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו ׃
ואתרעמו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ואמרו להון כל כנשתא ׃ לוי
דמיתנא בארעא דמצרים או במדברא הדין לוי דמיתנא ׃ ותדמרו עלי מוסי
והרון גמאעה בני אסר וקאלו להם יא ליתנא מתנא פי בלד מצר או יא ליתנא
מתנא פי הדי אלבר ׃ ולמה יהוה מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב
נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה ׃ ולמא יי מעיל יתנא
לארעא הדא למפל בחרבא נשנא וטפלנא יהון לבזא הלא טב לנא דנתוב

ז׳ במראית פנים שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנ׳ ליחזקאל חוד חידה וגו׳ יכול מראה שכינה ת״ל לא
תוכל לראות את פני ״ ותמונת יי׳ יביט׳ זה מראה אחוריים כענין שנ׳ וראית את אחורי ״ בעבדי במשה
אינו אומ׳ בעבדי משה אלא בעבדי במשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם ליראה מפניו וכל
שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר במעשיו זו
קשה מן הראשונה ״ ויחר אף יי׳ בם וילך ׃ מאחר שהודיע סורחנם גזר עליהם נידוי קל וחומר לבשר ודם
שלא יכעוס על חבירו עד שיודיענו סורחנו ״ והענן סר ואח״כ והנה מרים מצורעת כשלג משל למלך
שאמר לפדגוג רדה את בני אבל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו ״ נואלנו רדה את בני כתרגומו
לשון אויל ׃ אל נא תהי ׃ אחותינו זאת כמת שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא בביאה אף מצורע מטמא
בביאה ״ אשר בצאתו מרחם אמו ׃ אמינו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חצי בשרו חצי בשרינו היה לו
לומ׳ אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיציאת מרחם אמינו היא לנו כאלו נאכל חצי בשרינו כענין שנ׳ כי
אחינו

למצרים ׃ ולא ידכלנא אלה ראך אבלד פנקע בסיף ויציר נסאנא ואטפאלנא
גנימה אלא אן אצלח לנא ארגוע אלי מצר ׃ ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש
ונשובה מצרימה ׃ ואמרו גבר לאחוהי נמני רישא ונתוב למצרים ׃ פקאל בעצהם
לבעץ נולי ריסא ונרגע אלי מצר ׃ ויפל משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל
עדת בני ישראל ׃ ונפל משה ואהרן על אפיהון קדם כל קהלא כנשתא דבני
ישראל ׃ פוקעו מוסי והרון עלי וגוההמא בחצרת גוק גמאעה בני אסר ׃ ויהושע
בן נון וכלב בן יפנה מן התרים את הארץ קרעו בגדיהם ׃ ויהושע בר נון וכלב
בר יפנה מן מאלי ארעא בזעו לבושיהון ׃ ויהושע אבן נון וכלב בן יפנה מן
ראימי אבלד כרקא תיאבהמא ׃ ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ
אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד ׃ ואמרו לכל כנשתא
דבני ישראל למימר ארעא דעברנא בה לאללא יתה טבא ארעא לחדא
לחדא ׃ וקאלו לגמאעה בני אסר קאילין אבלד אלדי מררנא בה לנרומה גלד
גייד גדא ׃ אם חפץ בנו יהוה והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה
לנו ארץ אשר היא זבת חלב ודבש ׃ אם רעוא בנא קדם יי ויעול יתנא לארעא
הדא ויתנינה לנא ארעא דהיא עבדא חלב ודבש ׃ אן כאן אלה מראד פינא
אדכלנא והבה לנא בלד יפיץ אלבן ועסל ׃ אך ביהוה אל תמרדו ואתם
אל תיראו את עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם ויהוה אתנו אל
תיראם ׃ ברם במימרא דיי לא תמרדון ואתון לא תדחלון מן עמא דארעא
ארי בידנא מסירין אנון עדא תקפהון מנהון ומימרא דיי בסעדנא לא תדחלון
מנהון ׃ אמא עלי אלה פלא תתמרדו ולא תכאפו אהל אבלד פאנהם טעאמנא
וקד זול צלהם ענהם ואלה מענא לא תכאפוהם ׃ ויאמרו כל העדה לרגם
אתם באבנים וכבוד יהוה נראה באהל מועד אל כל בני ישראל ׃ ואמרו כל
כנשתא למרגם יתהון באבניא ויקרא דיי אתגלי במשכן זמנא לכל בני ישראל ׃
פקאל גמיע אלשעב אן ירגמוהמא באלחגארה תם צהר נור אלה פי כבא אלמחצר

אחינו בשרינו הוא ולפי שמעו אם הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו לבנתע
להיות כמת ״ אשר בצאתו ״ מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה כיש כוח בידו לעזור ואינו עוזרו הרי
נאכל חצי בשרו שאחיו בשרו הוא ״ ד״א אל נא תהי כמת אם אינך רואה בתגלה מי מסגירה ומי מטהרה
אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים שלקרובו וכהן אחר אין בעולם וזהו
אשר בצאתו מרחם אמו ״ אל נא רפא נא לה ״ בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומ
שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו ״ לאמר מה ת״ל לאמר אמר לו השיבני אם אתה מרפא
אותה אם לאו עד שהשיבו ואביה ירוק ירק בפניה וגו׳ ר׳ אלעזר בן עזריה אומר בארבעה מקומות ביקש
משה מלפני הקב״ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו כיוצא בו וידבר משה לפני יי׳ לאמר כן בני ישראל
מה ת״ל לאמר השיבני אם גואל אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וגו׳ כיוצא בו ויאמר משה לפני יי׳

לאמר

לגמיע בני אסר׃ ויאמר יהוה אל משה עד אנה ינאצני
העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי בכל האתות אשר עשיתי בקרבו׃ ואמר יי למשה עד
אמתי יהון מרגזין קדמי עמא הדין ועד אמתי לא יהימנון במימרי בכל אתיא דעבדית
בינהון׃ קאל אללה למוסי אלי כם יעצוני הולאי אלקום ואלי כם לא יומנון בי מע גמיע
איאת אלתי צנעתהא פי בינהם׃ אכנו בדבר ואורשנו ואעשה אתך לגוי גדול ועצום
ממנו׃ אמחינון במותא ואשיצינון ואעביד יתך לעם רב ותקיף מנהון׃ סאהלכהם באן
אצרבהם בובא ואקרצהם ואגעלך אמה אעצם ואכתר מנהם׃ ויאמר משה אל
יהוה ושמעו מצרים כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו׃ ואמר משה קדם יי
וישמעון מצראי ארי אסיקתא בחילך ית עמא הדין מביניהון׃ קאל מוסי ללה פיסמע
דאך אלמצריון אלדין אצעדת הולאי אלקום מן בינהם בקדרתך׃ ואמרו אל יושב הארץ
הזאת שמעו כי אתה יהוה בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה יהוה ועננך
עמד עליהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה׃ ויימרון ליתיב
ארעא הדא דשמעו ארי את יי דשכינתך שריא בגו עמא הדין דבעיניהון חזן
שכינת יקרך יי ועננך מטל עליהון ובעמודא דעננא את מדבר קדמיהון בימאמא
ובעמודא דאישתא בליליא׃ פיקולון מע אהל הדא אלבלד אלדי סמעו אנך אללה
נורך פי מא בין הולאי אלקום ועין בעין ירונה וגמאמך קאים עליהם ובעמוד גמאם
אנת סאיר בין אידיהם נהארא ובעמוד נאר לילא׃ והמתה את העם הזה כאיש
אחד ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר׃ ותקטיל ית עמא
הדין כגברא חד ויימרון עממיא דשמעו ית שמע גבורתך למימר׃ פאדא
קתלתהם אגמעין כרגל ואחד קאל גמיע אלאמם אלדי סמעו כברך הדי קאילין׃
מבלתי יכלת יהוה להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם
במדבר׃ מדלית יוכלא קדם יי לאעלא ית עמא הדין לארעא דקיים להון וקטילינון
במדברא׃ ממא לם יטיק אלרב אן ידכל הולאי אלקום אלי אלבלד אלדי ועדהם
וקתלהם פי אלבר׃ ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר׃ וכען סגי כען

לאמר יפקוד יי אלהי הרוחות לכל בשר השיבו קח לך את יהושע בן נון׳ כיוצא בו ואתחנן אל יי בעת ההיא לאמר
השיבו רב לך׳׳ רפא נא לה מפני מה לא האריך בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד
ומרבה בתפלה׳׳ ואביה ירוק ירק בפניה ואם אביה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר
לשכינה ארבעה עשר יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנידון לפיכך אף בנזיפתו תסגר שבעת ימים׳׳ ואחר
תאסף אומר אני כל האסיפות האמורות במצורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל
המחנה כתובה בו אסיפה לשון הכנסה׳ והעם לא נסע׳ זה הכבוד חלק לה הכתוב בשביל שעה אחת שנתעכבה
למשה כשהושלך ליאור שנ׳ ותתצב אחותו מרחוק וגו׳ סליק פרשת בהעלותך בס״ד׳׳

חילא קדמך יי כמא דמלילתא למימר ׃ ואלאן יעטם קדרתך יא רב כמא קלת
לי ׃ יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקה לא ינקה פקד עון אבות על
בנים על שלשים ועל רבעים ׃ יי מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון שביק לעוין
ולמרוד סלח לדתיבין לאוריתיה ולדלא תייבין לא מזכי מסער חובי אבהן על
בנין מרדין על דר תליתי ועל דר רביעאי ׃ אנך אללה טויל אלמהל כתיר כתיר
אלפצל גאפר אלדנב ואלגרם יזכי ולא יברי מטאלב בדנוב אלאבא מע אלבנין ואלתאלת
ואלראבע ׃ סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה
ממצרים ועד הנה ׃ שבוק כען לחובי עמא הדין כסגיאות טבותך וכמא
דשבקתא לעמא הדין ממצרים ועד כען ׃ אגפר דנב הולאי אלקום בכתרה
פצלך וכמא ארתמלת להם מן מצר ואלי אלאן ׃ ויאמר יהוה סלחתי כדבריך ׃
ואמר יי שבקית כפתגמך ׃ קאל אללה צפחת ענהם אלמעאגלה כמא שית ׃
ואולם חי אני וימלא כבוד יהוה את כל הארץ ׃ וברם קיים אנא ומליא יקרא
דיי ית כל ארעא ׃ ולכן ובקאי אלראים ותאדי אלדי ימלא גמיע אלארץ ׃ כי כל
האנשים הראים את כבדי ואת אתתי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי
זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי ׃ ארי כל גובריא דחזו ית יקרי וית אתותי
דעבדית במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עשר זמנין ולא קבילו למימרי ׃
אן גמיע אלרגאל אלדי ראו כרמי ואיאתי אלתי צנעתהא פי מצר ופי אלבר ואמתחנוני
הדה עשרה מראר ולם יקבלו אמרי ׃ אם יראו את הארץ אשר נשבעתי
לאבתם וכל מנאצי לא יראוה ׃ אם יחזון ית ארעא דקיימית לאבהתהון וכל
דארגיזו קדמי לא יחזונה ׃ אן ראו אלבלד אלדי אקסמת עלי אבאיהם כל מן יסתיני
לא יראה ׃ ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאתיו אל
הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה ׃ ועבדי כלב חלף דהות רוח אוחרי עמיה
ואשלים בתר דחלתי ואעילניה לארעא דעל לתמן ובנוהי ירתונה ׃ ואמא עבדי
כלב

וידבר יי׳ שלח לך אנשים למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דיבה שדיברה
באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר׳ שלח לך לדעתך אני איני מצוה אותך אם תרצה שלח
לפי שבאו ישרא׳ ואמרו נשלחה אנשים לפנינו כמו שנ׳ ותקרבון אלי כולכם וגו׳ ומשה נמלך בשכינה אמר אני
אמרתי להם שהיא טובה שנ׳ אעלה אתכם מעני מצרים וגו׳ חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי
מרגלים למען לא יירשוה׳׳ על פי יי׳ ברשותו שלא עכב על ידו׳ כולם אנשים כל אנשים שבמקרא לשון
ואותה שעה כשרים היו׳ ויקרא משה להושע יה יושיעך מעצת מרגלים עלו זה בנגב הוא היה
הפסולת שלארץ ישרא׳ שכן דרך התגרים מראים את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השבח׳׳ את הארץ מה
היא׳ יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש ארץ מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין׳׳
החזק הוא הרפה סימן מסר להם אם בפרזים יושבים חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם בערים בצורות הם
יושבים חלשים הם׳׳ הבמחנים תרגומו הבפצחין הם כרכים פצוחים ונתוחים מאין חומה׳׳ הטובה היא במעיינות
ותהומות

כלב פגוא מא כאן רוח אכר אתבע לה טאעתי לאדכ'לה אלבלד אלדי צאר אליה י
ולנסלה ירתהא: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פנו וסעו לכם המדבר דרך
ים סוף: ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא מחר אתפנו וטולו לכון למדברא אורח
ימא דסוף: ואלעמאלקיין ואלכנעאניין מקימין פי אלמרג פולו מן גד וארחלו פי אלבר טריק
בחר אלקלזם: וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר:
ומליל יי עם משה ולאהרן למימר: תם כלם אללה מוסי והרון תכלימא: עד מתי
לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי את תלנות בני ישראל אשר המה
מלינים עלי שמעתי: עד אמתי לכנשתא בשתא הדא דאנון מתרעמין עלי ית
תורעמת בני ישראל דאנון מתרעמין עלי שמיע קדמי: אלי כם אבקי הדה אלגמאעה א
רדייה אלתי תדמדמה עליי ולקד סמעת תדמר בני אסראיל אלדין תדמרו עליי: אמר
אלהם חי אני נאם יהוה אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם: אימר להון
קיים אנא אמר יי אם לא כמא דמלילתון קדמי כין אעביד לכון: קל להם וחיאתי
אלדאים יקול אללה אן לם אצנע בכם כמי קלתם בחצרתי: במדבר הזה יפלו פגריכם
וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הלינתם עלי: במדברא
הדין יפלון פגריכון וכל מניניכון לכל חושבנכון מבר עסרין שנין ולעילא דאתרעמתון
עלי: פי הדי אלבר תקע אגסאדכם מן כל מעדוד ומחצא מן ן' עשרין סנה פצאעדא
כמי תדמרתם עליי: אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם
בה כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון: אם אתון תיעלון לארעא דקיימית במימרי
לאשראה יתכון בה אלהין כלב בר יפנה ויהושע בר נון: אן אנתם דכלתם אלבלד אלדי
אקסמת באמרי אן אסכנכם פיה אלא כלב ן' יפונה ויהושע ן' נון: וטפכם אשר
אמרתם לבז יהיה והבאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה: וטפלכון
דאמרתון לבזא יהון ואעיל יתהון וידעון ית ארעא דקצתון בה: ואטפאלכם אלדין
תוהמתם אנהם יצירון גנימה פאני אדכלתם אלבלד אלדי זהדתם פיה: ופגריכם
אתם יפלו במדבר הזה: ופגריכון דילכון יפלון במדברא הדין: ואמא אגסאדכם

ויתהומות טובים ובריאים" היש בה עץ אם יש בה אדם כשר שיגין עליהם בזכותו" בכורי ענבים ימים שהענבים
מתבשלים בבכור" ממדבר צין עד רחוב לבוא חמת הלכו בגבוליה באורך וברוחב כמין גם הלכו רוח גבול ז
דרומית והוא ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שצוום משה עלו זה בנגב דרך גבול דרומית מזרחית
עד הים שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבוא חמת שהוא אצל הור
ההר במקצוע מערבית צפונית כמו שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי" ויבא עד חברון כלב לבדו
הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא ניסת לחבריו להיות בעצתם וכן הוא אומ' ולו אתן את הארץ
אשר דרך בה וכתיב ויתנו לכלב את חברון" שבע שנים נבנתה אפשר שבנה חם את חברון לכנען בנו ה
הקטן קודם שיבנה צוען למצרים בנו הגדול אלא שהיתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה בצוען ובא
להודיעך שבחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון לכך הקצוה לקברות מתים ואין
לך מעולה בכל הארצות כמצרים שנ' כגן יי כארץ מצרים וצוען היא המעולה שבארץ מצרים ששם מושב
המלכים

אנתם פתקע פי הד׳ אלבר׃ ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את
זנותיכם עד תם פגריכם במדבר׃ ובניכון יהון מאחרין במדברא ארבעין שנין
ויקבלון ית חוביכון עד דיסופון פגריכון במדברא׃ ובניכם יקימון תאיהין פי אלבר
ארבעין סנה פירומון טגיאנהם אלי׳ פנא אגמארכם פיה׃ במספר הימים אשר תרתם
את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונותיכם ארבעים
שנה וידעתם את תנואתי׃ במנין יומיא דאללתון ית ארעא ארבעין יומין יומא
לשתא יומא לשתא תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותדעון ית דאתרעמתון עלי׃
כאחצא אלאיאם אלתי רמתם פיהא אלבלד ארבעין יום לכל יום סנה תחמלון אתאמכם
תמאם אלארבעין סנה פתערפון מולע אסאתי׃ אני יהוה דברתי אם לא זאת אעשה
לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימותו׃ אנא יי גזרית
במימרי אם לא דא אעבד לכל כנשתא בשתא הדא דאזדמנו עלי במדברא הדין
יסופון ותמן ימותון׃ אנא אללה קלת דלך לאצנעה בגמיע הדה אלגמאעה אלמנתמעה
עלי פי הדי אלבר יפנון בלמות׃ והאנשים אשר שלח משה לתור את הארץ וישבו
וילונו עליו את כל העדה להוציא דבה על הארץ׃ וגובריא דשלח משה לאללא ית וילינו ק
ארעא ותבו וארעימו עלוהי ית כל כנשתא לאפקא שום ביש על ארעא׃ ואלרגאל
אלדי בעת בהם מוסי לידוכו אלבלד פרגעו ודמרו עליהם גמיע אלגמאעה ואכרגו
שנאעה עלי אלבלד׃ וימתו האנשים מוציאי דבת הארץ רעה במגפה לפני יהוה׃
ומיתו גובריא דאפיקו שום ביש על ארעא במותנא קדם יי׃ פמאתו אולאיך אלרגאל
באלצראם בין ידי אללה׃ ויהושע בן נון וכלב בן יפנה חיו מן האנשים ההם ההלכים
לתור את הארץ׃ ויהושע בר נון וכלב בר יפנה אתקיימו מן גובריא האינון
דאזלו לאללא ית ארעא׃ ויהושע בן נון וכלב בן יפונה עאשו מן גמלה אלרגאל אלדי
מצו פראמו אלבלד׃ וידבר משה את הדברים האלה אל כל בני ישראל ויתאבלו
העם מאד׃ ומליל משה ית פתגמיא האלין לכל בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא׃
פלמא כלם מוסי בדלך אלכלאם גמאעה בני אסראיל חזנו חזן גדא׃ וישכימו בבקר

ויעלו

האשכלים שלא כי היו בעמק שדיו וכיתה חברון שובה ממנה שבעה חלקים׃ זמורה עורת גפן ואשכול שלענבים
תלוי בה׃ ממשמע שנ׳ במוט איני יודע שבשנים מה ת״ל בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו אשכול
אחד נטל תאנה ואחד נטל רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמן להוציא דיבה נתכוונו כשם
שפריה משונה כך עמה משונה׃ ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם צא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל
דכתיב הרימו לכם איש אבן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלום רבותינו משקל כל אחד ואחד
ארבעים סאה וגמירי טונא דמדלי איניש על כתפיה אינו אלא שליש משוי כמשוי שמסייעין אותו להרים׃ וישובו
מתור הארץ מקץ ארבעים יום׃ והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא ומהלך אדם בינוני עשר
פרסאות ליום הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב״ה
שיגזור עליהם יום לשנה קיצר לפניהם את הדרך׃ וילכו ויבאו מהו וילכו ויבאו להקיש הליכתן לביאתן מה
ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה׃ וישיבו אותם דבר את משה ואת אהרן׃ זבת חלב ודבש היא וכל
דבר

ויעלו אל ראש ההר לאמר הננו ועלינו אל המקום אשר אמר יהוה כי חטאנו׃ ואקדימו
בצפרא וסליקו לריש טורא למימר הא אנחנא סלקין לאתרא דאמר יי ארי חבנא׃
ואדלגו בגדאה פצעדו א׳ ראס אגבל וקאלו הא נחן צאערין א׳ אמוצע אדי אמרנא
אלה פקד אכטינא׃ ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי יהוה והוא לא תצלח׃
ואמר משה למא דנן אתון עברין על גזירת מימרא דיי והיא לא תצלח׃ קאל להם
מוסי יא קום לא תתגאוזו אמר אלה פאנהא לא תנגח׃ אל תעלו כי אין יהוה בקרבכם
ולא תנגפו לפני איביכם׃ לא תסקון ארי לית שכינתא דיי ביניכון ולא תתברון
קדם בעלי דבביכון׃ לא תצעדו פאן אלה ליס הו מעכם ולא תנצדמו בין ידי אעדאי
כם׃ כי העמלקי והכנעני שם לפניכם ונפלתם בחרב כי על כן שבתם מאחרי יהוה
ולא יהיה יהוה עמכם׃ ארי עמלקאה וכנענאה תמן קדמיכון ותפלון בחרבא ארי
על כן תבתון מבתר פלחנא דיי ולא יהי מימרא דיי בסעדכון׃ לאן אלעמאלקיין ואל
כנעניין בין אידיכם פתקעון באלסיף פאנכם רגעתם ען טאעה אלה ולא יכון אלה עונכם׃
ויעפלו לעלות אל ראש ההר וארון ברית יהוה ומשה לא משו מקרב המחנה׃
וארשעו למיסק לריש טורא וארון קימא דיי ומשה לא עדו מגו משריתא׃ פאגתרו
וצעדו א׳ ראס אגבל וצנדוק עהד אלה ומוסי לם יזולא מן וסט אעסכר׃ וירד העמלקי
והכנעני הישב בהר ההוא ויכום ויכתום עד החרמה׃ ונחת עמלקאה וכנענאה ד
יתיב בטורא ההוא ומחונון וטרדונון עד חרמה׃ פנזל אעמלקיין ואכנאעניין א
מקימין פי דלך אגבל פצרבוהם וחטמוהם א׳ חרמה׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם׃ דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי תבאו אל ארץ מושבתיכם אשר אני נתן לכם׃ מליל עם בני
ישראל ותימר להון ארי תיעלון לארע מותבניכון דאנא יהיב לכון׃ מר בני אסר׳ וקל
להם אדא דכלתם א׳ בלד סכנאכם אדי אנא מעטיכם הוזא׃ ועשיתם אשה ליהוה
עלה או זבח לפלא נדר או בנדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח ליהוה מן הבקר
או מן הצאן׃ ותעבדון קרבנא קדם יי עלתא או נכסת קודשיא לפרשא נדרא או נדבתא או

דבר שקר שאין אומרין בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו׃ בצורות לשון חוזק ותרגומו כריכן
לשון בירניות גדולות עגולות ובלשון ארמי כריך עגול׃ עמלק יושב וגו׳ לפי שנכוו בעמלק כבר
הזכירוהו מרגלים כדי ליראם׃ על יד הירדן יד כמשמעו אצל הירדן ולא תוכלו לעבור׃ ויהס כלב כלומ׳
השתיק את כולם׃ אל משה לשמוע מה שידבר במשה צוח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם השומע
היה סבור שבא לספר בגנותו ומתוך שהיה בלבם על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע
גנותו אמ׳ וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיז לנו את השליו׃
עלה נעלה אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריו׃ ויהס לשון שתיקה וכן הס
כל בשר הס כי לא להזכיר כן דרך בני אדם הרוצה לשתק אגודת אנשים אומר ש״ש׃ חזק הוא ממנו׃
כביכול כלפי מעלה אמרו׃ אוכלת יושביה היא בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים והקב״ה עשה

לטובה

במועדיכון למעבד לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תורי או מן ענא ׃ פקרבתם קרבאנא
ללה צגירה או כבירא תסויג נדרא או תברעא או פי אעיאדכם וארדתם אן
יכון מרציא מקבולא ללה מן אלבקר או מן אלגנם ׃ והקריב המקריב קרבנו
ליהוה מנחה סלת עשרון בלול ברבעית ההין שמן ׃ ויקריב דמקריב קרבניה
קדם יי מנחתא סלתא עסרונא דפיל ברבעות הינא משחא ׃ פליקרב צאחב דלך
אלקרבאן מעה ללה מן אלבר עשרא סמדא מלתות ברבע קסט דהן ׃ ויין לנסך
רביעית ההין תעשה על העלה או לזבח לכבש האחד ׃ וחמרא לנסכא
רבעות הינא תעביד על עלתא או לנכסת קודשיא לאימרא חד ׃ וכמרא לל
מזאג רבע קסט תצנעה מע אלצגירה או מע אלדבח לאלחמל אלואחד ׃ או לאיל
תעשה מנחה סלת שני עשרנים בלולה בשמן שלשית ההין ׃ או לדכרא
תעביד מנחתא סלתא תרין עסרונין דפילא במשח תלתות הינא ׃ ולאלכבש קרב
מן אלבר עשרין סמדא מלתות בתלת קסט דהן ׃ ויין לנסך שלשית ההין תקריב
ריח ניחח ליהוה ׃ וחמרא לנסכא תלתות הינא תקריב לאתקבלא ברעוא קדם יי ׃
וכמרא לאלמזאג תלת קסט תקרבה מרציא מקבולא ללה ׃ וכי תעשה בן בקר עלה
או זבח לפלא נדר או שלמים ליהוה ׃ וארי תעביד בר תורי עלתא או נכסת קודשיא
לפרשא נדרא או נכסת קודשיא קדם יי ׃ ואן צנעת מן אלבקר צגירה או דבחא או
תסויג נדרא או סלאמה ללה ׃ והקריב על בן הבקר מנחה סלת שלשה עשרנים
בלול בשמן חצי ההין ׃ ויקריב על בר תורי מנחתא סלתא תלתא עסרונין דפיל
במשח פלגות הינא ׃ פיקרב מעה הדיה מן אלבר ג עשור סמדא מלתות בנצף
קסט דהן ׃ ויין תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח ניחח ליהוה ׃ וחמרא תקריב
לנסכא פלגות הינא קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי ׃ וכמר קרבה לאלמזאג נצף קסט
מקבולא מרציא ללה ׃ ככה יעשה לשור האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים
או בעזים ׃ כדין יתעביד לתורא חד או לדכרא חד או לאימר באמריא או
בעזיא ׃ כדא יצנע מע כל תור ומע כל כבש ומע כל ראס מן אלחמלאן או אלמאעז ׃

כמספר

לטובה: כדי נשרתם באבלם ולא יתנו לב לראו ׳ אנשי מדות גדולים וגבוהים וצריך להם מדה כגון גלית גבהו שש
אמות וזרת ׃ וכן איש מדון איש מדה ׳ הנפילים ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש ׳ וכן
היינו בעיניהם שמענום אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים ׳ ענק שמעניקין חמה בקומתן ׳ לו מתנו
הלואי ומתנו נתנה ראש כתרגומו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פרשו לשון ע״ז ׳ אל תמרודו ושוב ואתם אל
תיראו ׳ כי לחמנו הם נאכלם כלחם ׳ סר צלם מגינם וחזקם כשרים שבהן מתו כגון איוב שהיה מגין עליהם ׳ ד״א
צלו שלמקום סר מעליהם ׳ לרגום אותם את יהושע וכלב ׳ וכבוד יי בענן ירד שם ׳ עד אנה ינאצוני ירגיזוני ׳ בכל
האותות בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שביכולתי לקיים הבטחתי ׳ ואורישנו תרגומו
תירוכין ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות ואעשה אותך לגוי גדול שאתה מזרעם ׳ ושמעו מצרים ושמעו את אשר
הרגם ׳ כי העלית כי משמש בלשון אשר והם ראו אשר העלית בכחך הגדול אותם מקרבם וכשישמעו שאתה

הורגם

כמספר אשר תעשו ככה תעשו לאחד כמספרם׃ כמנין דתעבדון כדין תעבדון
ט לחדא במנינהון׃ ברסב אחצא מא תקרבון מנהא כדאך תצנעו מע כל ואחד מן
אמתציין׃ כל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח ניחח ליהוה׃ כל יציבא
יעביד כדין ית אלין לקרבא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ כדאך יצנע כל צריח אדא
קרב קורבאנא מקבולא מרציא ללה׃ וכי יגור אתכם גר או אשר בתוככם לדרתיכם
ועשה אשה ריח ניחח ליהוה כאשר תעשו כן יעשה׃ וארי יתגייר עמכון גיורא
או דבינכון לדריכון ויעביד קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי כמא דתעבדון כין יעביד׃
ואדי דכל דכיל מעכם או סכן פי מא בינכם עלי קדר אגיאלכם פעמל קרבאנא ואראד
אן יכון מקבולא מרציא פכמא תצנעו כדאך׃ הקהל חקה אחת לכם ולגר הגר חקת
עולם לדרתיכם ככם כגר יהיה לפני יהוה׃ קהלא קימא חד לכון ולגיוריא דיתגיירון
קים עלם לדריכון כותכון כגיורא יהי קדם יי׃ יא איה אגוק רסם ואחד לכם ולגריב
דכיל פי מא בינכם רסם דהר עלי מר אגיאלכם כמי אן גריב מתלכם בין ידי אללה׃
תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם׃ אוריתא חדא ודינא חד יהי לכון
ולגיוריא דיתגיירון עמכון׃ כדאך שריעה ואחדה וחכם ואחד יכון לכם ולגריב דכיל
פי מא בינכם׃ וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ומליל יי
עם משה למימר׃ תם כלם׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם בבאכם אל
ל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה׃ מליל עם בני ישראל ותימר להון במיעלכון
לארעא דאנא מעיל יתכון לתמן׃ מר בני אסראיל וקל להם אדי דכלתם אלי אלבלד
אלדי אנא מדכלכם אליה׃ והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה׃ ויהי
במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון אפרשותא קדם יי׃ פמתא מא אכלתם מן
טעאמה פארפעו רפיעה ללה׃ ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת
גרן כן תרימו אתה׃ ריש אצותכון חלתא תפרשון אפרשותא כמא דמפרשין
כ מן אדרא כן תפרשון יתה׃ אול עגינכם גרדקה פעונהא רפיעה כרפיעה
בידר כדאך תרפעונהא׃ מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה לדרתיכם׃

הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם וזו
היא שאמרו אל יושב הארץ הזאת כמו על יושבי הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בסוף הענין מבלתי
יכולת יי בשביל ששמעו כי אתה יי שוכן בקרבם ועין בעין אתה נראה להם והכל בדרך חיבה ולא הכירו בך
שניתקה אהבתך מהם עד כאן׃ והמתה את העם הזה כאיש אחד פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את
שמעך לאמר׃ מבלתי יכולת יי לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת
יאמרו על יושבי הארץ הזאת מבלתי יכולת מתוך שלא היה יכולת בידו להביאם שחטם׃ יכולת שם דבר הוא׃
ז כאשר דברת לאמר׃ ומהו הדיבור יי ארך אפים לצדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מצא משה להקב״ה
שהיה יושב וכותב יי ארך אפים אמר לו משה לצדיקים אמר לו הקב״ה אף לרשעים א״ל רשעים יאבדו א״ל חייך
ז שאתה צריך לדבר וכשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים נתפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקב״ה והלא
אמרת לי לצדיקים א״ל לו והלא אמרת לי אף לרשעים׃ ועתה יגדל נא כח יי לעשות דיבורך׃ ונקה לשבים לא
ינקה לשאינן שבים׃ כדברך בשביל זה שאמרת כן יאמרו מבלתי יכולת יי׃ ואולם כמו אבל זאת אעשה להם׃ חי
אני

מריש אצותכון תתנון בייי אפרשותא לדריכון : וכראך מן אוול עג׳נכם תגעלו
ללה רפיעה רקם אדהר עלא מד אג׳יאלכם :

וכי תשגו ולא
תעשו את כל המצות האלה אשר דבר יהוה אל משה : וארי תשתלון ולא
תעברון ית כל פקודיא האילין דמליל ייי עם משה : ואן סהותם ולם תעמלו הדה ש׳
וציא אלתי אמר אללה בהא מוסי : את כל אשר צוה יהוה אליכם ביד משה
מן היום אשר צוה יהוה והלאה לדרתיכם : ית כל דפקיד ייי לכון בידא דמשה
מן יומא דפקיד ייי ולהלאה לדריכון : מהל גמיע מא אמרכם אללה בה עלא יד
מוסי מן יום אבתדא באמר והלם אלי אג׳יאלכם : והיה אם מעיני העדה נעשתה
לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו
כמשפט ושעיר עזים אחד לחטת : ויהי אם מעיני כנשתא אתעבידת לשלו ויעבדון
כל כנשתא תור בר תורי חד לעלתא לאתקבלא ברעוא קדם ייי ומנחתיה ונסכיה כדחזי
וצפיר בר עזין חד לחטתא : פאן כאן סהו׳ ען עיון אלגמאעה פליצנעו רתא מן אלבקר
צעירה מר צייה מקבולה ללה ומעה בר ומזאג כמ׳ יגב ושתודא מן אלמאעז לדכוה :
וכפר הכהן על כל עדת בני ישראל ונסלח להם כי שגגה היא והם הביאו את קרבנם
אשה ליהוה וחטאתם לפני יהוה על שגגתם : ויכפר כהנא על כל כנשתא דבני
ישראל וישתביק להון ארי שלותא היא ואינון איתיאו ית קרבנהון קורבנא קדם ייי וחובתהון
קדם ייי על שלותהון : ויסתג׳פר אלאמאם ען גמאעה בני אסר פיג׳פר להם אד דלך סהו והם
פאתו בצעידתהם קרבאנא ללה ודכותהם עלי סהותם : ונסלח לכל עדת בני ישראל
ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה : וישתביק לכל כנשתא דבני ישראל ולגיוריא
דיתגיירון ביניהון ארי לכל עמא בשלותא : פיג׳פר לגמאעה בני אסר ולגריב אל
דכיל פימא בינהם אד גמיע אלקום גרי סהו : ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה
עז בת שנתה לחטאת : ואם אנש חד יחוב בשלו ויקריב עיזא בר שתא לחטתא :
ואן אכטא אנסאן ואחד בדלך בסהוא פליקרב שאה אבנה סנתהא לדכוה : וכפר
הכהן על הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני יהוה לכפר עליו ונסלח לו : ויכפר
כהנא על אנשא דאשתלי במחביה בשלו קדם ייי לכפרא עלוהי וישתביק ליה : פיסתג׳פר
אלאמאם ען דלך אלאנסאן אלסאהי בין ידי אללה פיג׳פר לה ו׳ צפח ענה : האזרח בבני

לשון שבועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם . כי כל האנשים הרואים
אם יראו את הארץ זה׳ זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא
ימלא שמי במגפה הזאת לאמר מבלתי יכולת יי להביאם שלא אמיתם כהאיש כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה
מעט מעט . וינסו ממשמעו זה עשר פעמים שנים בים ושנים במן ושנים בשליו וגו׳ כדאיתא במסכת ערכין . אם יראו
. רוח אחרת שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב למרגלים אמר אני עמכם בעצה ולבו היה לומר האמת ועל ידי
כן היה בו כוח להשתיקם כמו שנ׳ ויהס כלב שהיו סבורין שיאמר כמותן וזהו שנ׳ בספר יהושע ואשיב אותו דבר
כאשר עם לבבי ולא כאשר עם פי . וימלא את לבו אחרי . וזה מקרא קצר . אשר בא שמה חברון הוא תן לו . וזרעו יורישנה
כתרגומו יתרכינה . יוריש את הענקים ואת העם אשר בה ואין לתרגמו ירתינה אלא במקום ירשנה . והעמלקי וגו׳ . אם
תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם . מחר פנו לאחוריכם וסעו לכם המדברה וגו׳ לעדה הרעה הזאת אלו
המרגלים

ישראל ולגר הגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה: יציבא בבני ישר׳
ולגיורא דיתגיירין בינכון אוריתא חדא יהי לכון לדיעביד בשלו: אלצריח מן בני
אסר׳ ואלגריב אלדכיל פי מא בינהם שריעה ואחדה תכון לכם למן יכטי סהוא:
והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר את יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש
ההוא מקרב עמה: ואנש דיעביד בריש גלי מן יציביא ומן גיוריא קדם יי הוא מרגיז
וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה: ואי אנסאן צנע דלך ביד רפיעה מן אלצריח ואל
דכיל פהו קאדף רבה וינקטע דלך אלאנסאן מן בין קומה: כי דבר יהוה בזה ואת מצותו
הפר הכרת תכרת הנפש ההוא עונה בה: ארי על פתגמא דיי בסר וית פקודוהי אשני
אשתיצאה ישתיצי אנשא ההוא חוביה ביה: למא אזרא בכלאם אללה ונקץ וצאיאה
פינקטע דלך אלאנסאן אנקטאע ודדה עליה: ויהיו בני
ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת: והוו בני ישראל
במדברא ואשכחו גברא מגבב אעין ביומא דשבתא: ולמא אקאם בני אסר׳ פי
אלבר וגדו רגלא יחתטב חטבא פי יום סבת: ויקריבו אתו המצאים אתו
מקשש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה: וקריבו יתיה דאשכחו
יתיה כד מגבב אעין לות משה ולות אהרן ולות כל כנשתא: פקדמוה אלדין
וגדוה יחתטב חטבא אלי מוסי והרון וסאיר אלגמאעה: ויניחו אתו במשמר
כי לא פרש מה יעשה לו: ואצנעו יתיה בבית מטרא ארי לא אתפרש להון
להון מא דיעבדון ליה: פיצעוה פי אלחבס לאנה לם יפסר להם מא יצנע בה:
ויאמר יהוה אל משה מות יומת האיש רגם
אתו באבנים כל העדה מחוץ למחנה: ואמר יי׳ למשה אתקטלא יתקטיל
גברא רגומו יתיה באבניא כל כנשתא מברא למשריתא: פקאל אללה למוסי יקתל
אלרגל קתלא ודלך אן ירגמה בחגארה גמיע אלגמאעה כארג אלעסכר: ויציאו
אתו כל העדה אל מחוץ למחנה וירגמו אתו באבנים וימת כאשר צוה יהוה
את משה: ואפיקו יתיה כל כנשתא למברא למשריתא ורגמו יתיה באבניא

הרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה: אשר המה מלינים את ישראל עלי: את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים ז
המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי: חי אני לשון שבועה אם לא כן אעשה כביכול אני חי: כאשר דברתם שבקשתם
ממני או במדבר הזה לו מתנו: וכל פקודיכם לכל מספרכם כל המונה לכל מספר שאתם נמנין בו כגון לצאת ו
ולבוא לצבא ולתת שקלים כל המנויים לכל אותן מספריות ימותו ואלו הן מבן עשרים שנה להוציא שבטו
שלוי שאין פקודיהם מבן עשרים: והבאתי אתכם כתרגומו לפי שדיבר על הבנים להכניסם לארץ ובניכם לומ׳
ואתם תמותו נופל לשון זה כאן לומ׳ אתם: ארבעים שנה לא מת אחד מהן פחות מבן ששים לכך נגזר ארבע׳
שנה כדי שיהיו אותם שלבני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואעפ״י שקדמה לשלוח
המרגלים לפי שמשעשו העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם וזהו שנ׳ וביום
פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם זו ואף כאן נאמ׳ תשאו את עונותיכם שתי עונות שלעגל ושלתלונה
וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה ולשנכנסו לשנת ששים מתו אותן שלבני עשרים: ונשאתם את
זנותיכם כתרגומו יסבלו את חטאתכם: את תנואתי שהניאותם את לבבכם מאחרי: תנואה לשון הסרה כמו כי הניא
אביה אותה: וישבו וילינו עליו: וכששבו מתור הארץ הרעימו עליו כל העדה בהוצאת דבה אותן האנשים וימותו

כל

גמ׳ית כמא דפקיד יי׳ ית משה ׃ פאכרגוה כאג׳ אלעסכר ורגמוה באלחג׳ארה חתי מאת
כמא אמר אללה מוסי ׃
ויאמר יהוה אל משה לאמר ׃ ואמר
יי׳ למשה למימר ׃ תם כלם ׃ דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם ועשו להם ציצת
על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת ׃ מליל עם בני ישראל
ותימר להון ויעבדון להון כרוספדין על כנפי כסותהון לדריהון ויתנון על כרוספד
כנפא חוטא דתכלתא ׃ מר בני אסר ואל להם אן יצנעו להא דואבה עלי אכנאף
אתואבהם עלי ממר אגיאלהם ויגעלו עלי דואבה אלסנף סלך אסמאנגון ׃ והיה לכם
לציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי
לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם ׃ ויהי לכון לכרוספדין ותחזון יתיה
ותדכרון ית כל פקודיא דיי׳ ותעבדון יתהון ולא תטעון בתר הרהור לבכון ובתר חיזו
עיניכון דאתון טען בתריהון ׃ פיכון דלך לכם דואבה תנט׳רונהא פתד׳כרו גמיע
וצאיא אללה ותעמלוהא ולא תרומו אתבאע קלובכם ועיונכם אלתי אנתם טאגין ר
וראהא ׃ למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם ׃ בדיל דתדכרון
ותעבדון ית כל פקודי ותהון קדישין קדם אלהכון ׃ לכי תד׳כרו דלך דאימא ותעמלו גמיע
וצאיא פתכונו מקדסין לרבכם ׃ אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ
מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם ׃ אנא יי׳ אלהכון דאפיקית יתכון מארעא
דמצרים למהוי לכון לאלה אנא יי׳ אלהכון ׃ אנא אללה רבכם אלדי אכרגתכם מן בלד מצר
לאכון לכם אלאהא אנא אללה רבכם דאים אבדא ׃

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן ׃
ואתפליג קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בר פלת בני ראובן ׃
ותקדם קרח אבן יצהר אבן קהת אבן לוי ודתן ואבירם אבני אליאב ואון אבן פלת בני
ראובן ׃ ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה
קריאי מועד אנשי שם ׃ וקמו לאפי משה וגובריא מבני ישראל מאתן וחמשין ר

רש״י

כל הוצאת דבה לשון חינוך ודברים שמלקיחין לשונם לאדם לדבר בו כמו דובב שפתי ישנים ·
וישנה לטובה וישנה לרעה לכך נא׳ כאן מוציאי דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה ׃ דבה בלע״ז [illegible]
באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונתרבה לשונם עד טבורם ותולעים יוצאין
מלשונם ובאין לתוך טבורם לכך נא׳ במגפה ולא במגפה ׃ לפני יי׳ באותה הראויה להן על פי מדותיו של הקב״ה
שהוא מודד מדה כנגד מדה ׃ ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו ׃ מה ת״ל חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו
חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים ׃ אל ראש ההר היא הדרך העולה לארץ ישראל ׃ והיא לא תצלח
שאתם עושין לא תצלח ׃ כי על כן שבתם כלומר כי זאת תבוא לכם על אשר שבתם וגו׳ ׃ ויעפילו לשון חוזק וכן הנה 12
עופלה אמרים בלעז לשון עזות וכן עופל בת ציון עופל ובחן ׃ ומדרש תנחומא מפרשו לשון אופל הלכו חשכים
שלא ברשות ׃ ויכתום כמו ויכות אותו טחון מכה אחר מכה ׃ עד החרמה שם המקום נקרא ע״ש המאורע ׃ ועשיתם
אשה אין בה צווי אלא כשתבואו שם ויעלה על לבבכם לעשות אשה ליי׳ ׃ לריח ניחוח נחת רוח לפני ׃ לפלא נדר או בנדבה
או שתעשו אשה בשביל חובת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות במועד ׃ והקריב המקריב תקריבו נסכים ומנחה לכל
במדר המנחה של הסמן נבלל בתוכה והיין לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה ׃ לכבש האחד וגו׳ ׃ על כל האמור
למעלה

דבכי כנשתא מערעי זמן אנשין דשמא: פוקפו אמאם מוסי ואנאס מן בני אסל
מאיתין וכמסין אשראף גמאעה דעאה מחצר דוי אסמא: ויקהלו על משה ועל
אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם יהוה ומדוע
תתנשאו על קהל יהוה: ואתכנשו על משה ועל אהרן ואמרו להון סגי לכון ארי
כל כנשתא כולהון קדישין ובינהון שריא שכינתא דיי ומא דין אתון מתרברבין
על קהלא דיי: פתגמעו עלי מוסי והרון וקאלו חסבכמא ריאסה אד גמאעה כלהם
מקדסון ופי כמא בינהם נור אללה ומא בטכמא תתשרפון עלי גוק אללה: וישמע
משה ויפל על פניו: ושמע משה ונפל על אפוהי: פסמע דלך מוסי וקע עלי
וגהה ילתמס אותי: וידבר אל קרח ואל כל עדתו לאמר בקר וידע יהוה את
אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו: ומליל עם
קרח ועם כל כנשתיה למימר בצפרא ויהודע יי ית דכשר ליה וית דקדיש
ויקריב לקדמוהי וית דיתרעי ביה יקריב לשמושיה: וכלם קרח וכל גמועה וקאל
להם גדא ישרף אללה אלדי הו לה ומן אלמקדס פיקרבה אליה ומן יכתארה יקרבה
אליה: זאת עשו קחו לכם מחתות קרח וכל עדתו: דא עבידו סבו לכון מחתיין
קרח וכל כנשתיה: אצנעו כלה כדו מגאמרא קרח וכל גמועה: ותנו בהן אש
ושימו עליהן קטרת לפני יהוה מחר והיה האיש אשר יבחר יהוה הוא הקדוש
רב לכם בני לוי: והבו בהון אישתא ושוו עליהון קטרת בוסמין קדם יי מחר ויהי
גברא דיתרעי יי הוא קדישא סגי לכון בני לוי: ואגעלו פיהא נארא ואלקו עליהא
בכורא בין ידי אללה גדא פאי רגל אכתארה אללה הו אלמקדס חסבכמא דלך יא
בני לוי: ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי: ואמר משה לקרח שמעו
כען בני לוי: תם קאל מוסי לקרח אסמעו דלך יא בני לוי: המעט מכם כי הבדיל
אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת
משכן יהוה ולעמד לפני העדה לשרתם: הזעיר לכון ארי אפריש אלהא דישראל

למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין" או לאיל ואם איל הוא ורבותינו דרשו או לרבות את הפלגס לנסכי
איל" אשה ריח אינו מוסב אלא על המנחה ועל השמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש" או לשה בין שהוא
בכבשים בין שהוא בעזים כבש ושה קרויים בתוך שנתם" איל בן שלשה עשר חדש ויום אחד" כמספר אשר תעשו
כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם" כמספרם של בהמות מספרם של נסכים"
ככם כגר כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית כגן יי כארץ מצרים כן ארץ מצרים כמוני כמוך כעמי כעמיך"
בבואכם אל הארץ משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכולם נא' כי תבוא כי תבואו לפיכך כולן לשודות זו שנו
וכיון שכתוב לך באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה וישיבה אף כולן כן אבל זו נא' בה בבואכם משנכנסו בה
ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה" ראשית עריסותיכם כלומר כשתלושו כדי עיסתכם שאתם רגילין ללוש במדבר
וכמה היא ויהי בעומר עומר לגולגלת תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלה חלה
אחת תרימו תרומה לשם יי" חלה טורטייל בלעז" כתרומת גורן שלא נא' בה שיעור ולא כתרומת מעשר שנ'
בה מעשר שיעור אבל חכמים נתנו שיעור לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים
ושמונה" מראשית עריסותיכם למה נא' לפי שנ' ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שבעריסות ת"ל

מראשית

יתבון מכנשתא דישראל לקרבא יתכון לקדמוהי למפלח ית פלחן משכנא דיי ולמקם
קדם כנשתא לשמשותהון ׃ אקליל ענדכם אן אפרזכם אללה מן גמאעתהם ויקרבכם
אליה לתכדמו מסכנה ותקפו בין ידי אלגמאעה תכדמוהם ׃ ויקרב אתך ואת כל אחיך
בני לוי אתך ובקשתם גם כהנה ׃ וקריב יתך וית כל אחך בני לוי עמך ובען אתון תבען
כהונתא רבתא ׃ פקראך קרבך וסאיר אכותך בני לוי מעך חתי טלבתם אלאמאמה
איצא ׃ לכן אתה וכל עדתך הנעדים על יהוה ואהרן מה הוא כי תלונו עליו ׃ בכין תלינו ק׳
אנת וכל כנשתך דאזדמנתון על יי ואהרן מא הוא ארי אתרעמתון עלוהי ׃ ולדלך
אנת וכל גמאעתך אלמגתמעין עלי אללה והרון מן הו חתי תתדמרון עליה ׃ וישלח
משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב ויאמרו לא נעלה ׃ ושלח משה למקרי
לדתן ולאבירם בני אליאב ואמרו לא ניסק ׃ תם בעת מוסי ידעא דתן ואבירם אבני
אליאב פקאלא לא נציר אליך ׃ המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו
במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר ׃ הזעירא ארי אסיקתנא מארע עבדא
חלב ודבש לקטלותנא במדברא ארי אתרברבת עלנא אף אתרברבא ׃ אקליל מא
אצעדתנא מן בלד יפיץ אללבן ואלעסל לתקתלנא פי אלבר חתי תתרווס עלינא איצ׳
תרווסא ׃ אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה וכרם
העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה ׃ אף לא לארע עבדא חלב ודבש ד
אעילתנא ויהבת לנא אחסנת חקלין וכרמין העיני גובריא האנון תשלח לעורא
לא ניסק ׃ ואיצא לם תדכלנא אלי בלד יפיץ לבנא ועסלא ולא אעטיתנא נחלה
ציעה או כרם פלו תהרדת אולאיך אלקום בקלע עיונהם לם נציר אליך ׃ ויחר
למשה מאד ויאמר אל יהוה אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי
ולא הרעתי את אחד מהם ׃ ותקיף למשה לחדא ואמר קדם יי לא תקביל ברעוא
קורבנהון לא חמרא דחד מנהון שחרית ולא אבאישית ית חד מנהון ׃ פאשתד
דלך עלי מוסי גדא פקאל אללהם לא תקבל בכורהם ודלך אני לם אסכר
לאחד הם חמארא פצלא עלי אני לם אסי אלי אחדהם ׃ ויאמר משה אל קרח

מראשית עריסותיכם ולא כולה ... תתנו ליי תרומה לפי שלא שמענו שיעור חלה נא׳ תתנו שיהא אותה
בה כדי נתינה ... וכי תשגו ולא תעשו עכו״ם היתה בכלל כל המצות שהצבור מביאין עליה פר והרי הכתוב
מוציאה כאן מכללה לדון בפר לעולה ושעיר לחטאת ... וכי תשגו בע״ז הכתוב מדבר או אינו אלא באחת
מכל המצות ת״ל את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול
ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו זו ע״ז ... אשר דבר
יי אל משה אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענום אחת דבר אלהים שתים זו שמענו ... את כל אשר
צוה יי וגו׳ מגיד שכל המודה בע״ז ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנבאו הנביאים שנ׳ למן היום
אשר צוה יי והלאה ... אם מעיני העדה נעשתה לשגגה אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג
שטעו והורו על אחת מן העבירות שהיא מותרת לעבוד ע״ז בכך ... לחטת חסר אלף שאינה כשאר חטאות
שכל חטאות שבתורה כשבאות עם העולה החטאות קודמות לעולה שנ׳ ואת השני יעשה עולה וזו עולה

86

אתה וכל עדתך היו לפני יהוה אתה והם ואהרן מחר ׃ ואמר משה לקרח את וכל כנשתך
הוו זמינין לקדם יי׳ את ואנון ואהרן מחר ׃ תם קאל מוסי לקרח את וגמיע עשירתך
אנת וגמועך אחצ׳רו בין ידי אללה מע הרון גדא ׃ וקחו איש מחתתו ונתתם
עליהם קטרת והקרבתם לפני יהוה איש מחתתו חמשים ומאתים מחתת
ואתה ואהרן איש מחתתו ׃ וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהון קטרת בוסמין
ותקרבון קדם יי׳ גבר מחתיתיה מאתן וחמשין מחתין ואת ואהרן גבר מחתיתיה ׃
וליאכ׳ד כל ואחד מג׳מרה ואלקו עליהא בכ׳ורא וקדמוהא בין ידי אללה מאתין וכ׳מסין
מג׳מרה אנת והרון כל רגל מג׳מרתה ׃ ויקחו איש מחתתו ויתנו עליהם אש
וישימו עליהם קטרת ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן ׃ ונסיבו גבר
מחתיתיה ויהבו עליהון אישתא ושויאו עליהון קטורת בוסמין וקמו בתרע
משכן זמנא ומשה ואהרן ׃ פאכ׳ד׳ כל רגל מג׳מרתה וגעלו פיהא נארא ותלקו
עליהא בכ׳ורא ווקפו עלי באב קבא אלמחצ׳ר ומוסי והרון ׃ ויקהל עליהם
קרח את כל העדה אל פתח אהל מועד וירא כבוד יהוה אל כל העדה ׃
ואכניש עליהון קרח ית כל כנשתא לתרע משכן זמנא ואתגלי יקרא דיי׳ לכל
כ כנשתא ׃ וגמע עליהם קרח אלי באב קבא אלמחצ׳ר פט׳הר נור אללה לג׳מיעהם ׃
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר ׃
ומליל יי׳ עם משה ועם אהרן למימר ׃ פכלם אללה מוסי והרון תכלימא ׃ הבדלו
מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ׃ אתפרשו מגו כנשתא הדא ואשיצי
יתהון כשעא ׃ אן אנפרדוא מן בין הדה אלגמאעה אפניתהם כטרפה ׃ ויפלו על
פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחות לכל בשר האיש אחד יחטא ועל כל העדה
תקצף ׃ ונפלו על אפיהון ואמרו אלה רוחיא לכל בסרא הגברא חד יחוב ועל כל
כנשתא יהי רוגזא ׃ פוקעא עלי וגוההמא וקאלא יא טאיק יא אללה ארואח כל בשר
ארג׳ל ואחד יכ׳טי ועלי סאיר אלגמאעה תסכ׳ט ׃ וידבר יהוה
אל משה לאמר ׃ ומליל יי׳ עם משה למימר ׃ דבר אל העדה לאמר העלו

קודמת לחטאת ׃ והביאו את קרבנם לפני יי׳ זה האמור בפרשה הזא׳ פר העולה שנ׳ אשה ליי׳ ׃ וחטאתם זה השעיר תחטא בשגגה בע״ז עז בת שנתה שאר עבירות יחיד מביא כשבה או שעירה וכאן קבע לה שעירה ׃ ביד רמה מזיד ׃ מגדף מחרף כמו והיתה חרפה וגדופה אשר גדפו נערי מלך אשור ׃ ועוד דרשו רבותינו מכאן למברך את יי׳ שהוא בכרת ׃ דבר יי׳ אזהרת ע״ז מפי הגבורה והשאר מפי משה עונה בה בזמן שעונה בה שלא עשה תשובה ׃ ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש בגנותן שלישראל דיבר הכתוב שלא שמרו אלא שבת ראשונה ובשניה בא זה וחללה ׃ המוצאים אותו מקושש עדים שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמצאוהו והתרו בו ׃ כי לא פורש מה יעשה לו באיזו מיתה ימות אבל יודעין היו שהמחלל שבת במיתה ׃ ויוציאו אותו מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין ׃ רגום פע״נט בלעז וכן הלוך אל״נט וכן זכור ושמור ׃ ועשו להם ציצית על שם הפתילים התלויין בה כמו ויקחני בציצית ראשי ׃ ד״א ציצית על שם וראיתם אותו כמו מציץ מן החרכים ׃ תכלת צבע ירוק שלה לשון וזכרתם את כל מצות יי׳ שמנין גימטריא של ציצית

מסביב למשכן קרח דתן ואבירם: מליל עם כנשתא למימר אסתלקו מסחור סחור
למשכנא דקרח דתן ואבירם: מר לגמאעה וקל להם ארתפעו ען הואי מסכן
קרח דתן ואבירם: ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריו זקני ישראל:
וקם משה ואזל לות דתן ואבירם ואזלו בתרוהי סבי ישראל: פקאם מוסי ומצא
דתן ואבירם ומצו מעה שיוך בני אסר: וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל
אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם:
ומליל עם כנשתא למימר זורו כען מעלוי משכנא גוברייא חייביא האלין ולא
תקרבון בכל דילהון דלמא תלקון בכל חוביהון: פכלם לגמאעה וקל להם אעתזלו
ען אכביה הולאי אקום לצאלמין ולא תדנו בשי מן מא הו להם כילא תנסאפו בגמיע
כטאיהם: ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירם מסביב ודתן ואבירם יצאו נצבים
פתח אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם: ואסתלקו מעלוי משכנא דקרח דתן
ואבירם מסחור סחור ודתן ואבירם נפקו קיימין בתרע משכניהון ונשיהון ובניהון
וטפלהון: פארתפעו ען הולאי מסכן קרח דתן ואבירם והמא איצא כדא פאנתצבא
עלי באב כיאמהמא תסאהם ובניהם ואטפאלהם לירו מא יכון: ויאמר משה בזאת
תדעון כי יהוה שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי: ואמר משה
בדא תדעון ארי יי שלחני למעבד ית כל עובדיא האלין ארי לא מרעותי: קאל מוסי
בהדה אלדלה תעלמון אן אללה בעת בי לאעמל גמיע הדה לאעמאל וליס מן תלקא
נפסי: אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא יהוה
שלחני: אם כמותא דכל אנשא ימותון אלין וסערא דכל אנשא יסתער עליהון לא
יי שלחני: אן מאת הולאי אקום כמות כל אנאס וטולבו במטאלבתכם פלים אללה
בעת בי: ואם בריאה יברא יהוה ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר
להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את יהוה: ואם בריאה
יברא יי ותפתח ארעא ית פומהא ותבלע יתהון וית כל דילהון ויחתון כד חיין לשאול
ותדעון ארי ארגיזו גובריא האלין קדם יי: ואן כלק אללה כלקא אן תפתח אלארץ פאהא

שש מאות ושמונה חוטין וחמשה קשרים הרי תרי"ג · ולא תתורו אחרי לבבכם · כמו נתנבלעהם
מתור הארץ הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות העין רואה והלב חומד והגוף
עושה את העבירה·· אני יי נאמן לשלם שכר·· אלהיכם נאמן ליפרע·· אשר הוצאתי אתכם על מנת כן פדיתי
אתכם שתקבלו עליכם את גזירותי·· אני יי אלהיכם עוד למה נא' שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא
שנעשה ונטול שכר לא עושין ולא נוטלין שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומ' אם לא ביד חזקה ובחמה
שפוכה אמלוך עליכם·· ד"א למה נא' יציאת מצרים אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה שלבכור לשאינה של
בכור אני הוא עתיד להבחין וליפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא·· ומיסודו של ר' משה הדרשן
העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ע"ז לומ' שהמחלל שבת כעובד ע"ז שאף היא שקולה ככל המצות
וכן הוא אומ' בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם·· ואף פרשת
ציצית לכך נסמכה לזו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנ' ועשיתם את כל מצותי·· על כנפי בגדיהם
כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות שלגאולה

פתבתלעהם וגמיע מאהם פינזלון אחיא אלי אלתרא עלמתם אן הלואי אלקום קד עצו אללה:
ויהי ככלתו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם: והוה כד שיצי
למללא ית כל פתגמיא האלין ואתבזעת ארעא דתחותיהון: פכאן ענד פראגה מן קול
הדי אלכלאם אנשקת אלארץ אלתי תחתהם: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת בתיהם
ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש: ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון
וית אנש בתיהון וית כל אנשא דלקרח וית כל קנינא: פפתחת אלארץ פאהא
פאבתלעתהם וביותהם וכל אנסאן לקרח וגמיע אלמאל: וירדו הם וכל אשר להם
חיים שאלה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: ונחתו אינון וכל דילהון כד
חיין לשאול וחפת עליהון ארעא ואבדו מגו קהלא: פנזלוהם וגמיע מאהם אחיא
אלי אלתרא ותטבקת עליהם אלארץ ובאדו מן בין אלגוק: וכל ישראל אשר סביבתיהם
נסו לקלם כי אמרו פן תבלענו הארץ: וכל ישראל דבסחרניהון ערקו לקלהון
ארי אמרו דלמא תבלעננא ארעא: וגמיע אלאסבאט אלדין הולהם הרבו מן שדה
אצואתהם קאלו כילא תבתלענא אלארץ: ואש יצאה מאת יהוה ותאכל את
החמשים ומאתים איש מקריבי הקטרת: ואשתא נפקת מן קדם יי ואכלת ית
מאתן וחמשין גוברא מקרבי קטרת בוסמיא: ונאר כרגת מן ענד אללה פאחרקת
אלמאיתין ואלכמסין אלרגל מקרבי אלבכור:
וידבר יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר: אמר אל אלעזר בן
אהרן הכהן וירם את המחתת מבין השרפה ואת האש זרה הלאה כי קדשו: אימר
לאלעזר בר אהרן כהנא ויפריש ית מחתיתא מבין יקידיא וית אישתא ירחיק להלאה
ארי אתקדשא: מר אלעזר אבן הרון אלאמאם באן ירפע אלמגאמר מן בין ידי אלמחרקין
וידרי אלנאר הנאך לאנהא קד תקדסת: את מחתות החטאים האלה בנפשתם ועשו
אתם רקעי פחים צפוי למזבח כי הקריבם לפני יהוה ויקדשו ויהיו לאות לבני
ישראל: ית מחתית חייביא האלין דאתחייבו בנפשתהון ויעבדון יתהון רדידין טסין
חופאה למדבחא ארי קריבונין קדם יי ואתקדשא ויהוין לאת לבני ישראל: פאמא

שנ׳ במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי ״ פתיל תכלת על שם שיכול בכורות תרגום שכול תכלא
ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטין שבה כנגד שמונה
ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים ״ סליק פ׳ שלח לך בס״ד

ויקח קרח פרשה זו יפה נדרשת במדרש ר׳ תנחומא ״ ויקח קרח לקח את עצמו לצד אחר להיות נחלק
מתוך העדה לערער על הכהונה וזהו שתרגם אנקלוס ואתפליג נחלק משאר העדה להחזיק
במחלוקת וכן מה יקחך לבך לוקח אותך להפליאך משאר בני אדם ״ ד״א ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהן
בדברים כמו שנ׳ קח את אהרן קחו עמכם דברים ״ בן יצהר בן קהת בן לוי ״ ולא הזכיר בן יעקב לפי שביקש
רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנ׳ בקהלם אל תחד כבודי ״ והיכן נזכר שמו על קרח בהתייחסם
על הדוכן בדברי הימים שנ׳ בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל ״ ודתן ואבירם בשביל שבט
ראובן שרוי בחנייתו תימנה שכן לקהת ובניו החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע
ואוי לשכינו ״ ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עזיאל שמינהו משה נשיא על

מזאמר אלמכ'טין עלי נפוסהם פיצנעוהא צפאיחא רקאקא גשאא עלי אלמד'בח
פאנהא למא קרמוהא בין ידי אללה קד תקדסת ותציר עלאמה לבני אסר׃ וַיִּקַּח אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן אֵת מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשְּׂרֻפִים וַיְרַקְּעוּם צִפּוּי לַמִּזְבֵּחַ׃ ונסיב אלעזר
כַּהֲנָא יָת מַחְתְּיָת נְחָשָׁא דְקָרִיבוּ יְקִידַיָּא וְרַדְּדִינוּן חוּפָאָה לְמַדְבְּחָא׃ פאכ'ד אלעזר אל
אמאם אלמג'אמר אלנחאס אלתי קדמוהא אלמחרקין פאחרקוהא צפאיחא גשאא לאלמד'בח׃
זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא
לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה
לוֹ׃ דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלָא יִקְרַב גְּבַר חִילוֹנַי דְּלָא מִזַּרְעָא דְאַהֲרֹן הוּא
לְאַסָּקָא קְטֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָם יְיָ וְלָא יְהֵי כְקֹרַח וּכְכִנְשְׁתֵּיהּ כְּמָא דְמַלֵּיל יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה
לֵיהּ׃ ד'כרא לבני אסר' לכי לא יתקדם רג'ל אג'נבי מן ליס הו מן נסל הרון אלאמאם
ליבכ'ר בכ'ורא בין ידי אללה ולא יכון כקרח וג'מאעתה כמא נהל אללה עלי יד מוסי פיה׃
וַיִּלֹּנוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמָּחֳרָת עַל מֹשֶׁה וְעַל
אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הֲמִתֶּם אֶת עַם יְהוָה׃ וְאִתְרַעֲמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא
דְבַתְרוֹהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמֵימַר אַתּוּן גְּרַמְתּוּן דְּמִית עַמָּא דַיְיָ׃ פתד'מר ג'מאעה
בני אסר' מן גד עלי מוסי והרון קאילין אנתמא קתלתמא מן אמה אללה׃
וַיְהִי בְּהִקָּהֵל הָעֵדָה עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיִּפְנוּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִנֵּה כִסָּהוּ הֶעָנָן ו
וַיֵּרָא כְּבוֹד יְהוָה׃ וַהֲוָה בְּאִתְכַּנָּשׁוּת כְּנִשְׁתָּא עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וְאִתְפְּנִיאוּ לְמַשְׁכַּן
זִמְנָא וְהָא חַפְיֵהּ עֲנָנָא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַיְיָ׃ פלמא תג'ועו עליהמא ואלתפתו אלי קבא אל
מחצ'ר פאד'י ענור אללה קד ט'הר פי אלגמאם׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׃
וַאֲתָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לִקְדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ פתקדם מוסי והרון בין ידי קבא אלמחצ'ר׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
הֵרֹמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם׃ אִתְפְּרַשׁוּ מִגּוֹ
כְּנִשְׁתָּא הָדָא וַאֲשֵׁיצֵי יָתְהוֹן כְּשָׁעָה וּנְפַלוּ עַל אַפֵּיהוֹן׃ אן ארתפעתם מן בין
הד'ה אלג'מאעה אפניתהם כטרפה פוקעא עלי וג'והמא׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן

בני קהת על פי הדבר׳ אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנ׳ ובני קהת וגו׳ עמרם הבכור נטלו שני בניו קח
גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השנייה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מינה
נשיא את בן אחיו שהוא קטן מכולן הריני חולק עליו ומבטל את דבריו מה עשה עמד וכינס חמשים ומאתים
ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו שנ׳ נשיאי עדה קריאי
מועד והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית
שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה אמ׳ להן חייבת התחילו משחקין עליו אפשר טלית של מין אחר חוט
אחד שלתכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה ״ בני ראובן׳ דתן ואבירם ואון בן פלת״ רב
לכם הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה״ כולם קדושים כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה״ ומדוע
תתנשאו אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברור לאחיך כהונה לא אתם שמעתם לבדכם בסיני אנכי ה׳ אלהיך את
כל העדה שמעו״ ויפול על פניו׳ מפני המחלוקת שכבר זה היה בידם סרחון רביעי חטאו בעגל ויחל משה
במתאוננים ויתפלל משה׳ במרגלים ויאמר משה ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו משל לבן
מלך שסרח על אביו ופייס עליו אוהבו פעם ושתים ושלוש כשסרח בביעית נתרשלו ידי האוהב ההוא אמ׳ עד מתי

אטריה

קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה
וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני יהוה החל הנגף ׃ ויאמר משה אל אהרן ׃ סב ית
מחתיתא והב עלה אשתא מעלוי מדבחא ושוי קטרת בוסמין ואוביל בפריע
לכנשתא וכפר עליהון ארי נפק רוגזא מן קדם יי שרי מותנא ׃ קאל מוסי להרון כד' אלמגמ'
רה ואגעל עליהא נארא מן פוק אלמדבח ואלק בכורא ואדהב בה מסרעא אלי אלגמעה
ואסתגפר ענהם פאן אלסכט קד כרג מן ענד אללה וקד בדא בהם אלצראם ׃ ויקח אהרן
כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר
על העם ׃ ונסיב אהרן כמא דמליל משה ורהט לגו קהלא והא שרי מותנא בעמא ׃
ויהב ית קטרת בסמיא וכפר על עמא ׃ פאכד' דלך הרון כמא קאל לה מוסי וחאצ'ר אלי
וסט אלגמאעה פאדא אלובא קד אבתדא בהם פבכר אלבכור ואסתגפר ענהם ׃ ויעמד
בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה ׃ וקם בין מיתיא ובין חייא ואתכלי מותנא ׃ פוקף
בין אלמותא ואלאחיא וארתפע אלובא ׃ ויהיו המתים במגפה ארבעה עשר אלף ושבע
מאות מלבד המתים על דבר קרח ׃ והוו דמיתו במותנא ארבעת עסר אלפין ושבע
מאה בר מדמיתו על פלוגתא דקרח ׃ פכאן עדד מן מאת בדלך אלובא ארבעה עשר
אלפא וסבע מאיה סוי מן מאת בסבב קרח ׃ וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד
והמגפה נעצרה ׃ ותב אהרן לות משה לתרע משכן זמנא ומותנא אתכלי ׃ ורגע
הרון אלי מוסי אלי באב כבא אלמחצ'ר וקד אנחבס אלובא ׃ וידבר ה
יהוה אל משה לאמר ׃ ומליל יי עם משה למימר ׃ דבר אל בני ישראל וקח מאתם
מטה מטה לבית אב מאת כל נשיאהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את
שמו תכתב על מטהו ׃ מליל עם בני ישראל וסב מנהון חוטרא חוטרא לבית אבא
מן כל רברבניהון לבית אבהתהון תרי עסר חוטרין גבר ית שמיה תכתוב על חוטריה ׃
כלם מגאסר וכ'ד' מנהם עצא מן כל בית מן אשראפהם לבית אבאיהם אתני עשר
עצא אכתב אסם כל רגל עלי עצאה ׃ ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי כי מטה אחד
לראש בית אבותם ׃ וית שמא דאהרן תכתוב על חוטרא דלוי ארי חוטרא חד לריש בית
אבהתהון

אטריח על המלך שמא לא יקבל מהני ׃ בקר ויודע יי׳ עתה עת שכרות הוא לנו ואין נכון להראות
לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהן ׃ בקר ויודע יי׳ את אשר לו לעבודת לויה ׃ ואת הקדוש לכהונה ׃
והקריב אותם אליו תנחומא ׃ והתרגום מוכיח כן ויקריב לקדמוהי יקריב לשמושיה ׃ ומדרשו בקר אמר להם
משה גבולות חלק הקב״ה בעולמו יכולין אתם להפוך בקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנ׳ ויהי ערב ויהי בקר
ויבדל כך ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים וגו׳ זאת עשו קחו לכם מחתות ׃ מה ראה לומ׳ להם כך אמ׳ להם
בדרכי הגוים יש נמוסין הרבה וכומרים הרבה וכולם מתקבצים בבית אחד אנו אין לנו אלא יי׳ אחד ארון אחד
ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואתם מאתים וחמשים איש מבקשין כהונה גדולה אף אני רוצה ב
בכך הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתן בתוכה שבו נשרפו נדב
ואביהוא לכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר יי׳ הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי
שיבחר הוא הקדוש אלא אמ׳ משה להם הריני אומ׳ לכם ׃ שלא תתחייבו מי שיבחר בו יצא חי וכלכם אובדים ׃

ואסם הרון אכתב עלי עצא לוי לאנך אנמא תאכד עצא ואחדה לגמלה ביות
אבאיהם׃ והנחתם באהל מועד לפני העדות אשר אועד לכם שמה׃ ותצנעינון
במשכן זמנא קדם סהדותא דאזמין מימרי לכון תמן׃ ותצעהא פי כבא אלמחצר בין
ידי אלשהאדה אלתי אחצרך הנאך׃ והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשכתי מעלי
את תלנות בני ישראל אשר הם מלינם עליכם׃ ויהי גוברא דאתרעי ביה חוטריה
ינעי ואניח מן קדמי ית תרעמת בני ישראל דאנון מתרעמין עליכון׃ פאלרגל אלדי אכתארה
תפרע עצאה ואהדי ען תדמר בני אסראיל אלדין הם מתדמרין עליכם׃ וידבר משה אל
בני ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה לנשיא אחד לבית אבתם
שנים עשר מטות ומטה אהרן בתוך מטותם׃ ומליל משה עם בני ישראל ויהבו ליה כל
רברבניהון חוטרא לרבא חד חוטרא לרבא חד לבית אבהתהון תרי עסר חוטרין
וחוטרא דאהרן בגו חוטריהון׃ פכלם מוסי בני אסראיל ודפע אליה כל אשראפהם עצא מן
כל שריף לבית אבאיהם יב עצא ועצא הרון פי מא בינהם׃ וינח משה את המטת לפני
יהוה באהל העדת׃ ואצנע משה ית חוטריא קדם יי במשכנא דסהדותא׃ פוצעהא מוסי
בין ידי אללה פי כבא אלשהאדה׃ ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח
מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים׃ והוה ביומא דבתרוהי
ועל משה למשכנא דסהדותא והא כשא וכפית חוטרא דאהרן לבית לוי ואפיק לבלבין
ואניץ נץ וכפית שגדין׃ פלמא כאן מן גד דכל מוסי אלי כבא אלשהאדה פאדי קד פרעת
עצא הרון אלתי הי לבית לוי ואכרגת פרועא ונורת נוארא ועקדת לוזא׃ ויצא משה
את כל המטת מלפני יהוה אל כל בני ישראל ויראו ויקחו איש מטהו׃ ואפיק משה
ית כל חוטריא מן קדם יי לות כל בני ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר חוטריה׃ תם אכרג
מוסי גמיע אלעצי מן בין ידי אללה אלי גמיע בני אסראיל פנטר כל רגל עצאה פאכדהא׃
ויאמר יהוה אל משה השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת
לאות לבני מרי ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו׃ ואמר יי למשה אתיב ית חוטרא דאהרן
קדם סהדותא למטרא לאת לעמא סרבנא ויסופן תורעמתהון מן קדמי ולא ימותון׃
תם קאל אללה למוסי רד עצא הרון בין ידי אלשהאדה חפט עלאמה לדוי אלכלף מינא

רב לכם בני לוי׃ דבר גדול אמרתי לכם ולא טפשים היו שכך התרה בהם וקבלו עליהם ליקרב זה תדמר
חטאו על נפשותם שנ׳ את מחתות החטאים האלה בנפשותם׳ וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו
ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמ׳ בשבילו אני נמלט וארבע ועשרים
משמרות עומדות לבני בניו כולן מתנבאים ברוח הקדש שנ׳ כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה
הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולן אובדים
ואחד נמלט אשר יבחר יי הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה׳
תנחומא׳׳ מחתות כלים שחותין בהן גחלים ויש להן בית יד׳׳ רב לכם דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק
על הקב״ה׳ ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי׳ התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף
אמ׳ עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו גם הם כולם התחיל לדבר בהם שמעו נא בני לוי׳׳
ולעמוד לפני העדה לשיר על הדוכן׳׳ ויקרב אותך לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישרא׳׳ לכן
בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על יי׳ יען כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו היא
המחלוקת

תרמרהם עליי ולא יהלכון ׃ ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו כן עשה ׃ ועבד משה כמא
[illegible] דפקיד יי יתיה כין עבד ׃ פצנע מוסי כמ׳ אמרה אלה מן ראך ׃
ויאמרו בני ישראל אל משה לאמר הן גוענו אבדנו כלנו אבדנו ׃
ואמרו בני ישראל למשה למימר הא מננא קטילת חרבא הא מננא בלעת ארעא הא
מננא מיתו במותנא ׃ הם קטלו בני אסר׳ למוסי הוד׳ קד הופי׳ מנא וכאד מנא פכלנא הלכן ׃
כל הקרב הקרב אל משכן יהוה ימות האם תמנו לגוע ׃ כל דקריב מקרב למשכנא דיי
מאיתהא אנחנא סייפין למימת ׃ ואד׳ כאן כל מן תקרב לי מסכן אלה יהלך פהא נחן פאנין
מתופון ׃ ויאמר יהוה אל אהרן אתה ובניך ובית אביך אתך תשאו את עון
המקדש ואתה ובניך אתך תשאו את עון כהנתכם ׃ ואמר יי לאהרן ובנך ובית אבך
עמך תקבלון על חובי מקדשא ואת ובנך עמך תקבלון על חובי כהנתכון ׃ פקט אלה להרון
אנת ובנוך ואל אביך מעך תחמלון הדר אלמקדס ואנת ובנוך מעך תחמלון הדר אמאמתכם ׃
וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך הקרב אתך וילוו עליך וישרתוך ואתה ובניך אתך
לפני אהל העדת ׃ ואף ית אחך שבטא דלוי שבטא דאבוך קריב לותך ויתוספון עלך
וישמשנך ואת ובנך עמך קדם משכנא דסהדותא ׃ ואיצא אכותך סבט לוי סבט אביך
קדמהם אליך פינצאפו אליך ויכדמונך ואנת ובנוך מעך מקבלין ידי כבא אלשהאדה ׃ ושמרו
משמרתך ומשמרת כל האהל אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו ולא ימתו גם
הם גם אתם ׃ ויטרון מטרתך ומטרת כל משכנא ברם למני קודשא ולמדבחא לא
יקרבון ולא ימותון אף אנון אף אתון ׃ ויחפצו מא תתחפצונה הם וחפצ׳ גמיע אלמסכן
לכן אלי אניה אלקדס ואלי אלמדבח לא יתקדמון ולא יהלכון אנתם והם אגמעין ׃ ונלוו עליך
ושמרו את משמרת אהל מועד לכל עבדת האהל וזר לא יקרב אליכם ׃ ויתוספון
עלך ויטרון ית מטרת משכן זמנא לכל פלחן משכנא וחילוני לא יקרב לותכון ׃ והם
אמתנאפין אליך ויחפצו חפצ׳ כבא אלמחצר וגמיע כדמתה ואלגנבי לא יתקדם אליכם ׃ ר
ושמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח ולא יהיה עוד קצף על בני
ישראל ׃ ותטרון ית מטרת קודשא וית מטרת מדבחא ולא יהי עוד רוגזא על בני
ישראל ׃ ותחפצון חפצ׳ אלקדס וחפצ׳ אלמדבח ולא יכון זיאדה סכט עלי בני אסר׳ ׃ ואני
הנה לקחתי את אחיכם הלוים מתוך בני ישראל לכם מתנה נתנים ליהוה לעבד

מחלוקת הנה ׃ וישלח משה מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם כדי להשלימם
בדברי שלום ׃ לא נעלה פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה ׃ ותתן לנו קורא מוסב על לשון לא נעלה
כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם ואמרת לנו אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ טובה
וגו׳ משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שאמרת
לנו במדבר הזה יפלו פגריכם ׃ העיני האנשים ההם תנקר אפילו אתה שולח לנקר את עינינו
אם לא נעלה איך לא נעלה ׃ האנשים ההם כאדם התולה קללתו בחבירו ׃ אל תפן אל מנחתם לפי פשוטו
הקטורת שהן מקריבין לפניך מחר אל תפן אליה והמדרש אומ׳ יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור
אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו ׃ לא חמור אחד מהם נשאתי לא חמורו של אחד מהם
נטלתי עמדי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו מ
החמור משלכם לא נטלתי אלא משלי שחרית לשון ארמי הוא כך נקראת אנגריא שלמלך שחוור ׃ והם עדתך
והקרבתם איש מחתתו ׃ אותם החמשים ומאתים איש שבכם ׃ ויקהל עליהם קרח בדברי ליצנות כל הלילה ההוא
הלך

את עבדת אהל מועד׃ ואנא הא קריבית ית אחוכון ליואי מגו בני ישראל לכון מתנא
יהיבין קדם יי למפלח ית פולחן משכן זמנא׃ ואני אנמא אכדת אכותכם אללואניין
מן בני אסר ועטיתהם הבה לכם ליכדמו כדמה כבא אלמחצר׃ ואתה ובניך אתך
תשמרו את כהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן
את כהנתכם והזר הקרב יומת׃ ואת ובנך עמך תטרון ית כהנתכון לכל פתגם מדבחא
ולמגיו לפרכתא ותפלחון פולחן מתנא אתין ית כהנתכון וחילוני דיקרב יתקטיל׃
ואנת ובניך מעך תחפצו אמאמתכם לגמיע אמור אלמדבח ודאכל אלסגף ותכדמוה
פקד געלת כדמתכם ואי אגנבי תקדם אליהא פליקתל׃ וידבר
יהוה אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי לכל קדשי בני ישראל
לך נתתים למשחה ולבניך לחק עולם׃ ומליל יי עם אהרן ואנא הא יהבית לך ית
מטרת אפרשותי לכל קדשיא דבני ישראל לך יהבתינון לרבו ולבנך לקים עלם׃ הם
כלם אלה הרון פקאל אני קד אעטיתך חפט רפאיעי מן גמיע אקדאס בני אסר אעטיתהא
לך מסחא ולבניך רסם דהר׃ זה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש כל קרבנם לכל
מנחתם ולכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך׃ דין
יהי לך מקודש קודשיא מן אישתא כל קרבנהון לכל מנחתהון ולכל חטאתהון
ולכל אשמיהון דיתיבין קדמי קודש קודשין דילך הוא ולבנך׃ הדי יכון לך מן כואץ
אלאקדאס מן בער אלמחרק מן גמיע קראבינהם ובדהם ודכותהם וקרבאנאתהם אלדי
יאתוני בה מן כואץ אלאקדאס לך ולבניך׃ בקדש הקדשים תאכלנו כל זכר יאכל אתו קדש
יהיה לך׃ בקודש קודשיא תיכלניה כל דכורא ייכול יתיה קודשא יהי לך׃ ובכאץ אלטהר
תאכלה כל דכר יאכל מנה כדאך יכון לך קדסא׃ וזה לך תרומת מתנם לכל תנופת בני
ישראל לך נתתים ולבניך ולבנתיך אתך לחק עולם כל טהור בביתך יאכל אתו׃ ודין לך
אפרשות מתנתהון לכל ארמות בני ישראל לך יהבתינון ולבנך ולבנתך עמך לקים
עלם כל דידכי בביתך ייכול יתיה׃ והדי לך רפאיע עטאיאהם מן גמיע מחרכאת בני
אסר לך אעטיתהא לך ולבניך ובנאתך מעך רסם דהר וכל טאהר פי מנזלך יאכלהא׃
כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו ליהוה לך נתתים׃ כל טוב משח
וכל טוב חמר ועיבור רישיהון דיתנון קדם יי לך יהבתינון׃ וגמיע אגוד דהנהן ועציר ושעיר
אואילהא אלתי יגעלונהא ללה קד געלתהא לך׃ בכורי כל אשר בארצם אשר יביאו ליהוה

הלך אצל השבטים ופיתה אותם כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשביל כולכם
אז באין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנתפתו כולם ״ וירא כבוד יי׳ בא בעמוד ענן ״ אל אלהי
הרוחות יודע המחשבות אין מדתך כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שסרחה מקצת מדינה עליו אינו יודע מי החוטא
לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך גלויות כל מחשבות ויודע אתה מי החוטא ״ האיש האחד הוא
החוטא ואתה על כל העדה תקצוף אמר הקב״ה יפה אמרתם אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא ״ העלו מסביב
משכנות משכן קרח ״ ויקם משה כסבור שישאו לו פנים ולא עשו ״ יצאו נצבים בקומה זקופה לחרף ולגדף כמו
ויתיצב ארבעים יום דגלית ״ ונשיהם ובניהם וטפם בוא וראה כמה קשה היא המחלוקת שהרי בית דין שלמטה
אין עונשין עד שיביא שתי שערות ובית דין שלמעלה עד עשרים שנה וכאן אבדו אף יונקי שדיים ״ לעשות את כל
המעשים האלה שעשיתי על פי הדבור לתת לאהרן הכהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואליצפן נשיא הקהתי ״ לא יי׳ שלחני
לא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא חולק עלי ״ ואם בריאה יברא יי׳ להמית אותם במיתה שלא מת בה
אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאצו הם ואני מפי הגבורה אמרתי
רבותינו פירשו אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יברא יי׳ ״ נסו לקולם נסו בשביל הקול היוצא

לך יהיה כל טהור בביתך יאכלנו: בכורי כל דבארעהון דייתון קדם יי דילך יהי כל דידכי
בביתך יכלוניה: ובכור כל מא פי ריאצהם אלדין יאתון בה ללה יכון לך וכל טאהר
פי מנזלך יאכלה: כל חרם בישראל לך יהיה: כל חרמא בישראל דילך יהי: וכל צואף
פי אלאסר יכון לך: כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליהוה באדם ובבהמה יהיה לך
אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה: כל פתח ולדא לכל
בסרא דיקרבון קדם יי באנשא ובבעירא יהי לך ברם מפרק תפרוק ית בוכרא דאנשא וית
בוכרא דבעירא מסאבא תפרוק: וכל אול בטן מן כל בשר אלדי יקרבונה ללה מן אנאס
ובהאימה יכון לך לכן יגב אן תפדי בכור אלנאס ובכור אלבהאים אלנגסה: ופדויו מבן חדש
תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא: ופרקניה מבר
ירחא תפרוק בפורסניה כסף חמש סלעין בסלעי קודשא עשרין מעין הוא: ופדא אלנאס
מן אבן שהר בקימתה כמסה מתאקיל פצה במתקאל אלקדס והו עשרון דאנק: אך בכור שור
או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם ת
תקטיר אשה לריח ניחח ליהוה: ברם בוכרא דתורא או בוכרא דאימרא או בוכרא
דעיזא לא תפרוק קודשא אנון ית דמהון תזרוק על מדבחא וית תרבהון תסיק קורבן
דמתקבל ברעוא קדם יי: פאמא בכר אלבקר ואלצאן ואלמאעז פלא תפדיהא פאנהא מקדסה
רש דמהא עלי אלמדבח ותחרק שחמהא קרבאנא מקבולא מרציא ללה: ובשרם יהיה לך
כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה: ובסרהון יהי לך כחדיא דארמותא וכשוקא דימינא
דילך יהי: ולחמהא יכון לך כהדא כצדר אלתחריך ואלסאק אליאמן יכון לך: כל תרומת הקדשים
אשר ירימו בני ישראל ליהוה נתתי לך ולבניך ולבנתיך אתך לחק עולם ברית
מלח עולם הוא לפני יהוה לך ולזרעך אתך: כל אפרשות קודשיא דיפרשון בני ישראל
קדם יי יהבית לך ולבנך ולבנתך עמך לקים עלם קים מלח עלם הוא קדם יי לך ולבנך עמך:
וסאיר רפאיע אלאקדאס אלדי ירפעהא בני אסר ללה געלתהא לך ולבניך ולבנאתך
מעך רסם דהר עהד תבאת אלעהד לך ולנסלך מן בעדך: ויאמר יהוה אל אהרן
בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל:
ואמר יי לאהרן בארעהון לא תחסין וחולקא לא יהי לך ביניהון מתנן דיהבית לך
אינון חולקך ואחסנתך בגו בני ישראל: תם קאל אללה לה פי ריאצהם לא תנחל ולא
יכון לך קסם פי מא בינהם פאני קד געלת קראביני קסמתך ונחלתך פי מא בין בני
אסר: ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה חלף עבדתם אשר הם
עבדים את עבדת אהל מועד: ולבני לוי הא יהבית כל מעשרא בישראל לאחסנא
חלף פלחנהון דאנון פלחין ית פולחן משכן זמנא: ולבני לוי קד געלת כל עשר

על בלעתו" ואת האש שבתוך המחתות זרה הלאה לארץ מעל המחתות כי קדשו המחתות ואסורין בהנאה שהרי
עשאום כלי שרת" החטאים האלה בנפשותם שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקב"ה" רקועי רדודין" פחים
טסין ירודדין מינביש בלע"ז" צפוי למזבח למזבח הנחשת" ויהיו לאות לבכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו
גל הכבוד ונשרפו" וירקעום אלעזר בישאום בלע"ז" ולא יהיה כקרח כדי שלא יהיה כקרח" כאשר דבר ה' ביד
משה לו כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיו הוא ובניו כהנים לפיכך" לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן
...א וכן כל לי ולו אלהם הסמוכים אצל דבור כתרגום כמו על" ומדרשו על קרח ואמרו ביד משה ולא כתב
אל משה רמז לחולקין על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו של ויוציאה והנה מצורעת כשלג ועל כן
לקה עוזיה בצרעת" וכפר עליהם רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוצר המגפה כדאיתא
במסכת שבת" ויעמוד בין המתים ובין החיים אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמ' לו הנח לי לעשות שליחותי
אמר לו משה צוני לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמ' לו אין משה אומר כלום מלבו

מן אסר נחלה בדל כדמתהם אלתי יכדמון כבא אלמחצר ׃ ולא יקרבו עוד בני ישראל
אל אהל מועד לשאת חטא למות ׃ ולא יקרבון עוד בני ישראל למשכן זמנא לקבלא
חובא לממת ׃ ולא יתקדם איצא בנו אסראיל אלי קבה אלמחצר פיחמלון וזרא פיהלכון ׃
ועבד הלוי הוא את עבדת אהל מועד והם ישאו את עונם חקת עולם לדרתיכם ובתוך
בני ישראל לא ינחלו נחלה ׃ ויפלחון ליואי אינון ית פולחן משכן זמנא ואנון יקבלון
חוביהון קים עלם לדריכון ובגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא ׃ פיכדם אללויון כדמה
קבה אלמחצר והם יחמלון הדה רסם דהר עלי מר אגיאלכם ופי מא בין בני אסר לא ינחלון
נחלה ׃ כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו ליהוה תרומה נתתי ללוים לנחלה על
כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה ׃ ארי ית מעשר בני ישראל די יפרשון
קדם יי אפרשותא יהבית לליואי לאחסנא על כן אמרית להון בגו בני ישראל לא יחסנון
אחסנא ׃ פאן עשור בני אסר אלתי ירפעונהא ללה רפיעה געלתהא ללאויין נחלה
ולדלך קלת להם פי מא בין בני אסר לא ינחלון נחלה ׃ וידבר
יהוה אל משה לאמר ׃ ומליל יי עם משה למימר ׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא ׃
ואל הלוים תדבר ואמרת אלהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי
לכם מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו תרומת יהוה מעשר מן המעשר ׃ ולליואי
תמליל ותימר להון ארי תסבון מן בני ישראל ית מעשרא די יהבית לכון מנהון
באחסנתכון ותפרשון מניה אפרשותא קדם יי מעשרא מן מעשרא ׃ וקל ללאויין וקל
להם אדא תאכדון מן בני אסר אלעשור אלתי געלתהא לכם מנהם בנחלתכם פארפעו
מנהא רפיעה ללה עשרא מן אלעשר ׃ ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן
היקב ׃ ותתחשב לכון אפרשותכון כעבורא מן אדרא וכמליתא מן מעצרתא ׃ ודלך
אן תחסב לכם רפאיעכם כאלבר לבני אסר מן אלעשור ואלסלאפה מן אלמגאר ׃ כן תרימו
גם אתם תרומת יהוה מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם ממנו
את תרומת יהוה לאהרן הכהן ׃ כן תפרשון אף אתון אפרשותא קדם יי מכל מעשריכון די תסבון
מן בני ישראל ותתנון מניה אפרשותא קדם יי לאהרן כהנא ׃ כדאך תרפעו אנתם איצא רפיעה
ללה מן גמיע עשורכם אלתי תאכדונהא מן בני אסר ואעטו רפיעה ללה מנהא להרון
אלאמאם ׃ מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת יהוה מכל חלבו את מקדשו ממנו ׃
מכל מתנתכון תפרשון ית כל אפרשותא קדם יי מכל שופריה ית מקדשיה מניה ׃ ומן
מא תרפעונה ללה מן גמיע עטאיאכם אגודהא ואכצהא מנהא ׃ ואמרת אלהם
בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללוים כתבואת גרן וכתבואת יקב ׃ ותימר להון
באפרשותכון

את הגבורה ולא אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד בוא עמי ושאל
ובהי שנ' וישב אהרן אל משה ׃ ד"א למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננין אחר הקטרת לומר סם המות
הוא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו מאתים וחמשים איש אמ' הקב"ה תראו שעוצר המגפה הוא והחטא
הוא הממית ׃ כי מטה אחד ׃ הוא ואע"פ שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לבד ולויה לבד מכל
מקום שבט אחד הוא ׃ והשכתי כמו וישכו המים וחמת המלך שככה ׃ בתוך מטותם הניחו באמצע שלא
יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרח ׃ ויוצא פרח כמשמעו ׃ ציץ היא חנטת הפרי כשהפרח נופל ׃ ויגמול כמו
ויגמול שקדים כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מצוי בפרי באילן כמו
ובוסר גומל יהיה נצה ולמה שקדים הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות׳ אף המעורר על הכהונה
פורענותו ממהרת לבא כמו שמצינו בעוזיה והצרעת זרחה במצחו ותרגומו וכפית שגדין כמין אשכל
שקדים יחד כפותים זה על זה ׃ ותכל תלונותם כמו ותכלה תלונותם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה
תלונתם מר מורדים בלע׳ ויש חילוק בין תלונותם לתלונתם ׃ תלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר בלשון
יחיד

באמר שותכון ית שופריה מניה וית חשיב לליואי כעללת אדרא וכעללת מעצרתא
וקל להם אדא רפעתם אגודה מנה צאר ענד אלכם יא ליואניין מתל מא בני אסר מן
בדור שתגאר ואכלתם אתו בכל מקום אתם וביתכם כי שכר הוא לכם חלף עבדתכם
באהל מועד ותיכלון יתיה בכל אתר אתון ואנש בתיכון ארי אגרא הוא לכון חלף
פלחנכון במשכן זמנא וגאיזלכם אן תאכלוה פי כל מוצע אנתם ואלכם לאנהא אגרת
כם בדל כדמתכם פי כבא אלמחצר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו
ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו ולא תקבלון עלוהי חובא כד תפרשון
ית שופריה מניה וית קודשיא דבני ישראל לא תחלון ולא תמותון ולא תחמלו עליה וזרא
ענד רפעכם אגודה מנה ואקדאס בני אסר לא תבדלוהא ולא תהלכון

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר תם
כלם אללה מוסי והרון קאילא זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר אל בני
ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על
דא גזירת אוריתא דפקיד יי למימר מליל עם בני ישראל ויסבון לך תורתא סומקתא
שלמתא דלית בה מומא דלא סליק עלה ניר הדי רסם אלשריעה אלדי אמר אללה
בהא קאילא מר בני אסר באן יאתוך בבקרה צפרא צחיחה מא לים פיהא עיב מא לם
יקע עליהא נר ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה אל מחוץ למחנה ושחט
אתה לפניו ותתנון יתה לאלעזר כהנא ויפיק יתה למברא למשריתא ויכוס יתה קדמוהי
ואדפעוהא אלי אלעזר אלאמאם יכרגהא כארג אלעסכר וידבחהא בחצרתה ולקח אלעזר
הכהן מדמה באצבעו והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה שבע פעמים ויסב אלעזר
כהנא מדמה באצבעיה וידי לקביל אפי משכן זמנא מדמה שבע זמנין ויאכד אלעזר
אלאמאם מן דמהא באצבעה וינצח מקאבל וגה קבא אלמחצר מנה ז מראר ושרף
את הפרה לעיניו את ערה ואת בשרה ואת דמה על פרשה ישרף ויוקיד ית
תורתא לעינוהי ית משכה וית בסרה וית דמה על אוכלה יוקיד ויאמר בחריקהא
בחצרתה גלדהא מע להמהא ודמהא ופרתהא ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני
תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה ויסב כהנא אעא דארזא ואיזובא וצבע זהורי
וירמי לגו יקידת תורתא תם יאכד עוד ארז וצעתר וצבג קרמז וילקי דלך פי וסט
חריקהא וכבס בגדיו הכהן ורחץ בשרו במים ואחר יבא אל המחנה וטמא
הכהן עד הערב ויצבע לבושוהי כהנא ויסחי בסריה במיא ובתר כן ייעול למשריתא

יהיה ואפילו הם תלונות הרבה למשמרת לאות לעבדין שבחרתי באהרן הכהן ולא ילונו עוד על הכהונה
כל הקרב הקרב וגו' אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאין ליכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב
עצמו יותר מחבירין ויכנס לתוך אהל מועד ימות האם תמנו לגוע שמא הופקרנו למיתה ויאמר
יי אל אהרן למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש אתה ובניך ובית
אביך הם בני קהת אבי עמרם תשאו את עון המקדש עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי
הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשבו ותזהירו על כל
זר הבא ליגע ואתה ובניך הכהנים תשאו את עון כהונתכם שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים 2
השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם וגם את אחיך בני גרשון ובני מררי וילוו ויתחברו עליכם להזהיר
גם את הזרים מלהקרב אליהם וישרתוך בשמירת השערים ולמנות מהן גזברין ואמרכלין וזר לא יקרב
אליכם אתכם אני מזהיר על כך ולא יהיה עוד קצף כמו שהיה כבר שנא' כי יצא הקצף וגו' לכם מתנה
נתונים יכול לעבודתכם שלהדיוט ת"ל ליי' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזברין ואמרכלין עבודת

ויהי מסאב כהנא עד רמשא ׃ ויגסל ת׳יאבה הד׳י אמאם וירחץ בדנה באמא וינגס אלי
אליל ׃ והשרף אתה יכבס בגדיו במים ורחץ בשרו במים וטמא עד הערב ׃ ודמוקיד
[illegible] יתה יצבע לבושוהי במיא ויסחי בסריה במיא ויהי מסאב עד רמשא ׃ ואלד׳י
יחרקהא יגסל ת׳יאבה וירחץ בדנה במא וינגס אלי אליל ׃ ואסף איש טהור את אפר
הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי
נדה חטאת הוא ׃ ויכנוש גבר דכי ית קטמא דתורתא ויצנע מברא למשריתא באתר
דכי ותהי לכנשתא דבני ישראל למטרא למי אדיותא חטאתא היא ׃ ויגמע רגל טאהר
אלבקרה ויצעה כארג אלעסכר פי מוצע טאהר ויכון לג׳מאעה בני אסר׳ מחפוצה למי
אלנציח והי דכוה ׃ וכבס האסף את אפר הפרה את בגדיו וטמא עד הערב והיתה לבני
ישראל ולגר הגר בתוכם לחקת עולם ׃ ויצבע דכניש ית קטמא דתורתא ית לבושוהי
ויהי מסאב עד רמשא ותהי לבני ישראל ולגיוריא דיתגיירון ביניהון לקים עלם
ויגסל אלג׳אמע ת׳יאבה וינגס אלי אליל ותכון לבני אסר׳ ולאלגריב אלדכיל פי מא בינהם
רסם דהר ׃ הנגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים ׃ דיקרב במיתא לכל
נפשא דאנשא ויהי מסאב שבעא יומין ׃ מן דנא במית מן גמיע נפוס אלנאס פלינגס
ז׳ איאם ׃ הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא ביום
השלישי וביום השביעי לא יטהר ׃ הוא ידי עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה
ידכי ואם לא ידי עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה לא ידכי ׃ הו יתזכא מנה
פי אליום אלת׳אלת׳ ואלסאבע פיטהר ואן לם יתזכא מנהמא לם יטהר ׃ כל הנגע במת בנפש
האדם אשר ימות ולא יתחטא את משכן יהוה טמא ונכרתה הנפש ההיא ח
מישראל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יהיה עוד טמאתו בו ׃ כל דיקרב במיתא
בנפשא דאנשא דימות ולא ידי עלוהי ית משכנא דיי סאיב וישתיצי אנשא ההוא
מישראל ארי מי אדיותא לא אזדריקו עלוהי מסאב יהי עוד סאובתיה ביה ׃ פכל מן
דנא במית מן נפוס אלנאס אלד׳י ימות ולם יתזכא פקד נגס מסכן אללה אן דכלה
וינקטע דלך אלאנסאן מן בין אסר׳ אד׳ מא אלנציח לם ירש עליה פהו נגס לדלך
ונגאסתה עליה אבדא ׃ זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל
וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים ׃ דא אוריתא אנש ארי ימות במשכנא
כל דעליל למשכנא וכל דבמשכנא יהי מסאב שבעא יומין ׃ הדה שריעה
אי אנסאן מאת פי כבא פכל מא פיה ומן דכל אליה ינגס ז׳ איאם ׃ וכל כלי פתוח
אשר

לשון שמחה הוא זה כמו הנה
מתנה ׃ במתנה נתתיה לכם ׃ ואני הנה נתתי לך בשמחה ׃ משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין
הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו ׃ כל מי שירצה יבוא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך
בא אחד וערער עליו ועל השדה אמר לו המלך ... על הכהונה בא הכתוב ונתן לו ארבעה ועשרים
ומעלה בערכאין אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן ... לכאן ׃ משמרת תרומותי ׃ שאתה צריך לשמרן
מתנות כהונה בברית מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו ... לכל קרבנם כגון זבחי שלמי צבור מנחתם
בטהרה ׃ למשחה ׃ לגדולה ׃ מן האש ׃ לאחר הקטרת האשים ׃ ... תאכלנו וגו׳ ׃ לימד על קדשי
חטאתם ואשמם כמשמעו ׃ אשר ישיבו ׃ זה גזל הגר ׃ בקדש הקדשים ... מן התודה ומהשלמים ומאיל נזיר
קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה ׃ תרומת מתנם ׃ המורם ... לרבות אשתך ׃ ראשיתם היא תרומה
לכל תנופות ׃ שהרי או טעונין תנופה ׃ כל טהור ׃ ולא טמאים ׃ ד״א כל טהור ... ולעבדיהם [illegible]
גדולה ׃ כחזה ושוק ... שלשלמים שהם נאכלין לכהנים לנשיהם ולבניהם ... ולימד הוסיף לך הכתוב הוויה
ולילה אחת אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחת ׃ לך יהיה ׃ בא ר׳ עקיבא ... כל תרומות הקדשים מחיצתה שלמים
אחרת שלא תאמר כחזה ושוק שלתודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה

אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא : וכל מאן דלית מגופת שיע מקף עלוהי
מסאב הוא : וכל אנא מפתוח ליס עליה צמאם מקייר פהו נגס : וכל אשר יגע על
פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים : וכל דיקרב
על אפי חקלא בקטיל חרבא או במיתא או בגרמא דאנשא או בקברא יהי מסאב ז
שבעא יומין : וכל מן דנא עלי וגה אלארץ בקתיל סיף או מיית או עצם אנסאן או קבר פהו
נגס זאיאם : ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי : ויסבון
לדמסאב מעפר יקידת חטתא ויתן עלוהי מי מבוע למאן : ויוכד לה מן רמאד
חריק אלבקרה ויצב עליה מא נביע פי אנא : ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה
על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל
או במת או בקבר : ויסב אזובא ויטבול במיא גבר דכי וידי על משכנא ועל כל מניא
ועל נפשתא דהוו תמן ועל דיקרב בגרמא או בקטילא או במיתא או בקברא : ויאכד רגל
טאהר שיא מן צעתר פיגמסה פי דלך אלמא וינצח מנה עלי אלכבא ועלי גמיע אלאניה
ואלנפוס אלדי כאנת פיה ועלי אלדאני באלעצם או אלקתיל או אלמיתא או אלקבר : והזה הטהר
על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ
במים וטהר בערב : וידי דכיא על מסאבא ביומא תליתאה וביומא שביעאה וידכיניה
ביומא שביעאה ויצבע לבושוהי ויסחי במיא וידכי ברמשא : כדאך ינצח אלטאהר
עלי אלנגס פי אליום אלתאלת ואלסאבע פאדא דכאה פי אליום אלסאבע יגסל תיאבה וירחץ
במא ויטהר באלעשי : ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל כי
את מקדש יהוה טמא מי נדה לא זרק עליו טמא הוא : וגבר דיסתאב ולא ידי עלוהי ויתשתיצי
אנשא ההוא מגו קהלא ארי ית מקדשא דיי סאיב מי אדיותא לא אזדריקו עלוהי מסאב הוא :
ואי רגל תנגס ולם יתדכא פינקטע דלך אלאנסאן מן בין אלגוק למא נגס מסכן אללה אד רכלה
ולם ינצח עליה מן מא אלנצח פהו נגס : והיתה להם לחקת עולם ומזה מי הנדה יכבס בגדיו
והנגע במי הנדה יטמא עד הערב : ותהי להון לקים עלם ודידי מי אדיותא יצבע לבושוהי
ודיקרב במי אדיותא יהי מסאב עד רמשא : ויכון לכם הדא רסם דהר ונאצח מא אלנצח
יגסל ומן לאמס מא אלנצח יתנגס אלי אלליל : וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנגעת
תטמא עד הערב : וכל דיקרב ביה מסאבא יהי מסאב ואנש דיקרב ביה יהי מסאב
עד רמשא : וכל מן לאמסה דלך אלנגס יתנגס פאן כאן אנסאנא דנא בה פהו יתנגס אלי
אלליל :

ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש ד
הראשון וישב העם בקדש ותמת שם מרים ותקבר שם : ואתו בני ישראל כל

שו כללה בתחלתה וכללה בסוף ופירש באמצע" ברית מלח עולם כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ז
ומתקיים ומבריא את אחרים" ברית מלח כברית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם" וחלק לא יהיה
לך בתוכם אף בביזה" והם הלויים ישאו את עונם שלישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם" אשר
ירימו לה' תרומה הכתוב קראו תרומה עד שיפרישו ממנו תרומת מעשר" ונחשב לכם תרומתכם ז
כדגן מן הגורן תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייבין עליה מיתה וחומש כתרומה
גדולה שנקראת ראשית" כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב תרומת תירוש ויצהר הניטלת מן היקבים"
מלאה לשון בשול תבואה שנתמלאת" יקב הוא הבור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת
קרקע הוא וכן יקבי המלך הוא ים אוקינוס והיא חפירה שחפר מלכו שלעולם" כן תרימו גם אתם כמו
שישראל מרימין מגרנם ומיקביהם תרימו אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם" מכל מתנותיכם תרימו
את כל תרומת יי' בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את כהן בכרי וקיבל מעשרותיו קודם שיטול
כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש

כנשתא מדברא רצן בירחא קדמאה ויתיב עמא ברקם ומיתת תמן מרים ואתקברת
תמן : תם גא בני אסר אגמעין אלי בריה צין פי אלשהר אלאול ואקאם אלקום פי רקים
ומאתת הנאך מרים ודפנת : ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן : ולא
הוה מיא לכנשתא ואתכנשו על משה ועל אהרן : ולם יכון מא ללגמאעה פתגוקו
עלי מוסי והרון : וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני
יהוה : ונצא עמא עם משה ואמרו למימר לוי דמיתנא במותא דאחנא קדם יי :
ולמי כאצם אלקום מן מא קאלו יא ליתנא תלפנא כמא אכותנא בין ידי אלה : ולמה
הבאתם את קהל יהוה אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו : ולמא אעליתון
אתיתון ית קהלא דיי למדברא הדין למית תמן אנחנא ובעירנא : ולם גיתמא בגוק
אללה אלי הדי אלבר נמות פיה נחן ובהאימנא : ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו
אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות : ולמא
אסיקתונא ממצרים לאיתאה יתנא לאתרא בישא הדין לא אתר כשר לבית זרע
ואף לא תאנין וגופנין ורמונין ומיא לית למשתי : ולם אצעדתמונא מן מצר פגיתם
בנא אלי הדי אלמוצע אלדי מוצע לא זרע לא גפן ולא תין ולא רמאן חתי מא ליס לנשרב :
ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד ויפלו על פניהם וירא כבוד יהוה
אליהם : ועאל משה ואהרן מן קדם קהלא לתרע משכן זמנא ונפלו על אפיהון ואתגלי
יקרא דיי להון : פאקבל מוסי והרון הארבין מן בין ידי אלגמע אלי באב אלמחצר ווקעא עלי
וגוההמא פתגלי נור אללה להמא : וידבר יהוה אל משה לאמר :
ומליל יי עם משה למימר : תם כלם : קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך
ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את
העדה ואת בעירם : סב ית חוטרא וכנש ית כנשתא את ואהרן אחוך ותמללון עם סב ית
כיפא לעיניהון ויתין מוהי ותפיק להון מיא מן כיפא ותשקי ית כנשתא וית בעיריהון :
כד אלעצא וגמע אלגמאעה אנת והרון אכיך וקולא ללצכר בחצרתהם יכרג מא פתכרג להם
מא מן אלצכר פתסקיהם ובהאימהם : ויקח משה את המטה מלפני יהוה כאשר צוהו :
ונסיב משה ית חוטרא מן קדם יי כמא דפקדיה : פאכד מוסי אלעצא מן בין ידי אללה
כמא אמרה : ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא
המרים המן הסלע הזה נוציא לכם מים : וכנשו משה ואהרן ית קהלא לקדם כיפא
ואמר להון שמעו כען סרבניא המן כיפא הדין נפיק לכון מיא : פגמע מוסי והרון
אלקום אלי חצרת אלצכר פקאל להם אסמעו יא עצאה אמן הדי אלצכר נכרג לכם מא :

ו׳רם
תרומות מעשר " בהרימכם את חלבו ממנו " לאחר שתרימו תרומת מעשר ממנו "
ונחשב' המותר ללויים חולין גמורים " כתבואת גורן לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנא'
כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור ת"ל ונחשב ללויים כתבואת גורן מה
שלישראל חולין אף שללויים חולין " בכל מקום אפי' בבית הקברות " ולא תשאו עליו חטא הא אם לא תרימו
תשאו חטא " ולא תמותו הא אם תחללו תמותו " . סליק בפר'
וידבר יי' אל משה ואל אהרן לאמר " לפי שהשטן ואומות העולם היו מונין את ישראל לומ' מה המצוה הזאת
ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה " ויקחו אליך משלהם
היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר " אדומה תמימה שתהא תמימה באדמימות שאם היו בה שתי
שערות שחורות פסולה " אלעזר מצותה בסגן " אל מחוץ למחנה חוץ לשלוש מחנות " ושחט אותה לפניו זר
שוחט ואלעזר רואה " אל נכח פני אהל מועד " עומד במזרחה של ירושלם ומתכוון ורואה פתחו של היכל
בשעת הזאת הדם " אל המחנה למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זב ובעל קרי ומצורע
וטמא

וירם משה את ידו ויך את הסלע במטהו פעמים ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם: וארים
משה ית ידיה ומחא ית כיפא בחוטריה תרין זמנין ונפקו מיא סגיאין ושתיאת כנשתא
ובעיריהון: פרפע ידה וצרב אלצכר בעצאה מרתין פכרג מא כתיר ושרבת אלגמאעה ו
ובהאימהם: ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם
בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם:
ואמר יי למשה ולאהרן חלף דלא הימנתון במימרי לקדשותי לעיני בני ישראל בכין
לא תעלון ית קהלא הדין לארעא דיהבית להון: קאל אללה למוסי והרון כמא לם תומנון
בי ותקדסוני בחצרה בני אסר כדאך לא תדכלא הדי אלגוק אלבלד אלדי אקסמתה להם:
המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יהוה ויקדש בם: אינון מי מצותא דנצו בני
ישראל קדם יי ואתקדש בהון: ד'אך מא אלכצומה אלדי כאצם בני אסר רסול רבהם פתבבה פ
פתעצם פיהם: וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום כה
אמר אחיך ישראל אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו: ושלח משה אזגדין
מרקם לות מלכא דאדום כדנן אמר אחוך ישראל את ידעת ית כל עקתא דאשכחתנא:
תם בעת מוסי ברסל מן רקים אלי מלך אדום כדא קאל אכוך אסר אנת עאלם בגמיע ט'
מצאיב אלתי נאלתנא: וירדו אבתינו מצרימה ונשב במצרים ימים רבים וירעו לנו מצרים
ולאבתינו: ונחתו אבהתנא למצרים ויתיבנא במצרים יומין סגיאין ואבאישו לנא
מצראי ולאבהתנא: אן אבאנא נזלו מצרם פאקמנא במצר מדה טוילה ואסא אלמצריין
בנא ובאבאינא: ונצעק אל יהוה וישמע קלנו וישלח מלאך ויצאנו ממצרים והנה ז
אנחנו בקדש עיר קצה גבולך: וצלינא קדם יי וקביל צלותנא ושלח מלאכא ואפקנא
ממצרים והא אנחנא ברקם קרתא דבסטר תחומך: פדעונא אלי אללה פסמע צותנא ובעת
רסולא ואכרגנא מן מצר והא נחן פי רקים טרף תכמך: נעברה נא בארצך לא נעבר
בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאול עד אשר
נעבר גבולך: נעבר כען בארעך לא נעבר בחקל ובכרם ולא נשתי מי גובי ב
באורח מלכא נזיל לא נסטי לימינא ולסמלא עד דנעבר תחומך: נריד אן נגוז
פי בלדך לא נמיל אלי זרע ולא כרם ולא נשרב מא צהריג לכנא נסיר פי אלטריק
אלגאדה לא נמיל ימנה ויסרה אלי אן נגוז תכמך: ויאמר אליו אדום לא תעבר בי פן
בחרב אצא לקראתך: ואמר ליה אדומאה לא תעבר בתחומי דלמא בדקטלין ב
בחרבא אפוק לקדמותך: קאל לה אלאחמרי לא תגוז פי תכמי כילא אכרג בסיף תלק'
אך: ויאמרו אליו בני ישראל במסלה נעלה ואם מימיך נשתה אני ומקני ונתתי

וטמא הכהן עד הערב סרסהו ודרשהו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה: והניח מחוץ למחנה לשלשה
חלקים מחלקה אחד נתן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד ניתן בחיל שבו של משמרות היה חוץ
לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הצריכין ליטהר ושבהר המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות ז
ומקדשין הימנה ושבחיל נתון למשמרת הגדרת הכתוב שנ' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת: למי נדה
למי הזייה כמו וידו אבן בי לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת היא לשון חיטוי כפשוטו ולפי
הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים ליאסר בהנאה: הוא יתחטא בו באפר הפרה: במת בנפש ולאיזו
נפש אלא נפש האדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה: ד"א בנפש זו רביעית דם: את משכן יי
טמא אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאה שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו אעפ"י שטבל: כל הבא אל האהל
בעוד שהמת בתוכו: וכל כלי פתוח בכלי חרש הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם
אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה בחיבורו טמא הוא הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור: פתיל לשון

מִכַּרְמָא רַק אֵין דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה׃ וַאֲמַרוּ לֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹרַח כְּבִישָׁא נִסַּק וְאִם מֵימָךְ
נִשְׁתֵּי אֲנָא וּבְעִירַי אַתִּין נַדְמֵיהוֹן לְחוֹד לֵית פִּתְגָּם בִּישׁ בְּרַגְלַי אֶעְבַּר׃ קא להבני אסר
כמעשר פי׳ אמתעגראן שלכבנא לך מא נחן וכהאיסנא רפענא המנה ולים אמר לא אן
נגוז פקט׃ וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה׃ וַאֲמַר לָא
תֶעְבַּר וּנְפַק אֱדוֹמָאָה לְקַדָּמוּתֵיהּ בְּחֵיל רַב וּבִידָא תַקִּיפָא׃ קָל לא תגוז כדאך פכרג אדום
אלקאה בשעב עצים ויד שדידה׃ וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל
מֵעָלָיו׃ וְסָרֵיב אֱדוֹמָאָה שְׁבַק יָת יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּר בִּתְחוּמֵיהּ וּסְטָא יִשְׂרָאֵל מִלְּוָתֵיהּ׃ פלמא
אבא ארום אן יתרך׳ אפר אן יגתו פי תכמוה מנה׃ וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ
וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה הֹר הָהָר׃ וּנְטַלוּ מֵרְקָם וַאֲתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִשְׁתָּא הֹר טוּרָא׃
פרחלו מן רקים וג׳את גמאעתהם אלי גבל הור׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן בְּהֹר הָהָר
עַל גְּבוּל אֶרֶץ אֱדוֹם לֵאמֹר׃ וּמַלֵּיל יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן בְּהֹר טוּרָא עַל תְּחוּם אַרְעָא
דֶאֱדוֹם לְמֵימַר׃ פכלם אלה למוסי והרון פי גבל הור ענד תכם בלד אדום קאילא׃ יֵאָסֵף
אַהֲרֹן אֶל עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת פִּי
לְמֵי מְרִיבָה׃ יִתְכְּנֵישׁ אַהֲרֹן לְעַמֵּיהּ אֲרֵי לָא יֵיעוֹל לְאַרְעָא דִּיהָבִית לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל
דְּסָרֵיבְתּוּן עַל מֵימְרִי לְמֵי מַצּוּתָא׃ ינצם הרון אלי קומה פאנה לא ידכל אלבלד אלדי
אעטיתה לבני אסר׳ במא כאלפתם אמרי פי מא אלכצומה׃ קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת
אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר׃ דְּבַר יָת אַהֲרֹן וְיָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְאַסֵּיק יָתְהוֹן לְהֹר טוּרָא׃
כד הרון ואלעזר אבנה ואצעדהמא אלי גבל הור׃ וְהַפְשֵׁט אֶת אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם
אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וּמֵת שָׁם׃ וְאַשְׁלַח יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשׁוֹהִי וְתַלְבֵּישִׁנּוּן יָת
אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וְאַהֲרֹן יִתְכְּנֵישׁ וִימוּת תַּמָּן׃ ואסלך הרון תיאבה ואלבסהא אלעזר אבנה והרון
ינצם וימות הנאך׃ וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל הֹר הָהָר לְעֵינֵי כָּל הָעֵדָה׃
וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְפַקֵּיד יְיָ וּסְלִיקוּ לְהֹר טוּרָא לְעֵינֵי כָּל כְּנִשְׁתָּא׃ פצנע מוסי כמא אמרה
אלה פצעדוא אלי גבל הור בחצרה אלגמאעה׃ וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ
אֹתָם אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן הָהָר׃ וְאַשְׁלַח
מֹשֶׁה יָת אַהֲרֹן יָת לְבוּשׁוֹהִי וְאַלְבֵּישׁ יָתְהוֹן יָת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּמִית אַהֲרֹן תַּמָּן בְּרֵישׁ טוּרָא
וּנְחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טוּרָא׃ פסלך מוסי תיאב הרון ואלבסהא אלעזר אבנה ומאת הרון
הנאך פי ראס אלגבל ונזל מוסי ואלעזר מן אלגבל׃ וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת
אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ וַחֲזוֹ כָּל כְּנִשְׁתָּא אֲרֵי מִית אַהֲרֹן וּבְכוֹ יָת אַהֲרֹן תְּלָתִין
יוֹמִין כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ פלמא ראת אלגמאעה אן הרון קד מאת בכאו עליה תלאתין יומא

ונגע
מחובר בלשון עברי וכן נפתולי אלהים נפתלתי נתחברתי עם אחותי׳׳ על פני השדה רבותינו
דרשו לרבות גולל ודופק וגו׳׳ ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם בנגיעה׳׳ וטמא ביום ז׳
בשביעי הוא גמר טהרתו׳׳ ואיש אשר יטמא אם נאמר מקדש למה נא׳ משכן וכו כדאיתא בשבועות׳׳ ומזה מי
הנדה רבותינו אמרו שהמזה טהור וזה בא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו
מה שאין כן בנוגע וזה שכינוהו בלשון הזאה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא בהן שיעור הזאה׳׳ והנוגע יטמא
ואין טעון כבוס בגדים׳׳ וכל אשר יגע בו הטמא הזה שנטמא במת יטמא׳׳ והנפש הנוגעת בו בטמא מת
תטמא עד הערב כאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע בו אב הטומאה ומטמא אדם וזהו פירושה
לפי משמעה והלכותיה׳׳ ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של ר׳ משה הדרשן וזהו ויקחו אליך משלהם כשם
שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם יביאו זו לכפרה משלהם׳׳ פרה אדומה משל לבן שפחה שטינף פלטין של
מלך אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה כך תבוא פרה ותכפר על העגל׳׳ אדומה על שם אם יאדימו כתולע
שהחטא קרוי אדום׳׳ תמימה על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בו בעלי מומין תבוא זו ותכפר עליהם ויחזרו
לתמותם׳׳ לא עלה עליה עול כשם שפרקו מעליהם עול שמים׳׳ אל אלעזר הכהן שנקהלו על אהרן שהוא כהן
לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נתנה לו עבודה זו להיות על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור

נמיע א אסל : וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך
האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי : ושמע כנענאה מלכא דערד יתיב דרומא ארי
אתא ישראל אורח מאלליא ואגיח קרבא בישראל ושבא מניה שביא : תם סמע אלכנעני מלך
ערד אלמקים פי אלדארום באן בני אסראיל קד גאו טריק אלאתרים פחארבהם וסבא מנהם סביא :
וידר ישראל נדר ליהוה ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם :
וקיים ישראל קיים קדם יי ואמר אם ממסר תמסר ית עמא הדין בידי ואגמר ית קרויהון : פנדר
אל אסר נדרא ללה וקאל אן אסלמת הולאי אלקום פי ידי געלת קראהם צואפי : וישמע יהוה
בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם ויקרא שם המקום חרמה : וקביל
יי צלותיה דישראל ומסר ית כנענאה וגמר יתהון וית קרויהון וקרא שמא דאתרא חרמה :
פאסתגאב אללה דעא אל אסר ואסלם פי אידיהם אלכנעני פגעלה וקראה צואפי וסמא דלך אלמוצע
חרמה : ויסעו מהר ההר דרך ים סוף לסבב את ארץ אדום ותקצר
נפש העם בדרך : ונטלו מהור טורא אורח ימא דסוף לאקפא ית ארעא דאדום ועקת נפשא
דעמא באורחא : תם רחלו מן גבל הור טריק בחר אלקלזם ליסתדירו בבלד ארום פצגרת
נפוסהם פי אלטריק : וידבר העם באלהים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין
לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל : ואתרעם עמא במימרא דיי ועם משה נצו למה
אסיקתונא ממצרים לממת במדברא ארי לית לחמא ולית מיא ונפשנא עקת במנא הדין
דמיכליה קליל : פתכלמו פי אללה ופי מוסי וקאלו לם אצעדתמונא מן מצר נמות פי אלבר ממא
ליס כבז ולא מא וקד צגרת נפוסנא מן אלטעאם אלכפיף : וישלח יהוה בעם את הנחשים השרפים
וינשכו את העם וימת עם רב מישראל : וגרי יי בעמא ית חיון קלן ונכיתו ית עמא ומית עם
סגי מישראל : פבעת אללה פי אלקום חיאת מחרקה לסעתהם פמאת מנהם קום כתירין : ויבא
העם אל משה ויאמרו חטאנו כי דברנו ביהוה ובך התפלל אל יהוה ויסר מעלינו את הנחש
ויתפלל משה בעד העם : ואתא עמא לות משה ואמרו חבנא ארי אתרעמנא קדם יי ועמך
צלי קדם יי ויעדי מננא ית חיויא וצלי משה על עמא : פגאו אלי מוסי וקאלו קד אכטאנא
אד תכלמנא פי אללה ופיך אדעו אלי אללה אן יזיל ענא אלחיאת פדעא להם מוסי : ויאמר יהוה
אל משה עשה לך שרף ושים אתו על נס והיה כל הנשוך וראה אתו וחי : ואמר יי למשה
עביד לך קליא ושוי יתיה על את ויהי כל דאתנכית ויחזי יתיה ויתקיים : פקאל אללה למוסא
אצנע לך מחרקא וארפעה עלי עלם פכל מלסוע ילתפת אליה ואיבצרה פיברא : ויעש משה
נחש נחשת וישמהו על הנס והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת וחי :
ועבד משה חיוא דנחשא ושויה על את והוה כד נכית חיוא ית גברא ומסתכל לחויא
דנחשא ומתקיים : פצנע מוסי תעבאנא מן נחאס ורפעה עלי עלם פכאן אי אנסאן לדגה
תעבאן פלתפת אלי דלך האיבא נכי חייא : ויסעו בני ישראל ויחנו באבת : ונטלו בני ישראל
ושרו באובות : תם רחלו בני אסר ונזלו פי אובות : ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים

ושרף את הפרה כשם שנשרף העגל : עץ ארז ואזוב ושני תולעת ג' מינין הללו כנגד ג' אלפי איש שנפלו בעגל
וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולן סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל את עצמו
כאזוב ותולעת ויתכפר לו : למשמרת כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות ואין לך פקודה שאין
בה מפקודת העגל שנ' וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם : וכשם שהעגל טמא כל העוסקים בו כך
פרה מטמאה כל העוסקים בה וכשם שנטהרו באפרו שנ' ויזר על פני המים כך ולקחו לטמא מעפר
שריפת החטאת וגו' : כל העדה עדה השלמה שכבר מתו מיתי מדבר ואלו פירשו לחיים : ותמת שם מרים
למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת מרים מכפרת
אף מיתת הצדיקים מכפרת : ותמת שם מרים אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נא' בה על פי יי שאינו
דרך כבוד של מעלה ובאהרן נא' על פי יי : באלה מסעי : ולא היה מים לעדה מכאן שכל ארבעים שנה היה
להם הבאר בזכות מרים : ולו גוענו הלואי גוענו : בגוע אחינו במיתת אחינו בדבר למד שמיתת צמא

במדבר אשר על פני מואב ממזרח השמש ׃ ונטלו מאבות ושרו במגזת עבראי במדברא ׃
דעל אפי מואב ממדנח שמשא ׃ ורחלו מן תם ונזלו פי עיי אלמגאז פי אלבריה אלתי מקאבל
מואב מן גהה מטלע אלשמס ׃ משם נסעו ויחנו בנחל זרד ׃ מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד ׃
ורחלו מן תם ונזלו פי ואד זרד ׃ משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבול
האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי ׃ מתמן נטלו ושרו בעברא דארנון
במדברא דנפיק מתחום אמוראה ארי ארנון תחום מואב בין מואב ובין אמוראה ׃ ורחלו מן
תם ונזלו פי גאנב ארנון אלדי פי אלבריה אלכארג ען תכם אלאמוריין לאן ארנון הו אלחד בין
מואב ואלאמוריין ׃ על כן יאמר בספר מלחמות יהוה את והב בסופה ואת הנחלים ארנון ׃
על כן יתאמר בספרא קרבין דעבד יי על ימא דסוף וגבורן דעל נחלי ארנון ׃ ולדלך יקאל פי
כתאב פתוח אללה מן אלראדר אלקלזם ומן אלאודיה פי ארנון ׃ ואשד הנחלים אשר נטה
לשבת ער ונשען לגבול מואב ׃ ושפיך נחליא דמדברין לקביל לחיית ומסתמיך לתחום
מואב ׃ ומצב אלאודייה אלדי מיילה אלי עמארה עאר ומסנדה אלי תכם מואב ׃ ומשם
בארה הוא הבאר אשר אמר יהוה למשה אסף את העם ואתנה להם מים ׃ ומתמן אתיהבת
להון בירא היא בירא דאמר יי למשה כנוש ית עמא ואתין להון מיא ׃ ורחלו מן תם אלי אלביר
והי אלביר אלתי קאל אללה למוסי אגמע אלקום חתי אעטיהם מאא ׃
אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה ׃ בכין שבח ישראל ית
תושבחתא הדא סקי בירא שבחו לה ׃ וחיניד אנשא אסר הדא אלאנשאד פקאל אצעדי יא ביר
תגאוכו להא ׃ באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה ׃
בירא דחפרוה רברביא כרוה רישי עמא ספריא בחוטריהון וממדברא אתיהיבת להון ׃ ביר
חפרוהא אלרוסא וכדאהא נבל אלקום רסמוהא בוכאיאתהם ומן רחלו מן הלך אלבריה אלי דאת
אלעטא ׃ וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ׃ ומדאתיהיבת להון נחתא עמהון לנחליא ׃
ומנחליא סלקא עמהון לרמתא ׃ ומן דאת אלעטא אלי אלואד ומן דאת אלואד אלי דאת אלכאס
ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על פני הישימן ׃ ומרמתא לחליא
דבחקלי מואב ריש רמתא ומסתכיא על אפי בית ישימות ׃ ומן תם אלי אלואד אלדי פי בלד
מואב ענד ראס אלקלעה אלמטלעה עלי וגה אלסמאוה ׃
וישלח ישראל מלאכים אל סיחן מלך האמרי לאמר ׃ ושלח ישראל אזגדין לות סיחון מ
מלכא דאמוראה למימר ׃ תם בעת אסר ברסל אלי סיחון מלך אלאמוריין קאילא ׃ אעברה
בארצך לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך נלך עד אשר נעבר גבלך ׃
אעבר בארעך לא נסטי בחקל ובכרם לא נשתי מי גוב באורח מלכא נזיל עד דנעבר
תחומך ׃ אריד אן אגוז פי בלדך ולסנא נמיל אלי ציעה ולא כרם ולא נשרב מא צהריג
כל פי אלטריק אלגאדה נסיר אלי אן נגוז חדך ׃ ולא נתן סיחן את ישראל עבר בגבלו ׃
ויאסף סיחן את כל עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל ׃

ולא
מגונה ממנו״ בגוע [illegible] דבר הוא כמו במיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שלא כן
היה לו לינקד בגווע״ ואת בעירם׳ מכאן שחס הקב״ה על ממונם של ישראל״ ויקהילו משה ואהרן וגו׳ ש
מהמקומות שהחזיק מוצא את הסרובה״ המן הסלע הזה נוציא לכם מים׳ לפי שלא היו מכירין אותו
לפי שהלך לו הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק הבאר והיו ישראל אומרין מה לכם מאיזה סלע
תוציאו לנו מים נבר אחר לנו המורים סרבנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם׳ המן הסלע הזה
שלא נכשוונו עליו נוציא לכם מים״ פעמים לפי שבראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא צוה
המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו לסלע אחר ולא הוציא אמרו שמא צריך להכותו
כן את כבראשונה שנ׳ והכית בצור ונזדמן להם אותו סלע והכוהו״ יען לא האמנתם בי גלה הכתוב
שאילו חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם בעון דור המדבר שנגזר עליהם שלא
יכנסו כך היה משה ואהרן ובלא הצאן ובקר ישחט הקשה מזו לפי שבסתר דיבר חסך עליו הכתוב
שבמעמד ישר׳ לא חיסף עליו הכתוב מפני קידוש השם״ להקדישני שאלו דברתם אל הסלע הייתי מקודש
לעיני

ולא שבק סיחון ית ישראל למעבר בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל למדברא
ואתא ליהץ ואגיח קרבא בישראל: ולם ידע סיחון בני אסר אן יגוזו פי תכמה פגמע סיחון גמיע
קומה וכרג הלקאהם אלי אלבריה חתי ופא יהץ פחארבהם: ויכהו ישראל לפי חרב ויירש את
ארצו מארנן עד יבק עד בני עמון כי עז גבול בני עמון: ומחהי ישראל לפתגם דחרב ויריתו
ית ארעיה מארנונא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף תחומא דבני עמון: פקתלוה בחד אלסיף
ואחזו בלדה מן ארנון אלי יבק אלי בני עמון אד כאן תכמהם שדיד עליה: ויקח ישראל את כל
הערים האלה וישב ישראל בכל ערי האמרי בחשבון ובכל בנתיה: וכבש ישראל ית כל קרויא
האלין ויתיב ישראל בכל קרוי אמוראה בחשבון ובכל כפרנהא: פאכדו גמיע הדה אלקרא
פסכנו פי גמיע קרא אלאמוריין פי חשבון ודסאתירהא: כי חשבון עיר סיחן מלך האמרי הוא
והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו עד ארנן: ארי חשבון קרתא דסיחון
מלכא דאמוראה היא והוא אגיח קרבא במלכא דמואב קדמאה ונסיב ית כל ארעיה מידיה
עד ארנון: ודלך אן חשבון הי מדינה סיחון מלך אלאמוריין והו כאן חארב מלך מואב אלאול
פאכד גמיע בלדה מן ידה אלי ארנון: על כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותכונן עיר
סיחון: על כן יימרון מתליא עולו לחשבון תתבני ותשתכלל קרתא דסיחון: ולדלך קילין
אלממתלין אדכלו אלי חשבון חתי תבנא ותתהיא קריה סיחון: כי אש יצאה מחשבון להבה
מקרית סיחן אכלה ער מואב בעלי במות ארנן: ארי קדום תקיף כאישא נפק מחשבון
עבדי קרבא כשלהוביתא מקרתא דסיחון קטלו עמא דשרו כלחית מואב כומריא דפלחין
בית דחלא רמתא דארנון: לאן נאר כרגת מן חשבון ולהיב מן קריה סיחון פאכלת ער
מואב ואצחאב ביאע ארנון: אוי לך מואב אבדת עם כמוש נתן בניו פליטם ובנתיו
בשבית למלך אמרי סיחון: וי לכון מואבאי אבדתון עמא דפלחין לכמוש מסר בנוהי
אסירין ובנתיה בשביא למלכא אמוראה סיחון: פויל לך יא מואב כיף נרת יא עבדה
כמוש לקד געל בניה אסארא ובנאתה סביא לסיחון מלך אלאמוריין: ונירם אבד
חשבון עד דיבן ונשים עד נפח אשר עד מידבא: ופסקת מלכו מחשבון עדא
שלטן מריכון צדיאו עד נפח דסמיך עד מידבא: וזאל מלכהם מן חשבון אלי דיבן
ותואחש אלי נפח אלדי ענד מידבא: וישב ישראל בארץ האמרי: ויתיב ישראל בארעא
דאמוראה: ולכנהא אקאם אסר פי בלד אלאמוריין: וישלח משה לרגל את יעזר וילכדו
בנתיה ויורש את האמרי אשר שם: ושלח משה לאללא ית יעזר וכבשו כפרנהא י
ותריך ית אמוראה דתמן: בעת מוסי בקום ירודון יעזר פפתחו רסאתיקהא וטרדו אל
אמורי אלדי פיהא: ויפנו ויעלו דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתם הוא וכל
עמו למלחמה אדרעי: ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג מלכא דמתנן כ

לעיני בעדה ואומרין מה הסלע הזה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו שלמקום
קל וחומר אנו״ לכן לא תביאו את הקהל הזה בשבועה כמו לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה
שלא ירבו בתפלה על כך״ המה מי מריבה הם הנזכרים במקום אחר את או ראו אצטגניני פרעה ז
שמושיען של ישראל לוקה במים לכך גזרו כל הבן הילוד היארה תשליכוהו ויקדש בם שמתו משה
ואהרן על ידם שכשהקב״ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר נורא
אלהים ממקדשיך וכן הוא אומר בקרובי אקדש״ אחיך ישראל מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו
אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה החוב לפרעו״ אתה ידעת את כל
התלאה לפיכך פירש אביכם מעל אבינו וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני החוב המוטל עליהם ז שטר
ויטילו על יעקב״ וירעו לנו כלומר סבלנו צרות רבות״ ולאבותינו מכאן שהאבות מצטערים בקבר
כשהפורענות באה על ישראל״ ונשמע קולנו בברכה שבירכנו אבינו הקול קול יעקב שאנו צועקין ונענין
מלאך זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר ויהיו מלעיגים במלאכי אלהים״ נעברה
נא בארצך אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב עשה לנו עזר מעט לעבור

לקדמותהון הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי ׃ ת"ס ולו פצעדו טריק אלבתניה פכרג עוג
מלך אלבתניה תלקאהם הו וגמיע קומה ללחרב אלי אדרעאת ׃ ויאמר יהוה אל משה אל תירא
אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחן מלך האמרי
אשר יושב בחשבון ׃ ואמר יי למשה לא תדחל מניה ארי בידך מסרית יתיה וית כל עמיה
וית ארעיה ותעביד ליה כמא דעבדתא לסיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון ׃ פקאל אללה
למוסי לא תכאפה פאני מסלמה פי ידך וגמיע קומה ובלדה פאצנע בה כמא צנעת בסיחון
מלך אלאמוריין אלמקים פי חשבון ׃ ויכו אתו ואת בניו ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו שריד
ויירשו את ארצו ׃ ומחו יתיה וית בנוהי וית כל עמיה עד דלא אשתאר ליה משיזיב ויריתו
ית ארעיה ׃ פקתלוה ובניה וגמיע קומה חתי לם יבק לה שרירא וחאזו בלדה ׃ ויסעו בני
ישראל ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו ׃ ונטלו בני ישראל ושרו במישריא דמואב
מעברא לירדנא דיריחו ׃ ת"ס ורחלו פנזלו פי בראת מואב אלתי עלי ארדן יריחא ׃

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי ׃ וחזא בלק בר צפור ית כל דעבד ישראל
לאמוראה ׃ ולמא ראי בלק אבן צפור גמיע מא צנע אסר' באלאמוריין ׃ ויגר מואב מפני העם
מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל ׃ ודחיל מואב מן קדם עמא לחדא ארי
סגי הוא ואעיקת למואב מן קדם בני ישראל ׃ חדר אלמואביין מן אלקום גדא אד הם כת'ירון
ותנגרו מנהם ׃ ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחך השור
את ירק השדה ובלק בן צפור מלך למואב בעת ההוא ׃ ואמר מואב לסבי מדין כען ישיצון
קהלא ית כל סחרנגא כמא דמלחיך תורא ית ירוקא דחקלא ובלק בר צפור מלכא דמואב
בעדנא ההיא ׃ פקאל לשיוך מדין אלאן סילחס הדי אלגוק כלמא חולינא כמא ילחס אלתור כצר
אלצחרא ׃ וכאן בלק אבן צפור מלכהם פי דלך אלוקת ׃ וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור
פתורה אשר על הנהר ארץ בני עמו לקרא לו לאמר הנה עם יצא ממצרים הנה כסה
את עין הארץ והוא ישב ממלי ׃ ושלח אזגדין לות בלעם בר בעור לפתור ארם דעל
פרת ארע בני עמיה למקרי ליה למימר הא עמא נפק ממצרים הא חפא ית עין שמשא
דארעא והוא שרי מלקבלי ׃ פבעת ברסל אלי בלעם אבן בעור אלי פאתורא אלתי עלי
פראת בלד קומה לידעו בה וקאל לה הדי אלקום אלדי כרג מן מצר קד גטא צאהר אלבלד
והו גאלס מקאבלי ׃ ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל
נכה בו ואגרשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאר יואר ׃ וכען
איתא כען לוט לי ית עמא הדין ארי תקיף הוא מני מאם איכול לאגחא ביה קרב
ואתרכיניה מן ארעא ארי ידעית ית דתברך מברך ודתלוט ליט ׃ ולאן תעאל אלען לי

אעפי אף
דרך ארצך ״ לא נשתה מי באר מי בורות היה צריך לומ' אלא כך אמ' משה
שיש בידינו מן לאכול ובאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם אוכל ומים להנאתכם מכאן ל
לאכסנאי שיש בידו לאכול יקנה מן החנווני כדי להנות את אושפיזו ״ דרך המלך נלך אנו חוסמין את
בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול ״ פן בחרב אצא לקראתך אתם מתגאים בקול שהורישכם א
אביכם ואומרים ״ ונצעק וישמע קולינו ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי ועל חרבך תחיה ״ רק אין
דבר אין שום דבר מזיק ״ וביד חזקה בהבטחת זקינו והידים ידי עשו ״ כל העדה כולם שלמים ועומדין
ליכנס לארץ שלא היה בהם אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מיתי מדבר ואלו מאותן שכתוב
בהן חיים כולכם היום ״ הור ההר הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח גדול ואפעי שהענן מהלך
לפניהם ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהן הר סיני לתורה והר נבו לקבורת משה והור ההר לקבורת
אהרן ״ על גבול ארץ אדום מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב לעשו נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק
הזה וכן הנביא אומר ליהושפט בהתחברך עם אחזיהו פרץ יי את מעשיך ״ קח את אהרן בדברים של
ניחומים אמור לו אשריך שתראה כתרך נתון לבנך מה שאין אני זוכה לכך ״ את בגדיו את בגדי כהונה
הלבישו

אר הו אעט׳ם מני פלעלי אסתטיע אן אחארבה ואטרדה מן בלדי לאני אעלם אן מן
תבארכה מבארך ומן תלענה ילען. וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם ויבאו
אל בלעם וידברו אליו דברי בלק. ואזלו סבי מואב וסבי מדין וקסמיא בידיהון ואתו
לות בלעם ומלילו עמיה פתגמי בלק. פמצא שיוך מואב ושיוך מדין ובפאדת
מעהם חתי ואפא בלעם ואכברוה בכלאם בלק. ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי
אתכם דבר כאשר ידבר יהוה אלי וישבו שרי מואב עם בלעם. ואמר להון ביתו הכא
בליליא ואתיב יתכון פתגמא כמא די ימליל יי עמי ואוריכו רברבי מואב עם בלעם.
קאל להם ביתו האהנא אללילה חתי אלרד עליכם גואבא כמא יקול אללה לי פאקאם
רוסא מואב ענד בלעם. ויבא אלהים אל בלעם ויאמר מי האנשים האלה עמך.
ואתא מימר מן קדם יי לות בלעם ואמר מן גבריא האלין דעמך. פואפא אמר אללה
לבלעם וקאל לה מפתתחא מן הולאי אלקום אלדין ענדך. ויאמר בלעם אל האלהים
בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי. ואמר בלעם קדם יי בלק בר צפור מלכא דמואב
שלח לותי. קאל אן בלק אבן צפור מלך מואב בעת בהם אלי. הנה העם היצא ממצרים
ויכס את עין הארץ עתה לכה קבה לי אתו אולי אוכל להלחם בו וגרשתיו. הא עמא
דנפק ממצרים וחפא ית עין שמשא דארעא כען איתא לוט לי יתיה מאים איכול ל
אגחא ביה קרב ואתרכניה. יקול אן אלקום אלדי כרג מן מצר קד גטא צאהר אלארץ. אלאן
תעאל סבה לי לעלי אן אסתטיע אן אחארבה פאטרדה. ויאמר אלהים אל בלעם לא
תלך עמהם לא תאר את העם כי ברוך הוא. ואמר יי לבלעם לא תיזיל עמהון ולא תלוט
ית עמא ארי בריך הוא. קאל לה לא תמצ׳י מעהם ולא תלען אלקום פאנה מבארך. ויקם
בלעם בבקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם כי מאן יהוה לתתי להלך עמכם.
וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי בלק איזילו לארעכון ארי לית רעוא קדם יי למשבקי
למיזל עמכון. פקאם בכרה וקאל לרוסא בלק אמצ׳ו אלי בלדכם פאן אללה נהאני
אן אמצ׳י מעכם. ויקומו שרי מואב ויבאו אל בלק ויאמרו מאן בלעם הלך
עמנו. וקמו רברבי מואב ואתו לות בלק ואמרו סריב בלעם למיתי עמנא. פקאם
רוסא מואב וגאוא אלי בלק וקאלו קד אבא בלעם אן יגי מענא. ויסף עוד בלק שלח
שרים רבים ונכבדים מאלה. ואוסיף עוד בלק למשלחא רברבין סגיאין ויקירין מאלין.
פעאוד בלק איצא בעת רוסא אעט׳ם ואגל מן אולאיך. ויבאו אל בלעם ויאמרו
לו כה אמר בלק בן צפור אל נא תמנע מהלך אלי. ואתו לות בלעם ואמרו ליה

הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם על בנו כפנו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר
דלוק. אמר לו [illegible] למטה עלה. פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עצום עיניך ועצם. מיד
חמדה משה לאותה מיתה ובזו נא׳ לו כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאוית לה. וידע משה אעפ״י שהדבר
קשה לו לא עיכב. ויראו כל העדה כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא
אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר המגפה ישלוט בו מלאך המות
מיד ביקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו. כל בית ישראל
האנשים והנשים לפי שהיה אהרן אוהב שלום ורודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש ל
אשתו. כי גוע אומ׳ אני [illegible] שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו
שלא אמרו רבותינו כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר ר׳ אבהו דאמר
ר׳ אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל דהא לפי שהיא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו
למה ויראו לפי שמת אהרן אבל על תרגום והבו כל כנשתא אין לשון דהא נופל אלא על לשון אשר
סבוא

כרון אמר בלק בר צפור לא כען תתמנע מלמיתי לותי : פגאו אלי בלעם וקאלו לה
כדא קאל בלק בן צפור לא תמתנע מן אלמציר אלי : כי כבד אכבדך מאד וכל אשר
תאמר אלי אעשה ולכה נא קבה לי את העם הזה : ארי יקרא איקרנך לחדא וכל
דתימר לי אעביד ואיתא כען לוט לי ית עמא הדין : פאני סאכרמך גדא וכל מא
תקול לי אצנעה והלם טעל לי הולאי אלקום : ויען בלעם ויאמר אל עבדי בלק
אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה אלהי לעשות
קטנה או גדולה : ואתיב בלעם ואמר לעבדי בלק אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף
ודהב לית לי רשו למעבר על גזירת מימרא דיי אלהי למעבר זעירתא או רבתא :
פאגאב בלעם קואד בלק וקאל להם לו אעטאני בלק מל ביתה פצה ודהב לם
אסתטיע אן אתגאוז אמר אללה רבי פאעמל צגירה או כבירה : ועתה שבו נא בזה
גם אתם הלילה ואדעה מה יסף יהוה דבר עמי : וכען אוריכו כען הכא אף אתון
בליליא ואדע מה יוסיף יי למללא עמי : ואן אקימו אנתם איצא ההנא אללילה
חתי אנט'ר מא יעאוד אללה אן יכאטבני בה : ויבא אלהים אל בלעם לילה ויאמר
לו אם לקרא לך באו האנשים קום לך אתם ואך את הדבר אשר אדבר אליך
אתו תעשה : ואתא מימר מן קדם יי לבלעם בליליא ואמר ליה אם למקרי לך אתו
גובריא קום איזיל עמהון וברם ית פתגמא דאמליל עמך יתיה תעביד : פואפא
אמר אללה לבלעם לילא וקאל לה אן כאן הולאי אלקום גאו לידעוך פקם אמץ מעהם
לכן אלדי אקול לך אצנעה פקט : ויקם בלעם בבקר ויחבש את אתנו וילך עם
שרי מואב : וקם בלעם בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם רברבי מואב : פקאם בגדוה
ואסרג אתאנה ומצ'י מע ריסא מואב : ויחר אף אלהים כי הולך הוא ויתיצב מלאך יהוה
בדרך לשטן לו והוא רכב על אתנו ושני נעריו עמו : ותקיף רוגזא דיי ארי אזיל הוא
ואתעתד מלאכא דיי באורחא לסטן ליה והוא רכיב על אתניה ותרין עולימוהי עמיה :
תם אשתד גצ'ב אללה למציה טאמעא פוקף מלך אללה פי אלטריק ליחידה ען ד'לך והו
ראכב עלי אתאנה ומעה גלאמיה : ותרא האתון את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו
שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויך בלעם את האתון להטתה הדרך :

וחות

שבול מגדרת זימום אי שמצינו אם משמש בלשון אשר כמו אם מרוע לא תקצר
דוחי דאיוב והרבה מפורשים מזה אם חרוצים ימיו ״ וישמע הכנעני שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני
כבוד פו' כדאיתא בהאס הכה ״ ועמלק מעולם רצועת מרדות לישראל מזומן בכל עת לפרענות
יושב הנגב זה עמלק שנ' עמלק יושב בארץ הנגב ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל
מתפללים להקב״ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים ראו ישראל מלבושיהם כלבושי עמלקיים ולשונם
לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנ' אם נתון תתן את העם הזה בידי ״ דרך האתרים דרך הנגב שהלכו
בו מרגלים שנ' ויעלו בנגב ״ ד״א דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנ' דרך שלשת ימים
לתור להם מנוחה ״ וישב ממנו שבי אינה אלא שפחה אחת ״ והחרמתי אקדיש שללם לגבוה ״ ויהרס
אתהם בהריגה ואת עריהם חרמי גבוה ״ דרך ים סוף כיון שמת אהרן ובאת עליהם מלחמה זו חזרו
לאחוריהם דרך ים סוף זוהי הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנ' וסעו המדברה
דרך ים סוף וכאן חזרו לאחוריהם שמונה מסעות (כנ״א שבע מסעות) שנ' ובני ישראל נסעו מבארות
בני יעקן מוסרה שם מת אהרן וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו

והספידוהו

ומעתד

וחזת אתנא ית מלאכא דיי׳ באורחא וחרביה שליפא בידיה וסטת אתנא מן אורחא
ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא לאסטיותה לאורחא ׃ ולמא ראת אלאתאן מלך
אלה קאימא פי טריק וסיפה מצלת פי ידה. משת ען טריק וסארת פי אלזרע
פצרבהא בלעם לירדהא אלי טריק ׃ ויעמד מלאך יהוה במשעול הכרמים גדר מזה
וגדר מזה ׃ וקם מלאכא דיי׳ בשביל כרמיא אתרא תרירא מכא ותרירא מכא ׃ תם
וקף מלך אלה פי זקאק אלכרום והנאך גדאר ימנה ויסרה ׃ ותרא האתון את מלאך
יהוה ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר ויסף להכתה ׃ וחזת אתנא ית
מלאכא דיי׳ ואדחיקת לכותלא ודחיקת ית רגלא דבלעם לכתלא ואוסיף למחהא ׃ פלמא
אורחמת אלאתאן פצגטת רגל בלעם אלי אלחאיט פזאד פי צרבהא ׃ ויוסף מלאך יהוה
עבור ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל ׃ ואוסיף מלאכא דיי׳ למעבר
וקם באתר עקתא דלית אורח למסטי לימינא ולסמלא ׃ תם עאוד מלך אלה גאז ווקף פי
מוצע מציק מא ליס טריק ימיל ענה ימנה ולא יסרה ׃ ותרא האתון את מלאך יהוה
ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם ויך את האתון במקל ׃ וחזת אתנא ית מלאכא דיי׳
ורבעת תחות בלעם ותקיף רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחוטרא ׃ פלמא ראתה רבצת
תחת בלעם פאשתד גצבה פגעל יצרבהא באלעצא ׃ ויפתח יהוה את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי
לך כי הכיתני זה שלש רגלים ׃ ופתח יי׳ ית פומא דאתנא ואמרת לבלעם מא עבדית לך ארי
מחיתני דנן תלת זמנין ׃ פפתח אלה פאהא פקאלת לבלעם מא דא צנעת בך אד צרבתני הדה
אלצרבה אלתאלתה ׃ ויאמר בלעם לאתון כי התעללת בי לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך ׃
ואמר בלעם לאתנא ארי חייכת בי אלו אית חרבא בידי ארי כען קטלתיך ׃ קאל לאנך
תמרסתבי ולו כאן פי ידי סיף לקתלתך ׃ ותאמר האתון אל בלעם הלא אנכי אתנך אשר
רכבת עלי מעודך עד היום הזה ההסכן הסכנתי לעשות לך כה ויאמר לא ׃ ואמרת אתנא
לבלעם הלא אנא אתנך דרכיבת עלי מדאיתך עד יומא הדין המילף אלפנא למעבד לך
כדין ואמר לא ׃ קאלת אליס אנא אתאנך אלדי רכבת עלי מנד כנת אלי הדא אליום הל עאודתך אן
אצנע בך כדא קאל לא ׃ ויגל יהוה את עיני בלעם וירא את מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו
שלופה בידו ויקד וישתחו לאפיו ׃ וגלא יי׳ ית עיני בלעם וחזא ית מלאכא דיי׳ מעתד באורחא

והספידוהו כאן הוא בבניהם ובא ובדוק במסעות ותמצאם שמונה מסעות מן מוסרה עד הור ההר ׃ לסבוב
את ארץ אדום שלא נתנם לעבור בארצו ׃ ותקצר נפש העם בדרך בצורת הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו
היינו קרובים לכנס לארץ ואנו חוזרין לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום
לפיכך קצרה נפשם בעינוי הדרך ובלשון לעז אנקרוטלד ׃ ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם
בדרך ולא פירש בו במה קצרה שכל מקום שתמצא קיצור נפש במקרא מפורש שם במה קצרה כגון ז
ותקצר נפשי בהם וכגון ותקצר נפשו בעמל ישראל ׃ וכל דבר קשה על האדם נופל בו לשון קיצור נפש ד
כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הצער
ובדבר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכבד על האדם כגון וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי
נגאלה כשהלתעודני כללו של פירוש כל לשון קיצור נפש בדבר לשון שאין יכול לסבלו הוא שאין הדעת
סובלתו ׃ באלהים ובמשה השוו עבד לקונו ׃ למה העליתנו שניהם שוים ׃ ונפשנו קצה אף זה לשון קיצור
גס ומיאוס ׃ בלחם הקלוקל ׃ לפי שהמן נבלע באיברים קראוהו קלוקל אמרו עתיד המן שיתפח במעינו
כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא ׃ את הנחשים השרפים ששורפין את האדם בארס שיניהם ׃
וינשכו את העם ׃ יבא נחש שלקה על הוצאת דיבה ויפרע ממוציאי דיבה ׃ יבא נחש שכל המינין
נטעמין לו טעם אחד ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד משתנה להם לכמה מטעמים ׃ ויתפלל

וחרביה שליפא בידיה וכרע וסגיד לאפוהי: ת"ס כשף אלה ען בצר בלעם פראי אלמלך
וקפא פי אלטריק וסיפה מסלה פי ידה פכר בין ידיה סאגדא: ויאמר אליו מלאך יהוה על
מה הכית את אתנך זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן כי ירט הדרך לנגדי: ואמר
מלאכא דיי על מה מחיתא ית אתנך דנן תלת זמנין הא אנא נפקית לסטנא ארי גלי קדמי
דאת רעי למיזל לקבלי: פקאל לה לם צרבת אתאנך הדה תלאת צרבאת ואנא כרגת פי אן
אחידך אד תורטת אלטריק חדאי: ותראני האתון ותט לפני זה שלש רגלים אולי נטתה
מפני כי עתה גם אתכה הרגתי ואותה החייתי: וחזתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת
זמנין אלו לא סטת מן קדמי ארי כען אף יתך קטלית ויתה קיימית וחין ראתני פמאלת
ענ' הדה אלתלאתה פלו לם תמיל ענ' לקתלתך אן ובקיתהא: ויאמר בלעם אל
מלאך יהוה חטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך
אשובה לי: ואמר בלעם למלאכא דיי חבית ארי לא ידעית ארי את מעתד לקדמותי
באורחא וכען אם ביש בעינך אתוב לי: קאל אכטית ולם אעלם אנך ואקף תלקאי פי
אלטריק ואן פאן סאך מתני רגעת: ויאמר מלאך יהוה אל בלעם לך עם האנשים
ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תדבר וילך בלעם עם שרי בלק: ואמר מלאכא
דיי לבלעם איזיל עם גובריא ולחוד ית פתגמא דאמליל עמך יתיה תמליל: ואזל
בלעם עם רברבי בלק: וקאל אמץ מע הולאי אלקום ואלקול אלדי אקולה לך קלה פמצא
מעהם: וישמע בלק כי בא בלעם ויצא לקראתו אל עיר מואב אשר על גבול ארנן
אשר בקצה הגבול: ושמע בלק ארי אתא בלעם ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב
די על תחום ארנון דבסטר תחומא: פלמא סמע בלק במגי בלעם כרג תלקאה אלי
קריה מואב אלדי עלי תכם ארנון אלדי פי טרפה: ויאמר בלק אל בלעם הלא שלח
שלחתי אליך לקרא לך למה לא הלכת אלי האמנם לא אוכל כבדך: ואמר בלק
לבלעם הלא משלח שלחית לותך למקרי לך למא לא אתיתא לותי הבקושטא הויתא
אמר לית אנא יכיל ליקרותך: פקאל בלק לבלעם אלם ארסל אליך מרה קבל הדה ארעוך
פלם לם תציר אלי אתרי קלה ליס אקדר אן אכרמך: ויאמר בלעם אל בלק הנה
באתי אליך עתה היכל אוכל דבר מאומה הדבר אשר ישים אלהים בפי אתו אדבר:
ואמר בלעם לבלק הא אתיתי לותך כען המיכל יכילנא למללא מדעם פתגמא דישוי
יי בפומי יתיה אמליל: קאל ואן קד צרת אליך אתראני ליס אסתטיע אן אקול ש"א

משה מכאן למי שמבקשין ממנו שלא יהיה אכזרי מלמחול: על נס: על כלונס
שקורין פירט"ש בלעז וכן כנס על הגבעה ארים נסי שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קורהו נס:
כל הנשוך אפילו חמור או כלב נושכו היה ניזוק ומתנונה והולך אבל שנשיכת הנחש ממהרת להמית לכך
נאמ' כאן וראה אותו ראייה בעלמא ובנשיכת הנחש נאמ' והביט והיה אם נשך הנחש את איש והביט וגו'
שלא היה ממהר להתרפאות אלא אם כן הביט בו בכונה: ואמרו רבותינו וכי נחש ממית או מחיה אלא
בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו
היו נימוקים: נחש נחשת: לא נאמר לו לעשותו של נחושת אלא אמר משה הקב"ה קורהו נחש ואני אעשנו
של נחושת לשון נופל על לשון: בעיי העברים: לא ידעתי למה נקרא שמן עיים ועי לשון חורב הוא
דבר הנטאטא במטאטא והעי"ן בו יסוד לבדו והוא מלשון יעים ויעה בדד: העברים: דרך מעבר
העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמוריים: על פני מואב
ממזרח השמש במזרחה של ארץ מואב: גבול האמורי: תחום סוף מצר שלהם וכן גבול מואב לשון
קצה וסוף: מעבר ארנון הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני וארנון גבול

ג שא מא ילקינה אלה : וילך בלעם עם בלק ויבאו קרית חצות : ואזל בלעם
עם בלק ואתו לקרית מחוזוהי : פמציא גמיעא חתי גאא אלי קריה חוצות :
ויזבח בלק בקר וצאן וישלח לבלעם ולשרים אשר אתו : ונכיס בלק
תורין ועאן ושלח לבלעם ולרברביא דעמיה : פדבח בלק בקרא וגנמא
ובעת בדאך אלי בלעם ואלי אלרויסא אלדין מעה : ויהי בבקר ויקח בלק
את בלעם ויעלהו במות בעל וירא משם קצה העם : והוה בצפרא
ודבר בלק ית בלעם ואסקיה לרמת דחלתיה וחזא מתמן קצת מן
עמא : פלמא כאנת אלגדאה אכד בלק בלעם פאצעדה אלי בעץ ביאע
מעבודה פנצר מן תם אלי בעץ אלקום : ויאמר בלעם אל בלק בנה לי
בזה שבעה מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים : ואמר
בלעם לבלק בנה לי הכא שבעא מדבחין ואתקין לי הכא שבעא תורין
ושבעא דכרין : פקאל אבן לי ההנא ז מדאבחא ואעד לי ז תואת וז
כבאש : ויעש בלק כאשר דבר בלעם ויעל בלק ובלעם פר ואיל
במזבח : ועבד בלק כמא דמליל בלעם ואסיק בלק ובלעם תור ודכר
על כל מדבח : פצנע דלך נקרבא תורא וכבשא עלי כל מדבח : ויאמר
בלעם לבלק התיצב על עלתך ואלכה אולי יקרה יהוה לקראתי ודבר
ודבר מה יראני והגדתי לך וילך שפי : ואמר בלעם לבלק אתעתד על
עלתך ואהך מאם יערע מימר מן קדם יי לקדמותי ופתגמא דיחזינני ואחוי
לך ואזל יחידי : תם קאל לה קף ענד קרבאנך ואמצי אנא פלעל אן יואפיני
אמר אללה ואיקול לקניה אכברתך בה פמצא פי הדו : ויקר אלהים אל
בלעם ויאמר אליו את שבעת המזבחת ערכתי ואעל פר ואיל במזבח :
וערע מימר מן קדם יי לות בלעם ואמר ליה ית שבעא מדבחין סדרית

ארץ האמורי שהיא בצפונה של ארץ מואב · היוצא מגבול האמורי · רצועה יוצאה מגבול האמורי
והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו
לגבול מואב כמו שאמר יפתח וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה ואשר דרבה כאשר עשו לי
בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה לא נתנום לעבור דרך ארצם אלא
הקיפום סביב אף מואב כן · על כן יאמר על תניה זו ונסים שנעשו בה יאמר בספר
ביאור מלחמות יי כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו · את והב כמו את יהב כמו
שיאמר מן יעד ועד כך יאמר מן יהב יהב והוי"ו בו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם
והרבה נסים בים סוף · ואת הנחלים ארנון כשם שמספרין בנסי ים סוף כך יש לספר בנסי
נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים · ומה הן הנסים ואשד הנחלים · תרגום שלשפך
אשר שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק

ואסיקית תור ודכר על כל מדבח : פעמא ואפאה אמר אלה קאל בלעם יא רב
אנעקד נערת ז מדאבח וקרבת תורא וכבשא על כל ואחר מנהא : וישם
יהוה דבר בפי בלעם ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר : ושוי יי פתגמא
בפומא דבלעם ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל : פלקנה אללה כלאמא
פקאל לה ארגע אלי בלק וקל כדא : וישב אליו והנה נצב על עלתו הוא
וכל שרי מואב : ותב לותיה והא מעתד על עלתיה הוא וכל רברבי ז
מואב : פרגע אליה פאדא בה ואקף ענד קרבאנה וגמיע רויסא מואב :
וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה
ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל : ונטל מתליה ואמר מן ארם דברני
בלק מלכא דמואב מטורי מדנחא איתא לוט לי יעקב ואיתא תריך לי
ישראל : פצרב מתלה וקאל מן ארם סיירני בלק מלך מואב מן גבאל אלמשרק
קאילא תעאל קבלי אל יעקוב ודם אל אסר : מה אקב לא קבה אל ומה אזעם
לא זעם יהוה : מה אלוטיה דלא לטיה אל ומה אתרכיה דלא תרכיה יי :
מא אסב מן לם יסבה אללה ומא אדם מן לם ידמה אללה : כי מראש
צרים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב :
ארי מריש טוריא חזיתיה ומרמתא סכיתיה הא עמא בלחודיהון ז
עתידין דיחסנון עלמא ובעממיא לא יתדנון גמירא : ואנא אראה מן
רוס אלגבאל ואלמחה מן אליפאע אנה שעב סיכן פרדא ולא יחסב מעסאיר
אלאמם : מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ד
ישרים ותהי אחריתי כמהו : מן יכול למימני עדקיא דבית יעקב דאמיר
עליהון יסגון כעפרא דארעא או כחדא מארבע משריתא דישראל תמות
נפשי מותא דקשיטיא ותהי סופי כותיה : יא מן יעד נסל יעקוב ויחצי ז
דריה

וקצר וההרים סמוכין זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו
בהר הזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור
נעלה מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטראות והיו אותן הנקעים
בהר שלצד מואב ובהר שלצד האמוריים היו כנגד אותם נקעים כמין קרנות ושדיים בולטין
לחוץ כיון שבאו ישראל לעבור דרך שם נזדעזע ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת
להקביל פני גבירתה ונתקרב לצד הר של מואב ונכנסו אותן השדיים לתוך אותם נקעים והרגום
וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד מואב ונדבק בו וזהו ונשען
לגבול מואב ומשם בארה משם בא האשד לבאר כיצד אמר הקב״ה מי מודיע לבני הנסים
הללו המשל אומר נתת פת לתינוק הודע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר
ירדה לתוך הנחל והעלת משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביבות מחנה ישראל
וישראל

ורייה' ט'אסר אסל'ך אן אמות מות ט'מסתקימין ותכון אכ'רתי מת'להם : ויאמר
בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתיך והנה ברכת ברך : ואמר
בלק לבלעם מה עבדת לי למלט סנאי דברתך והא ברכא מברכת להון : קאל
לה בלק מא ד'א צנעת בי דעותך לתסב אעדאי פאד'א בך תבארך פיהם :
ויען ויאמר הלא את אשר ישים יהוה בפי אתו אשמר לדבר : ואתיב
ואמר הלא ית דישוי יי בפומיה יתיה אטר למללא : פאג'אבה קאילא לא מה
ילקניה אללה אחפט'ה ואקולה : ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר
אשר תראנו משם אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם : ואמר
ליה בלק איתא כען עמי לאתר אוחרן דתחזיניה מתמן לחוד קצתיה תחזי
וכוליה לא תחזי ותלוטיה לי מתמן : קאל תעאל מעי אלי מוצ'ע אכ'ר תנט'רה
מנה לכנך תנט'ר בעצ'ה לא כלה פלעלך תסתטיע אן תסבה : ויקחהו שדה
צפים אל ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחת ויעל פר ואיל במזבח : ודבריה
לחקל סכותא לריש רמתא ובנא שבעא מדבחין ואסיק תור ודכר על כל
מדבח : פאכ'דה אלי ט'איעה אלמשרפה עלי ראס אלתלעה ובנא הנאך ז' מדאבח
וקרבא תורא וכבשא עלי כל מדבח : ויאמר אל בלק התיצב כה על עלתך
ואנכי אקרה כה : ואמר לבלק אתעתד הכא על עלתך ואנא אתמטי עד
כא : קאל לה קף הנא ענד קרבאנך ואנא אתלקא אלי הנא : ויקר אלהים יהוה
אל בלעם וישם דבר בפיו ויאמר שוב אל בלק וכה תדבר : וערע מימר
מן קדם יי בבלעם ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב לות בלק וכדין תמליל :
פואפא אמר אללה בלעם ולקנה כלאמא פקאל ארגע אלי בלק וקל כד'א : ויבא
אליו והנו נצב על עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק מה דבר יהוה :
ואתא לותיה והא מעתד על עלתיה ורברבי מואב עמיה ואמר ליה בלק מה

וישראל ראו ואמרו שירה" על באר מתוך הנחל ועל מה שאת מעלה ומנין שהבאר הודיעה
להם שנ' ומשם בארה משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את
הנסים וכן אז ישיר השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים והבאר ניתנה להם בתחלת ארבעים
מה ראה ליכתב כאן אלא העניין הזה נדרש למעלה הימנו זאת היא הבאר אשר חפרוה שרים ז'
משה ואהרן" במשענותם במטה" וממדבר נתנה להם" וממתנה נחליאל כתרגומו" ו
ומבמות הגיא אשר בשדה מואב כי שם מת משה ושם בטלה הבאר" ד"א כרוה נדיבי העם
כל נשיא ונשיא שהיו חונים נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר נמשכין דרך אותו
סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט" במחוקק על פי משה שנקרא מחוקק שנ' כי שם חלקת
מחוקק ספון" ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הבאר וכיון שלא נזכר שמו
של משה לא נזכר שמו של הקב"ה" משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אם שם אוהבי שם

אני

מליל יי׳: פגא שיה והו קאים ענד קרבאנה ורוסא מואב מעה. פקאל מא קאל
אללה: וישא משלו ויאמר קום בלק ושמע האזינה עדי בנו צפר: ונטל
מתליה ואמר קום בלק ושמע אצית למימרי בנו צפור: פצרב מתלה
וקאל קם יא בלק ואסמע ואנצת קולי יא אבן צפור: לא איש אל ויכזב
ובן אדם ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה: לא כמלי בני
אנשא מימר אלהא בני אנשא אמרין ומכדבין ואף לא כעובדי בני בסרא
דאינון גזרין למעבד תייבין ומתמלכין דהוא אמר ועביד וכל מימריה
מתקיים: ליס אללה כאלנאס פיכדב ולא כבני אדם פינדם אתראה יקול
ולא יפעל או יתכלם ולא יקום בה: הנה ברך לקחתי וברך ולא אשיבנה:
הא ברכן קבילית מאמר כיה לישראל ולא אתיב ברכתי מנה: הא אן
ברכאת קבלתהא פאברך פיהם ולא ארדהא: לא הביט און ביעקב
ולא ראה עמל בישראל יהוה אלהיו עמו ותרועת מלך בו: אסתכלית ולית
פלחי גלולין בדבית יעקב ואף לא עבדי ליאות שקר בישראל מימרא
דיי׳ בסעדהון ושכינת מלכהון ביניהון: ממא לם יבצר גלא
פי אל יעקוב ולם ירד גלא פי אל אסר פאלה רבהם מעהם וצחאבה שלון
להם: אל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו: אלהא דאפיקינון ממצרים ה׳
תוקפא ורומא דליה: אללה אלד׳י אכרגהם מן מצר כארך ארים מאנע
ענהם: כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כעת יאמר ליעקב ולישראל
מה פעל אל: ארי לא נחשיא צבן דיטב לדבית יעקב ואף לא קסמיא רעו
בית ישראל כעדן יתאמר ליעקב ולישראל מה עבד אלהא: ולא טירה תחיך
פי אל יעקוב ולא קאסמה תותיר פי אל אסר ואנמא יקאל להם מא דא צנע אללה
טאיק פקט: הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף
ודם

אני שם ואם לאו איני הולך״ ראש הפסגה כתרגומו ריש רמתא״ פסגה לשון
גובה וכן פסגו ארמנותיה בלום הגביהו ארמנותיה״ ונשקפה אותה הפסגה על פני (הישימון שנגנה
בימה שלטבריה והעומד על הישימון מביט ורואה) מקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא
שמם ״דא ונשקפה באר על פני הישימון שנגנזה בימה שלטבריה והעומד על הישימון מביט ורואה
כמין כברה בים והיא כבאר כך דרש ר׳ תנחומא״ וישלח ישרא׳ מלאכים ובמקום אחר תולה השליחות
במשה שנ׳ ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן וישלח משה מלאכים אל מלך אדום׳ ובפתח בו לאומ׳
וישלח ישרא׳ מלאכים אל מלך אדום הכתובים הללו צריכים זה לזה זה נועל וזה פותח שמשה הוא
ישרא׳ וישרא׳ הם משה לומר לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל״ אעברה בארצך
אעפ״י שלא נצטוו לפתוח להם בשלום בקשו שלום״ ולא נתן סיחון לפי שכל מלכי כנען היו מעלין
לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישרא׳ נעברה נא בארצך אמ׳ להם
כל עצמי איני יושב כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כך״ ויצא לקראת ישרא׳. אלו היתה חשבון
מלאה

ודם חללים ישתה: הא עמא כליתא שרי וכאריא יתנטל לא ישרי בארעיה
עד יקטול קטול ונכסי עממיא יירת: והו שעב כאלסבע יקום וכאסד ירתפע
אלדי לא יכצגע חתי יאכל פריסה וישרב דם אלצרעא: ויאמר בלק אל בלעם
גם קב לא תקבנו גם ברך לא תברכנו: ואמר בלק לבלעם אף מילט לא
תלוטינון אף ברכא לא תבריכינון: קאל לה בלק אד לא תסבה סבא פלא
תבארכה ברכה: ויען בלעם ויאמר אל בלק הלא דברתי אליך לאמר
כל אשר ידבר יהוה אתו אעשה: ואתיב בלעם ואמר לבלק הלא מלילית
עמך למימר כל דימליל יי יתיה אעביד: פאגאבה קאילא אלם אקול לך
אן כל מא יקולה אללה אצנע: ויאמר בלק אל בלעם לכה נא אקחך אל ז
מקום אחר אולי יישר בעיני האלהים וקבתו לי משם: ואמר בלק לבלעם
איתא כען אדברינך לאתר אחרן מא אם יהי רעוא מן קדם יי ותלוטיה לי
מתמן: קאל תעאל אכ׳רגך אלי מוצע אכ׳ר פלעל יסהל ענד אללה פתסבה לי מן
הנאך: ויקח בלק את בלעם ראש הפעור הנשקף על פני הישימון: ודבר
בלק ית בלעם ריש רמתא דמסתכיא על אפי בית ישימון: פאכ׳רגה אלי ראס
טראביה אלמטלעה עלי וגה אלקמאוא: ויאמר בלעם אל בלק בנה לי בזה
שבעה מזבחת והכן לי בזה שבעה פרים ושבעה אילים: ואמר בלעם ז
לבלק בני לי הכא שבעה מדבחין ואתקין לי הכא שבעה תורין ושבעה
דכרין: קאל אבן לי ההנא ז׳ מדאבחא ואעד לי ז׳ רתות וז׳ כבאש: ויעש
בלק כאשר אמר בלעם ויעל פר ואיל במזבח: ועבד בלק כמא דאמר
בלעם ואסיק תור ודכר על כל מדבח: פצנע כמא קאל לה וקרבא תורא
וכבשא עלי כל מדבח: וירא בלעם כי טוב בעיני יהוה לברך את ישראל
ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו: וחזא בלעם
ארי תקין קדם יי לברכא ית ישראל ולא הליך כזמן בזמן למקדמות נחשיא

מלאה יתושין אין כל בריה יכולה לכבשה: ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל
שכן אלו היה בחשבון אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן בלב
כל אנשי המלחמה לצאת מן העיירות ונתקבצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל
אל עריהם ואין עומד לנגדם כי אין שם אלא נשים וטף כי עג' ומהו התראתו שלהקב"ה שאמר
לכם אל תגורם" בנותיה הם כפרים הסמוכין לה" והוא נלחם למה הוצרך ליכתב לפי שנ' אל
תצר את מואב וחשבון משלמואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה וטהרה על ידו לישראל" מידו
מרשותו" על כן על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב" יאמרו המושלים בלעם שנאמר בו
וישא משלו" המושלים בלעם ובעור וכה אמרו בואו חשבון שלא היה סיחון יכול לכבשה
ילך וזכר את בלעם לקללו וזהו שאמר לו בלק כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגו' תבנה

ותכונן

ושור להביל עגלא דעבדו ישראל במדברא אפוהי : פלמא ראי בלעם אן
דאצרא ענד אללה תבריך דאסר לם ימץ כדאלמרתין דאולתין פי טלב דפאאת
פאקבל בוגהה אלי ברהם : וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שכן
לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים : וזקף בלעם ית עינוהי וחזא ית ישראל
שרן לשבטוהי ושרת עלוהי רוח נבואה מן קדם יי : פלמא מד בצרה וראהם
נזלא עלי נצאם אסבאטהם חלת עליה נבוה אללה : וישא משלו ויאמר
נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתם העין : ונטל מתליה ואמר אמר
בלעם בר בעור ואימר גוברא דשפיר חזי : פצרב מתלה וקאל קאל יא בלעם
אבן בעור וקאל יא איהא אלרגל אלחדיד אלבצר : נאם שמע אמרי אל אשר
מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים : אימר דשמע מימר מן קדם אלוהיו
מן קדם שדי חזי שכיב ומתגלי ליה : קאל יא סאמע אקואל אלטאיק ונאצר
מנאצר אלכאפי והו נאים והו מפתוח אלעין : מה טבו אהליך יעקב ה
משכנתיך ישראל : מא טבא ארעך יעקב בית משרך ישראל : מא אגוד
אכביתך יא אל יעקוב ומנאזלך יא אלאסר : כנחלים נטיו כגנת עלי נהר
כאהלים נטע יהוה כארזים עלי מים : כנחלין דמדברין כגנת שקיא
דעל פרת כבוסמיא דנציב יי כארזין דנציבין על מיא : פהי כאודיה
ממדודה כגנאין עלי נהר ובמצארב צרבהא אללה ופי ורוז עלי מא : יזל
מים מדליו וזרעו במים רבים וירם מאגג מלכו ותנשא מלכתו : יסגא
מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין ויתקיף מאגג מלכיה
ותתנטל מלכותיה : יהטל אלמא מן דואליה וגרסה פי מא גדיר ויתפע מן
אגג מלכה ותתסאמא ממלכתה : אל מוציאו ממצרים כתועפת ראם
לו יאכל גוים צריו ועצמותיהם יגרם וחציו ימחץ : אלהא דאפיקינון ח
ממצרים תוקפא ורומא דיליה ייכלון בני ישראל נכסי עממיא סנאיהון
ובבזת

ותבונן · חשבון בשם סיחון להיות עירו " כי אש יצאה מחשבון משכבשה
סיחון " אכלה ער מואב שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי ולהיית בלשון ארמי " ער מואב
ער שלמואב " אוי לך מואב שקללו את מואב שימסרו את מואב בידו " כמוש שם אלהי מואב
נתן בניו את בנות שלמואב " פליטים נסים ופליטים מחרב ואת בנותיו בשבית וגו' " ונירם
אבד · מלכות שלהם · אבד חשבון עד דיבון מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן
עד דיבון תרגום שלפר עד כלומר סר ניר מדיבון · ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו
למען היות ניר לדוד עבדי " ונשים שין דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם
עד נופח · השימוכוס עד נופח " וישלח משה לרגל את יעזר · המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה
כראשונים בטוחים אנו בכוח תפלתו של משה להלחם " אל תירא אותו · שהיה משה ירא שמא
תעמוד לו זכותו שלאברהם שנ' ויבא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדרלעומר והבי'
בעשתרות

ז ובבזת מלכיהון יתפנקון ארעהון יחסנון : לטאיך למכרגה מן מצר
כאריך מאנע ענה פהו יאכל אעדאה מן לאמם ועצאמהם ונהש ובגאמה
תרנפהם : כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו מברכיך ברוך וארריך
ארור : ינוח ישרי בתקוף כאריא וכליתא לית דיקימנה בריכך יהון בריכין
וליטך יהון ליטין : ואתא גהא ורבץ פהו כאסד ולבו מן דא יתירה מבארכך
ז מבארך ולאענך מלעון : ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו
ויאמר בלק אל בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת ברך זה שלש
פעמים : ותקיף רוגזא דבלק בבלעם וספיקינון לידוהי ואמר בלק
לבלעם למלט סנאי דבריתך והא בּרכא מברכת להון דנן תלת זמנין :
פאשתד גצב בלק עלי בלעם וספק כפיה חרדא וקאל לה אנמא דעות כך
לתסב אעדאי פאדא קד באדכתהם הדה לאמרה לתלתה : ועתה ברח לך
אל מקומך אמרתי כבד אכבדך והנה מנעך יהוה מכבוד : וכען איזיל
לך לאתרך אמרית יקרא איקרינך והא מנעך יי מן יקר : ולאן פאנצרף
לי מוצעך לקד עזמת אן אכרמך פמנעך אללה לכראמה : ויאמר בלעם
אל בלק הלא גם אל מלאכיך אשר שלחת אלי דברתי לאמר : ואמר
בלעם לבלק הלא אף לאזגדך דשלחת לותי מלילית למימר : קאל לה
לם אקול לרסלך אלדין בעתת בהם אלי קאילא : אם יתן לי בלק מלא ביתו
כסף וזהב לא אוכל לעבר את פי יהוה לעשות טובה או רעה מלבי אשר
ידבר יהוה אתו אדבר : אם יתן לי בלק מלי ביתיה כסף ודהב לית לי רשו
למעבר על גזירת מימרא דיי למעבד טבתא או בשתא מרעותי
דימליל יי יתיה אמליל : לו אעטאני בלק מל ביתה פצה ודהב לם לא אסתטיע
אן אתגאוז אמר אללה רבי פאעמל גיידה או רדייה מן ראיי אנמא אלדי

בעשתרות קרנים שנ׳ כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים ויכו אתו משה הרגו כדאיתא
בברכות עקר טורא בר תלתא פרסי וגו׳ סליק בגז״

וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי אמר אלו שני מלכים שהיינו בוטחין עליהם
לא עמדו בפניהם אני על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב לשון מורא כמו גורו לכם
ראוי ויקץ מואב קצו בחייהם אל זקני מדין והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנ׳ המכה
את מדין בשדה מואב שבאו מדין על מואב למלחמה אלא מיראתן שלישראל עשו שלום ביניהם
מה ראו מואב ליטול עצה ממדין אלא כיון שראו ישראל נוצחין שלא כמנהג העולם אמרו
ז מנהיגם של אלו במדין נתגדל נשאל מהן מה מדתו אמרו להן אין כוחו אלא בפיו אמרו אף אנו
נבוא עליהם באדם שכוחו בפיו כלחוך השור כל מה שהשור מלחך אין בו ברכה בעת ההוא
לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מינוהו עליהם לצורך שעה פתורה
כשלחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם ולפי פשוטו שלמקרא

יקולה לך אקולה פקט : ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה
העם הזה לעמך באחרית הימים : וכען הא אנא אזיל לעמי איתא אמלכנך
מה די יעביד עמא הדין לעמך בסוף יומיא : ואלאן האנא מנצרף אלי קומי תעאל
אערפך מא יצנע הולאי לקום בקומך פי אכר אלאיאם : וישא משלו ויאמר
נאם בלעם בנו בעור ונאם הגבר שתם העין : ונטל מתליה ואמר אמר
בלעם בר בעור ואמר גוברא דשפיר חזי : פצ'רב מת'לה וקאל קאל יא ז
בלעם אבן בעור וקאל יא איהו אלרג'ל אלחדיד אלבצר : נאם שמע אמרי
אל וידע דעת עליון מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים : אמר דשמע
מימר מן קדם אל וידע מדע מן קדם עילאה חיזו מן קדם שדי חזי
שכיב ומתגלי ליה : קאל יא סאמע אקואל אלטאיק ועארף מערפה
אלעלי ונאצ'ר מנאצ'ר אלכאפי והו נאים והו מפתוח אלעין : אראנו ולא
עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל ומחץ
פאתי מואב וקרקר כל בני שת : חזיתיה ולא כען סכיתיה ולא איתוהי
קריב כד יקום מלכא מיעקב ויתרבא משיחא מישראל ויקטול רברבי
מואב וישלוט בכל בני אנשא : אראה וליס הו אלאן ואלמחה והו ניר
קריב אד יטלע כוכב מן אל יעקוב ויקום קציב מן אל אסר פיוהן גהאת
מואב ויזלזל סאיר בני שת : והיה אדום ירשה והיה ירשה שעיר
איביו וישראל עשה חיל : ויהי אדום ירותא ויהי ירותא שעיר לבעלי
דבבוהי וישראל יצלח בנכסין : ויכון אדום מנקרצא וכדלך סעיר
וסאיר אעדאיה ואסר יתאיד תאיידא : וירד מיעקב והאביד שריד ד
מעיר : ויחות חד מדבית יעקב ויוביד משיזיב מקרית עממיא : ואלדי
יסתולי מן אל יעקוב יביד אלשריד מן אלקרא : וירא את עמלק וישא משלו
ויאמר ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד : וחזא ית עמלקאה

ונטל

כך שם המקום ארץ בני עמו של בלק. משם היה וזה היה מתנבא ואומר
עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה
לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטב העמיד להם נביאים והם פרצו גדר העולם שבתחלה
היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה להפקיר עצמן לזנות. לקרא לו הקריאה שלו היתה ולהנאתו
שהיה פוסק לו ממון הרבה. עם יצא ממצרים ואם תאמר מה מזיקך הנה כסה את עין הארץ סיחון
ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום. והוא יושב ממולי ממלי חסר כתיב קרובים הם
להכריתני כמו כי אמילם. נכה בו אני ועמי נכה בהם. ד"א לשון משנה הוא מנכה לו מן הדמים
לחסר מהן מעט. כי ידעתי וגו' על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב. וקסמים בידם כל
מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי. ד"א קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יבוא

עמנו

ונטל מתליה ואמר ריש קרביא דישראל הוה עמלק וסופיה לעלמא ייבד : ראי
עמלק פצ'רב מתלה וקאל אול אלאמם עמלק ואכרתה אלי אבאדה : וירא את
הקיני וישא משלו ויאמר איתן מושבך ושים בסלע קנך : וחזא ית שלמאה
ונטל מתליה ואמר תקיף בית מותבך ושוי בכרך תקיף מדורך : תם ראי אלקיניין
פצ'רב מתלה וקאל סיכון מגלסך צלבא ותציר פי אלצכ'ר וכרך : כי אם יהיה לבער
קין עד מה אשור תשבך : ארי אם יהי לשיצאה שלמאה עד מה אתוראה
ישבינך : ואלא יכון וקת לנפי אלקיניין פכם יסבי מנהם אלמוצליין : וישא משלו
ויאמר אוי מי יחיה משמו אל : ונטל מתליה ואמר ווי לחייביא דייחון כד

עמנו בלעם הגלות יש בו חטא ואם ירחנו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו
אין בו תקוה יניחיהו והלכו להן שנ׳ וישבו שרי מואב עם בלעם אבל זקני מדין הלכו להם· לינו פה
הלילה אין רוח הקדש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם שנ׳ ויבא אלהים אל לבן
הארמי בחלום הלילה· כאדם ההולך אצל פילגשו בהחבא·· כאשר ידבר יי׳ אלי· אם ימליכני ללכת
עם בני אדם כמותכם אך שמא אין כבודי לתתי להלוך אלא עם שרים גדולים יותר מכם·· וישבו
לשון עכבה·· מי האנשים האלה עמך להטעותו בא ואמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה
עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יבין בלק בן צפור· אעפ״י שאין אני חשוב בעיניך חשוב אני
בעיני המלכים·· קבה לי זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש·· וגרשתיו מן העולם ובלק לא אמר
אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק· לא תלך ז
עמהם· אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאר את העם· אמר לו אם כן אברכם אמר
לו אינן צריכין לברכתך כי ברוך הוא משל אומרין לצרעה לא מדובשך ולא מעוקציך·· להלך
עמכם אלא עם שרים גדולים מכם למדנו שרוחו גבוהה ולא רצה לגלות שהוא ברשותו שלמקום
אלא בלשון גסות לפי׳ ויוסף עוד בלק·· כי כבד אכבדך אשר יותר ממה שהיית נוטל לשעבר אני
נותן לך·· מלוא ביתו כסף וזהב למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי
כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח··
לא אוכל לעבור על כרחו גילה שהוא ברשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לבטל הברכות
שנתברכו האבות מפי השכינה·· גם אתם כאן הלילה גם אתם סופכם להצור בפחי נפש כראשונים··
מה יוסף לא ישנה דיבורו מברכה לקללה הלואי שלא יוסיף לברך כאן ונתנבא שעתיד להוסיף
להם ברכות על ידו·· אם לקרוא לך אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם··
אך על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואעפ״כ וילך בלעם אמר שמא אפתנו וירצה··
ויחבוש את אתונו מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו אמר הקב״ה רשע כבר
קדמך אברהם אביהם שנ׳ וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו·· עם שרי מואב לבו ז
כלבם שוה·· כי הולך הוא ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה לילך·· לשטן לו מלאך של
רחמים היה והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד·· ושני נעריו עמו מכאן לאדם חשוב
היוצא לדרך שיוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרין ומשמשין זה את זה·· ותרא האתון והוא
לא ראה שהקב״ה נתן רשות לבהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעה אם תיטרף דעתו
כשיראה מזיקים·· וחרבו שלופה בידו אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין שלאומות
העולם בחרב והוא בא עליהן בפיו שהוא כלי אומנות שלהן אף אני אתפוש את שלו ואבוא עליו
באומנותו וכן סופו ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב·· במשעול כתרגומו בשביל וכן אם ישפוק
עפר שומרון לשעלים שהוא עפר הנדבק בכפות הרגלים בהילוכן וכן מי מדד בשעלו מים
ברגליו ובהילוכו·· גדר מזה וגדר מזה סתם גדר שלאבנים הוא·· ותלחץ היא עצמה·· ותלחץ
את אחרים את רגל בלעם·· ויוסף מלאך יי׳ עבור·· לעבור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום
אחר כמו והוא עבר לפניהם·· ומדרש אגדה יש בתנחומא מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני

אבות

יעביד אלהא יתהין : תם צרב מתלה וקאל ויל למן יחיא אדא צירה אלטאיק:
וְצִים מִיַּד כִּתִּים וְעִנּוּ אַשּׁוּר וְעִנּוּ עֵבֶר וְגַם הוּא עֲדֵי אֹבֵד : וסיען יצטרחן ז
מרומאי ויענון לאתור וישתעבדון לעיבר פרת אף אנון לעלמא יבדון :
ואלדראמין מן פרצה קברס תעאדב אלמוצליין ואלעבריין והם איצא אלי אבאדה:
וַיָּקָם בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ וְגַם בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ : וקם בלעם ואזל ותב
לאתריה ואף בלק אזל לאורחיה : תם קאם בלעם ומצא ורגע אלי מוצעה ובלק
איצא מצא אלי סבילה: וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים
וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב : ויתיב ישראל בשיטין ושרי עמא למטעי ז

אבות הראהו ״ זה שלוש רגלים רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלוש רגלים בשנה״
התעללת כתרגומו לשון גנאי ובזיון ״ לו יש חרב בידי גנות גדולה היא לו דבר זה בעיני השרים
זה הולך להרוג אומה שלימה בפיו ולאתון זו צריך לכלי זיין ״ ההסכן הסכנתי כתרגומו וכן
הלאל יסכן גבר ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכיבת אסוסיא
אמר להו ברטיבא שדאי ליה וכו׳ כדאיתא במסכת ע״ז ״ כי ירט הדרך לנגדי רבותינו חכמי
משנה דרשוהו נוטריקון יראה ראתה נטתה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני
ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך שחרד ומיהר הדרך שהוא
לכעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו ותכל דוד ״ לשון אחר ירט לשון רצון וכן ועל ידי
רשעים ירטני מפייס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן לא מקניטים ״ אולי נטתה כמו לולא
פעמים שאולי משמש בלשון לולי ״ גם אותכה הרגתי הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי
אותכה כלומר לא העכבה בלבד קראתך על ידי כי גם ההריגה ״ ואותה החייתי ועתה מפני
שדיברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה כמו שכתוב ויאמר לא הרגתיה שלא יאמרו
זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב שחס המקום על כבוד הבריות וכן והרגת
את האשה ואת הבהמה וכן ואת הבהמה תהרגו ״ כי לא ידעתי גם זה גנותו ועל כרחו הודה שהיה
משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי ״ אם רע בעיניך אשובה לי להתריס נגד
המקום היא תשובה זו אמר לו הוא בעצמו צוני ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא
בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאברהם קח נא את בנך וגו׳ ועל ידי מלאך ביטל את
דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב ״ לך עם האנשים בדרך שאדם רוצה לילך ז
מוליכין אותו ״ ואפס על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך וגו׳ ״ עם שרי בלק שמח לקללם
כמותם ״ וישמע בלק שלח שלוחים לבשרו ״ אל עיר מואב אל מטרפולין שלו עיר החשובה שלו
לומר ראה מה אלו מבקשין לעקור ״ קרית חוצות עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה
לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו ״ בקר וצאן דבר מועט ״ במות בעל כתרגומו לרמת דחלתיה
שם ע״ז ״ אולי יקרה ה׳ לקראתי אינו רגיל לדבר עמי ביום ״ וילך שפי כתרגומו יחידי לשון שופי
ושקט שאין עמו אלא שתיקה ״ ויקר לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובזיון
ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל ישראל להראות חיבתן של ישראל ״ את שבעת המזבחות שבעה
מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך
שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אברהם בנה ארבעה ויבן שם מזבח לה׳ הנראה אליו ויעתק
משם ההרה וגו׳ ויאהל אברם וגו׳ ואחד בהר המוריה ויצחק בנה אחד ויבן שם מזבח וגו׳ ויחפרו
שם עבדי יצחק באר ויעקב בנה שנים אחד בשכם ואחד בבית אל ״ ואעל פר ואיל במזבח ז
ואברהם לא העלה אלא איל אחד ״ ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל בשני שמותיהם אמר לו
לקללם שמא אחד מהם אינו מובהק ״ ד״א ארה לשון ליקוט כמו שמלוא אורה וכלו חוצה לו ויש אומרים
לשון השלכה כמו צרה אורה ״ מה אקוב לא קבה אל כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר
אביהם את עונם באפם הרגו איש ולא קילל אלא אפם שנאמר ארור אפם כי עז כשנכנס אביהם במרמה

בְּנֹת מוֹאָב : תם אקאם אל אסר' פי שטין ובדא אלקום אן יזאנו בנאת
מואב : וַתִּקְרֶאןָ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן : וּקְרָאָה
לְעַמָּא לְדִבְחֵי טַעֲוָתְהוֹן וַאֲכַל עַמָּא וּסְגִידוּ לְטַעֲוָתְהוֹן : פדעין אלקום אלי דבאיח
מעבוד אתהון פאכלו מנהא וסגדו להא : וַיִּצָּמֶד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר אַף
יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל : וְאִתְחַבַּר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְעוֹר וּתְקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל : פלאזם
אלאסר' פעור אלצנם ואשתד גצב אללה עליהם :
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה קַח אֶת כָּל רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַיהוָה נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ
וְיָשֹׁב חֲרוֹן אַף יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל : וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַב יָת כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וְדוּן

אבל לפיו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם גם ברוך יהיה במברכים נאמ' אלה יעמדו לברך את
העם ובמקללים לא נא' אלה יעמדו לקלל אא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה :
לא זעם יי' אני אין כוחי אלא שאני יודע לכוון שעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים
הללו שבאתי אליך וזהו שנא' עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן
בעור וגו' למען דעת צדקות יי' : כי מראש צורים אראנו אני מסתכל בראשיתם ובתחלת
שרשיהם ואני רואה אותן מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות :
הן עם הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בדד כתרגומו : ובגוים לא יתחשב כתרגומו : ובגוים לא
יתחשב לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות שנא' כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אינם נמנין עם
השאר : ד"א כשהן שמחים אין אומה שמחה עמהם שנ' יי' בדד ינחנו וכשהאומות בטובה הן
אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להן מן החשבון וזהו שנא' ובגוים לא יתחשב : מי מנה
עפר יעקב כתרגומו מארבע משרייתא דישראל אלו ארבעה דגלים : ד"א עפר יעקב אין חשבון
במצות שהן מקיימין בעפר לא תחרוש בשור ובחמור לא תזרע כלאים אפר פרה ועפר סוטה
וכיוצא בהן : ומספר את רובע ישראל רביעיותיהן זרע היוצא מן התשמיש שלהם : תמות נפשי
מות ישרים שבהם : וקבנו לי לשון צווי קללהו לי : שדה צופים מקום גבוה היה ששם הצופה
עומד לשמור אם יבוא חיל על העיר : ראש הפסגה בלעם לא היה קוסם כבלק ראה בלק שעתידה
פרצה לפרץ בישראל משם ששם מת משה כסבור ששם תחול עליהם הקללה וזו היא כמרצה
שאני רואה : אקרה כה מאת הקב"ה : אקרה לשון אתפעל : וישם יי' דבר בפיו ומה היא השימה
הגלת מה חסר המקרא באומרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר
מה אני חוזר אצל בלק לצערו ונתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקק בהמה בחכה להוליכה
אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק וגו' : ושרי מואב אתו ולמעלה הוא אומר וכל שרי
מואב אבל כיון שראו שאין בו תקוה הלכו להן מקצתן ולא נשארו אלא מקצתם : מה דיבר יי'
לשון שחוק הוא זה כלומר אינך ברשותך : קום בלק כיון שראהו מצחק בו נתכוון לצערו עמוד
על רגליך אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום : בנו צפור לשון מקרא הוא זה
כמו חיתו יער וחיתו ארץ למעינו מים : לא איש אל וגו' כבר נשבע להם להביאם ולהורישם
ארץ שבעה אומות ואתה סבור להמיתם במדבר : ההוא אמר בלשון תימה ותרגומו תיבין
ומתמלכין חוזרין ונמלכין לחזור בהם : הנה ברך לקחתי אתה שואלני מה דיבר יי' קיבלתי
ממנו לברך אותם : וברך ולא אשיבנה הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו : וברך כמו
וברך וכן היא גזרת ר"ש כמו איוב הרף כמו הרף וכן ובוצע ברך אדם המתהלל ומברך את
הגוזל ואומר לו אל תירא כי לא תיענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקב"ה ואין לומ' ברך שם
דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן וטעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פועל הוא נקוד קמץ
קטן וטעמו למטה : לא הביט און ביעקב כתרגומו : ד"א אחרי פשוטו הוא נדרש ומדרש
נא' לא הביט הקב"ה און ביעקב כשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן
באוניות שלהם ובעמלם שהן עוברין על דתו : עמל לשון עבירה כמו הרה עמל כי אתה
עמל וכעס תביט וזה לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום : יי' אלהיו עמו אפילו מכעיסין
וממרין לפניו אינו זז מתוכם : ותרועת מלך בו לשון חיבה ורעות כמו רעה דוד אוהב דוד
ויתנה למרעהו וכן תרגם אנקלוס ושכינת מלכהון ביניהון : אל מוציאם ממצרים אתה אמרת

וקטול דחייב קטולא להביל שמשא ויתוב תקוף רוגזא דיי מישראל: פקאל
אלה למוסי כד ריוס אקום ואצלבהם ללה חדא אשמש חתי ירגע שדה' גצבה
ען אסר: ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים
לבעל פעור: ואמר משה לדייני ישראל קטולו גבר גברוהי דאתחברו לבעלא
פעור: פקאל מוסי להכאמהם ליקתל כל רגל מן פי נאחיתה מן מלאזמי פעור
אצנם: והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה
ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד: והא גברא מבני
ישראל אתא וקריב לות אחוהי ית מדיניתא לעיני משה ולעיני כל כנשתא

הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם · כתועפות ראם לו · כתוקף רום וגבה
שלו וכן וכסף תועפות לשון מעוז הוא ואומר אני שהוא עוף יעופף המעופף ברום וגבה יתוקף
רב הוא זה · ותועפות ראם עפיפת גבה · ד"א כתועפות ראם תוקף ראמים ואמרו רבותינו אלו
השדים · כי לא נחש ביעקב · כי ראויים הם לברכה שאין בהם מנחשים וקוסמים · כעת יאמר
ליעקב וגו' · עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תיגלה חבתן לעין כל שהן יושבין לפני
ולומדין תורה מפיו ומחיצתן לפנים ממלאכי השרת והם ישאלו להן מה פעל אל וזהו שנאמר
עיניך רואות את מוריך · ד"א יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה · אינן צריכין
למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזירותיו במרום
אינן מנחשים וקוסמים אלא נאמר להם אלא על פי נביאיהם מה היא גזירת המקום או אורים
ותומים מגידין להם ואנקלוס לא תרגם כן · הן עם כלביא יקום וגו' כשהן עומדין משינתן
שחרית הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצוה ללבוש טלית לקרוא שמע ולהניח
תפלין · לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו · כיצד
קורא את שמע על משתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגייס הקב"ה שומרם ולוחם
מלחמותם ומפילם חללים · ד"א הן עם כלביא יקום וגו' כתרגומו · ודם חללים ישתה ניבא
שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנ' ואת בלעם בן בעור
הקוסם הרגו בני ישראל בחרב על חלליהם · גם גם לא תקבנו גם ראשון מוסיף על גם השני
וגם השני על גם ראשון וכן גם לי גם לך לא יהיה וכן גם בחור גם בתולה · וקבותו לי אין
זה לשון צווי כמו וקבנו אלא לשון עתיד אולי יישר בעיניו ותקבנו לי משם מלד"רש בלע"ז
ראש הפסגה קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה · אמר
שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בכוכבים רואין ואינן יודעין מה רואין · וירא
בלעם כי טוב אמר אינו צריך לבדוק בהקב"ה כי לא יחפוץ לקללם · ולא הלך כפעם בפעם כ
לאשר עשה שני פעמים · לקראת נחשים לנחש · אולי יקרה יי לקראתי · כי רצונו אמר רוצה
ולא רוצה לקללן אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול · וישת אל המדבר פניו
כתרגומו · וישא בלעם את עיניו · ביקש להכניס בהם עין הרע והרי יש לך שלוש מדותיו עין
רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורין למעלה · שוכן לשבטיו · ראה כל שבט ושבט שוכן
לעצמו ואינן מעורבין ועוד ראה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל
חבירו ותהי עליו רוח אלהים עלה בלבו שלא יקללם · בנו בעור כמו למעינו מים ומדרש א
אגדה שניהם גדולים מאבותיהם בלק בנו צפור אביו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאביו
בנביאות מנה בן פלק היה · שתום העין עינו נקורה ומוצאת לחוץ וחור שלה נראה פתוח ·
ולשון משנה הוא כדי שישתום ויסתום ויגוב ורבותינו אמרו לפי שאמר ומספר את רובע ישרא
שהקב"ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבוא טיפה שהצדיק נולד ממנה אמר בלבו מי
שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם · ויש מפרש
שתום העין פתוח העין כמו שתרגם אנקלוס · ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים למדנו
שסומא באחת מעיניו היה · נופל וגלוי עינים פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא בלילה כשהוא

שוכב

דבני ישרא׳ ואנון בכן בתרע משכן זמנא ׃ פאדא ברג׳ל מן בני אסרא׳ קד
אקבל וקדם אלי מא בינהם אמראה מדיאניה בחצ׳רה מוסי וג׳מאעתהם והם
יבכון ענד באב כבא אלמחצ׳ר ׃ וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך
העדה ויקח רמח בידו ׃ וחזא פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא וקם מגו כנשתא
ונסיב רמחא בידיה ׃ פלמא ראא פינחס אבן אלעזר אבן הרון אלאמאם פקאם
מן וסט אלג׳מאעה ואכ׳ד׳ רמחא בידה ׃ ויבא אחר איש ישראל אל הקבה
וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה

שוכב ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ו
ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו ״ מה טובו אהליך על שראה פתחיהן שאינן מכוונין
זה מול זה ״ משכנותיך חניותיך כתרגומו ״ ד״א מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית ע
עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם ״ משכנותיך אף כשהן חריבין לפי
שהן משכון עליהם וחורבנן כפרה על הנפשות שנ׳ כלה ייי את חמתו ומה כלה ויצת אש בציון ״
כנחלים נטיו שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק אמרו רבותינו מברכותיו של אותו רשע אנו למדין
מה היה בלבו לקלל כשאמר להשית אל המדבר פניו ׳ וכשהפך המקום את פיו ברכן מעין אותן
קללות שביקש לומר וכו׳ כדאיתא בחלק ״ כאהלים כתרגומו לשון מור ואהלות ״ נטע ייי בגן
עדן׳ לשון אחר כאהלים נטע ייי כלומ׳ בשמים המתוחין כאהל׳ נטע ייי נטיעה מצינו ז
באהלים שנ׳ ויטע אהלי אפדנו ״ מדליו מבארותיו ופירושו כתרגומו ״ וזרעו במים רבים לשון ה
הצלחה הוא זה כזרע הזרוע על פני מים ״ וירום מאגג מלכו מלך ראשון שלהם יכבוש את
אגג מלך עמלק ״ ותנשא מלכותו שליעקב יותר ויותר שיבא אחריו דוד ושלמה ״ אל מוציאם
ממצרים מי גורם להם הגדולה הזאת אל המוציאם ממצרים בתוקף ורום שלו ״ יאכל את
הגוים שהם צריו ״ ועצמותיהם של צרים ״ יגרם מנחם חתר בו לשון שבירה וכן לא גרמו ז
לבקר ׳ וכן ואת הרשיה תרגמי ואני אומר לשון עצם הוא שמגרר הבשר בשיניו מסביב והמוח
שבפנים ומעמיד את העצם על ערמימותו ״ וחציו ימחץ אנקלוס תרגם חציו שלצרים הלוקה ט
שלהם כמו בעלי חצים שרי פלוגתא ״ ימחץ לשון ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את ארצם ״ ויש
לפתור לשון חצים ממש חציו שלהקב״ה ימחץ בדמם שלצרים יטבול ויצבע בדמם כמו למען
תמחץ רגלך ואינו זז מלשון מכה מחצתי שהצבוע בדם נראה כאלו מחוץ ונגוע ״ כרע שכב
כארי כתרגומו יתישבו בארצם בכוח וגבורה ״ ויספוק מכה זו על זו ״ לעבור את פי ייי כאן
לא נאמר אהי כמו שאמר בראשונה לפי שידע שנבלם בהקב״ה ונטרד ״ הולך לעמי מעתה הריני
כשאר עמי שנסתלק הקב״ה מעלי ״ לכה איעצך מה לך לעשות ומה היא העצה אלהיהם שלאלו
שונא זמה הוא וכו׳ כדאיתא בחלק תדע שבלעם השיאן עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר
הן הנה היו לבני ישרא׳ בדבר בלעם וגו׳ ״ אשר יעשה העם הזה לעמך מקרא קצר הוא זה
איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידים להרע למואב באחרית הימים ״ ומחץ פאתי
מואב התרגום מפרש קמאר העברי ויקטיל וכו׳ ״ ויודע דעת עליון ׳ לכוון שעה שכועס בה
וכו׳ ״ אראנו רואה אני שבחו שליעקב וגדולתו אך לא עתה היא אלא לאחר זמן ״ דרך כוכב
כתרגומו לשון דרך קשתו שהכוכב עובר בארץ כחץ ובלעז דישטי״נש כלומר יקום מזל ״ וקם
שבט מלך רודה ומושל ״ ומחץ פאתי מואב זה דוד שנ׳ בו השכב אותם ארצה וימדד שני
חבלים להמית וגו׳ ״ וקרקר לשון כורה כמו אני קרתי מקבת בור נוקרתם ׳ יקרוה עורבי נחל
פורייר בלעז ״ כל בני שת כל האומות שכולן יצאו מן שת בנו שלאדם הראשון ״ והיה ירשה
שעיר לאויביו ישרא׳ ״ וירד מיעקב ועוד יהיה מושל אחר מיעקב והאביד שריד מעיר ׳ ועל
המלך המשיח אומר כן שנ׳ וירד מים עד ים ולא יהיה שריד לבית עשו ״ וירא את עמלק נסתכל

מעל בני ישראל : ועל בתר גברא בר ישראל לקובתא ובזע ית תרויהון
ית גוברא בר ישראל וית אתתא במעהא ואתכלי מותנא מעל בני ישראל :
פרכל וראה ט׳ קבה פטענהמא ארגל שאמראה פי בטנהא פאנחבס אלובא
ען בני אסראיל : ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף : והוו דמיתו
במותנא עסרין וארבעה אלפין : פכאן עדד מן מאת בדלך אלובא ארבעה ועשרין
אלפא :
וידבר יהוה אל משה לאמר : ומליל יי עם משה למימר : תם כלם אלה למוסי
תבלימא : פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני
ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי : פינחס
בר אלעזר בר אהרן כהנא אתיב ית חמתי מעל בני ישראל בדקני ית קנאתי ביניהון
ולא שיציתי ית בני ישראל בקנאתי : אן פינחס אבן אלעזר אבן הרון אלאמאם
רד חמייתי ען בני אסר׳ במא גאר לי פי מא בינהם חתי לם אפנהם בעקאבי :
לכן

בפורענות של עמלק ״ ראשית גוים הוא קדם לם כולם להלחם בישרא׳ וכך תרגם אנקלוס ״ ואחריתו
להאבד בידם של תמחה את זכר עמלק ״ וירא את הקיני לפי שהיה קיני תקוע אצל עמלק כענין שנא׳
ויאמר שאול א׳ הקיני וגו׳ הזכירו אחר עמלק ומיד נסתכל בגדולתן שלבש יתרו של תרעתים ז
שמעתים סוכתים ״ איתן מושבך ״ תמיה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי הייתה בעצת הבה
נתחכמה לו ועתה נתיישבת באיתן ומעוז בישרא׳ ״ כי אם יהיה לבער קין ״ אשריך שנתקערת
להוקף גב׳ איתך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה
לבער מעקום למקום שנתיישבת שם לא מכך ״ עד מה אשור תשבך ״ עד היכן מגלה אותך שמה
להלח וחבור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם שאר הגליות ״ וישא
משלו וגו׳ כיון שהזכיר את שביית אשור אמר אוי מי יחיה משומו א׳ מי יכול להחיות את עצמו
משומו את אל שלא ישים עליו הגודר את אלה שיעמוד סנחריב ויבלבל את כל האומות ועוד
יבואו צים מיד כתים ויעברו כתיים בבירניות גדולות על אשור וענו אותם שבעבר
הנהר ״ וגם הוא עדי אובד ״ וכן פירש דניאל עד די קטילת חיותא והובד גשמה ״ צים סנינורת
גדולות כדכתיב וצי אדיר ובוריני רבתא ״ בשטים ״ כך שמה ״ לזנות אל בנות מואב על ידי
עיצת בלעם כדאיתא בחלק ״ וישתחוו לאלהיהם כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמעי לי והיא
מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה ״ כמור על שם שפוערין לו ומחריזין
לפניו פי הטבעת ומוציאין רעי זו היא עבודתו ״ ויחר אף יי בישרא׳ שלח בהם מגפה ״ קח את
כל ראשי העם לשפוט את העובדין לפעור ״ והוקע אותם ״ את העובדים ״ והוקע היא תלייה כמו
שמצינו בבני שאול והוקענום ליי ושם תלייה מפורשת ע״ז בסקילה וכל הנסקלין נתלין ״ נגד
השמש לעין כל ״ ומדרש אגדה השמש מודיע את החוטאין ״ קיטון זה הענן נקפל מכנגדו ו
והחמה זורחת עליו ״ והנה איש מבני ישרא׳ בא נתקבצו שבטו של שמעון אצל זמרי שהיה
נשיא שלהם אמרו לו אנו נדונים במיתה ואתה יושב וכו׳ כדאיתא בחלק בסנהדרין ״
את המדינית כזבי בת צור ״ לעיני משה אמרו לו משה זו אסורה או מותרת אם תאמר ז
אסורה בת יתרו מי התירה לך כו׳ כדאיתא התם ״ והמה בוכים נתעלמה הלכה ממנו געו
כולן בבכייה ״ בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא ש׳ ויטחן עד אשר דק וגו׳ וכאן רפו ידיו
אלא כדי שיבוא פנחס ויטול את הראוי לו ״ וירא פינחס ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה
מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו אמר לו קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא
מיד ויקח רומח בידו ״ אל הקובה אל האהל ״ אל קבתה כמו הלחיים והקיבה כוון בתוך גבורות
שלזמרי

לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום : בכין אימר האנא גזר ליה ית קימי
שלם : לדׄלך קל לה הא אנא מעטיה עהדי סלאמא : והיתה לו ולזרעו אחריו
ברית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל : ותהי ליה
ולבנוהי בתרוהי קיים כהנת עלם חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני ישראל : יכון
לה ולנסלה בעדה עהד אמאמה דׄהר בדל מא גאר לרבה וכפר ען בני אסראי׳ :
ושם איש ישראל המכה אשר הכה את המדינית זמרי בן סלוא נשיא בית
אב לשמעני : ושום גברא בר ישראל קטולא דאתקטיל עם מדיניתא זמרי בר
סלוא רב בית אבא לבית שמעון : וכאן אסם אלרגל אלאסראילי אלמקתול אלדׄי קתל
מע אלמדיאניה זמרי אבן סלוא שריף בית אביה אלשמעוני : ושם האשה המכה
המדינית כזבי בת צור ראש אמות בית אב במדין הוא : ושום איתתא דאתקטילת
מדיניתא כזבי בת צור ריש אומי בית אבא במדין הוא : ואסם אלאמראה אל
מקתולה אלמדיאניה כזבי אבנה צור והו רייס אהל אלבית מן אמתה במדין :

וידבר יהוה אל משה לאמר : ומליל יי
עם משה למימר : תם : צרור את המדינים והכיתם אותם : אעיק למדינאי
ותקטיל יתהון : האצר אלמדיאניין חתי תקתלהם : כי צררים הם לכם בנכליהם
אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם המכה
ביום המגפה על דבר פעור : ארי מעיקין אינון לכון בנכליהון דנכילו לכון
על עיסק פעור ועל עיסק כזבי בת רבא דמדין אחתהון דאתקטילת ביומא
דמותנא על עיסק פעור : לאנהם אעדא לכם באגתיאלהם אלדׄי אגתאלוכם בסבב
פעור ובסבב כזבי אבנה שריף מדין אכתהם אלמקתולה פי יום אלובא בסבב פעור :

שנגמרו .. ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרבה נסים נעשו לו כו׳ כדאיתא התם ..

סליק פרשת בלק בס״ד

וידבר יי׳ אל משה לאמר .. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן .. לפי שהיו השבטים מבזים אותו
הראיתם בן פוטי זה שפיטם עגלים אבי אמו עגלים לע״ז בא הכתוב ויחסו אחר אהרן ..
בקנאו את קנאתי בנקמו את נקמתי בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום
נקמת דבר אנפרי״מנט בלע״ז .. את בריתי שלום שתהא לו לברית שלום כאדם המחזיק טובה וחנות
למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב״ה שלומותיו .. והיתה לו ברית זאת ברית כהונת עולם
שאע״פ שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן לא ניתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהן
שיולידו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן ולא בא לכלל כהונה עד כאן וכן שנינו בזבחים
לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי .. לאלהיו בשביל אלהיו כמו המקנא אתה לי וקנאתי לציון
בשביל ציון .. ושם איש ישראל במקום שיחס את הצדיק לשבח יחס את הרשע לגנאי .. נשיא בית
אב לשמעוני לאחד מחמשה בתי אבות שהיו לשבט שמעון .. ד״א להודיע שבחו של פינחס שאע״פ
שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחלול השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא זה המוכה .. ושם
האשה

ויהי אחרי המגפה ויאמר יהוה אל משה ואל אלעזר בן
אהרן הכהן לאמר: והוה בתר מותנא ואמר יי למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא
למימר: ולמא כאן בעד אלובא קאל אללה למוסי הכלימא ולאלעזר אבן הרון אל
אמאם קאילא: שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבן עשרים שנה
ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל: קבילו ית חושבן כל כנשתא
דבני ישראל מבר עסרין שנין ולעילא לבית אבהתהון כל נפיק חילא בישראל:
ארפעוא גמלה גמאעה בני אסר מן אבן עשרין סנה פצאעדא לביות
אבאיהם כל מן יכרג פי גושהם: וידבר משה ואלעזר הכהן אתם בערבת
מואב על ירדן ירחו לאמר: ומליל משה ואלעזר כהנא ואמרו למנוי
יתהון במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר: פאמר מוסי ואלעזר
אלאמאם באחצאיהם פי בידאת מואב עלי ארדן יריחא קאילא: מבן
עשרים שנה ומעלה כאשר צוה יהוה את משה ובני ישראל היצאים
מארץ מצרים: מבר עסרין שנין ולעילא כמא דפקיד יי ית משה ובני
ישראל דנפקו מארעא דמצרים: מן אבן עשרין סנה פצאעדא כמא
כאן אמר אללה מוסי ובני אסר אלכארגין מן בלד מצר:

ראובן בכור ישראל בני ראובן חנוך משפחת החנכי
לפלוא משפחת הפלאי: ראובן בוכרא דישראל בני ראובן חנוך זרעית חנוך
לפלוא זרעית פלוא: פכאן בני ראובן בכר אסר עשירה אלחנוכיין ועשירה
אלפלואיין: לחצרן משפחת החצרוני לכרמי משפחת הכרמי: לחצרון ז
זרעית חצרון לכרמי זרעית כרמי:
ועשירה אלחצרוניין ועשירה אלכרמיין:
אלה משפחת הראובני ויהיו פקדיהם
שלשה וארבעים אלף ושבע מאות
ושלשים: אלין זרעית ראובן והוו
מניניהון ארבעין ותלתא אלפין ושבע
מאה

האשה המוכה · להודיעך שנאתן שלמדינים שה״ל
יתירה שהפקירו בת מלך לזנות כדי להחטיא את
ישראל · ראש אמות אחד מחמשת מלכי מדין שנא׳
את אוי ואת רקם ואת צור וגו׳ והוא ה״ה חשוב מכולם
שנא׳ ראש אומות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר
בתו מנלו שנאמר · בית אב חמשה בתי אבות היו למדין
עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד
מהן · צרור כמו זכור שמור לשון הוה עליכם לאייב
אותם כי צוררים הם לכם · על דבר פעור שהפקירו
בנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור ואת מואב
לא צוה להמית מפני רות שהיתה עתידה לצאת מהם
כד אמרינן בבבא קמא · ויהי אחרי המגפה וגו׳ משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו מהם והוא
מונה אותן לידע מנין הנותרות · ד״א כשיצאו ממצרים ונמסרו למשה נמסרו לו במנין עכשיו שקרב למות
ולהחזיר צאנו מחזירין שתה במנין · לבית אבותם על שבט האב יתייחסו ולא אחר האם · וידבר משה ואלעזר
הכהן אותם · דיברו עמם על זאת שצוה המקום למנותם · לאמר · אמרו להם צריכין אתם לימנות · מבן
עשרים שנה ומעלה כאשר צוה יי וגו׳ · שיהא מנייכם מבן עשרים שנה ומעלה שנא׳ כל העובר על הפקודים

משפחת

מאה ותלתין : פכאן עדד עשאיר ראובן הדה תלאתה וארבעין אלפא וסבע מאיה ותלאתין : ובני פלוא אליאב : ובני פלוא אליאב : ובני פלוא אליאב : ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם קרואי העדה אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצתם על יהוה : ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הוא דתן ואבירם מערעי כנשתא דאתכנשו על משה ועל אהרן בכנשתא דקרח באתכנשיהון על יי : ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם הו דתן ואבי דעאה אלגמאעה אלדי תלפפו עלי מוסי והרון פי גמאעה קרח וכאן דלך בין ידי אללה : ותפתח הארץ את פיה ותבלע אתם ואת קרח במות העדה באכל האש את חמשים ומאתים איש ויהיו לנס : ופתחת ארעא ית פומה ובלעת יתהון וית קרח במותא דכנשתא כד אכלת אישתא ית מאתן וחמשין גברא והוו לאת : ופתחת אלארץ פומהא פאבתלעתהם מע קרח פי וקת מות תלך אלגמאעה ואכל אלנאר אלמאיתין ואלכמסין רגל פצארו עלמא : ובני קרח לא מתו : ובני קרח לא מיתו : ובני קרח כסף בהם ולם ימותו :

בני שמעון למשפחתם לנמואל משפחת הנמואלי לימין משפחת הימיני ליכין משפחת היכיני : בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית נמואל לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין : בני שמעון לעשאירהם עשירה אלמואליין ועשירה אלימיניין ועשירה אליכיניין : לזרח משפחת הזרחי לשאול משפחת השאולי : לזרח זרעית זרח לשאול זרעית שאול : ועשירה אלזרחיין ועשירה אלשאוליין : אלה משפחת השמעני שנים ועשרים אלף ומאתים : אלין זרעית שמעון עשרין ותרין אלפין ומאתן : פכאן עדד עשאיר שמעון הדה אתנין ועשרין אלפא ומאיתין :

בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחגי משפחת החגי לשוני משפחת השוני : בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני : בני גד לעשאירהם עשירה אלצפוניין ועש אלחגיין ועש אלשוניין : לאזני משפחת האזני לערי משפחת הערי : לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי : ועש אלאזניין ועשי אלעריין : לארוד

יגו׳׳ משפחת החנוכי. לפי שהיו האומות מבזין אותן ואומרין מה אלו מתייחסים על שבטיהם ? קבורים הם שלא שלטו המצרים באמותיהם אם בגופן היו שולטים כ״ש בנשותיהם לפיכך הטיל ? הקב״ה שמו עליהם ה״א מצד זה ויו״ד מצד זה לומר מעיד אני עליהם שהן בני אבותיהם וזהו שמפורש על ידי דוד שבטי יה עדות לישראל השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם לפיכך בכולן כתב החנוכי הפלואי אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע בו יו״ד בראש וה״א בסוף ׳׳ אשר הצו את ישראל על משה. בהצותם את העם על ה׳ הצו השיאו את ישראל לריב על משה לשון בהצותו ׳׳ ויהיו לנס. לאות ולזכרון למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק על הכהונה ׳׳ ובני קרח לא מתו. הם היו בעיצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו בתשובה בלבם לפיכך נתבצר להן מקום גבוה בגיהנם וישבו שם ׳׳ לזרח הוא צוחר הוא צוהר אבל משפחת אחת בטלה וכן חמש משבט בנימן שהרי בעשרה בני ירד למצרים וכאן אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו ליבם לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם שמונה

לארוד משפחת הארודי לאראלי משפחת האראלי׃ לארוד זר ארוד לאראלי זרעית
אראלי׃ ועשי לארודיין ועשי לאראליין׃ אלה משפחת בני גד לפקדיהם ארבעים
אלף וחמש מאות׃ אילין בני גד למניניהון ארבעין אלפין וחמיש מאה׃ וכאן
עדד עשאיר גד הדה מ׳ אלף וה׳ מאיה׃ בני יהודה
למשפחתם ער ואונן וימת ער ואונן בארץ כנען׃ בני יהודה ער ואונן ומית ער
ואונן בארעא דכנען׃ בני יהודה ער ואונן ומאתא פי בלד כנען׃ ויהיו בני יהודה
למשפחתם לשלה משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי׃
והוו בני יהודה לזרעיתהון לשלה זר שלה לפרץ זר פרץ לזרח זר זרח׃ תם צאר
בני יהודה לעשאירהם עש לשלניין ועש לפרציין ועש לזרחיין׃ ויהיו בני פרץ
לחצרן משפחת החצרני לחמול משפחת החמולי׃ והוו בני פרץ לחצרון זר חצרון
לחמול זר חמול׃ ובני פרץ עש לחצר ועש לחמו׃ אלה משפחת יהודה לפקדיהם
ששה ושבעים אלף וחמש מאות׃ אלין זרעית יהודה למניניהון שבעין ושיתא אלפין
וחמיש מאה׃ פכאן עדד עשאיר יהודה הדה סתה וסבעין אלף וה׳ מאיה׃
בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפוה משפחת הפוני׃
בני יששכר לזרעיתהון תולע זר תולע לפוה זר פוה׃ בני יששכר לעשאירהם
עש לתולעיין ועש לפוניין׃ לישוב משפחת הישבי לשמרן משפחת השמרני׃
לישוב זר ישוב לשמרון זר שמ׳׃ ועש לישוביין ועש לשמרוניין׃ אלה משפחת
יששכר לפקדיהם ארבעה וששים אלף ושלש מאות׃ אלין זר יששכר למניניהון
שתין וארבעה אלפין ותלת מאה׃ פכאן עדד עשאיר יששכר הדה ד׳ וס׳ אלף ותלת
מאיה׃ בני זבולן למשפחתם לסרד משפחת הסרדי
לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת
היחלאלי׃ בני זבולן לזרעיתהון לסרד זר
סרד לאלון זר אלון ליחלאל זר יחלאל׃ ובני
זבולן לעש עש לסרדיין ועש לאלוניין ועש
ליחלאליין׃ אלה משפחת הזבולני לפקדיהם
ששים אלף וחמש מאות׃ אלין זר זבולן
למניניהון שתין אלפין וחמיש מאה׃ פכאן

עדד

מסעות שהיו להם למוסרה שנ׳ ובני ישראל נסעו
מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא בהור
ההר מת ומן מוסרה עד הור ההר שמונה מסעות
יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי
אחריהם והרגו מהם שבע משפחות ומשבט לוי נפלו
ארבע משפחות שמעי ועזיאל ומבני יצהר
לא מצינו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא
ידעתי מה היא ורבי תנחומא דרש שמתו במגפה
בדבר בלעם אבל לפי החשבון שחסר משבט שמעון
במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה
שכל עשרים וארבעה אלף נפלו משבטו של
שמעון׃ לאזני אומר אני שזו משפחת אצבון ואיני
יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו׃ לישוב הוא יוב האמור ביורדי מצרים והנולדים משם
כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים והנולדים משם והלאה לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממש
אפרים ומנשה שנולדו כולם במצרים וארד ונעמן בני בלע בן בנימין׳ ומצאתי ביסודו של ר׳ משה הדרשן
שירדה אימן למצרים כשהיתה מעוברת מהן לכך נחלקו למשפחות כחצרון וחמול וחבר ומלכיאל שהיו בני בני
ואם לאגדה יה׳ תורי טוב ואם לאו אומ׳ אני שהיו לבלע בנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן יצאה מכ
אחד משפחה רבה ונקראו תולדות שני בנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו על שמם וכן אני ט
מכיר שנחלקו לשתי משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו׳ חמש משפחות חסרו
מבניו

עדד עשאיר זבולון הדה ס׳ אלף וה׳ מאיה : בני יוסף
למשפחתם מנשה ואפרים : בני יוסף לזר׳ מנשה ואפרים : בני יוסף לעש מנ ואפ :
בני מנשה למכיר משפחת המכירי ומכיר הוליד את גלעד לגלעד משפחת הגלעדי :
בני מנשה למכיר זר׳ מכיר ומכיר אוליד ית גלעד לגלעד זר׳ גלעד : בני מנ עשא
אלמכיריין ועש אלגלעדיין : אלה בני גלעד איעזר משפחת האיעזרי לחלק משפחת
החלקי : אלין בני גלעד איעזר זר׳ איעזר לחלק זר׳ חלק : ובני גלעד עש אלאיעזריין
ועש אלחלקיין : ואשריאל משפחת האשראלי ושכם משפחת השכמי : ואשריאל
זר׳ אשריאל ושכם זר׳ שכם : ועש אלאשראליין ועש אלשכמיין : ושמידע משפחת
השמידעי וחפר משפחת החפרי : ושמידע זר׳ שמידע וחפר זר׳ חפר : ועש אלשמי
ועש אלחפ : וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם בנות ושם בנות צלפחד מחלה
ונעה חגלה מלכה ותרצה : וצלפחד בר חפר לא הוו ליה בנין אלהין בנן ושום
בנת צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה : וצלפחד אבן חפר לם יכון לה
בנין אלא בנאת ואסמאהן מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה : אלה משפחת מנשה
ופקדיהם שנים וחמשים אלף ושבע מאות : אלין זר׳ מנשה ומניניהון חמשין
ותרין אלפין ושבע מאה : פכאן עדד עשאיר מנשה הדה ב׳ ונ׳ אלף וז׳ מאיה :
אלה בני אפרים למשפחתם לשותלח משפחת השותלחי
לבכר משפחת הבכרי לתחן משפחת התחני : אלין בני אפרים לזרעיתהון לשותלח
זר׳ שותלח לבכר זר׳ בכר לתחן זר׳ תחן : ובני אפ לעשא עש אלשות ועשא אל
בכר ועש אלתחניין : ואלה בני שותלח לערן משפחת הערני : ואלין בני שותלח
לערן זר׳ ערן : ועש אלשות ועש אלערניין : אלה משפחת בני אפרים לפקדיהם
שנים ושלשים אלף וחמש מאות אלה
בני יוסף למשפחתם : אלין זר׳ בני אפרים
למניניהון תלתין ותרין אלפין וחמיש מאה
אלין בני יוסף לזרעיתהון : פכאן עדד עש
בני אפרים הדה ל׳ אלף וכמס מאיה הולאי
בנו יוסף לעשאהם :
בני בנימין למשפחתם לבלע משפחת

מבניו של בנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו ז
שקראתו בן אוני בן אנינותי ובפילגש בגבעה נתקיימה
כולה זו מצאתי ביסודו של ר׳ משה הדרשן ·· ולבני
שותלח וגו׳ שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם
שותלח ושערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו
ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות · צא וחשוב ותמצא
במנשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה
הרי ששים וחמש. ובחמשה שנ׳ כי אתם המעט הא מעט
חמש משפחות אתם חסרים ממשפחות כל העמים
שהם שבעים אף זו הבנתי מיסודו של ר׳ משה
הדרשן אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף בדבריו··
לאחירם הוא אחי שירד למצרים ולפי שנקרא על
שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם·· שפופם הוא מופים עם שהיה יוסף שפוף בין האומות··
לשונם הוא חופים·· ושם בת אשר סרח · לפי שהיתה בחיים מנאה כאן : לאלה תחלק · ולא לפחותים מבן
עשרים אף על פי שבאו לכלל עשרים בשעת חילוק הארץ שהרי שבע שנים כיבשו ושבע חילקו ולא נטלו
חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היו לאחד מהם שבעה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו··

לרב

ז הבלעי לאשבל משפחת האשבלי לאחירם משפחת האחירמי : בני בנימין
ח לזרעיתהון לבלע זר ברע לאשבל זר אשבל לאחירם זר אחירם : בני בנימין
לעשאירהם עש בלעיין ועש אשבליין ועש אהירמיין : לשפופם משפחת
השופמי לחופם משפחת החופמי : לשפופם זר שפופם לחופם זר חופם : ועש
שופמיין ועש חופמיין : ויהיו בני בלע ארד ונעמן משפחת הארדי לנעמן
משפחת הנעמי : והוו בני בלע ארד ונעמן זר ארד לנעמן זר נעמן : עש בנ
ברע ארד ונעמן עש אר ועש נאמ : אלה בני בנימן למשפחתם ופקדיהם
חמשה וארבעים אלף ושש מאות : אלין בני בנימן לזרעיתהון ומניניהון ארבע
ופין ושית מאה : פכאן עדד עש בנימן הדה ה ומ לף וסת מאיה :
אלה בני דן למשפחתם לשוחם משפחת השוחמי
אלה משפחת דן למשפחתם : אלין בני דן לזרעיתהון לשוחם זר שוחם אלין
זרעית [illegible] זרעיתהון : בני דן לעשארהם עש שוחמיין הולאי עש דן לעשא :
כל משפחת השוחמי לפקדיהם ארבעה וששים אלף וארבע מאות : כל זר
שוחם למניניהון שתין וארבעה אלפין וארבע מאה : פכאן עדד דאך ד וס לף וד
בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה
מאיה :
לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעי : בני אשר לזרעיתהון לימנה
זר ימנה לישוי זר ישוי לבריעה זר בריעה : בני אשר לעש עש ימ ועש
יש ועש ברי : לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכיאל משפחת
המלכיאלי : לבני בריעה לחבר זר חבר למלכיאל זר מלכיאל : ועש חב ועש
מלכיאיין ועש בר : ושם בת אשר שרח : ושום בת אשר שרח : וכאן
אסם אבנה אשר סרח : אלה משפחת
בני אשר לפקדיהם שלשה וחמשים
אלף וארבע מאות : אלין זר בני אשר
למניניהון חמשין ותלתא אלפין וארבע
מאה : פכאן עדד עש אשר הדה ג ונ
לף וד מאיה :
בני נפתלי
למשפחתם ליחצאל משפחת היחצאלי
לגוני

ז לרב תרבה נחלתו לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואע"פ שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רבוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקדש כמו שמפורש בבבא בתרא. אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוח הקדש
ח אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים כתובין בי"ב פתקין וי"ב גבולין בי"ב פתקין ובללם בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכם ונוטל שנים פתקין עולה בידו פתק שלשם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנ' על פי הגורל ולא נתחלקה בארץ במדה לפי שיש גבול משובח מחבירו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים. לשמות מטות אבותם. אלו יוצאי מצרים שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות חיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים בבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה האחד נוטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנ' לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתם אצל אביהם וחלקו הכל בשוה וזהו שנ' לשמות מטות אבותם

לַגּוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי : בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזַרְעִיָּתְהוֹן לְיַחְצְאֵל זַר יַחְצְאֵל לְגוּנִי זַר גּוּנִי :
בני נפתלי לעשאירהם עש יחצאיליין ועש גונייין : לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי
לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי : לְיֵצֶר זַר יֵצֶר לְשִׁלֵּם זַר שִׁלֵּם : ועש יצריין ועשאיר
שלמיין : אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת : אִלֵּין זַר נַפְתָּלִי לְזַרְעִיָּתְהוֹן וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וַחֲמִשָּׁה אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה :
פכאן עדד עש נפתלי הדה ה ומ אף וד מאיה : אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת
אֶלֶף וָאֶלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים : אִלֵּין מִנְיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁית מְאָה אַלְפִין שְׁבַע ז
מְאָה וּתְלָתִין : פכאן עדד בני אסר סת מאיה אף ואף ואחדא וסבע מאיה ותלתין :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר : וּמַלִּיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה לְמֵימַר : תם כלם אללה מוסי תכלימא : לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר
שֵׁמוֹת : לְאִלֵּין תִּתְפְּלֵיג אַרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיַן שְׁמָהָן : להולאי יגב אן תקסם אלבלד
נחלה באחצא אסמאיהם : לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי
פְקֻדָיו יֻתַּן נַחֲלָתוֹ : לְסַגִּיאֵי תַּסְגוּן אַחְסַנְתְּהוֹן וְלִזְעִירֵי תַּזְעֲרוּן אַחְסַנְתְּהוֹן גְּבַר לְפוּם
מִנְיָנוֹהִי תִּתְיְהֵיב אַחְסַנְתֵּיהּ : פלכתיר תכתר נחלתה ולקליל תקללהא כל סבט
עלי קדר עדדה יעטא נחלתה : אַךְ בְּגוֹרָל יֵחָלֵק אֶת הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם
יִנְחָלוּ : בְּרַם בְּעַדְבָא תִּתְפְּלֵיג יָת אַרְעָא לִשְׁמָהַת שִׁבְטֵי אֲבָהָתְהוֹן יַחְסְנוּן : לכן
באסמהם באסהם יקסם אלבלד באסמא אסבאט אבאיהם : עַל פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק
נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט : עַל פּוּם עַדְבָא תִּתְפְּלֵיג אַחְסַנְתְּהוֹן בֵּין סַגִּיאֵי לִזְעִירֵי : ועלי
קדר אסהם תקסם נחלתהם בין אלכתיר ואלקליל :

וְאֵלֶּה
פְקוּדֵי הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֻׁנִּי לִקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי לִמְרָרִי
מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי : אִלֵּין מִנְיָנֵי לֵיוָאֵי לְזַרְעִיָּתְהוֹן
לְגֵרְשׁוֹן זַר גֵּרְשׁוֹן לִקְהָת זַר קְהָת לִמְרָרִי
זַר מְרָרִי : והדה אעראד בני לוי לעשאיר
עש גירש ועש קהת ועש מרד : אֵלֶּה
מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת
הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי
מִשְׁפַּחַת הַקָּרְחִי וּקְהָת הוֹלִד אֶת עַמְרָם :

אבותם ינחלו שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי ז
האבות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקוה למנין
יוצאי מצרים כאן היו נוטלין את הארבעה אלא שני
חלקים עכשיו נשטו ארבעה חלקים ·· על פי הגורל
הגורל היה מדבר מגיד שנתחלקה ברוח הקדש וכן
הוא אומ׳ ויתנו לכלב את חברון על פי יי׳ נתנו לו
את העיר אשר שאל לכך נאמר על פי יי׳ ·· אך בגורל
יצאו יהושע וכלב והוא על פי יי׳ נתנו לו את העיר
אשר שאל ·· מטות אבותם יצאו גרים ועבדים ·· אלה
משפחות הלוי חסר כאן משפחת השמעי והעזיאלי
וקצת מן היצהרי ·· אשר ילדה אותה ללוי אשתו ילדתה
במצרים לידתה במצרים ואין הורתה במצרים שנכנסו
בין החומה ילדתה והיא השלימה מנין שבעים שהרי כשתמנה אי אתה מוצא אלא ששים ותשע ·· כי לא התפקדו
בתוך בני ישראל להיות נמנין בני עשרים מה טעם כי לא ניתן להם נחלה והנמנים מבן עשרים שנה היו בני
נחלה שנא׳ איש לפי פקודיו יותן נחלתו ·· ובהם לא היה איש אבל על הנשים לא נגזרה גזירת המרגלים לפי שהן
מחבבות את הארץ האנשים אומרים נתנה ראש ונשובה מצרימה והנשים אומרות תנה לנו אחוזה לכך נסמכה
פרשת בנות צלפחד לכאן ·· למשפחות מנשה בן יוסף למה והלא כבר נא׳ בן מנשה אלא לומר לך יוסף חיבב את

אין זר לוי זר לבני זר חברון זר מחלי זר מושי זר קרח וקהת אוליד ית עמרם: וסאיר עשארהם עש אלבניין ועש אלחב ועש אלמה ועש אלמו ועש אלקר ואולד קהת עמרם: ושם אשת עמרם יוכבד בת לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את אהרן ואת משה ואת מרים אחתם: ושום אתת עמרם יוכבד בת לוי דילידת יתה ללוי במצרים וילידת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים אחתהון: וכאן אסם זוגה עמרם יוכבד אבנה לוי אלתי ולדת ללוי במצר פולדת לעמרם הרון ומוסי ומרים אכתהם: ויולד לאהרן את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר: ואתיליד לאהרן ית נדב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר: וולד להרון נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: וימת נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה לפני יהוה: ומית נדב ואביהוא בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי: ומאת נדב ואביהוא למא קדמא נארא מקתבלה בין ידי אלה: ויהיו פקדיהם שלשה ועשרים אלף כל זכר מבן חדש ומעלה כי לא התפקדו בתוך בני ישראל כי לא נתן להם נחלה בתוך בני ישראל: והוו מניניהון עסרין ותלתא אלפין כל דכורא מבר ירחא ולעילא ארי לא אתמנו בגו בני ישראל ארי לא אתיהיב להון אחסנא בגו בני ישראל: פכאן עדדהם תלאתה ועשרין אלף כל דכר מן אבן שהר פצאעדא אד לם יעאדו פי גמלה בני אסראיל אד לם יעטו כחלה פי וסטהם: אלה פקודי משה ואלעזר הכהן אשר פקדו את בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו: אלין מניני משה ואלעזר כהנא דמנו ית בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא דיריחו: הולאי מעדודי מוסי ואלעזר אלאמאם אלדי עדא בני אסר פי בידא מואב עלי ארדן יריחא: ובאלה לא היה איש מפקודי משה ואהרן הכהן אשר פקדו את בני ישראל במדבר סיני: ובאלין לא הוה גברא ממניני משה ואהרן כהנא דמנו ית בני ישראל במדברא דסיני: ולם יכון פיהם רגל מן מעדודי מוסי והרון אלאמאם אלדי עדא בני אסר פי בריה סיני: כי אמר יהוה להם מות ימתו במדבר ולא נותר
מהם

הארץ שנא' והעליתם את עצמותי וגו' ובנותיו חיבבו את הארץ שנא' הנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו לומר צדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ותולה לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח כדי זה צדיק בן צדיק ואם ייחסו לגנאי כגון ישמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו: מחלה ונעה וגו' ולהלן הוא אומר ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונועה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שינה את סדרן: לפני משה ולפני אלעזר מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים אחר מיתת אהרן: לפני משה ואח"כ לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי ר' יאשיה אבא חנן משום ר' אלעזר אומר בבית המדרש היו יושבין ועמדו לפני כולם: והוא לא היה לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיינו על הקב"ה אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו: ר' עקיבה אומר מקושש עצים היה ור' שמעון אומר מן המעפילים היה: למה יגרע שם אבינו: אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חשובות זרע תתייבם אמנו ליבם: כי אין לו בן הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום מגיד שחכמניות היו: ויקרב משה את משפטן: נתעלמה ממנו הלכה וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר והדבר

מהם איש כי אם כלב בן יפנה ויהושע בן נון : ארי אמר יי להון ממת ימותון ז
במדברא ולא אשתאר מנהון גברא אלהין כלב בר יפנה ויהושע בר נון : לאן אללה
חכם עליהם אן יתמאותו פי אלברייה ולם יבק מנהם אלא כלב אבן יפנה ויהושע אבן
נון : ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד
בן מכיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואלה שמות בנתיו מחלה נעה
וחגלה ומלכה ותרצה : וקריבא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר מנשה
לזרעית מנשה בר יוסף ואלין שמהת בנתיה מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה : תם
תקדם בנאת צלפחד אבן חפר אבן גלעד אבן מכיר אבן מנשה מן עש בני יוסף
אלתי אסמהן מח נע וחג ומל ותר : ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני
הנשיאם וכל העדה פתח אהל מועד לאמר : וקמא קדם משה וקדם אלעזר כהנא
וקדם רברביא וכל כנשתא בתרע משכן זמנא למימר : פקמן בין ידי מוסי ואלעזר
אלאמאם ואלאשראף וסאיר אלגמאעה ענד באב קבא אלמחצ'ר קאילאת : אבינו מת
במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על יהוה בעדת קרח כי בחטאו מת
ובנים לא היו לו : אבונא מית במדברא והוא לא הוה בגו כנשתא דאזדמנו על
יי בכנשתא דקרח ארי בחוביה מית ובנין לא הוו ליה : אן אבונא מאת פי אלברייה
ולם יכון פי גמלה אלגמאעה אלדין תגמעו עלי אללה מע קרח לאנה מאת
בכטייתה ולם יכלף בנין : למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן
תנה לנו אחזה בתוך אחי אבינו : למה יתמנע שמא דאבונא מגו זרעיתיה ארי
לית ליה בר הב לנא אחסנא בגו אחי אבונא : פלא ינקץ אסם אבונא מן בין ז
עשירתה אד לם לה אבן בל אעטנא נחלה פי מא בין אעמאמנא : ויקרב משה
את משפטן לפני יהוה : וקריב משה ית
דינהון קדם יי : פרפע מוסי חכמהן אלי אללה :
ויאמר יהוה אל
משה לאמר : ואמר יי למשה למימר :
תם קאל אללה למוסי קאילא : כן בנות צלפחד
דברת נתן תתן להם אחזת נחלה בתוך אחי
אביהם והעברת את נחלת אביהן להן :
יאות בנת צלפחד ממללן מתן תתן להון

והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו ד״א
ראויה פרשה זו ליכתב על ידי משה אלא שזכו בנות
צלפחד ונכתבה על ידן : כן בנות צלפחד דוברות
כתרגומו יאות כך פרשה זו כתובה לפני במרום
מגיד שראתה עינם מה שלא ראתה עינו של משה :
כן בנות צלפחד דוברות יפה תבעו אשרי אדם ז
שהקב״ה מודה לדבריו : נתון תתן להם שני חלקים
חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו
בנכסי חפר : והעברת לשון העברה הוא במי שאינו
מניח בן ליורשו : ד״א על שם שבת מעברת נחלה
משבט לשבט שבנה ובעלה יורשין אותה אלא הסב
נחלה לא נאמרה אלא לאותו הדור בלבד וכן והעברתם
את נחלתו לבתו בכולן הוא אומר ונתתם ובבת הוא אומר
והעברתם : שארו הקרוב אליו ממשפחתו ואין
משפחה קרויה אלא מצד האב : עלה אל הר העברים למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב״ה נתון תתן להם
אמר אותי צוה המקום להנחיל שמא הותרה הגזרה ואכנס לארץ אמר לו המקום גזירתי במקומה עומדת :
ד״א כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר נדרי : משל למלך שגזר על בנו
שלא יכנס לפתח פלטין נכנס לשער והוא אחריו לחצר והוא אחריו לטרקלין והוא אחריו כיון שבא ליכנס ז
לקיטון

אחורת אחסנא בגו אחי אבוהון ותעבר ית אחסנת אבוהון להון ׃ נעמא קד׳ ז
בנאת צלפחד אעטהן חוז נחלה פי מא בין אעמאמהן ואנקל נחלת אביהן להן ׃
ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו
לבתו ׃ ועם בני ישראל תמליל למימר גבר ארי ימות ובר לית ליה ותעברון ית
אחסנתיה לברתיה ׃ ומר בני אסר וקל להם אי רגל מאת וליס לה אבן פאנקלו
נחלתה לאבנתה ׃ ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו ׃ ואם לית ליה ברתא
ותתנון ית אחסנתיה לאחוהי ׃ ואן לם תכון לה אבנה פאעטו נחלתה לאכותה ׃
ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו ׃ ואם לית ליה אחין ותתנון
ית אחסנתיה לאחי אבוהי ׃ ואן לם יכון לה אכוה פאעטוהא לאעמאמה ׃
ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרב אליו ממשפחתו
וירש אתה והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה יהוה את משה ׃
ואם לית ליה אחין לאבוהי ותתנון ית אחסנתיה לקריביה דקריב ליה מזרעיתיה
ויירת יתה ותהי לבני ישראל לגזירת דין כמא דפקיד יי ית משה ׃ ואן לם יכון לה
אעמאם פאעטוהא לנסיבה אלאקרב אליה מן עשירתה יחוזהא ויכון דלך לבני אסר
רסם חכם כמא אמר אללה מוסי ׃
ויאמר יהוה אל משה עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי
לבני ישראל ׃ ואמר יי למשה סק לטורא דעבראי הדין וחזי ית ארעא דיהבית
לבני ישראל ׃ ולמא קד׳ אללה למוסי אצעד אלי גבל אלעברניין הדא ואנצר אלבלד
אלדי אעטיתה לבני אסר ׃ וראיתה אתה ונאספת אל עמיך גם אתה
כאשר נאסף אהרן אחיך ׃ ותחזי יתה ותתכניש לעמך אף את כמא דאתכניש
אהרן אחוך ׃ פאדא אבצרתהא אנצם אלי קומך אנת איצא כמא אנצם הרון
אכיך ׃ כאשר מריתם פי במדבר צן
במריבת העדה להקדישני במים
לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר
צן ׃ כמא דסריבתון על מימרי
במדברא דצן במצות כנשתא
לקדשותי במיא לעיניהון אינון מי
מצות רקם במדברא דצן ׃ כמא
כשפתמא

לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אסור ליכנס ׃ ז
כאשר נאסף אהרן אחיך מכאן שנתאוה משה למיתתו
של אהרן ׃ ד״א אין אתה טוב ממנו ׃ על אשר לא
קדשתם הא אם קדשתם עדיין לא הגיע זמנכם
להפטר בכל מקום שכתב מיתתן כתב סורחנם
לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר
בעון שלא האמינו לכך ביקש משה שיכתב סרחונו
שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים
שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי
שביעית וגו׳ אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר
סורחונם להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד ׃ הם
מי מריבת קדש׳ הם לבדם אין בהם עון אחר ׃ ד״א
הם שהמרו במרה הם הן שהמרו בים סוף הם עצמם שהמרו במדבר צין ׃
וידבר משה אל יי׳ וגו׳ ׃ להודיע שבחן של צדיקים כשנפטרין מן העולם
מניח

כטפתמא אמרי פי בריה צין ענד כצומה טגמאעה תקדסאני כדאך ט׳
מא נהערתהם לדלך סמי מא כצומה דקים פי בריה צין ׃

וידבר משה אל יהוה לאמר ׃ ומליל משה קדם יי למימר ׃
תם כלם מוסי טלה תכלימא ׃ יפקד יהוה אלהי הרוחת לכל בשר איש על
העדה ׃ ימני יי אלה רוחיא לכל בסרא גברא על כנשתא ׃ אן שית יא רב
יא טאה ארואח גמיע טבשר פאם תכלף רגלא עלי טגמאעה ׃ אשר יצא
לפניהם ואשר יבא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת
יהוה כצאן אשר אין להם רעה ׃ דיפוק קדמיהון ודיעול קדמיהון ודיפיקינון
ודיעילנון ולא תהי כנשתא דיי כענא דלית להון רעי ׃ יכרג בין אידיהם
וידכל בין אידיהם ויכרגהם וידכלהם ולא יבקו כגנם ליס להא ראעי ׃

ויאמר יהוה אל משה קח לך את יהושע בן
נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו ׃ ואמר יי למשה דבר לך ית יהושע
בר נון גבר דרוח נבואה ביה ותסמוך ית ידך עלוהי ׃ פקט טלה למוסי כד יהושע
אבן נון פאנה רגל פיה פצל ואסנד ידך עליה ׃ והעמדת אתו לפני אלעזר
הכהן ולפני כל העדה וצויתה אתו לעיניהם ׃ ותקים יתיה לקדם אלעזר כהנא
ולקדם כל כנשתא ותפקיד יתיה לעיניהון ׃ ואוקפה בין ידי אלעזר אלאמאם
וסאיר גמאעה ואמרה בחצרתהם ׃ ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל
עדת בני ישראל ׃ ותתין מזיוך עלוהי בדיל דיקבלון מניה כל כנשתא דבני
ישראל ׃ ואגער עליה מן בהאיך לכי תקבל
מנה גמאעה בני אסר ׃ ולפני אלעזר
הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים
לפני יהוה על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא
וכל בני ישראל אתו וכל העדה ׃ ולקדם
אלעזר כהנא יקום וישאל ליה בדין אוריא
קדם יי על מימריה יהון נפקין ועל מימריה

מניחין ערכין ועוסקין בצרכי צבור ׃ לאמר אמ׳
לו בשיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו ׃
יפקוד יי כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן
נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיעה שעה שאתבע
צרכי שיירשו בני את גדולתי אמר לו הקב״ה לא כך
עלתה על במחשבה למני כדאי הוא יהושע ליטול
שכר שמושו שלא מש מתוך האהל וזהו שאמ שלמה
נוצר תאנה יאכל פריה ׃ אלהי הרוחות למה נאמר
אמר לפניו רבונו של עולם גלוי לפניך דעתו של כל
אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג
שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו ׃ אשר יצא
לפניהם לא כדרך מלכי האומות שיושבין בבתיהן
ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו
שעשיתי אני עמכם שנלחמתי בסיחון ועוג שנא׳
אל תירא אותו ׃ וכדרך שעשה יהושע שנא׳ וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו׳ וכן בדוד הוא אומ כי
הוא יוצא לפניהם ובא לפניהם יוצא בראש ונכנס בראש ׃ ואשר יוציאם בזכיותיו ׃ ואשר יביאם בזכיותיו ׃

ד״א

יהון עלין הוא וכל בני ישראל עמיה וכל כנשתא : וליכון וקפה בין ידי לעזר
לאמאם חתי יסל פי חואגה בהיאה לאמאר בין ידי אלה וען אמרה יכרגו וידכלו
הו ובני אסר מעה וסאיר לגמאעה : ויעש משה כאשר צוה יהוה אתו ויקח
את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה : ועבד משה כמא
דפקיד יי יתיה ודבר ית יהושע ואקימיניה קדם אלעזר כהנא וקדם כל
כנשתא : פצנע מוסי כמא אמרה אלה אן יאכד יהושע ואוקפה בין ידי לעזר
לאמאם וסאיר לגמאעה : ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד
משה : וסמך ית ידיה עלוהי ופקדיה כמא דמליל יי בידא דמשה : ואסנד
ידיה עליה ואמרה כמי קד אמרה לה : וידבר
יהוה אל משה לאמר : ומליל יי עם משה למימר : תם : צו את בני ישראל
ואמרת אלהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו :
פקיד ית בני ישראל ותימר להון ית קורבני לחים סדור לקורבני לאתקבלא
ברעוא תטרון לקרבא קדמי בזמניה : מר בני אסר וקל להם קרבאני דאימי
מרצי מקבולי אחפצוה אן תקרבוה לי פי וקתה : ואמרת להם זה האשה
אשר תקריבו ליהוה כבשים בני שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד : ותימר
להון דין קרבנא דתקרבון קדם יי אמרין בני שנא שלמין תרין ליומא עלתא
תדירא : וביין להם אן למרצי אלדי תקרבוה ללה חמלין אבני סנה צחיחין פי
כל יום דאימא : את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין

הערבים : ית אמרא חד תעביד בצפרא וית
אמרא תנינא תעביד בין שמשיא : אחד
המא בלגדאה ולאכר בין לגרובין : ז
ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה
בשמן כתית רביעת ההין : וחד מן עסרא
בתלת סאין סולתא למנחתא דפילא במשח
כתישא רבעות הינא : ועשר ויבה סמד מן
טבר מלתות ברבע קסם מן הין מטחון :
עלת

ראה ואשר יביאם שלא תעשה לו כדרך שאר
עושה לי שאיני מכניסו לארץ ״קח לך קחנו
בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו שלמקום
לך· את שבדוק לך את זה אתה מכיר ״אשר
רוח בו כאשר שאת שיוכל להלוך כנגד רוחו
שלכל אחד ואחד ״וסמכת את ידך עליו תן
לו תורגמן שידרוש בחייך שלא יאמרו עליו
לא היה לו לדבר ראש בימי משה ״וצויתה
אותו על ישראל דע שטרחנים הם סרבנים הם
על מנת שתקבל עליך ״ונתתה מהודך עליו
זה קירון עור פנים· מהודך ולא כל הודך
ומצינו למדים פני משה כחמה פני יהושע כלבנה:
למען ישמעו כל עדת בני ישראל שיהיו נוהגים
בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך ״ולפני אלעזר
הכהן יעמוד הרי שאתך שאלת שאין הכבוד הזה
ניטל

110

עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה ליהוה : עלת תדירא דאתעבידא
בטורא דסיני לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם יי : צעידה דאימא כמא צנעת פי גבל
סיני מקבולא מרציא ללה : ונסכו רביעית ההין לכבש האחד בקדש הסך נסך
שכר ליהוה : ונסכיה רבעות הינא לאמרא חד בקודשא יתנסך ניסוך דחמר עתיק
קדם יי : ומיעה מן מזאג רבע קסט לכל ירש פי אקדס רשא מן עתיקה ללה : ואת ז
הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח ליהוה :
וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא כמנחת צפרא וכנסכיה תעביד קרבן דמתקבל
ברעוא קדם יי : ואלכבש אלתאני בין אלגרובין פכצעידה אלגראה ומזאגהא ז
תצנעה קרבאנא מקבולא מרציא ללה :

וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן
ונסכו : וביומא דשבתא תרין אמרין בני שנא שלמין ותרין עשרונין סולתא ז
מנחתא דפילא במשח ונסכיה : ופי יום אלסבת חמלין אבני סנה תאמין ומעהם
עשרין מן אלבר סמיד מלתות בדהן ומזאגהם : עלת שבת בשבתו על עלת
התמיד ונסכה : עלת שבא תתעביד על עלת תדירא ונסכה : דאך קרבאן סברת בשג
בסבת מע אלקרבאן אלדאים ומזאגה :

ובראשי חדשיכם תקריבו עלה ליהוה פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים
בני שנה שבעה תמימם : ובריש ירחיכון תקרבון עלתא קדם יי תורין בני תורי תרין
ודכר חד אמרין בני שנא שבעה שלמין : ופי רוס שהורכם קרבו צעידה ללה
ראסין מן אלבקר וכבשא וזחמלאן בני סנה צחאחא : ושלשה עשרנים סלת מנחה
בלולה בשמן לפר האחד ושני עשרנים
סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד :
ותלתא עשרונין סולתא מנחתא דפילא
במשח לתורא חד ותרין עשרונין סולתא
מנחתא דפילא במשח לדכרא חד : וג
עשור מן אלבר סמיד מלתות בדהן לכל

ניטל מבית אביך שאף יהושע יהא צריך לאלעזר ושאל לו
כשיצטרך לצאת למלחמה ·· על פיו שלאלעזר וכל העדה
סנהדרין ·· ויקח את יהושע לקחו בדברים והודיעו מתן ז
שכר פרנסי ישראל לעולם הבא ·· ויסמוך את ידיו בעין יפה
יותר ויותר ממה שנצטוה שהקב״ה אמר לו וסמכת את ידך
והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו
בעין יפה ·· כאשר דבר יי אף לענין ההוד נתן מהודו עליו ··
צו את בני ישראל מה אמור למעלה יפקוד יי אמר לו הקב״ה
עד שאתה מצווני על בני צוה את בני עלי · משל לבת מלך
שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה
כו׳ כדאיתא בספרי ·· קרבני זה הדם לחמי אלו אימורין וכן הוא
אומ׳ והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה ·· לאשי הניתנים
למזבחי ·· תשמרו שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות ·· במועדו ·

רת ועשרין לאלכבש : ועשרון עשרון סלת מנחה בלולה בשמן לכבש האחד
עלה ריח ניחח אשה ליהוה : ועסרונא עסרונא סולתא מנחתא דפילא במשח
לאמרא חד עלתא לאתקבלא ברעוא קורבנא קדם יי : ועשר לכל חמל כראך
אלצעידה אלמקבולה אלמרציה ללה : ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין
לאיל ורביעית ההין לכבש יין זאת עלת חדש בחדשו לחדשי השנה : ונסכיהון
פלגות הינא יהי לתורא ותלתות הינא לדכרא ורבעות הינא לאמרא חמרא דא
עלת ריש ירחא באתחדתותיה כין לכל ריש ירחי שתא : ומזגהם יכון נצף קסט
לאלתור ותלות קסט לאלכבש וריבע קסט לכל חמל מן אלשראב הדא קרבאן שהר
בשהר לשהור אלסנה : ושעיר עזים אחד לחטאת ליהוה על עלת התמיד יעשה
ונסכו : וצפיר בר עזין חד לחטאתא קדם יי על עלת תדירא יתעביד ונסכיה : ועתוד
מן אלמאעז דכוה ללה מע אלקרבאן אלדאים יקרב דאך ומזאגה :

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח ליהוה : וביומא קדמאה בארבעת
עסרא יומא לירחא פסחא קדם יי : ופי אלשהר אלאול פי אליום אלארבעת עשר מנה פסחא
ללה : ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל : ובחמישת
עסרא יומא לירחא הדין חגא שבעא יומין פטירא יתאכיל : ופי אליום אלכאמס עשר
מנה חג ז איאם יוכל פטיר : ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא
תעשו : ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת פלחן לא תעבדון : פי אליום אלאול
מנהא אסם מקדס כל צנעה מכסב לא תעמלו : והקרבתם אשה עלה ליהוה פרים
בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים
בני שנה תמימם יהיו לכם : ותקרבון קרבנא
עלתא קדם יי תורין בני תורי תרין ודכר חד
ושבעה אמרין בני שנא שלמין יהון לכון :
וקרבו קרבאנא צעידה ללה תורין מן אלבקר
וכבשא וז חמלאן בני סנה צחאחא :
ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים

בכל יום מועד כתמידים ·· ולמדת לכם אזהרה לבית
דין ·· שנים ליום כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו
ונשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל בין
הערבים במזרח שלשבעות ·· את הכבש האחד לפני
שכבר נאמר בפרשת ואתה תצוה וזה אשר תעשה וגו'
הוא היתה אזהרה לימי המלואים וכאן צוואה לדורות
עולת למנחה מנחת נסכים ·· העשויה בהר סיני כאותן
שעשו בימי המלואים ·· ד"א העשויה בהר סיני הקיש
שנת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקרבה לפני
מתן תורה שכתוב בה ויעש בלגנות מלמד שטעונה
כלי ·· ונסכו יין בקדש נסך על המזבח תנסכו ·· ינסך
שכר ·· יין המשכר פרט ליין מגתו ·· ריח ניחוח נחת
רוח

עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל תַּעֲשׂוּ ׃ וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָּא דְּפִילָא בִּמְשַׁח תְּלָתָא
עֶסְרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵין עֶסְרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעְבְּדוּן ׃ ומעהם מן אבר סמיד מלתות ברהן ג
עשור לכל רת ועשרין לכבש ׃ עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
הַכְּבָשִׂים ׃ עֶסְרוֹנָא עֶסְרוֹנָא תַּעְבֵּיד לְאִמְּרָא חַד כֵּין לְשִׁבְעָא אִמְּרִין ׃ ועשר לכל
חמל מן סבעה ׃ וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם ׃ וּצְפִירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְכַפָּרָא
עֲלֵיכוֹן ׃ ועתוד לשרכוה ליתגפר ענכם ׃ מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת הַתָּמִיד
תַּעֲשׂוּ אֶת אֵלֶּה ׃ בַּר מֵעֲלַת צַפְרָא דְּהִיא עֲלַת תְּדִירָא תַּעְבְּדוּן יָת אִלֵּין ׃ מאכלא
קרבאן טגראה ולקרבאן דאים טתאני תקרבו מתלהא ׃ כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת
יָמִים לֶחֶם אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה עַל עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ ׃ כְּאִלֵּין תַּעְבְּדוּן
לְיוֹמָא שִׁבְעָא יוֹמִין לְחֵים קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ עַל עֲלַת תְּדִירָא יִתְעֲבֵיד
וְנִסְכֵּיהּ ׃ ומתלהא קרבו פי כל יום מן סבעה איאם קרבאנא מקבולא מרציא
לדה מע קרבאן דאים ומדאגה ׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ ׃ וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת
פָּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן ׃ ופי יום טז אסם מקרד יכון לכם כל צנאעה מסכב לא תעמלו ׃
וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה
לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ ׃ וּבְיוֹמָא
דְּבִכּוּרַיָּא בְּקָרוֹבֵיכוֹן מִנְחָתָא חַדְתָּא קֳדָם יְיָ בַּעֲצַרְתְּכוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל
עֲבִידַת פָּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן ׃ ופי יום אלבכור פיתקריבכם ברא גדידא לדה בעד
אסאביעכם אסם מקרד יכון לכם כל
צנאעה מסכב לא תעמלו ׃ וְהִקְרַבְתֶּם
עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי בָקָר
שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה ׃
וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין
בְּנֵי תוֹרֵי תְּרֵין וְדִכַר חַד שִׁבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי
שְׁנָא ׃ וקריבו צעידה מקבולה מרציה לדה

רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני ·· עולת שבת בשבתו
ולא עולת שבת בשבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת
זו שומע אני יקריב שתים לשבת הבאה ת״ל בשבתו
מגיד שאם עבר זמנו בטל קרבנו ·· על עולת
התמיד · אלו מוספין לבד אותו שני כבשים שלעולת
התמיד ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן
בכל מוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה ··
ושלשה עשרונים כמשפט נסכי פר שכן הן קצובין
בפרשת נסכים ·· זאת עולת חדש בחדשו · שאם עבר
זמנו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין ·· ושעיר עזים
וגו׳ ·· כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש
וקדשיו אבל כמו שמפורש במסכת שבועות ונשתנה
שעיר ראש חדש של בו לה׳ תלמודו ללמדך שמכפר
על שאין בו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שאין מכיר
ביתא אלא הקב״ה בלבד ושאר השעירים למדין ממנו ומדרשו באגדה אמר הקב״ה הביאו כפרה עלי על שמיעטתי

רתין מן אבקר וכבשא וז חמלאן בני סנה : וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלשָׁה ח
עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד : וּמִנְחַתְהוֹן סֻלְתָּא דְפִילָא בִמְשַׁח
תְּלָתָא עִשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרֵין עִשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא חַד : ומעהם מן אבר סמיד מלתות
בדהן ג עשור לכל רת ועשרין לכבש : עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת
הַכְּבָשִׂים : עִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָא אִמְּרִין : ועשר לכל חמל מן
אסבעה : שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם : צְפִיר בַּר עִזִּין חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן :
ותיס מן אלמאעז ליסתגפר ענכם : מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְּמִימִם
יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם : בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵיהּ תַּעְבְּדוּן שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן :
מאכלא קרבאן אלדאים וברה תקרבו דלך וצחאחא תכון לכם ומזאגהא :
וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם : וּבְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה בְּחַד לְיַרְחָא מְעָרַע
קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פָּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן יוֹם יַבָּבָא יְהֵי לְכוֹן : ופי אליום אלאול מן
אלשהר אלסאבע אסם מקדס יכון לכם כל צנאעה מכסב לא תעמלו ויום גלבה תכון
לכם : וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
שִׁבְעָה תְּמִימִם : וְתַעְבְּדוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְרַעֲוָא קֳדָם יי תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָה שַׁלְמִין : וקרבו צעידה מקבולה מרצייה ללה רת מן אלבקר
וכבשא וז חמלאן בני סנה : וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל : וּמִנְחַתְהוֹן סֻלְתָּא דְפִילָא בִמְשַׁח תְּלָתָא עִשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא
תְּרֵין עִשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא : ומעהב מן אבר סמיד מלתות בדהן ג עשור לרת ועשרין
לכבש : וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים : וְעִשְׂרוֹנָא חַד לְאִמְּרָא חַד לְשִׁבְעָא אִמְּרִין : ועשר לכל חמל מן אסבעה : וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם : וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא ה
לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן : ותיס מן אלמאעז ו
לתרכוה

את ריח״ על עולת התמיד יעשה כל הקרבן הזה
ונסכו אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים ל
לחטאת״ כל מלאכת עבודה אפילו מלאכה הצריכה
לכם כגון דבר האבד המותר בחולו של מועד אסורה
ביום טוב״ פרים כנגד אברהם אילים כנגד יצחק
כבשים כנגד יעקב והכבשים הצריך יעקב מיסודו
של ר׳ משה הדרשן ראיתי זאת״ כאלה תעשו שלא יה
פותחין והולכין כפרי החג״ וביום הבכורים חג ה
שבועות קרוי בכורי קציר חטים על שם שתי
הלחם שהן ראשונים למנחת חטים הבאה מן החדש״
תמימים יהיו לכם ונסכיהם את הנסכים יהיו תמימים
למדנו רבותינו מכאן שהיין שהעלה קמחים פסול לנסכים״ מלבד חטאת הכפורים
השעיר הנעשה בפנים מלבד עולת החדש מוספי ראש חדשים שהוא ביום ראש השנה״
מלבד חטאת הכפורים שעיר הנעשה בפנים האמור באחרי מות שגם הוא חטאת ועולת
התמיד

לשדכוה ליקתגפר ענכם : מלבד עלת החדש ומנחתה ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם כמשפטם לריח ניחח אשה ליהוה : בר מעלת ירחא ומנחתה ועלת תדירא ומנחתה ונסכיהון כדחזי להון לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם יי : מאכלא קרבאן שהר וברה וקרבאן שראים וברה ומזאגהם עלי סביל מקבולא מרצ׳יא מקרבא ללה :

ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם כל מלאכה לא תעשו : ובעסרא ליומא שביעאה הדין מערע קדיש יהי לכון ותענון ית נפשתכון כל עבידה לא תעבדון : ופי יום עאשר מנה אסם מקדס יכון לכם ואג׳יעו אנפסכם וכל עמל לא תעמלו : והקרבתם עלה ליהוה ריח ניחח פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם יהיו לכם : ותקרבון עלתא קדם יי לאתקבלא ברעוא תור בר תורי חד דכר חד אמרין בני שנא שבעה שלמין יהון לכון : וקרבו צעידה מקבולה מרצ׳יה ללה רת מן בקר וכבשא וז׳ חמלאן בני סנה צחאחא : ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר שני עשרנים לאיל האחד : ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עסרונין לתורא תרין עסרונין לדכרא חד : ומעהם מן סבר סמד מלתות בדהן ג׳ עשור לכל רת ועשרין לכבש : עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים : עסרונא עסרונא לאמרא חד לשבעא אמרין : ועשר לכל חמל מן סבעה : שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם : צפיר בר עזין חד חטאתא בר מחטאת כפוריא ועלת תדירא ומנחתה ונסכיהון : ועתוד מן מאעז לשדכוה סגפראן וקרבאן שראים וברהא ומזאגהא :

ובחמשה עשר יום לחדש השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו וחגתם חג ליהוה שבעת ימים : ובחמישת עסרא יומא לירחא שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון ותיחגון חגא קדם יי שבעא יומין : ופי יום כאמס עשר מנה אסם מקדס יכון לכם כל צנאעה

התמיד ומלבד עולת התמיד תעשו עולות הללו ונסכיהם מוסב על המוספין הכתובין ועל תעשו והול לשון צווי מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם וכן כל נסכיהם האמורין בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שבכל ומנסכה ונסכיהם ונסכיה שבהן ז מוספין על התמיד ואין לשון צווי שהרי נסכיהם של מוספים כתובין לעצמן בכל יום ויום ומנחתם ונסכיהם לפרים כרי החג ז שבעים כנגד שבעים אומות וכו ומתמעטין והולכין ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין ולכבשים כנגד ישראל שנקראו שה פזורה והם קבועים ומניינם תשעים ושמונה לכלות

מכסב לא תעמלו וחגו חגא ללה ז איאם : והקרבתם עלה אשה ריח ניחח
ליהוה פרים בני בקר שלשה עשר אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם יהיו : ותקרבון עלתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי תורין בני תורי תלת
עסר דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעת עסר שלמין יהון : וקרבו צעידה
קרבאנא מקבולא מרציא ללה יג רת מן אבקר וכבשין וי"ד חמל בני סנה צחאחא :
ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים
שני עשרנים לאיל האחד לשני האילם : ומנחתהון סלתא דפילא במשח
תלתא עסרונין לתורא חד לתלת עסר תורין תרין עסרונין לדכרא חד לתרין דכרין :
ומיעהם מן אבר סמיד מלתות ג עשור לכל רת מן י"ג ועשרין לכל חמל מן ט׳
כבשין : ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים : ועסרונא ז
עסרונא לאמרא חד לארבעת עסר אמרין : ועשר לכל חמל מן י"ד : ושעיר
עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונסכה : וצפיר בר עזין חד חטאתא
בר מעלת תדירא מנחתה ונסכה : ועתוד מן אמאעז לאדכוה סוי קרבאן אראים
וברה ומזאגה : וביום השני פרים בני בקר שנים
עשר אילם שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם : וביומא תניינא תורין
בני תורי תרין עסר דכרין תרין אמרין בני שנא ארבעת עסר שלמין ופי אל ב
אתאני יב רת מן אבקר וכבשין וי"ד חמל בני סנה צחאחא : ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט : ומנחתהון ונסכיהון לתורין לדכרין
ולאמרין במניניהון כדחזי : ובראהם ומזאגהם לאראות ואלכבשין ואלחמלאן באחצא
יהם עלי אסביל : ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיהם :
וצפיר בר עזין חד חטאתא בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכיהון : ועתוד לאדכוה
סוי קרבאן אראים וברה ומזאגה : וביום השלישי

ז פרים עשתי עשר אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם : וביומא תליתאה תורין חד
עשר דכרין תרין אמרין בני שנא
ארבעת

לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה: בשני
נאמר ונסכיהם על שני תמידי היום ולא שינה בלשון אלא
לידרש כמו שאמרו רבותינו ז"ל בשני ונסכיהם בששי
ונסכיה בשביעי כמשפטם מ"ם יו"ד מ"ם הרי כאן מים
רמז לנסוך המים מן התורה בחג: עצרת תהיה לכם
עצורין בעשיית מלאכה. ד"א עצרת עצרו אני אצלי
מלמד שטעון לינה ומדרשו באגדה לפי שכל ימות
הרגל

אַרְבַּעַת עֲסַר שַׁלְמִין : ופי אליום אלתאלת אחדי עשר רתֿ וכבשין ויד חמל בני סנה צחאחא : וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כִּדְחָזֵי : וברהם ומזאגהם לאלרתות ואלכבשין ואלחמלאן באחצאיהם עלי אלסביל : וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ : ועתוד מן אלמאעז לאלדכוה סוי קרבאן אלדאים וברה ומזאגה :

וּבַיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם : וּבְיוֹמָא רְבִיעָאָה תּוֹרִין עַסְרָא דִכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲסַר שַׁלְמִין : ופי אליום אלראבע עשרה רתות וכבשין ויד חמל בני סנה צחאחא : מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כִּדְחָזֵי : וברהם ומזאגהם לאלרתות ואלכבשין ואלחמלאן באחצאיהם עלי אלסביל : וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : וּצְפִיר בַּר עִזִּין חַד חַטָּאתָא בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ : ועתוד מן אלמאעז לאלדכוה סוי קרבאן אלדאים וברה ומזאגה :

וּבַיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תִּשְׁעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם : וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁאָה תּוֹרִין תִּשְׁעָה דִכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲסַר שַׁלְמִין : ופי אליום אלכאמס תסע רתות וכבש ויד חמל בני סנה צחאחא : וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כִּדְחָזֵי : וברהם ומזאגהם לאלרתות ואלכבשין ואלחמ באחצאיהם עלי אלסביל : וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ : ועתוד לאלדכוה סוי קרבאן אלדאים וברה ומזאגה :

וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם : וּבְיוֹמָא שְׁתִיתָאָה תּוֹרִין תְּמָנְיָא דִכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲסַר שַׁלְמִין : ופי אליום אלסאדס ח רתות

הרגל הקריבו כנגד שבעים אומות ובאין לכלות חמר להם ... מקום בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מכם ׃ פר אחד איל אחד אלו כנגד ישראל ז
העכבו לי עוד מעט ולשון חבה הוא זה כבנים
הנפטרים מאביהן ואומר להן קשה עלי פרידתכם
עכבו עוד יום אחד משל למלך שעשה סעודה וכו׳
כדאיתא במסכת סוכה ׃ ובמדרש ר׳ תנחומא לימדה
תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון יאכילנו
פטומות למחר יאכילנו דגים למחר בשר בהמה למחר
מאכילו קטניות למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי
החג ׃ לכ תעשו לה׳ במועדיכם רבר הקצוב לחובה ׃ לבד
מנדריכם

ח̇ רתות וכבאש ב̇ ויד̇ בני סנה המ̇ל עהאחא : וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם
וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם : וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין
בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי : וברהם ומזאגהם לתׄראתׄ ותׄכבשין ותׄחמלאן באחצאיהם
עלי תׄקביל : וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : וּצְפִירָא
דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ : ועתור לתׄרכוה סוי קרבאן
תׄראים וברה ומזאגה : וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים
שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם : וּבְיוֹמָא ז
שְׁבִיעָאָה תּוֹרִין שִׁבְעָה דִּכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבְּעַת עֲסַר שַׁלְמִין : ופי
תׄיום תׄסאבע ז̇ רתות וכבשין וי̇ד חמל בני סנה צחאחא : וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּהֶם
לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם : וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרִין
לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי לְהוֹן : ובראהא ומזאגהא לתׄרתות ותׄכבשין
ותׄחמלאן באחצאיהא עלי סבילהא : וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ : וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ :
ועתור לתׄרכוה סוי קרבאן תׄראים וברה ומזאגה :
בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ : בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה
כְּנִישִׁין תְּהוֹן לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פָּלְחַן לָא תַעְבְּדוּן : ופי תׄיום תׄתאמן מכת פי תׄקדס
יכון לכם כל צנאעה מכסב לא תעמלו : וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר
אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם : וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קֻרְבַּן דְּמִתְקַבַּל
בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹר חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שִׁבְעָה שַׁלְמִין : וקרבו קרבאנא
מקבולא מרציא ללה רתא ואחדא וכבשא ואחדא וז̇ חמלאן בני סנה צחאחא :
מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט : מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן
לְתוֹרָא לְדִכְרִין וּלְאִמְּרִין בְּמִנְיָנְהוֹן כְּדַחֲזֵי : וברהא ומזאגהא לתׄרת ותׄכבש
ותׄחמלאן באחצאיהם עלי תׄקביל : וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ : וּצְפִירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר
מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתַהּ וְנִסְכַּהּ : ועתור
לתׄרכוה סוי קרבאן תׄראים וברה ומזאגה :
אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד
מנדריכם

מנדריכם : אם באתם לידור קרבנות ברגל מצוה היא
בנדריכם אם נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה הקריבום
ברגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב
ונמצא עובר בבל תאחר : ויאמר משה אל בני
ישראל להפסיק הענין דברי ר' ישמעאל לפי שעד כאן
דברי המקום ופרשת נדרים מתחלת בדיבורו של
משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר
להם זו לישראל שאם לא כן יש במשמע שלא
אמר להם זו אלא בפרשת נדרים התחיל
דבריו :

סליק ס' פינחס :

מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמיכם : אלין תעבדון
קדם יי בזמניכון בר מנדריכון ונדבתכון לעלותכון ולמנחתיכון ולנסכיכון ולנכסת
קודשיכון : הדא מא תצנעוה ללה פי אעיאדכם מא כלא נדורכם ותברעכם מן
צואעד והדאיא ומדאג ודבח סלאמה : ויאמר משה אל בני ישראל ככל אשר
צוה יהוה את משה : ואמר משה לבני ישראל ככל דפקיד יי ית משה : פקץ מוסי
לבני אסר גמיע מא אמרה אללה בה :

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה יהוה :
ומליל משה עם רישי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד יי : תם כלם
מוסי רוסא אלאסבאט אלדין לבני אסר קאילא הדא אלאמר אלדי אמר אללה בה :
איש כי ידר נדר ליהוה או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו
ככל היצא מפיו יעשה : גבר ארי ידר נדר קדם יי או יקיים קיים למיסר איסר על נפשיה
לא יבטיל פתגמיה ככל דיפוק מפומיה יעביד : אי רגל נדר נדרא ללה או חלף ימינא
ליעקד עקדא עלי נפסה פלא יבדל קולה בל כל מא כרג מן פאה יעמל : ואשה כי
תדר נדר ליהוה ואסרה אסר בבית אביה בנעריה : ואתתא ארי תדר נדר קדם יי ותיסר
איסר בבית אבוהא ברביותה : ואיית אמראה נדרת ללה או עקדת עקדא פי בית
אביהא פי חד צבאיהא : ושמע אביה את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה
והחריש לה אביה וקמו כל נדריה וכל אסר אשר אסרה על נפשה יקום : וישמע
אבוהא ית נדרה ואסרה דאסרת על נפשה וישתוק לה אבוהא ויקומון כל
נדרהא וכל אסרי דאסרת על נפשה יקומון : פסמע אביהא נדרהא ועקדהא אלדי
עקדתה עלי נפסהא פאמסך ענהא פקד
תבת גמיע נדורהא וכל עקד עקדתה עלי
נפסהא : ואם הניא אביה אתה ביום
שמעו כל נדריה ואסריה אשר אסרה
על נפשה לא יקום ויהוה יסלח לה כי
הניא אביה אתה : ואם יעדי אבוהא
יתהון ביומא דשמע כל נדרהא ואסרהא

וידבר משה אל ראשי המטות · חלק כבוד
לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל
ומנין שאף שאר הדברות כן ת"ל וישובו אליו אהרן וכל
הנשיאים בעדה וידבר משה אלהם ואחרי כן נגשו כל
בני ישראל ומה ראה לאמרה כאן לימד שהפרת נדרים
ביחיד מומחה · ואם אין יחיד מומחה מופר בשלשה
הדיוטות · או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא
לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטי חוץ
זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני
ישראל שנאמר דבר אל אהרן ואל בניו וגו' אף זו נאמרה לכולן ·
זה הדבר משה נתנבא בכה אמר יי כחצות הלילה
והנביאים נתנבאו בכה אמר יי מוסף עליהם משה
שנתנבא בלשון זה הדבר · ד"א זה הדבר מעוט הוא לומר שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון הפרה כלשון
הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר · נדר האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר

אדי
דאסרת על נפשה לא יקומון ומן קדם יי ישתביק לה אעדי אבוהא יתהון : ואן
אנתהרהא אביהא פי יום סמע ד'לך פכל נדורהא ועקודהא אלתי עקדתה עלי נפסהא
גיר תאבת ואללה יגפר להא אד' אנתהרהא אביהא : ואם היו תהיה לאיש ונדריה
עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה : ואם מהוה תהוי לגבר
ונדרהא עלה או פירוש ספותיה דאסרת על נפשה : ואן צארת לרג'ל ונדורהא
עליהא או לפט' שפתיהא אלתי עקדתה עלי נפסהא : ושמע אישה ביום
שמעו והחריש לה וקמו נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה יקמו : וישמע
בעלה ביומא דשמע וישתוק לה ויקומון נדרהא ואסרהא דאסרת על נפשה
יקומון : וסמע בעלהא פי אי יום סמע ד'לך ואמסך ענהא פקד תבתת נדורהא
ועקודהא אלתי עקדתה עלי נפסהא : ואם ביום שמע אישה יניא אתה והפר
את נדרה אשר עליה ואת מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ויהוה יסלח
לה : ואם ביומא דשמע בעלה אעדי יתהון ויבטיל ית נדרהא דעלה וית פירוש
ספותהא דאסרת על נפשה ומן קדם יי ישתביק לה : ואן אנתהרהא בזוגהא פי אי
יום סמע בה פקד פסך נדורהא אלתי עליהא ולפט' שפתיהא אלתי עקדתה עלי
נפסהא ואללה יגפר להא : ונדר אלמנה וגרושה כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה :
ונדר ארמלא ומתרכא כל דאסרת על נפשה יקום עלה : ונדר אלארמלה
ואלמטלקה פכל מא עקדתה עלי נפסהא תאבת עליהא : ואם בית אישה נדרה
או אסרה אסר על נפשה בשבעה : ואם בית בעלה נדרת או אסרת אסר על
נפשה בקיום : ואן כאנת קד נדרת פי בית זוגהא או עקדת עקדא עלי נפסהא
בימין : ושמע אישה והחריש לה לא הניא אתה וקמו כל נדריה וכל אסר
אשר אסרה על נפשה יקום : וישמע
בעלה וישתוק לה לא אעדי יתהון ויקומון
כל נדרהא וכל איסר דאסרת על נפשה
יקומון : פסמע ד'לך זוגהא ואמסך ענהא
ולם ינתהרהא פקד תבתת נדורהא וכל
עקד עקדתה עלי נפסהא : ואם הפר יפר אתם
אישה ביום שמעו כל מוצא שפתיה
לנדריה

כלומר יכול אפילו נשבע לאכול נבילות לכך נאמר
עליו ככל היוצא מפיו יעשה ת"ל לאסור איסר לאסור
את המותר ולא להתיר את האסור · לא יחל דברו
כמו לא יחלל דברו לא יעשה דברו חולין · בבית אביה
ברשות אביה ואפילו אינה בביתו · בנעוריה ולא
קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והבוגרת
אינה ברשות של אביה להפר נדריה · ואיזו היא קטנה
אמרו רבותינו בת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה
נבדקין אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה
נדרה נדר · בת שתים עשרה שנה ויום אחד אינה
צריכה ליבדק · ואם הניא אביה אותה אם מנע אותה מן
הנדר כלומר שאמר לה בטל הוא אינה יודע מהו
הניא כשהוא אומר ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפרה וכן ולמה תניאון וכן
והפר הוי אומר הנאה זו הפרה · ומשונו לשון מניעה
ונסח רלסם לא יניא ראשי וכן וידעתם את תנואתי את אשר סרתם מעלי · יי יסלח
לה

לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרם ויהוה יסלח לה: ואם בטלא יבטיל
יתהון בעלה ביומא דשמע כל אפקות ספותהא לנדרהא ולאיסר נפשה לא
יקומון בעלה בטלינון ומן קדם יי ישתביק לה: ואן פסך דלך פי יום סמע
בה פכל מא כרג מן שפתיהא מן נדור ועקוד עלי נפסהא פגיר תאבתה
ולמא פסכהא זוגהא ﭏה יגפר להא: כל נדר וכל שבעת אסר לענת נפש
אישה יקימנו ואישה יפרנו: כל נדר וכל קיומת איסר לסגפא נפש בעלה
יקימינון ובעלה יבטלינון: כד אן כל נדר וכל ימין בעקד לתעדיב ﭏנפס
זוגהא יתבת דלך וזוגהא יבטלה: ואם החרש יחריש לה אישה מיום
אל יום והקים את כל נדריה או את כל אסריה אשר עליה הקים אתם כי
החריש לה ביום שמעו: ואם משתק ישתוק לה בעלה מיום ליום ויקיים ית
כל נדרהא או ית כל אסרהא דעלה יקים יתהון ארי שתיק לה ביומא דשמע:
ואן אמסך ענהא מן יום ﭏי יום פקד אתבת גמיע נדורהא ועקודהא ﭏתי עליהא
אתבתהא למא אמסך ענהא פי יום סמע בדלך: ואם הפר יפר אתם אחרי
שמעו ונשא את עונה: ואם בטלא יבטיל יתהון בתר דשמע ויקביל ית חוביה:
ואן פסך דלך בעד מא סמע בה פקד חמל וזרהא: אלה החקים אשר צוה יהוה
את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעריה בית אביה: אלין קימיא דפקיד
יי ית משה בין גברא לאתתיה בין אבא לברתיה ברביותה בית אבוהא: הדא
ﭏרסום ﭏתי אמר בהא ﭏה מוסי פימא בין ﭏרגל וזוגתה ופימא בין ﭏאב
ואבנתה פי חאל צבאהא והי פי מנזלה:

וידבר
יהוה אל משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר: [illegible] כלמת: נקם נקמת בני ישראל
מאת המדינים אחר תאסף אל עמיך:
אתפרע פורענות בני ישראל מן מדינאי
בתר כין תתכניש לעמך: אנתקם נקמה
בני אסראיל מן ﭏמדיאניין בעד דלך תנצם
ﭏי קומך: וידבר משה אל העם לאמר
החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על
מדין לתת נקמת יהוה במדין: ומליל

לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע
בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה
שותה יין ומיטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה
ואף על פי שהוא מופר ואם המופרין צריכין סליחה
קל וחומר לשאינן מופרין ואם היו תהיה לאיש זו
ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם בית
אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בארוסה ובא
לחלוק בה שאביה ובעלה מפירין נדריה הפר האב
הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים האב ולא
הפר הבעל או הפר הבעל ולא הפר האב הרי זה אינו
מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם ונדריה
עליה שנדרה בבית אביה ולא שמע בהן אביה ולא
הופרו ולא הוקמו ושמע אישה הרי לך שאם קיים
הבעל שהוא קיים ואם הפר יפר אותם יכול אפילו לא הפר האב ת״ל בנעוריה בית אביה כל שבנעוריה ברשות
אביה היא כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה לפי שאינה לא ברשות אב ולא ברשות בעל ובאלמנה מן
הנשואין הכתוב מדבר אבל אלמנה מן האירוסין מת הבעל נתרוקנה וחזרה רשות לאב ואם בית אישה נדרה
בנשואה הכתוב מדבר כל נדר וכל שבועת איסר לפי שאמר שהבעל מפר יכול כל נדרים במשמע ת״ל לענות

משה עם עמא למימר זריזו מנכון גברין לחילא ויהון על מדין למתן פורענות
דין עמא דיי במדין : פכלם מוסי קומה גרדו מנכם רגלא לג'יש יגזו אלי מדין ויג'לו
נקמה אללה בהם : אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא :
אלפא לשבטא אלפא לשבטא לכל שבטיא דישראל תשלחון לחילא : אלף מן כל
סבט מן אסבאט בני אסר תבעתו בהם לג'זו : וימסרו מאלפי ישראל אלף
למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא : ואתבחרו מאלפיא דישראל אלפא לשבטא
תרי עשר אלפין מזרזי חילא : פאנמאז מן אלוף בני אסר אלף מן כל סבט פצארו
יב אלפא מג'רדין לג'זו : וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס
בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש וחצצרות התרועה בידו : ושלח יתהון משה
אלפא לשבטא לחילא יתהון וית פינחס בר אלעזר כהנא לחילא ומני קודשא וחצצרן
יבבתא בידיה : פבעת בהם מוסי ובפינחס אבן אלעזר אלאמאם לג'זו ואניה אלקדס
ואבואק אלתגליב בידה : ויצבאו על מדין כאשר צוה יהוה את משה ויהרגו כל
זכר : ואתחילו על מדין כמא דפקיד יי ית משה וקטלו כל דכורא : פגזו אלי מדין
כמא אמר אללה מוסי וקתלו כל רג'ל : ואת מלכי מדין הרגו על חלליהם את אוי
ואת רקם ואת צור ואת חור ואת רבע חמשת מלכי מדין ואת בלעם בן בעור
הרגו בחרב : וית מלכי מדין קטלו על קטיליהון ית אוי וית רקם וית צור וית חור
וית רבע חמשא מלכי מדין וית בלעם בר בעור קטלו בחרבא : וקתלו כמסה
מלוך מדין מע קתלאהם אוי ורקם וצור וחור ורבע ואיצא בלעם אבן בעור
קתלוה בחד אלסיף : וישבו בני ישראל את נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם
ואת כל מקניהם ואת כל חילם בזזו : ושבו בני ישראל ית נשי מדין וית טפלהון
וית כל בעיריהון וית כל גיתיהון וית כל
נכסיהון בזו : פסבא בני אסר נסא מדין
ואטפאלהם וגנמו בהאימהם ומואשיהם
ואתאתהם גנמו : ואת כל עריהם
במושבתם ואת כל טירתם שרפו באש :
וית כל קרויהון במותבניהון וית כל בית
סגדתהון אוקידו בנורא : וגמיע קראהם
מן

נפש אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש בלבד והם מפורשים
במסכת נדרים · מיום ליום שלא תאמר מעת לעת
לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד
שתחשך · אחרי שמעו אחרי ששמע וקיים שאם אמר אישי
בו והפר לו אפילו בו ביום נשא את עונה
הוא מוכנס תחתיה למדנו מכאן שהגורם תקלה ז
לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין · מאת המדינים
ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת
יראה שהיו יראים מהם שהיו שוללין אותם שנאמר
אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה אבל מדינים נתעברו על
ריב לא להם · דבר אחר מפני שתי פרידות טובות שיש לי
להוציא מהם רות המואביה ונעמה העמונית וכו'
וידבר משה וגו' אע"פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר
עשה בשמחה ולא איחר · החלצו כתרגומו לשון חלוצי צבא מזויינים · אנשים
צדיקים וכן בחר לנו אנשים וכן אנשים חכמים וידועים · נקמת יי שהעומד כנגד
ישראל

מן מסכנהם וקצורהם אחרקוהא בטנאר : ויקחו את כל השלל ואת כל המלקוח
באדם ובבהמה : ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעירא : ואכ׳ ו
גמיע טסלב וספאי מן טנפס וטבהאים : ויבאו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל עדת
בני ישראל את השבי ואת המלקוח ואת השלל אל המחנה אל ערבת מואב אשר
על ירדן ירחו : ואיתיאו לות משה ולות אלעזר כהנא ולות כנשתא דבני ישראל ית
שביא וית דברתא וית עדאה למשריתא למישריא דמואב דעל ירדנא דיריחו :
וגאו אלי מוסי ואלעזר אלאמאם וגמאעה בני אסר בטסבי וספי וטנהב אלי עסכר טא
ביראת מואב אלתי עלי ארדן יריחא :
ד ויצאו
משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה לקראתם אל מחוץ למחנה : ונפקו משה
ואלעזר כהנא וכל רברבי כנשתא לקדמותהון למברא למשריתא : פכרג מוסי ואל
עזר אלאמאם ואשראף גמאעה תלקאהם אלי כארג אלעסכר : ויקצף משה על פקודי
החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה : ורגיז משה על
דממנא על חילא רבני אלפין ורבני מאותא דאתו מחיל קרבא : פסכט מוסי עלי
אלמוכלין באלגיש ריוסא אלאלף וריוסא אלמיין אלגאיין מן אלחרב : ויאמר אליהם
משה החייתם כל נקבה : ואמר להון משה הקיימתון כל נוקבא : קאל להם מוסי
הל אסתבקיתם כל אנתי : הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם למסר מעל ביהוה
על דבר פעור ותהי המגפה בעדת יהוה : הא אינון הואה לבני ישראל בעיצת בלעם
לשקרא שקר קדם יי על עיסק פעור והות מותנא בכנשתא דיי : אליס הן כן לבני אסר
בקול בלעם חתי אוקען נכתא באללה בסבב פעור פחצל אלובא בגמאעה אללה : ועתה
הרגו כל זכר בטף וכל אשה ידעת איש
למשכב זכר הרגו : וכען קטולו כל
דכורא בטפלא וכל אתתא דהידע גבר
למשכב דכורא קטולו : ואלאן אקתלו
כל דכר מן אלאטפאל וכל אמראה קד
ערפה מצאגעה רגל אקתלוהא :
וכל הטף בנשים אשר לא ידעו

ישרא׳ כאן עומד כנגד הקב״ה ״ לכל מטות ישראל ז
לרבות שבט לוי ״ וימסרו להודיעך שבחן של רועי
ישרא׳ כמה הן חביבין על ישרא׳ עד שלא שמעו במיתתו
מה יאמר עוד מעט וסקלוני ומששמעו שמיתת
משה תלויה בנקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו
בעל כרחן ״ אותם ואת פינחס מגיד שהיה פינחס שקול
כנגד כולם ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר
הקב״ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור ״
ד״א שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו של ומדנים
מכרו את יוסף מכרו אותו אל מצרים ומנין שהיה אמו
של פינחס משל יוסף של׳ מבנות פוטיאל ושרע יתרו
שפטם עגלים לע״ז ומזרע יוסף שפטפט ביצרו ״
ד״א שהיה משוח מלחמה ״ וכלי הקדש זה הארון והציץ
שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהן הראה להם את הציץ שהשם
חקוק בו והם נופלים לכך נא׳ על חלליהם במלכי מדין שהיו נופלים על החללים מן האויר וכן בבלעם
כתוב

מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם׃ וְכֹל טַפְלָא בִּנְשַׁיָּא דְּלָא יְדַעָא מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא קַיִּימוּ לְכוֹן׃
וסאיר אטפאל ﭏנסא ﭏתי לם יערפן מצאגעה ﭏרגאל אסתבקוהן לכם׃ וְאַתֶּם חֲנוּ
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׁבִיכֶם׃ וְאַתּוּן שְׁרוֹ מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא שִׁבְעָה יוֹמִין כֹּל
דִּקְטַל נַפְשָׁא וְכֹל דִּקְרֵב בִּקְטִילָא תַּדּוּן עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
אַתּוּן וּשְׁבִיכוֹן׃ ואנתם פאנזלו כארג ﭏעסכר ז איאם כל מן קתל נפסא וכל מן
דנא בקתיל תתדכו פי ﭏיום ﭏתאלת ופי ﭏיום ﭏז אנתם וסביכם׃ וְכָל בֶּגֶד וְכָל כְּלִי עוֹר
וְכָל מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל כְּלִי עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׃ וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָאן דִּמְשַׁךְ וְכָל עוֹבַד
מֵעִזֵּי וְכָל מָאן דְּאָע תַּדּוּן עֲלוֹהִי׃ וכל תוב וכל אניה מן גלוד ומעמול מן טפעזא
ואניה כשב תדכוה׃ וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃
וַאֲמַר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְגֻבְרֵי חֵילָא דַּאֲתוֹ לִקְרָבָא דָּא גְּזֵירַת אוֹרָיְתָא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃
תם קאל ﭏעזר ﭏאמאם לﭏרגאל ﭏגזאה ﭏגאיין מן ﭏחרב הדא רסם ﭏשריעה ﭏדי אמר
ﭏלה בה מוסי׃ אַךְ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכָּסֶף אֶת הַנְּחֹשֶׁת אֶת הַבַּרְזֶל אֶת הַבְּדִיל וְאֶת
הָעֹפָרֶת׃ בְּרַם יָת דַּהֲבָא וְיָת כַּסְפָּא יָת נְחָשָׁא יָת בַּרְזְלָא יָת אֲבָצָא וְיָת אֲבָרָא׃ אמא אֲבָצָא
ﭏדהב וﭏפצה וﭏנחס וﭏחדיד וﭏקלעי וﭏאסרב׃ כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ
בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם׃ כָּל מִדַּעַם
דְּמִתְּעַל בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּנוּרָא וְיִדְכֵּי בְּרַם בְּמֵי אַדָּיוּתָא יִתַּדֵּי וְכֹל דְּלָא מִתְּעַל
בְּנוּרָא תַּעְבְּרוּנֵיהּ בְּמַיָּא׃ כל שי ימכן אן ידכל ﭏנאר אמרוה פי ﭏנאר פי טהר ואיצא
ידכא כמא ﭏנצח וכל מא לא ידכל ﭏנאר אמרוה פי ﭏמא׃ וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל
הַמַּחֲנֶה׃ וּתְחַוְּרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
וְתִדְכּוֹן וּבָתַר כֵּן תֵּיעֲלוּן לְמַשְׁרִיתָא׃
ואגסלו תיאבכם פי ﭏיום ﭏסאבע ואטהרו
ובעד דﭏך תדכלון ﭏי ﭏעסכר׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃ תם קאל
ﭏלה

כתוב על חלליהם בספר יהושע׳׳ בידו ברשותו וכן
ויקח את כל ארצו מידו׳׳ חמשת מלכי מדין וכי איני
רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשה
אלא ללמדך שהשוו כולם בעצה אחת והשוו כולן ד
בפורענות׳ בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים ד
וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו ויצא ממדין
לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה אמר להם אם
כשהייתם ששים רבוא לא יכלתם להם ועכשיו בשנים
עשר אלף אתם באים להלחם׳ נתנו לו שכרו משלם
ולא קפחוהו׳ בחרב הוא בא על ישראל והחליף ד
אומנתו באומנותם שאין נושעין אלא בפיהם וע׳׳
תפלה ובקשה ובא הוא ותפש אומנותם לקללם ד
בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות
האומות שבאים בחרב שנ׳ ועל חרבך תחיה׳׳ טירותם מקום כלטירין שלהם
לשון מושב יודעי חוקים ד״א לשון מושב שריהם כמו שמתרגמים פרני ד
כלשטים

אלה למוסי תכלימא : שא את ראש מלקוח השבי באדם ובבהמה אתה ואלעזר
הכהן וראשי אבות העדה : קביל ית חושבן דברת שביא באנשא ובבעירא
את ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנשתא : ארפע גמלה מא פי אסבי מן אנאס ואל
בהאים אנת ואלעזר אלאמאם ורויסא אבא אלגמאעה : וחצית את המלקוח בין
תפשי המלחמה היוצאים לצבא ובין כל העדה : ותפליג ית דברתא
בין גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא : ואקסם דלך בין אהל
אלחרב אלדי כרגו ללגזו ובין סאיר אלגמאעה : והרמת מכס ליהוה מאת אנשי
המלחמה היוצאים לצבא אחד נפש מחמש המאות מן האדם ומן הבקר
ומן החמרים ומן הצאן : ותפריש נסיבא קדם יי מן גברי מגיחי קרבא דנפקו
לחילא חד נפשא מחמש מאה מן אנשא ומן תורי ומן חמרי ומן ענא : ז
וארפע מכסא ללה מן אהל אלחרב אלכארגין ללגזו ראסא ואחדא מן כל
כמס ואחדי מאיה מן אלנאס ואלבקר ואלחמיר ואלגנם : ממחציתם תקחו ונתתה
לאלעזר הכהן תרומת יהוה : מפלגותהון תסבון ותתנון לאלעזר כהנא
אפרשותא קדם יי : וכדא מן קסמהם רפיעה ללה ואדפעה אלי אלעזר אלאמאם :
וממחצת בני ישראל תקח אחד אחז מן החמשים מן האדם מן הבקר מן
החמרים ומן הצאן מכל הבהמה ונתתה אתם ללוים שמרי משמרת משכן
יהוה : ומפלגות בני ישראל תסב חד דאתחד מן חמשין מן אנשא מן תורי מן
חמרי ומן ענא מכל בעירא ותתין יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי :
וכדא מן קסם בני אסר ואחדא מן כל כמסין מן אלנאס ואלבקר ואלחמיר ואלגנם ז
וסאיר אלבהאים ואדפע דלך אלי אללואניין חאפצי מחפץ מסכן אללה : ויעש משה
ואלעזר הכהן כאשר צוה יהוה את
משה : ועבד משה ואלעזר כהנא כמא
דפקיד יי ית משה : פצנע מוסי ואלעזר
אלאמאם כמא אמר אללה מוסי : ויהי
המלקוח יתר הבז אשר בזזו עם
הצבא צאן שש מאות אלף ושבעים
אלף וחמשת אלפים : והות דברתא

חלצתים טורני פלשתאי ·· ויקחו את כל השלל מגיד
שהיו כשרים וצדיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד
בביזה שלא ברשות שנ' את כל השלל וכו' ועליהם
מפורש בקבלה שניך כעדר הרחלים אף אנשי המלחמ'
שביך כולם צדיקים ·· שלל הן מטלטלין של מלבוש
ותכשיטין ·· בז היא ביזת מטלטלין שאינן תכשיט ··
מלקוח אדם ובהמה ובמקום שכתוב שבי אצל מלקוח
שבי באדם ומלקוח בבהמה ·· ויצאו משה ואלעזר הכהן
לפי שראו נערי ישראל לחטוף מן הביזה ·· ויקצוף ז
משה על פקודי החיל · ממונים על החיל ללמדך שכל
סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות ··
בדבר בלעם · אמר להם אפילו אתם מכנסין כל המונות
שעולם אין אתם יכולים להם שמא מרובין אתם מן המצרים שהיו שש מאות רכב בחור בוא ואשיאכם עצה
אלהיהם של אלו שונא זימה הוא כו' כדאיתא בחלק ובספרי ·· כן הנה מגיד שהיו מכירין אותן זו היא שנכשל
בה פלוני ·· וכל אשה יודעת איש ראויה ליבעל אף על פי שלא נבעלה ולפני הציץ העבירום והאוריה ליבעל
פניה מוריקות ·· הרגו · למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי ר' ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל

שאר ביזא דבזו עמא דנפקו לחילא ענא שית מאה ושבעין אלפין : פכאן אפי
גמלה אלגנימה אלתי גנמוהא קום אלגזו עדד אלגנם סת מאיה' אלף וה' וסבעין אלפא :
ובקר שנים ושבעים אלף : ותורי שבעין ותרין אלפין : ועדד אלבקר אתנין וסבעין
אלף : וחמרים אחד וששים אלף : וחמרי שתין וחד אלפין : ועדד אלחמיר ואחד
וסתין אלף : ונפש אדם מן הנשים אשר לא ידעו משכב זכר כל נפש שנים
ושלשים אלף : ונפשא דאנשא מן נשיא דלא ידעא משכבי דכורא כל
נפשא תלתין ותרין אלפין : ומן אלנאס מן אלנסא אלתי לם יערפן מצאגעה' ארגל
אתנין ותלתין אלף : ותהי המחצה חלק היצאים בצבא מספר הצאן שלש
מאות אלף ושלשים אלף ושבעת אלפים וחמש מאות : והות פלגותא חולק
גובריא דנפקו לחילא מנין ענא תלת מאה ותלתין ושבעא אלפין וחמיש מאה :
פכאן נצף דלך והו נציב אלדין כרגו ללגזו עדד אלגנם ג' מאיה' אלף וז' ול' אלף וה' מאיה :
ויהי המכס ליהוה מן הצאן שש מאות חמש ושבעים : והוה נסיבא קדם יי מן ענא
שית מאה ושבעין וחמשא : פכאן אלמכס ללה מן אלגנם סת מאה וכמסה וסבעין
ראסא : והבקר ששה ושלשים אלף ומכסם ליהוה שנים ושבעים : ותורי תלתין
ושתא אלפין ונסיבהון קדם יי שבעין ותרין : ואלבקר סתה ול' אלף פמכסהם ללה ב' וע' :
וחמרים שלשים אלף וחמש מאות ומכסם ליהוה אחד וששים : וחמרי תלתין
אלפין וחמש מאה ונסיבהון קדם יי שתין וחד : ואל אלחמיר תלתין אלף וה' מאיה
פמכסהם ללה ואחד וס' : ונפש אדם ששה עשר אלף ומכסם ליהוה שנים
ושלשים נפש : ונפשא דאנשא שיתת עשר אלפין ונסיבהון קדם יי תלתין ותרין
נפשן : ואלפי מן אלנאס סתה עשר אלף פמכסהם ללה אתנין ול' נפסא : ויתן משה
את מכס תרומת יהוה לאלעזר הכהן
כאשר צוה יהוה את משה : ויהב משה
ית נסיב אפרשותא קדם יי לאלעזר כהנא
כמא דפקיד יי ית משה : פדפע מוסי אל
מכס אלמרפוע ללה לאלעזר אלאמאם כמא
אמרה אללה : וממחצית בני ישראל אשר
חצה משה מן האנשים הצבאים :

אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע
אם להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך
נאמר הרגו : מחוץ למחנה שלא יכנסו לעזרה :
כל הורג נפש ר' מאיר אומר בהורג בדבר המקבל
טומאה הכתוב מדבר ולימדך הכתוב שהכלי
מטמא אדם בחיבורי המת כאלו נוגע במת עצמו
או אפי' זרק בו חץ והרגו ת"ל וכל נוגע בחלל
יקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חבור אף הורג
על ידי חיבור : תתחטאו במי נדה כדין שאר טמאי
מתים שאף לדברי האומר קברי עכו"ם כותיים אינן
מטמאין באהל שנ' ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם
אתם אתם קרוים אדם מודה הוא שהכותיים מטמאים
במגע ובמשא שלא נאמר אדם אצל טומאת אהלות
שנ' אדם כי ימות באהל וגו' : אתם ושביכם לא שהגוים מקבלין טומאה וצריכין
הזאה אלא מה אתם בני ברית אף שביכם כשיבואו לברית ויטמאו צריכין הזאה :

ומפלגות

וכל

ומפלגות בני ישראל דפליג משה מן גובריא דנפקו לחילא : ועדד קסם בני אסר אלדי
קסמה מן אלקום אלגזאה : ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף
שבעת אלפים וחמש מאות : והות פלגות כנשתא מן ענא תלת מאה ותלתין ושבעא
אלפין וחמש מאה : פכאן דלך מן אלגנם ג מאיה אלף וז ול אלף וה מאיה : ובקר ששה
ושלשים אלף : ותורי תלתין ושתא אלפין : ומן אלבקר סתה ול אלף : וחמרים שלשים
אלף וחמש מאות : וחמרי תלתין אלפין וחמיש מאה : ומן אלחמיר ל אלף וה מאיה :
ונפש אדם ששה עשר אלף : ונפשא דאנשא שיתת עסר אלפין : ומן אלנאס סתה
עשר אלף : ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחז אחד מן החמשים מן האדם
ומן הבהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה את משה :
ונסיב משה מפלגות בני ישראל ית דאתחד חד מן חמשין מן אנשא ומן בעירא
ויהב יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא כמא דפקיד יי ית משה : פאכד מוסי מן
דלך ואחדא מן כל כמסין מן אלנאס ואלבהאים לאלאוניין חפטי מחפט מסכן אללה
כמא אמרה : ויקרבו אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי
המאות : וקריבו לות משה דממנן על אלפי חילא רבני אלפין ורבני מאותא : תם
תקדם אלי מוסי אלמוכלין באלוף אלגיש רויסא אלאלוף ורויסא אלמאין : ויאמרו אל משה
עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידינו ולא נפקד ממנו איש :
ואמרו למשה עבדך קבילו ית חושבן גוברי מגיחי קרבא דעמנא ולא שגא מננא
אנש : פקאלו לה אן עבידך רפעו גמלה אהל אלחרב אלדין מענא פלם יפתקד מנא רגל :
ונקרב את קרבן יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד טבעת עגיל וכומז
לכפר על נפשתינו לפני יהוה : וקריבנא ית קורבנא קדם יי גבר דאשכח מאן דדהב
שירין ושבין עזקן חדשין ומחוך לכפרא
על נפשתנא קדם יי : וקד קרבנא קרבאן
אללה אי רגל מנא וגד אניה דהב מן דמלג
וסואר וחלקה ותרכי וחקאב לנסת ען
נפוסנא בין ידי אללה : ויקח משה ואלעזר
הכהן את הזהב מאתם כל כלי מעשה :
ונסיב משה ואלעזר כהנא ית דהבא מנהון

וכל מעשה עזים . להביא כלי הקרנים והטלפיים
והעצמות : ויאמר אלעזר הכהן וגו' לפי שבא משה
לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלמו ממנו ה
הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני
במלואים שנ' ויקצוף על אלעזר ועל איתמר בני
אהרן בא לכלל טעות . וכן בשמעו נא המורים
ויך את הסלע על ידי הכעס טעה : אשר צוה יי וגו'
תלה ההוראה ברבו : אך את הזהב אעפ"י שלא הזהיר
לכן משה אלא על הלכות טומאה . עוד יש להזהיר לכם
על הלכות גיעול . ואך לשון מיעוט כלומר ממועטין
אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת
המת עד שיטהרו מבליעת איסור נבילות ורבותינו ז
אמרו אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו
קודם שיגעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהוא : כל דבר אשר יבוא באש
תבשלו בו בכלים : תעבירו באש כדרך שתשמישו הגעלתו מי שתשמישו ע"י חמין יגעילנו בחמין ומי שתשמישו

כָּל מַאן דְּעוּבְדָא : פקבץ׳ מוסי ואלעזר אלאמאם אלדהב מנהם כל אניה מצוגה :
וַיְהִי כָּל זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵרִימוּ לַיהוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים
שָׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת : וַהֲוָה כָּל דְּהַב אַפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרִישׁוּ
קֳדָם יי שִׁיתַּת עֲסַר אַלְפִין שְׁבַע מְאָה וְחַמְשִׁין סִלְעִין מִן רַבָּנֵי אַלְפִין וּמִן רַבָּנֵי מָאוָתָא :
פכאן גמיע דהב אלרפיעה אלתי רפעוהא ללה סת עשר אלף וז׳ מאיה וכמסין מתקאל
מן רויסא אלאלוף ומן רויסא אלמאיין : אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ : גֻּבְרֵי חֵילָא
בַּזּוּ גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ : ואמא סאיר אהל אלחרב פמא גנמה כל ואחד מנהם
כאן לה : וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ
אֹתוֹ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה : וּנְסֵיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כָּהֲנָא יָת
דַּהֲבָא מִן רַבָּנֵי אַלְפֵי וּמָאוָתָא וְאַיְתִיאוּ יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דָּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יי :
פלמא אכד מוסא ואלעזר אלאמאם אלדהב מן רויסא אלאלוף ואלמיין אתובה אלי כבא אלמחצ׳ר
דכרא לבני אסר בין ידי אללה : וּמִקְנֶה רַב
הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה
הַמָּקוֹם מְקוֹם מִקְנֶה : וּבְעִיר סַגִּי הֲוָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוֹ יָת אֲרַע
יַעְזֵר וְיָת אֲרַע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אֲתַר כְּשַׁר לְבֵית בְּעִיר : ומואשי כתירה כאנת
לבני ראובן ולבני גד עט׳ימה גדא פראו בלד יעזר ובלד גלעד פאדא בהא מוצ׳ע
מאשיה : וַיָּבֹאוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל נְשִׂיאֵי
הָעֵדָה לֵאמֹר : וַאֲתוֹ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַאֲמַרוּ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְרַבְרְבֵי כְנִשְׁתָּא
לְמֵימַר : פאתו בני גד ובני ראובן וקאלו למוסי ואלעזר אלאמאם ואשראף אלגמאעה
קאילא : עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׂבָם וּנְבוֹ וּבְעֹן : מַכְלַלְתָּא

וּמַלְבַּשְׁתָּא וּכְמָרִין דְּבֵית נִמְרִין וּבֵית
חוּשְׁבָּנֵי וּבְעֵיל דְּבָבָא וְסִיעַת בֵּית קְבוּרְתָּא
דְּמֹשֶׁה וּבְעוֹן יָתְבַהָא : אן עטרות ודיבון
ויעזר ונמר וחשבון ואלעלא וסבם ונבו ובעון :
הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל
אֶרֶץ מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה : אַרְעָא
דִּמְחָא יי קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל אֲרַע
כְּשַׁר לְבֵית בְּעִיר וּלְעַבְדָּךְ אִית בְּעִיר :
אלבלד

שתשמישן ע״י האור כגון השפוד והאסכלה ילבנו באור
אך במי נדה יתחטא · לפי פשוטו חיטוי זה לטהרו
מטומאת מת. אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם
מן האיסור וחיטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו
מכאן אף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה גם
לכלי מתכות ומי נדה האמורים כאן דרשו מים הראויים
לטבול בהם נדה וכמה הם ארבעים סאה · וכל אשר לא
יבא באש · כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות
וצלוחיות שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור · תעבירו
במים מטבילן ודיו ודוקא כלי מתכות · אל המחנה
למחנה שכינה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה
ומחנה ישראל · שא את ראש · קח את החשבון · וחצית את
המלקוח בין תופשי המלחמה חציו לאלו וחציו לאלו · ויהי
המלקוח יתר הבז לפי שלא נצטוו לחלוק מן
המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה · ויהי
המלקוח

אבלד אלתי פתחוה אללה בין ידי בני אסר הו בלד יצלח למאשיה ולעבידך מאשיה :

ויאמרו אם מצאנו חן בעיניך יתן את ה

הארץ הזאת לעבדיך לאחזה אל תעברנו את הירדן : ואמרו אם אשכחנא רחמין

בעינך תתיהב ית ארעא הדא לעבדך לאחסנא לא תעברננא ית ירדנא : פאן וגדנא

חטאא ענדך ידפע אלינא הדא אלבלד נחלה לא תגיזנא אלארדן : ויאמר משה לבני

גד ולבני ראובן האחיכם יבאו למלחמה ואתם תשבו פה : ואמר משה לבני גד

ולבני ראובן האחיכון ייתון לאגחא קרבא ואתון תתבון הכא : קאל להם מוסי הל

אכותכם ימצון אלי אלחרב ואנתם תגלסון ההנא : ולמה תניאון את לב בני ישראל

מעבר אל הארץ אשר נתן להם יהוה : ולמה תונון ית לבא דבני ישראל מלמעבר

לארעא דיהב להון יי : ולם תגבנון קלוב בני אסר מן אלמציר אלי אלבלד אלדי אעטאהם

אללה : כה עשו אבתיכם בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את הארץ : כדין עבדו

אבהתכון כד שלחית יתהון מרקם גיאה למחזי ית ארעא : כדא צנעו אבאיכם חין

בעתת בהם מן רקים ברניע לרומו אלבלד : ויעלו עד נחל אשכול ויראו את הארץ ח

ויניאו את לב בני ישראל לבלתי בא אל הארץ אשר נתן להם יהוה : וסליקו עד נחלא

דאתכלא וחזו ית ארעא ואוניאו ית ליבא דבני ישראל בדיל דלא למיעל לארעא

דיהב להון יי : פבלגו אלי ואדי אלענקוד וראוה וגבנו קלוב בני ישראל אכר מן אן

ידכלו אלבלד אלדי אעטאהם אללה : ויחר אף יהוה ביום ההוא וישבע לאמר : ותקיף רוגזא ז

דיי ביומא ההוא וקיים למימר : פאשתד גצב אללה פי דלך אלוקת ואקסם קאילא :

אם יראו האנשים העלים ממצרים מבן עשרים שנה ומעלה את האדמה אשר

נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב כי לא מלאו אחרי : אם יחזון גוברא דסליקו

ממצרים מבר עשרין שנין ולעילא ית ארעא דקיימית לאברהם ליצחק וליעקב ארי לא אשלימו בתר דחלתי : אן ירא אלרגאל אלדי צעדו מן מצר מן אבן עשרין סנה י פצאעדא אלבלד אלדי אקסמת באעטאיה לאברהם ליצחק וליעקב אד לם יתבעו טאעתי : בלתי כלב בן יפנה הקנזי ויהושע

המלקוח שבא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על בז המטלטלין אשר בזזו עם הצבא איש לו ולא בא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו׳ וממחצית בני ישראל אשר חצה משה לעדה והוציאם להם מן האנשים הצובאים ותהי מחצת מחצת העדה כרובך ויקח משה הפקודים המשונים ולא נפקד לא נחסר ותרגומו ולא שגא אף הוא לשון ארמי חסרון כמו אנכי אחטנה תרגומו דהוות שגיא ממנינא וכן כי יפקד מושביך איש דרגיל לשב שם וכן ויפקד מקום דוד נחסר מקומו ואין יושב שם עגיל נזמי אוזן וכומז דפוס שלבית הרחם לכפר על הרהור הלב שלבנות מדין עטרות ודיבון מארץ סיחון ועוג היו האחיכם לשון תמיהה הוא ולמה תניאון תסירו ותמנעו לבם מעבור שיהיו סבורים ט

שאתם

בזתן כי מלאו אחרי יהוה: אלהין כלב בר יפנה קנזאה ויהושע בר נון ארי אשלימו
בתר דחלתא דיי: אלא כלב אבן יפנה אלקנזי ויהושע אבן נון פאנהמא אתבעאטאעה
אלה: ויחר אף יהוה בישראל ויניעם במדבר ארבעים שנה עד תם כל הדור העשה
הרע בעיני יהוה: ותקיף רוגזא דיי בישראל ואטלטילינון במדברא ארבעין שנין עד
דסף כל דרא דעביד דביש קדם יי: ולמא אשתד גצב אלה עליהם תוההם פי אלבר
ארבעין סנה אלי אן פני גמיע אלגיל אלדי פעל אלשר בין ידיה: והנה קמתם תחת
אבתיכם תרבות אנשים חטאים לספות עוד על חרון אף יהוה אל ישראל:
והא קמתון בתר אבהתכון תלמידי גובריא חייביא לאוספא עוד על תקוף רוגזא
דיי לישראל: פהוד אנכם קד קמתם מכאן אבאיכם עלי תעלים אנאס כאטיין
לתזידו איצא פי שדה גצב אלה עלי בני אסר: כי תשובן מאחריו ויסף עוד
להניחו במדבר ושחתם לכל העם הזה: ארי תתובון מבתר דחלתיה ויוסף עוד
לאוחרותהון במדברא ותחבלון לכל עמא הדין: לאנכם אן רגעתם ען טאעתה
זאד איצא פי תרכהם פי אלבריה פתהלכון הולאי אלקום אגמע אדא אמסכו ענכם:

ויגשו אליו ויאמרו גדרת צאן נבנה
למקננו פה וערים לטפנו: וקריבו לותיה ואמרו חטירין דען נבני לבעירנא הכא
וקרוין לטפלנא: פתקדמו אליה וקאלו אנא נבני חצאירא למואשינא ההנא
וקרא לאטפאלנא: ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל עד אשר אם הביאנם
אל מקומם וישב טפנו בערי המבצר מפני ישבי הארץ: ואנחנא נזדרז מבעין
קדם בני ישראל עד דנעלינון לאתרהון ויתיב טפלנא בקרוין כריכן מן קדם
יתבי ארעא: ונחנן נתגרד מסרעין בין ידי בני אסר אלי אן נוצלהם אלי מכאנהם

פירים אטפאלנא פי קרא חצינה מן קבל
אהל אלבלד: לא נשוב אל בתינו עד
התנחל בני ישראל איש נחלתו: לא
נתוב לבתנא עד דיחסנון בני ישראל
גבר אחסנתיה: לא נרגע אלי ביותנא אלי
אן יחוז כל סבט מן בני אסר נחלתה:
כי לא ננחל אתם מעבר לירדן והלאה
כי

חלוצים לעבור מפני המלחמה והוצק הערים
והעם ... מקדם ברנע כך שמה ושתי קדש היו ... הקנזי
חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלב את עתניאל ...
ויניעם ויטלטלם מן נע ונד ... לספות כמו ספו שנה
על שנה ... עונותיכם ... על ... לשון תוספת ...
עונה למקננו פה חסים היו על ממונם יותר
מבניהם ובנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם אמר
להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל בנו
לכם ערים תחלה לטפכם ואחר כך גדרות לצאנכם
ואנחנו נחלץ חושים מזדרזים ... כמו מהר
... בני ישראל בראשי
גייסות מתוך שגבורים היו שכך נאמר בגד וטרף
זרוע אף קדקד ... להם גלעד
הדברים ... בעת ההיא ... חלוצים תעברו
לפני

כי באה נחלתנו אלינו מעבר הירדן מזרחה : ארי לא נחסין עמהון מעיברא
לירדנא ולהלאה ארי קבילנא אחסנתנא לנא מעיברא לירדנא מדנחא :
ראנא לא נחוז מעהם שיא מן עבר גארדן ׳ׄי הנאך ארא קבצׄנא נחלתנא מן
עבר גארדן שרקיא : ו

כ ויאמר אליהם משה אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו לפני יהוה למלחמה :
ואמר להון משה אם תעבדון ית פתגמא הדין אם תזדרזון קדם עמא דיי לקרבא :
קא להם מוסי אן צנעתם הדא גאמר ותגרדתם בין ידי גׄלה פי גׄגיש : ועבר לכם כל
חלוץ את הירדן לפני יהוה עד הורישו את איביו מפניו : ויעבר לכון כל דמזדרז
ית ירדנא קדם עמא דיי עד דיתריך ית בעלי דבבוהי מן קדמוהי : ועבר כל מוגרד
מנכם גארדן בין ידי גׄלה ׳ׄי אן יקרׄץ אעדאיה מן בין ידיה : ונכבשה הארץ
לפני יהוה ואחר תשבו והייתם נקיים מיהוה ומישראל והיתה הארץ הזאת
לכם לאחזה לפני יהוה : ותתכביש ארעא קדם עמא דיי ובתר כין תתובון ותהון
זכאין קדם יי ומישראל ותהי ארעא הדא לכון לאחסנא קדם יי : פארא פתח גׄבלד
הדא גׄבלד לכם חוזא בין ידי גׄלה : ואם לא תעשון כן חטאתם ליהוה ודעו
בין אידיכם פבעד דׄאך תרגעון ותכונו אבריא ענד גׄלה וענד גׄאסר ויכון
חטאתכם אשר תמצא אתכם : ואם לא תעבדון כין הא חבתון קדם יי ודעו
חובתכון דתשכח יתכון : ואן לם תצנעו כדׄאך פקד אכטיתם לגׄלה פאעתרפו
בכטייתכם ארא נׄתכם עקובתה : בנו לכם ערים לטפכם וגדרת לצנאכם
והיצא מפיכם תעשו : בנו לכון קרוין לטפלכון וחוטרין לענכון ודיפוק
ד מפומכון תעבדון : ואבנו לכם קרא לאטפׄלכם ומאׄ כרג מן פאכם תצנעון :
ויאמר בני גד ובני ראובן אל משה לאמר עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה :
ואמר בני גד ובני ראובן למשה למימר עבדך יעבדון כמא דרבוני מפקיד :
קאלו לה עבידך יצנעון כמי יאמרהם קיירנא :
טפנו נשינו מקננו וכל בהמתנו יהיו
שם בערי הגלעד : טפלנא נשנא גיתנא
וכל בעירנא יהון תמן בערי גלעד :
ואטפׄלנא ונסאנא ומואשינא וסאיר
כהאימנא יקימון בלד גׄרש : ועבדיך

לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל ובירחו כתיב ז
והחלוץ עובר לפניהם זה ראובן וגד שקיימו תנאם
וישב טפינו בעודינו אצל אחינו בערי המבצר שנבנה
עכשיו מעבר הירדן והלאה בעבר המערבי כי באה
נחלתינו כבר קבלנוה בעבר המזרחי לעלאכם
תיבה זו מגזרת צונה ואלפים כולם שאין בו א׳ נה
מפסיק בין נון לצדי ואלף שבא כאן אחר הנון
במקום ה׳ א׳ שלצונה הוא מיסודו של ר׳ משה הדרשן
למדתי כן והיוצא מפיכם תעשו לגבוה שקיבלתם
עליכם לעבור למלחמה עד כיבוש וחילוק משה
נם בירש אתם אל ונכבשה ואחר תשובו והם קיבלו
עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להתעכב שבע שחילקו
וכן

יעברו כל חלוץ צבא לפני יהוה למלחמה כאשר אדני דבר : ועבדך יעברון כל
מזרז חילא קדם עמא דיי לקרבא כמא דרבוני ממליל : ועבידך יעבר מנהם כל
מגרד לגיש בין ידי אללה לחרב כמא קאל סיידנא : ויצו להם משה את אלעזר
הכהן ואת יהושע בן נון ואת ראשי אבות המטות לבני ישראל : ופקיד להון משה
ית אלעזר כהנא וית יהושע בר נון וית רישי אבהת שבטיא לבני ישראל : פאמר
להם מוסי אלעזר אלאמאם ויהושע אבן נון ורויסא אבא גמאעה בני אסר : ויאמר
משה אלהם אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם את הירדן כל חלוץ למלחמה
לפני יהוה ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם להם את ארץ הגלעד לאחזה : ואמר
משה להון אם יעברון בני גד ובני ראובן עמכון ית ירדנא כל דמזרז לקרבא
קדם עמא דיי ותתכביש ארעא קדמיכון ותתנון להון ית ארע גלעד לאחסנא :
קאל להם מוסי אן יעברו בני גד ובני ראובן מעכם אלארדן כל מגרד לחרב בין ידי
אללה חתי יפתח אלבלד בין אידיכם פאעטוהם בלד גרש חוזא : ואם לא יעברו
חלוצים אתכם ונאחזו בתככם בארץ כנען : ואם לא יעברון מזרזין עמכון
ויחסנון ביניכון בארעא דכנען : ואם לא יעברו מגרדין מעכם פליחוזו פי מא
בינכם פי בלד כנעאן : ויענו בני גד ובני ראובן לאמר את אשר דבר יהוה אל
עבדיך כן נעשה : ואתיבו בני גד ובני ראובן למימר ית דמליל יי לעבדך כין
נעביד : פאגאבוה והם גמיע מא אמר אללה עבידך אנא צנעין : נחנו נעבר
חלוצים לפני יהוה ארץ כנען ואתנו אחזת נחלתנו מעבר לירדן : נחנא נעבר
מזרזין קדם עמא דיי לארעא דכנען ועימנא אחודת אחסנתנא מעברא
לירדנא : נחן נעבר מגרדין בין ידי אללה אלי בלד כנעאן חתי יחצל לנא חוז
נחלתנא מן עבר אלארדן שרקיא : ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי
שבט מנשה בן יוסף את ממלכת סיחן מלך האמרי ואת ממלכת עוג מלך
הבשן הארץ לעריה בגבלת ערי הארץ
סביב : ויהב להון משה לבני גד ולבני ראובן
ולפלגות שבטא דמנשה בר יוסף ית
מלכוות סיחון מלכא דאמוראה וית
מלכות עוג מלכא דמתנן ארעא לקרוהא
בתחומין קרוי ארעא סחור סחור : פאעטא
מוסי

וכן עשו ויאמר בני גד כולם כאיש אחד ויצו
להם כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע כמו
ילחם לכם ואתנו אחוזת נחלתנו כלומר
בידינו וברשותינו תהי אחוזת נחלתינו מעבר הזה
ערי מבצר וגדרות צאן זה סוף פסוק מוסב על
תחלת המלה ויבנו בני גד את הערים הללו להיות
ערי מבצר וגדרות צאן ואת נבו ואת בעל מעון
מוסבות שם שמות ע"ז הם והיו האמוריים קורים
עריהם על שם ע"ז שלהם ובני ראובן הסבו את
שמם לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל
מעון מוסבות לשם אחר ואת שבמה בנו שבמה
והיא שבם האמורה למעלה ויורש יתרגומו ותריך
כתיבת ר"ש משמשת שתי הלשונות לשון ירושה ולשון
תרכ:

ט׳ מוסי בני גד ובני ראובן ונצף סבט מנשה אבן יוסף בלד ממלכה סיחון מלך
אמוריין ובלד ממלכה עוג מלך אלבתנייה כל ארץ מע קראהא אלתי עלי תכמהא
מסתדירא: ויבנו בני גד את דיבן ואת עטרת ואת ערער: ובנו בני גד ית דיבון וית
עטרות וית ערוער: פבנו בני גד דיבון ועטרות וערוער: ואת עטרת שופן ואת
יעזר ויגבהה: וית עטרות שופן וית יעזר ויגבהה: ועטרות שופן ויעזר ויגבהה:
ואת בית נמרה ואת בית הרן ערי מבצר וגדרת צאן: וית בית נמרה וית בית
הרן קרוין כריכן וחוטרין דען: ובית נמרה ובית הרן קרא חצינה והצאיר גנם:
ובני ראובן בנו את חשבון ואת אלעלא ואת קריתים: ובני ראובן בנו ית
חשבון וית אלעלא וית קריתים: ובני ראובן בנו חשבון ואלעלא וקריתים: ואת
נבו ואת בעל מעון מוסבת שם ואת שבמה ויקראו בשמת את שמות הערים
אשר בנו: וית נבו וית בעל מעון מקפן שמהן וית שבמה וקרו בשמהן ית
שמהת קרויא דבנו: ונבו ובעל מעון מעקולה אסמהן וסבמה ודלך אנהם סמו אלקרא
אלתי בנוהא כמא שאו: וילכו בני מכיר בן מנשה גלעדה וילכדה ויורש את
האמרי אשר בה: ואזלו בני מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוה ותריך
ית אמוראה דבה: תם מצו בני מכיר אבן מנשה אלי גרש פפתחוהא וטרדו
ט׳ אמורי אלדי פיהא: ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה וישב בה: ויהב משה
ית גלעד למכיר בר מנשה ויתיב בה: פדפע מוסי גרש למכיר אבן מנשה
ז׳ פאקאמו בהא: ויאיר בן מנשה הלך וילכד את חותיהם ויקרא אתהן חות יאיר:
ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית כפרניהון וקרא יתהון כפרני יאיר: ומצא יאיר
אבן מנשה ופתח סוארהן וסמאה סאור יאיר: ונבח הלך וילכד את קנת ואת
ואת בנותיה ויקרא לה נבח בשמו: ונבח אזל וכבש ית קנת וית כפרנהא וקרא
לה נבח בשמו: ומצא נבח פפתח קנת
ורסאתיקהא וסמאהא נבח עלי אסמה:

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו ז׳
מארץ מצרים לצבאתם ביד משה
ואהרן: אלין מטלני בני ישראל דנפקו מארעא
דמצרים לחיליהון בידא דמשה ואהרן:

הורשׁ שהיה טורד ותירוך״ חותיהם כפריהון״ ויקרא
אתהן חות יאיר לפי שלא היו לו בנים קראם בשמו
לזכרון״ ויקרא לה נובח לה אינו מפסיק הא וראיתי
ביסודו של ר׳ משה הדרשן לפי שלא נתקיים לה שם
זה לכך היא רפה שמשמע מדרשו כמו לא
ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות
לה ויאמר לה בעז לבנות לה
בית״

אלה מסעי למה נכתבו המסעות הללו להודיע
חסדיו של מקום שאעפ״י שגזר עליהם
לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים
ומטולטלים מפסע למסע כל ארבעים שנה ולא
היתה להם מנוחה שהרי אין כאן אלא ארבעים
ושתים

הדה מראחל בני אסר אד כרגו מן בלד מצר עלי גיושהם ביד מוסי והרון :
ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי יהוה ואלה מסעיהם למוצאיהם :
וכתב משה ית מפקניהון למטלניהון על מימרא דיי ואלין מטלניהון למפקניהון :
פכתב מוסי כרוגהם פי מראחלהם עלי קול אללה והדה מראחלהם לכרוגהם : ויסעו
מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח
יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים : ונטלו מרעמסס בירחא קדמאה
בחמשת עסרא יומא לירחא קדמאה מבתר פסחא נפקו בני ישראל בריש גלי
לעיני כל מצראי : אד רחלו מן עין שמס פי אלשהר אלאול מן אליום אלכאמס
עשר מנה ודלך גד אלפסח כרג בני אסר ביד רפיעה בחצרה גמיע אלמצריין :
ומצרים מקברים את אשר הכה יהוה בהם כל בכור ובאלהיהם עשה יהוה שפטים :
ומצראי מקברין ית דקטל יי בהון כל בוכרא ובטעותהון עבד יי דינין : והם ידפנון
אלדי קתלהם אללה פיהם מן כל בכר וצנע אחכאמא במעבודאתהם : ויסעו בני ישראל
מרעמסס ויחנו בסכת : ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו בסכות : פרחלו בני אסר
מן עין שמס ונזלו פי סכות : ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר :
ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא : ורחלו מן תם ונזלו פי איתם פי טרף
אלברייה : ויסעו מאתם וישב על פי החירת אשר על פני בעל צפן ויחנו לפני מגדל :
ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא דקדם בעיל צפון ושרו קדם מגדול : ורחלו מן
תם ונזלו עלי פום אלחירות בין ידי בעיל צפון ונזלו בין מגדול : ויסעו מפני החירת
ויעברו בתוך הים המדברה וילכו דרך שלשת ימים במדבר אתם ויחנו במרה :
ונטלו מן פום חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין במדברא
דאיתם ושרו במרה : ורחלו מן תם ועברו
פי וסט אלבחר אלי אלברייה תם סארו מסאפה
ג איאם פי ברייה איתם ונזלו פי אלמרירה :
ויסעו ממרה ויבאו אילמה ובאילם שתים
עשרה עינת מים ושבעים תמרים
ויחנו שם : ונטלו ממרה ואתו לאילם
ובאילים תרתי עסר מבועין דמיין ושבעין
דקלין

ושתים מסעות צא מהן י"ד שכולם היו בשנה
ראשונה קודם גזרה שנסעו מרעמסס עד שבאו
לרתמה שמשם נשתלחו המרגלים שנ' ואחר נסעו
העם מחצרות וגו' שלח לך אנשים וגו' וכאן הוא
אומ' ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהיא
במדבר פארן ועוד הוצא משם שמונה מסעות
שהיו לאחר מיתת אהרן מהור ההר עד ערבות מ
מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמונה ושלשים
שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות זה מיסודו של
משה הדרשן ור' תנחומא דרש בו דרשה אחרת
משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק
לרפאותו כיון שהיו חוזרין התחיל אביו מונה
כל המסעות אמר לו כאן ישבנו כאן הוקרנו כאן
חששת את ראשך וכו' ומצרים מקברים טרודים באבלם ויחנו ברתמה על שם
לשון הרע של מרגלים שנ' מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים
עם גחלי רתמים וישמע הכנעני כאן למדך על פי יי מלמד שמת בנשיקה
שמיתת

דקליא ושרו תמן : ורחלו מנהא ונזלו פי אילים וכאן פיהא יב עין וסבעין נכלה
פנזלו הנאך : ויסעו מאילם ויחנו על ים סוף : ונטלו מאילים ושרו על ימא דסוף :
ורחלו מנהא ונזלו עלי בחר אלקלזם : ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין : ונטלו מימא
דסוף ושרו במדברא דסין : ורחלו מנהא ונזלו פי ברייה סין : ויסעו ממדבר סין ויחנו
בדפקה : ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה : ורחלו מנהא ונזלו פי דפקה : ויסעו
מדפקה ויחנו באלוש : ונטלו מדפקה ושרו באלוש : ורחלו מנהא ונזלו פי אלוש :
ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים ולא היה שם מים לעם לשתות : ונטלו מאלוש ושרו
ברפידים ולא הוה תמן מיא לעמא למשתי : ורחלו מנהא ונזלו פי רפידים ולם יכן
תם מא ישרבונה אלקום : ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני : ונטלו מרפידים ושרו
במדברא דסיני : ורחלו מנהא ונזלו פי ברייה סיני : ויסעו ממדבר סיני ויחנו ז
בקברת התאוה : ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי דמשאלי : ורחלו מנהא ונזלו
פי מקאבר אלמשתהיין : ויסעו מקברת התאוה ויחנו בחצרת : ונטלו מקברי דמשאלי
ושרו בחצרות : ורחלו מנהא ונזלו פי חצרות : ויסעו מחצרת ויחנו ברתמה :
ונטלו מחצרות ושרו ברתמה : ורחלו מנהא ונזלו פי רתמה : ויסעו מרתמה
ויחנו ברמן פרץ : ונטלו מרתמה ושרו ברמון פרץ : ורחלו מנהא ונזלו פי רמון
פרץ : ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה : ונטלו מרמון פרץ ושרו בלבנה : ורחלו מנהא
ונזלו פי לבנה : ויסעו מלבנה ויחנו ברסה : ונטלו מלבנה ושרו ברסה : ורחלו מנהא
ונזלו פי רסה : ויסעו מרסה ויחנו בקהלתה : ונטלו מרסה ושרו בקהלתה : ורחלו מנהא
ונזלו פי קהלתה : ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר : ונטלו מקהלתה ושרו בטורא
דשפר : ורחלו מנהא ונזלו פי גבל שפר :
ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה : ונטלו
מהר שפר ושרו בחרדה : ורחלו מנהא
ונזלו פי חרדה : ויסעו מחרדה ויחנו
במקהלת : ונטלו מחרדה ושרו ז
במקהלות : ורחלו מנהא ונזלו פי מקה
לות : ויסעו ממקהלת ויחנו בתחת : ז

ומית אהרן היא השמועה שנסתלקו ענני כבוד
וכסבור שניתנה רשות להלחם בישראל לכך חזר
וכתב ״ בעיי העברים ״ לשון חרבות וגלים כמו
לעי השדה שמו את ירושלים לעיים ״ מבית הישי׳
מות עד אבל השטים כאן למדך שיעור מחנה
ישראל יב מיל דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי׳
לי ההוא אתרא וגו׳ ״ אבל השטים מישור של
שטים אבל שמו ״ כי אתם עוברים את הירדן וגו׳
והורשתם וגו׳ והלא כמה פעמים הוזהרו על כך
אלא כך אמר להם משה כשאתם עוברים בירדן
ביבשה על מנת כן תעברו ואם לאו מים באין
ושוטפין אתכם וכן מצינו שאמר להם יהושע ז
בעודם בירדן ״ והורשתם וגירשתם ״ משכיותם
כתרגומו בית סגדתהון על שם שהיו מסככין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם
בפישוט ידים ורגלים כדכתיב ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה ״ מסכיותם כתרגומו
מתכתהון׳

ונטלו ממקהלות ושרו בתחת : ורחלו מנהא ונזלו פי תחת : ויסעו מתחת ויחנו
בתרח : ונטלו מתחת ושרו בתרח : ורחלו מנהא ונזלו פי תתרח : ויסעו מתרח
ויחנו במתקה : ונטלו מתרח ושרו במתקה : ורחלו מנהא ונזלו פי מתקה : ויסעו
ממתקה ויחנו בחשמנה : ונטלו ממתקה ושרו בחשמונה : ורחלו מנהא ונזלו
פי חשמנה : ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות : ונטלו מחשמונה ושרו במוסרות :
ורחלו מנהא ונזלו פי מוסרות : ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן : ונטלו ממוסרות
ושרו בבני יעקן : ורחלו מנהא ונזלו פי בני יעקן : ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר
הגדגד : ונטלו מבני יעקן ושרו בחר גדגד : ורחלו מנהא ונזלו פי חר גדגד : ויסעו
מחר הגדגד ויחנו ביטבתה : ונטלו מחר גדגד ושרו ביטבתה : ורחלו מנהא ונזלו
פי יטבתה : ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה : ונטלו מיטבתה ושרו בעברונה :
ורחלו מנהא ונזלו פי עברנה : ויסעו מעברנה ויחנו בעצין גבר : ונטלו מעברונה
ושרו בעציון גבר : ורחלו מנהא ונזלו פי עציון גבר : ויסעו מעצין גבר ויחנו
במדבר צן הוא קדש : ונטלו מעציון גבר ושרו במדברא דצן היא רקם : ורחלו
מנהא ונזלו פי ברייה צין היא רקים : ויסעו מקדש ויחנו בהר ההר בקצה ארץ
אדום : ונטלו מרקם ושרו בהור טורא בסייפי ארעא דאדום : ורחלו מן תם
ונזלו פי גבל הור פי טרף בלד אדום : ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי יהוה
וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי
באחד לחדש : וסליק אהרן כהנא להור טורא על מימרא דיי ומית תמן בשנת
ארבעין למפק בני ישראל מארעא דמצרים בירחא חמישאה בחד לירחא : פצעד

הרון אלאמאם אלי גבל הור פמאת תם באמר
אללה פי סנה' אלארבעין לכרוג בני אסר' מן
בלד מצר פי אליום אלאול מן אלשהר אלכאמס:
ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה
במתו בהר ההר : ואהרן בר מאה ועשרין
ותלת שנין כד מית בהור טורא : והרון ד
מאיה וג ופ סנה למא מאת הנאך :

וישמע

מתכהנין ·· והורשתם את הארץ והורשתם אותה
מיושביה ואז וישבתם בה תוכלו להתקיים בה ואם
לאו לא תוכלו להתקיים בה ·· אל אשר יצא לו שמה
מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה
הגורל לו יהיה למטות אבותיכם לפי חשבון
יוצאי מצרים ·· לא בשנים עשר גבולים כמנין
השבטים ·· והיה אשר תותירו מהם יהיו לכם
לרעה ·· לשכים בעיניכם · כלום ליתדות המנקרות
עיניכם תרגום של יתדות שכיא ·· ולצנינים פותרים
בו המפתרים לשון מסוכת עיצים של קוצים המסוככת
אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא ובא ··
וצררו אתכם כתרגומו ·· זאת הארץ אשר תפול
לכם וגו' לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב
מצרני גבול רוחותיה סביב לומר לך מן הגבולין ולפנים המצות נוהגות ·· תפול לכם
על

וישמע הכנעני מלך ערד והוא ישב
בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל: ושמע כנענאה מלכא דערד והוא יתיב
בדרומא בארעא דכנען במיתי בני ישראל: תם כאן כבר מא סמע אלכנעני מלך
ערד וכאן סאכן אלדארום פי בלד כנעאן במגי בני אסר: ויסעו מהר ההר ויחנו
בצלמנה: ונטלו מהור טורא ושרו בצלמונה: ורחלו מנה ונז פי צלמונה: ויסעו
מצלמנה ויחנו בפונן: ונטלו מצלמונה ושרו בפונן: ורחלו מנה ונז פי פונן:
ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: ונטלו מאבת ושרו במגזרת
עבראי בתחום מואב: ורחלו מנ ונז פי עיי אלמגאז פי בלד מואב: ויסעו מעיים
ויחנו בדיבן גד: ונטלו מעיים ושרו בדיבן גד: ורחלו מנ ונז פי דיבון גד: ויסעו
מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה: ונטלו מדיבן גד ושרו בעלמון דבלתימה
ורחלו מנ ונז פי עלמון דבלתימה: ויסעו מעלמן דבלתימה ויחנו בהרי העברים
לפני נבו: ונטלו מעלמון דבלתים ושרו בטורא דעבראי קדם נבו: ורחלו מנ ונז
פי גבל אלעבריין בין ידי נבו: ויסעו מהרי העברים ויחנו בערבת מואב על ירדן
ירחו: ונטלו מטורא דעבראי ושרו במישרא דמואב על ירדנא דיריחו: ורחלו
מנ ונז פי בידאת מואב עלי אררן יריחא: ויחנו על הירדן מבית הישמת עד
אבל השטים בערבת מואב: ושרו על ירדנא מבית ישימות עד מישר שיטין
במישרא דמואב: תם נזלו עלי אררן מן בית ישימות אלי מרג שטין ורלך פי
בידאת מואב:

ויסעו מפונן ויחנו באבת: ונטלו מפונן ושרו באבת: ורחלו מנה ונז פי אבות:

ב

וידבר יהוה אל משה בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר: ומליל יי עם משה
ז בעברא במישרא דמואב על ירדנא
דיריחו למימר: תם כלם אללה מוסי פי בידאת
מואב עלי אררן יריחא תכלימא: דבר אל
בני ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים
את הירדן אל ארץ כנען: מליל עם בני
ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית
ירדנא לארעא דכנען: מר בני אסר וקל

על שם שנתחלקה בגורל נקראת חנוכה לשון נחלה
ומדרש לגדה אמו על שם שכפיל דקבה שריהם של
שבעים אמות מן השמים וכפתן לפני משה אמר
לו ראה אין בהם עוד כח וכיד לכם פאת נגב
רוח דרומית אשר מן המזרח למערב ממדבר
צין אשר אצל אדום מתחיל מקצוע דרומית
מזרחית של ארץ תשעת המטות כיצד שלוש ארצות
יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו קצת ארץ
מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה ארץ
במקצוע דרומית מערבית שנא' בפרשה זו מעצמון
נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה ונחל מצרים היה
מהלך על כל ארץ מצרים שנא' מן השיחור אשר
על פני מצרים ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אצלה לצד המזרח וארץ מואב אצל אדום
בסוף הדרום למזרח וכיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתן לארץ היה מעבירם את הנילוס
לצד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנא' ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים
במערב:

להם ארא אנתם גאיזין אלארדן אלי בלד כנעאן : והורשתם את כל ישבי הארץ
מפניכם ואבדתם את כל משכיתם ואת כל צלמי מסכתם תאבדו ואת כל במותם
תשמידו : ותתרכון ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון ותיבדון ית כל בית סגדתהון
וית כל צלמי מתכתהון תאבדון וית כל במתהון תשיצון : פאקרצו גמיע אהל
אלבלד מן בין אידיכם ואבידו גמיע מזכרפאתהם ואצנאם מסבוכאתהם וביאעהם
תנפרוהא : והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת
אתה : ותתרכון ית ארעא ותתבון בה ארי לכון יהבית ית ארעא למירת יתה :
ואלא קרצתמוהם אסכנו אלבלד פאני קד אעטיתכם איאה : והתנחלתם את
הארץ בגורל למשפחתיכם לרב תרבו את נחלתו ולמעט תמעיט את נחלתו
אל אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבתיכם תתנחלו : ותתחסנון ית
ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי תסגון אחסנתהון ולדיפוק ליה תמן עדבא דיליה ולזעירי תזערון ית אחסנתהון
יהי לשבטי אבהתכון תחסנון : ותוזעונה באסהם לעשאירהם לאלכתיר תכתרו
נחלתה ולאלקליל תקללוהא ומן כרג לה אלסהם פי מוצע פליכון לה ועלי אסבאט
אבאיכם תתוזעונה : ואם לא תורישו את ישבי הארץ מפניכם והיה אשר
תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינם בצדיכם וצררו אתכם על הארץ אשר
אתם ישבים בה : ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מנהון
לסיען נשלין זין להבלכון ולמשריין מקפנכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין
בה : ואן לם תקרצהם מן בין אידיכם פיציר מא תבקונה מנהם כאבר פי עיונכם
וכמסט פי גנובכם יצאיקונכם פי אלבלד אלדי אנתם מקימין בה : והיה כאשר דמיתי
לעשות להם אעשה לכם : ויהי כמא
דחשיבית למעבד להון אעביד לכון :
פיכון כמא קדרת אן אצנע בהם אצנע
בכם : וידבר
יהוה אל משה לאמר : ומליל יי עם משה
למימר : תם כשתת : צו את בני ישראל
ואמרת אלהם כי אתם באים אל הארץ
כנען

במערבה של ארץ כנען כענין שנ׳ בפלשתים יושבי
חבל הים גוי כרתים ולא נחם אותו הדרך את הסיבם
והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזק׳ א׳
מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבים בצדו
והולכין אצל דרומה ועד המערב כלפי מזרח ועוד
עד שבאו לדרומה של ארץ מואב וביקשו ממלך
אדום שיניחם לעבור דרך ארצם ולהכניס דרך
רחבה ולא רצה והוצרכו לסבב את כל דרומה
של אדום עד בואם לדרומה לדרומה של ארץ ג
מואב שנא׳ וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה
והלכו כל דרומה של מואב עד סופו ומשם הפכו
פניהם לצפון עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה נרחבה וכשכלו את מזרחה מצאו
את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם
ובהו שנא׳ ביפתח וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבוא ממזרח
שמש

כנען זאת הארץ אשר תפול לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה : פקיד ית בני ישראל
ותימר להון ארי אתון עלין לארעא דכנען דא ארעא דתתפליג לכון לאחסנא ארעא
דכנען לתחומהא : מר בני אסראיל וקל להם אנתם דאכלין ט' בלד כנעאן הדה חדוד ט'
בלד שדי תחצל לכם נחלה : והיה לכם פאת נגב ממדבר צן על ידי אדום והיה לכם גבול
נגב מקצה ים המלח קדמה : ויהי לכון רוח דרומא ממדברא דצין על תחומי אדום
ויהי לכון תחום דרומא מסיפי ימא דמלחא קדומא : פיכהדי לכם שחד שגנובי מן
בריה צין ט' גאנב אדום פיכון מן טרף שבחרה שמייתה שרקי : ונסב לכם הגבול
מנגב למעלה עקרבים ועבר צנה והיה תוצאתיו מנגב לקדש ברנע ויצא חצר יהיו ק
אדר ועבר עצמנה : ויסחר לכון תחומא מדרומא למסקנא דעקרבים ויעבר לצין
ויהי מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה ויפוק לחצר אדר ויעבר לעצמון : ויקתם יסתדיר
לכם מן שגנוב ט' עקבה עקרבין ויעבר ט' צין פיכון כרוגה ט' גאנב רקים ברנע ו
ויכרג ט' רופה ויעבר ט' מנאזל : ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאתיו
הימה : ויסחר תחומא מעצמון לנחל דמצרים ויהון מפקנוהי לימא : ויסתדיר מן
מנאזל ט' ואד שעריש ויכון כרוגה ט' שבחר : וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול
זה יהיה לכם גבול ים : ותחום מערבא ויהי לכון ימא רבא ותחומיה דין יהי לכון
תחום מערבא : ושחד שגרבי יכון לכם שבחר שכביר ותכמה : וזה יהיה לכם גבול
צפון מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר : ודין יהי לכון תחום צפונה מן ימא רבא
תכוונון לכון להור טורא : והדא יכון לכם שחד שמשי מן שבחר שכביר תחדון ט'
גבל הור : מהור ההר תתאו לבא חמת והיו תוצאת הגבול צדדה : מהור טורא
תכוונון למטי חמת ויהון מפקנוהי דתחומא לצדד : ומנה אז חמאה ויכון כרוגה

ט' צדד : ויצא הגבל זפרנה והיו תוצאתיו
חצר עינן זה יהיה לכם גבול צפון : ויפוק
תחומא לזפרון ויהון מפקנוהי לחצר עינן
דין יהי לכון תחום צפונא : ויכרג ט' זפרון
ויאנתהי ט' חצר עינן הדא יכון לכם שחד
שמשי : והתאויתם לכם לגבול קדמה
מחצר עינן שפמה : ותכוונון לכון לתחום
קדומא מחצר עינן לשפם : והרו לכם

שמש לארץ מואב וכבשו את ארץ סיחון ועוג
שהיו בצפונה של ארץ מואב וקרבו עד הירדן ז
יצוא כנגד מקצוע צפונה מערבה של ארץ מואב
נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב כיצד
מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום ונסב
לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים כל מקום שנ'
ונסב או ויצא מלמד שלא היה המצר שוה אלא הולך
ויוצא לחוץ יצא המצר ועוקם לצד צפונו שלעולם
באלכסון למערב ועבר המצר בדרומה שלמעלה
עקרבים נמצא מעלה עקרבים לפנים מן המצר
ועבר צנה אל צין כמו מצרימה והיו תוצאותיו
קצותיו בדרומה של קדש ברנע ויצא חצר אדר
מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון ונמשך עוד
באלכסון למערב ובא לו לחצר אדר ומשם לעצמון
ומשם

ט׳חר ט׳שרקי מן חצר עינן ט׳י פאמיה : וירד הגבל משפם הרבלה מקדם לעין וירד
הגבל ומחה על כתף ים כנרת קדמה : ויחות תחומא משפם לרבלה ממדנח לעין
ויחות תחומא וימטי על כיף ים גניסר קדומא : וינחדר מן פאמיה ט׳י לפני מן שרקי
ט׳עין פינחדר פיצ׳רב ט׳י גאנב בחר גניסר שרקיא : וירד הגבל הירדנה והיו תוצאתיו
ים המלח זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה סביב : ויחות תחומא לירדנא ויהון מפקנוהי
לימא דמלחא דא תהי לכון ארעא לתחומהא סחור סחור : וינחדר ט׳י ט׳ארדן ויכון
כרוגה ט׳י ט׳בחר אלמלח הדה תכון לכם חדוד ט׳בלד מסתדיריא : ויצו משה את
בני ישראל לאמר זאת הארץ אשר תתנחלו אתה בגורל אשר צוה יהוה לתת
לתשעת המטות וחצי המטה : ופקיד משה ית בני ישראל למימר דא ארעא ז
דתחסנון יתה בעדבא דפקיד יי׳ למתן לתשעת שבטין ופלגות שבטא : פאמר
מוסי בני אסר׳ען קול ט׳לה הדא ט׳בלד ט׳מחדוד תודעונה באסהם כמא אמר ט׳לה
אן יעטא לתסעה אסבאט ונצף : כי לקחו מטה בני הראובני לבית אבתם ומטה
בני הגדי לבית אבתם וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם : ארי קבילו שבטא דבני
ראובן לבית אבהתהון ושבטא דבני גד לבית אבהתהון ופלגות שבטא דמנשה
קבילו אחסנתהון : אד קד אכד׳ סבט ראובן וסבט גד ונצף סבט מנשה לביות
אבאיהם : שני המטות וחצי המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן יריחו קדמה
מזרחה : תרין שבטין ופלגות שבטא קבילו אחסנתהון מעברא לירדנא דיריחו
קדומא מדנחא : הא׳דן ט׳סבטאן ונצף אכד׳ו נחלתהם מן עבר ארדן יריחא
ט׳שרקי :

וידבר יהוה אל משה לאמר : ומליל יי׳ עם משה למימר : תם כ׳אטבת : אלה שמות
האנשים אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון : אלין שמהת

גובריא דיחסנון לכון ית ארעא ט׳עזר
כהנא ויהושע בר נון : הדה אסמא ט׳גט׳
ט׳די יקסמו לכם ט׳בלד ט׳עזר ט׳אמאם
ויהושע אבן נון : ונשיא אחד נשיא
אחד ממטה תקחו לנחל את הארץ :
ורבא חד רבא חד משבטא תסבון
לאחסנא ית ארעא : ושריפא מן סבט

ומשם לנחל מצרים לשון ונסב האמור כאן
לפי שכתב ויצא חצר אדר שמתחיל להרחיב ז
ומעבר את קדש ברנע ורוחב אותו רצועה
שבלטו לצד צפון ביותר מקדש עד עצמון ומשם
והלאה נקצר המצר ונסב לצד הדרום ובא לו
לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל הים הגדול
מצד מערבו שלכל ארץ ישראל נמצא שנחל
מצרים במקצוע מערבית דרומית. והיו ז
תוצאותיו הימה אל מצר המערבית שאין עוד
גבול נגב מאריך לצד המערב ומשם והלאה
וגבול ים ומצר מערבי מהו והיה לכם הים הגדול
לגבול וגבול הנסין שבתוך הים אף הם מן הגבול
והם איים שקורין אישולש. גבול צפון מצד צפון

כרוה

כרוה ליקסם טבלך: ואלה שמות האנשים למטה יהודה כלב בן יפנה: ואלין
שמהת גוברייא לשבטא דיהודה כלב בר יפנה: והדא אסמאיהם מן סבט יהוד
כלב אבן יפנה: ולמטה בני שמעון שמואל בן עמיהוד: ולשבטא דבני
שמעון שמואל בר עמיהוד: ומן סבט שמעון שמואל אבן עמיהוד: למטה
בנימן אלידד בן כסלון: לשבטא דבנימן אלידד בר כסלון: ומן סבט
בנימין אלידד אבן כסלון: ולמטה בני דן נשיא בקי בן יגלי: ולשבטא דבני
דן רבא בקי בר יגלי: ומן סבט דן בקי אבן יגלי: לבני יוסף למטה בני מנשה
נשיא חניאל בן אפוד: לבני יוסף לשבטא דבני מנשה רבא חניאל בר אפוד:
ומן בני יוסף מן סבט מנשה חניאל אבן אפוד: ולמטה בני אפרים נשיא קמואל
בן שפטן: ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן: ומן סבט אפרים
קמואל אבן שפטן: ולמטה בני זבולן נשיא אליצפן בן פרנך: ולשבטא דבני
זבולן רבא אליצפן בר פרנך: ומן סבט זבולן אליצפן אבן פרנך: ולמטה בני
יששכר נשיא פלטיאל בן עזן: ולשבטא דבני יששכר רבא פלטיאל בר
עזן: ומן סבט יששכר פלטיאל אבן עזן: ולמטה בני אשר נשיא אחיהוד
בן שלמי: ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד בר שלמי: ומן סבט אשר
אחיהוד אבן שלמי: ולמטה בני נפתלי נשיא פדהאל בן עמיהוד: ולשבטא
דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד: ומן סבט נפתלי פדהאל אבן עמיהוד: אלה
אשר צוה יהוה לנחל את בני ישראל בארץ כנען: אלין דפקיד יי לאחסנא ית
בני ישראל בארעא דכנען: הולאי אלדי אמר אללה אן יקסמון לבני אסראיל בבלד
כנעאן:

וידבר
יהוה אל משה בערבת מואב על ירדן
ירחו לאמר: ומליל יי עם משה במישריא
דמואב על ירדנא דיריחו למימר: תם כלם
אללה מוסי פי בידאת מואב עלי ארדן ז
יריחא תכלימא: צו את בני ישראל
ונתנו ללוים מנחלת אחזתם ערים לשבת
ומגרש לערים סביבתיהם תתנו ללוים:

מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר׳׳ שהוא במקצוע
צפונית מערבית וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש
מרוחב הים לפנים הימנו׳׳ תתאו תשפעו לכם לנטות
ממערב לצפון אל הור ההר׳׳ תתאו לשון סיבה כמו
אל תא הרצים ותא השער היציע שקורין אבנ״ץ
שהוא מוסב ומשופע׳׳ מהור ההר תסבו ותלכו אל
מצד הצפון לצד המזרח ותגיעו בלבוא חמת זו
אנטוכיא׳׳ תוצאות הגבול סופי הגבול כל מקום
שנ׳ תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי
ואינו עובר להלן כלל או שהוא מתפשט ומרחיב
שם ויוצא לאחריו להימשך להלן באלכסון יותר מן
רוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו
תוצאות שמשם כלתה אותה מדה׳׳ והיו תוצאותיו
חצר עינן הוא היה סוף המצר הצפוני ונמצאת
חצר עינן במקצוע צפונית מזרחית ומשם והתאויתם לכם אל מצר המזרחי׳׳ והתאויתם לשון סיבה ונטייה
כמו תתאו׳׳ שפמה במצר המזרחי ומשם הרבלה׳ מקדם לעין שם מקום והמצר הולך במזרחו ונמצא
העין

פקיד ית בני ישראל ויתנון לליואי מאחסנת אחסנתהון קרוין למתב ורוח
לקרויא סחרניהון תתנון לליואי : מר בנ[illegible] אסר באן יעטו ללואניין נחלה
חוזהם קרא יסכנוהא ואפניה להא חוליהא : והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם
יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיתם : ויהון קרויא להון למתב ורוחיהון יהון
לבעיריהון ולקניניהון ולכל חיותהון : פתכון אלקרא סכנא להם ואפניתהא לבהאימהם
וסרחהם וסאיר חיואנהם : ומגרשי הערים אשר תתנו ללוים מקיר העיר וחוצה
אלף אמה סביב : ורוחי קרויא דתתנון לליואי מכתל קרתא ולברא אלף אמין
סחור סחור : ואפניה אלקרא אלתי תעטוהא ללאויין מן כארג חאיט אלקריה
אלף דראע מסתדירא : ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת
פאת נגב אלפים באמה ואת פאת ים אלפים באמה ואת פאת צפון אלפים באמה
והעיר בתוך זה יהיה להם מגרשי הערים : ותמשחון מברא לקרתא ית רוח קדומא
תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין
וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרתא במציעא דין יהי להון רוחי קרויא : תם
תמסחו מן כארג אלקריה פי גהה אלמשרק אלפין דראע ופי גהה גנוב אלפין דראע ופי
גהה אלמגרב אלפין דראע ופי גהה אלשמאל אלפין דראע ואלקריה פי אלוסט פדלך יכון
לכם מקדאר אפניה אלקרא : ואת הערים אשר תתנו ללוים את שש ערי המקלט
אשר תתנו לנס שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר : וית קרויא דתתנון
לליואי ית שית קרוי שיזבותא דתתנון למעירק לתמן קטולא ועליהון תתנון
ארבעין ותרתין קרוין : ואלקרא אלתי תעטוהא ללאויין מנהא סת קרא אלחמא

אלתי תעזלונהא ליהרב אליהא אלקאתל ואציפו
אליהא אתנין וארבעין קריה : כל הערים אשר
תתנו ללוים ארבעים ושמנה עיר אתהן ואת
מגרשיהן : כל קרויא דתתנון לליואי ארבעין
ותמני קרוין יתהון וית רוחיהון : פיציר גמיע
אלקרא אלדי תעטונהם תמאני קריה ואפניתהא :
והערים אשר תתנו מאחזת בני ישראל מאת
הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו איש כפי

העין לפנים מן המצד ומארץ ישראל הוא. וירד הגבול כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך. ומחה אל כתף ים כנרת קדמה שיהא ים כנרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם ירד אל הירדן והירדן מושך ובא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לצד מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה. קדמה מזרחה אל פני העולם שהם במערב שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל. אשר ינחלו לכם נחלתכם כל נשיא ונשיא אפוטרופוס לשבטו ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד ואחד

נחלתו

נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללוים : וקרויא דתתנון מאחסנת בני ישראל מן סגיאי
תסגון ומן זעירי תזערון גבר כפום אחסנתיה דיחסנון יתן מקרווהי לליואי : והדה
אלתי תעטונהא מן חוז בני אסר פמן אכד כתירא כתרו ומן אכד קלילא קללו וליעט
כל סבט עלי קדר נחלתה :

וידבר יהוה אל משה לאמר : ומליל יי עם משה למימר : תם כלמה : דבר אל בני
ישראל ואמרת אלהם כי אתם עברים את הירדן ארצה כנען : מליל עם בני ישראל
ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען : מר בני אסר וקל להם אד אנתם
גאיזין אלארדן אלי בלד כנעאן : והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם ונס
שמה רצח מכה נפש בשגגה : ותזמנון לכון קרוין קרוי שיזבותא תהוין לכון
ויערוק תמן קטולא דיקטול נפשא בשלו : פאקטעו לכם קרא תכון לכם קרא חמא
יהרב אליהא אי קאתל קתל נפסא סהוא : והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות
הרצח עד עמדו לפני העדה למשפט : ויהוין לכון קרויא לשיזבא מגאיל דמא
ולא ימות קטולא עד דיקום קדם כנשתא לדינא : פתכון אלקרא תחמיה מן אלולי ולא
יקתל חתי יקום בין ידי אלגמאעה פיחכמון עליה בדלך : והערים אשר תתנו שש ערי
מקלט תהיינה לכם : וקרויא דתתנון שית קרוי שיזבותא תהוין לכון : ואלקרא אלתי
תעטונהא סת קרא חמא תכון לכם : את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת
שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה : ית תלת קרויא תתנון מעיברא
לירדנא וית תלת קרויא תתנון בארעא דכנען קרוי שיזבותא יהוין : תלאת מנהא פי
עבר אלארדן וג מנהא פי בלד כנעאן תכון קרא חמא : לבני ישראל ולגר ולתושב
בתוכם תהיינה שש הערים האלה למקלט
לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה : לבני
ישראל ולגיורא ולתותבא ביניכון תהוין שית
קרויא האלין לשיזבא למערוק תמן כל דיקטול
נפשא בשלו : לבני אסר ולאלגריב אלדכיל
פימא בינהם יהרב אליהא כל מן קתל נפסא
סהוא : ואם בכלי ברזל הכהו וימת רצח הוא
מות יומת הרצח : ואם במן דברזל מחהי

ואחד חלק הגון ומה שהן עושין יהיה עשוי כאלו עשאום
אלוהים · ולא יתכן לפרש לכם בכל לכם שבמקרא
שאם כן היה לו לכתוב תנחילו לכם ינחלו משמע
שהם נוחלים לכם בשבילכם ובמקומכם כמו יי ילחם
לכם · לנחל את הארץ שהוא נוחל ומנחיל לכם אותה
במקומכם · לנחל את בני ישראל שהם ינחילו אותה
לכם למחלקותיה · ד״א ואלה שמות הנשיאים ולמטה
כתב גם כן בסוף נשיאים לומר לך שנאים במעשים
ונאים בשמות · אלידד בן כסלון · הוא אלדד ונתוספה לו
יוד על שם הנבואה שנקראת בעשרה לשונות · ויש אומ׳
אחיו שלמטה היה מלמו · ומגרש ריוח מקום חלק חוץ
לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאין לבנות שם
בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה · ולכל חיתם
לכל צרכיהם · אלף אמה סביב · ואחריו הוא אומ׳ אלפים
אמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף
הפנימיים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים · והקריתם
אין הקריאה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומ׳ כי הקרה יי
אלהיך לפני · מגאל מפני גואל הדם קרוב לנרצח · שש ערי מקלט מגיד שאע״פ שהבדיל משה בחייו שלוש ערים
בעבר

וקטליב קטולא הוא אתקטלא יתקטיל קטולא: ואמא אן כאן צרבה באניה חדיד
פקתלה פהו קאתל יסתחק אלקתל: ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו וימת רצח הוא מות
יומת הרצח: ואם באבנא דמית נסבא בידא דהיא כמיסת דימות בה מחהי וקטליה
קטולא הוא אתקטלא יתקטיל קטולא: ואמא אן צרבה בחגר במקדאר מא ימות
בה פקתלה פהו קאתל יסתחק אלקתל: או בכלי עץ יד אשר ימות בו הכהו וימת רצח
הוא מות יומת הרצח: או במן דאע דמתנסיב בידא דהוא כמיסת בה מחהי וקטליה
קטולא הוא אתקטלא יתקטיל קטולא: ואן צרבה באנא כשב מקבוץ במקדאר
מא ימות בה פקתלה פהו קאתל יסתחק אלקתל: גאל הדם הוא ימית את הרצח ז
בפגעו בו הוא ימיתנו: גאיל דמא הוא יקטול ית קטולא כד אתחייב ליה מן דינא
הוא יקטלניה: וולי אלדם הו יקתלה אדא צאדפה בחק: ואם בשנאה יהדפנו או
השליך עליו בצדיה וימת: ואם בשנאה דחהי או רמא עלוהי בכמנא וקטליה:
ואן דפעה בשנאה או טרח עליה בתעמד פקתלה: או באיבה הכהו בידו וימת מות
יומת המכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו: או בדבבו מחהי בידיה
וקטליה אתקטלא יתקטיל מחיא קטולא הוא גאיל דמא יקטול ית קטולא כד
אתחייב ליה: או צרבה בידה בעדאוה פקתלה פהו קאתל יסתחק אלקתל וולי אלדם
יקתלה אדא פאגאה בחק: ואם בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו כל
כלי בלא צדיה: ואם בהכיף בלא דבבו דחהי או רמא עלוהי כל מאן בלא כמן ליה:
ואן דפעה בגתה בלא בגצה או טרח עליה איית אניה בלא תעמד: או בכל אבן
אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו: או

בכל אבנא דימות בה בלא חזי ורמא עלוהי
וקטליה והוא לא סני ליה ולא תבע בשתיה:
או אוקע עליה או חגר כאן בלא עלם
פמאת והו פי דלך ליס בעדו לה ולא טאלב
שרה: ושפטו העדה בין המכה ובין גאל
הדם על המשפטים האלה: וידונון כנשתא
בין מחיא ובין גאיל דמא על דיניא
האלין: פלתחכם אלגמאעה בין אלקאתל ובין
וולי

בעבר הירדן לא היו קולטות עד שנבחרו שלש
שבתן יהושע בארץ כנען: את שלש הערים וגו'
אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן
אלא שנים וחצי השוה מנין ערי מקלטן שלהם משום
דבגלעד נפישי רוצחים דכתיב גלעד קרית פועלי
און עקובה מדם: ואם בכלי ברזל הכהו אין בו
מדבר בהורג בשוגג אלא בהורג במזיד ובא ללמד
שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית
שנא' בכולם אשר ימות בו דמתרגמינן דהיא כמיסת
דימות ביה חוץ מן הברזל לפי שגלוי וידוע לפני ה'
הקב"ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך
לא נתנה בו תורה שיעור שכתוב בו אשר ימות ואם
תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר
למטה או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות וגו'
לימד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב
מדבר: באבן יד. שיש בה מלוא יד: אשר ימות בה שיש בה שיעור להמית כתרגומו
לפי שנא' והכה איש את רעהו באבן ולא נתן בה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר

אשר

טולי בהדה טאחכאם : והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל
עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדול אשר משח אתו בשמן
הקדש : וישיזבון כנשתא ית קטולא מיד גאיל דמא ויתיבון יתיה כנשתא לקרית
שיזבותיה דערק לתמן ויתיב בה עד דימות כהנא רבא דרבי יתיה במשח קודשא:
ותכלץ הדא טקאתל מן יד טולי ותרדה טי קריה חמאה טתי הרב טיהא יקים בהא טי
מות טאמאם טכביר טדי מסח בדהן טקדס : ואם יצא יצא הרצח את גבול
עיר מקלטו אשר ינוס שמה : ואם מפק יפוק קטולא ית תחום קרית שיזבותיה
ויקטול גאיל דיערוק לתמן : ואן הו כרג ען חד קריה חמאה טתי הרב טיהא :
ומצא אתו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין
לו דם : וישכח יתיה גאיל דמא מברא לתחום קרית שיזבותיה ויקטול גאיל
דמא ית קטולא לית ליה דם : פוגדה טולי כארג קריה חמאה פקתלה פלא תאר
לה : כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדל ישוב
הרצח אל ארץ אחזתו : ארי בקרית שיזבותיה יתיב עד דימות כהנא רבא ובתר
דימות כהנא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתיה : בל יגלס פיהא טי מות טאמאם
טכביר ובעד דלך ירגע טי ארץ חוזה : והיו אלה לכם לחקת משפט לדרתיכם
בכל מושבתיכם : ויהוין אלין לכון לגזירת דין לדריכון בכל מותבניכון : פלתכון
לכם רסם חכם עלי מר אגיאלכם פי גמיע מסאכנכם : כל מכה נפש לפי עדים ירצח
את הרצח ועד אחד לא יענה בנפש למות : כל דיקטול נפשא לפום סהדין יקטול
ית קטולא וסהיד חד לא יסהיד באנשא למקטל : כל מן קתל נפסא עאמדא פבקול
שאהדין אקתלוה ואמא שאהד ואחד
פלא ישהד עליה פיקתל : ולא תקחו כפר
לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות
יומת : ולא תקבלון ממון לנפשא קטולא
דיהוא חייב למקטל ארי אתקטלא יתקטיל:
ולא תאכדו דייה ען נפס קאתל יגב עליה
קתלה טא יקתל קתלא : ולא תקחו כפר

אשר ימות בה·· או בכלי עץ יד · לפי שנאמר וכי
יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל
שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו
כדי להמית· בפגעו בו אפילו בתוך עיר מקלט··
בצדיה· כתרגומו בכמנא במארב·· בפתע באונס
ותרגומו בתכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות
להיזהר עלו·· או בכל אבן מכאן אמרו ההורג דרך
ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה·· עד מות הכהן
הגדול· לפי שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך
ימיהם והרוצח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר
את ימי חייהם אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול·· ד״א
לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה
זו בישראל·· אשר משח אותו בשמן הקדש· לפי פשוטו
אין המקראות קצרים הוא שלא פירש מי משחו אך אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש· ורבותינו דרשוהו
במסכת מכות לראיית דבר ללמוד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו ולאחר

מכאן

לנוס אל עיר מקלטו לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן: ולא תקבלון ממון למערק לקרית שיזבותיה למתוב למתב בארעא עד דימות כהנא: ולא תאכדו דייה פתהרבוה אלי בעץ קרא אחמא ליעוד ליסכון אבלד בעד מות אלאמאם: ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו: ולא תחייבון ית ארעא דאתון בה ארי דמא הוא מחייב ית ארעא ולארעא לא יתכפר על דם זכאי דאשתד בה אלהין בדם אשדיה: ולא תדנסו אלבלד אלדי אנתם מקימין פיה לאן אלדם ידנסה ולא יגפר לה אלדם אלדי ספך פיה אלא בדם סאפכה: ולא תטמא את הארץ אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך בני ישראל: ולא תסאבון ית ארעא דאתון יתבין בה דשכינתי שריא בגוה ארי אנא יי שכינתי שריא בגו בני ישראל: לא תנגסו אלבלד אלדי אנתם מקימין פיה אלדי נורי סאכן פיה פאני אללה נורי סאכן פי מא בין בני אסר:

ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולפני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני גלעד בר מכיר בר מנשה מזרעית בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם רברביא רישי אבהתא לבני ישראל: תם תקדם ריוסא אבא גלעד אבן מכיר אבן מנשה מן עשאיר בני יוסף פקאלו בין ידי מוסי ואלאשראף וריוסא אבא בני אסראיל: ויאמרו את אדני צוה יהוה לתת את הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל ואדני צוה ביהוה לתת את נחלת צלפחד אחינו לבנתיו: ואמרו ית רבוני פקיד יי למתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל ורבוני אתפקד במימרא דיי למתן ית אחסנת צלפחד אחונא לבנתיה: קאלו אן אללה אמר סיידנא אן יעטי אלבלד נחלה באסהם לבני אסר ואמרה איצא אן ידפע נחלה צלפחד אכינא לבנאתה: והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבתינו

מכלן נגמר דינו חוזר במיתתו שלשני שאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן אלו הכהן שוחה אותו אלא להביא את שמשח בימיו שמתעכרו במיתתו אין לו ב דם ידי הוא כהורג את המת שאין לו דם בכל מושבותיכם לימד שתהא סנהדרין נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל כל מכה נפש הבא להרגו על שהכה את הנפש לפי עדים ירצחנו שיעידו שבמזיד הרגו ובהתראה הרגו ולא תקחו כפר לא יפטר בממון ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו למי שנס אל עיר מקלט שהרג בשוגג אינו נפטר מגלות בממון ליתן כופר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן לנוס כמו שובי מלחמה נוגי שמועד ששבו מן המלחמה כי מולים הן כאשר תאמר שוב על ששב כבר ומול על שמל כבר כן תאמר לנוס

ונוסף

ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתינו יגרע : ויהוין לחד מבני
שבטיא דבני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהון מאחסנת אבהתנא ותתוסף על אחסנת
שבטיא דיהוין להון ומעדב אחסנתנא יתמנע : פנכאף אן תציר נסאא לואחד
מן אסבאט בני אסר פתנקץ חצתהן מן נחלה אבינא ותזיד עלי חצה לאסבאט אלדי
יתגזון מנה פיכון סהם נחלתנא מנקוצא : ואם יהיה היבל לבני ישראל ונוספה
נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבתינו יגרע נחלתן :
ואם יהוי יובלא לבני ישראל ותתוסף אחסנתהון על אחסנת שבטא דתהוין להון
ומאחסנת שבטא דאבהתנא יתמנע אחסנתהון : ולו חתי יואפי אליובל בני אסר
לבקת חצתהן מצארה עלי חצה לסבט אלדי יתזונן מנה ונאקצה מן חצתנא :
ויצו משה את בני ישראל על פי יהוה לאמר כן מטה בני יוסף דברים : ופקיד
משה ית בני ישראל על מימרא דיי למימר יאות שבטא דבני יוסף ממללין :
פאמר מוסי בני אסר ען קול אללה וקאל להם נעמא קאל סבט ולד יוסף : זה
הדבר אשר צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים
אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים : דין פתגמא דפקיד יי לבנת
צלפחד למימר לדתקין בעיניהון יהוין לנשין ברם לזרעית שבטא דאבוהון
יהוין לנשין : הדא מא אמר אללה בה פי חכם בנאת צלפחד יתזוגן במן חסן
ענדהן לכן יכון מן עשירה סבט אביהן : ולא תסב נחלה ממטה לבני
ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל :
ולא תסחר אחסנא לבני ישראל משבטא לשבטא ארי גבר באחסנת שבטא ז
דאבהתוהי ידבקון בני ישראל : לא תדור הדה אלנחלה לבני אסר מן סבט אלי סבט ט
ילזם כל סבט נחלה אבאיה : וכל בת ירשת
נחלה ממטות בני ישראל לאחד
ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען
יירשו בני ישראל איש נחלת אבתיו : וכל
ברתא ירתת אחסנא משבטיא דבני ישראל
לחד מזרעית שבטא דאבוהא תהי לאתו
בדיל דירתון בני ישראל גבר אחסנת אבהתוהי :

ונוסף על מי שנס כבר וקורהו נוס כלומר אוברח
ואם תאמר לנוס לברוח ותפרשהו ולא תקחו כופר
למי שיש לו לברוח לפוטרו מן נגלות לא ז
ידעתי היאך יאמר לשוב לשבת בארץ כרי
עדיין לא נס ומהיכן ישוב ׃ ולא תחניפו
ולא תרשיעו ולא תחייבון כתרגומו ׃ אשר אני
שוכן בתוכה שלא תשכינו אותי בטומאתה
כי אני יי׳ שוכן בתוך בני ישראל ׃ אף
בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם ׃ ונוסף על
נחלת המטה שהרי בנה יורשה והבן מתייחס
על שבט אביו ׃ ואם יהיה היובל מכאן שה
ר׳

ובדא הכם כל בנת תרת נחלה מן בעץ אקבאט בני אסר פלואחד מן עשירה
אבאיהא תכון זוגה לכי ירת כל סבט מן בני אסר חוז אבאיה : ולא תסב נחלה
ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל : ולא תסחר
אחסנא משבטא לשבטא אוחרנא ארי גבר באחסנתיה ידבקון שבטיא דבני
ישראל : ולא תדור נחלה לבני אסר מן סבט אלי סבט אכר בל כל רגל בנחלתה ילזם
מן אסבאט בני אסר : כאשר צוה יהוה את משה כן עשו בנות צלפחד :
כמא דפקיד יי ית משה כין עבדה בנת צלפחד : פצנע בנאת צלפחד כמא אמר
אלה מוסי : ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני
דדיהן לנשים : והואה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד לבני אחי
אבוהון לנשין : פצארת מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנאת צלפחד נסאא
לבני אעמאמהן : ממשפחת מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה
משפחת אביהן : מזרעית בני מנשה בר יוסף הואה לנשין והות אחסנתהון על
שבטא זרעית אבוהון : צרן מן עשירה מנשה אבן יוסף פבקת נחלתהן עלי
עשירה סבט אביהן : אלה המצות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד משה אל
בני ישראל בערבות מואב על ירדן ירחו : אלין פקודיא ודיניא דפקיד יי בידא
דמשה לות בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא דיריחו : הדה אלוצאיא

ואחכאם אלתי אמר אללה בהא מוסי לבני
אסר פי בריאת מואב עלי ארדן יריחא :

חזק ונתחזק

סכום הפסוקים של ספר במדבר סיני אלף
ומאתים וכו ושמונים ושמנה : בריך רחמנא

ר' יהודה אומר עת ד היובל שיפסוק ואם יהיה
היובל כלומר אין זו מכירה שחוזרת
ביובל שהירושה אינה חוזרת והמכר יחזור
ביובל ולא תחבור הנחלה לשבטו ממטה
שנוספה על נחלת המטה אשר
תהיינה להם - וכל בת יורשת נחלה
אלא היה בן שאביה - מחלה תרצה
כאן ושם מנאן לפי גדולתן זו
מזו בשנים ובשנו כסדר תולדותן
ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן
ומגיד ששקולות זו כזו -
סליק ספר במדבר סיני בס"ד

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה
מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב: אלין פתגמיא דמליל
משה עם כל ישראל בעברא דירדנא אוכח יתהון על דחבו במדברא ועל דארגיזו
במישרא לקביל ים סוף בפארן אתפלו על מנא ובחצרות ארגיזו על בסרא ועל
דעבדו עגל דדהב: הדה אלכלמאת אלתי כלם בהא מוסי בני אסר פי עבר אלארדן פי
אלברייה אלביראה בחר מקאבל אלקלזום בין פרן ובין תפל ולבן וחצרות ודי אלדהב:
אחד עשר יום מחרב דרך הר שעיר עד קדש ברנע: מהלך חד עסר יומין מחורב
אורח טורא דשעיר עד רקם גיאה: עלי מסאפה אחדי עשר יום מן חריב עלי
טריק גבל שעיר אלי רקים ברנע: ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד
לחדש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר צוה יהוה אתו אלהם: והוה בארבעין
שנין בחד עסר ירחין בחד לירחא מליל משה עם בני ישראל ככל דפקיד יי יתיה להון:
ולמא כאן פי סנה אלארבעין פי אליום אלאול מן אלשהר אלאחדי עשר כלם מוסי בני
אסר בגמיע מא אמרה אללה בה אליהם: אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי אשר
יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר יושב בעשתרת באדרעי: בתר דמחא
ית סיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון וית עוג מלכא דמתנן דיתיב בעשתרות
באדרעי: בעד פתחה לבלד סיחון מלך אלאמוריין פי חשבון ועוג מלך אלבתנייה
אלמקים פי עשתרות פי אדרעת: בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר
את התורה הזאת לאמר: בעברא דירדנא בארעא דמואב שרי משה פריש
ית אולפן אוריתא הדא למימר: פי עבר אלארדן פי בלד מואב אמען מוסי פי
ביאן הדה אלשריעה קאילא: יהוה אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת
בהר הזה: יי אלהנא מליל עמנא בחורב
למימר סגי לכון דיתיבתון בטורא הדין:
אללה רבנא קאל לנא פי חריב הסבכם אלמקאם
פי הדא אלגבל: פנו וסעו לכם ובאו הר
האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר
ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני
והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת: ז

אלה הדברים אשר דבר משה. לפי שהן דברי תוכחות
ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום
בהם לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן
של ישראל·· אל כל ישראל אלו הוכיח מקצתן היו אלו שבשוק
אומרים אתם הייתם שומעים מבן עמרם ולא השיבותם
דבר מכך וכך אלו היינו שם היינו משיבין אותו לכך
כנסם כולם ואמר להם הרי כולכם כאן כל מי שיש לו
תשובה ישיב·· במדבר· לא במדבר שאמרו מי יתן מותנו
וגו׳·· בערבה בשביל הערבה שחטאו בבעל פעור בשטים
בערבות מואב·· מול סוף על מה שאמרו בים סוף בבואם
לים סוף שאמרו המבלי אין קברים במצרים וכן בנסעם
מתוך הים שנ׳ וימרו על ים בים סוף כדאיתא בערכין··
בין פארן ובין תופל ולבן· אמר ר׳ יוחנן חיזרנו על כל
המקרא ולא מצינו מקום ששמו תופל ולבן אלא הוכיחן על
הדברים שתפלו על המן שהוא לבן שאמרו בלחם הקלוקל

ועל

אתפנו וטולו לכון ועולו לטורא דאמוראה ולכל מגירוהי במישרא בטורא
ובשפלתא ובדרומא ובספר ימא ארע כנענאה ולבנן עד נהרא רבא נהרא פרת:
ורוי וארחלו ואדכלו אי גבל אמורי וגמיע גיראנה אי אגור ואגבל ואסהר ואדאום
וסחל אבחר בלד כנעניין ואלבנאן אי אנהר אכביר נהר אפראת: ראה נתתי לפניכם
את הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע יהוה לאבתיכם לאברהם ליצחק
וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם: חזו דיהבית קדמיכון ית ארעא עולו ואחסינו
ית ארעא דקיים יי לאבהתכון לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון ולבניהון ח
בתריהון: אנצרו קד געלת אבלד בין אידיכם אצעדו וחוזוה כמא קסם אלה
לאבאיכם לאברהם ליצחק וליעקוב אן יעטיהם ולנסלהם בעדהם: ואמר אלכם
בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם: ואמרית לכון בעדנא ההיא
למימר לית אנא יכיל בלחודי לסוברא יתכון: פקלת לכם פי דאך אוקת לא אקתטיע
וחדי אן אחתמלכם: יהוה אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב:
יי אלהכון אסגי יתכון והא איתיכון יומא דין ככוכבי שמיא לסגי: אל אלה רבכם
כתרכם והא אנתם אליום ככואכב אסמא כתרה: יהוה אלהי אבותיכם יסף עליכם ככם
אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם: יי אלהא דאבהתכון יוסף עליכון כותכון
אלף זמנין ויברך יתכון כמא דמליל לכון: ואלסיד אלה אבאיכם אן יזיד פיכם מתלכם
אלף מרה ויבארך פיכם כמא ועדכם: איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם
וריבכם: איכדין אסובר בלחודי טורחיכון ועסקיכון ודינכון: כיף אחתמל וחדי
תקלכם וקצצכם וכצאימכם: הבו לכם אנשים חכמים ונבנים וידעים לשבטיכם
ואשימם בראשיכם: הבו לכון גברין חכימין וסוכלתנין ומרען לשבטיכון ז
ואמנינון רישין עליכון: האתו ברגאל
חכמא פהמא מערופין לאסבאטכם
ואציירהם רוסא עליכם: ותענו אתי
ותאמרו טוב הדבר אשר דברת לעשות:
ואתיבתון יתי ואמרתון תקין פתגמא
דמלילתא למעבד: פאגבתמוני וקלתם
אמא אצלח אן יעמל הדא אלאמר אלדי
קלתאה

ועל מה שעשו במדבר נארץ על ידי מרגלים ובחצרות במחלוקתו של קרח ד״א אמר להם היה לכם ללמוד ממה שעשיתי למרים בחצרות בשביל לשון הרע ואתם נדברתם במקום. ודי זהב הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם שנ׳ וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל. אחד עשר יום מחורב אמר להם משה ראו מה גרמתם אין לכם דרך קצרה ב
מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך אחד עשר יום ואתם הלכתם אותה בג׳ ימים שהרי בעשרים באייר נסעו מחורב שנ׳ ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש וגו׳ ובכ״ט בסיון שלחו המרגלים ג
מקדש ברנע צא מהם שלשים יום שעשו בקברות התאוה שאכלו הבשר חדש ימים וז׳ ימים שעשו בחצרות להסגר שם מרים נמצא בג׳ ימים הלכו

קלוהא : ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידעים ואתן אותם ראשים
עליכם שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרת ושטרים לשבטיכם:
ודברית ית רישי שבטיכון. גברין חכימין ומדעו ושויתי יתהון רישין עליכון. רבני
אלפין ורבני מאותא ורבני חמשין ורבני עשורייתא וסרכין לשבטיכון : פאכֹ̇ת מן
אסבאטכם רגאל חכמא מערופין פגעלתהם רויסא עליכם רויסא אלוף ורויסא מיין
ורויסא כמסינאת ועשאראת ועורפא עלי אסבאטכם : ואצוה את שפטיכם
בעת ההוא לאמר שמע בין אחיכם ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו:
ופקידית ית דיניכון בעדנא ההיא למימר. שמעו בין אחיכון ותדינון קושטא. בין
גברא ובין אחוהי ובין גיוריה : ואמרת הכאמכם פי דאלך אוקת וקלת להם אסמעו פי
מא בין אכותכם ואחכמו בעדל פי מא בין כל רגל ואכיה וצ'יפה : לא תכירו פנים
במשפט כקטן כגדול תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא
והדבר אשר יקשה מכם תקרבון אלי ושמעתיו : לא תשתמודעון אפין בדינא
במילי זעירא כרבא תשמעון לא תדחלון מן קדם גברא ארי דינא דיי הוא. ופתגמא
דיקשי מנכון תקרבון לותי ואשמעיניה : לא תחאבו אלוגוה פי אלחכם ואסמעו מן
אלצגיר כאלכביר ולא תחדרו אחדא לאן אלחכם ללה ואי אמר צעב עליכם ארפעוה
אלי אבצר פיה : ואצוה אתכם בעת ההוא את כל הדברים אשר תעשון : ופקידית
יתכון בעדנא ההיא ית כל פתגמיא דתעבדון : ואוציתכם פי דאלך אלוקת בגמיע ט'
אמור אלתי יגב אן תצנעוהא : ונסע מחרב ונלך את כל המדבר הגדול והנורא
ההוא אשר ראיתם דרך הר האמרי כאשר צוה יהוה אלהינו אתנו ונבא עד קדש
ברנע : ונטלנא מחורב והליכנא ית כל
מדברא רבא ודחילא ההוא דחזיתון ז
אורח מדברא טורא דאמוראה. כמא
דפקיד יי אלהנא יתנא ואתינא עד רקם
גיאה : תם רחלנא מן חריב וסרנא תלך
אלברייה אלעצימה אלמכיפה אלתי ראיתמוהא
עלי טריק גבל אלאמוריין כמא אמרנא

כל אותו הדרך וכל כך היתה שכינה מתלבטת ז
בשבילכם למהר ביאתכם לארץ ובשביל שקלקלתם
הסב אתכם סביבות הר שעיר ארבעים שנה״ ויהי
בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש: מלמד
שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה ממי למד ממיעקב שלא הוכיח
את בניו אלא סמוך למיתה אמר ראובן בני אני אומר לך
מפני מה לא הוכחתיך כל השנים הללו כדי שלא תניחני
ותלך ותדבק בעשו אחי ומפני ארבעה דברים אין
מוכיחין את האדם אלא סמוך למיתה כדי שלא יהא ז
מוכיחו וחוזר ומוכיחו ושלא יהא חבירו רואהו ומתבייש
ממנו וכו׳ כדאיתא בספרי וכן יהושע לא הוכיח את ישראל
אלא סמוך למיתה וכן שמואל שנ׳ הנני ענו בי וכן דוד
את שלמה בנו ׳אחרי הכותו׳ אמר משה אם אני מוכיחן קודם שיכנסו לקצת הארץ יאמרו מה לזה עלינו מה
היטיב לנו אינו בא אלא לקנתר ולמצוא עילה שאין בו כח להכניסנו לארץ לפיכך המתין עד שהפיל סיחון
ועוג לפניהם והורישם את ארצם ואח״כ הוכיחם״ סיחון אשר יושב בחשבון: אם לא היה סיחון קשה והיה יושב

טלה רבנא שי און גינא שי ריקים כרמע : ואמר אלכם באתם עד הר האמורי אשר יהוה אלהינו נתן לנו : ואמרית לכון אתיתון עד טורא דאמוראה די יי אלהנא יהיב לנא : פקרת לכס קר גיתם שי גבר דאמוריין שדי טלה רבנא מעטינא : ראה נתן יהוה אלהיך לפניך את הארץ עלה רש כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך לך אל תירא ואל תחת : חזי יהב יי אלהך קדמך ית ארעא סק אחסין כמא דמליל יי אלהא דאבהתך לך לא תדחל ולא תתבר : אנציר קר גער טלה רבן שבלד בין ירדך אצער פחזה כמא וערך טלה שאה אבאיך לא תכאף ולא תדער : ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן : וקרבתון לותי כולכון ז ואמרתון נשלח גברין קדמנא ויאלון לנא ית ארעא ויתיבון יתנא פתגמא ית אורחא דנסק בה וית קרויא דניעול להון : תם תקרם שי כתיר מנלם פקרלתם נבעת ברגל בין אידינא ירומון לנא שבלד וירדון עלינא גואבא ען שטריך שרי נצער שיה שקרא שתי נדכל שיהא : וייטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט : ושפר בעיני פתגמא ודברית מנכון תרי עסר גברין גוברא חד לשבטא : פחסן רטר ענדי פאכרת מנכם יב רגלא ואחרא מן כל כנט : ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד נחל אשכל וירגלו אתה : ואתפניאו וסליקו לטורא ואתו עד נחלא דאתכלא ואלילו יתה : פורו וצערו שי טגבלוגאו שי ואד טענקוד וגסיה : ויקחו בידם מפרי הארץ ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר ויאמרו טובה הארץ אשר יהוה אלהינו נתן לנו : ונסיבו בידהון מאבא דארעא ואחיתו לנא ואתיבו יתנא פתגמא ז ואמרו טבא ארעא דיי אלהנא יהיב לנא : ואבדו מן תמרה ואחדרו שינא וררו עלינא גואבא וקיאו שבלד מעהם שרי טלה רבנא מעטינא לגייד : ולא אביתם לעלת ותמרו את פי יהוה אלהיכם : ולא אביתון למיסק וסרבתון על מימרא דיי אלהכון : ולא תשו שצעור שיה בל כטפתם אמר טלה רבכם : ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת

יהוה

בחשבון היה קשה שהמדינה קשה ואלו [illegible] אחרת וקיחון שרוי בתוכה היתה קשה שהמלך [illegible] על אחת כמה וכמה שהמלך קשה ובמדינה קשה שנ' אשר יושב בעשתרות המלך קשה והמדינה קשה עשתרות הוא לשון צוקין וקושי כמו עשתרות קרנים ועשתרות זהו עשתרות קרנים שהיו שם רפאים שהיכה אמרפל שנ' ויכו את רפאים בעשתרות קרנים ועוג נמלט מהם והוא שנא' ויבוא הפליט ואומר כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים ותו' באדרעי שם המלכות הואיל התחיל כמו שנ' גא' הואלתי באר את התורה הזאת בשבעים לשון פירשה להם רב לכם שבת כפשוטו ויש ז מדרש אגדה הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה עשיתם משכן מנורה וכלים קיבלתם תורה מניתם לכם סנהדרין שרי אלפים ושרי מאות

יהוה אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו: ואתר עמיתון
תון במשכניכון ואמרתון. בדסני יי יתנא אפקנא מארעא דמצרים. למסר יתנא.
בידא דאמוראה לשיציותנא: פתכרצתם פי אבביתכם וקלתם מן שנאה אללה לנא
אכרגנא מן בלד מצר ליסלמנא פי יד אלאמוריין פיגרפונא: אנה אנחנו עלים
אחינו המסו את לבבינו לאמר עם גדול ורם ממנו ערים גדלת ובצורת בשמים
וגם בני ענקים ראינו שם: לאן אנחנא סלקין אחנא הברו ית לבנא למימר. עם
רב ותקיף מיננא קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא. ואף בני גיברא חזינא תמן:
נ״ן אלי אין נצעד ואכותנא קד אמאסו קלובנא בקולהם בקולהם אן קום אכתר
וארפע מנא ואן קראהם כבאר חצינה תראני שמא חתי בני אלגבאברה ראינאהם
תם: ואמר אלכם לא תערצון ולא תיראון מהם: ואמרית לכון לא תתברון ולא
ג תדחלון מנהון: פקלת לכם לא תרהבוהם ולא תכאפוהם: יהוה אלהיכם ההלך
לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם: יי אלהכון
דמדבר קדמיכון מימריה יגיח לכון ככל דעבד עמכון במצרים לעיניכון: אללה
רבכם אלסאיר נורה בין אידיכם הו יחארב ענכם כגמיע מא צנע לכם במצר
בחצרתכם: ובמדבר אשר ראית אשר נשאך יהוה אלהיך כאשר ישא איש
את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה: ובמדברא דחזיתא
דסוברך יי אלהך כמא דמסובר גוברא ית בריה בכל אורחא דהליכתון עד מיתיכון
עד אתרא הדין: ובמא ראית פי אלבר אן אללה רבך חמלך כמא יחמל אלרגל ולדה
אשפאקא פי כל טריק סרתם אלי אן גיתם אלי הדא אלמוצע: ובדבר הזה אינכם
מאמינים ביהוה אלהיכם: ובפתגמא הדין ליתיכון מהימנין במימרא דיי אלהכון:
ופי הדא אלאמר אפלא תומנון באללה
רבכם: ההלך לפניכם בדרך לתור לכם
מקום לחנתכם באש לילה לראתכם
בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם:
דמדבר קדמיכון באורחא לאתקנא לכון
אתר בית משרי לאשריותכון בעמודא
דאישתא בליליא לאחזיותכון באורחא
דתהכון בה ובעמודא דעננא ביממא:

חנו וקעו לכם זו דרך ערד וחרמה ובואו הר האמורי כמשמעו ועל כל שכיניו עמון ומואב והר שעיר בערבה זה מישור שליער בהר זה הר המלך ובשפלה זו שפלת דרום ובנגב ובחוף הים אשקלון ועזה וקסרי וגו׳ כדאיתא בספרי עד הנהר הגדול מפני שנזכר עם ארץ ישראל קורהו גדול משל הדיוט אומר עבד מלך מלך הידבק לשחור וישתחוו לך קרב לגבי דיהנא ודהן ואידהן ראה נתתי לפניך וגו׳ בעיניכם אתם רואים איני אומר לכם מאומד ומשמועה באו ורשו אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה אלו לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זיין לאבותיכם למה נזכיר שוב לאבר׳ ליצחק וליעקב אלא אברהם כדאי בעצמו יצחק כדאי בעצמו יעקב כדאי בעצמו ואומר אליכם בעת ההיא לאמר מהו לאמר אמר להם משה לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב״ה לא אוכל אנכי לבדי אפשר שלא היה משה יכול לדון את ישראל אדם שהוציאם ממצרים וקרע להם את הים והוריד להם את המן והגיז את השליו

ﭏסאיר נורה אמאמכם פי ﭏטריק ליצלח לכם מכאנא לנזולכם ובﭏנאר לילא
ליריכם ﭏטריק ﭏדי תסלכונה ובﭏגמאם נהארא : וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת קוֹל ז
דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר : וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ יָת קָל פִּתְגָּמֵיכוֹן וּרְגִיז וְקַיֵּים ז
לְמֵימַר : פסמע ﭏלה כלאמכם פסכט ואקסם קאילא : אִם יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרָע הַזֶּה אֵת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבֹתֵיכֶם : אִם
יֶחֱזֵי גְּבַר בְּגֻבְרַיָּא הָאִלֵּין דָּרָא בִישָׁא הָדֵין יָת אַרְעָא טָבְתָא דְּקַיֵּימִית לְמִתַּן
לַאֲבָהָתְכוֹן : אן ראי רגל מן הולאי ﭏגיל הדא ﭏגיל ﭏרדי ﭏבלד ﭏגייד ﭏדי אקסמת
באעטאיה לאבאיכם : זוּלָתִי כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה : אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה הוּא יֶחְזִינַהּ
וְלֵיהּ אֶתֵּין יָת אַרְעָא דִּדְרַךְ בַּהּ וְלִבְנוֹהִי חֲלָף דְּאַשְׁלִים בָּתַר דַּחַלְתָּא דַיְיָ : סוי כלב
אבן יפנה פאנה יראה ולה אעטי ﭏבלד ﭏדי סלכה ולבניה למא אתבע טאעה
ﭏלה : גַּם בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בִּגְלַלְכֶם לֵאמֹר גַּם אַתָּה לֹא תָבֹא שָׁם : אַף עֲלַי הֲוָה
רְגַז מִן קֳדָם יְיָ בְּדִילְכוֹן לְמֵימַר אַף אַתְּ לָא תֵיעוֹל תַּמָּן : ועליי איצא גצב ﭏלה בסבב
מא חדת אד תאכרתם פקאל אנת איצא לא תדכלהא : יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ
הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל : יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן דְּקָאֵים קֳדָמָךְ
הוּא יֵיעוֹל תַּמָּן יָתֵיהּ תַּקֵּיף אֲרֵי הוּא יַחְסְנִינַהּ יָת יִשְׂרָאֵל : בל יהושע אבן נון ﭏקאים בין
ידיך הו ידכלהא פשדדה אנה יורתהא לבני אסר : וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז
יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם
יִירָשׁוּהָ : וְטַפְלְכוֹן דַּאֲמַרְתּוּן לְבִזָּא יְהֵי וּבְנֵיכוֹן דְּלָא יָדְעוּן יוֹמָא דֵין טָב וּבִישׁ ז
אִינּוּן יֵיעֲלוּן לְתַמָּן וּלְהוֹן אֶתְּנִינַהּ וְאִינּוּן יֵרְתוּנַהּ : ואטפאלכם ﭏדין תוהמתם אנהם
יכונון גנימה ובניכם ﭏדין הם ﭏיום לא
יערפון כיר ושר לﭏחרב הם ידכלונהא ולהם
אעטיהא פיחוזונהא : וְאַתֶּם פְּנוּ
לָכֶם וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם סוּף : וְאַתּוּן
אִתְפְּנוּ וְטוּלוּ לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף : כֹּכון
ואמא אנתם פולו וארחלו ﭏבר ﭏטריק
בחר ﭏקלזם : וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ
לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוָּנוּ

הללו לא היה יכול לדונם אלא כך אמר להם
אלהיכם הרבה אתכם והגדיל והרים אתכם על דייניכם
נטל את הענש מכם ונתנו על הדיינים וכן אמר
שלמה כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה
אפשר מי שכתוב בו ויחכם מכל האדם אומר מי
יוכל לשפוט אלא כך אמר שלמה אין דייני אומה זו
כדייני שאר האומות עובדי ע"ז שאם דן והורג ז
ומכה וחונק ומטה את דינו וגוזל אין בכך כלום
אני אם חייבתי ממון שלא כדין נפשות אני נתבע
שנא' וקבע את קובעיהם נפש' והנכם היום ככוכבי
השמים לרוב וכי ככוכבי השמים היו באותו היום
והלא לא היו אלא ששים רבוא ומהו והנכם היום
הנכם משולים כיום קיימין לעולם כחמה ולבנה
וככוכבים יוסף עליכם ככם אלף פעמים ומהו
שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם אלא אמרו לו משה
אתה נותן קצבה לברכותינו כבר הבטיח הקב"ה את אברהם ואמר לו אשר אם יוכל
איש למנות את עפר הארץ וגו' אמר להן זו משלי היא אבל הוא יברך אתכם כאשר
דבר

צונו יהוה אלהינו ותחגרו איש את כלי מלחמתו ותהינו לעלת ההרה : ואתיבתון
ואמרתון לי חבנא קדם יי אנחנא ניסק ונגיח קרבא ככל דפקדנא יי אלהנא וזריזתון
גבר ית מני קרביה ושריתון למיסק לטורא : פאגבתמוני וקלתם קד אכטינא ללה
נחן נצעד ונחארב אהלהא כמא אמרנא אלה רבנא פתקלד כל ואחד מנכם אלה
חרבה ובאדרתם לתצעדו אלי אגבל : ויאמר יהוה אלי אמר להם לא תעלו ולא
תלחמו כי אינני בקרבכם ולא תנגפו לפני איביכם : ואמר יי לי אימר להון לא
ז תסקון ולא תגיחון ביה קרב ארי לית שכינתי ביניכון ולא תתברון קדם בעלי
דבביכון : פקל אלה לי קל להם לא תצעדו ולא תחארבוהם פאני ליס מעכם ולא
תנצרמו בין ידי אעדאיכם : ואדבר אליכם ולא שמעתם ותמרו את פי יהוה ותזדו
ותעלו ההרה : ומלילית עמכון ולא קבילתון וסריבתון על מימרא דיי וארשעתון
וסליקתון לטורא : פקלת לכם דלך ולם תקבלו בל כאלפתם אמר אלה ותווקחתם עלי
צעוד אלגבל : ויצא האמרי הישב בהר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם כאשר
תעשינה הדברים ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה : ונפק אמוראה דיתיב בטורא
ההוא לקדמותכון ורדפו יתכון כמא דנתזן דבריתא וטרדו יתכון בשעיר עד
חרמה : פכרג אלאמורי אלמקים פי דלך תלקאהם פכרבוכם כמא ילסע אלנחל והטמו
כם מן סעיר אלי חרמה : ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא שמע יהוה בקלכם ולא
ז האזין אליכם : ותבתון ובכיתון קדם יי ולא קביל יי צלותכון ולא אצית למליכון :
פרגעתם באכיין בין ידי אלה פלם יסמע צותכם ולא אגאבכם : ותשבו בקדש ימים
רבים כימים אשר ישבתם : ויתיבתון ברקם יומין סגיאין כיומיא דיתיבתון :

פאקמתם פי רקים מדה טוילה שביה
בסאיר מא אקמתם : ונפן ונסע המדברה
דרך ים סוף כאשר דבר יהוה אלי ונסב את
הר שעיר ימים רבים : ואתפנינא ונטלנא
למדברא אורח ימא דסוף כמא דמליל יי
ז עמי ואקיפנא ית טורא דשעיר יומין
סגיאין : תם ולינא ורחלנא אלי אלבר אלטריק

דבר לכם " איכה אשא לבדי אי אומר לקבל שכר לא
אוכל זו היא שאמרתי לכם לא מעצמי אני אומר לכם
אלא מפי הקב"ה " טרחכם מלמד שהיו טרחנים היה
אחד מהם רואה את בעל דינו נוצח בדין אומר יש
לי עדים להביא יש לי ראיות להביא מוסיף אני עליכם
דיינים " ומשאכם מלמד שהיו אפיקורסין הקדים
משה לצאת אמרו מה ראה בן עמרם לצאת שמא
אינו שפוי בתוך ביתו איחר לצאת אמרו מה ראה
בן עמרם שלא לצאת מה אתם סבורים יושב ויועץ
עליכם עצות רעות וחושב עליכם מחשבות " וריבכם
מלמד שהיו רוגנים " הבו לכם הזמינו עצמכם לדבר
אנשים וכי תעלה על דעתך נשים מה תל' אנשים
צדיקים " חכמים כסופים " נבונים מבינים דבר
ז מתוך דבר וזו היא ששאל אריוס את ר' יוסף מה בין חכמים לנבונים חכם דומה לשלחני עשיר
כשמביאין לו דינרין לראות רואה וכשאין מביאין לו יושב ותוהה נבון דומה לשלחני תגר כשמביאין
לו

בחר אללה כמא אמר אללה ואסתדרנא בבלד סעיר מדה טוילה :
ב ויאמר יהוה אלי לאמר : ואמר יי לי למימר : תם כלמני אללה
תכלימא : רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפונה : סגי לכון דאקיפתון ית טורא הדין ·
אתפנו לכון לצפונא : חסבכם מן אלאחאטה בהדא אלגבל ולו ענה שמאלא : ואת העם צו
לאמר אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשעיר וייראו מכם ונשמרתם
מאד : וית עמא פקיד למימר אתון עברין בתחום אחיכון בני עשו דיתבין בשעיר ·
וידחלון מנכון ותסתמרון לחדא : ומר קומך וקל להם אנתם גאיזין פי תכם אלותכם
בני עשו אלמקימין בסעיר וסיכאפוכם פאחדרו גדא : אל תתגרו בם כי לא אתן לכם
מארצם עד מדרך כף רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר : לא תתגרון בהון ·
ארי לא אתן לכון מארעהון עד מדרך פרסת רגלא ארי ירותא לעשו יהבית ית
טורא דשעיר : לא תתחרשו בהם פאני ליס אעטיכם מן בלדהם ולא וטי קדם לאן גבל סעיר
קד אעטיתה לעשו וראתה : אכל תשברו מאתם בכסף ואכלתם וגם מים תכרו
מאתם בכסף ושתיתם : עיבורא תזבנון מנהון בכספא ותיכלון ואף מיא תזבנון
מנהון בכספא ותשתון : כל אשתרו מנהם טעאמא בתמן פכלוה ומאא פאשרבוה :
כי יהוה אלהיך ברכך בכל מעשה ידיך ידע לכתך את המדבר הגדל הזה זה
ארבעים שנה יהוה אלהיך עמך לא חסרת דבר : ארי יי אלהך ברכך בכל עובדי ידך
ית סופיק לך צורכך במהכך במדברא רבא הדין דנן ארבעין שנין יי אלהך עמך · לא בסעדך
מידעם אחסרתא מדעם : לאן אללה רבך קד בארך לך פי גמיע עמלך ואחסן אליך ענד מקיך
פי הדא אלבר אלעצים הדה ארבעין סנה אללה
רבך מעך לם יעוזך שיא : ונעבר מאת
אחינו בני עשו הישבים בשעיר
מדרך הערבה מאילת ומעצין גבר
ונפן ונעבר
דרך מדבר מואב : ועברנא מלות אחנא
בני עשו דיתבין בשעיר מאורח מישרא ·
מאילת ומעצין גבר ואתפנינא
ועברנא אורח מדברא דמואב : פגזנא

לו מעות לרחות חלב וכסלין מבילין לו הוא מחזר
ומביא משלו ·· וידועים לשבטיכם שהם מכירים
לכם שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע מי
הוא ומאיזה שבט הוא ואם הגון הוא · אבל אתם
מכירין בו שאתם גידלתם אותו לכך נאמר וידועים
לשבטיכם ·· בראשיכם ראשים ומוכבדים עליכם
שתהיו נוהגין בהם כבוד ויראה ·· ואשמם חסר יוד
למד שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי
דייניהם שהיה להם למחות ולכוון אותם לדרך
הישרה ·· ותענו אותי חלטתם את הדבר להנאתכם
מה לכם להטיב רבינו משה ממי נאה ללמוד ממך
או מתלמידך לא ממך שנצטערת עליה אלא ידעתי
מחשבותיכם הייתם אומרים עכשו יתמנו עלינו
דיינים הרבה אם אין מכירינו אנו מביאים לו דורון
והוא נושא לנו פנים ·· לעבות אם הייתי מתעצל
אתם אומרין עשה מהרה ·· ואקח את ראשי שבטיכם
משכתים בדברים אשריכם על מי באתם להתמנות

ען אכותנא בני עשו דמקימין בסעיר מן טריך דבירא מקאבל דקלזם ואילרת
ועציון גבר וולינא ועברנא טריך בריה מואב : ויאמר
יהוה אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה
כי לבני לוט נתתי את ער ירשה : ואמר יי לי לא תצור ית מואבאי ולא תתגרי
למעבד עמהון קרבא ארי לא אתין לך מארעיה ירותא ארי לבני לוט יהבית
ית לחיית ירותא : קל דלה לא תתאצר דמואביין ולא תתחרש בהם פאני ליס
אעטיך מן כלרהם חוזא אד לבני לוט געלת ער וראתה : האמים לפנים ישבו
בה עם גדול ורב ורם כענקים : אימתני מלקדמין יתיבו בה עם רב וסגי ותקיף
כגבריא : וכאן דהיוביין אקמו בהא קבלהם קום כביר כתיר רפיע כדגבארין :
רפאים יחשבו אף הם כענקים והמאבים יקראו להם אמים : גבריא מתחשבין
אף אינון כגבריא ומואבאי קרן להן אימתני : והם יחסבון איצי שגעא כדגבא
רין ודמואבין יסמונהם דהיוביין : ובשעיר ישבו החרים לפנים ובני עשו ז
יירשום וישמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו
אשר נתן יהוה להם : ובשעיר יתיבו חוראי מלקדמין ובני עשו תריכונון ז
ושיציאונון מן קדמיהון ויתיבו באתרהון כמא דעבד ישראל לארע ירותתיה
דיהב יי להון : ואמא פי סעיר אקאם דחוריין קבל בני עשו חתי אתו פקרצוהם
ואקאמו מכאנהם כמא צנע דאסר בבעץ חוזה דדי אעטאהם דלה : עתה קמו
ועברו לכם את נחל זרד ונעבר את נחל זרד : כען קומו ועברו ית נחלא דזרד
ועברנא ית נחלא דזרד : דאן קומו ואעברו ואד זרד פעברנאה : והימים אשר ה
עברנו הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנה שנה
עד תם כל הדור אנשי המלחמה מקרב
המחנה כאשר נשבע יהוה להם : ויומיא
דהליכנא מרקם גיאה עד דעברנא ית
נחלא דזרד תלתין ותמני שנין עד
דסף כל דרא גוברי מגיחי קרבא מגו
משריתא כמא דקיים יי להון : וכאן
גמלה דאיאם מנד קרנא מן רקים

על בני אברהם יצחק ויעקב על בני אדם שנקראו
אחים ורעים חלק ונחלה וכל לשון חיבה ·· אנשים
חכמים וידועים אבל נבונים לא מצאתי זו אחת
משבע מדות שאמר יתרו למשה ולא מצא שלא
שלמה אנשים צדיקים חשובים וידועים ראשים
עליכם שתנהגו בהם כבוד ראשים במקח ראשים
במאכר ראשים במשא ומתן נכנס אחרון ויוצא
ראשון ·· שרי אלפים אחד ממונה על אלף שרי מאות
אחד ממונה על מאה ·· ושוטרים מניתי עליכם
לשבטיכם או בכופתין והמכין ברצועה על פי
הדיינים ·· ואצוה את שופטיכם אמרתי להם הוו
מתונין בדין שאם בא דין לפניך פעם אחת שתים
ושלוש אל תאמר כבר בא דין זה לפני פעמים
הרבה אלא היו נושאים ונותנים בדבר ·· בעת ההיא משמניתים אמרתי להם אין עכשיו כשעבר לשעבר
הייתם ברשות עצמכם עכשיו הרי אתם משועבדים לצבור ·· שמוע לשון הווה אודנט בלעז כמו זכור
ושמור ·· ובין גרו זה בעל דינו שאוגר עליו דברים ד"א ובין גרו אף על עסקי דירה בין חלוקת אחים
אפילו בין תנור לכירים ·· לא תכירו פנים במשפט זה הממונה להושיב דיינים שלא יאמר איש פלוני נאה

ברנע אן עברנא ואדי זרד ח ול סנה אן פנא גמיע אקום אלמחארבין מן
אלעסכר כמא קסם אללה עליהם : וְגַם יַד־יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהֻמָּם מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה עַד
תֻּמָּם : וְאַף מַחָא מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת בְּהוֹן לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא עַד דִּשְׁלִימוּ :
ואפה מן ענד אללה חלת בהם לאסתאצלהם מן אלעסכר אלי אן פנו : וַיְהִי כַאֲשֶׁר
תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם : וַהֲוָה כַּד שְׁלִימוּ כָל גּוּבְרֵי מְגִיחֵי
קְרָבָא לִמְמָת מִגּוֹ עַמָּא : פלמא פנא גמיעהם מן בין אלאמה :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר : וּמַלֵּיל יְיָ עִמִּי לְמֵימַר :
קד אלה לי תכלימא : אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל מוֹאָב אֶת־עָר : אַתְּ עָבַר יוֹמָא
דֵין יָת תְּחוּם מוֹאָב יָת עָר : אנת גאיז אליום תכם מואב אלדי הו ער : וְקָרַבְתָּ מוּל
בְּנֵי עַמּוֹן אַל־תְּצֻרֵם וְאַל־תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי
לִבְנֵי־לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה : וְתִתְקָרֵב לָקֳבֵיל בְּנֵי עַמּוֹן לָא תְצוּר וְלָא תִתְגָּרֵי לְמֶעְבַּד
עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא אֶתֵּין מֵאֲרַע בְּנֵי עַמּוֹן לָךְ יְרוּתָא אֲרֵי לִבְנֵי לוֹט יְהַבְתַּהּ
יְרוּתָא : ותקרב מן בני עמון פלא תחצרהם ולא תתחרש בהם פאני לא אעטיכם
מן בלדהם הוזא אד געלתהא לבני לוט חוזא : אֶרֶץ רְפָאִים תֵּחָשֵׁב אַף־הִוא ז
רְפָאִים יָשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יִקְרְאוּ לָהֶם זַמְזֻמִּים : אֲרַע גִּבָּרַיָּא מִתְחַשְׁבָא
אַף הִיא גִּבָּרִין יְתִיבוּ בַהּ מִלְּקַדְמִין וְעַמּוֹנָאֵי קָרַן לְהוֹן חוּשְׁבָנֵי : והיא תחסב
איצא מן בלד אלגבארין לאן אלגבאברה אקאמו בהא קבלהם ואלעמוניין יסמונהם
דוי אלהמם : עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ
תַחְתָּם : עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבָּרַיָּא וְשֵׁיצִיאוּנוּן יְיָ מִן קֳדָמֵיהוֹן וְתָרִיכוּנוּן וִיתִיבוּ
בְּאַתְרֵהוֹן : קום כביר רפיע כאלגבארין
אנפדהם אללה מן בין אידיהם פקרצוהם
וגלסו מכאנהם : כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת־הַחֹרִי
מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֻׁם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם עַד הַיּוֹם
הַזֶּה : כְּמָא דַעֲבַד לִבְנֵי עֵשָׂו דְיָתְבִין בְּשֵׂעִיר
דְּשֵׁיצִי יָת חוֹרָאֵי מִן קֳדָמֵיהוֹן וְתָרִיכוּנוּן
וִיתִיבוּ בְּאַתְרֵהוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין : כמא צנע
לבני עשו אלמקימין בסעיר אן אנפד אלחוריין

או גבור אושיבנו דיין איש פלוני קרובי אושיבנו
דיין בעירי והוא אינו בקי בדינין נמצא מחייב
את הזכאי ומזכה את החייב מעלה אני על מי
שמינהו כאלו הכיר פנים בדין ׃ כקטן כגדול
תשמעון שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין
של מאה מנה שאם קדם ובא לפניך לא תסלקנו
לאחרון ׃ ד״א כקטן כגדול תשמעון כתרגומו
שלא תאמר היאך אני פוגם כבודו של עשיר זה
בשביל דינר אזכנו עכשו [illegible] וכשיצא לחוץ
אומר לו תן לו שאתה חייב לו ׃ לא תגורו מפני
איש לא תיראו ׃ ד״א לא תגורו לא תכניס דבריך
מפני איש לשון אוגר בקיץ ׃ כי המשפט לאלהים
הוא מה שאתה נוטל מזה שלא כדין אתה ז
מזקיקני להחזיר לו נמצא שהטית עלי את
המשפט ׃ תקריבון אלי על דבר זה נסתלק ממנו
משפט בנות צלפחד וכן שמואל אמר להשאול אנכי
הרואה אמר לו הקב״ה חייך שאני מודיעך שאין אתה רואה ואימתי הודיעו כשבא למשוח את
דוד וירא את אליאב ויאמר אך נגד ה׳ משיחו אמר לו הקב״ה ולא אמרת אנכי הרואה אל תביט

מן בין אידיהם פקרצוהם ואקאמו מכאנהם אלי הדא אליום : והעוים הישבים
בחצרים עד עזה כפתרים היצאים מכפתור השמידם וישבו תחתם : ועואי דיתבין
ברפיח עד עזה קפוטקאי דנפקו מקפוטקיא שיציאונון ויתיבו בתריהון : ואלעוייון
אלמקימין ברפח אלי גזה ואלדמיאטיין אלדי כרגו מן דמיאטא נפלוהם ואקאמו ז
מכאנהם : קומו סעו ועברו את נחל ארנן ראה נתתי בידך את סיחן מלך חשבון
האמרי ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה : קומו טולו ועברו ית נחלא דארנון
חזי דמסרית בידך ית סיחון מלכא דחשבון אמוראה וית ארעיה שרי לתרכותיה
ותתגרי למעבד עמיה קרב : פקומו וארחלו ואעברו ואדי ארנן אנטר קד אסלמת פי ידך
סיחון מלך חשבון אלאמורי ובלדה פאבד בקרצה ותתחרש במחארבתה : היום הזה
אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים אשר ישמעון שמעך
ורגזו וחלו מפניך : יומא הדין אשרי למתן זעפך ודחלתך על אפי עממיא דתחות
כל שמיא דישמעון שמעך ויזועון ויתברון מן קדמך : ומן הדא אליום באיקאע
פזעך וכופך פי קלוב אלאמם אלדי תחת גמיע אלסמא פאדא הם סמעו בכברך
רגזו וארתעדו מן בין ידיך : ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך
חשבון דברי שלום לאמר : ושלחית אזגדין ממדבר קדמות לות סיחון מלכא
דחשבון פתגמי שלמא למימר : ובעתת ברסול מן ברייה קדמות אלי סיחון מלך
חשבון סלאם וכלאם קולו לה : אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין
ושמאול : אעבר בארעך באורחא אזיל לא אסטי לימינא ולסמלא :

אעבר פי בלאדך פי אלטריק אלגאדה
אסיר ולא אמיל ימנה ולא יסרה : אכל
בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף
תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי :
עבורא בכספא תזבין לי ואיכול . ומיא
בכספא תתין לי ואשתי לחוד אעבר

אתכים אל מראהו את כל הדברים אשר תעשון אלו
עשרת דברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות
המדבר הגדול והנורא שהיו בו נחשים כקורות ועקרבים
כקשתות ותקרבון אלי כולכם בערבוביא ולהלן
הוא אומר ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם
ואומרי הן הראנו יי אלהינו וגו' ואותה קריבה היתה
הוגנת ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם
וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם אבל
כאן ותקרבון אלי כולכם בערבוביא ילדים דוחפין ז
את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים וישיבו ז
אותנו דבר באיזה לשון הם מדברים את הדרך אשר
נעלה בה אין דרך שאין בה עקמימות ואת הערים אשר נבוא אליהן תחלה לכבוש וייטב בעיני הדבר בעיני
ולא בעיני המקום ואם בעיני משה היה טוב למה אמרה בתוכחת משל לאדם שאומר לחבירו מכור לי
חמורך זה אמר לו הין נותנו אתה לי לנסיון אמר לו הין בהרים וגבעות אמר לו הין כיון שראה שאין מעכב כלום
אמר הלוקח בלבו בטוח הוא זה שלא אמצא בו מום אמר לו טול מעותיך איני מנסיהו מעתה אף אני הודיתי
לדבריכם שמא תחזרו בכם כשתראו שאיני מעכב ואתם לא חזרתם בכם ואקח מכם מן הברורים שבכם
מן המסולתים שבכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט מגיד שלא היה שבט לוי עמהם עד נחל אשכול מגיד
שנקרא על שם סופו וירגלו אותה מלמד שהלכו בה ארבעה אומנין שתי וערב ויורידו אלינו מגיד שארץ ישראל
גבוהה מכל הארצות ויאמרו טובה הארץ מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב ויאמרו לשון נתרסה דתרסא

דיעתך

ברגלי : טעאמא תמירני בהמן פאכלה ומאא תביעני בהמן פאשרבה ואעבר
בירגלי פקט : כאשר עשו לי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים
בער עד אשר אעבר את הירדן אל הארץ אשר יהוה אלהינו נתן לנו : כמא ל
דעבדו בני עשו דיתבין [illegible]שעיר ומואבאי דיתבין בלחית עד דאעבר ית ירדנא
לארעא דיי אלהנא יהיב לנא : כמא צנע בי בנו דאך בני עשו אלמקימין בסעיר
ואלמואביין אלמקימין בער אלי אן אעבר אלארדן אלי אלבלד אלדי אללה רבנא מעטינא :
ולא אבה סיחן מלך חשבון העברנו בו כי הקשה יהוה אלהיך את רוחו
ואמץ את לבבו למען תתו בידך כיום הזה : ולא אבא סיחון מלכא דחשבון
למשבקנא למעבר בתחומיה ארי אקשי יי אלהך ית רוחיה ותקיף ית לביה בדיל
למסריה בידך כיומא הדין : ולם ישא סיחון מלך חשבון אגאזתנא פי בלדה
לאן אללה רבך צעב רוחה פעאש ואייד קלבה לכי יסלמה פי ידך כמא תרא אליום :
ויאמר יהוה אלי ראה החלתי תת
לפניך את סיחון ואת ארצו החל רש לרשת את ארצו : ואמר יי לי חזי דשריתי
למסר קדמך ית סיחון וית ארעיה שרי לתרכותיה למירת ית ארעיה : פקאל אללה
לי אנצר קד בדית אסלם פי ידך סיחון ובלדה פאבד בקרצה וחוז בלדה : ויצא סיחן
לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה יהצה : ונפק סיחון לקדמותנא הוא וכל עמיה
לאגחא קרבא ליהץ : פכרג סיחון תלקאנא הו וגמיע קומה ללחרב אלי יהץ : ויתנהו
יהוה אלהינו לפנינו ונך אתו ואת בנו
ואת כל עמו : ומסריה יי אלהנא קדמנא
ומחינא יתיה וית בנוהי וית כל עמיה :
פאסלמה אללה רבנא פי אידינא פקתל
נאה ובניה וסאיר קומה : ונלכד את
כל עריו בעת ההוא ונחרם את כל
עיר מתם והנשים והטף לא השארנו
שריד : וכבשנא ית כל קרוי בעידנא
ההיא וגמרנא ית כל קרוי גובריא
ונשיא וטפלא לא אשארנא משיזיב :

לנגד משמרו ·· והרגנו לשון הרע וכן דברי נרגן
אדם המוציא דיבה ·· בשנאת יי אותנו והוא היה
אוהב אתכם אבל אתם שונאים אותו משל הדיוט
מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עלך ·
הוציאנו מארץ מצרים הוצאתו לשנאה היתה משל
מלך בשר ודם שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות אחת
שלשקיא ואחת שלבעל למי שהוא אוהב נותן לו של
שקיא ולמי שהוא שונא נותן לו של בעל ארץ מצרים
שלשקיא היא שנילוס עולה ומשקה אותה וארץ כנען
שלבעל והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען ··
ערים גדולות ובצורות בשמים דברו הכתובים לשון
הבאי ·· לא תערצון לשון שבירה כתרגומו ודומה
לו בערוץ נחלים לשכון לשבור נחלים ·· ילחם לכם
בשבילכם · ובמדבר אשר ראית מוסב על מקרא של
מעלה הימנו ·· ככל אשר עשה אתכם במצרים · ועשה
אף במדבר אשר ראית כי נשאך וגו׳ כאשר ישא איש
את בנו · כמו שפירש אצל ויסע מלאך האלהים ההולך
לפני מחנה ישראל · משל למהלך בדרך ובנו לפניו
בא לסטים לשבותו [illegible] ובדבר הזה שהוא מבטיחכם
להביאכם אל הארץ אינכם מאמינים בו ·· לראותכם כמו להראותכם וכן לנחותם הדרך
וכן להשמיע בקול תודה וכן ללכת לגיד ביזרעאל ·· אשר דרך בה היא חברון שנא׳ ויבוא עד חברון ··
התאנף נתמלא רוגז ·· פנו לכם אמרתי להעביר אתכם דרך רוחב ארץ אדום לצד צפון ליכנס ז
לארץ

ופתחנא

ופתחנא גמיע קראה פי דלך אלוקת ואתלפנא מן כל קריה אלרהט ואלנסא ואלאטפאל
לם נבק שרידא: רק הבהמה בזזנו לנו ושלל הערים אשר לכדנו: לחוד
בעירא בזנא לנא ועדי קרויא דכבשנא: עדא אלבהאים גנמנא וסלב אלקרא
אלתי פתחנאהא: מערער אשר על שפת נחל ארנן והעיר אשר בנחל ועד
הגלעד לא היתה קריה אשר שגבה ממנו את הכל נתן יהוה אלהינו לפנינו:
מערער דעל כיף נחלא דארנן וקרתא דבנחלא ועד גלעד לא הות קרתא דתקיפת
מננא ית כולא מסר יי אלהנא קדמנא: מן ערער אלתי עלי שפי ואד ארנון ואלקריה
אלתי פי אלואד לם תבק קריה מנעת מנא בל אלכל אסלמה אללה רבנא פי אידינא:

רק אל ארץ בני עמון לא קרבת כל יד נחל יבק וערי ההר וכל אשר צוה יהוה
אלהינו: לחוד לארע בני עמון לא קריבתא כל כיף נחל יובקא וקרוי טורא וכל
דפקיד יי אלהנא: עדא בלד בני עמון פאנך לם תקרבה וגמיע שט ואד יבק וסאיר
מא נהאנא ענה אללה רבנא: ונפן ונעל דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתנו
הוא וכל עמו למלחמה אדרעי: ואתפנינא וסליקנא אורח מתנן ונפק עוג מלכא
דמתנן לקדמותנא הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי: תם ולינא וצעדנא ד
טריק אלבתניה פכרג עוג מלך אלבתניה תלקאנא הו וגמיע קומה ללחרב אלי
אדרעאת: ויאמר יהוה אלי אל תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת
ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמרי אשר יושב בחשבון: ואמר
יי לי לא תדחל מניה ארי בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה

כמא דעבדתא לסיחון מלכא אמוראה
דיתיב בחשבון: פקאל אללה לא תכאפה
פאני קד אסלמתה פי ידך וגמיע קומה
ובלדה פאצנע בה כמא צנעת בסיחון מלך
אלאמוריין אלמקים פי חשבון: ויתן יהוה
אלהינו בידינו גם את עוג מלך הבשן ד

לארץ קלקלתם וגרמתם לכם עיכוב ·· פנו לכם
לאחוריכם ותלכו במדבר לצד ים סוף שהמדבר
שהיו הולכים בו לדרומה של הר שעיר היה מפסיק
בין ים סוף ובין שעיר עתה המשכו לצד הים ד
ותסבבו את הר שעיר כל דרומו מן המערב ד
למזרח ·· ותביעו לבית גננו ועלינו אל המקום הזה
בלשון שאמרתם לשון הין כלומר נזדמנתם ·· לא
תעלו לא עלייה תהא לכם אלא ירידה ·· כאשר
תעשינה הדבורים מה הדבורה הזאת כשהיא מכה
את האדם מיד מתה אף הם כשהם נוגעים בכם
מיד מתים ·· ולא שמע יי בקולכם כביכול עשיתם
מדת רחמיו כאלו אכזרי ·· ותשבו בקדש ימים רבים תשע עשרה שנה שנאמר כימים אשר ישבתם בשאר ד
המסעות והם היו שמונה ושלשים שנה תשע עשרה מהם עשו בקדש ותשע עשרה שנה הולכים ד
ומטורפים וחזרו לקדש כמו שנאמר וינועם במדבר כך מצאתי בסדר עולם ·· ונסע המדברה אז לא
חטאו היו עוברים דרך הר שעיר לצפונו לארץ מן דרומו לצפון ובשביל שקלקלתם הפכו לצד
המדבר שהוא בין ים סוף לדרומו של הר שעיר והלכו אצל דרומו מן המערב למזרח דרך ים סוף
דרך יציאתן ממצרים שהוא במקצוע דרומית מערבית משם היו הולכים לצד מזרח ·· ונסב את הר שעיר
כל דרומו עד ארץ מואב ·· פנו לכם צפונה סובו לכם רוח מזרחית מן הדרום לצפון יהיו פניכם לצפון
נמצאו הולכין את כל רוח מזרחית ונכו שנאמר ויבאו ממזרח שמש לארץ מואב ·· ונשמרתם מאוד וזה

ואת כל עמו ונכהו עד בלתי השאיר לו שריד : ומסר יי אלהנא בידנא אף ית עוג
מלכא דמתנן וית כל עמיה ומחיניה עד דלא אשתאר ליה משיזיב : פסלם אללה
רבנא פי אידינא איצ׳י עוג מלך אלבתניה וקומה פקתלנאהם חתי לם יבק מנהם
שרידא : ונלכד את כל עריו בעת ההוא לא היתה קריה אשר לא לקחנו מאתם
ששים עיר כל חבל ארגב ממלכת עוג בבשן : וכבשנא ית כל קרוהי בעידנא
ההיא לא הות קרתא דלא נסיבנא מנהון שתין קרוין כל בית פלך טרכונא מלכותיה
דעוג במתנן : ופתחנא גמיע קראה פי דלך אלוקת ולם תבק קריה לם נאכ׳דהא מנהם
מן דלך סתין קריה גמיע כ׳ט אלמוגב ממלכת עוג פי אלבתניה : כל אלה ערים בצרת
חמה גבהה דלתים ובריח לבד מערי הפרזי הרבה מאד : כל אלין קרוין כריכן מקפן
שור רם דילהון דשין ועברין בר מקרוי פצחיא דסגיאין לחדא : כל הדה קרא חצינה
בסור שאמך ומצארע זמגור סוי קרא אלארבאץ׳ פאנהא כתירה גדא : ונחרם אותם
כאשר עשינו לסיחון מלך חשבון החרם כל עיר מתם הנשים והטף : וגמרנא יתהון
כמא דעבדנא לסיחון מלכא דחשבון גמרנא כל קרויא גובריא נשיא וטפלא : וכמא
צנענא בסיחון מלך חשבון כדאך אתלפנא מן כל קריה אלנסא ואלאטפאל : וכל הבהמה דרגט
ושלל הערים בזונו לנו : וכל בעירא ועדי קרויא בזנא לנא : וכל בהימה וסלב אלקרא
גנמנאהא : ונקח בעת ההוא את הארץ מיד שני מלכי האמורי אשר בעבר הירדן מנחל
ארנן עד הר חרמון : ונסיבנא בעידנא ההיא ית ארעא מיד תרין מלכי אמוראה

דבעברא דירדנא מנחלא דארנון עד
טורא דחרמון : פחצל לנא פי דלך אלוקת
בלד מלך אלאמוריין אלדין פי גאנב אלארדן
מן ואד ארנן אלי גבל חרמון : צידנים יקראו
לחרמון שרין והאמרי יקראו לו שניר :
צידונאי קרן לחרמון שריון ואמוראי
קרן ליה טור תלגא : אלדין יסמונה אלצידוניין
סריון ואלאמוריין סניר : כל ערי המישר
וכל הגלעד וכל הבשן עד סלכה ואדרעי
ערי ממלכת עוג בבשן : כל קרוי מישרא

היא בשמירה אל תתגרו בם · עד מדרך כף רגל אפילו
מדרך כף רגל כלומר אפילו דריסת הרגל איני מרשה
לכם לעבור בארצם שלא ברשות · ומדרש אגדה עד
שיבא יום דריסת כף רגל על הר הזיתים שנא׳
ועמדו רגליו ביום ההוא וגו׳ ·· ירושה לעשו מאברהם
עשר עממים נתתי לו שבעה לכם קיני וקנזי וקדמוני
הן עמון ומואב ושעיר אחת מהן לעשו והשתים לבני
לוט בשכר שהלך אתו למצרים ושתק על מה שהיו
אומרין על אשתו אחותי היא עשאו כבנו ·· תכרו לשון
מקח וכן אשר כריתי לי שכן בכרכי הים קורין למכירה
כירה ·· כי יי אלהיך ברכך לפיכך לא תכפו טובתו להראות
כאלו אתם עניים אלא הראו את עצמכם עשירים ·· ונפן
ונעבר לצד צפון הפכנו פנים להלוך רוח מזרחית ··
אל תתגרו בם לא אסר להם על מואב אלא מלחמה
אבל מייראים אותם ונראים להם כשהם מזויינים
לפיכך כתיב ויגר מואב מפני העם שהיו שוללין ו
ובוזזין אותם אבל בבני עמון נאמר אל תתגר בם שום
גירוי בשכר צניעות אמם שלא פרסמה על אביה כמו
שעשתה הבכירה שקראה שם בנה מואב ·· עד כאן מפורש האמים לפנים ישבו בה כסבור שזו רפאים וכל
שנתתי לו לאברהם לפי שהאמים שהן רפאים ישבו בה לפנים אבל לא זו היא כי אותן רפאים הורשתי מפני בני
לוט והושבתים תחתם ·· רפאים יחשבו רפאים היו נחשבים אותם אימים כענקים הנקראים רפאים על שם שכל
הרואה אותם ידיו מרפות ·· אימים על שם שאימתם מוטלת על הבריות וכן ובשעיר ישבו החורים ונתתים
לבני

וכל גלעד וכל מתנן עד סלכה ואדרעי קרוי מלכותיה דעוג במתנן : וגמיע קרא אלסהל
וגרש ובתניה וסלכה ואדרעי הי אלתי מן קרא ממלכת עוג פי בתניה : כי רק עוג מלך
הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון ז
תשע אמות ארכה וארבע אמות רחבה באמת איש : ארי לחוד עוג מלכא דמתנן
אשתאר משאר גובריא הא ערסיה ערסא דברזלא הלא היא ברבת בני עמון תשע
אמין אורכה וארבע אמין פותיה באמת מלך : לאנה בקי מן בקייה אלגבאברה
והו לה סריר מן חדיד פי ראבה אלתי לבני עמון טולה תסעה אדרע וערצה ארבעה
אדרע בדראע אלמלך : ואת הארץ הזאת ירשנו בעת ההוא מערער אשר על נחל
ארנן וחצי הר הגלעד ועריו נתתי לראובני ולגדי : וית ארעא הדא יריתנא בעדנא
ההיא מערער דעל נחלא דארנון ופלגות טורא דגלעד וקרוהי יהבית לשבטא
דראובן ולשבטא דגד : והדא אלבלד אלדי חזנאה פי דלך אלוקת מן ערער אלדי עלי
ואד ארנון ונצף גבל גלעאד בקריאת דפעה דלך אלי אלראובניין ואלגדיין : ויתר
הגלעד וכל הבשן ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה כל חבל הארגב לכל
הבשן ההוא יקרא ארץ רפאים : ושאר גלעד וכל מתנן ההוא יתקרי מלכותיה
דעוג יהבית לפלגות שבטא דמנשה כל בית פלך טרכונא וכל מתנן ההוא יתקרי
ארע גבריא : ובאקי גרש וגמיע בתניה ממלכה עוג דפעתה אלי נצף סבט אל
מנשיין וכל כט אלמוגב ובתניה יסמיאן בלד אלשגעא : יאיר בן מנשה לקח
את כל חבל ארגב עד גבול הגשורי והמעכתי ויקרא אתם על שמו את הבשן
חות יאיר עד היום הזה : יאיר בר מנשה נסיב ית כל בית פלך טרכונא עד תחום
גשוראה ואפיקירוס וקרא יתהון על שמיה
ית מתנן כפרני יאיר עד יומא הדין : יאיר
אבן מנשה אכד גמיע כט אלמוגב עלי חד
אלגשוריין ואלמעכתיין פסמאהא באסמה
סואד יאיר אלי יומנא הדא : ולמכיר נתתי
את הגלעד : ולמכיר יהבית ית גלעד :

לבני עשו ״ ירושה לשון הוה כלומר נתתי בהם כח
שהיו מורישים אותם והולכים ״ היתה בם למהר
ולהומם מתוך ארבעים שנה שלא יגרמו לבניהם עוד
להתעכב במדבר ״ ויהי כאשר תמו וידבר ה׳ אלי
וגו׳ אבל משילוח מרגלים עד כאן לא נאמר בפרשה
וידבר אלא ויאמר ללמדך שכל שמונה ושלשים שנה
שהיו ישראל נזופים לא נתייחד הדיבור עמו בלשון
חיבה פנים אל פנים וישוב ללמדך שאין השכינה שורה
על הנביאים אלא בשביל ישראל ״ אנשי המלחמה מבן
עשרים שנה היוצאים בצבא ״ אתה עובר היום את
גבול מואב אל מול בני עמון מכאן שארץ עמון
לצד צפון ״ ארץ רפאים תחשב ארץ רפאים נחשבת אף היא לפי שרפאים ישבו בה לפנים אבל לא זו היא שנתתי
לאברהם ״ והעוים היושבים בחצרים וגו׳ עוים מפלשתים הם שעמהם הם נחשבים בספר יהושע של חמשת
סרני פלשתים העזתי והאשדודי והאשקלוני והגתי והעקרוני והעוים ומפני השבועה שנשבע אברהם לאבימלך
לא יכלו בני ישראל להוציא ארצם מידם והבאתי עליהם כפתורים והשמידום וישבו תחתם ועכשיו אתם מותרים
לקחתה מידם ״ תחת כל השמים למד שעמדה חמה לחשה ביום מלחמת עוג ונודע הדבר תחת כל השמים ״
ממדבר קדמות אע״פ שלא צוני המקום לקרוא לסיחון לשלום למדתי ממדבר סיני מן התורה שקדמה
לעולם כשבא הקב״ה ליתנה לישראל חזר אותה על עשו וישמעאל וגלוי לפניו שלא יקבלוה ואעפ״כ פתח להם
בשלום אף אני קדמתי את סיחון בדברי שלום ״ ד״א ממדבר קדמות ממך למדתי שקדמת לעולם יכול

היית

ודפעת אלי מכיר גרש : ולראובני ולגדי נתתי מן הגלעד ועד נחל ארנן תוך הנחל
וגבל ועד יבק הנחל גבול בני עמון : ולשבטא דראובן ולשבטא דגד יהבית מן
גלעד ועד נהרא דארנון גו נהרא ותחומא ועד יובקא דנהרא תחומא דבני עמון :
ודפעת אלי אראובניין ואלגדיין מן גרש אלי ואד ארנון וסט ואד וחדה ואלי ואד יבק תכם
בני עמון : והערבה והירדן וגבל מכנרת ועד ים הערבה ים המלח תחת אשדת הפסגה
מזרחה : ומישרא וירדנא ותחומא מגניסר ועד ימא דמישרא ימא דמלחא תחות
משפך מרמתא מדנחא : ואלגור ואלארדן וחדה מן גניסר אלי בחר אלגור אבחירה אלמייתה
ומצב אלקלעה שרקיא : ואצו אתכם בעת ההוא לאמר יהוה אלהיכם נתן לכם את
הארץ הזאת לרשתה חלוצים תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל : ופקידית
יתכון בעידנא ההיא למימר יי אלהכון יהיב לכון ית ארעא הדא למירתה מזרזין ז
תעברון קדם אחיכון בני ישראל כל מזרזי חילא : ואמרת הולאי מנכם פי דלך אלוקת
קאילא אן אללה רבכם קד אעטאכם הדא אלבלד פחזתמוה פאעברו מגרדין בין ידי
אכותכם בני אסר כל דוי חיל : רק נשיכם וטפכם ומקנכם ידעתי כי מקנה רב לכם
ישבו בעריכם אשר נתתי לכם : לחוד נשיכון וטפלכון ובעיריכון ידענא ארי
בעיר סגי לכון יתבון בקרויכון דיהבית לכון : עדא נסאכם ואטפאלכם ומואשיתכם
פאני אעלם אן לכם מאשיה כתירה פליקימון פי קראכם אלדי אעטיתכם : עד אשר
יניח יהוה לאחיכם ככם וירשו גם הם את הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן להם בעבר
הירדן ושבתם איש לירשתו אשר נתתי לכם : עד דיניח יי לאחיכון כותכון ויירתון
אף אינון ית ארעא דיי אלהכון יהיב להון בעברא דירדנא ותתובון גבר לירותתיה
דיהבית לכון : אלי אן יקרר אכותכם מתלכם
ויחוזון הם איצא אלבלד אלדי אללה רבכם
מעטיהם פי גאנב אלארדן תתרגעון
כל אמר אלי חוזה אלדי אעטיתכם : ואת
יהושע צויתי בעת ההוא לאמר עיניך
הראת את כל אשר עשה יהוה אלהיכם
לשני המלכים האלה כן יעשה יהוה לכל
הממלכות אשר אתה עבר שמה : ויראת

וי״ת לשלח ברך [illegible] את מדברים אלא
שלחתי מן המדבר קדמות לאמר שלח את עמי נו
מיתון ״ כאשר עשו לי בני עשו וגו׳ לענין לעבור
את ארצם לא לענין מכר אוכל ומים ״ עד אשר ז
אעבור את הירדן מוסב של אעברה בארצך ״
החלוצי ית ויבתך ככה סר של אמוריים של מעלה
את רגליו שלמטה והדריכו על צוארו ״ ויצא
סיחון לא שלח בשביל עוג לעזור לו ללמדך שלא
היו צריכין זה לזה ״ ואת בנו בנו כתיב שהיה לו בן
גבור כמותו ״ מתים אנשים ״ בזיזת סיחון נאמר
בזזנו לנו לשון ביזה שהיתה חביבה עליהם ובוזזים
איש לו וכשבאו לביזת עוג כבר היו שבעים ומליאים
והיתה בזויה בעיניהם ומקרעין ומשליכין בהמה
ובגדים לכך נא׳ כי אם כסף וזהב בזונו לנו לשון
בזיון כך נדרש בספרי ״ בפרשת וישב ישראל בשטים ״
כל יד נחל יבוק כל אצל נחל יבוק ״ וכל אשר צוה יי אלהינו שלא לכבוש הניחנו ״ ומפן ונעל כל
צד צפון היא עליה ״ אל תירא אותו ובסיחון לא הוצרך לומר אל תירא אותו אלא מתירא היה משה שלא תעמוד
לו זכות ששימש לאברהם שנ׳ ויבא הפליט והוא עוג ״ חבל ארגוב מתרגמינן בית פלך טרכונא וראיתי
תרגום ירושלמי במגלת אסתר קורא פלטין תרכונין למדתי חבל ארגוב אפרכיא היכל מלך כלומר

יְהוֹשֻׁעַ פַּקֵּידִית בְּעִידָּנָא הַהִיא לְמֵימַר עֵינָךְ חֲזַאָה יָת כָּל דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָכוֹן לְתְרֵין מַלְכַיָּא הָאִלֵּין כֵּין יַעֲבֵיד יְיָ לְכָל מַלְכְוָתָא דְּאַתְּ עָבַר לְתַמָּן : ואמרת יהושע פי דלך אלוקת וקלת לה עינך קד ראית גמיע מא צנע אללה רבנא באלמלכין פכדאך יצנע אללה בגמיע אלממאלך אלדי אנת גאיז הנאך : לֹא תִּירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם : לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן אֲרֵי יְיָ אֱלָהָכוֹן מֵימְרֵיהּ מְגִיחַ לְכוֹן : פלא תכאפהם לאן אללה רבכם מחארב ענכם :

וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר : וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְיָ בְּעִדָּנָא הַהוּא לְמֵימַר : תם תחננת בין ידי אללה פי דלך אלוקת קאילא : אֲדֹנָי יְהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ : יְיָ אֱלֹהִים אַתְּ שָׁרֵיתָא לְאַחֲזָאָה יָת עַבְדָּךְ יָת רְבוּתָךְ וְיָת יְדָךְ תַּקִּיפָא דְּאַתְּ הוּא אֱלָהָא דִּשְׁכִינְתָּךְ בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא וְלֵית דְּיַעְבֵּד כְּעוֹבָדָךְ וּכְגִבְרְוָתָךְ : אללהם יא רב אנת אבתדית אן תרי עבדך עט͏מתך וקדרתך אלשדידה לא אלאה פי אלסמא ולא פי אלארץ יצנע כצנאיעך וגברותך : אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנֹן : אֶעְבַּר כְּעַן וְאֶחֱזֵי יָת אַרְעָא טָבְתָא דִּבְעִבְרָא דְיַרְדְּנָא טוּרָא טָבָא הָדֵין וּבֵית מַקְדְּשָׁא : אסלך אן אגוז ואנט͏ר הדא אלבלד אלדי מן ראך גאנב אלארדן ודאך אלגבל אלגייד ואללבנאן : וַיִּתְעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה : וַהֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי בְּדִילְכוֹן וְלָא קַבֵּיל מִנִּי וַאֲמַר יְיָ לִי סַגִּי לָךְ לָא תוֹסֵיף לְמַלָּלָא קֳדָמַי עוֹד בְּפִתְגָמָא הָדֵין : פגצב אללה עליא בסבבכם ולם יסמע לי בל קאל לי חסבך ולא תזיד פי מסאלתי פי הדא אלבאב : עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה : סַק לְרֵישׁ רָמְתָא וּזְקוֹף עֵינָךְ לְמַעְרְבָא וּלְצִפּוּנָא וּלְדָרוֹמָא וּלְמַדִּנְחָא וַחֲזֵי בְעֵינָךְ אֲרֵי לָא תִעְבַּר יָת

שם מלכות נקראת על שמו וכן את הארגוב דמלכים
ומלך הרגו פקח למנחם למודתי שכן נקראת שם
בספר מלכים" מערי הפרזי פרזות ופתוחות בלא חומה
וכן פרזות תשב ירושלים" החרם לשון הווה הלוך
וכלות" מיד" פרשות צידונים יקראו לחרמון ובמקום
אחר הוא אומר עד הר שיאון הוא חרמון הרי לו ארבעה
שמות למה הוצרכו ליכתב להגיד שבח ארץ ישראל
שהיו ארבע מלכיות מתפארות בך זו אומרת על שמי
יקרא וזו אומרת על שמי יקרא" שניר הוא שלג בלשון
אשכנז ובלשון כנען" מיתר הרפאים שהרגו אמרפל
וחביריו בעשתרות קרנים והוא פלט מן המלחמה
שנ' ויבא הפליט והוא עוג" באמת איש באמת עוג" ההוא יקרא ארץ רפאים היא אותה שנתתי לאברהם ואת
הארץ הזאת האמורה למעלה מנחל ארנון ועד הר חרמון" ירשנו בעת ההיא מערוער אשר על נחל ארנון
אינו מחובר לראשו שלמקרא אלא לסופו על שנתתי לראובני ולגדי אבל לענין ירושה עד הר חרמון היה" תוך
הנחל וגבול כל הנחל ועוד מעבר לשפתו כלום עד ועד בכלל ויותר מכאן" כנרת מעבר הירדן במערבי
היא נחלת בני גד מעבר הירדן מזרחי ונפל בגורלם רוחב הירדן כנגדם ועוד מעבר שפתו עד כנרת וכן הוא
שנ' והירדן וגבול הירדן ומעבר לו" ואצו אתכם לבני ראובן וגד היה מדבר" לפני אחיכם הם היו הולכים
לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים היו נופלים לפניהם שנ' וטרף זרוע אף קדקוד"
השלמת פרשת אלה הדברים בס"ד

ירדנא הדין : לכן אצעד אלי ראס אלתלעה וארפע עינך אלי אלגרב ואלשמאל ואלגנוב
ואלשרק ואנצ'רהא בעינאך פאנך לא תגוז הדא אלארדן :
ד וצו את יהושע וחזקהו ואמצהו כי הוא יעבר לפני העם הזה והוא ינחיל אותם את הארץ
אשר תראה : ופקיד ית יהושע ותקפהי ועלמהי ארי הוא יעבר קדם עמא הדין
והוא יחסין יתהון ית ארעא דתחזי : ומר יהושע ושדדה ואיידה פאנה יעבר
בין ידי הואלאי אלקום והו ינחלהם אלבלד אלדי תראה : ונשב בגיא מול בית פעור :
ויתיבנא בחילתא לקביל בית פעור : תם גלסנא פי אלואד ממא ילי בית פעור :
ועתה ישראל שמע אל החקים ואל
המשפטים אשר אנכי מלמד אתכם לעשות למען תחיו ובאתם וירשתם את
הארץ אשר יהוה אלהי אבתיכם נתן לכם : וכען ישראל שמע לקימיא ולדיניא
דאנא מליף יתכון למעבד בדיל דתיחון ותיעלון ותירתון ית ארעא דיי אלהא
דאבהתכון יהיב לכון : ואלאן יא אסר אסמע אלרסום ואלאחכאם אלדי אנא מעלמכם
לתעמלו בהא לכי תחיון ותכתרו ותדכלו ותחוזו אלבלד אלדי אללה אלאה אבאיכם
מעטיכם : לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמור
את מצות יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם : לא תוספון על פתגמא דאנא
מפקיד יתכון ולא תמנעון מניה למיטר ית פקודיא דיי אלהכון דאנא מפקיד יתכון :
לא תזידו שייא עלי מא אמרכם בה ולא תנקצו מנה ואחפצ'ו וצאיא אללה רבכם אלדי
אנא אמרכם אליום : עיניכם הראות את אשר עשה יהוה בבעל פעור כי כל האיש
אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו יהוה אלהיך מקרבך : עינכון חזאן ית דעבד
יי בפלחי בעלא פעור ארי כל גוברא דהליך
בתר בעלא פעור שיציה יי אלהך מבינך :
עיונכם ראית גמיע מא צנע אללה בפעור
אלצנם אן כל רגל אתבעה אנפצ'ה אללה מן
בינכם : ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם
ז חיים כלכם היום : ואתון דאדבקתון
בדחלתא דיי אלהכון קיימין כולכון יומא דין :
ואנתם אללאזמין טאעה אללה רבכם כלכם

ואתחנן אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם אע"פ שיש להם לצדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשין מאת המקום אלא מתנת חנם לפי שאמר לו וחנותי את אשר אחון ז אמר לו בלשון ואתחנן ד"א זה אחד מעשרה לשונות שנקראת תפלה כדאיתא בספרי. בעת ההיא לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמיתי שמא הותר הנדר. לאמר זה אחד משלשה מקומות שאמר משה לפני המקום איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו. יי' אלהים רחום בדין. אתה החלות להראות את עבדך פתח להיות עומד ומתפלל אע"פ שנגזרה גזירה אמר לו ממך למדתי להתפלל שאמרת לי ועתה הניחה לי וכי תופס הייתי בך אלא לפתוח פתח שבי תלוי להתפלל עליהם כמו כן הייתי סבור לעשות עכשיו. את גדלך זו מדת טובך וכה"א ועתה יגדל נא כח יי'. את ידך זו ימינך שהיא פשוטה לכל באי עולם. החזקה שאתה כובש ברחמים את מדת הדין בחזקה. אשר מי אל וגו' אינך דומה למלך בשר ודם שיש לו

אחיא

אחיא אליום : ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר צוני יהוה אלהי לעשות
כן בקרב הארץ אשר אתם באים שמה לרשתה : חזי דאליפית יתכון קיימין ודינין
כמא דפקדני יי אלהי למעבד כין בגו ארעא דאתון עלין לתמן למירתה : אנצ׳רו אליום
קד עלמתכם רסומא ואחכאמא כמא אמרני אלה רבי לתצנעוהא פי אלבלד אלדי אנתם
צאירין אליה לתחוזוה : ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים
אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה : ותטרון
ותעבדון ארי היא חוכמתכון וסוכלתנותכון לעיני עממיא דישמעון ית כל קיימיא
האילין ויימרון לחוד עם חכים וסוכלתן עמא רבא הדין : פאחפצ׳והא ואעמלו בהא
פאנהא חכמתכם ופהמכם בחצ׳רה אלאמם אלדי אדא הם סמעו הדה אלרסום יקולון אן הדא
אלקביל אלכביר שעב חכים פאהים : כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כיהוה
אלהינו בכל קראנו אליו : ארי מן עם רב דליה אלהא קריב ליה לקבלא צלותיה בעידן
עקתיה כיי אלהנא בכל עידן דאנחנא מצלן קדמוהי : לא איית אמה כבירה להא
אלאה קריב מנהא כאלה רבנא מנא מתי מא דעינאה : ומי גוי גדול אשר לו חקים
ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום : ומן עם רב
דליה קיימין ודינין קשיטין ככל אוריתא הדא דאנא יהיב קדמיכון יומא דין :
ואיית אמה כבירה להא רסום ואחכאם עאדלה כגמיע הדה אלתוריה אלדי אנא תאליהא
עליכם אליום : רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו
עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך : לחוד אסתמר
לך וטר נפשך לחדא דלמא תתנשי ית פתגמיא דחזאה עינך ודלמא יעדון מלבך

כל יומי חייך ותהודעינון לבנך ולבני בנך :
ולאצה אחתרז ואחפץ׳ נפסך גדא כילא
תנסא אלכלאם אלדי ראתה עינך ולא יזול
מן קלבך טול איאם חיאתך בל ערפהא
אבנך ואבנא אבנך : יום אשר עמדת לפני
יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה אלי הקהל
לי את העם ואשמיעם את דברי אשר

לו יועצין וקנקהדרין המוחין בידו כרוצה
לעשות חסד ולעבור על מדותיו אתה לין מי ימחה
בידך אם תמחול לי ותבטל גזירתך ולפי פשוטו
אתה החלות להראות את עבדך מלחמת סיחון
ועוג כדכתיב ראה החלותי תת לפניך ראיני
מלחמת שלשים ואחד מלכים אעברה נא אין
נא לשון בקשה ההר הטוב הזה זו ירושלים
והלבנון זה בית המקדש ויתעבר יי נתמלא
חמה למענכם אתם גרמתם לי וכן הוא אומר
ויקציפו על מי מריבה וירע למשה בעבורם
רב לך שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד
כמה סרבן ומפציר ד״א רב לך הרבה מזה ש
שמור לך רב טוב הצפון לך וראה בעיניך כי קשת ממני ואראה את הארץ הטובה אני מראה לך
את כולה שנ׳ ויראהו יי את כל הארץ וגו׳ וצו את יהושוע על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות
וחזקהו ואמצהו בדבריך שלא יירך לבו לומר כשם שנענש רב עליהם כן סופו ליענש עליהם מבטיחו

ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון : יומא
דקמתא קדם יי אלהך בחורב כד אמר יי לי כנוש קדמי ית עמא ואשמעינון ית
פתגמי דילפון למדחל קדמי כל יומיא דאנון קיימין על ארעא וית בניהון ילפון :
פי יום וקפת בין ידי אללה רבך ענד חריב חין קאל אללה לי אגמע לי אלקום חתי אסמעהם
כלאמי לכי יתעלמון אן יכאפוני טול אלאיאם אלדי הם מקימין עלי אלארץ ויעלמון
בניהם : ותקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בער באש עד לב השמים חשך ענן ב
וערפל : וקריבתון וקמתון בשפולי טורא וטורא בער באישתא עד צית שמיא
חשוכא עננא ואמיטתא : פתקדמתם ווקפתם אספל אלגבל ואלגבל משתעל באלנאר אלי
כבד אלסמא יחיט בה סואר אלגים ואלצבאב : וידבר יהוה אליכם מתוך האש קול
דברים אתם שמעים ותמונה אינכם ראים זולתי קול : ומליל יי עמכון מגו ז
אישתא קל פתגמין אתון שמעין ודמו ליתיכון חזן אלהין קלא : פכלמכם אללה
מן לדן אלנאר פכנתם סאמעין אלכלאם ושבהא לא תרון סוי אלצות פקט : ויגד לכם
את בריתו אשר צוה אתכם לעשות עשרת הדברים ויכתבם על שני לחות אבנים : שני
וחוי לכון ית קימיה דפקיד יתכון למעבד עסרא פתגמין וכתבינון על תרין לוחי
אבניא : פאכברכם בעהדה אלדי אמרכם אן תעמלו בה והי אלעשר אלכלמאת
וכתבהא עלי לוחי אלחגארה : ואתי צוה יהוה בעת ההוא ללמד אתכם חקים
ומשפטים לעשתכם אתם בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה : ויתי פקיד
יי בעדנא ההוא לאלפא יתכון קימין ודינין למעבדכון יתהון בארעא דאתון
עברין לתמן למירתה : ואמרני פי דלך אלוקת כאן אעלמכם רסומא ואחכאמא

לתעלמו בהא פי אלבלד אלדי אנתם צאירין
אליה לתחוזוה : ונשמרתם מאד לנפשתיכם
כי לא ראיתם כל תמונה ביום דבר יהוה
אליכם בחרב מתוך האש : ותסתמרון
לחדא לנפשתכון ארי לא חזיתון כל דמו
ביומא דמליל יי עמכון בחורב מגו ז
אישתא : פאחדרו גדא עלי נפוסכם
פאנכם לא תרו שבהא פי יום כאטבכם
אללה

את כי הוא יעבור והוא ינחיל״ כי הוא יעבור
אם יעבור לפניהם ינחלו ואם לאו לא ינחלו וכן
אתה מוצא כששלח מן העם אל העי והוא יצא ו
ויכו מהם אנשי העי וגו׳ וכיון שנפל על פניו ז
אמר לו קום לך קום לך כתיב אתה הוא העומד
במקומך ומשלח את בני למלחמה למה זה אתה
נופל על פניך לא כך אמרתי למשה רבך אם הוא
עובר עוברין ואם לאו אין עוברין : ונשב בגי׳
ונצמודתם לעכו״ם ואף על פי כן ועתה ישראל שמע
אל החקים והכל מחול לך ואני לא זכיתי לימחל
לי ״ לא תוסיפו כגון חמש פרשיות בתפלין חמש
מינין בלולב וחמש ציציות וכן לא תגרעו״ ז
ושמרתם זו משנה ״ועשיתם כמשמעו״ כי היא
חכמתכם ובינתכם בגלות תחשבו חכמים ונבונים
בעיני העמים״ חוקים ומשפטים צדיקים הגונים
ומקבלים

אלה פי חריב מן וסט אלנאר : פן תשחתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל תבנית
זכר או נקבה : דלמא תחבלון ותעבדון לכון צלם דמות כל צורא דמות דכר או
נוקבא : כילא תהלכוהא פתצנעו לכם פסלא עלי שכל כל שבה מן דכר או אנתי :
תבנית כל בהמה אשר בארץ תבנית כל צפור כנף אשר תעוף בשמים : דמות
כל בעירא דבארעא דמות כל ציפר גדפא דפרח באויר רקיע שמיא : או שכל
מן בהאים אלארץ או שכל מן טאיר דו גנאח אלדי יטיר פי אלסמא : תבנית כל רמש
באדמה תבנית כל דגה אשר במים מתחת לארץ : דמות כל רחשא דבארעא דמות
כל נוני דבמיא מלרע לארעא : או שכל ממא ידב עלי אלארץ או שכל אלסמך
אלדי פי אלמא תחת אלארץ : ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש ואת
הירח ואת הכוכבים כל צבא השמים ונדחת והשתחוית להם ועבדתם אשר
חלק יהוה אלהיך אתם לכל העמים תחת כל השמים : ודלמא תזקוף עינך לשמיא
ותחזי ית שמשא וית סיהרא וית כוכביא כל חילי שמיא ותטעי ותסגוד להון ז
ותפלחינון דזמין יי אלהך יתהון לכל עממיא דתחות כל שמיא : וכילא תרפע עינאך
אלי אלסמא פתנטר אלשמס ואלקמר ואלכואכב וגמיע גיוש אלסמא פתזל ותסגוד להא
ותעבדהא אלתי בהא מרהא אללה רבך לגמיע אלשעוב אלדי תחת גמיע אלסמא : ואתכם
לקח יהוה ויוצא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה :
ויתכון קריב יי לדחלתיה ואפיק יתכון מכורא דברזלא ממצרים למהוי ליה לעם
אחסנא כיומא הדין : ואנתם אצטפאכם אללה ואכרגכם שביה בכור אלחדיד מן מצר
לתכונו לה שעב צפוה כהדא אליום : ויהוה התאנף בי על דבריכם וישבע לבלתי
עברי את הירדן ולבלתי בא אל הארץ
הטובה אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה :
ומן קדם יי הוה רגז עלי על פתגמיכון וקיים
בדיל דלא למעבר ית ירדנא ובדיל דלא
דלא למיעל לארעא טבתא דיי אלהך יהיב
לך אחסנא : ואיד קד וגד אללה עליי בקבבכם
ואקסם ללא אעבר אלארדן ולא אדכל דלך

ומקובלים ״ רק השמר לך פן תשכח את הדברים
אל כשלא תשכחו אותם ותעשום על כל דבריהם אתם
תחשבו חכמים ונבונים ואם תעוותו אותם
מתוך שכחה תחשבו שוטים ״ יום אשר עמדת מוסב
על מקרא שלמעלה ממנו אשר ראו עיניך יום אשר
עמדת בחורב כאשר ראית את הקולות ואת הלפידים ״
ילמדון ילמדון לעצמם ״ ואותי צוה יי ללמד אתכם
תורה שבעל פה ״ סמל צורה ״ ופן תשא עיניך ז
להסתכל בדבר ולתת לב לטעות אחריהם ״ אשר
חלק להם להאיר להם ״ ד״א שלחם לאלוהות לא
מנען מלטעות אחריהם אלא החליקם בדברי ח
הבליהם כדי לטרדם מן העולם וכן הוא אומר כי
החליק אליו בעיניו למצוא עונו לשנוא ״ כור הוא
כלי שמזקקין בו את הזהב ״ התאנף נתמלא רוגז ״ על דבריכם על אודותיכם על עסקיכם ״ כי אנכי
מת וגו׳ אינני עובר את הירדן מאחר שמת מהיכן יעבור אלא אף עצמותי אינן עוברים ״ תמונת

כל

אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך נחלה: כי אנכי מת בארץ הזאת אינני עבר את
הירדן ואתם עברים וירשתם את הארץ הטבה הזאת: ארי אנא מאית בארעא
הדא לית אנא עבר ית ירדנא ואתון עברין ותירתון ית ארעא טבתא הדא: ואנא
מיית פי הדא אלבלד לא אעבר אלארדן ואנתם עאברוה פתחוזו דלך אלבלד אלג'יד:
השמרו לכם פן תשכחו את ברית יהוה אלהיכם אשר כרת עמכם ועשיתם לכם
פסל תמונת כל אשר צוך יהוה אלהיך: אסתמרו לכון דלמא תתנשון ית קימא
דיי אלהכון דגזר עמכון ותעבדון לכון צילם דמות כולא דפקדך יי אלהך: פאחדרו
אן תנסו עהד אללה רבכם אלדי עהדה מעכם פתצנעו לכם פסלא תשבה כל מא נהאך
אללה רבך: כי יהוה אלהיך אש אכלה הוא אל קנא: ארי יי אלהך מימריה אישא
אכלא הוא אל קנא: לכן עקאב אללה רבך כנאר אכלה הו אלטאיק אלמעאקב:

כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ
והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני יהוה אלהיך להכעיסו:
ארי תילדון בנין ובני בנין ותתעתקון בארעא ותחבלון ותעבדון צילם דמות כולא
ותעבדון דביש קדם יי אלהך לארגזא קדמוהי: ואדא אילדתם בנין ובני בנין ועתקתם
פי אלבלד ואפסדתם באן עמלתם פסלא מן כל ופעלתם אלשר בין ידי אללה רבכם ואסכטתמוה
: העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל
הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכן ימים עליה כי השמד
תשמדון: אסהידית בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא ארי מיבד תיבדון בפריע
מעל ארעא דאתון עברין ית ירדנא לתמן למירתה לא תורכון יומין עלה ארי ז

אשתיצאה תשתיצון: וקד אשהדת עליכם
אליום אלסמאואת ואלארץ אנכם סתבידון ז
סריעא ען אלבלד אלדי אנתם עאברין ט
אלארדן אליה לתחוזוה ולא תטול מדתכם
עליה בל אנפאדא תנפדון: והפיץ יהוה
אתכם בעמים ונשארתם מתי מספר
בגוים אשר ינהג יהוה אתכם שמה: ז
ויבדר יי יתכון בעממיא ותשתארון עם

כל תמונת כל דבר: אשר צוך יי: אשר ציוך שלא
לעשות: אל קנא מקנא לנקום אנפרדמנט בלעז
מתחרה על רוגזו להפרע מעו: ונושנתם רמז
לכם שיגלו ממנה לסוף תתנב כשנין ונושנתם
והוא בקדים וגלה אותם לסוף תתנ והקדים שתי
שנים לונושנתם כדי שלא יתקיים בכם כי אבוד
תאבדון וזהו שא׳ וישקוד יי על הרעה ויביאה עלינו
כי צדיק יי אלהינו צדקה עשה עמנו שמיהר
להביאה שתי שנים לפני זמנה: העידותי בכם
הנני מזמינם להיות עדים שהתריתי בכם:
ועבדתם שם אלהים כתרגומו משאתם עובדים
לעובדיהם כאלו אתם עובדים להם: לא יריכך
מלהתזיק בך בידין גלשון לא ירך לא ימעול וזה
לא יתן לך רצון שלא יפריש אותך מעלו וכן
להנאו

דִמְנִין בְּעַמְמַיָא דִידַבַּר יְיָ יָתְכוֹן לְתַמָן : ויבדדכם אללה פי מא בין אלאמם ותבקון רהט
דו אחצא פי מא בין אלאמם אלדי יסוקכם אללה אלי תם : וַעֲבַדְתֶּם שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה
יְדֵי אָדָם עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן : וְתִפְלְחוּן תַּמָּן
לְעַמְמַיָא פָּלְחֵי טַעֲוָתָא. עוֹבַד יְדֵי אֱנָשָׁא. אָעָא וְאַבְנָא דְלָא חָזַן וְלָא שָׁמְעִין. וְלָא אָכְלִין
וְלָא מְרִיחִין : ותכדמון תם אלאהא מן צנעה אידי אלנאס מן כשב וחגארה מא לא תבצר
ולא תסמע ולא תאכל ולא תשתם : וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי
תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ : וְתִתְבְּעוּן מִתַּמָּן יָת דַחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָךְ וְתַשְׁכַּח אֲרֵי
תִבְעֵי מִן קֳדָמוֹהִי בְּכָל לִבָּךְ וּבְכָל נַפְשָׁךְ : פתטלבון מן תם אללה רבכם תגדה ואלתמסוה
מֻלצין בכל קלבך ונפסך : בַּצַּר לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
וְשַׁבְתָּ עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ : כַּד תְּעוּק לָךְ וִישַׁכְּחוּנָךְ כֹּל פִּתְגָמַיָא הָאִלֵּין בְּסוֹף
יוֹמַיָא וּתְתוּב לְדַחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָךְ וּתְקַבֵּיל לְמֵימְרֵיהּ : פאדא צאק בך ונאלתך גמיע
הדה אלאמור פפי אכר תלך אלאיאם תוב אלי אללה רבך ואקבל אמרה : כִּי אֵל רַחוּם
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם :
אֲרֵי אֱלָהָא רַחֲמָנָא יְיָ אֱלָהָךְ לָא יִשְׁבְּקִינָךְ וְלָא יְחַבְּלִינָךְ וְלָא יִתְנְשֵׁי יָת קְיָמָא דַאֲבָהָתָךְ
דְקַיֵּים לְהוֹן : לאן אללה רבך ראיף רחום לא יכדליך ולא יהלכך ולא ינסא עהד אנאיך
אלדי יקסם בה להם : כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנֶיךָ לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר
בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם עַל הָאָרֶץ וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד קְצֵה הַשָּׁמָיִם הֲנִהְיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אוֹ [redacted] : אֲרֵי שְׁאַל כְּעַן לְיוֹמַיָא קַדְמָאֵי דַהֲווֹ קֳדָמָךְ לְמִן יוֹמָא דִבְרָא
יְיָ אָדָם עַל אַרְעָא. וּלְמִסְיְפֵי שְׁמַיָא וְעַד סְיְפֵי שְׁמַיָא הֲהֲוָה כְּפִתְגָמָא רַבָּא הָדֵין אוֹ
הַאִשְׁתְּמַע דִכְוָתֵיהּ : ולאן פתש ען אלאיאם אלאוליין אלדי סלפת מן קבלך מן יום כלק
אללה אדם עלי אלארץ ומן טרף אלסמא אלי טרפהא הל כאן קט מתל דאמר אלעצים או סמע : הֲשָׁמַע עָם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי : הֲשָׁמַע עַמָּא קָל מֵימְרָא דַיְיָ דִמְמַלֵּיל מִגּוֹ אִישָׁתָא כְּמָא דִשְׁמַעְתָּא אַתְּ וְאִתְקַיַּים : והל סמעת אמה צות אללה

אחותיו ולא ארפנו עלא מקר ארפנו כל לשון רפיון
מוסב על לשון מפעיל והתפעל כמו הרפה לך עז
רפיון הרף ממני בתרגו׳ ממני ״ לימים ראשונים
על ימים ראשונים ״ ולמקצה השמים וגם שאל
לכל הברואים אשר מקצה א קצה זהו פשוטו
ומדרשו מלמד על קומתו של אדם הראשון שהיה
מן הארץ ועד השמים והוא השיעור עצמו אשר
מקצה א קצה ״ הנהיה כדבר הגדול הזה ומהו
הדבר הגדול השמע עם קול אלהים וגו׳ ״ או הנסה
אלהים הכי עשה אלהים נסים שום אומה לבוא
לקחת לו גוי ״ כל הכי״ן הללו לתמיהות הן לכך
נקודות הן בחטף פתח הנהיה השמע הנסה :
השמע

מבלמהא מן דאכל אנאר כמא סמעת אנת פעאשת : או הנסה אלהים לבוא לקחת
לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ז
ובמוראים גדלים ככל אשר עשה לכם יהוה אלהיכם במצרים לעיניך : או נסין
דעבד יי לאתגלאה למפרק ליה עם מגו עם בנסין באתין ובמופתין ובקרבא ובידא
תקיפתא ובדרעא מרממא ובחזונין רברבין ככל דעבד לכון יי אלהכון במצרים
לעיניכון : או רפע אללה עלמא כאן צהר פתלץ לה אמה מן בין אכרי באעלאם
ואיאת ובראהין ומלחמה ויד שדידה ודראע ממדודה ומכאוף עטימה כמא צנע
לכם אללה רבכם במצר בחצרתכם : אתה הראית לדעת כי יהוה הוא האלהים אין עוד
מלבדו : את אתחזיתא למדע ארי יי הוא אלהים לית עוד בר מניה : פאנת יגב עליך
אן תערף אן אללה הוא אלאה לא גירה ולא סואה : מן השמים השמיעך את קלו
ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש : מן שמיא
אשמעך ית קל מימריה לאלפותך ועל ארעא אחזיך ית אישתא רבתא ופתגמוהי
שמעת מגו אישתא : מן אלסמא אסמעך צותה ליודבך ועלי אלארץ אוראך נארה
אלעטימה וסמעת כלאמה מן דאכלהא : ותחת כי אהב את אבתיך ויבחר בזרעו
אחריו ויוצאך בפניו בכחו הגדל ממצרים : וחלף ארי רחים ית אבהתך ואתרעי
בבניהון בתריהון ואפקך במימריה בחיליה רבא ממצרים : ובדל מא אחב אבאך
ואכתאר נסלהם מן בעדהם ואכרגך ברצאה בקותה אלעטימה מן מצר : להוריש גוים
גדלים ועצמים ממך מפניך להביאך לתת לך את ארצם נחלה כיום הזה : לתרכא
עממין רברבין ותקיפין מנך מן קדמך לאעלותך למתן לך ית ארעהון אחסנא ז
כיומא הדין : ליקרץ אממא אכתר ואעטם מנך מן בין ידיך וידכלך ויעטך בלדהם

נחלה כמא תרא אליום : וידעת היום והשבת
אל לבבך כי יהוה הוא האלהים בשמים
ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד : ותדע
יומא דין ותתיב ללבך ארי יי הוא אלהים
דשכינתיה בשמיא מלעילא ושליט על
ארעא מלרע לית עוד : פאעלם דלך וחדדה
פי קלבך אן אללה הו אלאה אלסמא ואלארץ
אלעליא

המע׳ במסות על ידי נסיונות הודיעם גבורותיו
כגון התפאר עלי אם אוכל לעשות כן הרי זה
נסיון ״ באותות בסימנין להאמין שהוא שלוחו
שלמקום כגון מה זה בידך ״ מופתים הם נפלאות
שהביא עליהם מכות מופלאות ״ במלחמה בים
שנא׳ כי יי נלחם להם במצרים הראית כתרגומו
אתחזיתא כשנתן הקב״ה את התורה פתח להם ז
שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך
קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי לכך נאמר
אתה הראית לדעת ״ ותחת כי אהב וכל זה תחת
אשר אהב ״ ויוציאך בפניו כאדם המנהיג בנו
לפניו שנאמר ויסע מלאך האלהים ההולך וגו
וילך מאחריהם ״ ד״א ויוציאך בפניו בפני אבותיו
כמו

טאליא וטארץ׳ טספלא לא סואה: ושמרת את חקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך
היום אשר ייטב לך ולבניך אחריך ולמען תאריך ימים על האדמה אשר יהוה אלהיך
נתן לך כל הימים: ותטר ית קימוהי וית פקודוהי דאנא מפקיד לך יומא דין דייטב לך
ולבנך בתרך ובדיל דתורך יומין על ארעא דיי׳ אלהך יהיב לך כל יומיא: ואחפץ רסומה
ווצאיאה אלדי אנא אמרך בהא אליום לכי יכאר לך ולבניך מן בעדך ולכי תטול עמרך
פי אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך טול אלזמאן:

ד אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש: בכין אפריש משה תלת
קרוין בעברא דירדנא מדנח שמשא: חיניד אפרד ג קרא פי גאנב אלארדן אלשרקי:
לנוס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת והוא לא שנא לו מתמול שלשם
ונס אל אחת מן הערים האל וחי: למערק לתמן קטולא דיקטול ית חבריה בלא
מדעיה והוא לא סני ליה מאתמלי ומדקמוהי ויערוק לחדא מן קרויא האלין ויתקיים:
ליהרב אליהא אלקאתל אלדי יקתל צאחבה בגיר קצד והו גיר שאני לה מן אמס ומא
קבלה פיהרב אלי ואחדה מנהא פיחיא: את בצר במדבר בארץ המישר לראובני
ואת ראמת בגלעד לגדי ואת גולן בבשן למנשי: ית בצר במדברא בארע מישרא
לשבטא דראובן וית רמות בגלעד לשבטא דגד וית גולן במתנן לשבטא דמנשה: פבצר
פי בלד אלסהל מן אלבריה מן בלד ראובן ורמות פי גרש מן בלד גד וגולן פי אלבתניה
מן בלד מנשה: וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל: ודא אוריתא
דסדר משה קדם בני ישראל: והדה אלתוריה אלדי תלאהא מוסי עלי בני אסר: אלה
העדת והחקים והמשפטים אשר דבר משה אל בני ישראל בצאתם ממצרים:
אלין סהדותא וקימיא ודיניא דמליל משה עם בני ישראל במפקהון ממצרים: הדה
אלשואהד ואלרסום ואלאחכאם אלתי אמר
אללה בהא מוסי ובני אסר אלכארגין מן
מצר: בעבר הירדן בגיא מול בית פעור
בארץ סיחון מלך האמרי אשר יושב
בחשבון אשר הכה משה ובני ישראל
בצאתם ממצרים: בעברא דירדנא

כמו שנאמר נגד אבותם עשה פלא על תתמה על
שבשכירם בלשון יחיד שהרי כתבם בלשון יחיד
ויבחר בזרעו אחריו ״ ממך מפניך פסוקו ודרשהו
להוריש מפניך גוים גדולים ועצומים ממך כיום
הזה כאשר אתה רואה היום ״ אז יבדיל נתן לב להיות
חרד לדבר שיבדילם ואעפ׳ שאינן קולטות עד שיבדלו
אותן שבארץ כנען אמר משה מצוה שאפשר לקיימה
אקיימנה ״ בעבר הירדן מזרחה שמש בצלותו עבר
שבמזרחו של ירדן ״ מזרחה שמש לפי שהוא דבוק
יקדה ריש בחטף מזרח של שמש מקום זריחת
השמש ״ וזאת התורה זו שהוא עתיד לסדר אחר
פרשה זו ״ אלה העדות אשר דבר הם הם אשר דבר בצאתם ממצרים דבר להם בערבות מואב אשר
בעבר הירדן שהוא במזרח שבאותו העבר היה במערב תור ושנאה להם ״ עוג את אלהינו בלבד

כרת

בחלתא לקביל בית פעור בארע סיחון מלכא אמוראה דיתיב בחשבון דמחא משה ובני ישראל במפקהון ממצרים : פי דאך גאנב אלארדן פי אלואד ממא ילי בית פעור פי בלד סיחון מלך אלאמוריין אלמקים פי השבון אלדי קתלה מוסי ובני אסר פי כרוגהם מן מצר : ויירשו את ארצו ואת ארץ עוג מלך הבשן שני מלכי האמרי אשר בעבר הירדן מזרח שמש : וירתו ית ארעיה וית ארע עוג מלכא דמתנן תרין מלכי אמוראה דבעברא דירדנא מדנח שמשא : פחאזו בלדה ובלד עוג מלך אלבתניה והמא מלכא אלאמורי אלדי פי גאנב אלארדן אלשרקי : מערער אשר על שפת נחל ארנן ועד הר שיאן הוא חרמון : מערוער דעל כיף נחלא דארנון ועד טורא דשיאון הוא חרמון : מן ערוער אלתי עלי שט ואד ארנון ואלי גבל סיאון הו חרמון : וכל הערבה עבר הירדן מזרחה ועד ים הערבה תחת אשדת הפסגה : וכל מישרא עיברא דירדנא מדנחא ועד ימא דמישרא תחות משפך מרמתא : וגמיע אלגור גאנב אלארדן אלשרקי אלי אלבחירה טבריה תחת מצב אלקלעה :

ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהם שמע ה׳
ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם אתם ושמרתם לעשתם : וקרא משה לכל ישראל ואמר להון שמע ישראל ית קימיא וית דיניא דאנא ממליל קדמיכון יומא דין ותלפון יתהון ותטרון למעבדהון : תם דעא מוסי בגמיע אל אסראיל וקאל להם אסמעו אלרסום ואלאחכאם אלתי אנא אמרכם אליום פתעלמוהא ותחפצוהא ואעמלו בהא : יהוה אלהינו כרת עמנו ברית בחרב : יי אלהנא גזר עמנא קים בחורב : אן אללה רבנא עהד מענא עהדא פי חריב : לא את אבתינו כרת יהוה את הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פה היום כלנו חיים : לא עם אבהתנא גזר יי ית קימא הדין עמנא אנחנא אלין כא יומא דין כולנא קיימין : וליס מע אבאינא פקט עהד הדא אלעהד מענא איצי נחן אליום ההנא כלנא אחיא : פנים בפנים דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש : ממלל עם ממלל מליל יי עמכון

כרת יי וגו׳ כי אתנו פנים בפנים אמר ר׳ ברכיה כך אמר משה אל תאמרו אני מטעה אתכם על לא דבר כדרך שהסרסור עושה בין המוכר ללוקח אלא הלוקח עצמו מדבר עמכם לאמר מוסב על דבר יי עמכם בהר מתוך האש לאמר אנכי עומד בין יי וביניכם על פני בכל מקום אשר אני שם וזכו כל העולם ד״א כל זמן שאני קיים עשרת הדברות כבר פרשתים שמור ובראשונות הוא אומר זכור שניהם בדבור אחת ובתיבה אחת נאמרו ז ובשמיעה אחת נשמעו אשר צוך קודם מתן תורה במרה ונזכרת כי עבד היית על מנת כן פדאך שתהיה לו עבד ותשמור מצותיו

בטורא מגו אישתא : ודׄלך אן שפאהא כלאמכם כלמכם פי חריב מן וסט אׄלנאר :
אנכי עמד בין יהוה וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את דבר יהוה כי יראתם מפני האש
ולא עליתם בהר לאמר : אנא הויתי קאים בין מימרא דיי וביניכון בעידנא ההוא
לחואה לכון ית פתגמא דיי ארי דחילתון מן קדם אישתא ולא סליקתון בטורא למימר :
ואנא קאים בין נור אׄללה ובינכם פי דׄלך אׄלוקת אכברכם בכלאמה לאנכם כפתם אׄלנאר
ולם תצעדו פי אׄלגבל פקאל לכם : אנכי יהוה אלהיך
אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים : אנא יי אלהך דאפיקתך מארעא דמצרים
מבית עבדותא : אנא אׄללה רבך אׄלדׄי אכׄרגתך מן בלד מצר מן בית אׄלעבודייה : לא יהיה
לך אלהים אחרים על פני לא תעשה לך פסל כל תמונה אשר בשמים ממעל ואשר
בארץ מתחת ואשר במים מתחת לארץ לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי יהוה
אלהיך אל קנא פקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים לשנאי ועשה חסד
לאלפים לאהבי ולשמרי מצותו : לא יהוי לך אלה אחרן בר מני לא תעביד לך צילם ז״
כל דמו דבשמיא מלעילא ודבארעא מלרע ודבמיא מלרע לארעא לא תסגוד
להון ולא תפלחינון ארי אנא יי אלהך אל קנא מסער חובי אבהן על בנין מרדין על דר
תליתי ועל דר רביעי לשנאי כד משלמין בניא למחטי בתר אבהתהון ועביד טיבו
לאלפי דרין לרחמי ולנטרי פקודי : לא יכון לך אׄלאה אכׄר מן דוני לא תצנע לך פסלא
ולא שבהא ממא פי אׄלסמא אׄלתי פוקך וממא פי אׄלארץ אׄלדׄי תחתך וממא פי אׄלמא
אׄלתי תחת אׄלארץ לא תסגד להא ולא תעבדהא לאני אׄללה רבך אׄלטאיק אׄלמעאקב
מטאׄלב בדׄנוב אׄלאבא מע אׄלבנין ואׄלתואׄלת ואׄלרואבע לשאניי ומגאׄזי באׄלאחסאן אׄלופא
מן מחבי וחאפׄטי וצאיאי : לא תשא את שם יהוה
אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה את אשר
ישא את שמו לשוא : לא תימי בשמא דיי
אלהך למגנא ארי לא יזכי יי ית דיומי בשמיה
לשקרא : לא תחלף באסם אׄללה רבך זורא
פאן אׄללה לא יברי מן יחלף באסמה זורא :
שמור את יום השבת

כאשר צוך אף על כיבוד אב ואם נצטוו במרה
שנאמר שם שם לו חק ומשפט ·· ולא תנאף אין
לשון ניאוף אלא באשת איש ·· לא תתאוה לא ז
תירוג אף זה לשון חמדה כמו נחמד למראה
דמתרגמינן דמרגג למחזי ·· ולא יסף מתרגמינן
ולא פסיק כי קולו חזק וקיים לעולם ·· ד״א ולא
יסף לא הוסיף להראות באותו פומבי ·· ואת
תדבר אלינו התשתם את כוחי כנקבה שנצטערתי
עליכם ורפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים
להתקרב אלי מאהבה וכי לא היה יפה לכם ללמוד
מפי הגבורה ולא ללמוד ממני ·· יי אלהינו יי אחד יי שהוא אלהינו עתה ולא אלהי האומות עובדי
ע״ז הוא עתיד להיות יי אחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם יי
ונאמר

ז לקדשו כאשר צוך יהוה אלהיך ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ויום
השביעי שבת ליהוה אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך
ושורך וחמרך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך
וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך יהוה אלהיך משם ביד חזקה ובזרע
נטויה על כן צוך יהוה אלהיך לעשות את יום השבת: טר ית יומא דשבתא
לקדשותיה כמא דפקדך יי אלהך. שתא יומין תפלח ותעביד כל עבידתך. ויומא
שביעאה שבתא קדם יי אלהך לא תעביד כל עבידא. את וברך וברתך ועבדך ואמתך
ותורך וחמרך וכל בעירך. וגיורך דבקרוך. בדיל דינוח עבדך ואמתך כותך. ותדכר
ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים. ואפקך יי אלהך מתמן ביד תקיפא ובדרע
מרמם. על כן פקדך יי אלהך למעבד ית יומא דשבתא: אחפט יום אלסבת ותקדסה
כמא אמרך אללה רבך קתה איאם תעמל ותצנע גמיע צנאיעך ואליום אלסאבע
סבת ללה רבך לא תעמל שיא מן אלצנאיע אנת ואבנך ואבנתך ועבדך ואמתך
ותורך וחמארך וסאיר בהאימך וציפך אלדי פי מחלך לכי יסתריח עבדך ואמתך
מתלך ואדכר אנך כנת עבדא פי בלד מצר פאכרגך אללה רבך מן תם ביד שדידה
ודראע ממדודה ולדלך אמרך באן תקים ביום אלסבת:
כבד את אביך ואת אמך כאשר צוך יהוה אלהיך למען יאריכן ימיך ולמען
ייטב לך על האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך: יקר ית אבוך וית אמך. כמא
דפקדך יי אלהך בדיל דיירכון יומך. ובדיל דייטב לך על ארעא דיי אלהך יהיב לך:
י אכרם אבאך ואמך לכי יטול איאמך ולכי יכאר לך פי אלבלד אלדי אללה רבך
מעטיך: לא תרצח: לא תקטול נפש: לא תקתל נפס: ולא
תנאף: ולא תגוף: ולא תזן: ולא תגנב:
ולא תגנוב: ולא תסרק: ולא
תענה ברעך עד שוא: ולא תסהיד בחברך
סהדותא דשקרא: ולא תשהד עלי צאחבך
שהאדה זור: ולא תחמד אשת
רעך ולא תתאוה בית רעך שדהו
ועבדו ואמתו שורו וחמרו וכל אשר
לרעך

ד ויאמר ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד
ה ואהבת עשה דבריו מאהבה אינו דומה עושה
מאהבה לעושה מיראה העושה אצל רבו מיראה
כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו בכל
לבבך בשני יצריך ד"א בכל לבבך שלא יהא לבך
חלוק על המקום ובכל נפשך אפילו הוא נוטל
את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך יש לך אדם
שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך
ד"א בכל מאדך בכל מדה ומדה שמודד לך בין
במדה טובה בין במדת פורענות וכן דוד הוא
אומר כוס ישועות אשא ובשם יי אקרא צרה
ויגון אמצא ובשם יי אקרא והיו הדברים האלה
מהו האהבה:

לרעך: ולא תחמיד איתת חברך. ולא תירוג בית חברך. חקליה ועבדיה ואמתיה תוריה
וחמריה וכל דלחברך: ולא תתמן זוגה׳ צאחבך ולא תתשהא מנזלה וציעתה ז
ועבדה ותורה וחמארה וגמיע מאלה: אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
דִּבֶּר יְהוָה אֶל־כָּל־קְהַלְכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם
עַל־שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי: יָת פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין מַלֵּיל יְיָ עִם כָּל קְהַלְכוֹן בְּטוּרָא
מִגּוֹ אִישָּׁתָא עֲנָנָא וְאַמִּטְתָּא קָל רַב וְלָא פְסַק. וּכְתַבִינוּן עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא. וִיהַבִינוּן
לִי: הדה אלכלמאת אלתי כלם אללה בהא גמיע גוקכם פי גבל מן לדן אלנאר ואלגמאם ואל
צבאב בצות עצים גיר מעאוד וכתבהא עלי לוחי אלגוהר ודפעהמא אליי: וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם
אֶת־הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם וְזִקְנֵיכֶם:
וַהֲוָה כַּד שְׁמַעְכוֹן יָת קָלָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא וְטוּרָא בָּעַר בְּאִישָּׁתָא וּקְרֵיבְתּוּן לְוָתִי כָּל רֵישֵׁי
שִׁבְטֵיכוֹן וְסָבֵיכוֹן: פלמאי סמעתם אלצות מן לדן אלצלאם ואלגבל משתעל באלנאר
תקדם אליי רוסא אסבאטכם ומשאיככם: וַתֹּאמְרוּ הֵן הֶרְאָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ
וְאֶת־גָּדְלוֹ וְאֶת־קֹלוֹ שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי־יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם
וָחָי: וַאֲמַרְתּוּן הָא אַחְזְיָנָא יְיָ אֱלָהָנָא יָת יְקָרֵיהּ וְיָת רְבוּתֵיהּ וְיָת קָל מֵימְרֵיהּ שְׁמַעְנָא
מִגּוֹ אִישָּׁתָא יוֹמָא הָדֵין חֲזֵינָא אֲרֵי מְמַלֵּיל יְיָ עִם אֲנָשָׁא וּמִתְקַיֵּם: פקלתם הודא
קד אוראנא אללה כרמה ועצמתה וסמענא צותה מן דאכל אלנאר ועלמנא אליום
אנה יגוז אן יכלם אללה אנסאנא פיחיא: וְעַתָּה לָמָּה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה
הַזֹּאת אִם־יֹסְפִים אֲנַחְנוּ לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וָמֵתְנוּ: וּכְעַן לְמָא נְמוּת
אֲרֵי תֵיכְלִינַנָא אִישָּׁתָא רַבְּתָא הָדָא אִם מוֹסְפִין אֲנַחְנָא לְמִשְׁמַע יָת קָל מֵימְרָא
דַיְיָ אֱלָהָנָא עוֹד מָיְתִין אֲנַחְנָא: ואלאן פלא נהלך ולא תאכלנא הדה אלנאר אלעצימה
פאנא אן עאודנא אסתמע כלאם אללה
רבנא איצ׳י מתנא: כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר
שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ ז
הָאֵשׁ כָּמֹנוּ וַיֶּחִי: אֲרֵי מַן כָּל בִּסְרָא ז
דִשְׁמַע קָל מֵימְרָא דַיְיָ קַיָּמָא דִּמְמַלֵּיל מִגּוֹ
אִישָּׁתָא כְוָתַנָא וְאִתְקַיַּם: לאנה אי בשר
סמע צות אללה אלחי מכאטבה מן דאכל

האהבה והיו הדברים האלה שמתוך כך אתה
מכיר בהקב״ה ומדבק בדרכיו ״ אשר אנכי מצוך
היום וגו׳ לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין
אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה
דיוטגמא מצות המלך הבאה במכתב ״ ושננתם
לבניך תירוד הוא שיהיו מחודדים בפיך שאם
ישאלך אדם דבר לא תהא צריך לגמגם בו אלא
אמור לו מיד ״ לבניך אלו התלמידים מצינו בכל
מקום שהתלמידים קרויים בנים שנאמר בנים
אתם לי״י אלהיכם ואומר ויאמרו בני הנביאים אשר
בבית אל אל אלישע וכן בחזקיהו שלימד תורה
לכל ישראל וקראם בנים שנאמר ועתה בני אל
תשלו

שנאר מתלגא בעאש : קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר יהוה אלהינו ואת תדבר
אלינו את כל אשר ידבר יהוה אלהינו אליך ושמענו ועשינו : קרב את ושמע ית
כל דיימר יי אלהנא ואת תמליל עמנא ית כל דימליל יי אלהנא עמך ונקביל ונעביד :
תקדם אנת ואסמע גמיע מא יקולה אלה רבנא ואנת תודי אלינא גמיע מא יכלמך
בה אלה רבנא פנסמעה ונעמל בה : וישמע יהוה את קול דבריכם בדברכם אלי ז
ויאמר יהוה אלי שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר
דברו : ושמיע קדם יי ית קל פתגמיכון במללותכון עמי ואמר יי לי שמיע קדמי ית
כל פתגמי עמא הדין דמלילו עמך אתקינו כל דמלילו : פסמע אלה כלאמכם אד
קד כלמתמוני וקאל קד סמעת כלם הולאי אלקום אלדי כלמוך וקד אחסנו פי גמיע מא
קאלו : מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי ולשמר את כל מצותי כל הימים למען
ייטב להם ולבניהם לעלם : לוי דיהי לבא הדין להון למדחל קדמי ולמטר ית כל
פקודי כל יומיא בדיל דייטב להון ולבניהון לעלם : פלית מנו לית אן יבקא להם
הדא אלקלב אן יכאפוני ויחפצו וצאיאי טול אלזמאן לכי יכאר להם ולבניהם אלי ט
דהר : לך אמר להם שובו לכם לאהליכם : איזיל אימר להון תובו לכון למשכניכון :
אמץ קל להם ארגעו אלי אכביתכם : ואתה פה עמד עמדי ואדברה אליך את כל
המצוה והחקים והמשפטים אשר תלמדם ועשו בארץ אשר אנכי נתן להם
לרשתה : ואת הכא קום קדמי ואמליל עמך ית כל תפקידתא וקימיא ודיניא ז
דתליפינון ויעבדון בארעא דאנא יהיב להון למירתה : ואנת פקם ההנא בין ידי
חתי אכלמך בגמיע אלוצאיא ואלרסום ואלאחכאם אלתי אמרני אלה תעלמהם אן יצנעו
בהא פי אלבלד אלתי אנא מעטיכם תחוזונה : ושמרתם לעשות כאשר צוה יהוה

אלהיכם אתכם לא תסרו ימין ושמאל :
ותטרון למעבד כמא דפקיד יי אלהכון
יתכון לא תסטון לימינא ולסמלא : פאחפצו
ואעמלו כמא אמרכם אלה רבכם ולא
תזולו ימנה ולא יסרה : בכל הדרך אשר
צוה יהוה אלהיכם אתכם תלכו למען תחיון
וטוב לכם והארכתם ימים בארץ אשר
תירשון

חשלו · ושננתם שיהיו התלמידים קרויים בנים שנאמר
בנים אתם לה' אלהיכם וכן הרב קרוי אב שנאמר
אבי אבי רכב ישראל · ודברת בם שלא יהא עיקר
דיבורך אלא בם עשם עיקר ואל תעשם טפילה
ובשכבך יכול אפילו שכב בחצי היום ת"ל ובקומך
יכול אפילו בחצי הלילה ת"ל בשבתך ובלכתך
דרך ארץ דיברה תורה זמן שכיבה וזמן
קימה · וקשרתם לאות על ידך אלו תפלין
שבזרוע והיו לטוטפת בין עיניך אלו תפלין
שבראש ועל שם מנין פרשיותיהם נקראו טוטפת
טט בכתפי שתים פת באפריקי שתים · מזוזת ביתך
מזוזת כתיב שאין צריך אלא אחת · ובשעריך
לרבות

תעשון: בכל אורחא דפקיד יי אלהכון יתכון תהכון בדיל דתיחון ויטב לכון ל
ותורכון יומין בארעא דתירתון: בל פי גמיע טריק אלדי אמרכם אללה תסירו לכי תחיו
ויכאר לכם ותטול מדתכם פי בלד אלדי תחוזוה: וזאת המצוה החקים והמשפטים
אשר צוה יהוה אלהיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:
ודא תפקידתא קימיא ודיניא דפקיד יי אלהכון לאלפא יתכון למעבד בארעא דאתון
עברין תמן למירתה: והדה אלוציא ואלרסום ואלאחכאם אלתי אמרני אללה בבם אן ב
אעלמכם אן תצנעוהא פי אלבלד אלדי אנתם צאירין אליה לתחוזוה: למען תירא את
יהוה אלהיך לשמר את כל חקתיו ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה ובנך ובן בנך כל
ימי חייך ולמען יארכן ימיך: בדיל דתדחל ית יי אלהך למטר ית כל קימוהי ופקודוהי
דאנא מפקיד לך את וברך ובר ברך כל יומי חייך ובדיל דיורכון יומך: לכי תכאף אללה
רבך ותחפץ גמיע רסומה ווצאיאה אלתי אנא אמרך בהא אנת ואבנך ואבן אבנך טול
איאם חיאתך ולכי תטול מדתך: ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר ייטב לך
ואשר תרבון מאד כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך לך ארץ זבת חלב ודבש: ותקביל
ישראל ותטר למעבד דייטב לך ותסגון להדא כמא דמליל יי אלהא דאבהתך לך ארע
עבדא חלב ודבש: פאסמע דלך יא אסר ואחפצה ואעמל בה לכי יכאר לך ולכי ד
תכתר גדא כמא ועדך אללה אלאה אבאיך פי בלד יפיץ לבנא ועסלא:

שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד: שמע ו
ישראל יי אלהנא יי חד: אעלם יא אסר אן אללה רבנא אללה אלואחד: ואהבת את יהוה
אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: ותרחם ית יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך
ובכל נכסך: ואחבב אללה רבך מכלצא בכל קלבך ונפסך וגדך: והיו הדברים האלה
אשר אנכי מצוך היום על לבבך: ויהון פתגמיא האלין דאנא מפקיד לך יומא דין על
לבך: ולתכון הדה אלכלמאת אלדי אמרך אליום
פי נפסך: ושננתם לבניך ודברת בם
בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך
ובקומך: ותתנינון לבנך ותמליל בהון
במתבך בביתך ובמהכך באורחא ז
ובמשכבך ובמקימך: אתלהא לבניך

לרבות שערי חצרות ושערי מדינות ושערי עיירות
חעובים לפי שהיו מקום טרשין וסלעים נופל בו
לשון חציבה: אבים עבדים כתרגומו מבית
עבדותא ממקום שהייתם שם עבדים: ובשמו
תשבע אם יש בך כל המדות הללו שאתה ירא
את שמו ועובד אותו אז בשמו תשבע שמתוך
שאתה ירא את שמו תהא זהיר בשבועתך ואם
לאו לא תשבע: מאלהי העמים אשר סביבותיכם
הוא הדין לרחוקים אלא לפי שאתה את סביבותיך
תועים אחריהם הוצרך להזהיר עליהם ביותר
במסה כשיצאו ממצרים שנסוהו במים שנאמר
היש יי בקרבינו: הישר והטוב זו פשרה לפנים
משורת

ואדרסהא פי חאל גלוסך פי מנזלך ופי מציך פי טריקך ועגד נומך וקיאמך :
וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך : ותקטרינון לאת על ידך ויהון
לתפלין בין עינך : ואעקדהא עלאמה עלי ידך ותכון מנשורא בין עיניך : וכתבתם
על מזזות ביתך ובשעריך : ותכתבינון על מזוזין ותקבעינון בספי ביתך ז
ובתרעך : ואכתבהא על כרוז פהוח מנאזלך ואבואבך :
והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר נשבע לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב
לתת לך ערים גדלת וטבת אשר לא בנית : ויהי ארי יעילינך יי אלהך לארעא דקיים
לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב למתן לך קרוין רברבן וטבן דלא בניתא :
ואדא אדכלך אללה רבך אלי בלד אלדי קסם לאבאיך לאברהם ויצחק ויעקב אן ז
יעטיכה תלך קרא עטימה גייר לם תבניהא : ובתים מלאים כל טוב אשר
לא מלאת וברת חצובים אשר לא חצבת כרמים וזיתים אשר לא נטעת
ואכלת ושבעת : ובתין מלן כל טוב דלא מליתא וגובין פסילן דלא פסלתא
כרמין וזיתין דלא נצבתא ותיכול ותסבע : ובית ממלווה כל כיר לם תמלוהא
וצהאריג מנקורה לם תנקרהא וכרום וזיאתין לם תגרסהא פאכלת ושבעת :
השמר לך פן תשכח את יהוה אשר הוציאך מארץ מצרים מבית עבדים : אסתמר
לך דלמא תתנשי ית דחלתא דיי דאפקך מארעא דמצרים מבית עבדותא : אחדר
אן תנסא אללה רבך אלדי אכרגך מן בלד מצר מן בית אלעבודייה : את יהוה אלהיך
תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע : ית יי אלהך תדחל וקדמוהי תפלח ובשמיה
תקיים : בל כן אללה רבך ואעבדה ואחלף באסמה כרא : לא תלכון אחרי אלהים
אחרים מאלהי העמים אשר סביבותיכם : לא תהכון בתר טעות עממיא מטעות
עממיא דבסחרניכון : ולא תתבע מעבוד אכר מן מעבודאת אלאמם אלדין חואלי
כם : כי אל קנא יהוה אלהיך בקרבך פן
יחרה אף יהוה אלהיך בך והשמידך
מעל פני האדמה : ארי אל קנא יי אלהך
שכינתיה בינך דלמא יתקוף רוגזא דיי
אלהך בך וישיצינך מעל אפי ארעא :
לאן אללה רבך טאיק מעאקב פי מא
בינכם

מסורת הדין כאשר דבר וכו' דיבר והמוהי את
כל העם וגו' כי ישאלך בנך מחר יש מחר שהוא אחר
זמן ונשל לשון הגלכה והתבה וכן ונשל יברגל
לא תחנם לא תתן להם חן אסור לו לאדם לומר
כמה נאה ארמי זה ד"א לא תתן להם חנייה
בארץ כי יסיר את בנך מאחרי בנו של נכרי
כשישא את בתך יסיר את בנך אשר תלד לו בתך
מאחרי למדנו שבן בתך הבא מן הנכרי קרוי בנך
אבל בן בנך הבא מן הנכרית אינו קרוי בנך אלא
בנה שהרי לא נאמר על בתו לא תקח כי תסיר
את בנך מאחרי אלא כי יסיר את בנך מאחרי
מזבחותיהם שלבנין מצבותם אבן אחת ואשיריכם
אילנות

בינכם ללא ישתד גצ'בה עליך פינפד' ען וגה' אלארץ׳ : לא
תנסו את יהוה אלהיכם כאשר נסיתם במסה : לא תנסון קדם יי אלהכון במא דנסיתון
בנסיתא : ולא תג'רבו אללה רבכם כמא ג'רבתמוה פי דאת אלמחנה : שמור תשמרון
את מצות יהוה אלהיכם ועדתיו וחקיו אשר צוך : מטר תטרון ית פקודיא דיי אלהכון
וסהדותיה וקיימוהי דפקדך : בל אחפט'ו חפט'א רעאיא אללה רבכם ושואהדה
ורסומה אלתי אמרך בהא : ועשית הישר והטוב בעיני יהוה למען ייטב לך ובאת
וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע יהוה לאבתיך : ותעביד דכשר ודתקין
קדם יי בדיל דייטב לך ותיעול ותירת ית ארעא טבתא דקיים יי לאבהתך : ואצנע
אלמסתקים ואלג'יד מן ידיה לכי יכ'יר לך פתדכ'ל אלבלד אלג'יד אלדי קסם אללה לאבאיך :
להדף את כל איביך מפניך כאשר דבר יהוה : למתבר ית כל בעלי דבבך מן ז
קדמך כמא דמליל יי : וידפע אללה גמיע אעדאך מן בין ידיך כמא ועדך :

כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדת
והחקים והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו אתכם : ארי ישאלנך ברך מחר
למימר מא סהדותא וקיימיא ודיניא דפקיד יי אלהנא יתכון : ואדא סאלך אבנך
גדא קאילא מא סבב אלשואהד ואלרסום ואלאחכאם אלתי אמרכם בהא אללה
רבנא : ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויציאנו יהוה ממצרים ביד
חזקה : ותימר לברך עבדין הוינא לפרעה במצרים ואפקנא יי ממצרים בידא
תקיפא : פקל לה אנא כנא עבידא לפרעון במצר פאכ'רג'נא אללה מנהא ביד
שדידה : ויתן יהוה אותת ומופתים גדלים ורעים במצרים בפרעה ובכל
ביתו לעינינו : ויהב יי אתין ומופתין רברבין ובישין במצרים בפרעה ובכל

אנש ביתיה לעיננא : ואט'הר איאת ז
ובלאיא עט'ימה צ'אראה במצר בפרעון
וג'מיע אלה בחצ'רתנא : ואותנו הוציא
משם למען הביא אתנו לתת לנו את
הארץ אשר נשבע לאבתינו : ויתנא
אפיק מתמן בדיל לאעלא יתנא למיתן
לנא ית ארעא דקיים לאבהתנא : ז

[illegible] שעובדין אותן ·· ומסיונים נסיונים
[illegible] ·· לא מרבכם כפשוטו ומדרשו לפי
שאין אתם מגדילים עצמכם כשאני משפיע
לכם טובה לכך חשק בכם ·· כי אתם המעט
הממעטים עצמכם כגון אברהם שנאמר ואנכי
עפר ואפר וכגון משה ואהרן שאמרו ונחנו מה
לא כנבוכדנצר שאמר אדמה לעליון וסנחריב
שאמר מי בכל אלהי הארצות וחירם שאמר אני
מושב אלהים ישבתי ·· כי אתם המעט כדי כי
משמש דלשון דהא ·· כי מאהבת יי כדי כי
משמש בלשון אלא ·· לא מרבכם חשק יי בכם
אלא מאהבת יי אתכם ·· ומשמרו את השבועה
מחמת שמרו את השבועה ·· לאלף דור ולהלן
הוא

ואמרנא מן תם לכי ידכלנא ויעטינא בלאד' קסם עליה לאבאינא : ויצונו
יהוה לעשות את כל החקים האלה ליראה את יהוה אלהינו לטוב לנו כל
הימים לחיתנו כהיום הזה : ופקדנא יי למעבד ית כל קימיא האלין למדחל
קדם יי אלהנא לטב לנא כל יומיא לקיימותנא כיומא הדין : ואמרנא באן נצנע
גמיע הדה אלרסום ונכאף אללה רבנא לכי יכאר לנא ולבנינא טול אלזמאן
ונחיא כיומנא הדא : וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה
הזאת לפני יהוה אלהינו כאשר צונו : וזכותא תהי לנא ארי נטר למעבד
ית כל תפקידתא הדא קדם יי אלהנא כמא דפקדנא : וחסנה תבון לנא ארא ז
הפצנא אן נעמל גמיע הדא אלשרע בין ידי אללה רבנא כמא ועדנא :
כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר
ונשל
אתה בא שמה לרשתה ונשל גוים רבים מפניך החתי והגרגשי והאמרי ז
והכנעני והפרזי והחוי והיבוסי שבעה גוים רבים ועצומים ממך : ארי יעלינך
יי אלהך לארעא דאת עליל לתמן למירתה ויתרך עממין סגיאין מן קדמך
חתאי וגרגשאי ואמוראי וכנענאי ופרזאי וחואי ויבוסאי שבעה עממין ז
סגיאין ותקיפין מנך : ואדא אדכלך אללה רבך אלי אלבלד אלדי אנת ראכל אליה
לתחוזוה פיטחטחה אממא כתירה מן בין ידיך אלחתיין ואלגרגשיין ואלאמוריין ש
כנאעניין ואלפרזיין ואלחויין ואליבוסיין סבע אמם אכתר ואעצם מנך : ונתנם
יהוה אלהיך לפניך והכיתם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית ולא תחנם :
וימסרינון יי אלהך קדמך ותמחינון גמרא תגמר יתהון לא תגזר להון קים ולא
תרחם עליהון : פיסלמהם אללה רבך פי ידך פאקתלהם ואתלפהם ולא תעהד מעהם
עהדא ולא תרוף עליהם : ולא תתחתן
בם בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח
לבנך : ולא תתחתן בהון ברתך לא
תתין לבריה וברתיה לא תסב לברך :
ולא תצאהרהם פתעטי אבנתך לאבנהם
או תאכד אבנתהם לאבנך : כי יסיר
את בנך מאחרי ועבדו אלהים אחרים
וחרה

כאן אומר לאלפים כאן שהוא סמוך אצל האומר: מצותיו הוא אומר לאלף ולהלן שהוא סמוך אצל לאוהביו הוא אומר לאלפים. לאוהביו אלו העושין מאהבה: לשומרי מצותיו אלו העושין מיראה. ומשלם לשונאיו אל פניו בחייו משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא. היום לעשותם ולמחר לעולם הבא ליטול שכרם. סליק פ' ואתחנן בס"ד

והיה עקב תשמעון אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון. ושמר יי' אלהיך לך ישמור לך הבטחתו. שגר אלפיך ולדי בקרך שהבקר משגרת ממעיה. עשתרות צאנך מנחם פתר אבירי בשן מבחר הצאן כמו עשתרות קרנים
לשון

וחרה אף יהוה בכם והשמידך מהר: ארי יטעיין ית ברך מבתר פולחני ויפלחון
לטעוות עממיא ויתקוף רוגזא דיי בכון וישיציניך בפריע: פאנהם יזילון אבנך
ען עבאדתי פיעבדון טואהא אכרי וישתד גצב אלה עליך ויגפדך סריעא: כי אם
כה תעשו להם מזבחותיהם תתצו ומצבתם תשברו ואשיריהם תגדעון ופסיליהם
תשרפון באש: ארי אם כדין תעבדון להון איגוריהון תתרעון וקמתהון תתברון
ואשיריהון תקצצון וצלמיהון תוקדון בנורא: בל כדא פאצנעו בהם מצאבחהם
פאנקצו ודבאבהם פאכסרו וסואריהם פגדעו ופסולהם פאחרקוהא בנאר: כי עם
קדוש אתה ליהוה אלהיך בך בחר יהוה אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר
על פני האדמה: ארי עם קדיש את קדם יי אלהך בך אתרעי יי אלהך למהוי ליה לעם חביב
מכל עממיא דעל אפי ארעא: פאנך שעב מקדס ללה רבך ובך אכתאר אן תכון
לה אמה כאצה מן גמיע אלאמם אלתי עלי וגה אלארץ: לא מרבכם מכל העמים חשק
יהוה בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים: לא מדסגיאין (אסגן) מכל עממיא
צבי יי בכון ואתרעי בכון ארי אתון זעירין מכל עממיא: לא מן כתרתכם מן גמיע
אלאמם אצטפאכם אללה ואכתארכם אד אנתם אקל מנהם מגמועין: כי מאהבת
יהוה אתכם ומשמרו את השבעה אשר נשבע לאבתיכם הוציא יהוה אתכם ביד
חזקה ויפדך מבית עבדים מיד פרעה מלך מצרים: ארי מדרחים יהוה יתכון ומדנטר
ית קיימא דקיים לאבהתכון אפיק יי יתכון ביד תקיפא ופרקך מבית עבדותא מידא
דפרעה מלכא דמצרים: בל מן מחבה אללה לכם ומן חפצה אלאימאן אלדי קסם בהא לאבא
איכם אכרגכם מנה ביד שדידה ופראך מן בית אלעבודייה מן יד פרעון מלך מצר:
וידעת כי יהוה אלהיך הוא האלהים האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי
מצותו לאלף דור: ותדע ארי יי אלהך הוא אלהים אלהא מהימנא נטר קיימא וחסדא
לרחמוהי ולנטרי פקודוהי לאלף דרין: פאעלם אן אללה הו אלאלאה אלטאיק אלאמין חאפט
אלעהד ואלאחסאן למחביה וחאפצי וצאיאה לאלף גיל: ומשלם לשנאיו אל פניו
להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו: ומשלם לשנאוהי טבון דאנון ז
עבדין קדמוהי בחייהון לאובדיהון לא
מאחר עובד טב לסנאוהי טבון דאנון
עבדין קדמוהי בחייהון משלים להון:
ומכאפי שאניה בחצרתה לאנפאדה ולא

לשון תוקף ואונקלוס תרגם ועדרי ענך ורבותינו אמרו למה נקרא שמם עשתרות שמעשרות את בעליהן: עקר שאינו מוליד: כי תאמר בלבבך על כרחך לשון דלמא הוא שמא תאמר בלבבך מפני שהם רבים לא אוכל להורישם אל תאמר כן אלא לא תירא מהם ולא יתכן לפרשו כאחת משאר לשונות של כי שיהא נופל עליו שוב לא תירא מהם

יוכר לה שיא בל נחצרתה יכאפה: וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־
הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם: וְתִטַּר יָת תַּפְקֵידְתָּא וְיָת קְיָמַיָּא וְיָת
דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמֶעְבְּדְהוֹן: ואחפט׳ אלוצאיא ואלרסום ואלאחכאם
אלתי אמרך בהא אליום ואעמל בהא:

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: וִיהֵי חֲלָף דִּתְקַבְּלוּן
יָת דִּינַיָּא הָאִלֵּין וְתִטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְיִטַּר יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יָת קְיָמָא וְיָת חִסְדָּא
דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ: פיכון גזא מא תסמעון הדה אלאחכאם ותחפטוהא ותעמלו בהא
יחפט׳ אללה רבך לך אלעהד ואלפצ׳ל אלדי קסם בהמא לאבאיך: וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ
וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת
צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ: וְיִרְחֲמִינָךְ וִיבָרְכִינָךְ וְיַסְגֵּינָךְ
וִיבָרֵךְ וַלְדָא דִמְעָךְ וְאִבָּא דְאַרְעָךְ עֲבוּרָךְ חַמְרָךְ וּמִשְׁחָךְ בַּקְרֵי תוֹרָךְ וְעֶדְרֵי עָנָךְ
עַל אַרְעָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְמִתַּן לָךְ: פיחבבך ויבארך פיך ויכתרך ויבארך פי
תמרך ותמר ארצ׳ך ברך ועצירך ודהנך ונתאג בקרך וגפראת גנמך פי אלבלד אלדי
קסם לאבאיך אן יעטיך: בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ:
בְּרִיךְ תְּהֵי מִכָּל עַמְמַיָּא לָא יְהֵי בָךְ עֲקַר וְעַקְרָא וּבִבְעִירָךְ: ותכון מבארכא מן גמיע אל
אמם ולא יכן פיך עאקר ולא עאקרה ולא פי בהאימך: וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ כָּל־חֹלִי
וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ: וְיַעְדֵּי
יְיָ מִנָּךְ כָּל מַרְעִין וְכָל מַכְתָּשֵׁי מִצְרַיִם בִּישַׁיָּא דִּידַעְתָּא לָא יְשַׁוֵּינוּן בָּךְ וְיִתְּנִינוּן
בְּכָל סָנְאָךְ: ויזיל אללה ענך כל מרץ׳ וגמיע
אדוי מצר אלרדיה אלתי תערפהא לא יגעל
בך שיא מנהא בל יחליהא בשאניך: וְאָכַלְתָּ
אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס
עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־
מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ: וּתְגַמַּר יָת כָּל עַמְמַיָּא דַּיְיָ
אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ לָא תְחוּס עֵינָךְ עֲלֵיהוֹן וְלָא תִפְלַח
יָת טַעֲוָתְהוֹן אֲרֵי לְתַקְלָא יְהוֹן לָךְ: פתפני
גמיע

מכם. המסות נסיונות האותות כגון ויהי
לנחש והיו לדם ביבשת. המופתים המכות
המופלאות. ביד חזקה זה הדבר. ובזרוע
נטויה זו החרב של מכת בכורות. הצרעה
מין שרץ העוף היא שהיתה זורקת בהן מרה
ומסרסתן ומסמא את עיניהם בכל מקום
שהיו נסתרים שם. כן תרבה עליך חית השדה
ובזמן שאם עושין רצונו אינן מתייראין מן ה'
[illegible] שנאמר לך [illegible]
לפי שעתידין לחטוא. והמים נקוד קמץ
כולו לפי שאין מם אחרונה מן היסוד והרי
הוא כמו וכם אותם אבל הממים גלגל
עגלתו כולו יסוד לכך חציו קמץ וחציו פתח
כמאר ועל של שלש אותיות. כל המצוה כפשוטו
ומדרש

גמייע שעוב אתי יעטיכם אלה רבכם ולא תשפק עליהם ולא תעבד מעבודא
תהם פיכונו לך והקא : כי תאמר בלבבך
רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם : ארי תימר בלבך. סגיאין עממיא
האילין מני איכדין איכול לתרכותהון : ואדא קלת פי נפסך הולאי אלאמם אכתר מני
פכיף אטיק אן אכרגהם : לא תירא מהם זכר תזכר את אשר עשה יהוה אלהיך
לפרעה ולכל מצרים : לא תדחל מנהון. אדכרא תדכר ית דעבד יי אלהך לפרעה
ולכל מצראי : לא תכאפהם בל אדכר מא צנע אלה בפרעון וסאיר אלמצריון :
המסת הגדלת אשר ראו עיניך והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה
אשר הוציאך יהוה אלהיך כן יעשה יהוה אלהיך לכל העמים אשר אתה ירא
מפניהם : נסין רברבן דחזאה עינך. ואתיא ומופתיא וידא תקיפתא ודרעא ז
מרממא דאפקך יי אלהך כין יעביד יי אלהך לכל עממיא דאת דחיל מן קדמיהון :
אלאעלאם אלעט׳מה אלתי ראתהא עינאך ואלאיאת ואלבראהין ואליד אלשדידה ואלדראע
אלממדודה. כמא אלרגך אלה רבך כדאך יצנע בגמייע אלאמם אלתי תכאפהם : וגם
את הצרעה ישלח יהוה אלהיך בם עד אבד הנשארים והנסתרים מפניך : ואף ית
ערעיתא יגרי יי אלהך בהון עד דייבדון דאשתארו ודאטמרו מן קדמך : ויבעת
בטעאהה פיהם חתי יביד אלבאקיין ואלמנקתרון מן בין ידיך : לא תערץ מפניהם
כי יהוה אלהיך בקרבך אל גדול ונורא : לא תתבר מן קדמיהון ארי יי אלהך
שכינתיה בינך אלהא רבא ודחילא : פלא תרהבהם לאן נור אלה רבך פימא בינך ט
סאיק עט׳ים מכוף : ונשל יהוה אלהיך את הגוים האל מפניך מעט מעט לא
תוכל כלתם מהר פן תרבה עליך חית השדה : ויתריך יי אלהך ית עממיא האילין מן
קדמך זעיר זעיר לא תיכול לשיציותהון
בפריע דלמא תסגי עלך חית ברא : והו
יטחטח אולאיך אלאמם מן בין ידיך קלילא
קלילא אד לא יגוז אן תפניהם סריעא כילא
יכתר עליך וחש אלצחרא : ונתנם יהוה
אלהיך לפניך והמם מהומה גדלה עד
השמדם : וימסרינון יי אלהך קדמך. ז
וישגישינון שגוש רבעא דישתיצון :

ומדרש אגדה אם התחלת במצוה גמור אותה
שאינה נקראת המצוה אלא על שם הגומרה
שנ' ואת עצמות יוסף אשר העלו בני
ישראל ממצרים קברו בשכם והלא משה לבדו
נתעסק בהם להעלותם אלא לפי שלא הספיק
לגומרה וגמרוה ישראל נקראת על שמם
תשמור מצותיו שלא תנסהו והרהר אחריו
שמלתך לא בלתה ענני כבוד היו שפין בכסותן
ומגהצין אותן כמין כלים מגוהצין ואף
קטניהם כמו שהיו גדלים היה גדל לבושם עמהם
כמלבוש של חומט שגדל עמו לא בצקה
לא נפחה כבצק כדרך הולכי יחף שרגליהם ד
נפוחות בית שמן גתים העושים שמן גדולים
ועצומים ממך אתה. עצום ורב ועצומים ממך

פאד'א אקלמהם אלה רבך פי ידך ואהלכהם אהלאכא כבירה חתי אנפאדהם : ונתן
מלכיהם בידך והאבדת את שמם מתחת השמים לא יתיצב איש בפניך עד השמדך
אתם : וימסר מלכיהון בידך ותובד ית שומהון מתחות שמיא לא יתעתד אנש
קדמך עד דתשיצי יתהון : ואסלם מלוכהם פי ידך פאבד אסמאיהם מן תחת
סמא פאן אנסאנא לא יקף בין ידיך חתי אן תנפדהם : פסילי אלהיהם תשרפון
באש לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן תוקש בו כי תועבת יהוה אלהיך
הוא : צלמי טעותהון תוקדון בנורא לא תחמיד כספא ודהבא דעליהון ותסב לך
דלמא תתקל ביה ארי מרחק קדם יי אלהך הוא : ואחרקו פסול מעבודאתהם בנאר ולא
תתמן שיא מן פצה וד'הב אלדי עליהם פתאכ'דה לך כילא תוהק בה פאנה כריהה
אלה רבך : ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו ותעב
תתעבנו כי חרם הוא : ולא תעיל דמרחק לביתך ותהי חרמא כוותיה שקצא
תשקצניה ורחקא תרחקיניה ארי חרמא הוא : פלא תדכ'ל כריהה מא יכרההא אלה
פי ביתך פתציר מתרופא מתלה בל תגסה רגסא ואכרהה כרהא אד הו מתרוך :

ח כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון
לעשות למען תחיון ורביתם ובאתם וירשתם את הארץ אשר נשבע יהוה לאבתיכם :
כל תפקידתא דאנא מפקיד לך יומא דין תטרון למעבד בדיל דתיחון ותסגון ותיעלון
ותירתון ית ארעא דקיים יי לאבהתכון : גמיע אלוצאיא אלתי אמרך בהא אליום אחפ
צוהא ואעמלו בהא לכי תחיו ותכתרו ותדכ'לו ותחוזו אלבלד אלדי קסם אלה עליה
לאבאיכם : וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך יהוה אלהיך זה ארבעים שנה
במדבר למען ענתך לנסתך לדעת את אשר בלבבך התשמר מצותו אם לא : תיו ק
ותדכר ית כל א[...]א דדברך יי אלהך דנן ארבעין שנין במדברא בדיל לעניותך
לנסיותך למדע ית דבלבך התטר פקודוהי
אם לא : ואד'כר גמיע אלטריק אלדי סיירך
אלה רבך פי אלבר הד'ה ארבעין סנה ליתעבך
וימתחנך ויט'הר לאנאס מא פי קלבך
אתחפט' וצאיאה אם לא : ויענך וירעבך
ויאכלך את המן אשר לא ידעת ולא
ידעון אבתיך למען הודיעך כי לא על
הלחם

אל תאמר בלבבך צדק[...]עת הגוים גרמו
לא בצדקתך אלא בגלל רשעת כי ברשעת הרי כי
משמש בלשון [...] בכר אין ישבה אלא
לשון עכבה [...] לוחות כתב שתיהן זאת
ואתנפל [...] ארבעים יום שני ועתה אעלה
אל יי אולי אכפרה בלוחה עליה עיכבתי ארבעים
יום נמצאו כולם בכ"ט באב שהוא עלה ביה
בתמוז בו ביום נתרצה לישראל ואמר לו למשה
פסל לך שני לוחות עלה עוד ארבעים יום
נמצאו כלם ביום הכפורים וכן ביום נתרצה
הקב"ה לישראל בשמחה ואמר לו למשה סלחתי
כדבריך לכך הוקבע למחילה ולסליחה [...]
[...]

הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהוה יחיה האדם : ו[illegible] ועניך ואכפנך
ואוכלך ית מנא דלא ידעתא ולא ידעון אבהתך בדיל לאהודעותך ארי לא על לחמא
בלחודוהי מתקיים אנשא ארי על כל אפקות מימר מן קדם יי' חיי אנשא : פאתעבך
ואגאעך ואטעמך אלמן אלדי לם תערפה ולם יערפה אבאיך לכי יערפך אנה ליס עלי
אלכבז וחדה יחיא אלאנסאן בל עלי גמיע מא אכרגה קול אללה יעיש : שמלתך לא
בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה : כסותך לא בליאת מנך ומסנך
לא יחיפו רגלך דנן ארבעין שנין : ותיאבך לם תבל ורגלך לם תנתפח פי הדה אלמ׳ סנה :
וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו יהוה אלהיך מיסרך : ותדע עם
לבך ארי כמא דמליף גוברא ית בריה יי' אלהך מליף לך : פאעלם פי נפסך אנה כמא
אלמר ולדה אשפאקא כדאך אללה רבך מודבך : ושמרת את מצות יהוה אלהיך
ללכת בדרכיו וליראה אתו : ותטר ית פקודיא דיי' אלהך למהך באורחן דתקנן קדמוהי
ולמדחל יתיה : פאחפץ וצאיאה וסר פי טרקה וכפה : כי יהוה אלהיך מביאך אל
ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר : ארי יי' אלהך מעיל
לך לארעא טבתא ארע נגדא נחלין דמיין מבועי עינון ותהומי דנפקין בבקען
ובטורין : פאן אללה רבך מדכלך אלי בלד גייד בלד אודיה מא ועיון וגמור תפגר
פי בקאעה וגבאלה : ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש :
ארע חטין ושערין וגופנין ותינין ורמונין ארעא דזיתהא עבדין משחא והיא
עבדא דבש : בלד חנטה ושעיר וגפן ותין ורמאן בלד זיתון זית ועסל : ארץ
אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל
ומהרריה תחצב נחשת : ארעא דלא
במסכינו תיכול בה לחמא לא תחסר כל מדעם
בה ארעא דאבנהא ברזלא ומטורהא
תפסול נחשא : בלד לא תאכל פיה טעאמך
בתקריר ולא יעוזך פיה שי בלד מן חגאר׳
תה אלחדיד ומן גבאלה אלנחאס : ואכלת
ושבעת וברכת את יהוה אלהיך על הארץ
הטובה אשר נתן לך : ותיכול ותסבע ותברך

שנתרצה ברצון שלם שנ' בארבעים של לוחות
אחרונות ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים
כלומר מה הראשונים ברצון אף אחרונים ברצון
אמור מעתה האמצעיים היו בכעס .. ובאהרן
התאנף יי' לפי ששמע לכם להשמידו זה כילוי
בנים וכן הוא אומ' ואשמיד פריו ממעל ושרש׳
גם אהרן והועילה תפלתי לכפר מחצה ומתו
שנים ונשארו השנים .. טחון לשון הווה כמו
הלוך וכלות מולינט בלעז .. ואתנפל אלו הן
עצמן האמורין למעלה וכפולה כאן לפי שכתוב
כאן סדר תפלתו שנא' יי' אלהים אל תשחת עמך
ונחלתך וגו' .. בעת ההיא לסוף ארבעים יום
נתרצה לי ואמר לי פסל לך ואחר כך ועשית
ארון ואני עשיתי ארון שכשאבוא והלוחות בידי
היכן

ית

ית יי אלהך על ארעא טבתא דיהב לך : פאדא אכלת ושבעת פבארך אלה רבך עלי
אלבלד אלגייד אלדי אעטאך : השמר לך פן תשכח את יהוה אלהיך לבלתי שמר
מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוך היום : אסתמר לך דלמא תתנשי ית
דחלתא דיי אלהך בדיל דלא למטר פקודוהי ודינוהי וקימוהי דאנא מפקיד לך יומא
דין : ואחדר אן תחדר תנסא אלה רבך פלא תחפץ וצאיאה ואחכאמה ושואהדה
אלתי אמרך בהא אליום : פן תאכל ושבעת ובתים טבים תבנה וישבת : דלמא
תיכול ותשבע ובתין שפירין תבני ותתיב : כלא תאכל ותשבע ותבני ביותא ז
חסאנא ותסכנהא : ובקרך וצאנך ירבין וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה :
ותורך ועאנך יסגון וכספא ודהבא יסגי לך וכל דלך יסגי : ובקרך וגנמך אדא יכתרון
ופצה ודהב יכתר לך וגמיע מאלך יכתר : ורם לבבך ושכחת את יהוה אלהיך ז
המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים : ויירם לבך ותתנשי ית דחלתא דיי אלהך
דאפקך מארעא דמצרים מבית עבדותא : פירתפע קלבך פתנסא אלה רבך אלדי
אכרגך מן מצר מן בית אלעבודיה : המוליכך במדבר הגדל והנורא נחש שרף
ועקרב וצמאון אשר אין מים המוציא לך מים מצור החלמיש : דדברך במדברא
רבא ודחילא אתר דחיון קלן ועקרבין ובית צהונא אתר דלית מיא דאפיק לך
מיא מטנרא תקיפא : אלמסלכך פי אלבר אלכביר אלמכוף חית אלחיאת אלמחרקה ואלעק
אקב ואלעטש חית ליס מא אלמכרג לך מא מן אלצואן אלצלב : המאכלך מן במדבר ג
אשר לא ידעון אבתיך למען ענתך ולמען נסתך להיטבך באחריתך : דאוכלך
מנא במדברא דלא ידעו אבהתך בדיל לעניותך ובדיל לנסיותך לאוטבא לך
בסופך : אלמטעמך אלמן פי אלבר מא לם יערפה אבאיך ליעדבך ולימתחנך ויעווצך

כירא פי אכרתך : ואמרת בלבבך כחי
ועצם ידי עשה לי את החיל הזה : ותימר
בליבך חילי ותקוף ידי קנא לי ית נכסיא
האלין : פלא תקול פי נפסך אן קוותי ועצם
קדרתי אכתסבת לי הדי אליסאר : וזכרת
את יהוה אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות
חיל למען הקים את בריתו אשר נשבע
לאבתיך

כיכן אתגם ולא זה זהב ארון שעשה בצלאל שהרי
משכן לא נתעסקו בו עד לאחר יוה״כ כי כשירדתו
מן ההר צוה להם על מלאכת המשכן ובצלאל
עשה משכן תחלה ואח״כ ארון וכלים ונמצא ארון
זה ארון אחר היה שהוא שהיה יוצא עמהם למלחמה
ואותו שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא בימי
עלי ונענשו עליו ונשבה ״ ובני ישראל נסעו מבארות
בני יעקן מוסרה מה ענין זה לכאן ועוד וכי מבארות
בני יעקן נסעו למוסרה והלא ממוסרות באו לבני
יעקן שנא׳ ויסעו ממוסרות ויחנו בבני יעקן
ועוד וכי שם מת אהרן והלא בהור ההר מת
צא וחשב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות לה״ר
ההר

לאבתיך כיום הזה : ותדכר ית יי אלהך ארי הוא יהיב לך עיצא למקני נכסין ז
בדיל לקיימא ית קיימיה דקיים לאבהתך כיומא הדין : בל אדכר אלה רבך פאנה
אלמעטיך קוה תכתסב בהא ליקאר לכי יפי בעהדה אלדי קסם לאבאיך כיומנא
הדא : והיה אם שכח תשכח את
יהוה אלהיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשתחוית להם העדתי בכם
היום כי אבד תאבדון : ויהי אם אתנשאה תתנשי ית דחלתא דיי אלהך ותהך בתר
טעות עממיא ותפלחינון ותסגוד להון אסהדית בכון יומא דין ארי מיבד תיבדון :
פאן נסית אלה רבך ומצית פעברת מעבודאת אכר וסגדת להא פקד ערפתכם מן
אליום אנכם תבידון : כגוים אשר יהוה מאביד מפניכם כן תאבדון עקב לא תשמעון
בקול יהוה אלהיכם : כעממיא דיי מוביד מן קדמיכון כין תיבדון חלף דלא קבילתון
במימרא דיי אלהכון : כאלאמם אלדין אלה מבידהם מן בין אידיכם כדאך תבידון אד לם
תקבלון אמר אלה רבכם : שמע ישראל אתה
עבר היום את הירדן לבא לרשת גוים גדלים ועצמים ממך ערים גדלת ובצרת
בשמים : שמע ישראל את עבר יומא דין ית ירדנא למיעל למירת עממין רברבין
ותקיפין מנך קרוין רברבן וכריכן עד צית שמיא : ואעלם יא אסר אנך גאיז פי
הדא אליום אלארדן לתדכל תחוז אממא אכתר ואעצם מנך קרא כבירה חצינה
תדאני אלסמא : עם גדול ורם בני ענקים אשר אתה ידעת ואתה שמעת מי יתיצב
לפני בני ענק : עם רב ותקיף בני גבריא דאת ידעתא ואת שמעתא מן יכול למקם
קדם בני גבריא : קום כביר רפיע בני אלגבאברה כמא עלמת וסמעת מן יקום בין ידי
אלגבאברה : וידעת היום כי יהוה אלהיך הוא העבר לפניך אש אכלה הוא ישמידם
והוא יכניעם לפניך והורשתם והאבדתם
מהר כאשר דבר יהוה לך : ותדע יומא דין
ארי יי אלהך הוא עבר קדמך מימריה ז
אשא אכלא הוא ישיצינון והוא יתברינון
קדמך ותתריכינון ותובדינון בפריע כמא
דמליל יי לך : פאעלם מן אליום אן אלה
רבך נורה גאיז בין ידיך כנאר אכלה הו

הכר . אף בו מן התוכחה ועוד . עשיתם זאת
זאת כשמת אהרן בהור ההר לסוף ארבעים
שנה ונסתלקו ענני כבוד יראתם לכם ממלחמות
מלך ערד ונתתם ראש לחזור למצרים וחזרתם לאחוריכם
שמונה מסעות עד בני יעקן ושם במוסרה שם
נלחמו בכם בני לוי והרגו בכם והם בכם עד
שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם ומשם חזרתם
גדגדה הוא חר הגדגד ומן הגדגדה יטבתה
ובמוסרה עשיתם אבל כבד על מיתתו של אהרן
וגרמה לכם זאת ונדמה לכם כאלו מת שם וסמך
מסב תוכחה זו לשבור הלוחות לומר שקשה מיתתן
של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות
והודיעך

ינפיהם והו יהדמהם בין ידיך פתקרצהם ותכידהם סריעא כמא ועדך אללה זאל— תאמר בלבבך בהדף יהוה אלהיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני יהוה לרשת את הארץ הזאת וברשעת הגוים האלה יהוה מורישם מפניך : לא תימר בליבך בדיתבר יי אלהך יתהון מן קדמך למימר בזכותי אעלני יי למירת ית ארעא הדא ובחובי עממיא האלין יי מתריך להון מן קדמך : ולא תקול פי נפסך אדי דפעהם אללה מן בין ידיך אנא בצלאחי אדכלני אללה אחוז הדי אלבלד ובצלאח תלך אלאמם אללה מוארצהם מן בין ידיך : לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגוים האלה יהוה אלהיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע יהוה לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב : לא בזכותך ובקשיטות לבך את עליל למירת ית ארעהון ארי בחובי עממיא האלין יי אלהך מתריך להון מן קדמך ובדיל לקיימא ית פתגמא דקיים יי לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב : בל ליס בצלאחך ובאסתקאמת קלבך פקט אנת צאיר לתחוז בלדהם לכן שר צלם אולאך אלאמם אללה טרדהם מן בין ידיך ולכי יאפי בקול אלדי קאלה לאבאיך אברהם ויצ' ויע' : וידעת כי לא בצדקתך יהוה אלהיך נתן לך את הארץ הטובה הזאת לרשתה כי עם קשה ערף אתה : ותדע ארי לא בזכותך יי אלהך יהיב לך ית ארעא טבתא הדא למירתה ארי עם קשי קדל את : פתיקן אנך ליס בצלאחך אללה רבך מעטיך הדי אלבלד לתחוזה אד אנת שעב שדיד אלרקב : זכר אל תשכח את אשר הקצפת את יהוה אלהיך במדבר למן היום אשר יצאת מארץ מצרים עד באכם עד המקום הזה ממרים הייתם עם יהוה : הוי דכיר לא תתנשי ית דארגיזתא ית יי אלהך במדברא למן יומא דנפקתא מארעא דמצרים עד מיתיכון עד אתרא הדין מסרבין הויתון קדם יי : פאדכר ולא תנסא מא אסכטת אללה רבך פי אלבר ודלך מנד יום כרגת מן מצר ואלא אן גיתם אלי הדא אלמוצע לם תזולו מסכטין ללה : ובחרב הקצפתם את יהוה ויתאנף יהוה בכם להשמיד אתכם : ובחורב ארגיזתון ית יי ותקיף רוגזא דיי בכון לשיצאה

והודיעך שהוקשה לו מה שנתנו ראש לחזור מצרימה ביום שעשו בו את העגל · בעת ההיא הבדיל יי [illegible] מוסב לענין הראשון בעת ההיא אמר יי אלי בשנה הראשונה לצאתכם ממצרים וטעיתם בעגל ובני לוי לא טעו [illegible] מקרא זה [illegible] לחזרת בני יעקב [illegible] בני לוי אלא עמדו באמונתם · ואנכי עמדתי בהר לקבל לוחות האחרונות ולפי פירש למעלה כמה עמד בהר בעלייה אחרונה זו [illegible] והתחיל כך · לשאת את ארון ברית יי על ידי הלוים כאמור לעמוד לשרתו ולברך בשמו · הכהנים והוא נשיאת כפים על כן לא היה ללוי חלק ונחלה לפי שהובדלו לעבודת מזבח

לשיצאה יתכון : ודי חריב אסכטתם אללה פגצ׳ב עליכם וכאד יפניכם : בעלתי
ההרה לקחת לוחת האבנים לוחת הברית אשר כרת יהוה עמכם ואשב בהר ארבעים
יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי : במסקי לטורא למיסב לוחי
אבניא לוחי קימא דגזר יי עמכון ויתיבית בטורא ארבעין יממין וארבעין לילון
לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי : חין צעדת אלגבל לאכד׳ לוחי אלגוהר לוחי
אלשהאדה אלתי עהדהא אללה מעכם פאקמת פיה ארבעין יומא ומ׳ לילה לם אכל טעא
מא ולם אשרב מאא : ויתן יהוה אלי את שני לוחת האבנים כתבים באצבע אלהים
ועליהם ככל הדברים אשר דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל : ויהב יי לי
ית תרין לוחי אבניא כתיבין באצבעא דיי ועליהון ככל פתגמיא דמליל יי עמכון ז
בטורא מגו אישתא ביומא דקהלא : ת׳ אן דפע אללה אלי לוחי אלמכתובאן בקדרה
אללה ועליהמא מתל גמיע אלכלמאת אלתי כלמכם אללה בהא פי אלגבל מן וסט אלנאר
פי יום אלגמוע : ויהי מקץ ארבעים יום וארבעים לילה נתן יהוה אלי את שני לחת
האבנים לחות הברית : והוה מסוף ארבעין יממין וארבעין לילון יהב יי לי ית תרין
לוחי אבניא לוחי קימא : וכאן דלך בעד מ׳ יומא ומ׳ לילה דפעהמא אליי : ויאמר
יהוה אלי קום רד מהר מזה כי שחת עמך אשר הוצאת ממצרים סרו מהר מן הדרך
אשר צויתם עשו להם מסכה : ואמר יי לי קום חות בפריע מכא ארי חביל עמך
דאפיקתא ממצרים סטו בפריע מן אורחא דפקידתינון עבדו להון מתכא : וקאל לי
קום אנחדר סריעא מן ההנא לאן קומך אלדי אפסדו אלדין אכרגתהם מן בלד מצר וזאלו
סריעא מן אלטריק אלדי אמרתהם וצנעו להם מסבוכא : ויאמר יהוה אלי לאמר
ראיתי את העם הזה והנה עם קשה ערף הוא : ואמר יי לי למימר גלי קדמי עמא הדין
והא עם קשי קדל הוא : תם קאל לי קד עלמת
אן הולאי קום אנהם צעב אלרקאב :
הרף ממני ואשמידם ואמחה את שמם
מתחת השמים ואעשה אותך לגוי
עצום ורב ממנו : אנח בעותך מן קדמי
ואשיצינון ואמחי ית שמהון מתחות
שמיא ואעביד יתך לעם תקיף וסגי

מנבה ולינן פעיץ לחרוש ולזרוע ... טה נחלתו
גורל חרם מזומן שבית המלך ... בימים הראשונים
של לוחות הראשונים מה הם ברצון אף א׳ ברצע
אבל אמצעיים שעמדתי שם להתפלל עליכם היו
בכעס ויאמר יי אלי וגו׳ אעפי שסרתם מאחריו ז
ותעיתם בעגל אמר לי לך נחה את העם וגו׳ ועתה
ישראל אעפי שעשיתם כל זאת עודנו ברחמיו וחיבתו
עליכם ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם
כי אם ליראה וגו׳ רבותינו דרשו מכאן הכל בידי
שמים חוץ מיראת שמים ... לשמור את מצות יי
ואעפי שלא לחנם אלא לטוב לך ותקבלו שכר ...
לו יי אלהיך הכל ואעפי כן רק באבתיך חשק יי מן הכל
בכם

מנהון : ואן כפאת ען אתשפע אפורתקם ומחית אסמהם מן תחת אלסמא וגעלת
מנך אמה כבירה אעטם ואכתר מנהם : ואפן וארד מן ההר וההר בער באש ושני
לחת הברית על שתי ידי : ואתפנית ונחתית מן טורא וטורא בער באישתא ותרין
לוחי קימא על תרתין ידי : פוליית ונזלת מן אלגבל והו משתעל באלנאר ולוחי אלשהאדה
עלי ידי : וארא והנה חטאתם ליהוה אלהיכם עשיתם לכם עגל מסכה סרתם מהר
מן הדרך אשר צוה יהוה אתכם : וחזית והא חבתון קדם יי אלהכון עבדתון לכון עיגל
מתכא סטיתון בפריע מן אורחא דפקיד יי יתכון : פנטרת פאדא בכם קד אכטיתם
ללה רבכם ואתכדתם עגלא מסבוכא וזלתם סריעא ען אלטריק אלדי אמרכם :
ואתפש בשני הלחת ואשלכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם : ואחדית בתרין
לוחיא ורמיתינון מעל תרתין ידי ותברתינון לעיניכון : פקבצת אללוחין ושרחתהמא
ען ידי וכסרתהמא בחצרתכם : ואתנפל לפני יהוה כראשנה ארבעים יום וארבעים
לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל חטאתכם אשר חטאתם לעשות
הרע בעיני יהוה להכעיסו : ואשתטחית קדם יי כבקדמיתא ארבעין יממין וארבעין
לילון לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי על כל חובתכון דחבתון למעבד דביש קדם יי
לארגזא קדמוהי : ותשפעת בין ידי אללה כאלמרה אלאולי מ יומא ומ לילה לם אכל
טעאמא ולם אשרב מאא בסבב כטייתכם אלדי אכטיתם וצנעת אלשר בין ידי ז
אללה ואסכטתמוה : כי יגרתי מפני האף והחמה אשר קצף יהוה עליכם להשמיד
אתכם וישמע יהוה אלי גם בפעם ההוא : ארי דחילית מן קדם רוגזא וחמתא דרגיז
יי עליכון לשיצאה יתכון וקביל יי צלותי אף בזמנא ההוא : לאני חדרת אלגצב ואל
המייה אלתי סכט אללה בהא עליכם לינפדכם פסמע אללה פי דלך אלוקת : ובאהרן
התאנף יהוה מאד להשמידו ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההוא : ועל אהרן הוה רגז
מן קדם יי לחדא לשיצאותיה וצליתי אף על אהרן בעידנא ההוא : ועלי הרון וגד אללה
גדא וכאד אן ינפדה פאסתגפרת לה איצא פי דלך אלוקת : ואת חטאתכם אשר
עשיתם את העגל לקחתי ואשרף אתו באש ואכת אתו טחון היטב עד אשר דק
לעפר ואשלך את עפרו אל הנחל הירד מן ההר : וית חובתכון דעבדתון ית עגלא נסיבית
ואוקידית יתיה בנורא ושפית יתיה בשופינא יאות עד דהוה דקיק לעפרא ורמית ית
עפריה לנחלא דנחית מן טורא : ואמא כטייתכם והו אלעגל אלדי אכדתמוה פאני אכדתה

ואחרקתה

ואחרקתה באאר וגרדתה באמבורד נעמא חתי רק כאתראב וטרחת תלאבה פי ואדי
טמא מנחדר מן גבל: ובתבערה ובמסה ובקברת התאוה מקצפים הייתם את יהוה:
ובדליקתא ובנסיתא ובקברי דמשאלי מרגזין הויתון קדם יי: ופי דאת טאשעט ודאת
אמחנה ובקבור אמתשהיין לם תזלו מסכטין ללה: ובשלח יהוה אתכם מקדש
ברנע לאמר עלו ורשו את הארץ אשר נתתי לכם ותמרו את פי יהוה אלהיכם ולא
האמנתם לו ולא שמעתם בקלו: וכד שלח יי יתכון מרקם גיאה למימר סקו ואחסינו
ית ארעא דיהבית לכון וסריבתון על גזירת מימרא דיי אלהכון ולא הימינתון ליה
ולא קבילתון למימריה: ולמא בעת בבעצכם אלה מן רקים ברנע קאילא אצעדו
ואמגרו אלארץ אתי אעטיתכם פכאפתמוה ולם תומנו בה ולם תקבלו אמרה: ממרים
הייתם עם יהוה מיום דעתי אתכם: מסרבין הויתון קדם יי מיומא דידעית יתכון: ובטגמ
לה לם תזאלו מכאטבין ללה מן יום ערפתכם: ואתנפל לפני יהוה את ארבעים היום
ואת ארבעים הלילה אשר התנפלתי כי אמר יהוה להשמיד אתכם: ואשתטחית
קדם יי ית ארבעין יממין וית ארבעין לילון דאשתטחית ארי אמר יי לשיצאה
יתכון: פלמא שפעת עברה תלך מ׳ יומא ומ׳ לילה אד אראד אן ינפדהם:
ואתפלל אל יהוה ואמר אדני יהוה אל תשחת עמך ונחלתך אשר פדית בגדלך
אשר הוצאת ממצרים ביד חזקה: וצליתי קדם יי ואמרית יי אלהים לא תחביל עמך
ואחסנתך דפרקתא בתוקפך דאפיקתא ממצרים ביד תקיפא: וצלית בין ידיה
וקלת אלהם יא רב לא תהלך קומך וצפותך אלדין פככתהם בעטמתך ואכרגתהם
מן בלד מצר ביד שדידה: זכר לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל תפן אל
קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו: אדכר לעבדך לאברהם ליצחק וליעקב

לא תתפני לקשיות עמא הדין ולרשעיהון
ולחטאיהון: אדכר אוליאיך אברהים ויצחק
ויעקב ולא תנטר אלא צעובה הדא אלשעב
וטלאחה וכטיתה: פן יאמרו הארץ
אשר הוצאתנו משם מבלי יכלת יהוה
להביאם אל הארץ אשר דבר להם
ומשנאתו אותם הוציאם להמתם במדבר:

בכם כמו שאתם חשוקים מכל העמים היום כה״ז
ערלת לבבכם. אוטם לבבכם וכיסויו. ואדוני
האדונים לא יוכל שום אדון להציל אתכם מידו.
לא ישא פנים אם תפרקו עולו. ולא יקח שוחד
לפייסו בממון. עושה משפט יתום ואלמנה הרי
גבורה ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו.
ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה. ודבר חשוב הוא
זה שהרי כל עצמו של יעקב אבינו על זה נתפלל
ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש. כי גרים הייתם
מום שבך אל תאמר לחברך. את יי אלהיך תירא
ותעבוד לו ותדבק בו ולאחר שיהיו בך כל המדות
הללו אז בשמו תשבע. וידעתם היום. תנו לב
לדעת ולהבין ולקבל תוכחתי. כי לא את בניכם

דילמא יימרון דיירי ארעא דאפיקתנא מתמן מדלית יוכלא קדם יי לאעלותהון
לארעא דמליל להון ומדסני יתהון אפיקינון לקטלותהון במדברא : כילא יקול
אהל אלבלד אלדי אכרגתנא מנה ממא לם יטיק רבהם אן ידכלהם אלבלד אלדי
ועדהם בה ומן שנאתה להם אכרגהם ליקתלהם פי אלבר : והם עמך ונחלתך אשר
הוצאת בכחך הגדל ובזרעך הנטויה : ואנון עמך ואחסנתך דאפיקתא בחילך
רבא ובדרעך מרממא : והם קומך וצפותך אלדין אכרגתהם בקואך אלעצים ז
ודראעך אלממדודה :

ה בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל לך שני לוחת אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה
ועשית לך ארון עץ : בעדנא ההיא אמר יי לי פסל לך תרין לוחי אבניא כקדמאי
וסק לקדמי לטורא ותעביד לך ארונא דאעא : פי דלך אלוקת קאל אללה לי אנחת לוחי
גוהר כאלאולין ואצעד אלי אלגבל ואצנע צנדוקא מן כשב : ואכתב על
הלחת את הדברים אשר היו על הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון :
ואכתוב על לוחיא ית פתגמיא דהוו על לוחיא קדמאי דתברתא ותשוינון בארונא :
חתי אכתב עליהמא אלכלמאת אלתי כאנת עלי אללוחין אלאולין אלדי כסרתהמא וצירתהמא
פי אלצנדוק : ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לחת אבנים כראשנים ואעל
ההרה ושני הלחת בידי : ועבדית ארונא דאעי שטין ופסלית תרין לוחי אבניא
כקדמאי וסליקית לטורא ותרין לוחיא בידי : פצנעת צנדוקא מן כשב אלסנט ונחת
לוחי גוהר כאלאולין וצעדת אלגבל והמא פי ידי : ויכתב על הלחת כמכתב הראשון
את עשרת הדברים אשר דבר יהוה אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם יהוה
אלי : וכתב על לוחיא ככתבא קדמאה ית עסרא פתגמין דמליל יי עמכון בטורא

מגו אישתא ביומא דקהלא ויהבינון יי לי :
פכתב עליהמא כאלכתאב אלאול אלעשר
אלכלמאת אלתי כלמכם אללה בהא פי אלגבל מן
וסט אלנאר פי יום אלגוק ודפעהמא אלי : ואפן
וארד מן ההר ואשם את הלחת בארון אשר
עשיתי ויהיו שם כאשר צוני יהוה : ז
ואתפניתי ונחתית מן טורא ושויתי ית
לוחיא

אני מדבר עכשיו שיוכלו לומר שנו לא ראינו ולא
ידענו בכל זה בקרב כל ישראל כל מקום שהיה
אחד מהם בורח הארץ נבקעת מתחתיו ובולעתו
אלו דברי רבי יהודה אמר לו ר' נחמיה והלא כבר
נאמר ותפתח הארץ את פיה ולא פיותיה אמר לו
ומה אני מקיים בקרב כל ישראל אמר לו שנעשית
הארץ כמדרון וכמשפך וכל מקום שהיה אחד
מהם בורח היה מתגלגל ובא עד מקום בקיעה
ואת כל היקום אשר ברגליהם זה ממונו של אדם
שמעמידו על רגליו כי עיניכם הרואות מוסב על
מקרא האמור למעלה כי לא את בניכם אשר לא ידעו
וגו' כי אם עמכם אשר עיניכם הרואות לא בארץ
מצרים לא טובה ממנה ונאמרה הבטחה זו לישראל
ביציאתם ממצרים שהיו אומרים שמא לא נבוא אל
ארץ

לוחיא בארונא דעבדית והוו תמן כמא דפקדני יי : תם ולית ונזלת מן טגבל וצירת
אלוחין פי אלצנדוק אלדי צנעתה פבקו הנאך כמי אמרני אללה : ובני ישראל נסעו
מבארת בני יעקן מוסרה שם מת אהרן ויקבר שם ויכהן אלעזר בנו תחתיו : ובני
ישראל נטלו מבארות בני יעקן למוסרה תמן מית אהרן ואתקבר תמן ושמיש אלעזר
בריה תחותוהי : ולמא אשפעני פי הרון אקאם אלי אן רחל בני אסראל מן בארת בני
יעקן מוסרה מאת תם הרון ודפן ואם אלעזר אבנה מכאנה : משם נסעו הגדגדה
ומן הגדגדה יטבתה ארץ נחלי מים : מתמן נטלו לגדגד ומן גדגד ליטבת ארע
נגדא נחלין דמיין : למא רחלו מן תם אלי גרגד ומנהא אלי יטבת ארץ דאת אודיה מא :
בעת ההוא הבדיל יהוה את שבט הלוי לשאת את ארון ברית יהוה לעמד לפני יהוה
לשרתו ולברך בשמו עד היום הזה : בעדנא ההוא אפריש יי ית שבטא דלוי למטל
ית ארון קימא דיי למקם קדם יי לשמשותיה ולברכא בשמיה עד יומא הדין : פידלך
אלוקת אפרז אללה סבט לוי ליחמלו צנדוק עהדה ויקימון בין ידיה פילדמונה ויבארכו
באסמה אלי יומנא הדא למא אסעפוני : על כן לא היה ללוי חלק ונחלה עם אחיו יהוה
הוא נחלתו כאשר דבר יהוה אלהיך לו : על כין לא הוה ללוי חולק ואחסנא עם אחוהי
מתנן דיהב ליה יי אינון אחסנתיה כמא דמליל יי אלהך ליה : ולדלך לם יכון ללואניין
נציב ונחלה מע אכותהם כל הבאת אללה הי נציבהם כמא אמר בהא להם : ואנכי
עמדתי בהר כימים הראשנים ארבעים יום וארבעים לילה וישמע יהוה אלי גם
בפעם ההוא לא אבה יהוה השחיתך : ואנא הויתי קאים בטורא כיומיא קדמאי
ארבעין יממין וארבעין לילון וקביל יי צלותי אף בזמנא ההוא לא אבא יי ד
לחבלותך : ואנא אקמת פי טגבל מתל מדה
אלאולי מ יומא ומ לילה פסמע אללה לי פי
דלך אלוקת ושא חין לא יהלכך : ויאמר
יהוה אלי קום לך למסע לפני העם ויבאו
ויירשו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם
לתת להם : ואמר יי לי קום איזיל למטול
קדם עמא ויעלון ויירתון ית ארעא ד
דקיימית לאבהתהון למתן להון : וקאל לי קום

ארץ טובה ויפה בגו׳ וכול בהגדה ככתוב ד
מדבר וכך אשר לקס לא כארץ מצרים היא לא
רעה נימנה ת״ב וחברון שבע שנים נבנתה זו
אדם אחד בנאן וחם בנה צוען למצרים בנו וחברון
לכנען בנו דדך ארץ אדם בונה את הנאה ואח״כ
בונה את הכעור שפסולתו של ראשון הוא נותן
בשני ובכל מקום החביב קודם היא למדת שחברון
יפה מצוען ומצרים משובחת מכל הארצות שנא׳
כגן יי כארץ מצרים וצוען שבח מצרים היא שהיא
מקום מלכות שכן הוא אומר כי היו בצוען שריו ד
וחברון פסולתה של ארץ ישראל לכך הקצוה
לקבורת מתים ואעפ״כ היא יפה מצוען ובכתובות
דרשו בענין אחר הפסד אדם בונה בית לבנו הקטן
ואח״כ לבנו הגדול לא שמבונה על אחד משבעה
בצוען אשר יצאתם משם לפי׳ ארץ רעמסס אשר
ישבתם

פאמץ' בין ידי א'קום פרחל הם חתי ישצ'ון פירתן אבלד א'די אמן קמת לאבאיהם אן אעטיהם :

ועתה ישראל מה יהוה אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה את יהוה אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך : וכען ישראל מה יי אלהך תבע מנך אלהין למדחל קדם יי אלהך למהך בכל אורחן דתקנן קדמוהי למרחם יתיה ולמפלח קדם יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך : ואלאן יא אסר מא אלדי יטלבה מנך אללה רבך אלא אן תכאפה ותסיר פי טריקה ותחבבה ותעבדה מכלצא בכל קלבך וכל נפסך : לשמר את מצות יהוה ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום לטוב לך : למטר ית פקודיא דיי וית קימוהי דאנא מפקיד לך יומא דין דייטב לך : ותחפט' וצאיאה ורסומה אלתי אמרך בהא אליום ליכאר לך : הן ליהוה אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה : הא דיי אלהך שמיא ושמי שמיא ארעא וכל דבה : ונורא ללה רבך אלסמאואת בלהא ואלארץ' וכל מא פיהא : רק באבתיך חשק יהוה לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה : לחוד באבהתך צבי יי למרחם יתהון ואתרעי בבניהון בתריהון בכון מכל עממיא כיומא הדין : לכנה אצטפא אבאיך פאחבבהם ואכתאר נסלהם מן בעדהם ואנתם הם מן בין אלשעוב כמי תשאהדון : ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד : ותעדון ית טפשות לבכון וקדלכון לא תקשון עוד : פאזילו גשא קלובכם ורקאבכם לא תקסוהא אבדא גדא : כי יהוה אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד : ארי יי אלהכון הוא אלה דיינין ומרי מלכין אלהא רבא גיברא ודחילא דלית קדמוהי למסב אפין ואף לא לקבלא שוחדא : לאן אללה רבכם הו רב אלארבאב וסייד אלסאדה אלטאיק אלכביר אלגבאר אלמכיף אלדי לא יחאבי אלוגוה ולא יאכד' רשוה : עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה : עביד דין יתם וארמלא ורחים גיורא למתן ליה

והבאת בה והיא במיטב כארץ מצרים של במיטב הארץ בארץ רעמסס אמ' היא אינה כארץ ישראל·· והשקית ברגלך ארץ מצרים היתה צריכה להביא מים מנילוס ברגלך ולהשקותה צריך אתה לנדד משנתך ולעמול והנמוך שותה ולא הגבוה ואתה מעלה המים מן הנמוך לגבוה אבל זו למטר השמים תשתה מים אתה ישן על מטתך והקב"ה משקה נמוך וגבוה גלוי ושאינו גלוי כאחת ·· כגן הירק שאין די לו בגשמים ומשקין אותו ברגל ·· ובכתף ·· ארץ הרים ובקעות משובח ההר מן המישור שהמישור בבית כור אתה זורע כור אבל בהר בבית כור זורע ממנו חמשת כורין ארבע מארבעה שיפועיו ואחד בראשו ·· ובקעות הן מישור ·· אשר ייי אלהיך דורש אותה והלא כל הארצות הוא דורש שנ' להמטיר על ארץ לא איש אלא כביכול אינו דורש אלא אותה ועל ידי אותה דרישה שדורשה הוא דורש את כל הארצות

ליה מזון וכסו : צאנע חכם איתים וארמלה ומחיב אגריב ורזקה טעאמא וכסוה :
ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים : ותרחמון ית גיורא ארי דיירין
הויתון בארעא דמצרים : ואחבבו אגריב פטט מא כנתם גרבא פי בלד מצר : את
יהוה אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע : ית יי אלהך תדחל וקדמוהי
תפלח ולדחלתיה תתקרב ובשמיה תקיים : וכף אלה רבך ואעבדה ואלזמה ואחלף
באסמה ברא : הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה אתך את הגדלת ואת הנוראת
האלה אשר ראו עיניך : הוא תושבחתך והוא אלהך דעבד עמך ית רברבתא וית
חסינתא האלין דחזאה עינך : הו מדחתך והו אלאהך כמי יצנע מעך תלך אלכבאיר
ואלמצאיב אלתי ראתהא עינאך : בשבעים נפש ירדו אבתיך מצרימה ועתה שמך
יהוה אלהיך ככוכבי השמים לרב : בשבעין נפשן נחתו אבהתך למצרים וכען
שויך יי אלהך ככוכבי שמיא לסגי : פמנהא אן אבאך נזלו מצרא בסבעין נפס
ואן קד צירך אלה רבך ככואכב אלסמא כתרה : ואהבת את יהוה אלהיך ושמרת
משמרתו וחקתיו ומשפטיו ומצותיו כל הימים : ותרחם ית יי אלהך ותטר מטרת
מימריה וקימוהי ודינוהי ופקודוהי כל יומיא : פאחבב אלה רבך ואחפט מנא
אסתחפטך ורסומה וטצאיאה ואחכאמה טול אלזמאן : וידעתם היום כי לא את
בניכם אשר לא ידעו ואשר לא ראו את מוסר יהוה אלהיכם את גדלו את ידו
החזקה וזרעו הנטויה : ותדעון יומא דין ארי לא ית בניכון דלא ידעו ודלא חזו
ית אולפנא דיי אלהכון ית רבותיה ית ידיה תקיפתא ודרעיה מרממא : פאעלמו
מן אליום אן ליס אעמל עלי בניכם אלדין
לם יעלמו ולם ירו אדאב אלה רבכם
ועצמתה וידה אלשדידה ודראעה
אלממדודה : ואת אתתיו ואת מעשיו
אשר עשה בתוך מצרים לפרעה מלך
מצרים ולכל ארצו : וית אתותיה וית

הארצות עמה תמיד עיני יי אלהיך בה לראות מה
היא צריכה ולחדש בה גזרות עתים לטובה עתים
לרעה וכו׳ מראשית השנה מראשית השנה
מראש השנה נדון מה יהא בסופה וכו׳ ואם שמוע
וכו׳ מוסב על האמור למעלה למטר השמים תשתה
מים וכו׳ אם שמוע תשמעו אם תשמע בישן תשמע
בחדש וכו׳ אם שכוח תשכח אם התחלת לשכוח סופך
שתשכח כולה כתיב במגילה אם תעזביני יום
יומים אעזבך מצוה אתכם היום שיהיו עליכם
חדשים כאלו שמעתם בו ביום לאהבה את יי אלהיכם שלא
תאמר הריני למד בשביל שאהיה עשיר בשביל שאקרא
רבי בשביל שאקבל שכר אלא כל מה שתעשו עשו מאהבה וסוף הכבוד לבוא ולעבדו בכל לבבכם עבודה
שהיא בלב וזהו תפלה שהתפלה קרויה עבודה שנא׳ אלהך די אנת פלח ליה בתדירא וכי יש פלחן בבבל אלא
על ידי שהיה מתפלל שנא׳ וכוין פתיחן לה בעליתה וגו׳ וכן בדוד הוא אומר תכון תפלתי קטרת לפניך בכל
לבבכם ובכל נפשכם והלא כבר הזהיר בכל לבבך ובכל נפשך אלא אזהרה ליחיד אזהרה לצבור ונתתי מטר
ארצכם עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי בעתו בלילות שלא יטריחו אתכם ד״א בעתו בלילי שבתות
שהכל מצויין בבתיהם יורה היא רביעה הנופלת לאחר הזריעה שמרווה את הארץ ואת הזרעים מלקוש רביעה

עובדוהי דעבד בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים ולכל ארעיה : ואיאתה
ואעמאלה אלתי צנעהא פי וסט מצר בפרעון וגמיע קואדה וסאיר אהל בלדה :
ואשר עשה לחיל מצרים לסוסיו ולרכבו אשר הציף את מי ים סוף על פניהם
ברדפם אחריכם ויאבדם יהוה עד היום הזה : ודעבד למשרית מצראי לסוסותהון
ולרתכיהון דאטיף ית מי ימא דסוף על אפיהון במרדפהון בתריכון ואבידינון יי
עד יומא הדין : ומא צנע בגנד מצר וכילה ומראכבה אלתי אטאף מא בחר סוף
עלי וגוההם למא לחקוכם פאהלכהם אללה אלי יומנא הדא : ואשר עשה לכם במדבר
עד באכם עד המקום הזה : ודעבד לכון במדברא עד מיתיכון עד אתרא הדין :
ומא צנע לכם פי אלברייא אן גיתם אלי הדא אלמוצע : ואשר עשה לדתן ולאבירם
בני אליאב בן ראובן אשר פצתה הארץ את פיה ותבלעם ואת בתיהם ואת
אהליהם ואת כל היקום אשר ברגליהם בקרב כל ישראל : ודעבד לדתן ולאבירם
בני אליאב בר ראובן דפתחת ארעא ית פומה ובלעתנון וית אנש בתיהון וית משכניהון
וית כל יקומא דעמהון בגו כל ישראל : ומא צנע בדתן ואבירם בני אליאב אבן ראובן
אד פתחת אלארץ פאהא פאבתלעתהם וביותהם ואכביתהם וגמיע אלנאס אלדי מעהם
פי מא בין בני אסר : כי עיניכם הראת את כל מעשה יהוה הגדל אשר עשה : ארי
עיניכון חזאה ית כל עובדא דיי רבא דעבד : בל עיונכם אלתי ראת גמיע צנע אללה אלעצים
אלדי צנעה : ושמרתם את כל המצוה אשר אנכי מצוך היום למען תחזקו ובאתם
וירשתם את הארץ אשר אתם עברים
שמה לרשתה : ותטרון ית כל תפקידתא
דאנא מפקיד לך יומא דין בדיל דתתקפון
ותיעלון ותירתון ית ארעא דאתון עברין
לתמן למירתה : פאחפטו גמיע אלשריעה
אלתי אמרכם בהא אליום לכי תשדדו ותדכלו
ותחוזו אלבלד אלדי אנתם צאירין אליה לתחוזה :
ולמען תאריכו ימים על האדמה אשר
נשבע יהוה לאבתיכם לתת להם ולזרעם
ארץ זבת חלב ודבש : ובדיל דתורכון יומין
על

כיורדת סמוך לקציר למלאת התבואה בקשיה ולשון
מלקוש דבר המאוחר כד מתרגמינן ורוב העטופים
ללבן לקישיא ד״א לכך נקראת מלקוש שיורדת על
המלילות ועל הקשין ״ ואספת דגניך אתה תאספנו
אל הבית ולא אויביך כענין שנא׳ אם אתן את
דגנך עוד מאכל לאויביך וגו׳ כי מאספיו יאכלוהו
ולא כענין שנא׳ והיה אם זרע ישראל וגו׳ ״ ונתתי
עשב בשדך שלא תצטרך להוליכם למדברות ״
ד״א שתהא גוזז תבואתך כל ימות הגשמים ומשליך
לפני בהמתך ואתה מונע ידך ממנה שלשים יום
קודם לקציר ואינה פוחתת מדגנה ״ ואכלת
ושבעת הרי זו ברכה אחרת שתהא ברכה
מצויה בפת בתוך המעים ״ ואכלת ושבעת השמרו
לכם כיון שיהיו אוכלין ושבעין השמרו לכם שלא
תבעטו שאין אדם מורד בהקב״ה אלא מתוך שביעה
שנא׳ פן תאכל ושבעת ובקרך וצאנך ירבין מה כתי׳
אח׳ אחריו ורם לבבך ושכחת ״ וסרתם לפרוש מן
התורה ומתוך כך ועבדתם אלהים אחרים שכיון שאדם
פורש מן התורה הולך ומדבק בע״ז וכן דוד אומר

על ארעא דקיים יי לאבהתכון למתן להון ולבניהון ארע עבדא חלב ודבש : ולכי תטול
מדתכם פיה כמא קסם אן יעטיה לאבאיכם ונסלהם והו בלד יפיץ לבנא ועסלא :

כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה

לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך
כגן הירק : ארי ארעא דאת עליל לתמן למירתה לא כארעא דמצרים היא דנפקתון
מתמן דתזרע ית זרעך ומשקי ליה ברגלך כגנת ירקא : פאן אלבלד אלדי אנת דאכל
אליה לתחוזה ליס הו כבלד מצר אלדי כרגת מנה אלדי כנת תזרע זרעך ותסקיה ברגלך
כגנאן אלבקול : והארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעת למטר
השמים תשתה מים : וארעא דאתון עברין לתמן למירתה ארע טורין ובקען למטר
שמיא שתיא מיא : לכן אלארץ אלדי אנתם גאידין אליה לתחוזה גבאל ובקאע מן מטר
אלסמא תשרב מאא : ארץ אשר יהוה אלהיך דרש אתה תמיד עיני יהוה אלהיך בה
מרשית השנה ועד אחרית שנה : ארעא דיי אלהך תבע יתה תדירא עיני יי אלהך בה
מרישה דשתא ועד סופה דשתא : בלד אללה רבך מתעאהדהא ודאימא ענאיתה
בהא מן אול אלסנה אלי אכרהא :

והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יהוה
אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם : ויהי אם קבלא תקבלון לפקודי דאנא
מפקיד יתכון יומא דין למרחם ית יי אלהכון ולמפלח קדמוהי בכל לבכון ובכל
נפשכון : פאן סמעתם סמאעא לוצאיאי אלתי אמרכם בהא אליום לתחבבו אללה
רבכם ותעבדה מכלצא בכל קלובכם ונפוסכם : ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה
ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך : ואתין מטר ארעכון בעדנה בכיר ולקיש
ותכנוש עבורך וחמרך ומשחך : נזלת מטר בלדכם פי וקתה וסמי ולקיס ותגמע
ברך ועצירך ודהנך : ונתתי עשב בשדך

[illegible] היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר
לך עבוד אלהים אחרים ומי אמר לו כן אלא אמר דוד
כיון שאני מגורש מלעסוק בתורה הריני קרוב ז
לעבוד אלהים אחרים שהם עובדים אחרים לעובדי'
הם צועק אליו ואינו עונהו נמצא עשוי לו כנכרי'
את יבולה אף מה שאתה מוביל לה כענין שנ' זרעתם
הרבה והבא מעט ואבדתם מהרה על כל שאר
היסורין אגלה אתכם מן האדמה שגרמה לכם לחטוא
משל למלך ששלח בנו לבית המשתה והיה יושב
ומפקדו אל תאכל יותר מצרכך כדי שתבוא נקי לביתך ולא השגיח הבן ההוא אכל ושתה יותר מצרכו והקיא
וטינף את כל בני המסיבה נטלוהו בידיו וברגליו וזרקוהו אחורי פלטירין מהרה אני נותן לכם ארכא
ואם תאמרו והלא ניתנה ארכה לדור המבול שנא' והיו ימיו מאה ועשרים שנה דור המבול לא היה להם
ממי ללמוד ואתם יש לכם ממי ללמוד ושמתם את דברי אלה אף לאחר שתגלו היו מצויינין במצות
הניחו תפלין עשו מזוזות כדי שלא יהיו עליכם חדשים כשתחזרו וכן הוא אומר הציבי לך ציונים לדבר בם
משעה שהבן יודע לדבר למדהו תורה צוה לנו משה שיהא זה למוד דבורו מכאן אמרו כשהתינוק מתחיל
לדבר אביו מסיח עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה ואם לא עשה כן הרי הוא כאלו קוברו שנ' ולמדתם אותם

את

לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ : וְאֶתֵּין עִסְבָּא בְּחַקְלָךְ לִבְעִירָךְ וְתֵיכוֹל וְתִסְבַּע : ואנבת
עשבא פי צחאירך לבהאימך ותאכל ותשבע : הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם
וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם : אִסְתַּמַּרוּ לְכוֹן דִּלְמָא יִטְעֵי לִבְּכוֹן ז
וְתִסְטוּן וְתִפְלְחוּן לְטָעֲוַת עַמְמַיָּא וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן : פאחדרו אן תנכדע קלובכם
פתזלון ותעבדון מעבודאת אכר להא : וְחָרָה אַף יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת הַשָּׁמַיִם
וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה ז
אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם : וְיִתְקַף רוּגְזָא דַּיְיָ בְּכוֹן וְיֵיחוֹד יָת שְׁמַיָּא וְלָא יְהֵי מִטְרָא וְאַרְעָא
לָא תִתֵּין יָת עֲלַלְתַּהּ וְתֵיבְדוּן בִּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא טַבְתָּא דַּיְיָ יָהֵיב לְכוֹן : פאשתד
גצב אללה עליכם ויחבס אלסמא ולא יכון מטר ואלארץ לא תנבת ארעהא פתבידון
בסרעה ען אלארץ אלגידה אלדי אללה מעטיכהא : וְשַׂמְתֶּם אֶת דְּבָרַי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם
וְעַל נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם : וּתְשַׁוּוֹן
יָת פִּתְגָמַי אִלֵּין עַל לִבְּכוֹן וְעַל נַפְשְׁכוֹן וְתִקְטְרוּן יָתְהוֹן לְאָת עַל יֶדְכוֹן וִיהוֹן לִתְפִלִּין
בֵּין עֵינֵיכוֹן : וצירו כלאמי הדא פי קלובכם ונפוסכם ואעקדוהא עלאמה עלי
אידיכם ותכון מנשורה בין עיונכם : וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ : וְתַלְּפוּן יָתְהוֹן יָת בְּנֵיכוֹן לְמַלָּלָא בְהוֹן בְּמִתְּבָךְ
בְּבֵיתָךְ וּבִמְהָכָךְ בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבִמְקִימָךְ : ועלמוהא בניכם ותדרסהא פי חאל
גלוסך פי מנזלך ומסירך פי טריקך ועד נאמך וקיאמך : וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת

בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ : וְתִכְתּוּבִינּוּן עַל מְזוּזִין
וְתִקְבְּעִינּוּן בְּסִפֵּי בֵּיתָךְ וּבִתְרָעָךְ : ואכתב
הא עלי כדוד פתוח מנאזלך ואבואבך :
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ : בְּדִיל דְּיִסְגּוֹן יוֹמֵיכוֹן
וְיוֹמֵי בְנֵיכוֹן עַל אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן
לְמִתַּן לְהוֹן כְּיוֹמֵי שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא : לכי
תטול איאמכם ואיאם בניכם פי אלבלד אלדי
קסם אללה לאבאיכם אן יעטיהם כאיאם
אלסמא

את בניכם לדבר בם וגו׳ ׃ למען ירבו ימיכם וימי
בניכם אם עשיתם כן ירבו ואם לאו לא ירבו שדברי
תורה נדרשין מכלל לאו הן ומכלל הן לאו ׃ לתת
להם לתת לכם אין כתיב כאן אלא לתת להם מכאן מצינו
למדין תחיית המתים מן התורה ׃ שמור תשמרון
אזהרה אחר אזהרה לשמור תלמודו שלא ישתכח ׃
ללכת בכל דרכיו הוא רחום ואתה תהא רחום הוא
גומל חסדים ואתה תהא גומל חסדים ׃ ולדבקה בו
אפשר לומר כן והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק
בתלמידים ובחכמים ומעלה אני עליך כאלו נדבקת
בו ׃ והוריש ה׳ עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה
מה שעלי ׃ ועצומים מכם אתם גבורים והם גבורים
מכם שאם לא שישראל גבורים מה השבח הוא זה
שמשבח את האמוריים לומר ועצומים מכם אלא אתם
גבורים משאר האומות והם גבורים מכם ׃ לא יתיצב
איש וגו׳ אין לי אלא איש אומה ומשפחה ואשה בכשפיה
מנין ת״ל לא יתיצב מכל מקום אם כן מה ת״ל איש אפי׳
כעוג מלך הבשן ׃ פחדכם ומוראכם והלא פחד
הוא מורא אלא פחדכם על הקרובים ומוראכם על
הרחוקים

סמא עלי ארץ׃ כי אם שמר תשמרון את
כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוה אתכם לעשתה לאהבה את יהוה אלהיכם ללכת
בכל דרכיו ולדבקה בו׃ ארי אם מטר תטרון ית כל תפקידתא הדא דאנא מפקיד יתכון
למעבדה למרחם ית יי אלהכון למהך בכל אורחן דתקנן קדמוהי ולאתקרבא לדחלתיה׃
פאנכם אן חפצתם גמיע הדה אלוציה אלתי אנא אמרכם ועמלתם בהא אן תחבו אללה
רבכם ותסירו פי גמיע טרקה ותלזמוה׃ והוריש יהוה את כל הגוים האלה מלפניכם
וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם׃ ויתריך יי ית כל עממיא האלין מן קדמיכון ז
ותירתון עממין רברבין ותקיפין מנכון׃ קרץ אללה גמיע אלאמם מן בין אידיכם פורת
תם אממא אעצם ואכתר מנכם׃ כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה
מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם׃ כל אתרא
דתדרוך פרסת רגלכון ביה דילכון יהי מן מדברא ולבנן מן נהרא נהרא פרת ועד ימא
בתראה יהי תחומכון׃ וכל מוצע יטאה קדמכם יכון לכם מן אלבר ולבנאן ונהר ט׳
פראת ואלבחר אלאכר יכון תכמכם׃ לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן
יהוה אלהיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם׃ לא יתעתד אנש
קדמיכון דחלתכון ואימתכון יתין יי אלהכון על אפי כל ארעא דתדרכון בה כמא
דמליל לכון׃ ולא יקף אנסאן בין אידיכם בל פזעכם וכופכם ילקיה אללה רבכם עלי
גמיע אלבלד אלדי תקלכה כמא ועדכם׃

קי״א פסו׳ קי׳ רעואל גר״ה

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה׃
חזו דאנא יהיב קדמיכון יומא דין
ברכן ולוטין׃ אנטרו האנא תאלי עליכם
אליום ברכאת ולענאת׃ את הברכה
אשר תשמעו אל מצות יהוה אלהיכם
אשר אנכי מצוה אתכם היום׃ ית ברכן
אם תקבלון לפקודיא דיי אלהכון דאנא
מפקיד יתכון יומא דין׃ פאמא אלברכאת

הרחוקים כאחד לשון בעיטת פתאום מורא לשון דאגה
מימים רבים כאשר דבר לכם והיכן דבר את אימתי
אשלח לפניך וגו׳״ סליק בס״ד׳
ראה אנכי ברכה וקללה האמורות בהר גרזים
ובהר עיבל״ את הברכה על מנת אשר
תשמעו מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם
היום ללכת וגו׳ הא למדת שכל העובד ע״ז הרי הוא
סר מן הדרך שנצטוו ישר׳ מכאן אמרו כל המודה
בע״ז ככופר בכל התורה כולה״ ונתתה את הברכה
כתרגומו ית מברכיא את המברכים על הר גרזים
כלפי הר גרזים הופכין פניהם ופתחו בברכה ברוך
האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו׳ כל הארורים ז
שבפרשה אומ׳ תחלה בלשון ברוך ואח״כ הפכו פניהם
כלפי הר עיבל ופתחו בקללה״ הלא המה עבר הירדן סימ׳״
אחרי אחרי העברת הירדן והלאה והלאה למרחוק בעבר הירדן כל לשון אחרי בכל מקום שנא׳ אחרי מופלג הוא ויאמר סמוך
דרך מבוא השמש לצד מן הירדן לצד מערב ופשט המקרא מוכיח שהם שני דברים שנקדו בשני טעמים
אחרי נקוד בפשטא ודרך נקוד במשפל והוא חגג ואם היה אחרי דרך דבר אחד היה נקוד אחרי במשרת בשופר
מהך ודרך כמה״ מול הגלגל רחוק מן הגלגל הוא״ אלוני מורה שכם הוא שנא׳ עד מקום שכם עד אלון מורה״

פאן קבלתם ותנאיא שלה רבכם שדי אנא אמרכם שיום : והקללה אם לא תשמעו
אל מצות יהוה אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום
ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם : ולוטין אם לא תקבלון לפקודיא דיי
אלהכון ותסטון מן אורחא דאנא מפקיד יתכון יומא דין למהך בתר טעות עממיא
דלא ידעתון : ואמא שלענאת פאן לם תקבלו אמר שלה רבכם וזלתם מן שטריק
שדי אנא אמרכם שיום ואתבעתם מעבוד את אלר ועבדתמוהא :

והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה
לרשתה ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל : ויהי ארי יעלינך
יי אלהך לארעא דאת עליל תמן למירתה ותתין ית מברכיא על טורא דגריזין וית
מלטטיא על טורא דעיבל : פאדא אדכלך שלה רבך שבלד שדי אנת צאיר שירה
לתחוזה פאתל שברכאת עלי גבל גריזים ושלענאת עלי גבל עיבל : הלא המה
בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני הישב בערבה מול הגלגל
אצל אלוני מורה : הלא אינון בעברא דירדנא אחורי אורח מעלני שמשא
בארע כנענאה דיתיב במישרא לקביל גלגלא בסטר מישרי מורה : יא אנהמא
פי גאנב שארדן ורא טריק מגיב שמס מן בלד שכנאעני שמקים פי שגור ממא ילי
גבל ענר מרג מורה : כי אתם עברים את הירדן לבא לרשת את הארץ אשר
יהוה אלהיכם נתן לכם וירשתם אתה וישבתם בה : ארי אתון עברין ית ירדנא
למיעל למירת ית ארעא דיי אלהכון יהיב לכון ותירתון יתה ותתיבון בה : לאנכם
גאידין שארדן לתדכלו ותחוזו שבלד שדי
שלה רבכם מעטילכם פאדא חזתמוה
וגלסתם פיה : ושמרתם לעשות את כל
החקים ואת המשפטים אשר אנכי
נתן לפניכם היום : ותטרון למעבד ית
כל קימיא וית דיניא דאנא יהיב קדמיכון
יומא דין : פאחפצו ואעמלו במיע ש
רקום ושאחכאם שדי אנא אמדלכם בהא
שיום : אלה החקים והמשפטים אשר
תשמרון

כי אתם עוברים את הירדן נסים שלירדן יהיו סימן
בידכם שתבואו ותירשו את הארץ : אבד תאבדון אבד
ואח״כ תאבדון מכאן לעוקר ע״ז שצריך לשרש אחריה :
את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים ומה תאבדון
מהם את אלהיהם אשר על ההרים : מצבה של אבנים
הרבה : מצבה של אבן אחת והיא בימוס שאמרנו במשנה
אבן שהקריבה מתחלתה לבימוס : אשרה אילן הנעבד :
ואבדתם את שמם לכנות להם שם של גנאי בית גליא
קורין לה בית כריא עין כל עין קוץ : לא תעשון
להקטיר לשמים בכל מקום כי אם במקום אשר יבחר :
ד״א ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון
כן אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח
או מן העזרה אמר ר׳ ישמעאל וכי תעלה על דעתך
שישראל נותצין את המזבחות אלא שלא תעשו
כמעשיהם הרעים ויגרמו עונותיכם למקדש
אבותיכם שיחרב : לשכנו תדרשו זה משכן שילה :
זבחיכם שלמים שלחובה : מעשרותיכם מעשר בהמה ומעשר שני לאכול לפנים מן
החומה : תרומת ידכם אלו בכורים שנא׳ ולקח הכהן הטנא מידך : ונדרותיכם בקרבנות
נתתם

תשמרון לעשות בארץ אשר נתן יהוה אלהי אבתיך לך לרשתה כל הימים אשר
אתם חיים על האדמה: אלין קימיא ודיניא דתטרון למעבד בארעא דיהב יי אלהא
דאבהתך לך למירתה כל יומיא דאתון קיימין על ארעא: הדה אלרסום ואלאחכ
אם אלדי תחפטוהא ותעמלון בהא פי אלבלד אלדי אעטאך אללה אלה אבאיך אן
ב תחוזוה טול אלזמאן אלדי אנתם אחיא עלי אלארץ: אבד תאבדון את כל המקמות
אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל
ג הגבעות ותחת כל עץ רענן: אבדא תאבדון ית כל אתריא דפלחו תמן עממיא
דאתון ירתין יתהון ית טעותהון על טוריא רמיא ועל רמתא ותחות כל אילן עבוף:
אן תבידו גמיע אלמואצע אלדי עבדו תם אלאמם אלדי אנתם קארצהם מעבוראתהם
עלי אלגבאל אלשאמכ'ה ואלתלאל ותחת כל שגרה ריאן: ונתצתם את מזבחתם ושברתם
את מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון ואבדתם את שמם
מן המקום ההוא: ותתרעון ית איגוריהון ותתברון ית קמתהון ואשיריהון תוקדון בנורא
וצלמי טעותהון תקצצון ותובדון ית שומהון מן אתרא ההוא: ואנקצו מדאבחהם
וכסרו דכאכהם ואסואריהם אחרקוהא באלנאר ופסול מעבודאתהם תגדעוהא ואבידו
אסמאיהם מן דלך אלמוצע: ולא תצנעו כדאך ללה רבכם: לא תעשון כן ליהוה
ה אלהיכם: לא תעבדון כין קדם יי אלהכון: ולא תצנעו כדאך ללה רבכם: כי אם אל המקום
אשר יבחר יהוה אלהיכם מכל שבטיכם לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת

שמה: אלהין לאתרא דיתרעי יי אלהכון מכל
שבטיכון לאשראה שכינתיה תמן לבית
שכינתיה תתבעון ותיתון לתמן: בל אלא
אלמוצע אלדי יכתארה אללה רבכם מן גמיע
אסבאטכם ליחל נורה פיה אלמסכן מסכנה
תאתי תצירון אליה: והבאתם שמה עלתיכם
וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת

לשום לבכן ויקריבום שם אשר ברכך יי לפי הברכה
ח לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום מוסב
למעלה על כי אתם עוברים את הירדן וגו' כשתעברו
את הירדן מיד מותרים אתם להקריב בבמה כל י"ד
שנה של כיבוש וחילוק ובבמה לא תקריבו כל מה
שאתם מקריבין פה היום במשכן שבא עמכם ט
ונמשח והוא כשר להקריב בו חטאות ואשמות נדרים
ונדבות אבל בבמה אין קרב אלא הנידר והנידב וזהו
איש כל הישר בעיניו ישר נדרים ונדבות שאתם
מתנדבים על ידי ישר בעיניכם גם כן לכבודם ולא
על ידי חובה אותם תקריבו בבמה כי לא באתם
כל אותן ארבע עשרה שנה עד עתה כמו עדיין י
המנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים ועברתם את
הירדן וישבתם בארץ שתחלקוה ויכל כל אחד מכיר את חלקו ואת שבתו והניח לכם לאחר כיבוש
וחילוק והנוחה מן הגוים אשר הניח לכם בגלות בם את ישראל ואין זו אלא בימי דוד כתוב המקום וגו'
בנו לכם בית הבחירה בירושלים וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו ויי הניח לו מכל אויביו
מסביב ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בבית היריעה
שמה תביאו וגו' למעלה אמור לענין שילה וכאן אמור לענין ירושלים ולכך חלקן הכתוב ליתן היתר בין

ז יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם : וְתַיְתוּן לְתַמָּן. עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת
קוּדְשֵׁיכוֹן וְיָת מַעְסְרֵיכוֹן וְיָת אַפְרָשׁוּת יְדְכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתְכוֹן וּבְכוֹרֵי תּוֹרֵיכוֹן
וְעָנְכוֹן : פתחמלו אלי הנאך צואעדכם ודבאיחכם ועשורכם ורפאיעכם ונדורכם
ותברעכם ובכור בקרכם וגנמכם : וַאֲכַלְתֶּם שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל
מִשְׁלַח יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ : וְתֵיכְלוּן תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתֶחְדּוּן
בְּכֹל אוֹשָׁטוּת יְדְכוֹן אַתּוּן וֶאֱנָשׁ בָּתֵּיכוֹן דְּבָרְכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ : פתכלוהא תם בין ידי אלה
רבכם ותפרחון כמא אנבסטת בה אידיכם אנתם וביותכם כמא רזקך אלה רבך :
לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו : לָא תַעְבְּדוּן
כְּכֹל דַּאֲנַחְנָא עָבְדִין הָכָא יוֹמָא דֵין גְּבַר כָּל דְּכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי : לא תצנעו מן הדה
אלאמור כמא נחן צאנעין אליום כל אנסאן מא חסן ענדה : כִּי לֹא בָאתֶם עַד עָתָּה
אֶל הַמְּנוּחָה וְאֶל הַנַּחֲלָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ : אֲרֵי לָא אֲתֵיתוּן עַד כְּעַן לְבֵית
נְיָחָא וּלְאַחְסַנְתָּא דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ : פאנכם לם תצירו בעד אלא אלמסתקר ואלנחלה
אלדי אלה רבך מעטיך : וַעֲבַרְתֶּם אֶת הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם בֶּטַח : וְתַעְבְּרוּן יָת יַרְדְּנָא
ב״ל וְתִתְּבוּן בְּאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָהֲכוֹן מַחְסֵין יָתְכוֹן וִינִיחַ לְכוֹן מִכָּל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן מִסְּחוֹר סְחוֹר
וְתִתְּבוּן לְרוּחְצָן : פאדא עברתם אלארדן וגלסתם פי אלבלד אלדי אלה רבכם אנחלכם

ואראחכם מן גמיע אעדאיכם אלמחטין
בכם וגלסתם ואמנין : וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם
שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם
וּתְרֻמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר
תִּדְּרוּ לַיהוָה : וִיהֵי אַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן
בֵּיהּ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן לְתַמָּן תַּיְתוּן
יָת כָּל דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת
קוּדְשֵׁיכוֹן מַעְסְרֵיכוֹן וְאַפְרָשׁוּת יְדְכוֹן
וכל

ון לכן שחרבה שילה ובאו לנוב וחרבה נוב ובאו
לגבעון היו הבמות מותרות עד שבאו לירושלים״
מבחר נדריכם מלמד שיביאו מן המובחר״ השמר
לך לתת לא תעשה על הדבר״ בכל מקום אשר
תראה אשר יעלה בלבך אבל אתה מקריב על פי
נביא כגון אליהו בהר הכרמל״ באחד שבטיך בחלקו
של בנימין ולמעלה הוא אומר מכל שבטיכם הא כיצד
דוד קנה את הגורן מארונה היבוסי גבה הכסף
מכל ישראל ומכל מקום הגורן בחלקו של בנימין
היה״ רק בכל אות נפשך במה הכתוב מדבר אם
בבשר תאוה לבשר תאוה הוא אומר
כי ירחיב יי׳ אלהיך את גבולך
וגו׳ ואמרת אוכלה בשר וגו׳ במה הכ׳ מדבר בקדשים
שנפל בהם מום שיפדו ויאכלו בכל מקום יכול
יפדו על מום עובר תלמוד לומר רק״ תזבח
ואכלת אין לך בהם היתר גיזה וחלב אלא אכילה
על ידי זביחה״ הטמא והטהור לפי שבאו מכוח
קדשים שנא׳ והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל
הוצרך להתיר כאן שטמא וטהור אוכלין בקערה אחת״ כצבי וכאיל שאין קרבן בא מהן״
כצבי וכאיל לפוטרן מן הזרוע והלחיים והקיבה״ רק הדם לא תאכלו אע״פ שאמרתי לך

נג

וְכָל שְׁפַר נִדְרֵיכוֹן דְּתִדְּרוּן קֳדָם יְיָ : פאי מוצע יכתארה אללה רבכם ליחל גורה פיה אלא
פאתו בגמיע מא אמרכם בה מן צואעדכם ודבאיחכם ועשורכם ורפאיעכם
וכיאר נדורכם אלדי תנדרוהא ללה : וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם
וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם :
וְתֶחְדּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתְכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתְכוֹן וְלֵוָאָה דִּבְקִרְוֵיכוֹן
אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וְאַחְסָנָא עִמְּכוֹן : ואפרחו בין ידי אללה רבכם אנתם
ובניכם ובנאתכם ועבידכם ואמאכם ואללוי אלדי פי מחלכם אד ליס לה נציב ז
ונחלה מעכם : הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה : אִסְתְּמַר לָךְ
דִּלְמָא תַסֵּיק עֲלָוָתָךְ בְּכָל אֲתַר דְּתֶחֱזֵי : ואחדר אן תקרב קראבינך פי אי מוצע
ראיתאה : כִּי אִם בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם
תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ : אֱלָהֵין בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ בַּחֲדָא מִן שִׁבְטָךְ תַּמָּן
תַּסֵּיק עֲלָוָתָךְ וְתַמָּן תַּעְבֵּיד כֹּל דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ : לא פי אלמוצע אלדי יכתארה אללה
מן אחד אסבאטך תם קרב קראבינך ואצנע גמיע מא אמרך בה : רַק בְּכָל אַוַּת
נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא
וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל : לְחוֹד בְּכָל רְעוּת נַפְשָׁךְ תִּכּוֹס וְתֵיכוֹל בִּסְרָא ז
כְּבִרְכְּתָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ דִּיהַב לָךְ בְּכָל קִרְוָךְ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא יֵיכְלוּנֵיהּ כְּבִסַּר טַבְיָא וְאַיְלָא :
לכן מא אשתהת נפסך אלחם פאדבח וכל ברזק אללה רבך אלדי אעטאך פי קאיר
קראך וגאיז אן יאכל מנה אלנגס ואלטאהר כמא יאכלו לחם אלצבי ואלאיל : רַק הַדָּם
לֹא תֹאכֵלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם : לְחוֹד דְּמָא לָא תֵיכְלוּן עַל אַרְעָא תִּשְׁדוּנֵיהּ
כְּמַיָּא : כלא אלדם לא תאכלה בל צבה עלי אלארץ כאלמא : לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ

מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת
בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ
וּתְרוּמַת יָדֶךָ : לֵית לָךְ רְשׁוּ לְמֵיכַל בְּקִרְוָךְ
מַעְשַׂר עִבּוּרָךְ חַמְרָךְ וּמִשְׁחָךְ וּבְכוֹרֵי תוֹרָךְ
וְעָנָךְ וְכָל נִדְרָךְ דְּתִדַּר וְנִדְבָתָךְ וְאַפְרָשׁוּת
יְדָךְ : ולא יגוז לך אן תאכל פי מחלך עשור

לך בו בריקתו דם כתובה לא תאכלנו ·· על הארץ תשפכנו
כמים לומר לך שאין צריך כיסוי לדמו ·· ד"א כדרך
המים להכשיר את הזרעים ·· לא תוכל בא הכתוב
ליתן לא תעשה על הדבר ·· לא תוכל ר' יהושע בן
קרחה אומ' יכול אתה אבל אינך רשאי ·· כיוצא בו
ואת היבוסי יושב ירושלם לא יכלו בני ישראל
להורישם יכולין היו אלא שאינן רשאין לפי שכרית
להם אברהם ברית כשלקח מהן מערת המכפלה
ולא יבוסים היו אלא חתיים היו אלא על שם העיר
שנקראת יבוס כך מפורש בפרקי ר' אליעזר והלא כב'
כי אם הסירך העורים והפסחים שלא ... צלמים
שכתבו עליהם את השבועה ·· ובכורות בקרך שהרב לכהנים ותרומת ידיך אלו הבכורים ·· לכהן ... ומנין
חין לחומה ·· והלוי אשר בשעריך אם אין לך לתת לו חלקו כגון מעשר ראשון תן לו מעשר עני
אין לך מעשר עני המינהו על שלמיך ·· השמר לך · ליתן לא תעשה על הדבר ·· על אדמתיך · אבל
בגולה אינך מוזהר עליו יותר מעניי ישראל ·· כי ירחיב וגו' למדה תורה דרך ארץ שלא יתאוה אדם
לאכול בשר אלא מתוך רחבת ידים ועושר ·· בכל אות נפשך אבל במדבר נאסר להם בשר חולין אלא אם

ברך ועצירך ודהנך ובכור בקרך וגנמך ונדרך אלתי תנדרהא ותברעך ורפאעך :
כי אם לפני יהוה אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר יהוה אלהיך בו אתה ובנך ובתך
ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני יהוה אלהיך בכל משלח ידך :
אלהין קדם יי אלהך תיכלינה באתרא דיתרעי יי אלהך ביה את וברך וברתך ועבדך ואמתך
וליואה דבקרוך ותחדי קדם יי אלהך בכל אושטות ידך : לא בין ידי אללה רבך תאכלה פי אל
מוצע אלדי יכתארה אנת ואבנך ואבנתך ועבדך ואמתך ואללוי אלדי מחאלך ותפרח בין ידי
אללה רבך במא אנבסטת בה ידך : השמר לך פן תעזב את הלוי כל ימיך על אדמתך :
אסתמר לך דלמא תשבוק ית ליואה כל יומך על ארעך : ואחדר אן תגפו אללוי טול
מקאמך פי בלדך :
כי ירחיב יהוה אלהיך את גבלך כאשר דבר לך ואמרת אכלה בשר כי תאוה נפשך לאכל כ
בשר בכל אות נפשך תאכל בשר : ארי יפתי יי אלהך ית תחומך כמא דמליל לך ותימר
איכול בסרא ארי תתרעי נפשך למיכל בסרא בכל רעות נפשך תיכול בסרא : ואדא
אוסע אללה רבך תכמך כמא ועדך וקלת אכל לחמא מן שהוה מן נפסך לה פכלה מתי מא
אשתהיתאה : כי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשום שמו שם וזבחת
מבקרך ומצאנך אשר נתן יהוה לך כאשר צויתיך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך :
ארי יתרחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן ותכוס מתורך ומענך
דיהב יי לך כמא דפקידתך ותיכול בקרוך בכל רעות נפשך : ואדא בעד ענך אלמוצע
אלדי יכתארה אללה רבך ליחל נורה פיה פאדבח מן בקרך וגנמך אלדי רזקך אללה רבך כמא
אמרתך וכלה פי מחאלך מתי מא אשתהתה נפסך : אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל
כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו :
ברם כמא דמתאכיל בסר טביא ואילא
כין תיכלוניה מסאבא ודכיא כחדא ייכלוניה :
לכן כמא יוכל אלצבי ואלאיל כדאך תאכלה
אן יגוז לאלטאהר ואלנגס אן יאכלא מנה :
רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש
ולא תאכל הנפש עם הבשר : להוד תקיף
בדיל דלא למיכל דמא ארי דמא הוא
נפשא ולא תיכול נפשא עם בסרא : לכן
תשדד פי אין לא תאכל אלדם פאנה מסכן
אלנפס

בין עקדישה ומקריבה שלמים " כי ירחק ממך
המקום ולא תוכל לבוא ולעשות שלמים בכל יום
כמו עכשיו שהמשכן הולך עמכם " וזבחת כאשר
צויתיך למדנו שיש צווי בזביחה היאך ישחוט אלו
הלכות שחיטה שנאמרו למשה בסיני " אך כאשר
יאכל את הצבי היאך שאסור לאכלן בטומאה אף
מה צבי ואיל חלבן מותר אף חולין חלבן מותר
ת"ל אך " רק חזק לבלתי אכול הדם ממה שנאמר חזק
אתה למד שהיו שטופין בדם לאוכלו לכך הוצרך
לומר חזק דברי ר' יהודה ר' שמעון בן עזאי אומר
לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה
צריך להתחזק במצות אם הדם שהוא קל להשמר
ממנו שאין אדם מתאוה לו הוצרך לחזקך באזהרתו
כן לשאר מצות " ולא תאכל הנפש עם הבשר אזהרה
לאבר מן החי " לא תאכלנו וגו' אזהרה לדם התמצית
לא תאכלנו אזהרה לדם האיברים למען ייטב לך
וגו' ולמד ממנו שכן שלמצות אם הדם שנפשו של
אדם קצה ממנו הפורש ממנו זוכה לו ולבניו
אחריו ק"ו וחומר לגזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להם " רק קדשיך לא עניני שלמים
מותר לשחוט חולין לא התרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה

אלנפס פלא תאכל אלנפס מע אללחם : לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים : לא תיכלינה
על ארעא תישדיניה כמיא : לא תאכלה פצבה עלי אלארץ כאלמא : לא תאכלנו למען
ייטב לך ולבניך אחריך כי תעשה הישר בעיני יהוה : לא תיכלוניה בדיל דיוטיב לך
ולבנך בתרך ארי תעביד דכשר קדם יי : לא תאכלה לכי יצלח לך ולבניך מן בעדך אדא
תצנע אלמסתקים ענד אללה : רק קדשיך אשר יהיו לך ונדריך תשא ובאת אל המקום
אשר יבחר יהוה : לחוד מעשר קודשך דיהון לך ונדרך תטול ותיתי לאתרא דיתרעי
יי : גירא אקדאסך מא כאן לך מנהא ונדורך פאחמלהא ואתכהא אלי אלמוצע אלדי
יכתארה אללה : ועשית עלתיך הבשר והדם על מזבח יהוה אלהיך ודם זבחיך ישפך
על מזבח יהוה אלהיך והבשר תאכל : ותעביד עלוותך בסרא ודמא על מדבחא
דיי אלהך ודם נכסת קודשך יתשד על מדבחא דיי אלהך ובסרא תיכול : ואצנע צואעדך
לחומהא ודמהא כמלא עלי מדבח אללה רבך ודם דבאיחך יצב עלי אסאסה וכל
לחומהא : שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך למען ייטב לך ולבניך
אחריך עד עולם כי תעשה הטוב והישר בעיני יהוה אלהיך : טר ותקביל ית כל פתגמי
האילין דאנא מפקיד לך בדיל דייטב לך ולבנך בתרך עד עלמא ארי תעביד דתקין ודכשר
קדם יי אלהך : אחפץ ואקבל הדה אלאמור אלתי אמרך בהא אליום לכי יצלח לך ולבניך מן בעדך
אלא תצנע אלכיר ואלמסתקים ענד אללה רבך :
כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים אשר אתה בא שמה לרשת אותם מפניך וירשת אתם
וישבת בארצם : ארי ישיצי יי אלהך ית עממיא דאת עליל לתמן למירת יתהון מן קדמך
ותירת יתהון ותתיב בארעהון : ואדא קטע אללה רבך אלאמם אלדי הו מעטיך ארצהם
פקרצתהם וסכנת פי בלאדהם ומנאזלהם :
השמר לך פן תנקש אחריהם אחרי השמדם
מפניך ופן תדרש לאלהיהם לאמר איכה
יעבדו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה
כן גם אני : אסתמר לך דלמא תתקל בתריהון
בתר דישתיצון מן קדמך ודלמא תתבע

לא תבואים לבית הבחירה : ועשית עולותיך. אם
עולות הן תן הבשר והדם ע"ג המזבח ואם
זבחי שלמים הם הדם זבחיך ישפך על המזבח תחלה
ואחר כך והבשר תאכל. עוד דרשו רבותינו רק קדשיך
בא ללמד על הקדשים שבחוצה לארץ וללמד על
התמורות ועל ולדות קדשים שיקריבו : שמור. זו
משנה שאתה צריך לשמרה בבטנך שלא תשכח
כענין שנא' כי נעים כי תשמרם בבטנך ואם שנית
אפשר שתשמע ותקיים הא כל שאינו בכלל משנה
אינו בכלל מעשה : את כל הדברים. שתהא חביבה
עליך מצוה קלה כמצוה חמורה : הטוב בעיני שמים : והישר בעיני אדם : פן תנקש. אונקלוס תרגם לשון
מוקש. ואני אומר שלא חש לדקדק בלשון שלא מצינו נו"ן בלשון יוקש ואני אומר ליקוד הנתק שמנו אבל בלשון
שדוח והקשוש מצינו נו"ן והתרוממתי דל לרגלו נאקשן ואף זה אני אומר פן תנקש אחריהם פן תטרף אחריהם
להיות כרוך אחר מעשיהם וכן ינקש נושה לכל אשר לו מקלל את הרשע להיות עליו נושים הרבה ויהיו
מחזרין ומתנקשין אחר ממונו : אחרי השמדם וגו'. אחר שתראה שאשמידם מפניך ישלך לתת לב מפני מה
נשמדו אלו מפני מעשים מקולקלים שבידיהם אף אתה לא תעשה כמעשיהם שלא יבואו אחרים וישמידוך :
איכה יעבדו. לפי שלא ענש על ע"ג אלא על זיבוח וקטור וניסוך והשתחואה כמו שכתוב בלתי לה' לבדו דברים

הנעשים

לטעותהון למימר איכדין פלחין עממיא האלין ית טעותהון ואעביד כין אף אנא :
אחדר אן תוהק פי תבעהם בעד אנפאדהם מן בין ידיך זכירא תלתמס מן מעבודאתהם
קאילא כיף כאן יעבדוהא הולאי לאסם פאצנע אנא איצא כדאך : לא תעשה כן
ליהוה אלהיך כי כל תועבת יהוה אשר שנא עשו לאלהיהם כי גם את בניהם ואת
בנתיהם ישרפו באש לאלהיהם : לא תעביד כין קדם יי אלהך ארי כל דמרחק קדם יי דסני
עבדין לטעותהון ארי אף ית בניהון וית בנתהון מוקדין בנורא לטעותהון : לא תצנע
כדאך ללה רבך פאן כתירא ממא יכרהה אללה וישנאה צנעוה למעבודתהם חתי בניהם
ובנאתהם קד הרקוהא בנאר להם : את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו ז
תשמרו לעשות לא תסף עליו ולא תגרע ממנו : ית כל פתגמא דאנא מפקיד יתכון
יתיה תטרון למעבד לא תוספון עלוהי ולא תמנעון מניה : פגמיע מא אמרכם בה
אחפצוה ואעמלו בה לא תזידון עליה ולא תנקצו מנה :
כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת : ארי יקום בינך נביא או
חלים חלמא ויתין לך את או מופת : ואן קאם פיכם ביניכם מדעי נבוה או חלם פאעטאכם
איה או ברהאנא : ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי
אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם : וייתי אתא ומופתא דמליל עמך למימר
נהך בתר טעות עממיא דלא ידעתונון ונפלחינון : פלו אתת אאיה ואלברהאן ממן קאל
תעט בשא אלי מעבודאת אכר מא לם תערפהא ונעבדהא : לא תשמע אל דברי הנביא
ההוא או אל חולם החלום ההוא כי מנסה יהוה אלהיכם אתכם לדעת הישכם אהבים
את יהוה אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם : לא תקביל לפתגמי נביא ההוא או חלים
חלמא ההוא ארי מנסי יי אלהכון יתכון למידע
האיתיכון רחמין ית יי אלהכון בכל לבכון ובכל
נפשכון : פלא תקבל מן דאך מדעי אלנבוה
או אלחלם פאן אללה רבכם ממתחנכם ליטהר
הל אנתם מחבוה מכלצין מן קלובכם ז
ונפוסכם : אחרי יהוה אלהיכם תלכו ואתו
תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו
ואתו תעבדו ובו תדבקון : בתר פולחנא דיי
אלהכון תהכון ויתיה תדחלון וית פקודוהי

בנעדים לגבוה בלא ולמדך כאן שאם דרכה
של ע"ז לעובדה בדבר אחר כגון פוער לפעור
וזורק אבן למרקוליס זוהי עבודתו וחייב אבל
זיבוח וקיטור וניסוך והשתחואה אף שלא כדרכה
חייב: כי גם את בניהם. גם לרבות את אבותם
ואמותיהם. אמר ר' עקיבה אני ראיתי ארמי ז
שכפתו לאביו לפני כלבו ואכלו: את כל הדבר
קלה כחמורה: תשמרו לעשות ליתן לא תעשה על
עשה באמורים בפרשה שכל השמר [פן] לא תעשה
הוא לא שאין לוקין על השמר של עשה: לא תוסף
עליו חמשה טוטפות חמשה מינין בלולב אחד בע
ברכות לברכת כהנים: ונתן אליך אות בשמים כענין
שנא' בגדעון ועשית עמדי אות ואומ' יהי נא חורב
על הגזה וגו' או מופת בארץ אעפ"כ לא תשמע לו
ואם תאמר מפני מה נותן לו הקב"ה ממשלה לעשות
אות כי מנסה יי' אלהיכם אתכם: ואת מצותיו תשמורו
תורת משה: ובקולו תשמעו בקול הנביאים:
ואותו תעבודו במקדשו: ובו תדבקון הדבק בדרכיו גמול חסדים בקר חולים קבור מתים
כמו שעשה הקב"ה: סרה דבר שמוסר מן העולם שלא היה ולא נברא ולא צויתיו לדבר כן

תטרון

ריסטורורא

תטרון גלמימריה תקבלון וקדמוהי תפלחון ולדחלתיה תתקרבון : בל אתבע אלה
רבכם תסירו ואיאה פארהבו וצאיאה פאחפצו וקולה פאקבלו ואיאה פאעבדו
ואמו ותאעתה פאלזמוהא : והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת כי דבר סרה על
יהוה אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים והפדך מבית עבדים להדיחך מן הדרך אשר
צוך יהוה אלהיך ללכת בה ובערת הרע מקרבך : ונביא ההוא או חלים חלמא ההוא
יתקטיל ארי מליל סטיא על יי אלהכון דאפיק יתכון מארעא דמצרים ודפרקך מבית עבדותא
לאטעיותך מן אורחא דפקדך יי אלהך למהך בה ותפלי עביד דביש מבינך : ודלך אל
מדעי אלנבוה או אלחלם יקתל לאנה תקול אלמחאל עלי רבכם אלמכרגכם מן בלד מצר מן
בית אלעבודיה ולידחך מן אלטריק אלדי אמרך אללה רבך אן תסיר פיה ואנק אהל אלשר
מן וסטך : כי יסיתך אחיך בן אמך או בנך או
בתך או אשת חיקך או רעך אשר כנפשך בסתר לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים
אשר לא ידעת אתה ואבתיך : ארי ימלכינך אחוך בר אמך או ברך או ברתך או אתת
קימך או חברך דכנפשך בסתרא למימר נהך ונפלח לטעות עממיא דלא ידעתא
את ואבהתך : ואן אגואך אכיך אבן אמך או אבנך או אבנתך או אמרתך או חרמת
צאחבך וצדיקך אלדי הו כנפסך פי אלסתר קאילא תעאל נעבד מבודאת אכר מא לם
תערפהא אנת ואבאיך : מאלהי העמים אשר סביבתיכם הקרבים אליך או הרחקים
ממך מקצה הארץ ועד קצה הארץ : מטעות עממיא דבסחרניכון דקריבין לך או
דרחיקין מנך מסיפי ועד סיפי ארעא : מן מעבודאת אלאמם אלדין חואליכם מן אלקריבין
אליה או אלבעידין מנך מן טרף אלארץ אלי טרפהא : לא תאבה לו ולא תשמע אליו ולא
תחוס עינך עליו ולא תחמול ולא תכסה
עליו : לא תיבי ליה ולא תקביל מניה ולא
תחוס עינך עלוהי ולא תרחים ולא תכסי
עלוהי : פלא תשא דלך ולא תקבל מנה ולא
תשפק עליה ולא תרת ולא תסתר עליה :
כי הרג תהרגנו ידך תהיה בו בראשונה

דיסטורנר"א בלע"ז ·· והפודך מבית עבדים אפילו לא היה לו עליך אלא שפדאך דיו ·· כי יסיתך אין הסתה אלא גירוי שנ' אם יי' הסיתך בי · אמיטר"א בלע"ז שמשיאו לעשות כן ·· אחיך מאב ·· או בן אמך מאם ·· חיקך השוכבת בחיקך ומחבקת בך · אפורצי"רא בלע"ז וכן מחיק הארץ טיקוד התקוע בארץ ·· אשר כנפשך · זה אביך · פירש לך הכתוב את החביבין לך קל וחומר לאחרים ·· בסתר · דיבר הכתוב בהווה שאין דברי מסית אלא בסתר וכן הוא אומר בנשף בערב יום באישון לילה ואפלה ·· אשר לא ידעת אתה ואבותיך · דבר זה גנאי גדול הוא לך שאף האומות אין מניחין מה שמסרו להם אבותיהם וזה אומר לך עזוב מה שמסרו לך אבותיך ·· הקרובים אליך או הרחוקים · למה פירט קרובים ורחוקים אלא כך אמר הכתוב משיבן של קרובים אתה למד טיבן של רחוקים כשם שאין ממש בקרובים כך אין ממש ברחוקים ·· מקצה הארץ · זו חמה ולבנה וצבא השמים שהם מהלכין מסוף העולם ועד סופו ·· לא תאבה לו · לא תהא תאב לו לא תחמוד לאהבו לפי שנא' ואהבת לרעך כמוך את זה לא תאהב · ולא תשמע אליו בהתחננו על נפשו למחול לו לפי שנ' עזוב תעזוב עמו לזה לא תעזוב ·· ולא תחוס עינך עליו לפי שנ' לא תעמוד על דם רעך על זה לא תחוס ·· ולא תחמול לא תהפוך בזכותו ·· ולא תכסה עליו אם אתה יודע
לו

להמיתו ויד כל העם באחרנה : ארי מקטל תקטלינה ידך תהי ביה בקדמיתא ז
למקטליה וידא דכל עמא בבתריתא : בל אקתלה קתלא וידך אול מן תקע בה
פאקתלה ויד סאיר אלאמה אכירא : וסקלתו באבנים ומת כי בקש להדיחך מעל יהוה
אלהיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים : ותרגמונה באבניא וימות ארי
בעא לאטעיותך מדחלתא דיי אלהך דאפקך מארעא דמצרים מבית עבדותא :
פארגמה באלחגארה חתי ימות למא קצד ארחאך ען אללה רבך אלמכרגך מן בלד
מצר מן בית אלעבודייה : וכל ישראל ישמעו ויראון ולא יוספו לעשות כדבר
הרע הזה בקרבך : וכל ישראל ישמעון וידחלון ולא יוספון למעבד כפתגמא בישא
הדין בינך : וסאיר אלאסרא יסמעון ויכאפון פלא יעאודו אן יצנעו מתל הדא אלאמר
אלרדי פי וסטך :

כי תשמע באחת עריך אשר
יהוה אלהיך נתן לך לשבת שם לאמר : ארי תשמע בחדא מן קרוך דיי אלהך יהיב
לך למיתב תמן למימר : ואן סמעת פי בעץ קוראך אלתי אללה רבך מעטיכהא אן ז
תסכן פיהא קול קאיל : יצאו אנשים בני בליעל מקרבך וידיחו את ישבי עירם
לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא ידעתם : נפקו גוברין בני רשיעא
מבינך ואטעיאו ית יתבי קרתהון למימר נהך ונפלח לטעות עממיא דלא ידעתון :
קד כרג קום כפאר מנהא פאצלו אהל קריתהם קאילין תעאלו נעבד מעבודאת אכר
מא לם תערפוהא : ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה
התועבה הזאת בקרבך : ותתבע ותבדוק ותשאל יאות והא קושטא כיון פתגמא
אתעבידת תועיבתא הדא בינך : פתתפח
דץ ואסתכברה וסל ענה נעמא פאן כאן
אלאמר חקא תאבתא וקד צנעת הדה
אלכריהה פי וסטך : הכה תכה את ישבי
העיר ההוא לפי חרב החרם אתה ואת כל
אשר בה ואת בהמתה לפי חרב : ממחא
תמחי ית יתבי קרתא ההיא לפתגם דחרב
גמר יתה וית כל דבה וית בעירה לפתגם
דחרב : פאקתל קתלא אהל תלך אלקריה בחד
אלסיף ואהלכהא וגמיע מא פיהא חתי
בהאימהא

לו נהובה אינך רשאי לשתוק : כי הרוג תהרגנו
יצא מבית דין חייב אל תחזירהו לזכות : ידך תהיה
בו בראשונה מצוה ביד העדים להמיתו לא מתכיח
ימות ביד אחרים שנ' ויד כל העם באחרונה : לשבת
שם פרט לירושלים שלא ניתנה לדירה : כי תשמע
לאמר אומר כן : יצאו אנשים בני בליעל בלי עול כלומ'
שפרקו עולו של מקום : אנשים ולא נשים : יושבי ז
עירם ולא יושבי עיר אחרת מכאן אמרו אין נעשית
עיר הנדחת עד שידיחוה אנשים ועד שיהיו מדיחיה
מתוכה : ודרשת וחקרת ושאלת היטב מכאן למדו
שבע חקירות מריבוי המקרא כאן יש שלוש דרישה
וחקירה והיטב ושאלת אינו מן המנין וממנו למדו
בדיקות ובמקום אחר הוא אומ' ודרשו השופטים היטב
ובמקום אחר הוא אומ' ודרשת היטב ולמדו היטב
היטב לגזרה שוה ליתן האמור שלזה בזה : הכה
תכה אם אינך יכול להמיתם במיתה הכתובה בהם
המיתם באחרת : לא אינך לשמו ובשבילו : למען
ישוב יי מחרון אפו שכל זמן שע"ז בעולם חרון
אף בעולם : לא תתגודדו כלומ' לא תתנו גדידה ושריטה בבשרכם על מת כדרך
האמוריים עושים לפי שאתם בנין של מקום ואתם ראויים להיות נאים ולא גדודים
ומקורחים

בהאימהא בחר טסיף : ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש את העיר
ואת כל שללה כליל ליהוה אלהיך והיתה תל עולם לא תבנה עוד : וית כל עדאה
תכנוש לגו פתאה ותוקיד בנורא ית קרתא וית כל עדאה גמיר קדם יי אלהך ותהי תל
חרוב לעלם לא תתבני עוד : וגמיע סלבהא אגמעה אלי וסט רחבתהא ואחרק
באלנאר תלך אלקריה וגמיע סלבהא ללה רבך ותכון תלא אלי אלדהר לא תבנא אבדא :
ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב יהוה מחרון אפו ונתן לך רחמים
ורחמך והרבך כאשר נשבע לאבתיך : ולא ידבק בידך מדעם מן חרמא בדיל
דיתוב יי מתקוף רוגזיה ויתין לך רחמין וירחים עלך ויסגינך כמא דקיים לאבהתך :
ולא יתזק פי ידך שי מן אלמתלוף לכי ירגע אללה לך מן שדה גצבה פיעטיך
רחמתה פירחמך ויכתרך כמא קסם לאבאיך : כי תשמע בקול יהוה אלהיך לשמור
את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום לעשות הישר בעיני יהוה אלהיך : ארי
תקביל למימרא דיי אלהך למטר ית כל פקודוהי דאנא מפקיד לך יומא דין למעבד
דכשר קדם יי אלהך : אד תקבל אמר אללה רבך ותחפט ותעמל כגמיע וצאיאה אלתי אמרך
בהא אליום ותצנע אלמסתקים ענדה :

ד
בנים אתם ליהוה אלהיכם לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת : בנין
אתון קדם יי אלהכון לא תתהממון ולא תשון מרט בין עיניכון על מית : ואד אנתם
אוליא אללה רבכם כאלבנין פלא תתואגו ולא תגערו נתפא בין עיונכם עלי אמואתכם :
כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך ובך בחר יהוה להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על
פני האדמה : ארי עם קדיש את קדם יי אלהך ובך אתרעי יי למהוי ליה לעם חביב
מכל עממיא דעל אפי ארעא : לאנך
שעב מקדס ללה רבך ואכתארך אן תכון
לה אמה כאצה מן גמיע אלאמם אלדי
עלי וגה אלארץ :
לא תאכל כל תועבה : לא תיכול כל
דמרחק : לא תאכל כל מכרוה : זאת

ומקורחים בין עיניכם אצל האחדת הפרחת ובמקום
אחר הוא אומר לא יקרחו קרחה בראשם לעשות כל
הראש כבין העינים : כי עם קדוש אתה קדושת עצמך
מאבותיך ועוד ובך בחר יי : כל תועבה כל שתיעבתי
לך כגון צרם אוזן בכור כדי לשחטו במדינה הרי
דבר שתיעבתי לך כל מום לא יהיה בו ולימדך
כאן שלא ישחט ויאכל על אותו מום בישל בשר בחלב
הרי דבר שתיעבתי לך הזהיר כאן על אכילתו : זאת
הבהמה איל וצבי ויחמור למדנו שהחיה בכלל בהמה
ולמדנו שהבהמה והחיה טמאה מרובה מן הטהורה
שבכל מקום פורט את המועט : אקו מתורגם
יעלא סלע הוא אטשנבוק : ותאו תור בלא תור היער בלשון ארמי הוא : מפרסת פרסה
כתרגומו סדיקה בלנשה ושוסעת חלוקה היא בשתי צפרנים שיש סדיקה ואינה חלוקה בצפרנים והיא
טמאה : בבהמה משמע מה שנמצא בבהמה אכול מכאן אמרו שהשליל מותר הוא בשחיטת אמו :
השסועה בריה היא שיש לה שני גבין ושתי שדראות אמרו רבותינו למה נשנו בבהמה מפני
השסועה ובעופות מפני הראה שלא נאמרו בתורת כהנים : ובנבלתם לא תגעו רבותינו דרשו
ברגל שאדם חייב לטהר עצמו ברגל יכול יהיו מוזהרים בכל השנה ת"ל אמור אל הכוהנים וגו' ומה
טומאת

כבשים
הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים ושה עזים: דא בעירא דתיכלון. תורין אמרין דרחלין וגדין דעזין: הדא מא תאכלו מן אלבהאים אלבקר ואלצאן ואלמאעז: איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר: אילא וטביא ויחמורא ויעלא ורימא ותורבלא ודיצא: ואלאיל ואלצבי ואליחמור ואלועל ואלארוי ואלתיתל ואלזראפה: וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו: וכל בעירא דסדיקא פרסתא ומטלפן טלפין תרתין פרסתא מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון: וכל בהימה מצלפה בצלף ומפרקה אצלפהא תפריקא ומצעדה אגתראר מן אלבהאים פכלוהא: אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה השסועה את הגמל ואת הארנבת ואת השפן כי מעלה גרה המה ופרסה לא הפריסו טמאים הם לכם: ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא וממסדיקי פרסתא ומטלפי טלפיא. ית גמלא וית ארנבא וית טפזא ארי מסקי פשרא אינון. ופרסתהון לא סדיקא. מסאבין אינון לכון: כלא הדה לאשכאץ פלא תאכלוהא מן אלמצעדי אגתראר ומצלף בצלף אלמפארקה אלגמל ואלארנב ואלובר פאנהא מצעדה אגתראר וגיר מצלפה בצלף והי מחרמה עליכם: ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ולא גרה טמא הוא לכם מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו: וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ולא פשר. מסאב הוא לכון. מבסרהון לא תיכלון. ובנבילתהון לא תקרבון: ואלכנזיר פאנה מצלף בצלף ולא יגתר והו מחרם עליכם לא תאכלו מן לחומהא ולא מן מסכהא לאנהא תנגסכם:

את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת תאכלו: ית דין תיכלון. מכל דבמיא. כל דליה ציצין וקלפין תיכלון: הדא מא תאכלו מן גמיע מא פי טמא כל מאלה אגנחה ופלוס פכלוה: וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו טמא הוא לכם: וכל דלית ליה ציצין וקלפין לא תיכלון. מסאב הוא לכון: וכל מא ליס לה אגנחה ופלוס פלא תאכלה פהו רגס לכם:

כל צפור טהרה תאכלו: כל ציפר דכי תיכלון: כל טאיר טאהר פכלוה: וזה אשר לא תאכלו מהם הנשר והפרס והעזניה

טומאת המת תורה כהנים מוזהרים ואין ישראל מוזהרים טומאת נבילה הלא לא כל שכן״ כל צפור טהורה תאכלו להתיר משולחת שבמצורע ״ וזה לא תאכלו לאסור את השחוטה״ הראה והאיה היא דאה היא איה היא דיה ולמה נקראת שמה ראה שרואה ביותר ולמה [...]דרך בכל שמותיה שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק שלא יהא האוסרה קורא אותה ראה ויבוא להתיר אותה בדאה שמה או איה שמה ושו לא אסר הכתוב״ ובעופות פירט לך בטמאים ללמדך שהעופות הטהורים מרובים על הטמאים לכך פירט לך את המועט ״ ותכסמת הלבנה שורץ״ שלך נשולה דגים מן הים ״ דוכיפת זה הורנגול הבר וכלשון הרומי וכרבלתו כפולה ״ שרץ העוף הם הנמוכים הרוחשים על הארץ כגון זבובין וצרעין וחגבים טמאים הם קרויין שרץ״ כל עוף טהור תאכלו ולא את הטמא בא ליתן עשה על לא תעשה וכן בבהמה אותה תאכלו ולא בהמה טמאה לאו הבא מכלל עשה עשה לעבור בעשה ולא תעשה״ לגר אשר

והעזניה: ודין דלא תיכלון מנהון נשרא ועד ועזיא: והדה אלאשכאץ פלא
תאכלוהא מן אלטאיר אלנסר ואלעקאב ואלענקא: והראה ואת האיה והדיה למינה:
ובת כנפא וטרפיתא ודיתא לזנה: ואלגארת ואלחרא ואלצדא באצנאפהא: ואת
כל ערב למינו: וית כל עורבא לזנה: וגמיע אלגראריב באצנאפהא: ואת בת
היענה ואת התחמס ואת השחף ואת הנץ למינהו: וית בת נעמיתא וציצא וצי
וציפר שחפא ונצא לזנהי: ואלנעאמה ואלכטאף ואלסאף ואלבאז באצנאפה: את
הכוס ואת הינשוף והתנשמת: וקריא וקפופא ובותא: ואלכוס ואלבאשק ואלשאהין:
והקאת ואת הרחמה ואת השלך: וקתא ויריקריקא ושלינונא: ואלקוק ואלרכם ואל
דמג: והחסידה והאנפה למינה והדוכיפת והעטלף: וחוריתא ואיבו לזנה. ונגר
טורא ועטליפא: ואלצקר ואלבבגא באצנאפהא ואלהדהד ואלכפאש: וכל שרץ
העוף טמא הוא לכם לא יאכלו: וכל רחשא דעופא מסאב הוא לכון. לא יתאכלון:
וגמיע דביב אלטאיר אלדי הו מחרם עליכם לא תאכלוה: כל עוף טהור תאכלו: כל
עוף דכי תיכלון: וכל מא הו טאהר מנה פכלוה: לא תאכלו כל נבלה לגר אשר
בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך לא תבשל
גדי בחלב אמו: לא תיכלון כל נבילא לתותב ערל דבקרוך תתנינה וייכלינה. או
תזבנינה לבר עממין. ארי עם קדיש את קדם ייי אלהך לא תיכלון בשר בחלב: לא תאכלו
שיא מן אלנבאיל בל אעטהא ללגריב אלדי פי מחלתך פיאכלהא או תביעהא לאגנבי
פאנך שעב מקדס לאלה רבך ולא תטבך לחמא
ה בלבן:
עשר
תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה
שנה שנה: עשרא תעשר ית כל עללת
זרעך דיפוק חקלא שנא שנא: ועשיר
תעשירא גמיע גלה זרעך מא אכרג אלצחרא

בשעריך גר תושב שקיבל עליו שלא לעבוד ע"ז
ואוכל נבלות .. כי עם קדוש אתה לה' אלהיך .
קדש את עצמך במותר לך דברים המותרים
ואחרים נוהגים בהם איסור אל תתירם בפניהם ..
לא תבשל גדי גם כן פירש להיה ולעופות ולבהמה
טמאה .. לא תבשל גדי עשר תעשר מה ענין זה
אצל זה אמר להם הקב"ה לישראל אל תגרמו לי
לבשל גדיים שלתבואה עד שהן במעי אמותיהן
שאם אין אתם מעשרין מעשרות כראוי כשהוא
סמוך להתבשל אני מוציא רוח קדים והיא ז
משדפתן של ושדפה לפני קמה וכן לענין בכורים ..
שנה בשנה מכאן שאין מעשרין משנה חדשה על הישן .. ואכלת זה מעשר שני שכבר למדנו ליתן מעשר אחד
ללוים שנ' כי תקחו [illegible] ואת המעשר וגו' ונתן להם רשות לאכלו בכל מקום על כרחך זה מעשר
אחר הוא .. כי יברכך [illegible] אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר
פרט .. ובכל אשר תאוה נפשך חזר וכלל [illegible] ולדות הארץ וראוי למאכל אדם וכו' והלוי
אשר בשעריך לא תעזבנו מליתן לו מעשר ראשון .. כי אין לו חלק ונחלה עמך יצאו לקט שכחה ופיאה
והפקר שאף הוא יש לו חלק עמך בהן כמוך ואינן חייבין במעשר .. מקצה שלוש שנים בא ולמד שאם השהה

סנה סנה ׃ וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר
דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כָּל הַיָּמִים ׃ וְתֵיכוֹל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵיהּ תַּמָּן מַעְשַׂר
עֲבוּרָךְ חַמְרָךְ וּמִשְׁחָךְ וּבְכוֹרֵי תוֹרָךְ וְעָנָךְ בְּדִיל דְּתֵילַף לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ כָּל יוֹמַיָּא ׃
וכל בין ידי אלה פי אלמוצע אלדי יכתארה עשר ברך ועצירך ודהנך ובכור בקרך
וגנמך לכי תתעלם כיף תעבדה טול אלזמאן ׃ וְכִי יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל
שְׂאֵתוֹ כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ׃ וַאֲרֵי יִסְגֵּי מִנָּךְ אוֹרְחָא אֲרֵי לָא תִיכּוֹל לְמִטְלֵיהּ אֲרֵי יִתְרְחֵק מִנָּךְ
אַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵיהּ תַּמָּן אֲרֵי יְבָרְכִינָךְ יְיָ אֱלָהָךְ ׃ פאן טאל
עליך אלטריק ולם תטיק אן תחמלה ובעד עליך אלמוצע אלדי יכתארה אללה אן יגעל
נורה פיה ובארך לך מע דלך ׃ וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ ׃ וְתִתֵּין בְּכַסְפָּא וּתְצוּר כַּסְפָּא בִּידָךְ וּתְהָךְ לְאַתְרָא
דְיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ ׃ פבעה בתמן וצר הדה פי ידך ואמץ אלי אלמוצע אלדי
יכתארה אלה ׃ וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר
וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ ׃
וְתִתֵּין כַּסְפָּא בְּכֹל דְּיִתְרְעֵי נַפְשָׁךְ בְּתוֹרֵי וּבְעָנָא וּבַחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק וּבְכֹל דְּתִשְׁאֲלִנָּךְ
נַפְשָׁךְ וְתֵיכוֹל תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְתֶחְדֵּי אַתְּ
וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ ׃ ואצרפה פי גמיע מא תשתהי
נפסך מן בקר וגנם וכמר ונביד וגמיע מא
מא תחבה וכלב הנאך בין ידי אלה ובך
ואפרח אנת ואלך ׃ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
לֹא תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ ׃
וְלֵיוָאָה דְּבְקִרְוָךְ לָא תִשְׁבְּקִנֵּיהּ אֲרֵי לֵית
לֵיהּ חוּלָק וְאַחְסָנָא עִמָּךְ ׃ ואללוי אלדי פי
קראך פלא תתרכה אד ליס לה נציב ונחלה
מעך ׃

ומעשרותיו שלשנה ראשונה ושניה. לשמטה שיבערם
מן הבית בשלישית · ובא הלוי ליטול מעשר ראשון
והגר והיתום ויטלו מעשר שני שהוא שלעני שלשנה
12 ולא תאכלנו אתה בירושלם כדרך שנזקקת לאכול
מעשר שני שלשתי שנים · ואכלו ושבעו תן להם כדי
שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגורן וכו׳ ואתה
תולך לירושלים במעשר שלשנה ראשונה ושניה שהן
שהשביעית ומתוודה בערתי הקדש מן הבית כמו שמפורש
בכי תכלה לעשר · מקץ שבע שנים יכול שבע שנים
לכל מלוה ומלוה ת״ל קרבה שנת השבע ואם אתה אומר
שבע שנים לכל מלוה ומלוה להלוואת כל אחד ואחד
היאך היא קרובה הא למדת שבע שנים למנין השמטין ·
שמוט כל בעל משה ידו שמוט את ידו שלכל בעל
משה · אפס כי לא יהיה בך אביון ולהלן הוא אומר
כי לא יחדל אביון אלא בזמן שאתם עושים רצונו של
מקום אביונים באחרים ולא בכם וכשאין אתם עושים
רצונו של מקום אביונים בכם · אביון דל מעני ולשון
אביון שהוא תאב לכל דבר · רק אם שמוע תשמע
אז לא יהיה בך אביון · שמוע תשמע שמע קמעה
משמיעין אותו הרבה · כאשר דבר לך והיכן דבר ברוך אתה בעיר · והעבטת כל לשון
הלוואה כשהוא על המלוה נופל בלשון מפעיל כגון והלוית והעבטת · ואם בא לומר
ועבטת

מקצה

מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך בשנה ההוא והנחת בשעריך׃
מסוף תלת שנין תפיק ית כל מעשר עללתך בשתא ההיא ותצנע בקרוך׃ ופי כל תלת
תכרג עשור גלתך פי תלך אלסנה ותצׄעה פי מחאלך׃ ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה
עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכך יהוה
אלהיך בכל מעשה ידך אשר תעשה׃ וייתי ליואה ארי לית ליה חולק ואחסנא עמך
וגיורא ויתמא וארמלתא דבקרוך וייכלון וישבעון בדיל דיברכנך יי אלהך בכל עובדי
ידך דתעביד׃ פיאתי אללוי אד ליס לה נציב ונחלה מעך ואלגריב ואליתים ואלארמלה
אלדי פי מחאלך פיאכלון וישבעון לכי יבארך לך אללה רבך פי גמיע מא תצנעה׃

מקץ שבע שנים תעשה שמטה׃
מסוף שבע שנין תעביד שמטתא׃ ופי כל סבע סנין אצנע תקייבא׃ וזה דבר
השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגש את רעהו ואת אחיו
כי קרא שמטה ליהוה׃ ודין פתגם שמטתא דישמיט כל גבר מרי רשו די ירשי
בחבריה לא יתבע מן חבריה ומן אחוהי ארי קרא שמטתא קדם יי׃ והדא שרח אלתסייב
אן יסייב כל די נסיה ידה ממא ינדי צאחבה פלא יקתצי צאחבה ולא אכיה אד קד
סמאה תסייב ללה׃ את הנכרי תגש ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידך׃ מן בר עממין
תתבע ודיהי לך עם אחוך תשמיט ידך׃ אמא אלגריב פטאלבה אן תקתציה ואמא מא
כאן לך מע אכיך פסייב ידך ענה׃ אפס כי לא יהיה בך אביון כי ברך יברכך יהוה
בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לרשתה׃ לחוד ארי לא יהי בך מסכינא ארי

ברכא יברכנך יי בארעא די יי אלהך יהיב לך
אחסנא למירתה׃ ויקינא אנה לא יכון פיך
מסכין ממא יבארך לך אללה רבך פי אלבלד
אלדי יעטיכאה נחלה תחוזהא׃ רק אם שמוע
תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות
את כל המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום׃

והעבטת׃ נופל על הלוה למו ולוית׃ והעבטת
גוים רבים יכול אתה לוה מזה ומלוה לזה ת"ל
ואתה לא תעבוט׃ ומשלת בגוים רבים יכול גוים
אחרים מושלים עליך ת"ל ובך לא ימשלו׃ כי יהיה
בך אביון התאב תאב קודם לאחר לאחיך אחיך
מאביך קודם לאחיך מאמך׃ שעריך עניי עירך
קודמין לעניי עיר אחרת׃ לא תאמץ יש לך אדם
שמצטער אם יתן אם לא יתן לכך נאמר לא תאמץ
יש לך אדם שפושט את ידו וקופצה לכך נאמר
ולא תקפוץ מאחיך האביון אם לא תתן לו סופך
להיות אחיו של אביון׃ פתוח תפתח אפילו
כמה פעמים׃ כי פתוח תפתח כרי כי משמש בלשון אלא והעבט תעביטנו אם לא רצה במתנה תן
לו בהלואה׃ די מחסורו ואי אתה מצווה לעשרו׃ אשר יחסר לו אפי' סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ
לפניו׃ לו זו אשה וכן הוא אומר אעשה לו עזר כנגדו׃ וקרא עליך אל יי יכול מצוה ת"ל ולא יקרא
עליך׃ והיה בך חטא מכל מקום אפילו לא יקרא אם כן למה נאמר וקרא עליך ממהר אני ליפרע על
ידי הקורא יותר ממי שאינו קורא׃ נתון תתן לו אפי' מאה פעמים׃ לו ביני ובינך׃ כי בגלל הדבר

לחוד אם קבלא תקביל למימרא דיי אלהך למטר למעבד ית כל תפקידתא הדא דאנא
מפקיד לך יומא דין : מא דמת תסמע ותקבל אמר אלה רבך ותחפץ ותעמל בגמיע הדה
אלשריעה אלתי אמרך בהא אליום : כי יהוה אלהיך ברכך כאשר דבר לך והעבטת גוים
רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגוים רבים ובך לא ימשלו : ארי יי אלהך ברכך כמא
דמליל לך ותוזיף בעממין סגיאין ואת לא תזיף ותשלוט בעממין סגיאין ובך לא
ישלטון : אן אלה רבך קד בארך לך כמא וערך פתקרץ אממא כתירא ואנת פלא
תקתרץ ותתסלט עלי אממא כתיר מנהם ועליך לא יתסלטון :

כי יהיה בך אביון מאחד אחיך באחד
שעריך בארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ידך
מאחיך האביון : ארי יהי בך מסכינא חד מאחך בחדא מקרוך בארעך דיי אלהך יהיב
לך לא תתקיף ית לבך ולא תקפוץ ית ידך מאחוך מסכינא : פאן כאן מסכינא בדנב
או מחנה מן בעץ אכותך פי בעץ מחאלך מן בלדך אלדי אלה רבך מעטיך פלא תקוי
קלבך עליה ולא תקבץ ידך ענה : כי פתח תפתח את ידך לו והעבט תעביטנו די מחסרו
אשר יחסר לו : ארי מפתח תפתח ית ידך ליה ואוזפא תוזפניה כמסת חסרניה
דחסיר ליה : בל אפתחהא לה פתחא ועוצה תעויצא מקדאר מא יעוזה : השמר
לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה
עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל יהוה והיה בך חטא : אסתמר לך
דלמא יהי פתגמא עם לבך ברשע למימר
קריבת שתא דשביעיתא שתא דשמטתא
ותבאש עינך באחוך מסכינא ולא תתין ליה
ויקרי עלך קדם יי ויהי בך חובא : אחדר אן
יכון פי קלבך קול גהל קאילא תקול קד
קרבת אלסנה אלסאבעה סנה אלתסייב פתשח
עלי אכיך אלמסכין ולא תעטיה שיא פידעו
עליה אלי אלה פתחל בך עקובה : נתן תתן
לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר
הזה יברכך יהוה אלהיך בכל מעשיך ובכל
משלח

אפילו אמרת ליתן לאחר נוטל שכר כשמירה עם
שכר המעשה ~ על כן ממני כן ~ לאמר עני לטובתך
אני מצוך ~ לאחיך לעניך לאביוניך את לעני
שמך ביוד אחד לשון עני אחד הוא אבל עניך בשני
יודין שני ענים ~ כי ימכר לך על ידי אחרים ז
במכרוהו בית דין בגניבתו הכתוב מדבר
שהרי כבר נאמר כי תקנה עבד עברי ובמכרוהו בית
דין הכתוב מדבר אלא מפני שני דברים שנתחדשו כאן
אחד שכתוב או העבריה אף היא תצא בשש ולא ז
שמכרוה בית דין שאין האשה נמכרת בגניבתה שנ׳
בגניבתו ולא בגניבתה אלא בקטנה שמכרה אביה
ולמד כאן יצאו בא שנים קודם שהביא סימנים
תצא ועוד חידש כאן הענק תעניק לו ~ הענק
תעניק לשון עדי בגובה וגם במראית העין דבר
שיהא ניכר שהטיבות לו ויש מפרשים לשון השמנה
על צוארו ~ מצאנך ומגרנך ומיקבך יכול אין לי
אלא אלו בלבד ת״ל אשר ברכך מכל מה שברכך בוראך
ולמה נאמרו אלו מה אלו מיוחדים שהן בכלל ברכה
אף כל שהוא בכלל ברכה יצאו פרדות ולמדו
רבותינו

משלח ידך: נתן תתן ליה ולא יבאש לבך במתנך ליה ארי בדיל פתגמא הדין יברכנך יי אלהך בכל עובדך ובכל אושטות ידך: בל אעטה עטאא ולא תשחבה נפסך עליה פאן בג'רירה הדא יאמר יבארך לך אללה רבך פי אעמאלך ופי גמיע מא תמד פיה ידך: כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ידך לאחיך לעניך ולאבינך בארצך: ארי לא יפסוק מסכינא מגו ארעא על כין אנא מפקיד למימר מפתח תפתח ית ידך לאחוך לעניך ולמסכינך בארעך: פעלי מא קלת לך ליס יעדם פי בלד מסכין ולדאך אנא אמרך יום באן תפתח ידך לאכיך צעיפך ומסכינך פי בלדך: כי יר

כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך: ארי יזדבן לך אחוך בר ישראל או בת ישראל ויפלחנך שית שנין ובשתא שביעיתא תפטרניה בר חורין מעמך: ואן אבתע לך אכוך אלעבראני או אכתך אלעבראניה פליכדמך סת סנין ופי אלסאבעה תטלקה מן ענדך חרא: וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: וארי תפטרניה בר חורין מעמך לא תפטרניה ריקן: ואדא אטלקתה כדאך פלא תטלקה פארגא: העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר ברכך יהוה אלהיך תתן לו: אפרשא תפריש ליה מענך ומאדרך וממעצרתך דברכך יי אלהך תתן ליה: בל צלה בצלה מן גנמך ובידרך ותגארך חסב מא רזקך אללה רבך פאעטה: וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך יהוה אלהיך על כן אנכי מצוך את הדבר הזה היום: ותדכר ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים ופרקך יי אלהך על כין אנא מפקיד לך ית פתגמא הדין יומא דין: ואעלם אנך כנת עבדא פי בלד מצר ולדאך אנא אמרך בהדא אלאמר אליום: והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך: ויהי ארי יימר לך לא אפוק

רבותינו במסכת קידושין בגמרא שוב במה נותן לו מכל מין ומין ·· וזכרת כי עבד היית והענקתי ושניתי לכם מביזת מצרים וביזת הים אף אתה תעניק ושנה לו ·· עבד עולם יכול כמשמעו ה"ל ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשובו כלמדת שאינו בא אלא עולמו של יובל ·· ואף לאמתך תעשה כן הענק לה יכול אף לרציעה הכוה שכתוב אותה ת"ל ואם אמור יאמר העבד עבד נרצע ואין אמה נרצעת ·· כי משנה שכר שכיר מכאן אמרו עבד עברי עובד בין ביום בין בלילה ובו כפלים שבעבודת שכירי יום ומהו עבודתו בלילה רבו מוסר לו שפחה כנענית והוולדות לאדון ·· כל הבכור תקדיש ובמקום אחר הוא אומר לא תקדיש של אך בכור אשר יבוכר ליי וגו' הא כיצד אינו מקדישו לקרבן אחר וכאן למד שמצוה לומר הרי אתה קדוש לבכורה ·· ד"א אי אפשר לומר תקדש שכבר נאמר לא תקדיש ואי אפשר לומר לא תקדיש שכבר נאמר תקדיש הא כיצד מקדיש אתה הקדישו עליך ונותן להקדש כפי טובת הנאה שבו לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז וגו' אף החילוק אמרו רבותינו שאסור אלא שדיבר בהווה ·· לפני יי אלהיך תאכלנו לכהן הוא אומר שכבר מצינו שהוא ממתנות כהונה אחד תם ואחד בעל מום של ובשרם יהיה לך וגו' ·· שנה בשנה מכאן שאין משהין אותו

מַעִמָּךְ אֲרֵי רְחֵמָךְ וְיָת אֱנָשׁ בֵּיתָךְ אֲרֵי טַב לֵיהּ עִמָּךְ : פאן קאל לך לא אכרג מן
ענדך לאנה אחבך ואחב מנזלך אד אצלח לה אלמקאם מעך : וְלָקַחְתָּ אֶת
הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן : וְתִסַּב
יָת מַרְצְעָא וְתִתֵּין בְּאוּדְנֵיהּ וּבְדַשָּׁא וִיהֵי לָךְ עֲבַד פָּלַח לְעָלַם וְאַף לְאַמְתָּךְ תַּעְבֵּיד
כֵּין : פכד אלמיקאב וצעה פי אדנה ענד באבך פיכון לך עבד אלדהר ואמתך איצא
פעלהא כדאך : לֹא יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר
שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה : לָא יִקְשֵׁי
בְעֵינָךְ בְּמִפְטְרָךְ יָתֵיהּ בַּר חוֹרִין מֵעִמָּךְ אֲרֵי עַל חַד תְּרֵין בְּאַגַר אֲגִירָא פַּלְחָךְ שֵׁית
שְׁנִין וִיבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכֹל דְּתַעְבֵּיד : לא יצעב עליך אטלאקך לה חרא מן ענדך
פאנה יגוז אן יכון קד יכדמך צעף מא יסאוי אגר אלאגיר פיבארך לך אללה רבך פי
גמיע מא תצנעה :

כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר
שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ : כָּל בּוּכְרָא דְיִתְיְלִיד בְּתוֹרָךְ וּבְעָנָךְ דִּכְרִין תַּקְדֵּישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
לָא תִפְלַח בְּבוּכְרָא דְתוֹרָךְ וְלָא תֵיגוֹז בּוּכְרָא דְעָנָךְ : וכל בכר יולד לך פי בקרך ז
וגנמך אלדכור פאלזמה אלתקדיס ללה רבך פלא תפלח בבכר מן בקרך ולא תגז בכר מן
גנמך : לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ : קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ תֵּיכְלִינֵּיהּ שְׁנָא בִשְׁנָא בְּאַתְרָא דְיִתְרְעֵי יְיָ אַתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ : בל כלה בין ידי
אללה רבך סנה בסנה פי אלמוצע אלדי ז
יכתארה אללה אנת ואהל דארך : וְכִי יִהְיֶה
בוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא
תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ : וַאֲרֵי יְהֵי בֵיהּ
מוּמָא חֲגִיר אוֹ עֲוִיר כָּל מוּם בִּישׁ לָא
תִכְּסִינֵיהּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ : פאן כאן פיה עיב מן
זמאן או אעמא או סאיר אלעיוב ט
פאחשה פלא תדבחה ללה רבך : בִּשְׁעָרֶיךָ
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי ז
וְכָאַיָּל : בְּקִרְוָךְ תֵּיכְלִינֵּיהּ מְסָאֲבָא וְדַכְיָא
כחדא

אותו יותר על שנתו יכול יהא פסול משעברה
שנתו כבר הוקש למעשר ש' ואכלת לפני ה' אלהיך
מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות בקרך ז
וצאנך מה מעשר שני אינו נפסל משנה לחברתה
אף בכור אינו נפסל אלא שמצוה תוך שנתו "שנה
בשנה יום שהוא בסוף שנתו ואוכלו אותו ביום ויום
אחר משנה אחרת לימד שנאכל לשני ימים ולילה
אחד " מום כלל פסח ועור פרט " כל מום
רע חזר וכלל מה הפרט מפורש מום שבגלוי ואינו
חוזר אף כל מום שבגלוי ואינו חוזר " רק את דמו
לא תאכל שלא תאמר הואיל וכולו היתר הבא מכלל
איסור הוא שהרי קדש נשחט בחוץ בלא פדיון
ויאכל יכול יהא אף הדם מותר ת"ל רק את דמו לא
תאכל " שמור את חודש האביב מקודם בואו :
שמור שיהא ראוי לאביב להקריב בו את מנחת העומר
ואם לאו עבר את השנה " ממצרים לילה והלא ביום
יצאו שנ' ממחרת הפסח יצאו בני ישראל וגו' אלא לפי
שבלילה נתן להם פרעה רשות לצאת שנ' ויקרא
למשה ולאהרן לילה וגו' " וזבחת פסח לה' אלהיך צאן מן הכבשים ומן העזים תקחו "
ובקר לחגיגה שכשחבורה מרובה מביאים עמו חגיגה כדי שיהא
נאכל

יט כחדא בבסר טביא ואילא : וגאיז אן תאכלה פי מחאלך ואן יאכלה הינד׳ ג׳נס
טאהר כמא יאכל אן לחם ט׳בי ואיאל : רק את דמו לא תאכל על הארץ תשפכנו
כמים : לחוד ית דמיה לא תיכול על ארעא תישדניה כמיא : בלא דמה פלא תאכלה
בל צבה עלי אלארץ כאלמא :

שמור את חדש האביב ועשית פסח ליהוה אלהיך כי בחדש האביב הוציאך יהוה
אלהיך ממצרים לילה : טר ית ירחא דאביבא ותעביד פסחא קדם יי אלהך ארי בירחא
דאביבא אפקך יי אלהך ממצרים ועביד לך נסין בליליא : אחפט׳ שהר אפריך ואצנע
פיה פסחא ללה רבך כמא אטלקך פיה לאכרמה לאן פי שהר אפריך אכרגך אללה מן
מצר ליליא :

וזבחת פסח ליהוה אלהיך צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה לשכן שמו שם : ותיכוס
פסחא קדם יי אלהך מן בני ענא ונכסת קדשיא מן תורי באתרא דיתרעי יי לאשראה
שכינתיה תמן : ואדבח אלפסח ללה רבך מן אלגנם ומעה מן אלבקר פי אלמוצע אלד׳י
יכתארה ליחל נורה פיה : לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם
עני כי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים
כל ימי חייך : לא תיכול עלוהי חמיע שבעא יומין תיכול עלוהי פטירא לחים עניי
ארי [illegible]הילו נפקתא מארעא דמצרים בדיל דתדכר ית יום מפקך מארעא דמצרים
כל יומי חייך : ולא תאכל מעה כמירא בל כל בעדה ז׳ איאם פטירא מן טעאם
אלצעף לאנך כרגת מן מצר בחפז ואלאד׳כר יום כרוגך מן מצר טול חיאתך : ולא יראה
לך שאר בכל גבולך שבעת ימים ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון
לבקר : ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך שבעא יומין ולא יבית מן בסרא דתיכוס ז

ברמשא ביומא קדמאה לצפרא : ולא ירא לך כמיר פי גמיע תכומך ז׳ איאם ולא יבית מן אללחם אלד׳י תדבחה בעשי אלגדאה אליום אלאול : לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך : לית לך

ונאכל על השבע ועוד למדו רבותינו דברים הרבה מפסוק זה לחם [illegible] לחם שמזכיר את העוני שנתענו במצרים כי בחפזון יצאת ולא הספיק בצק להחמיץ ובת״י לך לגבורין והחפזון לא שלך היה אלא של מצריים שכן הוא אומר ותחזק מצרים על העם וגו׳ למען תזכור על ידי אכילת הפסח והמצה יום צאתך ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר. אגדה למותיר בפסח [illegible] דורות לפי שלא נאמר אלא בפסח מצרים ויום ראשון האמור כאן ואל יד בניסן במה דלית אמר אלא ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ולפי שהפסיק הכתוב מעניינו של פסח והתחיל לדבר בחקות שבעת ימים כגון שבעת ימים מצות תאכלו ולא יראה לך שאור בכל גבולך הוצרך לחזור בו ולפרש שביום הוא מדבר שאם כתב ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב לבקר הייתי אומר שלמים הנשחטים כל שבעה בכל תותירו והיינו נאכלין אלא ליום ולילה לכך כתב בערב ביום הראשון ד״א בחגיגת יד הכתוב מדבר ולימדך עליה שנאכלת לשני ימים והראשון האמור כאן ביום טוב הראשון הכתוב מדבר וכן משמעו של מקרא בשר חגיגה אשר תזבח בערב לא ילין ביום טוב הראשון עד בוקרו שלשני אבל נאכלת היא ביד ובטו וכך היא שנויה במסכת פסחים בערב כבוד :

רשו לְמִכַּס יַת פִּסְחָא. בַּחֲדָא מִן קִרְוָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ: ולא יגוז לך אן תדבח אלפסח
פי בעץ מחאלך אלתי אללה רבך מעטיך: כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם: אֱלָהֵין
בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵיהּ תַּמָּן תִּיכּוֹס יַת פִּסְחָא בְּרַמְשָׁא כְּמֵיעַל
שִׁמְשָׁא זְמַן מִיפְּקָךְ מִמִּצְרָיִם: לא פי אלמוצע אלדי יכתארה אללה רבך ליחל נורה
פיה תדבח אלפסח ענד אלמסא קבל מגיב אלשמס ודלך פי פצל כרוגהם מן מצר:
וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאֹהָלֶיךָ:
לְמַשְׁכְּנָךְ: וּתְבַשֵּׁיל וְתֵיכוֹל בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ וְתִתְפְּנֵי בְצַפְרָא וּתְהָךְ לְקִרְוָךְ: ואנצגה
וכלה פי דלך אלמוצע אלדי יכתארה אללה רבך תם ולי בגדאה ואמץ אלי מנזלך: שֵׁשֶׁת
יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: שִׁתָּא
יוֹמִין תֵּיכוֹל פַּטִּירָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה כְּנִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵּיד עֲבִידָא: וכל
בעדה פטיר סתה איאם ופי אליום אלסאבע מכיתא פי קדס אללה רבך לא תצנע
פיה צנאעה:

שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת: שַׁבְעָא
שָׁבוּעִין תִּמְנֵי לָךְ מִשֵּׁירוּת מַגְּלָא בַּחֲצַד עוּמְרָא דַּאֲרָמוּתָא תְּשָׁרֵי לְמִמְנֵי שַׁבְעָא
שָׁבוּעִין: ואחץ סבעה אסאבע מן וקת אבתדא אלמנגל פי אלסנבל אבתדי בהא:
וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: וְתַעְבֵּיד חַגָּא דְשָׁבוּעַיָּא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ מִסַּת נִדְבַת יְדָךְ דְּתִתֵּין כְּמָא דִּיבָרְכִנָּךְ יְיָ
אֱלָהָךְ: ואצנע חג אלאסאבע ללה רבך עלא
מקדאר מא תנדב ידך ומא תתברע בה כמא
רזקך אללה רבך: וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר
בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: וְתִחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ אַתְּ וּבְרָךְ
וּבְרַתָּךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָךְ וְלֵיוָאָה דִּבְקִרְוָךְ
וְגִיּוֹרָא וְיִתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דְּבֵינָךְ בְּאַתְרָא דִּי
יִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵיהּ תַּמָּן:
ואפרח

כבוא השמש מועד צאתך ממצרים הרי שלשה
זמנים חלוקים מערב חמש שעות ולמעלה זבחהו
וכבוא השמש תאכלנו ומועד צאתך אתה שורפו
כלומר נעשה נותר ויצא לבית השריפה ובשלת
זהו צלי אש שאף הוא קרוי בישול ופנית בבקר
לבוקרו של שני מלמד שטעון לינה לילה של מוצאי
יום ששת ימים תאכל מצות ובמקום אחר הוא
אומר שבעת ימים שבעה מן הישן וששה מן החדש
ד"א ליתן על אכילת מצה בשביעי שאינה חובה
ומכאן אתה למד לששת ימים שהרי שביעי בכלל
היה ויצא מן הכלל ללמד שאין אכילת מצה בו אלא
רשות ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על
הכלל כולו יצא מה שביעי רשות אף כולם רשות
חוץ מלילה הראשון שהכתוב קבעו חובה שנאמר
בערב תאכלו מצות עצרת ליי' אלהיך כלומר
עצור עצמך מן המלאכה ד"א כנופיא של מאכל
ומשתה לשון נעצרה נא אותך מהחל חרמש
בקמה משנקצר העומר שהוא ראשית הקציר
מסת נדבת ידך די נדבת ידך הכל לפי הברכה הבא שלמי שמחה וקרא קרואים
לאכול לוי גר ויתום ואלמנה ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך בנך ובתך ועבדך
ואמתך

ואפרח פי תנך הדא אנת ואבנך ואבנתך ועבדך ואמתך ואללוי אלדי פי מחלך ואלגריב
ואליתים ואלארמלה אלדין פי מא בינכם פי אלמוצע אלדי יכתארה אללה רבך ליחל נורה פיה:
וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החקים האלה: ותדכר ארי עבדא
הויתא במצרים ותטר ותעביד ית קימיא האלין: ואדכר אנך כנת עבדא במצר
ואחפט הדה אלרסום ואצנעהא הולאי:

חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: חגא דמטליא תעביד לך
שבעא יומין במכנשך מאדרך וממעצרתך: ואצנע חג אלמטאל סבעת איאם
ענד גמעך גלתך מן בידרך ומעצרך: ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ז
ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך: ותחדי בחגך את וברך
וברתך ועבדך ואמתך וליואה דבקרוך וגיורא ויתמא וארמלתא דבקרוך: ואפרח פי
חגך אנת ואבנך ואבנתך ועבדך ואמתך ואללוי ואלגריב ואליתים ואלארמלה אלדי פי מחלך:
שבעת ימים תחג ליהוה אלהיך במקום אשר יבחר יהוה כי יברכך יהוה אלהיך בכל
תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח: שבעא יומין תיחוג קדם יי אלהך באתרא
דיתרעי יי ארי יברכינך יי אלהך בכל עללתך ובכל עובדי ידך ותהי ברם חדי: כדאך תחג
ז איאם ללה רבך פי אלמוצע אלדי יכתארה אללה רבך ליבארך לך פי גמיע גלתך וסאיר
מא תמד אליה ידך פתכון פארחא מחצא: שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את
פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבעות ובחג הסכת ולא
יראה את פני יהוה ריקם: תלת זמנין בשתא יתחזי כל דכורך קדם יי אלהך באתרא דיתרעי
בחגא דפטיריא ובחגא דשבועיא ובחגא דמטליא ולא יתחזון קדם יי ריקנין: תלאת
מראר פי אלסנה יחצר גמיע רגאלך בין ידי אללה רבך פי אלמוצע אלדי יכתארה פי חג אלפטיר
וחג אלאסאבע וחג אלמטאל ולא יחצרו בין ידיה
פארגא: איש כמתנת ידו כברכת יהוה
אלהיך אשר נתן לך: גבר כמתנת ידיה
כברכתא דיי אלהך דיהב לך: בל כמא מא
תנאל ידה כרזק אללה רבך אלדי אעטאך:

קכו נגד המנין פליאה

ושמחת אם אתה משמח את שלי אני משמח
את שלך: וזכרת כי עבד היית על מנת כן ז
פדאך שתשמור ותעשה החוקים האלה: באספך
בזמן האסיף שאתה מכניס לביתך פירות
הקיץ דא באספך מגרנך ומיקבך לימד
שמסככין את הסוכה בפסולת גורן ויקב: והיית
אך שמח לפי פשוטו אין זה לשון צווי אלא לשון
הבטחה ולפי תלמודו למדו מכאן לרבות ליל
יום טוב האחרון לשמחה: ולא יראה את פני יי
ריקם אלא הבא עולת ראייה ושלמי חגיגה: איש
כמתנת ידו מי שיש לו אוכלין הרבה ונכסים מרובים יביא עולות מרובות ושלמים מרובים:

סליק פ׳ ראה

שופטים ושוטרים: שופטים דיינים הפוסקין את הדין ושוטרים הרודים אחר מצותן שמכין
וכופתין במקל וברצועה עד שיקביל עליו את דין השופט: בכל שעריך בכל עיר ועיר:
לשבטיך:

שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבטיך ושפטו את העם משפט צדק: דיינין ופורענין תמני לך בכל קרויך די יהוה אלהך יהיב לך לשבטך וידינון ית עמא דין דקשוט: ואגעל לך חכמא ועָרפא פי גמיע מחאלך אלדי יעטי אללה רבך אסבאטך יחכמו פימא בין אלקום בחכם עדל: לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקם: לא תצלי דין לא תשתמודע אפין ולא תקביל שוחדא ארי שוחדא מעור עיני חכימין ומקלקיל פתגמין תריצין: לא תמייל אלחכם ולא תחאבי אלוגוה ולא תאכד אלרשא לאן אלרשא יעמי עיון אלעלמא ען אלחק ויזייף אלאקואל אלעאדלה: צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך: קושטא קושטא תהדוף בדיל דתיחי ותירת ית ארעא דיי אלהך יהיב לך: ואטלב אלחק אלמחץ לכי תחיא ותחוז אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך:

לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יהוה אלהיך אשר תעשה לך: לא תצוב לך אשירת כל אילן בסטר מדבחא דיי אלהך דתעביד לך: לא תגרס לך פאריה מן אלשגר אלי גאנב מדבח אללה רבך אלדי תצנעה: ולא תקים לך מצבה אשר שנא יהוה אלהיך: ולא תקים לך קמא דרחיק יי אלהך: ולא תנצב לך דכה עלי מא ישנאה אללה רבך:

לא תזבח ליהוה אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל דבר רע כי תועבת יהוה אלהיך הוא: לא תיכוס קדם יי אלהך תור ואמר דיהי ביה מומא כל מדעם ביש ארי מרחק קדם יי אלהך הוא: לא תדבח ללה רבך תורא או שאה מא פיה עיב מן אלאמור אלפאחשה פאנה ממא יכרהה אללה רבך:

כי ימצא בקרבך באחד שעריך אשר יהוה אלהיך נתן לך איש או אשה אשר יעשה את הרע בעיני יהוה אלהיך לעבר בריתו: ארי ישתכח בינך בחדא מקרויך די יי אלהך יהיב לך גבר או אתא דיעביד ית דביש קדם יי אלהך למעבר על קיימיה: פאן וגד פימא בינכם פי בעץ קראך אלדי אללה רבך מעטיך רגל או אמראה אלדי יצנע אלשר בין ידי אללה רבך פתגאוז

לשבטיך מוסב על תתן לך שופטים ושוטרים תתן לך לשבטיך בכל שעריך אשר יי אלהיך נותן לך לשבטיך מלמד שמושיבין דיינים לכל שבט ושבט ובכל עיר ועיר ושפטו את העם וגו׳ מנה דיינים מומחין וצדיקים לשפוט צדק לא תטה משפט כמשמעו ולא תכיר פנים אף בשעת טענות אזהרה לדיין שלא יהא רך לזה וקשה לזה אחד עומד ואחד יושב לפי שכשרואה שהדיין מכביד את חבירו מסתתמין טענותיו ולא תקח שחד אפילו לשפוט צדק כי השחד יעור משקיבל שחד ממנו אי אפשר שלא ישה את לבו אצלו להפוך בזכותו דברי צדיקים דברים המצודקים משפטי אמת צדק צדק תרדף הלך אחר בית דין יפה למען תחיה וירשת כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם לא תטע לך אשרה לחייבו עליה משעת נטיעתה ואפילו לא עבדה עובר בלא תעשה על נטיעתה לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יי אלהיך וגו׳ אזהרה לנוטע אילן ולבונה בית בהר הבית ולא תקים לך מצבה מצבת אבן אחת

עברה: וילך ויעבד אלהים אחרים וישתחו להם ולשמש או לירח או לכל צבא
השמים אשר לא צויתי: ואזל ופלח לטעות עממיא וסגיד להון ולשמשא או
לסיהרא או לכל חילי שמיא דלא פקידית: פמצא ועבד מעבודאת אכר וסגד להא
או לשמס או לקמר או לסאיר נגום אלסמא ממא לם אטלק לה: והגד לך
ושמעת ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל:
ויתחוה לך ותשמע ותתבע יאות והא קושטא כיון פתגמא אתעבידת תועבתא
הדא בישראל: פאדא אכברת בדלך פאסתמעה ואתמסה [illegible] נעמא פאדא כאן [illegible]
אמר חקא תאבתא וקד צנעת הדה אלכריהה פי מא בינכם: והוצאת את האיש ההוא
או את האשה ההוא אשר עשו את הדבר הרע הזה אל שעריך את האיש או את
האשה וסקלתם באבנים ומתו: ותפיק ית גברא ההוא או ית אתתא ההוא דעבדו ית
פתגמא בישא הדין לתרע בית דינך ית גוברא או ית אתתא ותרגמנון באבניא
וימותון: פאכרג דלך אלרגל או תלך אלמראה אלדין צנעא הדא אלאמר אלרדי פי
מא בינכם אלרגל וחדה או אלמראה וחדהא וארגמוהמא באלחגארה חתי אן ימותא:
על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת לא יומת על פי עד אחד: על מימר
תרין סהדין או תלתא סהדין יתקטיל דחייב קטול לא יתקטיל על מימר סהיד חד:
ועלי קול שאהדין או תלאתה יקתל מן יקתל ולא יקתל בקול שאהד ואחד: יד העדים
תהיה בו בראשונה להמיתו ויד כל העם באחרנה ובערת הרע מקרבך: ידא דסהדיא
תהי ביה בקדמיתא לקטליה וידא דכל עמא בבתריתא ותפלי עביד דביש מבינך:

ואידי אלשאהדין תבטש בה אוולא לקתלה
ואידי סאיר אלנאס אכרא ואנף אהל אלשר
מן בינך:
ב כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם
בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת
בשעריך וקמת ועלית אל המקום אשר
יבחר יהוה אלהיך בו: ארי יתכסא מינך

אחת להקריב עליה אפי' שלמים: אשר שנא
מצבה אבנים ומצבה אדמה צוה לעשות ואת זו
שנא כי חק היתה לכנענים ואעפ"י שהיתה חביבה לו
בימי האבות עכשיו שנאה מאחר שעשאוה חק
לע"ז: כל תועבה כל דבר רע תועבה לנפגל ז
בקדשים על ידי דיבור רע ועוד נדרשו בו שאר
דרשות בשחיטת קדשים: לעבור בריתו
אשר כרת אתכם שלא לעבוד ע"ז: אשר לא צויתי
לעבוד: נכון מכוון העדות והוצאת אל שעריך
את האיש כתבו וגו' המתרגם אל שעריך לתרע
בית דינך טועה שכן שנינו אל שעריך זה
שער שעבד בו או אינו אלא שער שנידון בו נאמר
שעריך למטה ונאמר שעריך למעלה מה שעריך
האמור למעלה שער שעבד בו אף שעריך האמור למטה שער שעבד בו ותרגומו לקרויך: שנים או ג
שלשה אם מתקיימת עדות בשנים למה פירש לך בשלשה להקיש ג' לשנים מה שנים עדות אחת אף שלשה
עדות אחת ואין נעשין זוממין עד שיוזמו כולם: כי יפלא כל יפלא לשון הבדלה ופרישה שהדבר
נבדל ומכוסה ממך: בין דם לדם בין דם טמא לדם טהור: בין דין לדין בין דין זכאי לדין חייב: בין
נגע לנגע בין נגע טמא לנגע טהור: דברי ריבות שיהיו חכמי העיר חולקים בדבר זה מטמא וזה
מטהר זה מחייב וזה מזכה: וקמת ועלית מלמד שבית המקדש גבוה מכל המקומות: הכהנים הלוים
כלומר

פתגמא לדינא בין דם לדם בין דין לדין ובין מכתש סגירו למכתש סגירו פתגמי
פלוגת דינא בקרויך ותקום ותסק לאתרא די יתרעי יי אלהך ביה : ואדא כפא
עליך אמר אלאחכאם בין דם פי דם ודין פי דין וחכם בלא פי בלא מן אמור כצומאת
פי מחלך פקם ואצעד פי אלמוצע אלדי יכתארה אלה רבך : ובאת אל הכהנים ז
הלוים ואל השפט אשר יהיה בימים ההם ודרשת והגידו לך את דבר המשפט:
ותיתי לות כהניא ליואי ולות דיינא דיהון ביומיא האנון ותתבע ויחוון לך ית
פתגמא דדינא : ותציר פי אלאימה אללויאניין חתי אלאחכאם אלדי ולו פי דלך אלזמאן
פתתמס מנהם אמר אלחכם פיפתונך בה : ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן
המקום ההוא אשר יבחר יהוה ושמרת לעשות ככל אשר יורוך : ותעביד על
מימר פתגמא דיחוון לך מן אתרא ההוא דיתרעי יי ותטר למעבד ככל דילפנך :
ואעמל בחסב אלאמר אלדי יפתונך בה מן דלך אלמוצע אלדי יכתארה אלה ואחפץ ז
לתעמל בגמיע מא ידלונך : על פי התורה אשר יורוך ועל המשפט אשר
יאמרו לך תעשה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל : על מימר
אוריתא דילפונך ועל דינא דיימרון לך תעביד לא תסטי מן פתגמא דיחוון לך
לימינא ולשמאלא : ובחסב אלשריעה אלדי ידלונך ואלחכם אלדי יקולון לך תצנע לא
תזול מן אלאמר אלדי יפתונך בה ימנה ולא יסרה : והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי
שמע אל הכהן העמד לשרת שם את יהוה אלהיך או אל השפט ומת האיש ההוא
ובערת הרע מישראל : וגברא דיעביד ברשיעא דלא לקבלא מן גברא דהוא משמשא
תמן קדם יי אלהך או מן דיינא ויתקטיל גברא
ההוא ותפלי עביד דביש מישראל : ואי רגל
יסתעמל אלקחה פלא יקבל מן אלאמאם
אלמקים הנאך ליכדם אלה רבך או מן אל
אחכאם חאכם פליקתל דלך אלרגל ואנף אהל
אלשר מן אלאסר : וכל העם ישמעו ויראו
ולא יזידון עוד : וכל עמא ישמעון וידחלון
ולא ירשעון עוד : וסאיר אלקום יסמעון ז
ויכאפון ולא יתקחון איצא :

כלום הכהנים שיצאו משבט לוי ... השופט אשר
יהיה בימים ההם ... ואפילו אינו כשאר שופטים שהיו
לפניו אתה צריך לשמוע אין לך אלא שופט שבימיך
ימין ושמאל אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל
ועל שמאל שהוא ימין וכל שכן שאומר לך על ימין
שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל ... וכל העם ז
ישמעו מכאן שממתינין לו עד הרגל וממיתין
אותו ברגל ... לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו ...
ולא ישיב את העם מצרימה שהסוסים באין
משם כמו שנאמר בשלמה ותעלה ותצא מרכבה
ממצרים בשש מאות כסף וסוס בחמשים ומאה ...
ולא ירבה לו נשים אלא שמונה עשרה שמצינו ז
שהיו לדוד שש נשים ונאמר לו ואם מעט ז
ואוסיפה לך כהנה וכהנה ... וכסף וזהב לא ירבה
לו מאד אלא כדי ליתן לאכסניא ... והיה כשבתו
אם עשה כן כדאי הוא שתתקיים מלכותו ... את
משנה התורה שני ספרי תורות אחת שהיא מונחת
בגנזיו ואחת שהיא נכנסת ויוצאה עמו ואונקלוס תרגם פתשגן כתר משנה לשון שינון
ודיבור ... דברי התורה כששמעו ... ולבלתי סור מן המצוה אפילו מצוה קלה של נביא ...
נמנע

כי

כי תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך
וירשתה וישבתה בה ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי: ארי תיעול
לארעא די יי אלהך יהב לך ותירתה ותתיב בה ותימר אמני עלי מלכא ככל עממיא
דבסחרני: ואדי דכלת אלי אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך והזתה ואקמת פיה פקלת אנצב לי
מלכא כסאיר אלאמם אלדין חולי: שום תשים עליך מלך אשר יבחר יהוה אלהיך בו
מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:
מנאה תמני עלך מלכא דיתרעי יי אלהך ביה מגו אחך תמני עלך מלכא לית לך רשו
למנאה עלך גבר נכרי דלא אחוך הוא: פיגוז אן תנצב לך מלכא מן יכתארה אללה רבך
ויכון מן בין אכותך ולא יגוז אן תנצב לך רגלא גריבא מן ליס
הו אכיך: רק לא ירבה לו סוסים ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס ויהוה אמר
לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד: להוד לא יסגי ליה סוסון ולא יתיב ית עמא למצרים
בדיל לאסגאה סוסון ויי אמר לכון לא תוספון למתב באורחא הדין עוד: לכן לא יסתכתר
מן אלכיל ולא ירד אלקום אלי מצר לאסתכתאר אלכיל ואללה קד קאל לכם לא תעאודון אן תרגעו
פי דלך אלטריק אבדא: ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד:
ולא יסגי ליה נשין ולא יסטי לביה וכספא ודהבא לא יסגי ליה לחדא: ולא יסתכתר מן אל
נסא לילא יזול קלבה ומן אלפצה ואלדהב לא יסתכתר גדא: והיה כשבתו על כסא ממלכתו
וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלוים: ויהי כמתביה על כרסי
מלכותיה ויכתוב ליה ית פרשגן אוריתא הדא על ספרא מן קדם כהניא ליואי: וכמא יגלס
עלי כרסי מלכה יסתנסך לה נסכה הדה אלתוריה
פי ספר מן חצרה אלאימה ואללויאניין: והיתה
עמו וקרא בו כל ימי חייו למען ילמד ליראה
את יהוה אלהיו לשמר את כל דברי התורה
הזאת ואת החקים האלה לעשתם: ותהי
עמיה ויהי קרי ביה כל יומי חיוהי בדיל דיילף
למדחל קדם יי אלהיה למטר ית כל פתגמי אוריתא

למען יאריך ימים מכלל הין אתה שומע לאו וכן
מצינו בשאול שאמר לו שמואל שבעת ימים תוחיל
עד בואי אליך להעלות עולות וכתיב וייחל שבעת
ימים ולא שמר הבטחתו לשמור כל היום ולא
הספיק להעלות עולה עד שבא שמואל ואמר לו נסכלת
כאשר לא שמעת וגו' ועתה ממלכתך לא תקום
הא למדת שבשביל מצוה קלה שלנביא נענש הוא
ובניו מגיד שאם בנו הגון למלכות הוא קודם
לכל אדם כל שבט לוי בין תמימים בין בעלי
מומין חלק בביזה ונחלה בארץ אשי יי קדשי
המקדש ונחלתו קדשי הגבול ממנו תרומות
ומעשרות אבל נחלה גמורה לא יהיה לו בקרב אחיו
בספרי דורשו ונחלה לא יהיה לו זו נחלת אחרים
בקרב אחיו זו נחלת חמשה ואיני יודע מה היא ונראה לי שארץ כנען מעבר הירדן ואך נקראת ארץ חמשה
עממים ושל סיחון ועוג שני עממים אמורי וכנעני ונחלת שאך לרבות קיני וקנזי וקדמוני וכן דורש בפרשת
מתנות שנאמרו לאהרן על כן לא היה ללוי חלק ונחלה וגו' להזהיר על קיני וקנזי וקדמוני שום נמצא בדברי
רבי קלונימוס הכי גרסינן בספרי ונחלה לא יהיה לו זו נחלת חמשה בקרב אחיו זו נחלת שבעה נחלת חמשה
שבטים ונחלת שבעה שבטים ומתוך שמשה ויהושע לא חלקו נחלה אלא לחמשה שבטים בלבד שכן משה הנחיל
לראובן וגד וחצי שבט מנשה ויהושע הנחיל ליהודה ואפרים ולחצי שבט מנשה ושבעה האחרים נטלו
מאליהן

הדאוריתא קימיא האלין למעבדהון : ותכון מעה יקרי פיהא טול חיאתה לכי יתעלם אן יכאף אלה רבה ויחפץ גמיע כלאם הדה אלתוריה והדה אלרסום ויעמל בהא : לבלתי רום לבבו מאחיו ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו בקרב ישראל : בדיל דלא יירם לביה מאחוהי ובדיל דלא יסטי מן תפקידתא לימינא ולסמלא בדיל דיוריך יומין על מלכותיה הוא ובנוהי בגו ישראל : ולא ירתפע קלבה עלי אכותה ולא יזול מן אלשריעה ימנה ולא יסרה לכי תטול מדתה פי מלכה הו ובניה פי מא בין בני אסר :

לא יהיה לכהנים הלוים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי יהוה ונחלתו יאכלון : יח
לא יהי לכהניא ליואי כל שבטא דלוי חולק ואחסנא עם ישראל קרבניא דיי ואחסנתיה ייכלון : לא יכון לאלאימה אללויאניין נציב ונחלה מע אלאכר פטן קראבין אלה ומן נחלתה יאכלון : ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו יהוה הוא נחלתו כאשר דבר לו : ואחסנא לא יהי ליה בגו אחוהי מתנן דיהב ליה יי אנון אחסנתיה כמא דמליל ליה : ונחלה לא תכון לה פי מא בין אכותה אד פראיץ אלה נחלתה כמי קסם לה בהא :

וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרע והלחיים והקבה : ודין יהי דחזי לכהניא מן עמא מן נכסי נכסתא אם תור אם אמר ויתין לכהנא דרעא ולועא וקיבתא : והדי מא יכון רסם אלאימה עלי אלקום מן דבאחי אלדבח כאן מן אלבקר או מן אלגנם אן יעטוהם אלדראע ואללחיין ואלאקבה : ראשית דגנך תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך תתן לו : ריש עבורך חמרך ומשחך וריש גזת ענך תפריש ליה : אול ברך ועצירך ודהנך ואול גז גנמך תעטיה : כי בו בחר יהוה אלהיך מכל שבטיך לעמד לשרת בשם יהוה הוא ובניו כל הימים : ארי ביה אתרעי יי אלהך מכל שבטך למקם לשמשא בשמא דיי הוא ובנוהי כל יומיא : לאן אלה רבך אכתארה מן גמיע אסבאטך ליקום ויכדם

מאיבן אחרי מות יהושע ומתוך כך הגביר החשב ובבעל נגר כאשר דבר לו בארצם לא תנחל אני חלקך ונחלתך מאת העם ולא מאת הכהנים אם שור אם שה פרט לחיה הזרוע מן הפרק של ארכובה עד כף של יד שקורין אספלדון הלחיים עם הלשון ז דורשי חמורות היו אומרין זרוע תחת יד שנ׳ ויקח רומח בידו לחיים תחת תפלה שנ׳ ויעמוד פינחס ויפלל והקיבה תחת ואת האשה אל קבתה ראשית דגנך בו תרומה ולא פירש בה שיעור אבל רבותינו נתנו בה שיעור עין יפה אחת מארבעים עין רעה אחת מששים שנ׳ ועשיתם האיפה בינוים אחד מחמשים ופמכו על המקרא שלא לפחות מאחד מששים שנ׳ ועשיתם האיפה מחומר החטים ששית האיפה חצי סאה כשאתה נותן חצי סאה לכור הרי אחת מששים שהכור שלשים סאין וראשית גז צאנך וגו׳ כשאתה גוזז צאנך בכל שנה ושנה תן ממנו ראשית לכהן ולא פירש שיעורו ורבותינו נתנו בה שיעור אחת מששים וכמה צאן חייבות בראשית הגז חמש שנ׳ וחמש צאן עשויות ר׳ עקיבה אומר ראשית הגז שתים גז צאנך ארבע תתן הרי חמש לעמוד לשרת מכאן שאין שירות

כאקס

כאסם אלה הו ובניה טול אלזמאן :
וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גר שם ובא בכל אות נפשו אל ו
המקום אשר יבחר יהוה : וארי ייתי ליואה מחד מקרוך מכל ישראל דהוא דר תמן
וייתי בכל רעות נפשיה לאתרא דיתרעי יי : ואדא גאא לוי מן בעץ מחאלך אלדי
לגמיע אסר׳ אלדי הו מקים בהא פי ירכל אי וקת שא אלי אלמוצע אלדי יכתארה
אללה : ושרת בשם יהוה אלהיו ככל אחיו הלוים העמדים שם לפני יהוה : וישמיש
בשמא דיי אלהיה ככל אחוהי ליואי דמשמשין תמן קדם יי : ויכדם באסם אללה רבה
כגמיע אכותה אללואניין אלואקפין תם בין ידי אללה : חלק כחלק יאכלו לבד ממכריו
על האבות : חולק כחולק ייכלון בר משטרתא דקין אתקינו אבהתא : ויקתסמו ז
אנצבה מתסאויה מא כלא מא אתבתה אבא מן אלנואיב :
כי אתה בא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך לא תלמד ד
לעשות כתועבת הגוים ההם : ארי את עליל לארעא דיי אלהך יהיב לך לא תילף למעבד
כתועבת עממיא האנון : ואדא אנת דאכל אלי אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך פלא ז
תתעלם לתעמל כמכארה אוליך אלאמם : לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם
קסמים מעונן ומנחש [illegible] ; לא ישתכח בך מעבר בריה וברתיה בנורא קסים ומכשף:
קסמין מעונן ומנחש וחרש : לא יכון פיכם מן ישגל אבנה או אבנתה בנאר וקאסם
קאסמאת ומתפאול ומתטאיר וסאחר : וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל

המתים : ורטין רטן ושאיל בבדין ובזכורו
ותבע מן מיתיא : וראקי רקאא וסאל משעור
או עראף ומלתמס מן אלמותא : כי תועבת יהוה
כל עשה אלה ובגלל התועבת האלה יהוה אלהיך
מוריש אותם מפניך : ארי מרחק קדם יי כל עביד
אלין תועיבתא האילין יי אלהך מתריך יתהון מן קדמך
לאן אללה רבך יכרה כל מן יצנע הדה אלכריהה

לא מעומד . וכי יבוא הלוי יכול בבן לוי ודאי
הכתוב מדבר ת"ל והרת יצאו לויים שאין הלויים
לשירות . ובא בכל אות נפשו ושרת לימד על
הכהן שבא ומקריב קרבנות נדבתו או חובתו
ואפילו במשמר שאינו שלו . ד"א לימד על כהנים
הבאים לרגל שמקריבין במשמר ועובדין
בקרבנות הבאות מחמת הרגל כגון מוספי הרגל
ואע"פ שאין המשמר שלהם . חלק כחלק יאכלו ז
מלמד שחולקין בעורות ובבשר שעירי חטאות
יכול אף בדברים הבאים שלא מחמת הרגל כגון
תמידין ומוספי שבת ונדרים ת"ל לבד ממכריו
על האבות חוץ ממה שמכרו האבות בימי דוד
ושמואל שנקבעו המשמרות ומכרו זה לזה טול
אתה שבתך ואני אטול שבתי . לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות כלומר להבין מעשיהם
כמה הם מקולקלים ולהורות לבניך לא תעשה כך וכך שזהו חק הגוים . מעביר בנו ובתו באש היא
עבודת המולך עושה מדורות אש מכאן ומכאן ומעבירו בין שתיהם . קוסם איזהו קוסם האוחז את
מקלו ואומר אם אלך אם לא אלך וכן הוא אומר עמי בעיצו ישאל ומקלו יגיד לו . מעונן ר' עקיבא
אומר אלו נותני עונות שאומרין עונה פלונית יפה להתחיל וחכמים אומרים אלו אוחזי עינים . מנחש פתו
נפלה מפיו צבי הפסיקו בדרך מקלו נפל מידו . וחובר חבר שמצרף נחשים או עקרבים או שאר

וכגרירהא הו קארצהם מן בין ידיך : תמים תהיה עם יהוה אלהיך : שלים תהי ז
בדחלתא דיי אלהך : בל כן סאגרא ללה רבך : כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל
מעננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך יהוה אלהיך : ארי עממיא האלין
דאת ירית ית יתהון מן מעננייא ומן קסמיא שמעין ואת לא כין יהב לך יי אלהך : לאן
הולאי אלאמם מן אלאסומין ואלמתפאולין הם יסמעון ואנת פלם יטלק אלה רבך מתל דלך :
נביא מקרבך מאחיך כמוני יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון : נביא מבינך מאחך דכותי
יקים לך יי אלהך מניה תקבלון : לכן אי נבי מן בינכם מן בעץ אכותך מתלי ינצבה לך אלה
רבך מנה פאקבלו : ככל אשר שאלת מעם יהוה אלהיך בחרב ביום הקהל לאמר לא
אסף לשמע את קול יהוה אלהי ואת האש הגדלה הזאת לא אראה עוד ולא אמות :
ככל דשאילתא מן קדם יי אלהך בחורב ביומא דקהלא למימר לא אוסיף למשמע ית קל
מימרא דיי אלהי וית אישתא רבתא הדא לא אחזי עוד ולא אמות : כגמיע מא סאלת
אלה רבך פי חריב פי יום אלגוק וקלת לא אעאוד אן אסמע צות אלה רבי ולא ארא הדה
אלנאר אלעצימה ללא אמות : ויאמר יהוה אלי היטיבו אשר דברו : ואמר יי לי אתקינו
מא דמלילו : פקאל אלה לי קד אחסנו פי גמיע מא קאלו : נביא אקים להם מקרב אחיהם
כמוך ונתתי דברי בפיו ודבר אליהם את כל אשר אצונו : נביא אקים להון מגו אחיהון
כותך ואתין פתגמי נבואתי בפומיה וימליל עמהון ית כל דאפקדיניה : ואי נבי אנצבה
להם מן בעץ אכותהם מתלך אלקנא כלאמי פיאלטבהם בגמיע מא אמרה בה : והיה

האיש אשר לא ישמע אל דברי אשר ידבר
בשמי אנכי אדרוש מעמו : ויהי גברא דלא
יקביל לפתגמוי דימליל בשמי מימרי יתבע מניה :
ואי אנסאן לם יקבל כלאמי אלדי יוריה עני פאנא
אטלבה : אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר
בשמי את אשר לא צויתיו לדבר ואשר ידבר
בשם אלהים אחרים ומת הנביא ההוא : ברם
נביא דירשע למללא פתגם בשמי ית דלא
פקידתיה למללא ודימליל בשום טעות ז
עממיא ויתקטיל נביא ההוא : ואי מתנבי
תוקח

חיות למקום אחד ״ ושואל אוב זה מכשפות
ששמו פיתום ומדבר משחיו ומעלה את זכור
בבית השחי שלו ״ וידעוני מכניס עצם חי'
חיה ששמה ידוע לתוך פיו ומדבר העצם
על ידי מכשפות ״ ודורש אל המתים כגון
מעלה בזכורו והנשאל בגלגולת ״ תועבת
ה' עושה כל אלה לא נאמר אלא כל עושה
אלה סמלו אחת מהן ״ תמים תהיה עם יי'
אלהיך התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא
תחקור אחר העתידות אלא כל מה שיבוא עליך
קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו ״ לא
כן נתן לך ה' לשמוע אל מעוננים ואל
קוסמים שהרי השרה שכינה על הנביאים
ואורים ותומים ״ מקרבך מאחיך כמוני כמו
שאני בקרבך מאחיך יקים לך תחתי וכן מנביא
לנביא ״ אשר לא צויתיו לדבר אבל צויתי לחברו ״
ואשר ידבר בשם אלהים אחרים אפי' כוון את
הלכה לאסור את האסור ולהתיר את המותר ״ ומת
בחנק שלשה מיתתן בידי אדם המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו ונאמר
לחבירו אבל המתנבא את שלא נאמר לו והעובר על דברי עצמו מיתתן בידי שמים של אנכי אדרוש מעמו ״

וכי

תוקה פתקול קולא עני מא לם אמרה אן יקולה ומן יתנבא למעבודאת אכר
פליקתל דלך למתנבי : וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר אשר לא דברו
יהוה : וארי תימר בלבך איכדין נדע ית פתגמא דלא מלליה יי : פאן קלת פי נפסך
כיף נעלם כלאמא לדי לם יקולה אללה : אשר ידבר הנביא בשם יהוה ולא יהיה ז
הדבר ולא יבא הוא הדבר אשר לא דברו יהוה בזדון דברו הנביא לא תגור ממנו :
די ימליל נביא בשמא דיי ולא יהי פתגמא ולא יתקיים הוא פתגמא דלא מלליה יי
ברשע מליה נביא דלא תדחל מניה : פאנה מא יקולה למתנבי ען אללה ולם יתבת
מא קאל ולם יאתי הו אלקול לדי לם יקולה אללה ואנמא קאלה למתנבי בקחה פלא תחדרה :
ה כי יכרית יהוה אלהיך את הגוים אשר יהוה אלהיך
נתן לך את ארצם וירשתם וישבת בעריהם ובבתיהם : ארי ישיצי יי אלהך ית עממיא
דיי אלהך יהיב לך ית ארעהון ותירתינון ותתיב בקרויהון ובבתיהון : ואדי קטע אללה רבך
אלאמם לדי אללה רבך מעטיך בלדהם פורתתהם וסכנת פי קראהם ומסאכנהם : שלוש
ערים תבדיל לך בתוך ארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה : תלת קרוין תפריש
לך בגו ארעך דיי אלהך יהיב לך למירתה : אפרז לך תלאת קרי פי וסט בלדך לדי אללה
רבך מעטיך לתחוזה : תכין לך הדרך ושלשת את גבול ארצך אשר ינחילך יהוה
אלהיך והיה לנוס שמה כל רצח : תתקין לך אורחא ותתלית ית תחום ארעך דיתחסננך
יי אלהך ויהי למערק לתמן כל קטולא : ואצלח טריקהא עלי תתלית תכם ארצך לדי ז
יחולך אללה רבך ותכון מערה ליהרב אליהא כל קאתל : וזה דבר הרצח אשר ינוס שמה
וחי אשר יכה את רעהו בבלי דעת והוא לא שנא לו מתמל שלשם : ודין פתגם קטולא
דיערוק לתמן ויתקיים דיקטול ית חבריה בלא מדעיה והוא לא סני ליה מאתמלי ז
ומדקמוהי : והדי סבב אלקאתל לדי יהרב אליהא ויחיא מן קתל צאחבה בלא מערפה והו
גיר שאני לה מן אמס ומא קבלה : ואשר יבא את רעהו ביער לחטב עצים ונדחה

וכי תאמר בלבבך עתידין אתם לומר כשיבוא חנניא בן עזור ומתנבא הנה כלי בית יי מושבים מבבלה
עתה מהרה וירמיהו עומד וצווח על העמודים ועל הים ועל יתר הכלים שלא גלו עם יכניה בבלה יובאו
עם גלות צדקיהו ·· אשר ידבר הנביא ויאמר דבר זה עתיד לבוא עליכם ותראו שלא יבוא הוא הדבר אשר
לא דברו יי והרוג אותו ואם תאמר זו במתנבא על העתידות הרי שבא ואמר עשו כך וכך ומפי הקב״ה
אני אומר כבר נצטוו שאם בא להדיחך מאחת מכל המצות לא תשמע לו אלא אם כן היה מומחה לך
שהוא צדיק גמור כגון אליהו בהר הכרמל שהקריב בבמה בשעת איסור הבמות כדי לגדור את ישראל
הכל לפי צורך השעה וסייג הפרצה לכך נאמר אליו תשמעון ·· לא תגור ממנו לא תמנע עצמך מללמד
עליו חובה ולא תירא ליענש עליו ·· תכין לך הדרך מקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים ·· ושלשת
את גבול ארצך שיהא מתחלת הגבול עד העיר הראשונה של עיר מקלט כשיעור מהלך שיש ממנה עד
השניה וכן משניה לשלישית וכן מן השלישית עד הגבול השני של ארץ ישראל ·· ונדחה ידו כשבא להפיל
הגרזן על העץ ותרגומו ותתמריג ידיה לשון נשמטה ידו להפיל מכת הגרזן על העץ כי שמטו בקר
תרגם יונתן ארי מרגוהי תוריא ·· ונשל הברזל מן העץ יש מרבותינו אומרים [illegible] הברזל מקתו

ידו בגרזן לכרת העץ ונשל הברזל מן העץ ומצא את רעהו ומת הוא ינוס אל אחת
הערים האלה וחי : ודייעול עם חבריה בחורשא למקץ אעין ותתמריג ידיה בברזלא
במקציה אעא וישתליף ברזלא מן אעא וישכח ית חבריה וימות הוא יערוק לחדא
מן קרויא האלין ויתקיים : ודלך כמן ידכל מע צאחבה אלי שערא ליקטע חטבא פתמיל
ידה באלחדיד ליקטע אלעוד או ינסל אלחדיד מן אלעוד ויציב צאחבה וימות הו יהרב אלי
ואחדה מן הדה אלקרי פיחיא : פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח כי יחם לבבו והשיגו כי
ירבה הדרך והכהו נפש ולו אין משפט מות כי לא שנא הוא לו מתמול שלשם :
דלמא ירדוף גאל דמא בתר קטולא ארי ייחם לביה וידבקניה ארי תסגי אורחא
ויקטליניה נפש ולית חובת דין דקטול ארי לא סני הוא ליה מאתמלי ומדקמוהי :
כלא יכלב ולי אלדם אלקאתל מתא יחמא קלבה פילחקה לכתרה אלטריק ויקתלה וליס עליה
חכם קתל אד ליס הו שאני לה מן אמס ומא קבלה : על כן אנכי מצוך לאמר שלש
ערים תבדיל לך : על כין אנא מפקיד לך למימר תלת קרוין תפריש לך : ולדלך אנא
אמרך קאילא באן תפרז לך תלאת קרי : ואם ירחיב יהוה אלהיך את גבלך כאשר
נשבע לאבתיך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבתיך : ואם יפתי יי אלהך
ית תחומך כמא דקיים לאבהתך ויתין לך ית כל ארעא דמליל למתן לאבהתך : ואן
אוסע אלה רבך תכמך כמי קסם לאבאיך ואעטאך גמיע אלבלד אלדי קסם באן יעטיה
לאבאיך : כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשתה אשר אנכי מצוך היום לאהבה
את יהוה אלהיך וללכת בדרכיו כל הימים ויספת לך עוד שלש ערים על השלש
האלה : ארי תטר ית כל תפקידתא הדא למעבדה דאנא מפקיד לך יומא דין
למרחם ית יי אלהך ולמהך באורחן דתקנן קדמוהי כל יומיא ותוסיף לך עוד תלת
קרוין על תלת אלין : ודלך כאן תחפט גמיע הדה אלשריעה ותעמל בהא אלתי אמרך
אליום באן תחבב אלה רבך ותסיר פי טרקה טול אלזמאן פזד לך ג' קרי עלי הדה
אלתלאת

ויש מהם אומרים שנשל ברזל מחתיכה מן העץ המתבקע ויש נתנו ודרגה" פן ירדף
גואל הדם לכן אני אומר מבדיל לך הדרך ועדי מקלט רבים" ואם ירחיב כאשר נשבע לתת לך ארץ קיני
והקנזי והקדמוני" ויספת לך עוד שלש הרי תשע שלוש שבעבר הירדן ושלוש שבארץ כנען ושלוש לעתיד
לבוא" וכי יהיה איש שונא לרעהו על ידי שנאתו הוא בא לידי וארב לו מכאן אמרו עבר אדם על מצוה
קלה סופו לעבור על מצוה חמורה לפי שעבר על לא תשנא סופו לבוא לידי שפיכות דמים לכך נאמ'
כי יהיה איש שונא לרעהו וגו' שהיה לו לכתוב וכי יקום איש וארב לרעהו והכהו נפש" לא תחוס עינך
שלא תאמר הראשון כבר נהרג מה אנו הורגים את זה ונמצאו שני ישראלים הרוגים" לא תסיג גבול
רעך לשון נסוגו אחור שמחזיר סימני תחומין לאחור לתוך שדה חבירו למען הרחיב את שלו
והלא כבר נאמר לא תגזול מה ת"ל לא תסיג לימד על העוקר תחומו של חבירו שעובר בשני לאוין
בחוצה לארץ אינו עובר אלא משום לא תגזול" עד אחד זה בנה אב כל עד שבתורה שנים אלא אם כן
פירט לך בו אחד" לכל עון ולכל חטאת להיות חבירו עונש על עדותו לא עונש גוף ולא עונש ממון
אבל קם הוא לשבועה אמר לחבירו תן לי מנה שהלויתיך אמר לו אין לך בידי כלום ועד אחד מעידו
שיש

תׄלאתׄ : ולא ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה והיה
עליך דמים : ולא ישתפיך דם זכי בגו ארעך דיי אלהך יהיב לך אחסנא ויהי עלך
חובת דין דקטול : ולא יספך דם נקי פי בלדך אׄדי אללה רבך מעטיך נחלה פיכון
עליך דמה :
וכי יהיה איש שנא לרעהו וארב לו וקם עליו והכהו נפש ומת ונס אל אחת הערים
האל : וארי יהי גבר סני לחבריה ויכמון ליה ויקום עלוהי ויקטליניה נפש וימות ויערוק לחדא יכמון לה
מן קרויא האלין : ואדׄי כאן רגׄל שאניא לצאחבה פכמן לה וקאם עליה וקתלה תׄם
הרב אלי ואחדה מן הדׄה אלקרי : ושלחו זקני עירו ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד
גאל הדם ומת : וישלחון סבי קרתיה וידברון יתיה מתמן וימסרון יתיה ביד גאל
דמא וימות : פליבעתׄ שיוך קריתה ויאכׄדׄוה מן תׄם ויסלמוה אלי ולי אלדם חתי יקתל :
לא תחוס עינך עליו ובערת דם הנקי מישראל וטוב לך : לא תחוס עינך עלוהי
ותפלי אשדי דם זכאי מישראל וייטב לך : לא תשפק עליה בל אנף קאתלי אלברי
מן אלאסר יכׄאר לך : לא תסיג גבול רעך
אשר גבלו ראשנים בנחלתך אשר תנחל בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך
לרשתה : לא תשני תחומא דחברך דתחימו קדמאי באחסנתך דתחסין בארעא
דיי אלהך יהיב לך למירתה : ולא תזייג תכׄם צאחבך אלדׄי תכׄמוה אלאולין בנחלתך
אלדׄי תנחלהא פי אלבלד אלדׄי אללה רבך מעטיך לתחוזה :
לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שני
עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר : לא יקום סהיד חד בגבר לכל עוין ולכל
חובין בכל חטא דיחטי על מימר תרין
סהדין או על מימר תלתא סהדין יתקיים
פתגמא : לא יקום שאהד ואחד עלי
אנסאן פי שי מן אלדׄנוב ואלכׄטאיא ואל
גנאיאת אלדׄי יגניהא בל עלי קול שאהדין

שם לו היה להשבע לו ·· על פי שני עדים ולא
שיכתבו עדותם באגרת וישלחו לבית דין ולא
שיעמוד תורגמן בין העדים ובין הדיינים ··
לענות בו סרה דבר שאינו שהוסר מעיד בבה
מכל העדות הללו כיצד שאמרו לו והלא עמנו
הייתם אותו היום במקום פלוני ·· ועמדו שני
האנשים בעדים הכתוב מדבר ולימד שאין עדות
בנשים ולימד שצריכין להעיד מעומד
מעומד ·· אשר להם הריב אלו בעלי הדין ·· לפני
ה' יהי דומה להם כאלו עומדין לפני המקום של בקרב אלהים ישפוט ·· אשר יהיו בימים ההם · יפתח
בדורו כשמואל בדורו צריך אתה לנהוג בו כבוד ·· והנה עד שקר כל מקום שנא' עד בשנים הכתוב
מדבר ודרשו השופטים היטב על פי המזימין אותם שבודקים וחוקרים את הבאים להזימם בדרישה
ובחקירה ·· כאשר זמם ולא כאשר עשה מכאן אמרו הרגו אין נהרגין ·· לעשות לאחיו מה ת"ל לאחיו
ללמד על זוממי בת כהן נשואה שאינן בשריפה אלא במיתת הבועל שהיא בחנק שנא' באש תשרף היא
ולא בועלה לכך נאמר כאן לאחיו כאשר זמם לעשות לאחיו ולא כאשר זמם לעשות לאחותו אבל

אן תליאתה יקם טאמר: כי־יקום עד־חמס באיש לענות בו סרה: ארי יקום
סהיד חד בגבר לאסהדא ביה סטיא: ואן קאם שאהד צלם עלי אנסאן וישהד
עליה במחאל: ועמדו שני־האנשים אשר־להם הריב לפני יהוה לפני הכהנים
והשפטים אשר יהיו בימים ההם: ויקומון תרין גבריא דילהון דינא קדם יי קדם כהניא
ודייניא דיהון ביומיא האנון: פליקף רגלאן אלדי להם אלחכומה בין ידי אללה בין
ידי אלאימה ואלחכאם אלדי יכון פי דלך אלזמאן: ודרשו השופטים היטב והנה עד
שקר העד שקר ענה באחיו: ויתבעון דייניא יאות והא סהיד שקרא סהדא
שקרא אסהיד באחוהי: פליתפחץ דלך אלחכאם ג׳יד פאן כאן אלשאהד שאהד
צלם וקד שהד במחאל עלי אכיה: ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת
הרע מקרבך: ותעבדון ליה כמא דחשיב למעבד לאחוהי ותפלי עביד דביש
מבינך: פאצנעו בה כמא הם אן יצנע באכיה ואנף אהל אלשר מן וסטך: ד
והנשארים ישמעו ויראו ולא־יוסיפו לעשות עוד כדבר הרע הזה בקרבך:
ודישתארון ישמעון וידחלון ולא ייספון למעבד עוד כפתגמא בישא הדין בינך:
ואלבאקיון יסמעון ויכאפון ולא יעאודו אן יצנעו מתל הדי אלאמר אלרדי פימא
בינכם: ולא תחוס עינך נפש בנפש עין בעין שן בשן יד ביד רגל ברגל: ולא תחוס
עינך נפשא חלף נפשא עינא חלף עינא שינא חלף שינא ידא חלף ידא רגלא
חלף רגלא: ולא תשפק עינך אלקצאץ נפס בנפס ודיה עין בדל עין וסן בדל סן ויד
בדל יד ורגל בדל רגל:

כ כי־תצא למלחמה על־איביך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי
יהוה אלהיך עמך המעלך מארץ
מצרים: ארי תפוק לאגחא קרבא על
בעלי דבבך ותחזי סוסון ורתכין עם סגי
מנך לא תדחל מנהון ארי יי אלהך מימריה
בסעדך דאסקך מארעא דמצרים: ואדי
כרגת לאלחרב עלי אעדאיך פראית כ׳ילא
ומראכבא

בכל שאר מיתות השוה הכתוב אשה לאיש ודוממי
אשה נהרגין כדוממי איש כגון שהעידוה שהרגה
את הנפש שחללה את השבת נהרגין במיתה שלא
חייבו כלן שחותו אלא בחקום שיש לה״ס בכן נגמה
כמיתות ם הבועל ״ ישמעו וייראו ״ מכאן שצריכין
הכרזה איש פלוני ופלוני נהרגין על שהזומו בבית
דין ״ עין בעין ממון וכן שן בשן וגו׳ ״ כי תצא
למלחמה סמך הכתוב יציאת מלחמה לכאן לומר
לך שאין מחוסר [illegible] ״ יוצא למלחמה ״ לא לומר
לך אם עשית משפט צדק אתה מובטח שאם תצא
למלחמה אתה נוצח וכן דוד הוא אומר עשיתי
משפט וצדק בל תניחני לעושקי ״ על אויביך יהיו בעיניך כאויבים אל תרחם עליהם כי
לא ירחמו עליך ״ סוס ורכב בעיני כולם כסוס אחד וכן הוא אומר והכית את מדין כאיש אחד וכן הוא
אומר כי בא סוס פרעה ״ עם רב ממך בעיניך הוא רב אבל בעיני אינו רב בקרבכם אל המלחמה קמון
לצאתכם מן הספר ומגבול ארצכם ״ ונגש הכהן המשוח לכך והוא הנקרא משוח מלחמה ״ ודבר אל
העם

ומראבבא קום אכתר מנך פלא תכאפהם לאן אללה רבך מעך אלמצעדך מן בלד
מצר : והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן ודבר אל העם : ויהי כמקרבכון לאגחא
קרבא ויתקרב כהנא וימליל עם עמא : פענד תקדמכם אלי אלחרב פליתקדם אלאמאם
ויכאטב אלקום : ואמר אלהם שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על
איביכם אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו מפניהם : ויימר להון
שמע ישראל אתון מתקרבין יומא דין לאגחא קרבא על בעלי דבביכון לא יזוע
לבכון לא תדחלון ולא תתבעתון ולא תתברון מן קדמיהון : פיקול להם אסמעו יא
אסראיל אנתם מתקדמין אליום לאלחרב עלי אעדאיכם לא תרק קלובכם לא תכאפו ולא
תחפזו ולא תרהבו מנהם : כי יהוה אלהיכם ההלך עמכם להלחם לכם עם איביכם
להושיע אתכם : ארי יי' אלהכון דמדבר קדמיכון לאגחא לכון קרב עם בעלי דבביכון
למפרק יתכון : לאן אללה רבכם אלסאיר מעכם יחארב לכם אעדאיכם ויגיתכם :
ודברו השטרים אל העם לאמר מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילך
וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכנו : וימללון סרכיא עם עמא למימר
מן גברא דבנא ביתא חדתא ולא חנכיה יהך ויתוב לביתיה דלמא ימות בקרבא וגבר
אחרן יחנכניה : תם יכלם אלערפא אלקום קאילין אי רגל בנא ביתא גדידא ולם ידשנה
פלימץ ויגע אלי מנזלה כלא יקתל פי אלחרב וידשנה רגל אכר : ומי האיש אשר
נטע כרם ולא חללו ילך וישב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו : ומן
גברא דנצב כרמא ולא אחליה יהך ויתוב לביתיה דלמא יתקטיל בקרבא וגבר
אחרן יחליניה : ואי רגל גרס כרמא ולם יתבדלה פלימץ וירגע אלי מנזלה כלא יקתל
פי אלחרב ויתבדלה רגל אכר : ומי האיש
אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב
לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר
יקחנה : ומן גברא דארס אתתא ולא נסבה
יהך ויתוב לביתיה דלמא יתקטיל בקרבא
וגבר אחרן יסבנה : ואי רגל אמלך
ד

יעם בלשון הקודש" שמע ישראל אפילו אין בכם
זכות אלא קרית שמע בלבד כדאי אתם שיושיע
אתכם" על אויביכם אין זו אחיכם שאם תפלו
בידם אינם מרחמים עליכם אין זו כמלחמת
יהודה עם ישראל שנא' להלן ויקומו האנשים
אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערומיהם
הלבישו מן השלל וילבישום וינעילום ויאכילום
וישקום ויסכום וינהלום בחמורים לכל כושל ו
ויביאום ירחו עיר התמרים אצל אחיהם וישובו
שומרון אלא על אויביכם אתם הולכים לפיכך התחזקו
למלחמה" אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל
תערצו ארבע אזהרות כנגד ארבעה דברים שמלכי האומות עושין מגיפין בתריסיהן כדי להקישן זה
לזה כדי להשמיע קול שיתפחדו או שנגדרים וינוסו ורומסים בסוסיהם ומצהילין אותם להשמיע
קול שעטת פרסות סוסיהם וצווחין בקולם ותוקעין בשופרות ומיני משמיעי קול" אל ירך לבבכם
מצהלת סוסים" אל תיראו מהגפת תריסין" ואל תחפזו מקול הקרנות" ואל תערצו מקול הצווחה" כי יי'
אלהיכם וגו' הם באים בנצחונו של בשר ודם ואתם באים בנצחונו של מקום" פלשתים באו בנצחונו של גלית מה
היה סופו נפל ונפלו עמו" ההולך עמכם זה מחנה הארון" ולא חנכו לא דר בו חינוך לשון התחלה"

ואיש

באמראה ולא יזפהא פלימץ וירגע אלי מנזלה צלא יקתל פי אלחרב ויזפהא רגל
אכר : וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ וְיָשֹׁב
לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב אֶחָיו כִּלְבָבוֹ : וְיוֹסְפוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וְיֵימְרוּן
מַן גַּבְרָא דְּדָחֵיל וּתְבִיר לִבָּא יְהָךְ וִיתוּב לְבֵיתֵיהּ וְלָא יִתְבַּר יָת לִבָּא דַאֲחוֹהִי כְּלִבֵּיהּ :
ז תם יזיד אלערפא פי מכאטבה אלקום ויקולון אי רגל כאיף רקיק אלקלב פלימץ
וירגע אלי מנזלה ולא יחל קלב אכותה כקלבה : וְהָיָה כְּכַלֹּת הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־
הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם : וִיהֵי כַּד יְשֵׁיצוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא
עִם עַמָּא וִימַנּוּן רַבָּנֵי חֵילָא בְּרֵישׁ עַמָּא : פעד פראגהם מן מכאטבה
כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר
י אלקום יוכל בהא ריסא אלגיוש :
לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם : אֲרֵי תִקְרַב לְקַרְתָּא לְאַגָּחָא קְרָבָא עֲלַהּ
וְתִקְרֵי לַהּ מִלִּין דִּשְׁלָם : ואדי תקדמת אלי קריה לתחארבהא פנאדהא אולא
בסלאם : וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תַּעַנְךָ וּפָתְחָה לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס
וַעֲבָדוּךָ : וִיהֵי אִם שְׁלָם תַּעֲנִנָּךְ וְתִפְתַּח לָךְ וִיהֵי כָּל עַמָּא דְּיִשְׁתְּכַח בַּהּ יְהוֹן לָךְ
לְמַסְקֵי מִסִּין וְיִפְלְחוּנָךְ : אן אגבתך בסלאם ופתחת לך פגמיע אלקום אלמוגודין פיהא
יכונו לך דמה ויכדמוכך : וְאִם־לֹא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה וְצַרְתָּ
עָלֶיהָ : וְאִם לָא תַשְׁלֵים עִמָּךְ וְתַעֲבֵיד עִמָּךְ קְרָב וּתְצוּר עֲלַהּ : ואן לם תסלמך בל
חארבתך פחאצרהא : וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרֶב :
וְיִמְסְרִנַּהּ יְיָ אֱלָהָךְ בִּידָךְ וְתִמְחֵי יָת כָּל דְּכוּרַהּ לְפִתְגַּם דְּחָרֶב : פיסלמהא אללה רבך פי
ידך פאקתל דכורהא בחד אלסיף : רַק הַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָעִיר

כָּל־שְׁלָלָהּ תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל אֹיְבֶיךָ
אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ : לְחוֹד נְשַׁיָּא
וְטַפְלָא וּבְעִירָא וְכָל דִּיהֵי בְקַרְתָּא כָּל
עֲדָאַהּ תִּבּוֹז לָךְ וְתֵיכוֹל יָת עֲדֵי סָנְאָךְ
דִּיהַב יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ : אמא אלנסא ואלאטפאל
ואלבהאים וגמיע מא יכון פי אלקריה
מן סלבהא פאגנמה לנפסך וכל סלב
אעדאיך אלדי רזקך אללה רבך : כֵּן תַּעֲשֶׂה
לְכָל־הֶעָרִים הָרְחֹקֹת מִמְּךָ מְאֹד אֲשֶׁר לֹא
מעדי

ואיש אחר יחנכנו ודבר של עגמות נפש הוא זה ״
ולא חללו לא פדאו בשנה הרביעית שהפירות
טעונין לאוכלן בירושלים או לחללן בדמים
ולסקול הדמים בירושלים ״ ויספו השוטרים
למה נאמ׳ כאן ויספו מוסיפין זה על דברי הכהן
שהכהן מדבר ומשמיע מן שמע ישראל עד להושיע
אתכם ״ ומי האיש ושני ושלשי כהן מדבר ושוטר
משמיע וזה שוטר מדבר ושוטר משמיע ״ הירא
ורך הלבב רבי עקיבא אומ׳ כמשמעו שאינו יכול
לעמוד בקשרי המלחמה ולראות חרב שלופה ר׳
יוסי הגלילי אומר הירא מעבירות שבידו ולכך
תלתה לו תורה על בית וכרם ואשה לכסות על
החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם
בעלי עבירה והרואהו חוזר אומר שמא בנה בית
או נטע כרם או אירס אשה ״ פן ימות במלחמה
ישוב פן ימות שאם לא ישמע לדברי הכהן כדאי
הוא שימות ״ שרי צבאות שמעמידין זקיפין מלפניהם
ומלאחוריהם וכשילין של ברזל בידיהם וכל מי שרוצה
לחזור

מערי הגוים האלה הנה : כין תעביד לכל קרויא דרחיקין מנך לחדא דלא מקרוי
עממיא האלין אנון : כדאך אצנע בקרי אלבעידה מנך גדא אלדי ליסה מן קרי הולאי
אלאמם : רק מערי העמים האלה אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה לא תחיה כל נשמה :
לחוד מקרוי עממיא האלין דיהוה אלהך יהיב לך אחסנא לא תקיים כל נשמא : ואמא מן
קרי הולאי אלאמם אלדי אללה רבך מעטיך נחלה לא תבקי נסמה : כי החרם תחרימם
החתי והאמרי הכנעני והפרזי החוי והיבוסי כאשר צוך יהוה אלהיך : ארי גמרא
תגמרינון . חתאי אמוראי כנענאי ופרזאי חואי ויבוסאי כמא דפקדך יי אלהך : בל
אתלפהם אתלאפא אלחתיין ואלאמוריין ואלכנעניין ואלפרזיין ואלחויין ואליבוסיין כמא
אמרך אללה רבך : למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם אשר עשו
לאלהיהם וחטאתם ליהוה אלהיכם : בדיל דלא ילפון יתכון למעבד ככל תועבתהון
דעבדין לטעוותהון . ותחובון קדם יי אלהכון : לכי לא יעלמוכם אן תצנעו כגמיע ז
מכאדההם אלדי צנעוהא למעבודאתהם פתכטו ללה רבכם :

כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה
לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת כי האדם עץ
השדה לבא מפניך במצור : ארי תצור על קרתא יומין סגיאין לאגחא קרבא עלה
למכבשה לא תחביל ית אילנה לארמא עלוהי ברזלא ארי מנה תיכול ויתיה לא
תקוץ ארי לא כאנשא אילן חקלא למיעל מן קדמך בצירא : ואדי חצרת קריה
איאמא כתירה לתחארבהא לתפתחהא פלא תפסד שגרהא באן תחרך עליהא אלחדיד
אד מנה תאכל פלא תקטעה צנא מנך לאן שגר אלצחרי כאלאנסאן אלדי קד אכתפא
מן בין ידיך פי אלחצאר : רק עץ אשר תדע
כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת
ובנית מצור על העיר אשר הוא עשה
עמך מלחמה עד רדתה : להוד אילן דתדע
ארי לא אילן דמיכל הוא יתיה תחביל ותקוץ
ותבני כרקומין על קרתא דהיא עבדא עמך

לחזור ברשות בידו לקפח את שוקיו ״ זקפין בני אדם עומדים בקצה המערכה לזקוף את ז
הנופלים ולחזקם בדברים שובו אל המלחמה ולא תנוסו שתחלת נפילה ניסה ״ כי תקרב אל
עיר במלחמת הרשות הכתוב מדבר כמו ד
שמפורש בענין כן תעשה לכל הערים הרחוקות ממך מאד וגו׳ ״ כל העם הנמצא בה אפילו אתה
מוצא בה משבעה אומות שנצטוית להחרימם אתה רשאי לקיימם ״ למס ועבדוך עד שיקבלו
עליהם מסים ושעבוד ״ ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה הכתוב מבשרך שאם לא
תשלים עמך סופה להלחם בך אם תניחנה ותלך ״ וצרת עליה אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת
תחלואים ״ ונתנה יי׳ אלהיך בידיך אם עשית כל האמור בענין סוף שהשם יתברך נותנה בידך ״ והטף אף
טף של זכרים ומה אני מקיים והכית את כל זכורה בגדולים ״ כאשר צוך לרבות את הגרגשי ״ למען אשר
לא ילמדו הא אם עשו תשובה ומתגיירין אתה רשאי לקבלם ״ ימים שנים רבים שלשה מכאן אמרו אין
צרין על עיירות של נכרים פחות משלשה ימים קודם לשבת ולימד שפותח בשלום שנים או שלשה ימים
וכן הוא אומר וישב דוד בציקלג ימים שנים ובמלחמת הרשות הכתוב מדבר ״ כי האדם עץ השדה
הרי כי משמש בלשון דלמא שמא האדם עץ השדה להכנס בתוך המצור מפניך להתייסר ביסורי רעב
וצמא

קרב עד התכבשה : לכן אי שגר עלמתאה אנה ליס במטעם פאפסדה ואקטעה ואבן
שאה תחצאר עלי איה קריה תארבתך שי אן תחרהא :
כי ימצא חלל באדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך לרשתה נפל בשדה לא נודע מי
הכהו : ארי ישתכח קטילא בארעא דיי אלהך יהיב לך למירתה רמי בחקלא לא ידיע
מן קטליה : ואן וגד קתיל פי אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך נחלה לתחוזה מטרוח פי אל
צחרי לם יערף מן קתלה : ויצאו זקניך ושפטיך ומדדו אל הערים אשר סביבת
החלל : ויפקון סבך ודיינך וימשחון לקרויא דבסחרנות קטילא : פליכרג שיוכך ז
וחכאמך וימסחון אלקרי אלדי חואלי אלקתיל : והיה העיר הקרבה אל החלל ולקחו זקני
העיר ההוא עגלת בקר אשר לא עבד בה אשר לא משכה בעל : ותהי קרתא דקריבא
לקטילא וידברון סבי קרתא ההיא עגלת תורין דלא אתפלח בה דלא נגדת בניר :
פאיית קריה כאנת אקרב אליה פליאכד אהלהא עגלא מן אלבקר מא לם תפלח ולם
תמד אלניר : והורדו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא
יזרע וערפו שם את העגלה בנחל : ויחתון סבי קרתא ההיא ית עגלתא לנחל בייר
דלא אתפלח ביה ולא אזדרע וינקפון תמן ית עגלתא בנחלא : ויחדרוהא אלי ואד ועב
מא לא יפלח ולם יזרע ויקפוהא פיה : ונגשו הכהנים בני לוי כי בם בחר יהוה אלהיך
לשרתו ולברך בשם יהוה ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע : ויתקרבון כהניא בני לוי
ארי בהון אתרעי יי אלהך לשמשותיה ולברכא בשמא דיי ועל מימרהון יהי כל דין
וכל מכתש סגירו : תם יתקדם בעץ אלאימה בני לוי לאן אללה רבך אכתארהם ליכתמוה
ויבארכו באסמה ועלי קולהם יפצל כל כצומה וכל בלא : וכל זקני העיר ההוא
הקרבים אל החלל ירחצו את ידיהם על
העגלה הערופה בנחל : וכל סבי קרתא
ההיא דקריבין לקטילא יסחון ית ידיהון על
עגלתא דנקיפא בנחלא : פארא גסו גמיע
משיוך תלך אלקריה אלקריבה מן אלקתיל
מדו אידיהם עלי אלעגלה אלמקפאה פי אלואד :
וענו ואמרו ידינו לא שפכה את הדם
הזה ועינינו לא ראו : ויתיבון ויימרון ז
ידנא לא אשדא ית דמא הדין ועיננא לא
חזן

ונאה פלגשי בעיר למה תחיתנו " עד רדיתה
בוץ רדוי שתהא כפוכה לך " ויצאו זקניך ז
מיוחדים שבזקניך סנהדרי גדולה " ומדדו
ממקום שהחלל שוכב " אל הערים אשר סביבות
לכל צד לידע איזו קרובה " אל נחל איתן קשה
שלא נעבד " וערפו קוצץ עורפה בקופיץ אמר
הקב"ה תבוא עגלה בת שנתה שלא עשתה פירות
ותיערף במקום שאינו עושה פירות לכפר על
הריגתו של זה שלא הניחוהו לעשות פירות "
ידינו לא שפכו וכי עלתה על לב שזקני בית דין
שופכי דמים הם אלא לא ראינוהו ופטרנוהו בלא
מזונות ובלא לויה הכהנים אומרים כפר
לעמך ישראל וגו' ונכפר להם הדם הכתוב
מבשרן שמשעשו כן יכופר להם העון "
ואתה תבער מגיד שאם נמצא ההורג אחר
שנתערפה העגלה הרי זה יהרג והוא
הישר בעיני יי "

שפכו כ'

חזו : האכתרו ובקצו אידינא לם תספך הדי אלדם ועיונכא לם תרא דלך ח כפר לעמך ישראל אשר פדית יהוה ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם : כהניא יימרון כפר לעמך ישראל דפרקתא יי ולא תתן חובת דם זכאי בגו עמך ישראל ויתכפר להון על דמא : תגו הם ובקצו אלהם אגפר לקומך אל אסראיל אלדי פדיתהם ולא תדע עליהם עקובה תואני פי דם ברי פיגפר להם מא תואנו פי דלך אליום : ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני יהוה : ואת תפלי אשדי דם זכאי מבינך ארי תעביד דכשר קדם יי : ואנת פאנך קאתלי אלברי מן בינכם אד תצנע אלמסתקים ענד אללה :

צ"ג פסו' פי' עובריבו הגו

כי תצא למלחמה על איביך ונתנו יהוה אלהיך בידך ושבית שביו : ארי תפוק לאגחא קרבא על בעלי דבבך וימסרנון יי אלהך בידך ותשבי שביהון : ואדי כרגת לאלחרב עלי אעדאיך פאסלמהם אללה רבך פי ידך וסבית סביה : וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה : ותחזי בשביה אתתא שפירת ריו ותתרעי בה ותסבה לך לאתו : וראית פי סבי אמראה חסנה אלחליה פשעפת בהא ואתכדתהא לך זוגה : והבאתה אל תוך ביתך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה : ותעלינה לגו ביתך ותגלח ית רישה ותרבי ית טופרהא : באן תדכלהא אלי וסט מנזלך ותחלק ראסהא ותרבי אצפארהא : והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים ואחר כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה : ותעדי ית כסות שביה מנה ותתיב בביתך ותבכי ית אבוהא וית אמה ירח יומין ובתר כן תיעול לותה ותבעלינה ותהי לך לאתו : ותנזע תיאב חזנהא ענהא ותגלס פי מנזלך ותבכי עלי מדהב אביהא ואמהא שהרא ובעד דלך תדכל אליהא ותבן בהא ותכון לך זוגה : והיה

אם לא חפצת בה ושלחתה לנפשה ומכר לא תמכרנה בכסף לא תתעמר בה תחת אשר עניתה : ויהי אם לא תתרעי בה ותפטרנה לנפשה וזבנה לא תזבננה בכספא לא תתגר בה חלף דעניתה : ואן לם תרידהא בעד דלך פאטלקהא חרה	כי תצא למלחמה במלחמת הרשות הכתוב מדבר שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ושבית שביו שהרי כבר נאמר לא תחיה כל נשמה " ושבית שביו לרבות כנענים שבתוכה ואפי' הן משבעה אומות " ולקחת לך לאשה לא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע אם אין הקב"ה מתירה ישאנה באיסור אבל אם נשאה סופו להיות שונאה שנא' אחריו כי תהיין לאיש וגו' וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה לכך נסמכו פרשיות הללו " אשת " אפי' אשת איש " ועשתה את צפרניה תגדלם כדי שתתנוול " והסירה את שמלת שביה

לפי שהם נאים שהנכרים בנותיהם מתקשטות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם " וישבה בביתך שמשתמש בו נכנס ונתקל בה יוצא ונתקל בה רואה בבכייתה רואה בניוולה שתתגנה עליו " ובכתה את אביה וגו' כל כך למה כדי שתהא בת ישראל שמחה וזו עגומה בת ישראל מתקשטת וזו מתנוולת " והיה אם לא חפצת בה הכתוב מבשרך שסופך לשנאותה " לא תתעמר בה לא תשתמש בה בלשון

לנפסהא וביעא לא תביעהא בתמן לא תסתרקהא בעד מא אתיתהא :

כי־תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה
והאחת שנואה וילדו־לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכר לשניאה : ארי
יהוין לגבר תרתין נשין־חדא רחימתא וחדא שנואתא־וילדן ליה בנין־רחומתא
ושנואתא־ויהי־ברא בכרא לשניאתא : ואן כאנתא זוגתאן לרגל ואחד ז
אחדהמא מחבובה ואלאכרי משניה פולדא לה בנין וכאן אלאבן אלבכר ללמשניה :
והיה ביום הנחילו את־בניו את אשר־יהיה לו לא יוכל לבכר את־בן־האהובה על־
פני בן־השנואה הבכר : ויהי ביומא דיחסין לבנוהי. ית דיהי ליה. לית ליה רשו ז
לבכרא יתיר רחומתא. על אפי בר שנואתא כוכרא. ופי יום ינחל בניה מא
יכון לה פלא יגוז לה אן יפצל אבן אלמחבובה עלי אבן אלמשניה אלבכר : כי
את־הבכר בן־השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר־ימצא לו כי־הוא ז
ראשית אנו לו משפט הבכרה : ארי ית בכרא בר שנואתא יפריש. למתן ליה
תרין חולקין. בכל דישתכח ליה. ארי הוא ריש תקפיה. ליה חזיא בכירותא : בל יגב
עליה אן יערף אלאבן אלבכר אבן אלמשניה ליעטא לה סהמין מן גמיע מא יוגד
לה אד הו אול ניל לה. לה חכם אלבכוריה :

כי־יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא
ישמע אליהם : ארי יהי לגבר בר סטי ומרוד. ליתוהי מקביל. למימר אבוהי ז
ולמימר אמיה. ומלפין יתיה. ולא מקביל מנהון : ואדי כאן לרגל אבן זאיג מכטף
לים הו יקבל אמר אביה ואמה ויודבאנה ולם יקבל מנהמא : ותפשו בו אביו
ואמו והוציאו אתו אל־זקני עירו ואל־שער מקמו : ויחדון ביה אבוהי ואמיה.

ויפקון יתיה. לקדם סבי קרתיה ולתרע בית
דין אתריה : פליקבץ בה אביה ואמה
ויכרגוה אלי שיוך קריתה ואלי באב האכם
מוצעה : ואמרו אל־זקני עירו בננו
זה סורר ומורה איננו שמע בקלנו
זולל וסבא : ויימרון לסבי קרתיה
ברנא דין סטי ומרוד. ליתוהי מקביל
למימרנא בדליל בסר וסבי חמר : ויקולו
להמא

פרק קורין לעבדות וסימוש עמרלה מיסודו של
ר׳ משה כדרשן למדתי כן ־ פי שנים כנגד שני ז
אחים בכל אשר ימצא לרמכאן שאין הבכור נוטל
פישנים כראוי לבוא לאחר מיתת האב כבמוחזק
סורר סר מן הדרך ומורה מסרב בדברי אביו ז
לשון ממרים ־ ויסרו אותו מתרין בו בפני שלשה
ומלקין אותו ־ בן סורר ומורה אינו חייב עד ז
שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין
שנא׳ זולל וסובא ונאמ׳ אל תהי בסובאי יין בזוללי
בשר למו ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו ז
הגיעה תורה לסוף דעתו סוף שמכלה ממון אביו
ומבקש לימודו ואינו מוצא ועומד בפרשת דרכים
ומלסטם הבריות אמרה תורה ימות זכאי ואל
ימות חייב ־ וכל ישראל ישמעו ויראו מכאן שצריך
הכרזה :

175

להמא אבנא הדי זאיל מכאפ לם יקבל אמורנא והו מסרף ומפרט פי שראם: ו

ורגמהו כל אנשי עירו באבנים ומת ובערת הרע מקרבך וכל ישראל ישמעו ויראו: ז

ויראו: וירגמוניה כל [illegible] קרתיה באבניא וימות ותפלי עביד ביש מבינך וכל

ישראל ישמעון וידחלון: פירגמונה גמיע שיוך קריתה באחגארה חתי ימות

ואנק אהל שר מן בינכם וגמיע אסר יסמעון ויכאפון:

וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על

עץ: וארי יהי בגבר חובת דין דקטול ויתקטיל ותצלוב יתיה על צליבא: ואדי וגבת

עלי אנסאן כטייה חכמהא אקתל פקתל פאצלבה עלי כשבה: לא תלין נבלתו על

העץ כי קבור תקברנו ביום ההוא כי קללת אלהים תלוי ולא תטמא את אדמתך

אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה: לא תבית נבילתיה על צליבא ארי מקבר תקברניה

ביומא ההוא ארי על דחב קדם יי אצטליב ולא תסאיב ית ארעך דיי אלהך יהיב לך אחסנא:

ולא תבית גתתה עלי כל ארפנה דפנא פי דלך אליום אד צלב לשא אפתרא עלי אלה ולא

בדאך כלדך אדי אלה רבן מעטיך נחלה: לא תראה

את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: לא תחזי ית

תורא דאחוך או ית אמריה דטען ותכבוש מנהון אתבא תתיבנון לאחוך: לא תרא

תור אכיך או שאתה ואהי תאיה פי טריק פתתגפל ענהמא בל רדהמא איה ירא:

ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש

אחיך אתו והשבתו לו: ואם לא קריב אחוך לותך ולא ידעת ליה ותכנשניה לגו ביתך

ויהי עמך עד דיתבע אחוך יתיה ותתיבניה ליה: ואן לם יכון אכיך קריבא אליך או לם

תערפה פצמה דאך אלי מנזלך יכון ענדך אלי אן ילתמסה אכיך פתרדה עליה: וכן

תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן

תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד

ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם: וכין

תעביד לחמריה וכין תעביד לכסותיה וכין

תעביד לכל אבידתא דאחוך דתיבד מניה

הסקל בבית דין מלמד שקל עלשביה בן סורר

ומורה וכי יהיה באיש חטא משפט מות ז

סמיכות הפרשיות [illegible] שאם חסים עליו אביו

ואמו סופו שיצא לתרבות רעה יעבור עברות

ויתחייב מיתה בבית דין ותלית אותו על עץ

רבותינו אמרו כל הנסקלין נתלין שנאמר כי קללת

אלהים תלוי והמברך את השם בסקילה כי קללת

אלהים תלוי זלזולו של מלך הוא שאדם עשוי ז

בדמות דיוקנו וישראל הם בניו משל לשני

אחים תאומים שהיו דומין זה לזה אחד נעשה

מלך ואחד נתפס ללסטיות ונתלה כל הרואה

אותו אומר המלך תלוי כל קללה שבמקרא

לשון קלה וזלזול כמו והוא קללני קללה נמרצת והתעלמת כובש עין כאלו אינו רואהו לא תראה

אותו שתתעלם ממנו זהו פשוטו ורבותינו אמרו פעמים שאתה מתעלם וגו׳ עד דרוש אחיך אתו

וכי תעלה בלבך שיתנהו לו קודם שידרשנו אלא דרשהו שלא יהא רמאי והשבותו לו שתהא בו השבה

שלא יאכל בביתך כדי דמיו ותתבעם ממנו מכאן אמרו כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל

ושאינו

ותשכחנה ית לך רשו לכסיותה : וכדי אצנע בחמארה ובתיאבה וכקאיר
צ'ו אכיך אדי תציע מנה פתגדהא לא יחל לך אן תתגאפל ענהא :
לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים
בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו : לא תחזי ית חמרא דאחוך או תוריה
רמן באורחא ותכבוש מנהון אקמא תקים עמיה : לא תרא חמאר אכיך או
תורה ואקעין פי טריק פתתגאפל ענהמא בל אקימא מעה אקאמא :
לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר
שמלת אשה כי תועבת יהוה אלהיך כל עשה אלה : לא יהי תקון זין דגבר
על אתתא ולא יתקן גבר בתקוני אתתא ארי מרחק קדם יהוה אלהך כל עביד אלין : לא
הכון שי מן שי טרגל עלי נסא ולא ילבס זי טרגל זי נסא לאן אללה רבך יכרה כל מן
כי יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל
יצנע דלך :
עץ או על הארץ אפרחים או בצים והאם רבצת על האפרחים או על הבצים
לא תקח האם על הבנים : ארי יערע קנא דצפרא קדמך באורחא בכל אילן או
על ארעא אפרוחין או ביעין ואמא רביעא על אפרוחין או על ביעין לא תיסב
אמא על בניא : ואן ואפית וכרא מן טאיר קדאמך מן טריק או פי שגרה
או עלי ארץ פרכא או ביצא ואם ראבצה עליהם פלא תאכד אלאם מע בנין :
שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים שלחא
תשלח ית אמא וית בניא תסב לך בדיל דייטב לך ותוריך יומין וכל אטלק אלאם
אטלאקא ובד בנין לנפסך לכי יכאר לך ותטול אעמרך :
צ כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפל הנפל
ממנו : ארי תבני ביתא חדתא ותעביד
תיקא לאגרך ולא תשוי חובת קטול
בביתך ארי יפול דנפיל מניה : ואדי בנית
ביתא גדידא פאצנע דראבזין עלי סטחך
ולא תגעל גדרא פי מנזלך יסקט מנה
מן יסקט : לא תזרע כרמך כלאים פן
תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת
ותבואת הכרם : לא תזרע כרמך ערובין
דלמא

ואינו עושה ואוכל ימכר לא תוכל להתעלם
לכבוש עינך כאלו אינך רואה אותו הקם תקים זו
טעינה מסאו שנפל מעליו עמו עם בעליו אבל
אם הלך וישב לו ואמר לו הואיל ועליך מצוה אם
רצית לטעון טעון פטור לא יהיה כלי גבר על
אשה שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים שאין
זו אלא לשם ניאוף ולא ילבש גבר שמלת אשה לילך
לישב בין הנשים דא שלא ישיר שער הערוה ושער
של בית השחי כי תועבה לא אסרה תורה אלא לבוש
המביא לידי תועבה כי יקרא קן צפור פרט למזומן
לא תקח האם בעודה על בניה למען ייטב לך ואו
אם מצוה קלה שאין בה חסרון כיס אמרה תורה למען
ייטב לך והארכת ימים קל וחומר למתן שכרן של
מצות החמורות כי תבנה בית חדש אם קיימת מצות
שילוח הקן סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות
מעקה:

דלא תסתאב דמעת זרעא דתזרע ועללת כרמא : לא תזרע כרמך מן מעין ז
כלא תחרם עליך סלאפה אלזרע אלדי תזרעה מע גלה אלכרם : לא
תחרש בשור ובחמור יחדו : לא תרדי בתורא ובחמרא כחדא : לא תצמד אלתור ואל
חמאר גמיעא : לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו : לא תלבש שעטנזא עמר
וכתן מחובר כחדא : לא תלבס תובא מכלטא מן צוף וכתאן גמיעא :

בה: גדלים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה
כרוספדין תעביד לך על ארבע כנפי כסותך דתתכסי בה : ואצנע לך גדאילא עלי ארבע
אטראף אזארך אלדי תתגטא בהא : כי יקח איש
אשה ובא אליה ושנאה : ארי יסב גבר אתתא ויעול לותה ויסנינה : ואן תזוג רגל
באמראה ודכל אליהא תם שנאהא : ושם לה עלילת דברים והוצא עליה שם רע
ואמר את האשה הזאת לקחתי ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים : וישוי לה תסקופי
מלין ויפיק עלה שום ביש ויימר ית אתתא הדא נסיבית ועלית לותה ולא אשכחית
לה בתולין : וגעל עליהא עללא מן אלכלאם ואכרג עליהא אסמא רדייא וקאל אני
תזוגת בהדה אלאמראה פרנות מנהא ולם אגד להא בראה : ולקח אבי הנער הנערה ק' ואמה והוציאו את בתולי הנער אל זקני העיר השערה : ויסב אבוהא דעולימתא
ואמה ויפקון ית בתולי עולימתא לקדם סבי קרתא לתרע בית דין אתרא : תם אכד
אבוהא ואמהא אלבראה פאכרגוהא אלי שיוך אלקריה אלי באב אלחאכם : ואמר
אבי הנער אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאה : ויימר אבוהא
דעולימתא לסביא ית ברתי יהבית לגברא הדין לאתו וסנה : פקאל אבוהא לשיוך
אעשית אני אבנתי להדי אלרגל פשנאהא : והנה
הוא שם עלילות דברים לאמר לא מצאתי
לבתך בתולים ואלה בתולי בתי ופרשו
השמלה לפני זקני העיר : והא הוא שוי
תסקופי מלין למימר לא אשכחית לברתך
בתולין ואלין סהדי בתולי ברתי ויפרסון שושפא

מעקה שמצוה גוררת מצוה ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים לכך נסמכו פרשיות הללו •• מעקה גדר סביב לגג ואנקלוס תרגם תיקא כגון תיק שמשמר מה שבתוכו •• כי יפול הנופל ראוי ליפול ואף על פי כן לא תתגלגל מיתתו על ידך שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב •• כלאים חטה ושעורה וחרצן במפולת יד •• פן תקדש כתרגומו תסתאב כל דבר הנתעב על האדם בין נשבה כגון הקדש בין לגנאי כגון איסור נופל בו לשון קדוש •• לא תחרוש בשור ובחמור הוא הדין לכל שני מינין שבעולם והוא הדין להנהיג יחד קשורים זוגים בעגלת שום משא •• שעטנז לשון ערוב •• ורבותינו דרשו שוע טוי ונוז •• גדלים תעשה לך אף מן הכלאים לכך סמכן הכתוב •• ובא אליה ושנאה סופו ושם לה עלילות דברים עבירה גוררת עבירה עבר על לא תשנא סופו לבוא לידי לשון הרע •• את האשה הזאת מכאן שאין אומר דבר אלא בפני בית דין •• אבי הנערה ואמה מי שגידלו גידולים הרעים יתבזו עליה •• ואמר אבי הנערה מלמד שאין רשות לאשה לדבר בפני האיש •• ופרשו השמלה הרי זה משל מחוורין הדברים כשמלה •• ויסרו אותו מלקות •• ואם אמת היה הדבר בערים והזהרה לאמר לירושין זינתה •• אל פתח בית אביה ראו גידולים שגידלתם •• לזנות בית אביה כמו

קדם סבי קרתא : והודי קד געל סליהא עללא מן כלאם וקד לם אגד להא בראה
והדה בראהא ויבסטו אלמנדיל או מקאמה בין אידיהם : ולקחו זקני העיר ההוא
את האיש ויסרו אתו : וידברון סבי קרתא ההיא ית גברא וילקון יתיה : פלייאבדו
שיוך קריה דלך אלרגל ויודבוה : וענשו אתו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה כי הוציא
שם רע על בתולת ישראל ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלחה כל ימיו : ויגבון מניה
מאה סלעין דכסף ויתנון לאבוהא דעולימתא ארי אפיק שום ביש על בתולתא בת ישראל
וליה תהי לאתו לית ליה רשו למפטרה כל יומוהי : ויגרמוה מאיה דרהם ויפעוהא
אלי אבי אלגאריה למא אכרג אסמא רדייא עלי בכר מן אלאסר ותכון לה זוגה לא יגוז
טלאקהא טול עמרה : ואם אמת היה הדבר
כ הזה לא נמצאו בתולים לנער : ואם קשטא הוא פתגמא הדין לא אשתכחו
בתולין לעולימתא : ואן כאן אלאמר חקא ולם יוגד לגאריה בראה : והוציאו את
הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה כי עשתה נבלה
בישראל לזנות בית אביה ובערת הרע מקרבך : ויפקון ית עולימתא לתרע בית
אבוהא ויגמונה אנשי קרתה באבניא ותמות ארי עבדת קלנא בישראל לזנאה
בית אבוהא ותפלי עביד דביש מבינך : פלתכרג אלי באב בית אביהא וירגמוהא
גמיע אהל קריתהא בחגארה אלי אן תמות למא צנעת כסאסה פי אלאסר פפגרת
מחצנה פי בית אביהא ואנק אהל אלשר מן וסטך : כי
ימצא איש שכב עם אשה בעלת בעל ומתו גם שניהם האיש השכב עם האשה
והאשה ובערת הרע מישראל : ארי ישתכח גבר שכיב עם אתתא אתת גבר
ויתקטלון אף תרויהון גברא דשכיב עם
אתתא ואתתא ותפלי עביד דביש מישראל :
ואן וגד רגל מצאגע אמראה דאת בעל
פליקתלא גמיעא אלרגל אלמצאגעהא
והי ואנף אהל אלשר מן אלאסר :
כי יהיה נער בתולה
מארשה לאיש ומצאה איש בעיר
ושכב עמה : ארי תהי עולימתא בתולתא
דמארסא לגבר וישכחנה גבר בקרתא
וישכוב

בבית אביה ·· כל אנשי עירה במעמד כל אנשי
עירה ומצאת איש בעבר לפיכך שכב עמה בירה
קוראה לגנב הלא אן ישבה בביתה לא אירע לה ··
ומתו גם שניהם למעט מעשה חדודים שאין ז
הלשה נהנית מהם ·· גם לרבות הבאין מאחריהם ··
ד״א גם שניהם לרבות את הוולד שאם היתה מעוברת
אין ממתינין לה עד שתלד ·· כי כאשר יקום איש וגו׳
לפי פשוטו נבו משמעו כי אנוסה היא וכמקרה
שמד עליה כאדם העומד על חבירו להרגו ורבותינו ג
דרשו בו הרי זה בא ללמד ונמצא למד וגו׳ לא יקח
אין לו בה ליקוחין ואין קידושין תופסין בה ·· ולא
יגלה כנף אביו שומרת יבם שלאביו דראויה
לאביו והרי כבר נאמר אזהר עליה משום ערות
אחי אביך לא לעבור על זו בשני לאוין ולסמוך
לה לא יבא ממזר ללמד שאין ממזר אלא מחייבי
כריתות ורבנן מחייבי מיתת בית דין שאין בעריות
מיתת מיתת בית דין שאין בה כרת ·· פצוע דכא
אנפעו

וישכוב עמה: ואד'י כאנת ג'אריה בכר ממלכה לרג'ל פוג'דהא רג'ל פי אלקריה וצ'אג'ע
הא: והוצאתם את שניהם אל שער העיר ההוא וסקלתם אתם באבנים ומתו את
הנער על דבר אשר לא צעקה בעיר ואת האיש על דבר אשר ענה את אשת רעהו הנערה ק'
ובערת הרע מקרבך: ותפקון ית תרויהון לתרע קרתא ההיא ותרגמון יתהון באבניא
וימותון ית עולימתא על עיסק דלא צוחת בקרתא וית גברא על עיסק דעני ית אתת
חבריה ותפלי עביד דביש מבינך: פאכרג'והמא ג'מיעא אלי באב הד'ה אלקריה וארג'מוהמא
מא בחג'ארה אלי אן ימותא אמא אלג'אריה בסבב מא לם תצרך והי פי אלקריה ואמא
אלרג'ל בסבב מא אתא זוג'ה צאחבה ואנף אהל אלשר מן וסטך:

ואם בשדה ימצא האיש את הנער המארשה והחזיק
בה האיש ושכב עמה ומת האיש אשר שכב עמה לבדו: ואם בחקלא ישכח גברא
ית אתתא דמארסא ויתקף בה גברא וישכוב עמה ויתקטיל גברא דשכיב עמה ז
בלחודוהי: ואן וג'ד רג'ל אלג'אריה אלממלכה פי אלצחרי ואמסכהא וצ'אג'עהא פליקתל
ד'לך אלרג'ל והדה אלמצ'אג'עהא והדה: ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי
כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה: ולעולימתא לא תעביד
מדעם לית לעולימתא חובת דין דקטול ארי כמא דיקום גברא על חבריה ויקטליניה
נפש כין פתגמא הדין: ואלג'אריה לא תצנע בהא שייא אד' ליס להא כ'טייה תוג'ב אל
קתל פאן מת'ל אמרהא הד'י כמן יקום עלי צאחבה ויקתלה פיפיתה נפסה: כי בשדה
מצאה צעקה הנער המארשה ואין מושיע לה: ארי בחקלא אשכחה צוחת
עולימתא דמארסא ולית דפריק: אד' וג'דהא פי אלצחרי פי מכאן אנהא קד צרכת
ולם יכן להא מג'את:

כי ימצא איש נער בתולה אשר
לא ארשה ותפשה ושכב עמה ונמצאו:
ארי ישכח גבר עולימתא בתולתא דלא
מארסא ויחדינה וישכוב עמה וישתכחון:
ואן וג'ד רג'ל ג'אריה בכר מא לם תמלך
ואמסכהא וצ'אג'עהא פוג'דא: ונתן האיש
השכב עמה לאבי הנער חמשים כסף ולו

שנפצעו או נדכאו ביצים שלו. וכרות שפכה
שנכרת הגיד ושוב אינו יורה קילוח זרע אלא
שותת ואינו מוליד. לא יבא ממזר ז
בקהל ה' לא ישא ישראלית. לא יבא עמוני בקהל
לא ישא ישראלית. על דבר העצה שיעצו
אתכם להחטיאכם. בדרך כשהייתם בטירוף.
לא תדרוש שלומם מכלל שנא' עמך ישב בקרבך יכול
אף זה כאן ת"ל לא תדרוש שלומם. לא
תתעב אדומי מכל וכל) אדומי לגמרי ואף על
פי שראוי לך לתעבו שיצא בחרב לקראתך. לא
תתעב מצרי מכל וכל אף על פי שזרקו זכוריכם ליאור מה טעם שהיו לכם אכסניא בשעת הדוחק לפי
כך בנים אשר יולדו להם דור שלישי וגו' ושאר אומות מותרין מיד הא למדת שהמחטיא לאדם קשה לו
מן ההורגו שההורגו הורגו בעולם הזה והמחטיאו מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא לפיכך
אדום שקדמם בחרב לא נתעב ואת מצריים שטבעום ואלו שהחטיאום נתעבו. כי תצא מחנה
וגו'

תהיה לאשה תחת אשר ענה לא יוכל שלחה כל ימיו ׃ ויתן גברא דשכיב
עמה לאבוהא דעולימתא חמשין סלעין דכסף. ולה תהי לאתו. חלף דעניא.
לית ליה רשו למפטרה כל יומוהי ׃ פליעט חסך אנגר לאביהא כמסין דרהם ז
ומכון לה זוגה לא יגוז לה טלאקהא עור עמרה ׃ לא יקח ד
איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו ׃ לא יסב גבר ית אתת אבוהי ולא
יגלי כנפא דאבוהי ׃ ולא יתזווג רגל זוגה אביה ולא יכשף כנף אביה ׃
לא יבא פצוע דכא וכרות שפכה בקהל יהוה ׃ לא ידכי
ופסיק ודמתבר. למיעל בקהלא דיי ׃ לא ידכל מפרוג אכצא ומקטוע אאחליל
פי גוק אלה ׃
לא יבא ממזר בקהל יהוה גם דור עשירי לא
יבא לו בקהל יהוה ׃ לא ידכי ממזירא למיעל בקהלא דיי. אף דרא עשיראה. לא
ידכי ליה למיעל בקהלא דיי ׃ לא ידכל אזנים פי גוק אלה חתי אגיל אעאשר מנהם
לא ידכל פיגוק אלה ׃
לא יבא עמוני ומואבי בקהל יהוה גם
דור עשירי לא יבא להם בקהל יהוה עד עולם ׃ לא ידכון עמונאי ומואבאי למיעל
בקהלא דיי אף דרא עשיראה לא ידכי להון למיעל בקהלא דיי עד עלמא ׃ ולא ידכל
עמוני ומואבי פי גוק אלה חתי אגיל אעאשר מנהם לא ידכל פי גוק אלה אי אכר ׃
על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים ואשר
שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקללך ׃ על עיסק דלא ערעו
יתכון בלחמא ובמיא. באורחא במפקכון ממצרים. ודאגר עלך ית בלעם בר בעור
מפתור ארם דעל פרת ללטטותך ׃ בסבב מא לם יתלקונכם באכבז ובמא פי אטריק
פי כרוגכם מן מצר ולמא אסתאגר עליך בלעם בן בעור מן פתור ארם נהרים ליענך ׃

ולא אבה יהוה אלהיך לשמע אל בלעם
ויהפך יהוה אלהיך לך את הקללה לברכה
כי אהבך יהוה אלהיך ׃ ולא אבא יי אלהך
לקבלא מן בלעם ואהפך יי אלהך לך ית לוטין
לברכן. ארי רחמך יי אלהך ׃ ולא ישא אלה
רבך אן יקבל מן בלעם בל קלב אלעה ברכך
למא אחבך ׃ לא תדרש שלמם וטבתם
כל ימיך לעולם ׃ לא תתבע שלמהון
וטבתהון

יג׳ ונשמרת שבשטן מקטרג בשעת הסכנה ׳׳
מקרה לילה ׃ דיבר הכתוב בהווה ׳׳ ויצא אל
מחוץ למחנה ׃ זו מצות עשה ׳׳ לא יבוא אל
תוך המחנה ׃ זו מצות לא תעשה ואסור ליכנס
למחנה לויה וכל שכן למחנה שכינה ׳׳ והיה
לפנות ערב סמוך להערב שמשו יטבול שאינו
טהור בלא הערב שמש ׳׳ ויד תהיה לך כתרגומו
כמו איש על ידו ׳׳ מחוץ למחנה חוץ לענן
על אזניך לבד מאשר כלי תשמישך ׳׳ אזניך
כמו כלי זיין ׳׳ ולא יראה בך הקב״ה ערות
דבר ׳׳ לא תסגיר עבד כתרגומו ׃ ד״א
אפילו עבד כנעני של ישראל שברח מחוצה
לארץ ׳׳ לא תהיה קדשה מופקרת מקודשת
ומזומנת לזנות ׳׳ ולא יהיה קדש מזומן
למשכב

ושבתהון כל יומך לעלם : לא תלתמס סלאמתהם וכירתם טול זמאנך אברא :
לא תתעב אדמי כי אחיך הוא לא תתעב מצרי כי גר
היית בארצו : לא תרחיק ארומאה ארי אחוך הוא לא תרחיק מצראה ארי דיירא הויתא
בארעיה : לא תכרה אדומי לאנה אכוך ולא תכרה מצרי לאנך כנת גריבא פי
בלדה : בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל יהוה : בנין דיתילדון להון
דרא תליתאה ידכי להון למיעל בקהלא דיי : ואגיל תאלת מן אבנין אדי יולדו להם
ידכלון פי גוק אלה : כי תצא מחנה על איביך ה
ונשמרת מכל דבר רע : ארי תפוק משריתא על בעלי דבבך ותסתמר מכל מידעם
ביש : ואן כרגת פי מעסכר עלא אעדאיך פתחתרז מן כל אמר קביח לה : כי יהיה
בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל
תוך המחנה : אנש יהי בך גבר דלא יהי דכי מקרי ליליא ויפוק למברא למשריתא
לא יעול לגו משריתא : ואן פיכם רגל לם יכון טאהר מן עארץ אליל פליכרג אלי
כארג אלעסכר מן חית לא ידכל אלי וסטה : והיה לפנות ערב ירחץ במים וכבא השמש
יבוא אל תוך המחנה : ויהי למפני רמשא יסחי במיא וכמיעל שמשא ייעול לגו
משריתא : פאדי כאן ענד אתגאה אליל ירחץ באלמא וענד מגיב אלשמס ידכל אליה :
ויד תהיה לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ : ואתר מתקן יהי לך מברא למשריתא
ותפוק תמן לברא : וליכון לך מכאן כארג אלעסכר תברז הנאך כארגא מנה : ויתד
תהיה לך על אזנך והיה בשבתך חוץ וחפרתה בה ושבת וכסית את צאתך : וסכתא תהי
לך על זינך ויהי במתבך בברא ותחפר בה ותתוב ותכסי ית מפקתך : וליכון לך ותד מע
סלאחך פאדי תברזת כארגא מנה פאחפר בה
ועד וגט ראג' טרגיע : כי יהוה אלהיך מתהלך
בקרב מחניך להצילך ולתת איביך לפניך
והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות
דבר ושב מאחריך : ארי יי אלהך שכינתיה
בינך מהלכא בגו משריתך לשיזבותך
ולמימסר סנאך קדמך ותהי משריתך קדישא
ולא יהי בך עבירת פתגם ויתוב מימריה

למשכב זכור והאנקלוס תרגם לא תהי
אתתא מבנות ישראל לגבר עבד שאף זו
מופקרת לבעילת זנות ה"א מאחר שאין
קדושין תופסין לו בה שהרי הוקשו לחמור
שנאמר שבו לכם פה עם החמור עם הדומה
לחמור ולא יסב גברא מבני ישראל איתא
אמה שאף הוא נעשה קדש על ידה שכל
בעילותיו בעילת זנות שאין קידושין
תופסין לו בה : אתנן זונה נתן לה טלה
באתננה פסול להקרבה : ומחיר כלב החליף
שה בכלב : גם שניהם לרבות שנויהם
כגון חטין ועשאן סלת : לא תשיך אזהרה
ללוה שלא יתן רבית למלוה ואחר כך
אזהרה למלוה את כספך לא תתן לו בנשך : לנכרי תשיך ולא לאחיך לאו הבא מכלל עשה
עשה לעבור עליו בשני לאוין ועשה לא תאחר לשלמו שלשה רגלים ולמדונו רבותינו מן המקרא :

מלאיטבא לך : לאן אללה רבך נורה סאיר פי וסט עסכרך לינג׳צך וייקלם אעדאיך
פי ידך ותכון עסכרך מקדסא ולא ירא פיך אמרא קביחא פינצרף ענך :
לא־תסגיר עבד אל־אדניו אשר־ינצל אליך
מעם אדניו : לא תמסר עבד עממין ליד רבוניה דישתיזב לותך מן קדם רבוניה :
ולא תסלם עבדא מן מולאה יתכלץ אליך מן דינה בל תמנה : עמך ישב בקרבך
במקום אשר־יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו : עמך יתיב בינך באתרא
דיתרעי בחדא מן קרוך בדייטב ליה לא תוניניה : ואיגלס מעך פי מא בינך פי אלמוצע
אלדי יכתארה פי אחד מחלך פי אצלאח לה ולא תצהרה :
לא
תהיה קדשה מבנות ישראל ולא־יהיה קדש מבני ישראל : לא תהי אתתא מבנת
ישראל לגבר עבד ולא יסב גברא מבני ישראל אתא אמא : לא תכון מן בנאת אסראיל
ממתעה ולא מן בני אסראיל ממתע : לא־תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית יהוה אלהיך
לכל־נדר כי תועבת יהוה אלהיך גם שניהם : לא תעיל אגר זניתא וחלפן כלבא לבית תועבת
מקדשא דיי אלהך לכל נדר ארי מרחק קדם יי אלהך אף תרויהון : לא תדכל שייא מן אגרה
אלזואני ואתמאן אלכלאב אלי בית אללה רבך פי שי מן אלנדר לאן אללה תבר יכרההמא גמיעא :
לא־תשיך לאחיך נשך כסף נשך אכל
נשך כל־דבר אשר ישך : לא תרבי לאחוך רבית כסף רבית עמור רבית כל מדעם
דמתרבי : לא תעיין אכיך עיינה דראהם ולא טעאם ולא כל אמר יעיין : לנכרי
תשיך ולאחיך לא תשיך למען יברכך יהוה אלהיך בכל משלח ידך על־הארץ אשר־
אתה בא־שמה לרשתה : לבר עממין תרבי ולאחוך לא תרבי בדיל דיברכינך יי אלהך
בכל אושטות ידך על ארעא דאת עליל לתמן
למירתה : כל אלגריב תעיין ואכיך לא תעיין
לכי יבארך לך אללה רבך פי אלבלד אלדי אנת
צאיר אליה לתחוזה :
כי
תדר נדר ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו
כי־דרוש ידרשנו יהוה אלהיך מעמך והיה
בך חטא : ארי תדר נדר קדם יי אלהך לא תאחר
לשלמותיה ארי מתבע יתבעניה יי אלהך מנך
ויהי בך חובא : ואדי נדרת נדרא ללה רבך
פליא

מוצא שפתיך תשמור ליתן עשה על לא תאחר
כי תבוא בכרם רעך במועל הכתוב מדבר
ואל כליך לא תתן מכאן שלא דיברה תורה
אלא בשעת הבציר בזמן שאתה נותן לכליו
שלבעל הבית אבל אם בא לעדור ולקשקש
אינו אוכל כנפשך כשבעך
שבעיך ולא אכילה גסה כי תבוא בקמת
רעך אף זו במועל הכתוב מדבר כי מצא
בה ערות דבר מצא עליו לגרשה שלא תמצא
חן בעיניו לאיש אחר אין זה בת זוגו של
ראשון הוא הוציא רשעה מתוך ביתו וזה
הכניסה ושנאה האיש האחרון הכתוב
מבשרו שסופו לשנאתה ואם לאו קוברתו
שנא או כי ימות אחרי אשר הטמאה לרבות
סוטה שנסתרה אבל הרשה שהיא חרשה
לו ואפילו אמנה כדי להחזיר גרושתו
ולא

פלא תווכר טופא בה לאן אלה רבך יטלבך פיה מטלבה פתחל פיך עקובה : וכי תחדל
לנדר לא יהיה בך חטא : ואדי תתמנע מלמדר לא יהי בך חובה : מא לי אנתהית אוולא
ען אנדר לא תחל בר עקובה : מוצא שפתיך תשמר ועשית כאשר נדרת ליהוה אלהיך
נדבה אשר דברת בפיך : אפקות שפותך תטר ותעביה כמא דנדרתא קדם אלהך נדבתא
דמליתא בפומך : בל מא כרג מן שפתיך אחפטה ואעמל בה כמי נדרת ללה רבך

כי תבא בכרם רעך

מתכרעא מא קלתאך בפאך :
ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן : ארי תתגר בכרמא דחברך ותיכול
ענבין כנפשך כסעך ולמנך לא תתן : ואדי אסתאגרת פי כרם צאחבך פכל מן טענב
שהותך שבעך ולא תצנע מנה פי אניתך שייא :

כי תבא

בקמת רעך וקטפת מלילות בידך [redacted] לא תניף על קמת רעך : ארי תתגר בקמתא וחרמש
דחברך ותקטוף מולין בידך ומגלא לא תרים על קמתא דחברך : ואדי אסתאגרת פי סנבל
צאחבך פאקטף מא תפרכה בידך ולא תחרך טמנגל על סנבל צאחבך לנפסך :

כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן

בעיניו כי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו : ארי יסב
גבר אתתא ויבעלינה ויהי אם לא תשכח רחמין בעינוהי ארי אשכח בה עבירת פתגם
ויכתוב לה גט פטורין ויתין בידה ויפטרנה מביתיה : ואדי תזווג רגל באמראה
ומלכהא תם אנהא לם תזד חטא ענדה פליכתב כתאב קטעה וידפעה אליהא ויטלקהא
מנה : ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר : ותפוק מביתיה ותהך ותהי לגבר
אחרן : פאן כרגת מן מנזלה ומצת וצארת לרגל אכר : ושנאה האיש האחרון
וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו או כי ימות האיש האחרון אשר

לקחה לו לאשה : ויסניה גברא בתראה ויכתוב
להגט פטורין ויתין בידה ויפטרנה מביתיה או
ארי ימות גברא בתראה דנסבה ליה לאתו :
פשנאהא רגל אכר וכתב להא כתאב
קטעה ודפעה אליהא וטלקהא מנה או מאת
רגל אכר אלדי אתכדהא לה זוגה : לא יוכל

ולא יעבור עליו דבר הצבא לכל דבר אבוא
עורך הצבא לא לספק מים ומזון ולא נתקן
דרכים אבל החוזרים מעורכי המלחמה על
פי כהן כגון בנה בית ולא חנכו או ארש אשה
ולא לקחה מספיקין מים ומזון ומתקנין את
הדרכים ... יהיה לביתו אף בשביל ביתו אם
בנה בית וחנכו ואם נטע כרם וחללו אינו זז
מביתו בשביל צרכי מלחמה ... לביתו זו ביתו
יהיה לרבות את כרמו ... ושמח ישמח את אשתו
ותרגומו ויחדי ית אתתיה והמתרגם ויחדי עם
אתתיה טועה הוא שאין זה תרגום של ושמח ...
רחים אלא התחתונה רכב אלא העליונה ... לא יחבול אם בא למשכנו על חובו בבית דין לא ימשכננו בדברים
העושים בהן אוכל נפש ... כי ימצא בעדים והתראה וכן כל ימצא שבתורה והתעמר בו אינו חייב עד
שישתמש בו ... השמר בנגע הצרעת שלא תתלוש סימני טומאה ולא תקוץ את הבהרת ... ככל אשר יורו אתכם
אם להחליט אם להסגיר אם לטהר ... זכור את אשר עשה למרים אם באת לשמור שלא תלקה בצרעת

ל

בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה כי
תועבה הוא לפני יהוה ולא תחטיא את הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה: לית ליה
רשו לבעלה קדמאה דפטרה למתב למסבה למהוי ליה לאתו בתר דאסתאבת ארי
מרחקא הוא קדם יי ולא תחייב ית ארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא: פלא יחל לבעלהא
אלאול אלדי טלקהא או יעאוד ויתזוג בהא לתכון לה זוגה בעד מא אתהנהא גירה
לאנהא כריהה בין ידי אללה פלא תוקע כטא עלי אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך נחלה:
כי יקח איש אשה חדשה לא יצא בצבא
ולא יעבר עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח:
ארי יסב גבר אתתא חדתא לא יפוק בחילא ולא יעבר עלוהי לכל פתגם פניה יהי
לביתיה שתא חדא ויחדי ית אתתיה דנסיב: ואן תזווג רגל באמראה גרידה פלא
יכרג פי אלגיש ולא ימר בה שי מן אמורה בל יכון פארגא סנה ואחדה יפרח זוגתה
אלדי אתכדהא: לא יחבל רחים ורכב כי נפש הוא חבל: לא יסב משכונא ריחיא
ורכבא ארי בהון מתעביד מזון לכל נפש: לא יסתרהן אחד אלספלא ואלעליא לאנה
יסתרהן קות אלנפס: כי ימצא איש גנב נפש ז
מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא ובערת הרע מקרבך: ארי
ישתכח גבר גניב נפשא מאחוהי מבני ישראל ויתגר ביה ויזבניה ויתקטיל גנבא
ההוא ותפלי עביד דביש מבינך: ואן וגד רגל אנקא קד סרק אנסאן מן אכותה מן
בני אסר פאסתקרהא ובאעהא פליקתל דלך אלסארק ואנת אהל אלשר מן בינכם:
השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל
אשר יורו אתכם הכהנים הלוים כאשר צויתם
תשמרו לעשות: אסתמר במכתש סגירו
למטר לחדא ולמעבד ככל דילפון יתכון
כהניא ליואי כמא דפקידתנון תטרון
למעבד: פאחתרז מן בלוי אלברץ ואחפטה
ואעמל בה כמא יפתונכם אלאימה אלליואניין
כמא אמרתהם: זכור את אשר עשה
יהוה אלהיך למרים בדרך בצאתכם
ממצרים: הוי דכיר ית דעבד יי אלהך למרים
באורחא

א תסמר לשון הרע זכור העשוי למרים ז
שדיברה באחיה ולקתה בנגעים כי תשה ברעך
תחוב בחבירך משאת מאומה חוב שלבלוס
לא תשכב בעבוטו לא תשכב ועבוטו
אצלך כבא השמש אם כסות לילה הוא ואם
כסות יום החזירהו בבקר ועבר [illegible] כתוב
באלה המשפטים עד בא השמש תשיבנו לו כל
היום תשיבנו לו וכבוא השמש תקחנו וברך
ואם אינך מוברכך מכל מקום ולך תהיה צדקה
לא תעשוק שכיר והלא כבר כתוב לא נעבור על
הראשון האביון בשני לאוין לא תעשוק שכר שכיר
שהוא עני ואביון ועל העשיר כבר הוזהר לא ז
תעשוק את רעך אביון התאב לכל דבר מגרך
זה גר צדק בשעריך זה גר תושב האוכל נבלות
אשר בארצך לרבות שכר בהמה וכלים ואליו הוא
נושא את נפשו אל השכר הזה הוא נושא את נפשו לעלות
עלה בכבש ונתלה באילן והיה בך חטא מכל מקום
אם

180

באורחא במפקכון ממצרים : ואדכר על מא צנע אללה רבך במרים פי אלטריק סי כרוגכם מן מצר :
כי תשה ברעך משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו : ארי תרשי בחברך רשות מדעם לא תיעול לביתיה למסב משכוניה : ואנת אנסית צאחבך נסייה פלא תדכל אלי ביתה לתאכד עוצהא : בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה : בברא תקום וגברא דאת רשי ביה יפיק לך ית משכונא לברא : בל קף כארגא ואלרגל אלדי אנסיתה יכרג לך אלעוץ אלי כארג : ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו : ואם גבר מסכין הוא לא תשכוב במשכוניה : ואן כאן רגלא צעיפא פלא תבית ועצה ענדך : השב תשיב לו את העבוט כבוא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני יהוה אלהיך : אתבא תתיב ליה ית משכונא כמיעל שמשא וישכוב בכסותיה ויברכינך ולך תהי זכותא קדם יי אלהך : בל רדה אליה ורא ענד מגיב אלשמס אד ינאם פיה וידעו לך ותכון לך חסנה בין ידי אללה רבך :

ז לא תעשק שכיר עני ואביון מאחיך או מגרך אשר בארצך בשעריך : לא תעשוק אגירא ענייא ומסכינא או מגיורך דבארעך בקרויך : לא תגשם אגירא וכצה צעיף או מסכין מן אכותך או מן צ׳יפך אלדי פי בלדך פי מחלך : ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את נפשו ולא יקרא עליך אל יהוה והיה בך חטא : ביומיה תתין אגריה ולא תיעול עלוהי שמשא ארי עניא הוא וליה הוא מסר ית נפשיה ולא יקרי עלך קדם יי ויהי בך חובא : בל ארפע לה אגרתה פי יומה מן קבל מא תגיב אלשמס אד הו צעיף ועליהא קד כאטר בנפסה ולא ידעו עליך אלי אללה פתחל בך עקובה : לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו : לא יומתון אבהן על בנין ובנין לא יומתון על פום אבהן אנש בחוביה ימותון : ולא יקתל אלאבא ען אלבנין ולא אלבנין ען אלאבא בל יקתל כל אמר בכטייתה :

לא תטה משפט גר

לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים ואם תאמר בעון בנים כבר נאמר איש בחטאו יומתו אבל מי שאינו איש מת בעון אביו והקטנים מתים בעון אבותם בידי שמים : לא תטה משפט גר יתום ועל העשיר כובר הוזהר לא תטה משפט ישנה בעשה לעבור עליו בשני לאוין לפי שקל להטות לבטות משפט עני יותר משל עשיר לכך הזהיר ושנה עליו ולא תחבול שלא בשעת הלואה וצרת על מות כן קודתיך לשמור חקותי אילו יש חסרון כיס בדבר : ושכחת עומר ולא גדיש מכאן אמרו עומר שיש בו סאתים ושכחו אינו שכחה בשדה לרבות שכחת קמה ששכח מקצתה מלקצור : לא תשוב לקחתו מכאן אמרו שלאחריו שכחה שלפניו אינו שכחה שאינו בבל תשוב : למען יברכך ואע״פ שבאת לידו שלא במתכוון קו לעושה במתכוון אמור מעתה נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה הרי הוא מתברך עליה : לא תפאר כלומ לא תטול תפארתו ממנו מכאן שמניחין פאה באילן : אחריך זו שכחה : לא תעולל מצאת בו עוללות לא תקחנה

יתום ולא תחבל בגד אלמנה : לא תצלי דין גיור ייתם ולא תסב משכונא לכוש ז
ארמלא : לא תמייל חכם גריב או יתים ולא תסתרהן תוב ארמלה : וזכרת כי עבד
היית במצרים ויפדך יהוה אלהיך משם על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה :
ותדכר ארי עבדא הוית במצרים ופרקך יי אלהך מתמן על כן אנא מפקיד לך למעבד
ית פתגמא הדין : ואדכר אנך כנת עבדא במצר ופכך אלה רבך מן תם לדאך אנא אמרך
באן תצנע הדי אלאמר : כי תקצר קצירך בשדך ושכחת
עמר בשדה לא תשוב לקחתו לגר ליתום ולאלמנה יהיה למען יברכך יהוה אלהיך
בכל מעשה ידיך : ארי תחצוד חצדך בחקלך ותתנשי עמרא בחקלא לא תתוב למסביה
לגיורא ליתמא ולארמלתא יהי בדיל דיברכנך יי אלהך בכל עובדי ידך : ואדי חצדת
חצאדך פי ציעתך פנסית כפה פי אלצחרי פלא תרגע פתאכדהא בל יכון לאלגריב ואליתים
ואלארמלה לכי יבארך לך אלה רבך פי גמיע עמל ידך :
כי תחבט זיתך לא תפאר אחריך לגר ליתום ולאלמנה יהיה : ארי תחבוט זיתך לא תפלי
בתרך לגיורא ליתמא ולארמלתא יהי : ואן כרטת זיתונך פלא תצתקץ טרת ציעתך
בעד דלך בל יכון לאלגריב וליתים ולארמלה : כי תבצר כרמך לא תעולל אחריך לגר
ליתום ולאלמנה יהיה : ארי תקטוף כרמך לא תעליל בתרך לגיורא ליתמא ולארמלתא
יהי : ואדי קטפת כרמך פלא תמושה בעד דלך בל יכון לאלגריב וליתים ולארמלה :
וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים על כן אנכי מצוך לעשות את הדבר הזה : ותדכר
ארי עבדא הויתא בארעא דמצרים על כן אנא מפקיד לך למעבד ית פתגמא הדין :
ואדכר אנך כנת עבדא פי בלד מצר לדלך אנא אמרך באן תצנע הדי אלאמר :

תקחנה ואינו כי׳ עוללות כל שאין לה לא כתף ולא נטף יש לה אחד מהם הרי היא לבעל הבית וראיתי בגמרא ירושלמית איזו היא כתף פסיגין זה על גב זה נטף אלו התלויות בשדרה ויורדות ׃ כי יהיה ריב סופם להיות נוגשים אל המשפט אמור מעתה אין שלום יוצא מתוך מריבה מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק הוי אומר זו מריבה ׃ והרשיעו את הרשע יכול כל המתחייבין בדין לוקין תל׳ וה׳ אם בן הכות הרשע פעמים לוקה ופעמים אינו לוקה ומי שלוקה למוד מן הענין לא תחסום שור בדישו לאו שאין ניתק לעשה ׃ והפילו השופט מלמד שאין מלקין אותו לא עומד ולא יושב אלא מוטה ׃ לפניו כדי רשעתו ולאחריו כדי שתים מכות אמרו מלקין אותו שתי ידות מלאחריו ושליש מלפניו ׃ במספר ואינו נקוד במספר לומר שהוא דבוק לומר במספר ארבעים ולא

כי יהיה ריב בין
ד אנשים ונגשו אל המשפט ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע :
ארי יהי דין בין גבריא ויתקרבון לדינא וידינונון ויזכון ית זכאה ויחייבון ית חייבא :
ואדי וקעת כצומה בין אנאס פיתקדמו אלדוי אלחכם יחכמו אלחכם בינהם ויזכו אלזכי ויצלמו אלצאלם : והיה אם בן הכות הרשע והפילו השפט והכהו לפניו כדי
רשעתו

רשעתו במספר: ויהי אם בר חייב לאלקאה חייבא וירמיניה דיינא וילקיניה קדמוהי
כמסת חובתיה במנין: פאן אסתחק אלט'אלם צרבא פליבטחה אלחאכם ויג'לדה בחצ'רתה
במקדאר כט'יתה באחצא: ארבעים יכנו לא יוסיף פן יוסיף להכתו על אלה מכה
רבה ונקלה אחיך לעיניך: ארבעין ילקיניה לא יוסיף דלמא יוסיף לאלקיותיה על אילין
מחא רבה ויקל אחוך לעינך: יג'לדה ארבעין לא יזיד עליהא שיא פאן זאד עלי
ד'לך צ'ארה ג'לדה עט'ימה ולא יהון אכ'וך בחצ'רתך: לא תחסום שור בדישו: לא
תיחוד פום תורא בדישיה: לא תלטם את'ור פי רוסה: כי

ישבו אחים יחדו ומת אחד מהם ובן אין לו לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר
יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ויבמה: ארי יתבון אחין כחדא וימות חד מנהון ובר
לית ליה לא תהי אתת מיתא לברא לגבר אחרן יבמה ייעול עלה ויסבה ליה לאנתו ויבמה:
ואד'י אקאם אכ'ואן ג'מיעא תם מאת אחדהמא וליס לה ולד פלא תכון זוג'ה ד'לך אלרג'ל
אלמית לרג'ל ג'ריב כ'ארג' ען אכ'וה בל סליפהא ידכ'ל אליהא ויתכ'ד'הא לה זוג'ה ויבנבהא:
והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל: ויהי בוכרא
דתליד יקום על שום אחוהי מותנא ולא יתמחי שמיה מישראל: פיכון אלבכר אלד'י ירג'א
אן תלד מנהא הו אלד'י יקום עלי אסם אכ'יה אלמית ולא ינחסם אסמה מן אלאסר: ואם
לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים ואמרה מאן
יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי: ואם לא יצבי גברא למסב ית
יבמתיה ותסק יבמתיה לתרע בית דינא לקדם סביא ותימר סריב יבמי לאקמא
לאחוהי שמא בישראל לא אבא ליבמותי: פאן לם ישא ד'לך אלרג'ל אן יתזוג' ז

סליפתה פלתצעד אלי באב אלחאכם ואלי אלשיוך
ותקול קד אבא סליפי אן יקים לאכ'יה אסמא
פי אסראל ולם ישא אן יבן בי: וקראו לו זקני
עירו ודברו אליו ועמד ואמר לא חפצתי
לקחתה: ויקרון ליה סבי קרתיה וימללון עמיה
ויקום ויימר לא רעינא למסבה: פידעו בה
שיוך קריתה ויכלמוה בד'לך פאד'א וקף עלא

ולא ארבעים שלמים אלא מנין סכום סוכם
והמשלים לארבעים וכן ארבעים חסר אחת ״
לא יוסיף מכאן אזהרה למכה את חברו ״
ונקלה אחיך כל היום קורהו רשע ומשלקה
קראו אחיך ״ לא תחסום שור מכאן שדיבר
הכתוב בהווה והוא הדין לכל בהמה חיה ועוף
ולכל מלאכה שהיא בדבר מאכל אם כן למה
נא׳ שור להוציא את האדם ״ בדישו יכול יחסמנו
מבחוץ ת״ל לא תחסום שור מכל מקום ולמה
נאמ׳ דיש לומר לך מה דיש מיוחד דבר שלא
נגמרה מלאכתו וגידולו מן הארץ אף כל
כיוצא בו יצא החלב והמגבן והמחבת שאין
גידולו מן הארץ יצא הלש והמקטף שנגמרה
מלאכתן (למעשר ״ כי ישבו אחים יחדיו שהיתה להם) לחלה יצא הבודל בתמרים ובגרוגרות שנגמרה
מלאכתן למעשר ״ כי ישבו אחים יחדו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו ״ ז
יחדו המיוחדים בנחלה פרט לאחיו מן האם ״ ובן אין לו עיין עליו בן או בת או בן הבן או בת הבן או בת הבת ״
והיה הבכור גדול האחים הוא מיבם אותה ״ אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת ״ יקום על שם אחיו זה

ייבם

ותקול אני לא אריד אתזווג בהא : ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו
מעל רגלו וירקה בפניו וענתה ואמרה ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית
אחיו : ותתקריב יבמתיה לותיה לקדם סביא ותשרי סיניה מעל רגליה ותרוק באפוהי
ותתיב ותימר כדין יתעביד לגברא דלא יבני ית ביתא דאחוהי : תקדמת אליה בחצרת
אלשיוך ותנזע נעלה ען רגלה ותבצק בין ידיה ותגאובה ותקול כדי יצנע בארגל אלדי
לם יבני בית אכיה : ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל : ויתקרי שמיה בישראל
בית שרי סינא : ויסם אסמה פי אסר בית מכלוע אלנעל :

כי ינצו אנשים יחדו איש ואחיו וקרבה אשת האחד להציל את אישה מיד מכהו
ושלחה ידה והחזיקה במבשיו : ארי ינצון גברין כחדא גבר ואחוהי ותתקרב אתת
חד לשיזבא ית בעלה מיד מחוהי ותושיט ידה ותתקיף בבית בהתתיה : ואן תכאצם
רגלאן גמיעא פגלב אחדהמא צאחבה פתקדמת זוגתה לתכליצה מן ידה פמדת ידהא
ואמסכת חיאה : וקצתה את כפה לא תחוס עינך : ותקוץ ית ידה לא תחוס עינך :
פאקטע ידהא לא תשפק עינאך : לא יהיה לך
בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה : לא יהי לך בכיסך מתקל ומתקל רב וזעיר : לא יכון פי
כיסך צנגתאן כברא וצגרא : לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה : לא יהי
לך בביתך מכילא ומכילא רבתא וזעירתא : ולא יכון לך פי ביתך מכיאלין כביר וצגיר :
אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך למען יאריכו ימיך על
האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך : מתקלין שלמין דקשוט יהון לך מכילן שלמין
דקשוט יהון לך בדיל דיורכון יומך על ארעא דיי אלהך יהיב לך : בל צנגאת ופייה
עאדלה תכון לך ואכיאל ואפיה עאדלה תכון
לך לכי תטול איאמך פי אלבלד אלדי אללה רבך
מעטיך : כי תועבת יהוה אלהיך כל עשה
אלה כל עשה עול : ארי מרחק קדם יי אלהך כל
עביד אלין כל עביד שקר : לאן אללה רבך יכרה
כל מן יעמל הדי כל מן יעמל בגש :

זכור את אשר עשה
לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים : הוי
דכיר ית דעבד לך עמלק באורחא במפקכון
ממצרים

שייבם את אשתו יטול נחלת המת בנכסי אביו
ולא ימחה שמו פרט לאשת סריס שאין שמו מחוי
העורה כתרגומו לתר בית דינא יעמוד בעמידה.
ואמר בלשון הקדש ולא היא דבריה בלשון הקדש
וירקה בפניו על גבי הקרקע אשר לא יבנה מכאן
למי שחלץ שלא יחזור וייבם דלא כתיב אשר לא
בנה אלא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא
יבנה ונקרא שמו בישראל וגו' מצוה על כל
העומדים שם לומר חלוץ הנעל כי ינצו
אנשים סופו לבוא לידי מכות שנא' ויד מכה
אין שלום יוצא מתוך ידי מצותי וקצותה את
כפה ממון דמי בושתו הכל לפי המבייש
והמתבייש או אינו אלא ידה ממש נאמר כאן
לא תחוס ונאמר להלן בעדים זוממין לא
תחוס מה להלן ממון אף כאן ממון גדולה
וקטנה גדולה כשמכחשת את הקטנה שלא יהא
נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה לא יהיה לך
אם

ממצ : ואד'כר מא צנע בך עמלק פי טריק פי כ'רוג'כם מן מצר : אשר קרך בדרך
ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים : דערעך באורחא
וקטיל בך כל דהוו מתאחרין בתרך ואת משלהי ולאי ולא דחיל מן קדם יי : אד ואפק פי
טריק ותטרק מנך גמיע מנזחפין ורא ואנת תאעב ולגב ולם יכאף אללה : והיה
בהניח יהוה אלהיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה
לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח : ויהי כד יניח יי אלהך לך
מכל בעלי דבבך מסחור סחור בארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא למירתה תמחי ית
דכרניה דעמלק מתחות שמיא לא תתנשי : פאד'א ארא חך אללה רבך מן גמיע ז
אעדאיך אלד'י חואליך פי אלבלד אלד'י אללה רבך מעטיך נחלה לתחוזה פאמחי ד'כר עמלק
מן תחת אלסמא לא תנס ד'לך : ק' פסו' סימן עלי נה"ג

והיה כי תבוא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה :
ויהי ארי תיעול לארעא דיי אלהך יהיב לך אחסנא ותירתה ותתיב בה : ואד'א
דכ'לת אלבלד אלד'י אללה רבך מעטיך נחלה ותחוזה ואקמת פיה : ולקחת מראשית כל פרי
האדמה אשר תביא מארצך אשר יהוה אלהיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל
המקום אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו שם : ותסב מריש כל אבא דארעא
דתעיל מארעך דיי אלהך יהיב לך ותשוי בסלא ותהך לאתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה
שכינתיה תמן : פכד' מן אואיל תמר אלארץ אלד'י תדכ'לה מן דיארך אלד'י אללה רבך ז
מעטיך ותצירה פי כ'ניג ואמץ' בה אלי אלמוצ'ע אלד'י יכ'תארה אללה רבך ליחל נורה פיה :
ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליהוה אלהיך כי
באתי אל הארץ אשר נשבע יהוה לאבתינו לתת לנו : ותיתי לות כהנא דיהי ביומיא
האנון ותימר ליה חויתי יומא דין קדם יי אלהך
ארי עלית לארעא דקיים יי לאבהתנא למתן
לנא : ותצ'יר בה אלי אלאמאם אלד'י יכון פי ד'לך אלזמאן
ותקול לה קד שכרת אליום אללה רבך אד' דכ'לת אלי
אלבלד אלד'י קסם אללה לאבאינא אן יעטינאה :
ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח

אם עשית כן לא יהיה לך בכיס אבן ואבן ז
מעורבות אבן שלמה וצדק יהיה לך אם
עשית כן יהיה לך הרבה זכור את אשר עשה
לך עמלק אם שקרת במדות ובמשקלות הוי
דואג מגירוי האויב שנאמר מאזני מרמה
תועבת יי וכתיב בתריה בא זדון ויבא קלון
אשר קרך בדרך לשון מקרה ד"א לשון קרי
וטומאה שהיה מטמאן במשכב זכור ד"א
לשון קור וחום צננך והפשירך מרתיחתך
שהיו האומות יראים להלחם בכם ובא זה והתחיל
והראה מקום לאחרים אמשל לאמבטי רותחת
שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה אף על פי שנכוה הקרה אותה
בפני אחרים ויזנב בך מכת זנב חותך מילות וזורק כלפי מעלה כל הנחשלים אחריך חסרי כוח מחמת
חטאם שהיה הענן פולטן ואתה עיף ויגע עיף בצמא דכתיב ויצמא שם העם למים וכתיב אחריו ויבא
עמלק ויגע בדרך ולא ירא עמלק אלהים להרע לך תמחה את זכר עמלק מאיש ועד אשה ז
מעולל ועד יונק משור ועד שה שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה לומר בהמה זו משל עמלק
היתה חסלת כי תצא בסד'

יהוה אלהיך: ויסב כהנא סלא מן ידך ויחתיניה קדם מדבחא דיי אלהך: ויאכד׳ אלאמאם
תלך אלסלה מן ידך ויצ׳עהא בין ידי מדבח אללה רבך: וענית ואמרת לפני יהוה אלהיך
ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:
ותתיב ותימר קדם יי אלהך לבן ארמאה בעא לאובדא ית אבא ונחת למצרים ודר תמן
בעם זעיר והוה תמן לעם רב תקיף וסגי: תם אבתדי וקל בין ידי אללה רבך אן אלעדו
אלארמני כאד אן יביד אבי פנזל מצרא וסכן תם ברהט קליל פצאר תם אמה כבירה
עזיזה כתירה: וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה: ואבאישו
לנא מצראי וענונא ויהבו עלנא פלחנא קשיא: פאסא בנא אלמצריון ועדבונא
וגעלו עלינא כדמה צעבה: ונצעק אל יהוה אלהי אבתינו וישמע יהוה את קלנו
וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו: וצלינא קדם יי אלהא דאבהתנא וקביל יי צלותנא
וגלי קדמוהי עמלנא ולאותנא ודחקנא: פצרכנא אלי אללה אלה אבאינא פסמע צותנא
ונט׳ר אלי שקאנא ושקאנא ועגטנא: ויוצאנו יהוה ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה
ובמרא גדל ובאתות ובמפתים: ואפקנא יי ממצרים ביד תקיפא ובדרע מרמם ובחזונא
רבא ובאתין ובמופתין: ואכרגנא אללה מן מצר ביד שדידה ודראע ממדודה ותכויף
עט׳ים ואיאת ובראהין: ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ
זבת חלב ודבש: ואיתיא לארעא הדא ויהב לנא ית ארעא הדא ארע עבדא חלב
ודבש: פגא בנא אלי הדא אלמוצע ואעטאנא הדי אלבלד בלד יפיץ׳ אלבן ואלעסל:
ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי יהוה והנחתו לפני יהוה
אלהיך והשתחוית לפני יהוה אלהיך: וכען הא אתיתי ית ריש אבא דארעא דיהבת לי
יי ותחתיניה קדם יי אלהך ותסגוד קדם יי אלהך: ואלאן הודי קד גית באואיל תמר אלארץ׳ אלתי

ואיתיננא לאתרא הדין

רזקתניהא יא רב וצ׳עה בין ידי קדס אללה רבך
ואסגד בין ידי אללה רבך: ושמחת בכל הטוב
אשר נתן לך יהוה אלהיך ולביתך אתה והלוי
והגר והיתום אשר בקרבך: ותחדי בכל
טבתא דיהב לך יי אלהך ולאנש ביתך את
ולויאה וגיורא דביניך: ואפרח בכל כ׳יר
רזקך אללה רבך אנת ואהלך ואללוי ואלגריב אלדי
פי מחלך:

כי תכלה

לעשר

והיה

כי תבוא וירשתה וישבת בה מגיד שלא נתחייבו בביכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה: מראשית ולא כל ראשית שאין כל הפירות חייבים בביכורים אלא שבעת המינין בלבד נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ חטה ושעורה וגו׳ מה להלן משבעת המינין שנשתבחה בהם ארץ ישראל אף כאן שבח ארץ ישראל שהן שבעה מינין: זית שמן זית אגורי שמנו אגור בתוכו ודבש הוא דבש תמרים: מראשית אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה כורך עליה גמי לסימן ואומר הרי זו בכורים: אשר יהיה בימים ההם אין לך אלא כהן שבימיך כמו שהוא: ואמרת אליו שאינך כפוי טובה: הגדתי היום פעם אחת בשנה ולא שתי פעמים: ולקח הכהן הטנא מידו להניף אותו כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף: וענית לשון הרמת קול: ארמי אובד אבי מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי לבן ביקש לעקור את הכל כשרדף אחר יעקב ובשביל שחשב לעשות חשב לו המקום כאלו עשה שאומות העולם חשב להם הקב״ה מחשבה כמעשה:

ב

לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום
ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבעו : ארי תשיצי לעשרא ית כל מעשר עללתך בשתא
תליתיתא שנת מעשרא ותתין לליואה לגיורא ליתמא ולארמלתא ויכלון בקרוך ויסבעון:
ואדי פרגת מן מעשיר גמיע עשור גלתך דלך פי סנה אלתאלתה סנה כמאל אלעשר
פארפע דלך אלי אללוי ואלגריב ואליתים ואלארמלה פיאכלון פי מחלך וישבעון : ואמרת
לפני יהוה אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל
מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי : ותימר קדם יי אלהך פליתי קדש
מעשרא מן ביתא ואף יהבתיה לליואה לגיורא ליתמא ולארמלתא בכל פקודך ד •
דפקדתני לא עברית מפקודך ולא אתנשיתי : פקל בין ידי אללה רבך קד נפית אלאקדאס
מן ביתי ודפעתהא ללוי ואלגריב ואליתים ולארמלה כגמיע וצאיאך אלדי אוציתני לא
אתגאוזת שייא מנהא ולא אנס דלך : לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו
בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יהוה אלהי עשיתי ככל אשר צויתני:
לא אכלית באבלי מניה ולא חלפית מניה במסאב ולא יהבית מניה למית קבילית
למימרא דיי אלהי עבדית ככל דפקידתני : ואשהד אני לם אכל מנה פי חזני
ולא אצרף מנה שייא פי נגס ולא פי חואיג מית בל קבלת אמר אללה רבי וצנעת בה
כמי אמרתני : השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת
האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבתינו ארץ זבת חלב ודבש : אסתכי
ממדור קודשך מן שמיא וברך ית עמך ית ישראל וית ארעא דיהבת לנא כמא דקיימת לאבהתנא
ארע עבדא חלב ודבש : אטלע מן מוטן קדסך מן אלסמא ובארך פי שעבך אסראיל
ופי אלארץ אלדי אעטיתנאהא כמא קסמת לאבאינא אן תכון ארץ תפיץ לבנא ועסלא:

ג היום הזה
יהוה אלהיך מצוך לעשות את החקים האלה
ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם
בכל לבבך ובכל נפשך : יומא הדין יי אלהך
מפקד לך למעבד ית קימיא האלין וית דיניא

כמעט ־ וירד מצרימה ועוד אחרים באו לכלותינו
שאחרי זאת ירד יעקב למצרים במתי מעט בשבעים
נפש ־ אל המקום הזה זה בית המקדש ־ ויתן לנו
את הארץ הזאת כמשמעו ־ והנחתו מגיד שנוטלו
אחר הנפת הכהן ואוחזו בידו כשהוא קורא וחוזר
ומניף ־ ושמחת בכל הטוב מכאן אמרו אין קורין
מקרא ביכורים אלא בזמן שמחה מעצרת ועד
החג שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמנו
אבל מהחג ואילך מביא ואינו קורא ־ אתה והלוי
אף הלוי חייב בביכורים אם נטעו בתוך עריהם ־ והגר אשר בקרבך מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר
לאבותינו ־ כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית כשתגמור להפריש מעשר של
שנה השלישית קבע זמן הביעור והוידוי בערב הפסח של שנה הרביעית שנא׳ מקצה שלש שנים תוציא וגו׳
נאמר כאן מקץ ונא׳ להלן מקץ שבע שנים לענין הקהל מה להלן רגל אף כאן רגל אי מה להלן חג
הסוכות אף כאן חג הסוכות ת״ל כי תכלה לעשר את כל מעשרות שבשנה השלישית רגל שהמעשרות
כלין בו וזהו פסח שהרבה אילנות יש שנלקטין אחר הסוכות נמצאו מעשרות שבשלישית כלין בפסח של
רביעית

ותטר ותעביר יתהון בכל לבך ובכל נפשך : ואעלם באן אלה רבך יאמרך פי הדי
אליום בהדה אלרסום ואלאחכאם פאחפטהא ואעמלהא בכל קלבך ונפסך : את יהוה
האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטיו
ולשמע בקלו : ית יי חטבת יומא דין . למהוי לך לאלה ולמהך באורחן דתקנן ז
קדמוהי . ולמטר קימוהי ופקודוהי ודינוהי ולקבלא למימריה : ואנך כמי ומרך
אלה רבך אן יכון לך אלהא ואן תסיר פי טרקה ותחפט רסומה ווצאיאה ואחכאמה
ותקבל אמרה : ויהוה האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר
כל מצותיו : ויהוה חטבך יומא דין למהוי ליה לעם חביב . כמא דמליל לך . ולמטר
כל פקודוהי : כדאך ומרך אליום לתכון לה אמה כאצה כמי ועדך ואן תחפט גמיע
וצאיאה : ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך
עם קדוש ליהוה אלהיך כאשר דבר : ולמתנך עלאי על כל עממיא דעבד לתשבחא
ולשום ולרבו . ולמהוך עם קדיש קדם יי אלהך כמא דמליל : ואן יגעלך עאליא עלא
גמיע אלאמם אלדי כלקהם מדחה ואסמא ופכרא ואן תכון שעב מקדס ללה רבך :

ויצו משה וזקני ישראל את העם ד

לאמר שמור את כל המצוה אשר אנכי מצוה אתכם היום : ופקיד משה וסבי
ישראל ית עמא למימר . טרו ית כל תפקידתא דאנא מפקיד יתכון יומא דין : תם
אמר מוסי ושיוך בני אסראיל קום קאילין אחפטו גמיע אלוצאיא אלדי אנא ז
אמרכם בהא אליום : והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר יהוה
אלהיך נתן לך והקמות לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד : ויהי ביומא
דתעברון ית ירדנא . לארעא די יי אלהך יהיב לך . ותקים לך אבנין רברבן . ותסוד

יתהון בסידא : פיכון פי יום תעברון אלארדן
אלי אלבלד אלדי אלה רבך מעטיך אנצב לך
חגארה עצימה וכייסהא באספידאג : וכתבת
עליהן את כל דברי התורה הזאת ד
בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש
כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך לך :
ותכתוב עליהון ית כל פתגמי אוריתא הדא
במעברך

מעשרותי רביעית וכל מי ששהה מעשרותיו
הצריכו הכתוב לבערן מן הבית . שנת המעשר
שנה שאין נוהג בה אלא מעשר אחד משני ז
מעשרות שנהגו בשתי שנים שלפניה שנה ראשונה
שנייה נוהג בה מעשר ראשון כמו שנאמר כי
תקחו מאת בני ישראל את המעשר ומעשר שני
שנאמר ואכלת לפני יי אלהיך מעשר דגנך ותירושך
יכול יבאו שתי מעשרות ובא ולימדך כאן
בשנה השלישית שאין נוהג מאותן שתי מעשרות
אלא האחד ואיזה זה מעשר ראשון ותחת מעשר
שני יתן מעשר עני שנאמר ונתת ללוי לת׳ אשר
לו הרי מעשר ראשון לגר ליתום ולאלמנה זה
מעשר עני . ואכלו בשעריך ושבעו תן להם
כדי שבען מכאן אמרו אין פוחתין לעני ז
בגורן פחות מחצי קב חטים וגו׳ . ואמרת לפני
יי אלהיך התודה שנתת מעשרותיך . בערתי
הקודש

במעברך בריל דתיעול לארעא די יי אלהך יהיב לך ארע עבדא חלב ודבש כמא דמליל יי אלהא דאבהתך לך : ואכתב עליהא גמיע עיון הדה אלתורייה בעד עבורך לכי תדכל אלבלד אלדי אללה רבך מעטיך בלד יפיץ׳ אללבן ואלעסל כמא ועדך אללה אלאה אבאיך : והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל ושדת אתם בשיד : ויהי במעברכון ית ירדנא תקימון ית אבניא האלין דאנא מפקיד יתכון יומא דין בטורא דעיבל ותסוד יתהון בסידא : פמן ז אול מא תעברון אלארדן אנצב הדה אלחגארה אלדי אמרכם בהא אליום עלי גבל עיבל וביצהא באספידאג : ובנית שם מזבח ליהוה אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל : ותבני תמן מדבחא קדם יי אלהך מדבח אבנין דלא תרים עליהון ברזלא : ואבן תם מדבחא ללה מדבחא חגארה לא תחרך עליהא חדידא : אבנים שלמות תבנה את מזבח יהוה אלהיך והעלית עליו עולת ליהוה אלהיך : אבנין שלמן תבניית מדבחא דיי אלהך ותסיק עלוהי עלוון קדם יי אלהך : ואדבח דבאיח סלאמה ללה וכלהא תגאך אפרח בין ידי אללה : וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב : ותכתוב על אבניא את כל פתגמי אוריתא הדא פריש יאות : ואכתב עלא אלחגארה גמיע עיון הדה אלתורייה שרחא גיידא :

וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יהוה אלהיך : ותכוס נכסת קודשין ותיכול תמן ותחדי קדם יי אלהך : ואדבח דבאיח סלאמה ללה רבך וכלהא הנאך ואפרח בין ידי אללה :

וידבר משה והכהנים הלוים אל כל ישראל לאמר הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם ליהוה אלהיך : ומליל משה וכהניא ליואי עם כל ישראל למימר אצית ושמע ישראל יומא דין הויתא לעם קדם יי אלהך : תם כלם מוסי ואלאימה אלליואניין לאסראיל קאילא אנצת ואסמע יא אסראיל אנך יומך הדא קד צרת שעבא ללה רבך : ושמעת בקול יהוה אלהיך ועשית את מצותו ואת חקיו אשר אנכי מצוך היום : ותקביל למימרא דיי אלהך ותעביד ית פקודוהי וית קיימוהי ח דאנא מפקיד לך יומא דין : פאקבל קול אללה ואעמל גמיע רצאיאה ורסומה אלדי אמרך

מצותיו ק׳

הקדש מן הבית זה מעשר שני ונטע רבעי ולימדך שאם שהה מעשרותיו שלשתי שנים ולא העלם לירושלים שצריך לבערם עכשיו. וגם נתתיו ללוי מעשר ראשון וגם לרבות תרומות וביכורים לגר ליתום ולאלמנה זה מעשר עני ככל מצותך נתתים כסדרן לא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון שהתרומה קרויה ראשית שהיא ראשונה משנעשה דגן וכתיב מלאתך ודמעך לא תאחר לא תשנה את הסדר. לא עברתי ממצותיך לא הפרשתי ממין על שאינו מינו ומן החדש על הישן ולא שכחתי מלברכך על הפרשת מעשרות. לא אכלתי באוני ממנו מכאן שאסור לאונן. ולא ביערתי ממנו בטמא בין שאני טמא והוא טהור בין שאני טהור והוא טמא והיכן הוזהר על כך לא תוכל לאכול בשעריך זו אכילת טומאה כמו שנאמר בפסולי המוקדשים בשעריך תאכלנו הטמא והטהור וגו׳ אבל זה לא תוכל לאכול דרך אכילת שעריך האמור במקום

בהא אליום : ויצו משה את העם ביום ההוא ז
לאמר : ופקיד משה ית עמא ביומא ההוא למימר : תם אמר מוסי קומה פי דלך
אליום קאילא : אלה יעמדו לברך את העם על הר גרזים בעברכם את הירדן שמעון
ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן : אלין יקומון לברכא ית עמא על טורא דגריזין •
במעברכון ית ירדנא • שמעון ולוי ויהודה • ויששכר ויוסף ובנימין : הולאי יקומון
ליבארכו אלאמה עלי גבל גרידין אלד שמע ולוי ויהו ויששׂ ויוסף ובני : ואלה
יעמדו על הקללה בהר עיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן ונפתלי : ואלין יקומון •
על לוטיא בטורא דעיבל • ראו גד ואשׁ וזבו דן ונפתלי : והולאי יקומון עלי
אללענאת פי גבל עיבל ראובן גד ואשר וזבו דן ונפתלי : וענו הלוים ואמרו
אל כל איש ישראל קול רם : ויתיבון ליואי • ויימרון • לכל אנש ישראל קל רם :
ויבתדו אללויאנין ויקולון לגמיע אסר בצות עאל :

ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת יהוה מעשה ידי חרש ושם
בסתר וענו כל העם ואמרו אמן : ליט גברא • דיעביד צילם ומתכא מרחק קדם יי •
עובד ידי אומנא • וישוי בסתרא • ויתיבון כל עמא • ויימרון אמן : מלעון רגל
יצנע פסלא או מסבוכא או יתכדה מן צנעה צאנע ויגיבהם גמיע אלקום ויקולון
אמן : ארור מקלה אביו ואמו ואמר כל
העם אמן : ליט דיקלי אבוהי ואמיה • ויימר כל עמא אמן : מלעון מסתכף באביה
ואמה ויקול גמיע אלקום אמן : ארור מסיג גבול רעהו
ואמר כל העם אמן : ליט דישני תחומא דחבריה • ויימר כל עמא אמן : מלעון
מן יזייג תכם צאחבה ויקול גמיע אלקום
אמין : ארור משגה
עור בדרך ואמר כל העם אמן : ליט דיטעי
עוירא באורחא • ויימר כל עמא אמן :
ומלעון מצל גאהל פי אלטריק ויקול גמיע
אלקום אמן : ארור מטה
משפט גר יתום ואלמנה ואמר כל העם
אמן : ליט דיצלי דין גיור יתם וארמלא •
ויימר

במקום אחר " ולא נתתי ממנו למת לעשות לו
ארון ותכריכין " שמעתי בקול יי אלהי הביאותיו
לבית הבחירה " עשיתי ככל אשר צויתני שמחתי
ושמחתי בו " השקיפה ממעון קדשך עשינו מה
שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות
שאמרת אם בחקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם "
אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו לתת לנו
וקיימת ארץ זבת חלב ודבש " היום הזה יי אלהיך
מצוך לעשות בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאלו
ביום נצטוית עליהם " ושמרת ועשית אותם
בת קול מברכתו הבאת ביכורים היום תשנה
לשנה הבאה " האמרת והאמירך " אין להם עד
מוכיח במקרא ולי נראה שהוא לשון הפרשה
והבדלה הבדלתי לך מאלהי הנכר להיות לך ז
לאלהים והוא הפרישך אין מעמי הארץ להיות לו
לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון הפארת כמו יתאמרו כל פועלי און " כאשר דבר
לך והייתם לי סגולה ולהיותך עם קדוש כאשר דבר והייתם לי קדושים " שמור את כל המצוה
לשון

וייֵמַר כל עַמָא אָמֵן : ומלעון מן ימייל חכם גריב או יתים או ארמלה ויקול גמיע
קום אמין : ארור שכב עם אשת אביו כי גלה כנף
אביו ואמר כל העם אמן : ליט דישכוב עם אתת אבוהי ארי גלי כנפא דאבוהי
ויימר כל עמא אמן : ומלעון מן יצאגע זוגה אביה למא כשף כנף אביה ויקול
גמיע קום אמין : ארור שכב עם כל בהמה ואמר כל העם אמן :
ליט דישכוב עם כל בעירא ויימר כל עמא אמן : ומלעון מן יצאגע שייא מן בהאים
ויקול גמיע קום אמין : ארור שכב עם אחתו בת אביו או בת
אמו ואמר כל העם אמן : ליט דישכוב עם אחתיה בת אבוהי או בת אמיה ויימר
כל עמא אמן : ומלעון מן יצאגע אכתה אבנה אביה או אבנה אמה ויקול גמיע
קום אמין : ארור שכב עם חתנתו ואמר כל העם אמן :
ליט דישכוב עם חמתיה ויימר כל עמא אמן : ומלעון מן יצאגע חמאתה ויקול
גמיע קום אמין : ארור מכה רעהו בסתר ואמר כל העם אמן :
ליט דימחי חבריה בסתרא ויימר כל עמא אמן : ומלעון מן יסעי צאחבה
בסרא ויקול גמיע קום אמין : ארור לקח שחד להכות נפש
דם נקי ואמר כל העם אמן : ליט דיקביל שוחדא למקטל דם זכאי ויימר כל עמא
אמן : ומלעון מן יאכד רשוה ליקתל נפסא זכייא ויקול גמיע קום אמין :
ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל
העם אמן : ליט דלא יקיים ית פתגמי אוריתא הדא למעבד יתהון ויימר כל עמא
אמן : ומלעון מן לם יתבת כלאם הדה תורייה ליעמל בהא ויקול גמיע קום אמין :

והיה אם שמע
תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות את
כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום ונתנך
יהוה אלהיך עליון על כל גויי הארץ : ויהי אם
קבלא תקביל למימרא דיי אלהך למטר למעבד
ית כל פקודוהי דאנא מפקיד לך יומא דין
ויתנך יי אלהך עלאי על כל עממי ארעא :
ואעלם אנך אן סמעת ואטע אמר אלה

לשון זווג גדרנש בלעז ׳׳ והקמת לך בירדן
ואחכ תוציא משם אחרות ותבנה מהן עגבה
בהר עיבל נמצאת אתה אומר שלוש מיני אבנים
הין שתים עשר בירדן וכנגדן בגלגל וכנגדן
בהר עיבל כדאיתא במסכת סוטה ׳ באר היטב
בשבעים לשון ׳׳ הסכת כתרגומו ׳׳ היום הזה
נהיית לעם ׳ בכל יום יהיו בעיניך כאלו היום באת
עמו בברית ׳׳ לברך את העם כדאיתא במסכת
סוטה ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה
לראש הר עיבל והכהנים והלוים והארון למטה
באמצע הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו
בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה
אלו ואלו עונין אמן חזרו והפכו פניהם להר
עיבל ופתחו בקללה ואומרים ארור האיש אשר
יעשה פסל ומסכה וגו׳ וכן כלם עד ארור אשר
לא יקים וגו׳ ׳׳ מקלה אביו מזלזל לשון ונקלה אחיך ׳ מסיג גבול רעהו מחזירו לאחוריו וגונב את
הקרקע לשון והוסג אחור ׳׳ משגה עוור ׳ הסומא בדבר ומשיאו עצה רעה ׳׳ מכה ריעהו בסתר ׳ על
הרע הזה אומר ראיתי ביסודו של ר׳ משה הדרשן אחד עשר ארורים יש כאן כנגד אחד עשר שבטים

וכנגד

יבך לתחפט̇ ותעמל גמיע וצאיאה ט̇די אמרך בהא ט̇יום יגעלך אלה רבך עליא ז
עלי סאיר אמם ט̇ארץ : ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך כי תשמע בקול
יהוה אלהיך : וייתון עלך כל ברכתא האלין וידבקנך ארי תקביל למימרא דיי אלהך : וחלת
בך גמיע הדה ט̇ברכאת ואדרכתך אד̇י סמעת אמר אלה רבך : ברוך אתה בעיר
וברוך אתה בשדה : בריך את בקרתא ובריך את בחקלא : וצרת מבארכא פי ט̇מנר
ומבארכא פי ט̇בר : ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך שגר אלפיך ועשתרות
צאנך : בריך ולדא דמעך ואבא דארעך וולדא דבעירך בקרי תורך ועדרי ענך :
ומבארך תמר גסמך ותמר ריאצ̇ך ותמר בהאימך נתאג בקרך וגפראת גנמך : ברוך
טנאך ומשארתך : בריך סלך ואצותך : ומבארכא פי בניגך ומשאורך : ברוך אתה
בבאך וברוך אתה בצאתך : בריך את במיעלך ובריך את במפקך : ותכון מבארכא
ו פי רכולך ומבארכא פי כרוגך : יתן יהוה את איביך הקמים עליך נגפים לפניך בדרך
אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך : יתין יי ית בעלי דבבך דקיימין עלך
תבירין קדמך באורחא חדא יפקון לותך ובשבע אורחן יערקון מן קדמך : ויגעל אלה
אעדאיך ט̇מקאומין מצרועין בין ידיך יכרגון אליך פי טריק ואחדה ויהרבון מן בין ידיך
פי סבע טרק : יצו יהוה אתך את הברכה באסמיך ובכל משלח ידך וברכך בארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך : יפקיד יי לך ית בירכן באוצרך ובכל אושטות ידך ויברכנך
בארעא דיי אלהך יהיב לך : ויאמר אלה לך בברכתה פי אהראיך ופי גמיע ממר ידך
ויבארך לך פי ט̇בלד ט̇די אלה רבך מעטיך : יקימך יהוה לו לעם קדוש כאשר נשבע
לך כי תשמר את מצות יהוה אלהיך והלכת בדרכיו : יקימנך יי קדמוהי לעם קדישכמא
דקיים לך ארי תטר ית פקודיא דיי אלהך ותהך
באורחן דתקנן קדמוהי : וינצבך אלה לה שעבא
מקדסא כמי ועדך אד̇ תחפט̇ וצאיאה ותסיר
פי טרקה : וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה
נקרא עליך ויראו ממך : ויחזון כל עממי ז
ארעא ארי שמא דיי אתקרי עלך וידחלון מנך :
ויכט̇ר גמיע ט̇אמם אן אסם ט̇לה קד סמי עליך
ויכאפונך : והותרך יהוה לטובה בפרי בטנך
ובפרי

וכנגד שמעון לא כתב ארור לפי שלא היה בלבו
לברכו לפני מותו כשבירך שאר השבטים לכך
לא רצה לקללו " אשר לא לא יקים כאן כללא את
כל התורה כולה וקיבלוה עליהם באלה ובשבועה"
שגר אלפיך ולדות בקרך שהבהמה משגרת ממעיה"
עשתרות צאנך כתרגומו ורבותינו אמרו למה
נקרא שמם עשתרות שמעשרות את בעליהן
ומחזיקות אותן כעשתרות הללו שהם סלעים
חזקים " ברוך טנאך פירותיך ד"א טנאך דבר
לח שאתה מסנן בסננים בסלים " ומשארותיך
דבר יבש שנשאר בכלי ואינו זב " ברוך אתה
בבאך וברוך אתה בצאתיך שתהא יציאתך
מן העולם בלא חטא כביאתך לעולם " ובשבעה
דרכים ינוסו לפניך כן דרך הנבהלים לברוח
מתפזרין לכל צד " המארה חסרון כמו מארת
ממארת " מהומה שיגוש קול בהלות " מחמת
שבצרו שמוזר

ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיך לתת לך : ויותרנך
יי לטבא בולדא דמעך ובולדא דבעירך ובאבא דארעך על ארעא דקיים יי לאבהתך
למתן לך : ויזידך אללה כ'ירא פי תמר גסמך ותמר בהאימך ותמר ריאעך פי אלבלד אלדי
קסם לאבאיך אן יעטיך : יפתח יהוה לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר
ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך והלוית גוים רבים ואתה לא תלוה : יפתח יי
לך ית אוצריה טבא ית שמיא למתן מטר ארעך בעדניה ולברכא ית כל עובדי ידך
ותוזיף לעממין סגיאין ואת לא תזיף : ויפתח אללה לך מכאזין כ'ירה מן אלסמא פינזל
מטר בלדך פי וקתה ויבארך לך פי גמיע עמל ידך חתי תקרץ' אממא כתירין ואנת פלא
תקתרץ' : ונתנך יהוה לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל
מצות יהוה אלהיך אשר אנכי מצוך היום לשמר ולעשות : ויתננך יי תקיף ולא חלש
ותהי ברם לעילא ולא תהי לתחתא ארי תקביל לפקודיא דיי אלהך דאנא מפקיד לך יומא
דין למטר ולמעבד : ויגעל אללה ראסא ולא דנבא ותכון עאליא מחצא ולא תכון מסתפ'לא
פלא אד'י תקבל אמר אללה רבך אלד'י אמרך בהא אליום לתחפט'הא ותעמל בהא : ולא תסור
מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאול ללכת אחרי אלהים אחרים
לעבדם : ולא תסטון מכל פקודיא דאנא מפקיד יתכון יומא דין לימינא ולסמאלא למהך
בתר טעות עממיא למפלחהון : ולא תזול מן גמיע אלאמור אלד'י אמרך בהא אליום ימנה
ולא יסרה פתתבע מעבודאת אכ'ר פתעבדהא :

והיה אם לא תשמע בקול יהוה אלהיך לשמור לעשות את כל מצותיו וחקתיו אשר אנכי
מצוך היום ובאו עליך כל הקללות האלה והשיגוך : ויהי אם לא תקביל למימרא דיי
אלהך למטר למעבד ית כל פקודוהי וקימוהי דאנא מפקיד לך יומא דין וייתון עלך כל

לוטיא האלין וידבקונך : ואן לם תקבל אמר אללה
רבך לתחפט' ותעמל וצאיאה ורסומה אלד'י אמרך
בהא אליום חלת בך גמיע הד'ה אללעאת ואדרכתך :
ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה : ליט את
בקרתא וליט את בחקלא : וכנת מלעונא פי אל
חצ'ר ומלעונא פי אלבר : ארור טנאך ומשארתך :
ליט סלך ואצותך : ומלעונא פי בניך ומשאורך :
ארור פרי בטנך ופרי אדמתך שגר אלפיך

שבשרו נשחף ונפוח " קדחת לשון כי אש קדחה
באפי והיא אלחלייס מלווי בלעז שהיא חמה
מאד " ובדלקת חמה יותר מקדחת ומיני ז
חלקים הם " ובחרחור חולי המחממו תוך הגוף
הגוף וצמא תמיד למים ובלעז א"טרדי"ענט
לשון ועצמי חרה מני חורב נחר מפוח כואש"
ובחרב יביא עליך גייסות " שדפון ויירקון מכת
תבואה שבשדות " שדפון רוחקדים אש לידה
בלעז " ירקון יובש ופני בתבואה מכסיפין
ונהפכין לירקון קמאש בלעז " עד אבדך
תרגומו עד דתיבד כלומר עד אבוד אותך אתכל
אליך " והיו שמיך אשר על ראשך נחשת
קללות הללו משה מפי עצמו אמרן ושבתר
כהני מפי הקב"ה אמרן כמשמען וכן נאמר ואם
לא תשמעו לי ואם תלכו עמי קרי וכאן הוא אומר
לקול

ועשתרות צאנך : ליט ולדא דמעך ואבא דארעך בקרי תורך ועדרי ענך : ומלעונא
תמר בטנך ותמר ארצ'ך נתאג בקרך ופראת גנמך : ארור אתה בבאך וארור אתה
בצאתך : ליט את במעלך וליט את במפקך : וכנת מלעונא פי דכולך ומלעונא פי
כרוגך : ישלח יהוה בך את המארה את המהומה ואת המגערת בכל משלח ידך
אשר תעשה עד השמדך ועד אבדך מהר מפני רע מעלליך אשר עזבתני : ישלח
יי בך ית מארתא וית שגושיא וית מזופיתא בכל אושטות ידך דתעביד עד דתשתיצי
ועד דתיבד בפריע מן קדם בישות עובדך דשבקתא דחלתי : ויבעת אלה עליך אלמהר
ואלתמה ואלזגרה פי גמיע ממר ידך אלדי תצנעה אלי אנפאדך ואבארתך סריעא
ויקול מן קבל רדאת שמאילך אד תרכתני : ידבק יהוה בך את הדבר עד כלתו אתך
מעל האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה : ידבק יי בך ית מותא עד דישיצי יתך
מעל ארעא דאת עליל לתמן למירתה : ויולזמך אלה אלובא אלי אן יפניך מן אלארץ'
אלדי אנת דאכל אליה לתחוזה : יככה יהוה בשחפת ובקדחת ובדלקת ובחרחר ובחרב
ובשדפון ובירקון ורדפוך עד אבדך : ימחינך יי בשחפתא ובקדחתא ובדליקתא
ובחרחורא ובחרבא ובשרפנא ובירקנא וירדפונך עד דתיבד : ויצרבך אלה בחמא
אלסל ואלהארה ואלרבע ואלפלג ואלגפאף ואלשוב ואליראן ויכלבוך אלי אנפאדך : והיו
שמיך אשר על ראשך נחשת והארץ אשר תחתיך ברזל : ויהון שמיא דעלוי
רישך חסינין כנחשא מלאחתא מטרא וארעא דתחותך תקיפא כברזלא מלמעבד
פירין : ותכון סמאך אלדי פוק ראסך כאלנחאס ואלארץ' אלדי תחתך כאלחדיד : יתן יהוה
את מטר ארצך אבק ועפר מן השמים ירד עליך עד השמדך : יתין יי ית מטר
ארעך אבקא ועפרא מן שמיא יהות עלך עד דתשתיצי : ויגעל אלה גמיע
מא ימטרה עלי ארצ'ך גבארא והראבא
מן אלסמא ירד עליך אלי אנפאדך : יתנך
יהוה נגף לפני איביך בדרך אחד תצא
אליו ובשבעה דרכים תנוס לפניו והיית
לזעוה לכל ממלכות הארץ : יתנניך יי
תביר קדם בעלי דבבך באורחא חדא תפוק
לותיה ובשבעא אורחן תעדוק מן קדמוהי
ותהי לזיע לכל מלכות ארעא : ויגעלך
אלה

לקול יי אלהיך ידבק יי בך יככה יי הכל משה
בקללותיו לאמרן בלשון יחיד וגם כן בקללה שבת"כ
אמרם משמות אומ' שמיכם כברזל וארצכם
כנחושה שלא יהו השמים מזיעין כדרך שהנחשת
מזיע והיא מרקבת) מזיעין כדרך שאין הברזל
מזיע ומתוך כך יהא חורב בעולם והארץ תהא
מזיעה כדרך שהנחשת מזיע והיא מרקבת
פירותיה ובאן זה לומ שמיך נחשת וארצך
ברזל שיהו שמים מזיעין אעפ"י שלא יריקו מטר
מכל מקום לא יהיה חורב שלאבדון בעולם
והארץ לא תהיה מזיעה כדרך שאין הברזל
מזיע ואין הפירות מרקיבין ומכל מקום קללה
היא אין שהיא כנחשת בין שהיא כברזל לא תוציא
פירות וכן השמים לא יריקו מטר : מטר ארצך
אבק ועפר זיקא דבתר מטרא מטר יורד ולא
כל צרכו ואינו כדי להרבית את העפר והרוח
בא:

אלה מצוומא בין ידי אעדאיך חתי תכון אלם טי טריק ואחדה ותהרב מן בין אידי
הם פי סבע טרק ותציר עברה לגמיע ממאלך אלארץ׃ וְהָיְתָה נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל עוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃ ותהי נבילתך משגרא למיכל לכל עופא דשמיא
ולבעירא דארעא ולית דמניד׃ פתציר גתתך מאכלא לטאיר אלסמא ובהאים אלארץ
וליס מזעג להא׃ יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבַעְפֹלִים וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל ובטחורים ק׳
לְהֵרָפֵא׃ ימחינך יי׳ בשחנא דמצראי ובטחורין ובגרבא ובחרס יביש דלא תיכול
לאתאסאה׃ יצרבך אלה בקרח מצר ובאלבואסר ואלגרב ואלחכה מא לם תסתטע מדאואתה׃
יַכְּכָה יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן לֵבָב׃ ימחי יי׳ בטפשותא ובסמיותא ובשעממות
לבא׃ יצרבך אלה בגנון ואלעמא ובהתת אלקלב׃ וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר ז
יְמַשֵּׁשׁ הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל הַיָּמִים וְאֵין
מוֹשִׁיעַ׃ ותהי ממשיש בטיהרא כמא דממשיש עוירא בקבלא ולא תצלח ית
אורחך ותהי ברם עשיק ואניס כל יומיא ולית דפריק׃ חתי תציר כמגסס פי אלצהירה
כמי יגסס אלאעמא וכצאה פי אלאפל ולא תנגח טריקך ותציר משגומא מגצובא טול
זמאנך וליס לך מגית׃ אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגָּלֶנָּה בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא תֵשֵׁב בּוֹ ישכבנה ק׳
כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ׃ אתתא תירוס וגבר אחרן ישכבינה ביתא תבני ולא תתיב
ביה כרמא תצוב ולא תחליניה׃ באן תזווג באמראה פיאתיהא רגל אכר ותבני
ביתא ולא תגלס פיה ותגרס כרמא ולא תתברלה׃ שׁוֹרְךָ טָבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל
מִמֶּנּוּ חֲמֹרְךָ גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ וְאֵין לְךָ מוֹשִׁיעַ׃ תורך
יהי נכיס לעינך ולא תיכול מניה חמרך יהי אניס מן קדמך ולא יתוב לך ענך מסירין
לבעלי דבבך ולית לך פריק׃ ויכון תורך מדבוחא
חדא עינך ולא תאכל מנה וחמארך מגצובא
מן בין ידיך ולא ירגע לך וגנמך מסלמה אלי ז
אעדאיך וליס לך מגית׃ בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים
לְעַם אַחֵר וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם
וְאֵין לְאֵל יָדֶךָ׃ בנך ובנתך מסירין לעם

בלה ומעלה את האופק ומכסה את עגב הגידים
שבין לחיין מן המים ונדבק בהם ונעשה טיט
ומתייבש ומרקיבן״ לגעור לאימה ולביי״ע
שיגועו כל שומעי מכותיך ממך ויאמרו אוי
נא לנו בא עלינו כדרך שבא על או״ בשחין
מצרים רע היה מאד לח מבפנים ויבש ז
מבחוץ כדאיתא בבכורות״ גרב שחין לח״
חרס שחין יבש כחרס״ בתמהון אוטם הלב
אסטורדישון בלעז״ עשוק בכל מעשיך יהי
ערער״ ישגלנה לשון שגל פילגש והכתוב כינהו
ישכבנה והרוז סופרים הוא זה״ תחללנו בשנה
הרביעית לאכול פריו״ וכלות אליהם מצפות אליהם
שישובו ואינם שבים כל תוחלת שאינה באה קרויה כליון עינים״ לסמה אסטורדישון כל הרואה אותך ישום
עליך״ למשל כשיבוא מכה רעה על אדם יאמרו זו דומה למכת פלוני״ ולשנינה לשון ושננתם ידברו
בך וכן תרגומו ולשועי לשון סיפור והשתעי״ יז יחסלנו יכלנו ועל שם כך נקרא חסיל שמכלה את הכל״
כי ישל ישיר פירותיו לשון ונשל הברזל״ ירש הצלצל יעשנו הארבה רש מן הפרי״ ירש יעני״ צלצל
מין ארבה ואי אפשר לפרש ירש לשון ירושה שאם כן היה לו היה לכתוב ירש והוא לשון הורשה וגירושין

אחרן ועינך חזין ויקופון בגלליהון כל יומא ולית חילא בידך : בער ובנתך טרפועין
ליקום אכרין ועינך תראהם ותשתאק אליהם טול לזמאן ולא טאקה פי ידך :
פרי אדמתך וכל יגיעך יאכל עם אשר לא ידעת והיית רק עשוק ורצוץ כל הימים : אבא
דארעך וכל ליאותך ייכול עם דלא ידעתא ותהי ברם עשיק ורעיע כל יומיא : ותמר
ארצך וסאיר כסבך יאכלה קום לא תערפהם ותציר כראך מגשומא מעסופא טול
לזמאן : והיית משגע ממראה עיניך אשר תראה : ותהי משתטי מחיזו עינך ז
דתהי חזי : ותציר מעתהא מן נצר עינך לדי תרא : יככה יהוה בשחין רע על הברכים
ועל השקים אשר לא תוכל להרפא מכף רגלך ועד קדקדך : ימחינך יי בשחנא בישא
על רכובין ועל שקדדלא תיכול לאתסאה מפרסת רגלך ועד מוחך : יצרבך אלה בקרח
רבי עלי לרכב ושקאקין מא לם תסתטיע מדאותה וכמא ילזמך מן קדמך לי האמתך :
יולך יהוה אתך ואת מלכך אשר תקים עליך אל גוי אשר לא ידעת אתה ואבתיך ועבדת
שם אלהים אחרים עץ ואבן : יגלי יי יתך וית מלכך דתקים עלך לעם דלא ידעתא את
ואבהתך ותפלח תמן לעממיא פלחי טעותא אעא ואבנא : ויגליך אלה ומלכך אלדי
תנצבה עליך אלי קום לם תערפהם אנת ואבאיך ותעבד תם מעבודאת אכר מן כשב
והגארה : והיית לשמה למשל ולשנינה בכל העמים אשר ינהגך יהוה שמה : ותהי
לצדו למתל ולשועי בכל עממיא דידברנך יי לתמן : ותציר וחשה ומתלא והכאיה
פי גמיע לאמם אלדי יסוקך אלה אליהם : זרע רב תוציא השדה ומעט תאסף כי יחסלנו
הארבה : בר זרע סגי תפיק חקלא וזעיר תכנוש ארי יחסלניה גובא : ואדי תכרג לצחרי
בדרא כתירא פקליל מא תגמע מנה אד יקצמה לגראד : כרמים תטע ועבדת ויין לא

תשתה ולא תאגר כי תאכלנו התלעת : כרמין
תצוב ותפלח וחמרא לא תשתי ולא תכנוש
ארי תיכלניה תולעתא : ואדי תגרס כרמא
ותפלההא פלא תשרב מנהא כרמא ולא
תועיה בל יאכלה לדוד : זיתים יהיו לך בכל
גבלך ושמן לא תסוך כי ישל זיתך : זיתין
יהון לך בכל תחומך ומשחא לא תשוך
ארי יתרון זיתך : ואדי יכון לך זיתון פי גמיע

שאם כן היה לו לכתוב יירש ·· מרוב כל ז
בעוד היה לך כל טוב ·· כאשר ידאג נשר
ההאוס ודרך מצלחת ויהיה לו סוסיו ·· לא
תשמע לשונו וכן תשמע שלום לפתור אותו וכן
כי שומע יוסף אלבוינדרי ·· עד רדת הומותיך
לשון רידוי וכיבוש ·· ואכלת בשר בניך במצור
וגו' מחמת שיהיו צרים על העיר ויהיה שם
מצוק עקת רעבון ·· הרך בך תרחמו ורך לבב
ענבנין ·· תרע עינו בהם להעלים עינו מהם
מתת לאחת מהם מבשר אחיהם אשר יאכל ··
ובית בעו אשר יותיר לו מחוטים ששחט
למאכלו תהא עינו רעה וצרה בהם מליתן
להם מבשר הנשחטים ·· תרע עינה באיש
חיקה ובבנה ובבתה הגדולים ·· ובשליתה ז
בנים הקטנים בכולן תהא עינה צרה
בשתאכל את האחד מליתן לאשר אצלה מן

תכמך פלא תרהן מנהא כרהן בל תגחדה נתרא : בנים ובנות תוליד ולא יהיו לך כי
ילכו בשבי : בנין ובנן תליד ולא יהון לך ארי יהכון בשביא : ואדי תולד בנינא ז
ובנאתא ולא יכונון לך בל יגלון פי סבי : כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל :
כל אילנך ופירי ארעך יחסנינה סקאה : וגמיע שגרך ותמר ארצך יקרצה ט
פראש : הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה : תותב
ערל דבינך יהי סליק עיל מנך לעילא לעילא ואת תהי נחית לתחתא לתחתא : ותגריב
אלדי פימא בינכם ירתפע עליך עלוא כבירא ואנת תנחט ספלא הוייא : הוא ילוך ואתה
לא תלונו הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב : הוא יוזפנך ואת לא תוזפניה הוא יהי
תקיף ואת תהי חלש : הו יקרצך ואנת לא תקרצה הו יציר ראסא ואנת תציר דנבא :
ובאו עליך כל הקללות האלה ורדפוך והשיגוך עד השמדך כי לא שמעת בקול יהוה
אלהיך לשמור מצותיו וחקתיו אשר צוך : וייתון עלך כל לוטיא האלין וירדפונך
וידבקונך עד דתשתיצי ארי לא קבילתא למימרא דיי אלהך למטר פקודוהי וקימוהי
דפקדך : ותחל בך גמיע הדה אללענאת ותלחקך ותדרכך אלי אנפאדך אד לם תקבל אמר
אללה רבך פתחפט וצאיאה ורסומה אלדי אמרך בהא : והיו בך לאות ולמופת ובזרעך עד
עולם : ויהון בך לאת ולמופת ובבנך עד עלמא : ותציר פיך איה וברהאנא ופי נסלך
ומשאבהיך אלי אלדהר : תחת אשר לא עבדת את יהוה אלהיך בשמחה ובטוב לבב
מרב כל : חלף דלא פלחתא ית יי אלהך בחדוא ובשפירות לבא מסגי כולא : בדל מא
לם תעבד אללה רבך בפרח וטיבה קלב מן כתרת אלאשיא : ועבדת את איביך אשר
ישלחנו יהוה בך ברעב ובצמא ובעירם ובחסר כל ונתן על ברזל על צוארך עד
השמידו אתך : ותפלח ית בעלי דבבך דיגרינון יי בך בכפנא ובצהותא ובערטלויתא
ובחסירות כולא ויתין ניר דברזלא על צוורך
עד דישיצי יתך : ותכדם עדוך אלדי יסלטה
אללה עליך בגוע ועטש וערי ועוז כל שי
ויצע אצרא מן חדיד עלי ענקך אלי אנפאדך :
ישא יהוה עליך גוי מרחוק מקצה הארץ
כאשר ידאה הנשר גוי אשר לא תשמע לשנו :
ייתי יי עלך עם מרחיק מסיפי ארעא כמא
דמשתדי נשרא עמא דלא תשמע לישניה :

הבשר ״ והפלא יי את מכותך מופלאות ז
ומובדלות משאר מכות ״ ונאמנות לייסרך
כדי לקיים שליחותן ״ אשר יגורת מפניהם מפני
המכות כשהיו ישראל רואין מכות משונות בבאות
על מצרים היו יראים מהם שלא יבואו גם
עליהם חרע שהן כתוב והיה אם שמוע תשמע
וגו׳ כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים
עליך כי מייראין את האדם אלא בדבר שהוא
יגור ממנו ״ יעלם לשון עלייה ונשאר תם
במתי מעט תחת אשר הייתם וגו׳ מועטין חילוף
מרובין ״ כן ישיש יי אויביכם עליכם להאביד
אתכם וגו׳ ונקחתם לשון עקירה וכן בית גאים
יסח יי ״ ועבדתם שם אלהים כתרגומו לא ז
עבודת אלהות ממש אלא מעלין מס וגלגליות
לכומרי ע״ז ״ לא תרגיע לא תנוח כמו וזאת
המרגעה ״ לב רגז לב חרד כתרגומו לב דחול

ויגדיך אללה קביל מן בעיד מן טרף אלארץ כמא יתחלק אלנסר קביל לא תפהם לגתה :
גוי עז פנים אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחון : עם תקיף אפין דלא נסיב אפי
סבא. ועל יקא לא מרחם : קביל וקח אלוגה מא לם יחאכי וגה אלשיך ולא ירף עלי צבי :
ואכל פרי בהמתך ופרי אדמתך עד השמדך אשר לא ישאיר לך דגן תירוש ויצהר
שגר אלפיך ועשתרת צאנך עד האבידו אתך : וייכול ולדא דבעירך ואבא דארעך
עד דתשתיצי דלא ישאר לך עבורא חמרא ומשחא. בקרי תורך ועדרי ענך. עד
דיובדון יתך : ויאכל תמר בהאימך ותמר ארצך אלי אן תפאדך ולא יבקי לך ברא ולא ז
עצירא ולא דהנא נתאג בקרך ופראת גנמך אלי אן יבידך : והצר לך בכל שעריך
עד רדת חמתיך הגבהת והבצרות אשר אתה בטח בהן בכל ארצך והצר לך בכל שעריך
בכל ארצך אשר נתן יהוה אלהיך לך : ויעיק לך בכל קרויך. עד דיכביש שוריך רמיא
וכריכיא דאת רחיץ לאשתזבא בהון בכל ארעך. ויעיק לך בכל קרוך. בכל ארעך
דיהב יי אלהך לך : ויחאצרך פי גמיע מחלך אלי אן יהד אסוארך אלשאמכה ואלחצינה אלדי
אנת ואתק בהא פי גמיע מחלך ויחאצרך פי גירהא פי גמיע מחלך פי בלדך אלדי ז
אעטאך אללה רבך : ואכלת פרי בטנך בשר בניך ובנתיך אשר נתן לך יהוה אלהיך
במצור ובמצוק אשר יציק לך איבך : ותיכול ולדא דמעך בסר בנך ובנתך דיהב לך
יי אלהך בצירא ובעקתא דיעיק לך סנאך : חתי תאכל מן תמר בטנך מן לחם בניך
ובנאתך אלדי רזקך אללה רבך בחצאר וציק ממא יחאצרך עדוך : האיש הרך בך
והענג מאד תרע עינו באחיו ובאשת חיקו וביתר בניו אשר יותיר : גברא דרכיך
בך ודמפנק לחדא תבאש עינה באחוהי ובאתת קיימיה ובשאר בנוהי דישאר : חתי
אן אלרגל אלרכץ מנהם ואלמדלל גדא גדא ישח עלי אכיה ועלי חרמתה ובאקי בניה אלדי
יבקיהם : מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר
יאכל מבלי השאיר לו כל במצור ובמצוק
אשר יציק לך איבך בכל שעריך : מלמתן
לחד מנהון מבשר בנוהי דייכול מדלא אשתאר
ליה כולא בצירא ובעקתא דיעיק לך ז
סנאך בכל קרויך : מן אן יעטי ואחדא מן
לחם בניה אלדי יאכלה ממא לם יבק לה שי
בחצאר וציק ממא יציק לך עדוך פי גמיע
מחלך

כמו שאמר מתחת רגבה לך ממטר עפים ירגמע
מוסרות השמים רגבו וכליון עינים מצפה
לישועה ולא תבוא ודיו חייך תלואים לך מנגד
על הספק כל ספק תלוי שמא אמות היום בחרב
הבאה עלינו ורבותינו דרשו זה הלוקח תבואה
מן השוק ולא תאמין בחייך זה הסומך על
הפלטר בבקר תאמר מי יתן ערב ויהיה
הערב של אמש ובערב תאמר מי יתן בקר
של שחרית שהצרות מתחדשות תמיד וכל
שעה מרובה קללתה משלפניה באניות בספינות
בשביה והתמכרתם שם לאויביך אתם מבקשים
להיות נמכרים להם לעבדים ואין קונה כי יגזרו
עליך הרג וכליון והתמכרתם בלעז אימירוונדרי"ש
בווש"לא ולא יתכן לפרש והתמכרתם בלשון
ונמכרתם על ידי מוכרים אחרים מפני שנאמר
אחריו ואין קונה לכרות את בני ישראל שיקבלו
עליהם

מחלך : הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרך תרע
עינה באיש חיקה ובבנה ובבתה : דרכיכא בך ומפנקא דלא נסיאת פרסת ריגלה
לאחתא על ארעא מפנקו ומרכיכו תבאש עינה בגבר קימה ובברה ובברתה : חתי
(אל רול תרכ) אן אלמראה אלרכיצה מנהם ואלמדללה אלדי לם תעוד קדמהא וצעהא
עלי אלארץ מן אלדלאל ואלרכוצה תשח עלי זוגהא ואבנהא ואבנתהא : ובשליתה היוצת
מבין רגליה ובבניה אשר תלד כי תאכלם בחסר כל בסתר במצור ובמצוק אשר יציק
לך איבך בשעריך : ובזעיר בנהא דיפקון מנה ובבנהא דתליד ארי תיכלינון בחסירות
כולא בסתרא בצירא ובעקתא דיעיק לך סנאך בקרוך : ובשימתהא אלסאקטה מנהא
ואגנתהא אלדי תרמי בהם פתנפרד בהם ותאכלהם מן עוז אלכל פי סתר בחצאר וציק
ממא יציק לך עדווך פי מחלך : אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת
הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את יהוה אלהיך : אם לא
תטר למעבד ית כל פתגמי אוריתא הדא דכתיבין בספרא הדין למדחל ית שמא ?
יקירא ודחילא הדין ית יי אלהך : אן לם תחפט ותעמל גמיע כלאם הדה אלתוריה אל
מכתוב פי הדי אלספר ותכאף הדי אלאסם אלכרים אלמהיוב הו אלה רבך : והפלא יהוה את
מכתך ואת מכות זרעך מכות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים : ויפריש יי
ית מחתך וית מחת בנך מחן רברבן ומהימנן ומכתשין בישין ומהימנין : ויגעל אללה
צרבאתך עגיבה וצרבאת נסלך אלמרדודין צרבאת כבאר דארה ואמראץ רדייה
דארה : והשיב בך את כל מדוה מצרים אשר יגרת מפניהם ודבקו בך : ויתיב בך
ית כל מכתשי מצרים דדחילתא מן קדמיהון וידבקון בך : ויורד עליך גמיע אדוי
מצר אלדי חדרתהא פתלזמך : גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת
יעלם יהוה עליך עד השמדך : אף כל מרע
וכל מחא דלא כתיבין בספר אוריתא הדא
ייתינון יי עלך עד דתשתיצי : ואיצא כל מרץ
וכל צרבה ממא לים מכתוב פי ספר הדה אלתוריה
יסלטהא אללה עליך אלי אן יפאדך : ונשארתם
במתי מעט תחת אשר הייתם ככוכבי השמים

עליכם תורה באלה ובשבועה מלבד הברית
קללות שבתורת כהנים שנאמרו בסיני ולא
נתן יי לכם לב לדעת להכיר את חסדי הקב"ה
ולדבק בו עד היום הזה שמעתי שאותו היום
שנתן משה ספר התורה לבני לוי כמו שכתוב
ויתנה אל הכהנים בני לוי באו כל ישראל לפני
משה ואמרו לו משה רבינו אף אנו עמדנו בסיני
וקבלנו את התורה ונתנה לנו ומה אתה משליט
את בני שבטך עליה ויאמרו לנו יום מחר לא לכם
נתנה לנו נתנה ושמח משה על הדבר ועל זאת
אמר להם היום הזה נהיית לעם וגו' היום הזה
הבנתי שאתם דבקים וחפצים במקום ותבאו אל המקום הזה עתה אתם רואים עצמכם בגדולה וכבוד אל
תבעטו במקום ואל ירום לבבכם אלא ושמרתם את דברי הברית הזאת ד"א ולא נתן יי לכם לב לדעת
שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו עד ארבעים שנה ולפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום
אבל מכאן ואילך יקפיד ולפיכך ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו' חסלת פרשת כי תבא בקד'

לרב כי לא שמעת בקול יהוה אלהיך : ותשתארון בעם זעיר חלף דהויתון. ככוכבי שמיא
לסגי ארי לא קבילתא למימרא דיי אלהך : פתבקון רהט דו אחצא בעד מא כנתם ככואכב
אלסמא כתרה. אד לם תקבל אמר אללה רבך : והיה כאשר שש יהוה עליכם להיטיב אתכם
ולהרבות אתכם כן ישיש יהוה עליכם להאביד אתכם ולהשמיד אתכם ונסחתם מעל
האדמה אשר אתה בא שמה לרשתה : ויהי כמא דחדי יי עליכון לאוטבא יתכון ז
ולאסגאה יתכון כין יחדי יי עליכון לאובדא יתכון ולשיצאה יתכון ותתלטלון מעל
ארעא דאת עליל לתמן למירתה : ויכון כמא קצד אללה בכם אן יחסן אליכם ואן יכת'רכם
כדאך יקצד אללה בכם אן יבידכם ואן יכפרכם פתנדרסון ען אלבלד אלדי אנת דאכל אליה
לתחוזה : והפיצך יהוה בכל העמים מקצה הארץ ועד קצה הארץ ועבדת שם אלהים
אחרים אשר לא ידעת אתה ואבתיך עץ ואבן : ויבדרינך יי בכל עממיא מסייפי ארעא
ועד סייפי ארעא ותפלח תמן לעממיא פלחי טעותא דלא ידעתא את ואבהתך אעא ואבנא:
ויבדדך אללה פי מא בין אלאמם מן טרף אלארץ אלי טרפהא פתכדם תם מעבודאת אכר מא לם
תערפהא אנת ואבאיך מן כשב וחגארה : ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף
רגליך ונתן יהוה לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש : ובעממיא האנון לא תנוח ולא
יהי מנח לפרסת רגלך ויתן יי לך תמן לב דחיל וחשכות עינין ומפחת נפש : ופי תלך
אלאמם לא תטמאן ולא יכון קראר לקדמך בל יג'על לך אללה תם קלבא רגזא ושכוץ אעיון
ודבול אנפוס : והיו חייך תלאים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך : ויהון חייך תלן
לך מקביל ותהי תוה בליליא ובימםא ולא תהימין בחייך : ותכון חיאתך מעלקה חדאך חתי
תפזע לילא ונהארא ולם תעדק בחיאתך : בבקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן
בקר מפחד לבבך אשר תפחד וממראה עיניך אשר תראה : בצפרא תימר מי יתין ז
רמשא וברמשא תימר מי יתין צפרא מתווהת לבך דתהי תוה ומחיזו עינך דתהי חזי :
ותקול בגדאה יא ליתני אמסית ותקול בעשי יא ליתני אצבחת מן פזע קלבך אלדי
תפזע ומן נט'ר עינך אלדי תרא : והשיבך יהוה מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא
תוסיף עוד לראתה והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה : ויתיבנך יי
למצרים בספינן באורחא דאמרית לך לא תוסיף עוד למחזה ותזדבנון תמן לבעלי דבביכון
לעבדין ולאמהן ולית דקני : ויררדך אללה אלי מצר פי סֻפן עלי אלטריק אלדי קלת לך לא תעאוד
אן תראהא ותערצון תם לאעדאיכם עבידא ואמא וליס משתרי:
אלה דברי הברית אשר צוה יהוה את משה לכרת

את

את בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב : אלין פתגמי
קיימא דפקיד יי׳ ית משה למגזר עם בני ישר׳ בארעא דמואב בר מקימא ז
דגזר עמהון בחורב : הדי כלאם ט׳עהד ט׳די אמר אללה מוסי אן יעהדה מע בני
אסר׳ פי בלד מואב סוי ט׳עהד ט׳די עהדה מעהם פי גבל מואב הריב :

ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אליהם
אתם ראיתם את כל אשר עשה יהוה לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל
עבדיו ולכל ארצו : וקרא משה לכל ישר׳ ואמר להון אתון חזיתון ית כל
דעבד יי׳ לעיניכון בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל ארעיה : תם
דעי מוסי בגמיע ט׳אקר וקאל להם אנתם ראיתם גמיע מא צנע אללה בחצרתכם
פי בלד מצר בפר וגמיע קואדה וסאיר אהל בלדה : המסות הגדלת אשר ראו ז
עיניך האתת והם והמפתים הגדולים ההם : נסין רברבן דחזאה עינך ואתיא
ומופתיא רברביא האנון : ט׳אעלאם ט׳עצימה ט׳די ראיתהא עינך וט׳איארת
וט׳בראהין ט׳עצאם : ולא נתן יהוה לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע
עד היום הזה : ולא יהב יי׳ לכון לבא למדע ועינין למחזי ואדנין למשמע עד
יומא הדין : ולם יעטיכם אללה קלבא תעלמו מתלהא ולא תבצרו בעיונכם ולא
תסמעו באדאנכם ט׳י יומנא הד׳י : ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר לא בלו
שלמתיכם מעליכם ונעלך לא בלתה מעל רגלך : ודברית יתכון ארבעין שנין ז
במדברא לא בליאת כסותכון מנכון ומסנך לא עדו מעל רגלך : וסיירתכם ארבעין
סנה פי ט׳בר לא תבל תיאבכם עליכם ונעאלכם עלי ארגלכם : לחם לא אכלתם ויין
ושכר לא שתיתם למען תדעו כי אני יהוה אלהיכם : לחמא לא אכלתון וחמר
חדת ועתיק לא שתיתון בדיל דתדעון ארי יי׳ אלהכון : וטעאמכם לא אעתמורה
לם תאכלוה וכמרא ומסכרא לם תשרבו פיקול לכם אללה לכי תעלמו אני אללה רבכם :
ותבאו אל המקום הזה ויצא סיחן מלך חשבון ועוג מלך הבשן לקראתנו למלחמה
ונכם : ואתיתון לאתרא הדין ונפק סיחון מלכא דחשבון ועוג מלכא דמתנן ז
לקדמותנא לאגחא קרבא ומחיננון : תם ואפיתם הד׳י ט׳מוצ׳ע פכרג סיחון מלך
חשבון ועוג מלך ט׳בתניה תלקאנא לט׳חרב וקתלנאהמא : ונקח את ארצם ונתנה
לנחלה לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי : וכבשנא ית ארעהון ויהבנה לאחסנא
לשיבט ראובן ולשיבט גד ולפלגות שבטא דמנשה : ואכ׳דנא בלאדהמא ודפענא

ודפענאהא נחלה לראובן וגד וגצף קבט מנשת : וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן : וְתִטְּרוּן יָת פִּתְגָּמֵי קְיָמָא
הָדָא וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן בְּדִיל דְּתַצְלְחוּן יָת כָּל דְּתַעְבְּדוּן : פאחפצו גמיע כלאם הדה ט
תורייה ואעמלו בה לכי תנגחו בראלך פי גמיע מא תצנעון :

קכב פסו׳ מכבני גדה

אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם
כֹּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל : אַתּוּן קָיְמִין יוֹמָא דֵין כֻּלְּכוֹן קֳדָם יְהוָה אֱלָהֲכוֹן רֵישֵׁיכוֹן שִׁבְטֵיכוֹן
סָבֵיכוֹן וְסָרְכֵיכוֹן כֹּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל : אנתם וקוף אליום כלכם בין ידי אללה רבכם רויאסכם
ואסבאטכם שיוככם ועֻרפאכם וסאיר רגאל אלא : טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב
מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ : טַפְלְכוֹן נְשֵׁיכוֹן וְגִיּוֹרָךְ דִּבְגוֹ מַשְׁרִיתָךְ
מִלָּקִיט אָעָךְ עַד מָלֵי מַיָּךְ : ואטפאלכם ונסאכם ואלגריב אלדי פי וסט עסכרך מן
מחתטב חטבך אלי מסתקי מאך : לְעָבְרְךָ בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת עִמְּךָ הַיּוֹם : לְאַעָלוּתָךְ בִּקְיָמָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּבְמוֹמָתֵיהּ דַּיְיָ אֱלָהָךְ גָּזַר עִמָּךְ
ב יוֹמָא דֵין : לאדכלך פי עהד אללה רבך ופי חרגה אלדי יעהדה מעך אליום : לְמַעַן ה
הָקִים אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב : בְּדִיל לְקַיָּמָא יָתָךְ קֳדָמוֹהִי לְעַמָּא וְהוּא יְהֵי לָךְ
לֶאֱלָהּ כְּמָא דְּמַלֵּיל לָךְ וּכְמָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב : לכי יתבתך לך אמה יומא דין
והו יכון לך אלאהא כמא ועדך וכמי קסם לאבאיך לאברהים ליצחק וליעקוב : וְלֹא אִתְּכֶם
לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה הַזֹּאת : וְלָא עִמְּכוֹן בִּלְחוֹדֵיכוֹן אֲנָא
גָּזַר יָת קְיָמָא הָדֵין וְיָת מוֹמָתָא הָדָא : וליס מעכם וחדכם אנא עאהד הדי אלעהד
והדי אלחרג : כִּי אֶת־אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר
אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם : אֲרֵי יָת מַן דְּאִיתוֹהִי הָכָא עִמַּנָא קָאֵים יוֹמָא דֵין קֳדָם יְיָ אֱלָהַנָא
וְיָת מַן דְּלֵיתוֹהִי הָכָא עִמַּנָא יוֹמָא דֵין : בל מע מן הו מוגוד מענא ואקף אליום
ג אלדי נחן אליה : כִּי־אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאֵת אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ

אתם נצבים מלמד שכינסם משה לפני הקב״ה ביום מותו להכניסם בברית : ראשיכם שבטיכם בקרב
ראשיכם לשבטיכם ״ זקניכם ושוטריכם החשוב החשוב קודם ואח״כ כל איש ישראל ״ מחוטב עציך
מלמד כנעניים להתגייר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע וזהו האמור שם בגבעונים ויעשו גם
המה בערמה ונתנן משה חוטבי עצים ושואבי מים ״ לעברך להיות עובר בברית ולא יתכן לפרשו כמו
להעבירך כמו לעשותכם אותם ״ לעברך בברית דרך העברה כך היו כורתי בריתות עושין מחיצה מכאן
ומחיצה מכאן ועוברים בנתים כמו שנ׳ העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין בתריו ״ למען הקים אותך
היום לו לעם כל כך הוא נכנס לטרוח למען הקים אותך לפניו לעם ״ והוא יהיה לך לאלהים לפי שדיבר
לך ונשבע לאבותיך שלא להחליף את זרעם באומה אחרת לכך הוא אוסר אתכם בשבועות הללו שלא
חקניטאו

בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֲבַרְתֶּם׃ אֲרֵי אַתּוּן יְדַעְתּוּן יָת דִּיתֵיבְנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְיָת
דַּעֲבַרְנָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא דַּעֲבַרְתּוּן׃ ואנתם תעלמון מא אקמנא פי בלד מצר ומא
סרנא פי מא בין אלאמם אלדי גזתם בינהם׃ וַתִּרְאוּ אֶת שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלֻּלֵיהֶם עֵץ
וָאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם׃ וַחֲזֵיתוּן יָת שִׁקּוּצֵיהוֹן וְיָת גִּלּוּלֵיהוֹן טַעֲוָתְהוֹן אָעָא
וְאַבְנָא כַּסְפָּא וְדַהֲבָא דְּעִמְּהוֹן׃ יקד ראיתם ארגסהם וטואגיתהם מן כשב וחגארה
ומן פצה ודהב אלדי הי מעהם׃ פֶּן יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שֵׁבֶט
אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן יֵשׁ
בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה׃ דִּלְמָא אִית בְּכוֹן גְּבַר אוֹ אִתָּא אוֹ זַרְעִית אוֹ שִׁבְטָא
דְּלִבֵּיהּ פָּנֵי יוֹמָא דֵין מִדַּחַלְתָּא דַּיְיָ אֱלָהַנָא לְמֵהַךְ לְמִפְלַח יָת טַעֲוַת עַמְמַיָּא הָאִנּוּן
דִּלְמָא אִית בְּכוֹן [illegible] טוּהֲדָר חַטָאִין אוֹ זָדוֹן׃ כלא יוגד פיכם רגל או אמראה או
עשירה או [illegible] קלבה מתולי אליום ען אללה רבנא לימצי ויעבד מעבוד אלת
אולאיך אלאמם כלא יוגד פיכם אצל מתמרקס או עלקס׃ וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי
הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִּי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן
סְפוֹת הָרָוָה אֶת הַצְּמֵאָה׃ וִיהֵי בְּמִשְׁמְעֵיהּ יָת פִּתְגָּמֵי מוֹמָתָא הָדָא וִיחַשֵּׁב בְּלִבֵּיהּ
שְׁלָמָא יְהֵי לִי אֲרֵי בְּהַרְהוֹר לִבִּי אֲנָא אָזֵיל בְּדִיל לְאוֹסָפָא לֵיהּ חֲטָאֵי שָׁלוּתָא עַל
זְדָנוּתָא׃ פאדי סמע כלאם הדי אלחרג קדר פי נפסה קאילא לא יכון לי אלא סלאם
ואנמא אסיר פי הוא קלבי לכי אמר כטרא אלעטש׃ לֹא יֹאבֶה יְהֹוָה סְלֹחַ לוֹ כִּי
אָז יֶעְשַׁן אַף יְהֹוָה וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה
וּמָחָה יְהֹוָה אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ לָא יֵיבֵי יְיָ לְמִשְׁבַּק לֵיהּ אֲרֵי בְּכֵין יִתְקַף רֻגְזָא
דַּיְיָ וְחֶמְתֵיהּ בְּגוּבְרָא הַהוּא וְיִדְבְּקוּן בֵּיהּ כָּל לְוָטַיָּא דִּכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין וְיִמְחֵי יְיָ
יָת שְׁמֵיהּ מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא׃ פלא ישא אללה אן יצפח לה ראסך בל חיניד ישתד גצב אללה
וחמייתה עליה וילזק בה גמיע אלחרג אלמכתוב פי הדי אלספר חתי ימחי אללה אסמה מן
תחת אלסמא׃ וְהִבְדִּילוֹ יְהֹוָה לְרָעָה מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה

תקניטוהו אחר שבאו אינו יכול להיבדל מכם עד כלו[!] פרשתי לפי פשוטה של פרשה ׃ ומדרש אגדה למה
נסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי ששמעו ישראל מאה קללות חסר שתים חוץ ממ"ט שבתורת כהנים
ואמרו מי יוכל לעמוד באלו התחיל משה לפייסם אתם נצבים היום הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם
כלה ולא כלייה והרי אתם קיימים לפניו ׃ היום כיום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך האיר
לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות והיסורין מקיימין אתכם ומציבין אתכם לפניו ואף הפרשה
שלמעלה מזו כיוסין בם אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ׃ ד"א אתם נצבים לפי שהיו ישראל יוצאין
ממנהיג למנהיג ליהושע לפיכך עשה אותם מצבה כדי לזרזם וכן עשה יהושע וכן שמואל
התיצבו ואשפטה אתכם כשיצאו מידו ונכנסו לידו של שאול ׃ ואת אשר איננו פה ואף עם דורות

בספר התורה הזה : ויפרשנה יי לבישא מכל שבטיא דישראל ככל לווטי קימא ז
דכתיבין בספר אוריתא הדין : ויפרזה אללה עלי שר מן גמיע אסב כגמיע חרג אלעהד
אלמכתוב פי ספר הדה אלתוריה : ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו מאחריכם
והנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וראו את מכות הארץ ההוא ואת תחלאיה אשר
חלה יהוה בה : ויימר דרא בתראה בניכון דיקומון מבתריכון ובר עממין דייתי ז
מארע רחיקא ויחזון ית מחתהא דארעא ההיא וית מרעהא דאמרע יי בה : חתי יקול
אלגיל אלאכר מן בניכם אלדי יקומון מן בעדכם ואלגריב אלדי יאתי מן בלד בעיד וינטרון
צרבאת תלך אלארץ ואמראצהא אלדי אמרצהא אללה : גפרית ומלח שרפה כל ארצה
לא תזרע ולא תצמיח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדם ועמרה אדמה וצבוים
אשר הפך יהוה באפו ובחמתו : גפריתא ומלחא תהי יקדא כל ארעהא לא תזדרע
ולא תצמח ולא יסק בה כל עשב כהפיכתא דסדום ועמרה אדמה וצבוים דהפך
יי ברוגזיה ובחמתיה : חתי כאן גמיע ארצהא מחרקא בנאר וכברית פהי לא תזרע
ולא תנבת ולא יצעד פיהא שייא מן אלעשב כמא קלב סדום ועמרה אדמה וצבוים
אלדי קלבהא אללה בגצבה וחמייתה : ואמרו כל הגוים על מה עשה יהוה ככה לארץ
הזאת מה חרי האף הגדול הזה : ויימרון כל עממיא על מה עבד יי כדין לארעא
הדא מא תקוף רגזא רבא הדין : פיקול גמיע אלאמם עלי מא צנע אללה כדי בהדה אל
בלד ומא סבב שדה הדי אלגצב אלעצים : ואמרו על אשר עזבו את ברית יהוה אלהי
אבתם אשר כרת עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים : ויימרון על דשבקו ית
קימא דיי אלהא דאבהתהון דגזר עמהון באפקותיה יתהון מארעא דמצרים :
פיקולון באן דלך עלי מא תרכו עהד אללה אלה אבאיהם אלדי עהדה מעהם באכרא
גה להם מן בלד מצר : וילכו ויעבדו אלהים אחרים וישתחוו להם אלהים אשר
לא ידעום ולא חלק להם : ואזלו ופלחו לטעוות עממיא וסגידו להון דחלן דלא ז
ידעונון ולא איטיבא להון : פמצו ועבדו מעבודאת אכר וסגדו להא מעבודאת

לם העבירים להיות ״ כי אתם ידעתם ותראו את שקוציהם לפי שראיתם האומות עובדי ע״ז ושמא
הסית לב אחד מכם אותו ללכת אחריהם ״ פן יש בכם וגו׳ לפיכך אני צריך להשביעכם ״ ותראו את שקוציהם
על שם שהם מאוסים כשקצים ׳ גלוליהם מוסרחים ומאוסים כגלל ״ עץ ואבן אותן שבשוק של עץ ושל אבנים
ראיתם בגלוי לפי שאין הגוים יראים שמא יגנבו אבל שלכסף וזהב בחדרי משכיותם הם לפי שהם יראים
שמא יגנבו ״ פן יש בכם שמא יש בכם אשר לבבו פונה היום ׳ מלקבל עליו הברית ״ שורש פורה ראש ו
ולענה שורש מגדל עשב מר כגידין שהן מרים כלומר מפרה ומרבה רשע בקרבכם ׳ והתברך בלבבו
לאמר לשון ברכה יחשוב בלבבו ברכת שלום לעצמו לאמר לא יבואוני הקללות הללו אך שלום יהיה לי ״
והתברך בנדיר״א שו״ל בלע״ז כמו ויתגלח והתפלל ״ בשרירות לבי אלך במראית לבי כמו אשורנו
ולא קרוב כלומר מה שלבו רואה ורוצה לעשות ״ למען ספות הרוה לפי שאוסיף לו פורענות על מה
שעשה עד הנה בשוגג ובייתי מעביר עליכם וגורם עתה שאצרפם עם המזיד ואפרע ממנו הכל וכן

תרגם

לם יערפוהא ולא תנצב להם מיבא : ויחר אף יהוה בארץ ההוא להביא עליה את
כל הקללה הכתובה בספר הזה : ותקיף רוגזא דיי בארעא ההיא לאיתאה עלה ית
כל לוטייא דכתיבין בספרא הדין : פאשתד גצ׳ב אללה עלי דׄלך אלבלד פאחל בהא גמיע
אללענה אלמכתובה פי הדׄא אלספר : ויתשם יהוה מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף
גדול וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה : וטלטילנון יי מעל ארעהון ברגז ובחמא
ובתקוף רבא ואגלינון לארע אחרי כיומא הדין : ושרב אללה ען בלדהם בגצ׳ב
וחמיה וסכט עט׳ים וטרדהם אלי בלד אכׄר כמא תרונהם אליום : הנסתרות ליהוה
אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת : דמטמרן
קדם יי אלהנא ודגליין לנא ולבננא עד עלמא למעבד ית כל פתגמי אוריתא הדא :
פיתעברון ויקהלון כדאך אלמנסתראת ללה רבנא ואלמכשופאת גמיעא הי לנא ולבנינא
אלי אלדהר פי אן נעמל גמיע כלאם הדׄה אלתוריה : והיה ד ב
כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך
בכל הגוים אשר הדיחך יהוה אלהיך שמה : ויהי ארי ייתון עלך כל פתגמיא האלין
ברכן ולוטין דיהבית קדמך ותתיב ללבך בכל עממיא דאגליך יהוה אלהך לתמן :
ואדׄא חלת בך גמיע הדׄה אלאמור מן אלברכאת ואללענאת אלתי תלותהא עליך פארגע
אלי נפסך ואנת פי מא בין גמיע אלאמם אלתי רחאך אללה הנאך : ושבת עד
יהוה אלהיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל
נפשך : ותתוב לדחלתא דיי אלהך ותקביל למימריה ככל דאנא מפקיד לך יומא דין
את ובנך בכל לבך ובכל נפשך : פתתוב אלי אללה רבך ותקבל אמרה כגמיע מא אמרך
בה אליום אנת ובניך בכל קלבך ונפסך : ושב יהוה אלהיך את שבותך ורחמך ושב
וקבצך מכל העמים אשר הפיצך יהוה אלהיך שמה : ויתיב יי אלהך ית שבי גלותך
וירחים עלך ויתוב ויכנשנך מכל עממיא דבדרך יי אלהך לתמן : פאן אללה רבך
יתוב עליך וירחמך ויעוד ויגמעך מן בין אלאמם אלתי בדדך הנאך : אם יהיה נדחך

תרגם אונקלוס בדיל לאוספא להון חטאי שלותא על זדנותא שאוסיף לו אני השגגות על הזדונות ״ רוה
שוגג שהוא עושה כאדם שכור עושה שלא מדעת ״ צמאה שהוא עושה מדעת ובתאוה ״ יעשן את יי
על ידי כעס הגוף מתחמם והעשן יוצא מן האף וכן עלה עשן באפו ומעפי שאין זו לבני האדם 3
שמשמיעין את האוזן כדרך שהוא רגילה ויכולה לשמוע כפי דרך הארץ ״ הקנאתו לשון חמה ונקמה
נמוכה בנעט אחיזת לכיסת נקמה ואינו מעביר על המדה ״ הכתובה בספר התורה הזה ולמעלה הוא
אומר בספר התורה הזאת גם כל חלי וכל מכה וגו׳ הזאת לשון נקבה מוסב על התורה׳ הזה לשון זכר
מוסב על הספר ועל פיסוק הטעמים הם נחלקין לשתי לשונות בפרשת קללות הטפחה נתונה תחת
בספר התורה הזאת דבוקין זה לזה לכך אמר הזאת וכאן הטפחה נתונה תחת התורה נמצא ספר התורה
דבוקין זה לזה לפיכך לשון זכר נופל אחריו שהלשון נופל על הספר ״ ולא חלק להם לא נתנם
להלקם ״ לא ידעום לא ידעו בהם גבורת אלוה ואנקלוס תרגם לא אוטיבא להון לא ביטיבו להם

בקצה השמים משם יקבצך יהוה אלהיך ומשם יקחך: אם יהון גלותך בסיפי
שמיא מתמן יכנשנך יי אלהך ומתמן יקרבנך: חתי אן אמנדחי מנך לו כאן פי
טרף אלסמא לגמע שמלך אלה רבך מן תם ולקדמך: והביאך יהוה אלהיך אל ה
הארץ אשר ירשו אבתיך וירשתה והיטבך והרבך מאבתיך: ויעלנך יי אלהך לארעא
דיריתו אבהתך ויוטיב לך ויסגינך מאבהתך: וידכלך אלה רבך אלי אלבלד אלדי חאזה
אבאיך פתחוזה ויחסן לך אליך ויכתרך מן אבאיך: ומל יהוה אלהיך את לבבך ואת
לבב זרעך לאהבה את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייך: ויעדי יי
אלהך ית טפשות לבך וית טפשות לבא דבנך למרחם ית יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך
בדיל חייך: וישרח אלה רבך צדרך וצדר נסלך לתחבב אלה רבך בכל קלבך ונפסך
לכי תחיא: ונתן יהוה אלהיך את כל האלות האלה על איביך ועל שנאיך אשר
רדפוך: ויתין יי אלהך ית כל לוטיא האלין על בעלי דבבך ועל סנאך דרדפוך: ויגעל
אלה הדי אלחרג באעדאיך ושאניך אלדי כלבוך: ואתה תשוב ושמעת בקול יהוה
ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום: ואת תתוב ותקביל למימרא דיי
ותעביד ית כל פקודוהי דאנא מפקיד לך יומא דין: ואנת תתוב ותקבל אמר אלה
ותעמל גמיע וצאיאה אלדי אמרך בהא אליום: והותירך יהוה אלהיך בכל מעשה
ידיך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטובה כי ישוב יהוה לשוש עליך
לטוב כאשר שש על אבתיך: ויותרנך יי אלהך בכל עובדי ידך בולדא דמעך
ובולדא דבעירך ובאבא דארעך לטבא ארי יתוב יי למחדי עלך לטב כמא דחדי
על אבהתך: ויזידך אלה רבך פי גמיע עמל ידך מן תמר בטנך ותמר בהאימך
ותמר ארצך כירא אד ירגע אלה אן יסר בך כירא במא סר באבאיך: כי
תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו הכתובה בספר התורה הזה כי
תשוב אל יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך: ארי תקביל למימרא דיי אלהך
למטר פקודוהי וקימוהי דכתיבין בספר אוריתא הדין ארי תתוב לדחלתא דיי אלהך
בכל

שום טובה ולשון חלק אותו אלוה שבחרו להם לא חלק להם שום נחלה ושום חלק: ויתשם ה'
כתרגומו וטלטילנון וכן הנני נותשם מעל אדמתם: הנסתרות לה' אלהינו ואם תאמרו מה בידינו
לעשות אתה מענש את הרבים על הרהורי היחיד שנ' פן יש בכם איש וגו' ואחר וראו את מכות הארץ
ההיא והלא אין אדם יודע טמונותיו של חבירו אין אני מעניש על הנסתרות שהן לה' אלהינו והוא יפרע
מאותו יחיד אבל הנגלות לנו ולבנינו לבער הרע מקרבנו ואם לא נעשה דין בהם יענשו
את הרבים נקוד על לנו ולבנינו לדרוש אף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן
משקבלו עליהם את השבועה בהר גריזים ובהר עיבל ונעשו ערבין זה בזה: ושב ה' אלהיך את
שבותך היה לו לכתוב והשיב את שבותך רבותינו למדו מכאן כביכול שהשכינה עם ישראל
בצער והיא בצרות גלותן וכשנגאלים הכתיב גאולה לעצמו שהוא ישוב עמהם ועוד יש לומר שגדול
יום קבוץ גליות ובקושי כאלו הוא עצמו צריך להיות אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו כענין שנא'
ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישרא' וכן בגלות שאר האומות מצינו כן ושבתי את שבות בני עמון
ולא

בכל לבך ובכל נפשך : אד' תקבל אמר אלה רבך פתחפט' גמיע וציאיאה ורסומה
אלמכתובה פי הד'י אלספר אלתוריה אד' תתוב אלי אלה רבך בכל קלבך ונפסך :
כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת ז ג
הוא ממך ולא רחקה הוא : ארי תפקידתא הדא דאנא מפקיד לך יומא דין לא
מפרשא היא מנך ולא רחיקא היא : ואעלם אן הדה אלוציה אלדי אמרך בהא אליום
ליס בכפייה ענך ולא בעידה : לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה
ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה : לא בשמיא היא למימר מן יסק לנא לשמיא
ויסבה לנא וישמעננא יתה ונעבדנה : וליס הי פי אלסמא פיקול קאיל מן דא יצעד
לנא אלי אלסמא ויאכ'דהא לנא ויסמעהא ונעמל בהא : ולא מעבר לים הוא
לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה : ולא מעברא
לימא היא למימר מן יעבר לנא לעבר ימא ויסבה לנא וישמעננא יתה ונעבדנה :
וליס הי מן ורא גאנב אלבחר פיקול קאיל מן דא יעבר לנא אלי ורא גאנב אלבחר
ויאכ'דהא לנא ויסמענאהא ונעמל בהא : כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ח
ובלבבך לעשתו : ארי קריב לותך פתגמא לחדא בפומך ובלבך למעבדיה : כר
אלאמר קריב אליך גדא ימכנאך בפאך וקלבך אן תצנעה : ראה נתתי לפניך היום את ד . ז
החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע : חזי דיהבית קדמך יומא דין ית חיי וית
טבתא וית מותא וית בישתא : אנט'ר קד געלת בין אידיכם אליום אלחיאת ואלמות
ואלכ'יר ואלשר : אשר אנכי מצוך היום לאהבה את יהוה אלהיך ללכת בדרכיו ז
ולשמר מצותיו וחקתיו ומשפטיו וחיית ורבית וברכך יהוה אלהיך בארץ אשר
אתה בא שמה לרשתה : דאנא מפקיד לך יומא דין למרחם ית יי אלהך למהך באורחן
דתקנן קדמוהי ולמטר פקודוהי וקימוהי ודינוהי ותיחי ותסגי ויברכנך יי אלהך בארעא
דאת עליל לתמן למירתה : אלדי אנא אמרך אליום אן תחבב אלה רבך ותסיר פי טרקה
ותחפט' וצאיאה ורסומה ואחכאמה ותחיא ותכתר ויבארך לך אלה רבך פי אלבלד אלדי
אנת צאיר אליה לתחוזה : ואם יפנה לבבך ולא תשמע ונדחת והשתחוית לאלהים
אחרים ועבדתם : ואם יתפני לבך ולא תקביל ותטעי ותסגוד לטעות עממיא ותפלחנין :
ואן תולא קלבך ולם תקבל דלך ומלת וסגדת למעבודאת אלכ' ותעבדהא : הגדתי לכם
היום כי אבד תאבדון לא תאריכן ימים על האדמה אשר אתה עבר את הירדן לבא
שמה לרשתה : חויתי לכון יומא דין ארי מיבד תיבדון לא תורכון יומין על ארעא

ולא נאמר והשיבותי · לא נפלאת היא ממך לא מכוסה היא ממך כמו כי יפלא ארי יתכסה · ד
יותר מאלים ויתרד במטמוניות מכוסה הבוסה בטמון ·· לא בשמים היא שאו היתה בשמים הייתה
צריך לעלות אחריה וללמדה ·· כי קריב אליך התורה ניתנה לכם בכתב ובעל פה ·· את החיים ואת
הטוב זה תלוי בזה אם תעשה טוב הרי לך חיים ואם תעשה רע הרי לך מות והכתוב מפרש והולך
היאך

דאת עבר ית ירדנא למיעל לתמן למירתה : קד אכברתכם מן אליום אנכם תבידון
ולא תטול מדתכם פי אלבלד אלדי אנת עאבר אלארדן לתציר אליה לתחוזה : העדתי ז
בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת
בחיים למען תחיה אתה וזרעך : אסהידית בכון יומא דין ית שמיא וית ארעא
חיי ומותא יהבית קדמך ברכן ולוטיא ותתרעי בחיי בדיל דתיחי את ובנך : קד
אשהדת עליכם אליום אלסמאואת ואלארץ אני קד געלת בין ידיכם אלחיאה ואלמות ואל
ברכאת ואללענאת ואנא לך אן תכתאר אלחיאה לכי תחיא אנת ונסלך : לאהבה את
יהוה אלהיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חייך וארך ימיך לשבת על האדמה
אשר נשבע יהוה לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם : למרחם ית יי אלהך
לקבלא למימריה ולאתקרבא לדחלתיה ארי הוא חייך ואורכות יומך למיתב על ארעא
דקיים יי לאבהתך לאברהם ליצחק וליעקב למתן להון : ודלך באן תחבב אללה רבך ותלזם
טאעתה ותקבל אכורה אד הו חיותך וטול מדתך פי אלבלד אלדי קסם אללה לאבאיך
לאברהם ויצחק ויעקב אן יעטיהם :

ה וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל : ואזל משה ומליל ית פתגמיא
האלין עם כל ישראל : פמצי מוסי וכלם בני אסר בהדי אלכלאם : ויאמר אלהם
בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא ויהוה אמר אלי לא
תעבר את הירדן הזה : ואמר להון בר מאה ועשרין שנין אנא יומא דין לית אנא
יכיל עוד למפק ולמיעל ויי אמר לי לא תעבר ית ירדנא הדין : וקאל להם אנא אליום
אבן מאיה ועשרין סנה לא אטיק זיאדה עלי אלכרוג ואלדכול ואללה פקד קאל לי לא
תעבר הדא אלארדן : יהוה אלהיך הוא עבר לפניך הוא ישמיד את הגוים האלה
מלפניך וירשתם יהושע הוא עבר לפניך כאשר דבר יהוה : יי אלהך הוא
עבר קדמך הוא ישיצי ית עממיא האלין מן קדמך ותירתנון יהושע הוא עבר קדמך

וילך ״ אמר אנכי מצוך היום לאהבה ״ הרי הטוב יבו תלוי ותיית ורבית הרי החיים ולם יפנה כמאה
לבבך הרי הרע ״ כי אבד תאבדון הרי המות ״ העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ שהם קיימים
לעולם וכאשר תקרא אתכם הרעה יהיו עדים שאני התריתי בכם בכל זאת ״ ד״א אמר להם הקב״ה לישראל
הסתכלו בשמים שבראתי לשמש אתכם שמא שינו את מדתם שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח ו
והאיר לכל העולם כענין שנ׳ וזרח השמש ובא השמש הסתכלו בארץ שבראתי לשמש אתכם שמא ז
שינתה את מדתה שמא זרעתם אותה ולא צמחה או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים ומה אלו
שנעשו לא לשכר ולא להפסד אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאים אין מקבלין פורענות לא שינו
את מדתם אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה ״ ובחרת
בחיים אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו
על החלק היפה ואומר לו את זה ברור לך ועל זה נאמר יי מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי
הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך ״ סלק בלק

וילך

כמא ימליל יי : אלה רבך נורה סאיר בין ידיך הו יכפר אולאיך אלאמם מן בין ידיך
ב ותרתהם יהושע הו יעבר בין ידיך כמי קד אלה : ועשה יהוה להם כאשר עשה לסיחון
ולעוג מלכי האמרי ולארצם אשר השמיד אתם : ויעביד יי להון כמא דעבד לסיחון
ולעוג מלכי אמוראה ולארעהון דשיצי יתהון : ויצנע אלה בהם כמי צנע בסיחון ועוג
ה מלך אלאמוריין ובארצהם אדי אנפדהם : ונתנם יהוה לפניכם ועשיתם להם ככל
ו המצוה אשר צויתי אתכם : וימסרנון יי קדמיכון ותעבדון להון ככל תפקידתא
דפקידית יתכון : ויסלמהם אלה בין אידיכם ותצנעו בהם כגמיע אלוציה אלדי אוציתכם :
חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי יהוה אלהיך הוא ההלך עמך לא ירפך
ולא יעזבך : תקפו ואילמו לא תדחלון ולא תתברון מן קדמיהון ארי יי אלהך מימריה
מדבר קדמך לא ישבקנך ולא ירחקנך : אשתדו ותאידו לא תכאפוהם ולא תרהבוהם
לאן אלה רבך נורה סאיר מעך לא ירדעך ולא יתרכך :
ג ז ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא
את העם הזה אל הארץ אשר נשבע יהוה לאבתם לתת להם ואתה תנחילנה אותם :
וקרא משה ליהושע ואמר ליה לעיני כל ישראל תקף ואילם ארי את תיעול עם עמא
הדין לארעא דקיים יי לאבהתהון למתן להון ואת תחסננה להון : תם דעי מוסי ביהושע
וקאל לה בחצרה בני אסר' אשתד ותאייד פאנך תדכל מע הולאי אלקום אלי אלבלד אלדי קסם
אלה לאבאיהם אן יעטיהם ואנת תנחלה להם : ויהוה הוא ההלך הוא יהיה עמך לא ירפך
ולא יעזבך לא תירא ולא תחת : ויי הוא מדבר קדמך מימריה יהי בסעדך לא ישבקינך
ולא ירחקנך לא תדחל ולא תתבר : ואלה אלדי נורה סאיר בין ידיך הו יכון מעך לא ידעך
ולא יתרכך לא תכאף ולא תרעד : ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני
לוי הנשאים את ארון ברית יהוה ואל כל זקני ישראל : וכתב משה ית אוריתא הדא
ויהבה לכהניא בני לוי דנטלין ית ארון קיימא דיי ולכל סבי ישראל : תם כתב מוסי הדה
אלתוריה ודפעהא אלי אלאימה בני לוי חאמלי צנדוק עהד אלה ולסאיר שיוך בני אסר' :
ד ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים במעד שנת השמטה בחג הסכות : ופקיד

וילך משה: לא אוכל עוד לצאת ולבוא יכול שתשש כוחו ת"ל לא כהתה עינו ולא נס לחה אלא
מהו לא אוכל עוד איני רשאי שניטלה ממני הרשות וניתנה ליהושע ״ ויי' אמר אלי זהו פירוש
לא אוכל עוד לצאת ולבוא לפי שה' אמר אלי ״ אנכי היום ׳ היום מלאו ימי ושנותי ביום זה נולדתי וביום
זה אמות ״ ד"א לצאת ולבוא בדברי תורה מלמד שנסתתמו ממנו מסורות ומעינות החכמה ״ לא
ירפך לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו ״ כי אתה תבוא את העם הזה׳ ת"א ארי את תיעול עם עמא הדין
והקב"ה אמר לו ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם תביא על כרחם הכל ת
לוי בך טול מקל והך על קדקדם דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור ״ ויכתוב משה ויתנה
כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו ״ מקץ שבע שנים בשנה ראשונה של שמטה השמינית ולמה קורא
אותה שנת השמטה שעדיין שביעית נוהגת בה בקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית תקרא את
התורה הזאת המלך היה קורא ומתחלת אלה הדברים כדאיתא במסכת סוטה על בימה של עץ שהיו
עושין

משה יתהון למימר מסוף שבע שנין בזמן שתא דשמטתא בחגא דמטליא: ואמר
הם יקל להם פי כל מדה ז׳ סנין פי וקת סנת אׄלאטלאק פי חג אׄלמצאל: בבוא כל ישראל
לראות את פני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל
באזניהם: במיתי כל ישראל לאתחזאה קדם יי אלהך באתרא דיתרעי תקרי ית אוריתא
הדא קדם כל ישראל ותשמענון: פי מגי גמיע בני אס לאחצור בין ידי אׄלה רבהם פי אׄל
מוצע אׄלדי יכתארה תקרא עליהם הדה אׄלתורייה חדאהם בחית יסמעונהם: הקהל את
העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו
את יהוה אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת: כנוש ית עמא גבריא
ונשיא וטפלא וגיורך דבקרוך בדיל דישמעון ובדיל דיילפון וידחלון קדם יי אלהכון ויטרון
למעבד ית כל פתגמי אוריתא הדא: וראך באן תגמע אׄלקום אׄלרגאל ואׄלנסא ואׄלאטפאל
ואׄלגריב אׄלדי פי מחלך לכי יסמעו ויתעלמו ויכאפו אׄלה רבכם ויחפצו ויעמלו גמיע
כלאם הדה אׄלתורייה: ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את יהוה אלהיכם
כל הימים אשר אתם חיים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה:
ובניהון דלא ידעו ישמעון ויילפון למדחל קדם יי אלהכון כל יומיא דאתון קיימין על
ארעא דאתון עברין ית ירדנא לתמן למירתה: ואׄמא בניהם אׄלדי לם יבלגו יסמעו ה
ויתעלמו אן יכאפו אׄלה רבכם טול זמאנהם אׄלדי הם אחיא עלי אׄלארץ אׄלדי אנתם
גאידין אׄלארדן אׄליה לתחוזה:
ז ה ויאמר יהוה אל משה הן קרבו ימיך למות קרא את יהושע והתיצבו באהל מועד
ואצונו וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד: ואמר יי למשה הא קריבו יומך
דממת קרא ית יהושע ואתעתדו במשכן זמנא ואפקדניה ואזל משה ויהושע ואתעתדו
במשכן זמנא: פקאל אׄלה למוסי קד קרבת איאמך לׄמות אדע ביהושע וקפא פי כבא
אׄלמחצר חתי אסתכלפה פמצי מוסי ויהושע ווקפא פי כבא אׄלמחצר: וירא יהוה באהל
בעמוד ענן ויעמד עמוד הענן על פתח האהל: ואתגלי יי במשכנא בעמודא דעננא
וקם עמודא דעננא על תרע משכנא: פתגלא אׄלה פי אׄלכבא בעמוד מן גמאם וקף
עלי באבה: ויאמר יהוה אל משה הנך שכב עם אבתיך וקם העם הזה וזנה אחרי
אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבו ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי אתו:
ואמר יי למשה הא את שכיב עם אבהתך ויקום עמא הדין ויטעי בתר טעות עממי ארעא
דהוא עליל לתמן ביניהון וישבקון דחלתי וישנון ית קיימי דגזרית עמהון: פקאל אׄלה
למוסי

למוקי אוורא אנך מנצגע מע אבאיך וסיקום הדי אלשעב ויטגי פי תבע מעבודאת
אלאמם אלדי הו צאיר אלי תם פי מא בינהם וירפצני ויפסך עהדי אלדי עהדתה מעה: וחרה
אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתי פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות
ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלהי בקרבי מצאוני הרעות האלה: ויתקוף רוגזי
בהון ביומא ההוא וארחיקנון ואסליק שכינתי מנהון ויהון למבז ויערען יתהון
בישן סגיאן ועקן ויימר בעדנא ההוא הלא מדלית שכינת אלהי ביני ערעני בישתא
האלין: וישתד גצבי עליהם פי דלך אלזמאן ואתרכהם ואחגב רחמתי ענהם ויצירו
מאכלא פתציבהם שרור כתירה ושדאיד פיקולון פי דלך אלזמאן לא אן ממא ליס
אללה רבי מעי אצאבתני הדה אלבלאיא: ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על
כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים: ואנא סלקא אסליק שכינתי מנהון
בעדנא ההוא על כל בישתא דעבדו ארי אתפניאו בתר טעות עממיא: ומע דלך
אנא מקים עלי חגב רחמתי ענהם פי דלך אלזמאן בסבב אלשר אלדי צנעה אד ולא
אלא מעבודאת אכר: ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל
שימה בפיהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל: וכען כתובו לכון ית
תושבחתא הדא ואלפה לבני ישראל שויה בפומהון בדיל דתהי קדמי תושבחתא הדא
לסהיד בבני ישראל: ואלאן פאכתבו לכם הדה אלתסבחה ולקנהא בני אלס חתי תסתמלהא
מן אפואהם לכי תכון לי שהאדה עליהם: כי אביאנו אל האדמה אשר נשבעתי
לאבתיו זבת חלב ודבש ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים ועבדום ונאצוני
והפר את בריתי: ארי אעילנון לארעא דקיימית לאבהתהון עבדא חלב ודבש וייכלון
וישבעון ויתפנקון ויתפנון בתר טעות עממיא ויפלחון להון וירגזון קדמי וישנון ית
קיימי: אד אדכלהם אלי אלבלד אלדי אקסמת לאבאיהם והו בלד יפיץ אללבן ואלעסל פיאכל
קומהם וישבע וידסם תם יולי אלי מעבודאת אכר ויעבדהא וירפצני ויפסך עהדי:
והיה כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא
תשכח מפי זרעו כי ידעתי את יצרו אשר הוא עשה היום בטרם אביאנו אל הארץ

עושין בעצרה " האנשים ללמוד " והנשים לשמוע " והטף למה בא לתת שכר למביאיהם " ואנוע
ואגרשנו " נכר הארץ גויי הארץ " ונאצוני והכעיסוני וכן כל לשון ניאוץ לשון כעס " והסתרתי פני
כמו שאיני רואה בצרתן " את השירה הזאת האזינו השמים עד וכפר אדמתו עמו " וענתה השירה
הזאת לפניו לעד שהתריתי בו בתוכה על כל המוצאות אותו " כי לא תשכח מפי זרעו הרי זו הבטחה
לישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי " ויצו את יהושע בן נון " מוסב למעלה כלפי שכינה
כמו שמפורש אל הארץ אשר נשבעתי להם " לקוח כמו זכור שמור הלוך " מצד ארון ברית יי אלהיכם
נחלקו בו חכמי ישראל בבבא בתרא יש מהם אומרים דף היה בולט מן הארון מבחוץ ושם היה
מונח " ויש מהם אומרים מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון " והיה לו אלי " ולא תקע אותו ביום
בהתוודות הקהיל את הקהל לפי שלא עשה כך ולא השליט יהושע עליהם ואף בחיין נגנזו קודם

יום

אשר נשבעתי : ויהי ארי יערען יתהון בישן סגיאן ועקן ותתיב תושבחתא הדא
קדמוהי לסהיד ארי לא תתנשי מפום בניהון ארי גלי קדמי יצרהון דאנון עבדין יומא
דין עד לא אעילנון לארעא דקיימית : פאדי אצאבתהם שרור כתירה ושדאיד חצ'ת
הדה אלתסבחה כשאהד עליהם אד יגב אן לא תנסא מן אפואה נסלהם לאני עארף
במטאוה ובמא סיצנעון מן אליום מן קבל אן אדכ'להם אלי אלבלד אלדי אקסמת : ויכתוב
משה את השירה הזאת ביום ההוא וילמדה את בני ישראל : וכתב משה ית תושבחתא
הדא ביומא ההוא ואלפה לבני ישראל : פכתב מוסי הדה אלתסבחה פי דלך אליום ולקנהא
בני אס : ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני ישראל
אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אהיה עמך : ופקיד ית יהושע בר נון ואמר תקף
ואילם ארי את תעיל ית בני ישראל לארעא דקיימית להון ומימרי יהי בסעדך : תם
אסתבלף יהושע בן נון וקאל אשתד ותאייד לאנך תדכ'ל בני אס אלי אלבלד אלדי אקסמת
להם ואנא אכון מעך : ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תמם : ד
והוה כד שיצי משה למכתב ית פתגמי אוריתא הדא על ספרא עד דשלימו : ולמא
פרג מוסי מן כתב גמיע הדה אלתורייה פי ספר אלי אן כמלת : ויצו משה את הלוים
נשאי ארון ברית יהוה לאמר : ופקיד משה ית ליואי נטלי ארון קימא דיי למימר :
פאמר מוסי אללואניין חאמלי צנדוק עהד אללה קאילא : לקח את ספר התורה הזה
ושמתם אתו מצד ארון ברית יהוה אלהיכם והיה שם בך לעד : סבו ית ספרא ז
דאוריתא הדין ותשוון יתיה מסטר ארון קימא דיי אלהכון ויהי תמן בך לסהיד : כ'דו
הדי ספר אלתורייה ואג'עלוה אלי צנדוק עהד אללה רבכם יכון תם עליך שא[redacted] : כי
אנכי ידעתי את מריך ואת ערפך הקשה הן בעודני חי עמכם היום ממרים הייתם
עם יהוה ואף כי אחרי מותי : ארי אנא ידענא ית סרבנותך וית קדלך קשיא
הא עד דאנא קיים עמכון יומא דין מסרבין הויתון קדם יי ואף בתר דאמות : לאני
עאלם בכ'לאפך וצעובת רקבתך הודי ואנא פי אלחיאה מעכם אליום לא תזאלו מכ'אלפין
ללה פכיף בעד מותי : הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה

יום מותו לקיים מה שנ' ואין שלטון ביום המות " ואעידה בם את השמים ואת הארץ באזניהם
ואם תאמר הרי כבר העיד למעלה העידותי בכם היום וגו' לישראל אמר אבל לשמים ולארץ לא אמר
ועכשיו בא נוח האזינו השמים וגו' " אחרי מותי כי השחת תשחיתון והרי כל ימות יהושע לא
השחיתו שנ' ויעבדו בני ישראל את יי כל ימי יהושע מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו כל
זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאלו הוא חי " סליק

האזינו השמים שאני מתרה בהם בישראל ותהיו עדים בדבר שכך אמרתי להם שאתם תהיו עדים
וכן ותשמע הארץ ולמה העיד בהם שמים וארץ אמר משה אני בשר ודם למחר אני
מת אם יאמרו ישראל לא קיבלנו עלינו הברית מי בא ומכחישם לפיכך העיד בהם שמים וארץ
עדים שהם קיימים לעולם ועוד שאם יזכו יבואו העדים ויתנו שכרם הגפן תתן פריה והארץ
תתן יבולה והשמים יתנו טלם ואם יתחייבו תהיה בהם יד העדים תחלה ועצר את השמים ולא
יהיה

באזניהם את הדברים האלה ואעידה בם את השמים ואת הארץ : כנושו קדמי ית כל
סבי שבטיכון וסרכיכון ואמליל קדמיהון ית פתגמיא האלין ואסהיד בהון ית שמיא וית
ארעא : גמעו אסבאטכם ועראפאכם חתי אכלמהם בהדי אלכלאם ואשהד עליהם
אלסמאות ואלארץ : כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחתון וסרתם מן הדרך אשר
צויתי אתכם וקראת אתכם הרעה באחרית הימים כי תעשו את הרע בעיני יהוה
להכעיסו במעשה ידיכם : ארי ידענא בתר דאמות ארי חבלא תחבלון ותסטון מן
אורחא דפקידית יתכון ותערע יתכון בישתא בסוף יומיא ארי תעבדון ית דביש קדם
יהוה לארגזא קדמוהי בעובדי ידיכון : פאני אעלם בעד מותי אנכם סתפסדון ותזולון
מן אלטריק אלדי אמרתכם פיואפיכם אלבלא פי אכר אלאיאם אד תצנעון אלשר בין ידי
אללה לתגיצוה בעמל ידיכם : וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה
הזאת עד תמם : ומליל משה קדם כל קהלא דישראל ית פתגמי תשבחתא הדא עד
דשלימו : תם כלמהם מוסי בגמיע כלאם הדה אלתסבחה אלי אן כמלת :

סמך

האזינו השמים ואדברה : ותשמע הארץ אמרי פי
יערף כמטר לקחי : תזל כטל אמרתי
כשעירם עלי דשא : וכרביבים עלי עשב
כי שם יהוה אקרא : הבו גדל לאלהינו
הצור תמים פעלו : כי כל דרכיו משפט
אל אמונה ואין עול : צדיק וישר הוא
שחת לו לא בניו מומם : דור עקש ופתלתל

אציתו שמיא ואמליל
ותשמע ארעא מימרי
פומי : יבצת אהל אלסמאות
חתי אתכלם ויסמע אהל אל
ארץ אקואל פאי :
יבסם כמטרא אלפני יתקבל
כטלא מימרי כרוחי מטרא
דנשבין על דתאה וכרסיסי
מלקושא דעל עסבא : וירד

כאלמטר בתי ותהטל כאלטל מקאלתי ואלטש עלי אלכלא וכאלהראלר עלי אלעשב : ארי
בשמא דיי אנא מצלי הבו רבותא קדם אלהנא : לאני אדעוכם באסם אללה פאעטו אלכברייא ז
לרבנא : תקיפא דשלמין עובדוהי ארי כל אורחתיה דינא אלהא מהימנא דמן קדמוהי
עולא לא נפיק מן קדם דזכאי וקשיט הוא : אלשדיד אלצחוח פעלה אלדי כל סירה באלחכם אלטאיק
דו אלאמאנה ולא גור ענדה הו אלעדל אלמנצף : חבילו להון לא ליה בניא דפלחו לטעותא

יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואהב ואבדתם מהרה על האומות · יערוף כמטר
לקחי · זו היא העדות שתעידו שלא לומר בפניכם תורה שנתתי לכם לישראל שהיא חיים לעולם
כמטר הזה שהוא חיים לעולם כאשר ירעפו השמים טל ומטר · יערוף לשון יטיף ערף לשון
נטיפה וכן יערפו דשן ירעפון טל ירעפון דשן · תזל כטל שהכל שמחים בו לפי שהמטר יש
בו עציבים בגון הולכי דרכים ומי שהיה בורו מלא יין · כשעירים לשון רוח סערה כתרגומו כרוחי
מטרא מה הרוחות הללו מחזקין את העשבים ומגדלין אותן אף דברי תורה מגדלין את לומדיהם ·
וכרביבים טיפי מטר ונראה לי על שם שורה כחץ נקרא רביב כדא רובה קשת · דשא אנבריץ

בלעז

הַ לַיהוָה תִּגְמְלוּ זֹאת   עַם נָבָל וְלֹא חָכָם
הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קָּנֶךָ   הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ:
זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם   בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר וָדֹר
שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ   זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ:
בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם   בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם
יַצֵּב גְּבֻלֹת עַמִּים   לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ   יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ:
יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר   וּבְתֹהוּ יְלֵל יְשִׁמֹן
יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ   יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ:
כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ   עַל גּוֹזָלָיו יְרַחֵף
יִפְרֹשׂ כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ   יִשָּׂאֵהוּ עַל אֶבְרָתוֹ:

דרא דאשני עובדוהי ואשתניו :
אפסד אלאמה כאולה לכן אמעיבין
גיל אעסר ואנפתל : הא
קדם יי אתון גמלין דא עמא דקבילו
אוריתא ולא חכימו הלא הוא אבוך
ואת דיליה הוא עבדך ואתקנך : אלה
תכאפון בהאדה אלאמה יא שעב ג
גאהל גיר חכים אליס הו מנשיך כאלקך
הו צנעך ואתקנך : אדכר
יומין דמן עלמא אסתכלו בשני דר
ודר שאל אבוך ויחוי לך סבך ויימרון
לך : אדכר איאם אלדהר ואפהמו סני
גיל וגיל אסאל אביך יכברך אשיאכך
ויקולון לך : באחסנא עלאה
עממיא בפרשותיה בני אנשא קיים תחומי עממיא למנין בני ישראל : אד אעטי מן חירת
אלנחל אלאמם ופרק בני אדם אוקף חדוד אלאמם בעדד בני אלס : ארי חולקא
דיי עמיה יעקב עדב אחסנתיה : לאן צחה אלה שעבה ויעקוב חבלה ונצלתה :
סופיק צורכיהון בארע מדברא ובית צהונא אתר דלית מיא אשרינון סחור סחור לשכינתיה
אליפנון פתגמי אוריתיה נטרינון כבבת עיניהון : כפאה פי אלארץ אלבר ופי תיה כלאת
אלמלאות אחאט בה ופהמה ואפעה מתל עין : כנשרא דמחיש לקניה על
בנוהי מתחפף פריס גדפוהי מקבילהון מנטילהון על תקוף אברוהי : וכאלנסר אלדי
יחיד וכרה ועלא גוזלה ירדף ויבסט גנאחיה ויאכדהם ויחמלהם עלי ריסה :

בלעז שהיא עטיפת הארץ שמכוסה בירק . עשב קלח אחד קרוי עשב וכל מין ומין לעצמו קרוי עשב . כי שם ה' אקרא הרי כי משמש בלשון כאשר כמו כי תבואו אל הארץ כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הבו גודל לאלהינו וברכו שמו מכאן שעונין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אחר ברכה שבמקדש . הצור תמים פעלו אע"פ שהוא חזק כשמביא פורענות על עוברי רצונו לא בשטף הוא מביא כי אם בדין כי תמים פעלו . אל אמונה לשלם לצדיקים שכר צדקתם לעולם הבא ואע"פ שמאחר את תגמולם סופו לאמן את דבריו . ואין עול אף לרשעים משלם שכר צדקתם בעולם הזה . צדיק וישר הוא הכל מצדיקים עליהם את דינו וכך ראוי וישר להם צדיק בפי הבריות וישר הוא וראוי להצדיקו . שחת לו לא כתרגומו חבילו להון ולא ליה . בניו מומם בניו היו והשחתה שהשחיתו היא מומם . בניו מומם המום שלהם הוא ולא מומו . דור עקש עקום ומעוקל כמו ואת כל הישרה יעקשו ובלשון משנה חולדה שפיה עקומות ועקוסות . ופתלתול אנטורטיילויש כפתיל הזה שגודלין אותו ומקיפין אותו סביבות הגדיל . פתלתול מן התיבות הכפולות כמו ירקרק אדמדם סחרחר סגלגל . הלה' תגמלו זאת לשון תימה וכי לפניו אתם מקניטים שיש בידו ליפרע מכם ולהיטיב לכם בכל הטובות . עם נבל ששכחו את העשוי להם . ולא חכם להבין את הנולדות שיש בידו להיטיב ולהרע . הלא הוא אביך קנך שקנאך שקננך בקן הסלעים ובארץ חזקה שתיקנך בכל מיני תקנה . הוא עשך אומה באומות . ויכוננך אחרי כן בכל מיני בסיס וכן מכם כהנים מכם נביאים מכם מלכים כרך שהכל תלוי בו . זכור ימות עולם מה עשה בראשונים שהכעיסו לפניו . בינו שנות דור ודור דור אנוש שהציף עליהם מי אוקיינוס ודור המבול ששטפם . ד"א לא נתתם לבבכם על שעבר בינו שנות דור ודור להכיר להבא שיש בידו להיטיב לכם ולהנחיל לכם יאות .

יהוה בדד ינחנו ואין עמו אל נכר :
ירכיבהו על במתי ארץ ויאכל תנובת שדי
ויניקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור :
חמאת בקר וחלב צאן עם חלב כרים
ואילים בני בשן ועתודים עם חלב כליות חטה
ודם ענב תשתה חמר : וישמן ישרון ויבעט
שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו
וינבל צור ישעתו : יקנאהו בזרים
בתועבת יכעיסהו : יזבחו לשדים לא אלוה
אלהים לא ידעום חדשים מקרב באו
לא שערום אבותיכם : צור ילדך תשי

יי בלחודיהון עתיד ד
לאשריותהון בעלמא דהוא
עתיד לאתחדתא ולא יתקיים
קדמוהי פלחן טעון : כדלך
אללה ירדה פיירה ולים מעה
מעבוד אכר :
אשרינון על תוקפי ארעא
ואוכילנון ביזת סנאיהון
יהב להון ביזת שליטי קרוין
ונכסי יתבי כרכין תקיפין :
וארכבה עלי קמאקם אלארץ
חתי אכל מן נמו אריאף
וכאנה ארצעה אלעסל מן
אצכר ואלזית מן אצואן
אצלד : יהב להון ביזת שליטיהון ושליטיהון עם עותר רברביהון ותקיפיהון עמא דארעא
אחסנתהון עם ביזת חיליהון ומלכיהון ודם גיבריהון אתאשד כמיא : וסמן אבקר ולבן א
גנם מע שחם אכראף וכבאש בני אלמתנייה ועתאדן מע לב דרמך אלחנטה וכאן דם אלענב
ישרבה כמרא : עתר ישראל ובעט אצלח תקוף קנא נכסין שבק פלחן אלהא דעבדא
ארגיזו קדם תקיפא פרקיה : ולמא סמן אלמוצח כדלך בטר אד קיל לה קד סמנת וגלצת וגטית
פורד אללה אלדי צנעה ואמתהן מעתמד גותה : ארגיזו קדמיהון בפלחן טעון ד
בתועבתא ארגיזו קדמוהי : ואגדו יגירונה באלגנביין ובאמכאריה יגצבונה : דבחו
לשידין דלית בהון צרוך דלא ידעוניה חדתין דמקריב אתעבידא לא אתעסקו בהון אבהתכון :
וידבחון לשיאטין ולמת כאללה ודי מעבודאת לם יערפוהא גדד גאת מן קרב לם יעב
בהא כיאר אבאיכם : דחלת תקיפא דבראך אתנשיתא שבקתא פלחן אלהא דעבדך : ויקיל

ימות המשיח ועולם הבא " שאל אביך אלו הנביאים שנקראו אבות כמו שנ׳ באליהו אבי אבי רכב
ישר׳ ופרשיו " זקניך אלו החכמים " ויאמרו לך הראשונות " בהנחל עליון גוים · כשהנחיל הקב״ה
למכעיסיו את חלקם נחלתם הציפם ושטפם " בהפרידו בני אדם כשהפיץ דור הפלגה היה בידו ז
להעבירן מן העולם ולא עשה כן אלא יצב גבולות עמים קיימם ולא אבדם " למספר בני ישר׳
בשביל מספר בני ישר׳ שעתידין לצאת מבני שם ולמספר שבעים נפש כל בני ישר׳ שירדו
למצרים הציב גבולות עמים שבעים לשון " כי חלק יי׳ עמו למה כל זאת לפי שהיה
חלקו כבוש ביניהם ועתיד לצאת ומי הוא חלקו עמו " ומי הם עמו ישר׳ יעקב חבל נחלתו
השלישי באבות המשולש בשלוש זכיות אבי אביו וזכות אביו וזכותו הרי שלשה כחבל הזה
שהוא עשוי בשלשה גדילים והוא ובניו היו לו נחלה ולא ישמעאל בן אברהם ולא עשו בן יצחק "
ימצאהו בארץ מדבר אותם מצא לו נאמנים בארץ המדבר שקיבלו עליהם תורתו ומלכותו ועולו
מה שלא עשו ישמעאל ועשו שנ׳ וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן " ובתוהו ילל ישימון ז
ארץ ציה ושממה מקום יללת תנינים ובנות יענה אף שם נמשכו אחר האמונה ולא אמרו למשה
היאך נצא למדברות מקום ציה ושממון כענין שנ׳ לכתך אחרי במדבר " יסובבנהו שם
סבבם והקיפם בעננים וסבבם בדגלים לארבע רוחות וסיבבן בתחתית ההר שכפהו עליהם
כגיגית " יבוננהו שם בתורה ובינה " יצרנהו מנחש שרף ועקרב ומן האומות " כאישון עינו
הוא השחור שבעין שהמאור יוצא ממנו ואנקלוס תרגם ימצאהו יספיקמו כל צרכו במדבר כמו

ומצא

לך אלהא אנשיך תנשי ד
ושבקת למפלחיך : וגלי
קדם יי ותקיף רוגזיה מדארגיזו ז
קדמוהי בניא שבן : ולמי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
מנהם אבנין ובנאתא :
ואמר סלק [illegible] שכינתי מנהון
גלי קדמי מה יהי בסופהון ארי
דרא דשנן אינון [illegible] דלית בהון
הימנו : קדם [illegible] [illegible] ז
עמהם [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] גיל [illegible] בהן לא
[illegible] פיהם :
אקניאו קדמי בלא דחלא ארגיזו
קדמי בטעותהון ואנא אקנינון
בלא עם בעמא טפשא ארגיזנון :
[illegible] [illegible] בגיר [illegible] [illegible]
בגר[illegible] כדאך [illegible] [illegible]
בלא [illegible] בקבי[illegible] [illegible] [illegible] :

ותשכח אל מחללך : וירא יהוה וינאץ
מכעס בניו ובנתיו : ויאמר אסתירה פני מהם
אראה מה אחריתם : כי דור תהפכת המה
בנים לא אמן בם : הם קנאוני בלא אל
כעסוני בהבליהם : ואני אקניאם בלא עם
בגוי נבל אכעיסם : כי אש קדחה באפי
ותיקד עד שאול תחתית : ותאכל ארץ ויבלה
ותלהט מוסדי הרים : אספה עלימו רעות
חצי אכלה בם : מזי רעב ולחמי רשף
וקטב מרירי : ושן בהמות אשלח בם
עם חמת זחלי עפר : מחוץ תשכל חרב
ומחדרים אימה : גם בחור גם בתולה

ארי קדום תקיף כאשא נפק מן קדמי ברגז שיצי עד שאול
ארעיתא אסיף ארעא ועללתה שיצי עד סיפי טוריא : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : אסיף עליהון בישין מחצי אשתי
[illegible] : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : נפיחי כפן ואכילי עוף וכתישי
[illegible] [illegible] ושן חיתברא אגרי בהון עם חמת חיויא דזחלין בעפרא : [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] : מברא תתכיל
חרבא ומתוונא חרגת מותא אף עולימיהון אף עולימתהון ינקיהון עם סביהון : [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

ומצא להם לא ימצא לנו כבר ״ יסובבנהו [illegible] סחור סחור [illegible] אוהל מועד באמצע
וארבעה דגלים לארבע רוחות ״ כנשר יעיר קנו ״ ניהגם ברחמים ובחמלה כנשר הזה שהוא רחמני
על בניו ואינו נכנס לקנו פתאום עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לאילן בין
סוכה לחברתה כדי שיעורו בניו ויהא בהן כח לקבלו ״ ״ יעיר כנו ישורה בניו על גוזליו ירחף
אינו מכביד עצמו עליהם אלא מחופף נוגע ואינו נוגע אף הקב״ה שדי לא מצאנוהו שגיא כח
כשבא ליתן תורה לא נגלה עליהם מרוח אחת אלא מארבע רוחות שנ׳ יי מסיני בא וזרח משעיר
למו הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קודש אלוה מתימן יבוא זו רוח רביעית ״ יפרוש כנפיו
יקחהו כשבא ליטלן ממקום למקום אינו נוטלן כשאר עופות לפי ששאר עופות יריאים מן
הנשר שהוא מגביה לעוף וכורח עליהם לכך נושאן על כנפיו על כנפיו אמר מוטב יכנס בי החץ ואל
יכנס בבני אף הקב״ה ואשא אתכם על כנפי נשרים כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים
היו מזרקין בהן חצים ואבני בליסטראות מיד ויסע מלאך האלהים וגו׳ ויבא בין מחנה מצרים וגו׳
יי בדד ינחנו ״ ובטח ניהגם במדבר ״ ואין עמו אל נכר לא יהי כח באחד מכל אלהי הגוים להראות כחו
ולהלחם עמכם ״ ורבותינו דרשוהו על העתיד וכן תרגם אנקלוס ואני אומר בדברי תוכחה הם לעתיד
שמים וארץ ״ ותהא השירה להם לעד שסופן לבגוד ולא יזכרו הראשונות שעשה להם ולא הנולדות
שהוא עתיד [illegible] להם לכך צריך ליישב הדבר לכאן ולכאן וכל הענין מוסב על זכור ימות עולם
בינו שנות דור ודור וכן עשה להם וכן עתיד לעשות כל זה יש להם לזכור ״ ירכיבהו על במתי ז
ארץ כל המקרא פתרונו על שם שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות ״ ויאכל תנובות שדי ״ אלו פירות
ארץ ישראל שהן קלים לבוא ולהתבשל מכל פירות הארצות ״ ויניקהו דבש מסלע ״ מעשה באחד שאמר
לבנו

ויונק עם איש שיבה : אמרתי אפאיהם

אשביתה מאנוש זכרם : לולי כעס אויב אגור

פן ינכרו צרימו פן יאמרו ידנו רמה

ולא יהוה פעל כל זאת : כי גוי אבד עצות המה

ואין בהם תבונה : לו חכמו ישכילו זאת

יבינו לאחריתם : איכה ירדף אחד אלף

ושנים יניסו רבבה אם לא כי צורם מכרם

ויהוה הסגירם : כי לא כצורנו צורם

ואיבינו פלילים : כי מגפן סדם גפנם

ומשדמות עמרה ענבמו ענבי רוש

אשכלת מררת למו : חמת תנינם יינם

וראש פתנים אכזר : הלוא הוא כמס עמדי

חתום באוצרתי : לי נקם ושלם

חתי אלשאב
והיבה מן אלכדור חתי אלעאתק
וארציע מע דו אלשיבה במקה:
אמרית יחול רוגזי עליהון
ואשיצינון אבטל מן בני אנשא
דוכרנהון: ולכד קלת אתקצאהם
באלסתקצא ואבטל מן בין אלנאס
דכרהם: לולא סוף רוגזא דסנאה
כניש דלמא יתרברבון בעיל דבבא
דלמא יימרון ידנא תקיפת לנא
ולא מן קדם יי הות כל דא: לולא
אני אחדר נכם כיף אלעדו יגברו
ינכרו דלך אעדאהם כלא יקולו
ידנא קד עלת וליס אללה צנע בהם
גמיע הדה אלאמור : ארי
עם מאבדי עיצא אנון וליתֹ
בהון סכלתנו: לאנהם קביל
מציע אלמשורה וליס פיהם פהם:
לו חכימו אסתכלו בדא יסברו
מא יהי בסופהון : ולו תחכמו
לעקלו כיף יכונון בהא עאקבתהם:

איכדין ירדוף חד לאלפא ותרין יערקון לרבותא אלהין תקיפהון מסרינון ויי אשלימנון : והו כיף יקולו
כיף יטלב אלואחד אלפא ואלתנין יהרבאן רבוה לולא מעתמדהם אסלמהם ואללה אמכן מנהם :
ארי לא כתקיפנא תקיפהון ובעלי דבבנא הוו דיינא : אנה ליס כמעתמדנא מעתמדהם ולא
אעדאינא יחכמון : ארי כפורענות עמא דסדום פורענותהון ולקותהון בעם עמורה
מחתהון בישן כריש חיוין ותשלמת עובדיהון כמררתהון : אנהם יעאקבון כמא מן גפן סדום
גפנהם ומן חקול עמורה כדלך ענבהם ענב אלסם ואלעאקיד מנהם מרה להם : הא כמררת
תניניא כס פורענותהון וכריש פתני חיוין אכזראין : ומן חמייה אלתנאנין וסם ארקם מגלא
אעריה : הלא כל עובדיהון גלן קדמי גניזין ליום דינא באוצרי : אלא אן גמיע דלך מכנוז

לבנו בסכני הגא לי קציעות מזהבית זלך ומצא הדבש נוטף על פיה אמר לו בנו של רבנו היא אמר לו
השקע ידך לתוכה ואתה מעלה קציעות ממנה ·· ושמן מחלמיש צור אלו זיתים שלגוש חלב ·· חמאת
בקר וחלב צאן זה היה בימי שלמה שנ' עשרה בקר בריאים ועשרים בקר רעי ומאה צאן ·· עם
חלב כרים זה היה בימי עשרת השבטים שנ' ואוכלים כרים מצאן ·· חלב כליות חטה זה היה
בימי שלמה שנ' השותים במזרקי יין ·· במותי ארץ לשון גובה ·· שדי לשון שדה חלמיש צור
תקפו ותקפו שלסלע כשאינו דבוק לתיבה שלאחריו נקוד חלמיש וכשהוא דבוק נקוד חלמיש ··
חמאת בקר הוא שומן הנקלט על גבי החלב ·· וחלב צאן חלב של צאן וכשהוא דבוק נקוד חלב
כמו בחלב אמו ·· כרים כבשים ואילים כמשמעו בני בשן שמנים היו ·· כליות חטה חטים שמנים
כחלב כליות וגסים ככליות ·· ודם ענב היה שותה יין וטעם יין חשוב ·· חמר יין בלשון ארמי
חמר אין זה שם דבר אלא לשון המובח בטעם ויינוש בלעז ועוד יש לפרש שני מקראות הללו
אחר תרגומו של אנקלוס אשרינון על תקפי ארעא וגו' עבית לשון עובי ·· כשית כמו כסית
לשון כי כסה פניו בחלבו כאדם שהוא שמן מבפנים וכסליו נכפלים מבחוץ וכן הוא אומר ויעש
פימה עלי כסל ·· כשית יש לשון קל בלשון כסוי כמו וכוסה קלון ערום ואם כתב כסית היה
נשמע כסית את אחרים כמו כי כסה פניו בחלבו ·· וינבל צור ישועתו גינהו ובזהו שנ' אחוריהם
אל היכל יי וגו' אין ניבול גדול מזה ·· יקניאוהו הבעירו חמתו וקנאתו ·· בתועבות במעשים תעובים
כגון משכב זכור וכשפים שנ' בהם תועבה ·· לא אלוה כתרגומו לית בהון צרוך אלו היה בהם צורך
לא היתה קנאה כפולה כמו עכשיו ·· חדשים מקרוב באו אפילו האומות לא היו רגילין בהן
גוי שהיה רואה אותם היה אומר זה צלם יהודי ·· לא שערום אבותיכם לא יראו מהם לא עמדה

שערתם

לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם | כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם
וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ׃ | כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ
וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם | כִּי יִרְאֶה כִּי־אָזְלַת יָד
וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב׃ | וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ
צוּר חָסָיוּ בוֹ׃ | אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ
יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם | יָקוּמוּ וְיַעְזְרֻכֶם
יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה׃ | רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא
וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי | אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה
מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא | וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל׃
כִּי־אֶשָּׂא אֶל־שָׁמַיִם יָדִי | וְאָמַרְתִּי חַי אָנֹכִי לְעֹלָם׃
אִם־שַׁנּוֹתִי בְּרַק חַרְבִּי | וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט יָדִי
אָשִׁיב נָקָם לְצָרָי | וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם׃

ענדי ומכתום כי כגאיני: קדמי פורענותא ואנא אשלים בעדן דיגלון מארעהון ארי קריב יום תברהון ומבע דעתיד להון: ולי לאנתקאם ולתוביה פי וקת תזל אקדאמהם אנה מא אקרב יום תעסהם ומסרע למע ראת להם: ארי ידין יי' דינא דעמיה ופורענות עבדוהי צדיקיא יתפרע ארי גלי קדמוהי דבעדן דתתקף עליהון מחת סנאה יהון מטולטלין ושביקין: אד יחכם אלה לשעבה וען עבידה יצפח אד ירא אן אלמקדרה פקד דהבת ענהם ובלא למחבוס ולמתרוך גמיעא מן נבעהם: דתרב נכסתהון הוו אכלין שתן חמר נסכיהון יקומון ויסעדונכון יהון עליכון למגין: אלדי כאנו יאכלון שחום דבאיחהם וישרבון כמר מזגהם יקומון אלאן ויעאונוכם ויכונו עליכם גנה: חזו כען ארי אנא אנא הוא ולית אלה בר מני אנא ממית ומחי מחינא ואף מסינא ולית מן ידי משיזיב: אנטרו אלאן אני אנא הו וחדי ולא אלה מעי אנא אמית ואחיי כסרת ט׳ אנא אוכית ולם אנא אשפי ולים מן ידי מכלץ: ארי אתקינית בשמיא בית שכינתי ואמרית קיים אנא לעלמין: ואנא ארפע בסמא ואקול ובאקי דאים: אם חד על תרין כחיזו ברקא מסוף שמיא ועד סוף שמיא תתגלי חרבי ותתקיף בדינא ידי אתיב פורענותא לסנאי ולבעלי דבבי אשלים: לאסנן בריק סיפי ותמסך לחכם ידי ואחד אלאנתקאם עלי אעדאי ואמכאפאה עלי שאניי:

ארוי

שעירים שמגיהם דרך שערות האדם לעמוד מאימת יראה כך נדרש בספרי · ויש לפרש עוד שערום לשון ושעירים ירקדו שם שעירים הם שדים לא עשו אבותיכם שעירים האלו ·· תשי תשכח ורבותינו דרשו כשבא להיטיב לכם אתם מכעיסין לפניו ומתישין את כחו מלהיטיב לכם ·· אל מחוללך מוציאך מרחם לשון חולל אילות חיל כיולדה ·· מה אחריתם מה תעלה בהם בסופם כי דור תהפוכות המה מהפכים רצוני לכעס ·· לא אמון בם אין גידולי ניכרין בהם כי הוראיתים דרך טובה וסרו ממנה ·· אמון לשון ויהי אומן את הדסה נודריטור״ה בלע״ז ·· ד״א אמון לשון אמונה כתרגומו כי אמרו בסיני נעשה ונשמע ולשעה קלה ביטלו הבטחתם ועשו העגל ·· קנאוני הבעירו כי חמתי ·· בלא אל בדבר שאינו אלוה ·· בלא עם באומה שאין לה שם שנ׳ הן ארץ כשדים זה העם לא היה ·· בגוי נבל אכעיסם אלו עובדי ע״ג וכן הוא אומר נבל בלבו אין אלהים ·· קדחה בערה ותיקד בכם עד היסוד ·· ותאכל ארץ ויבולה ארצכם ויבולה ·· ותלהט ירושלים המיוסדת על ההרים שנ׳ ירושלים הרים סביב לה ·· אספה עלימו רעות אחביר רעה אל רעה לשון ספו שנה על שנה ספות הרוה עולותיכם ספו על זבחיכם ·· ד״א אספה אכלה כמו פן תספה ·· חצי אכלה בם כל חצי אשלים בהם וקללה זו לפי המרענות לברכה היא חצי כלים והן אינם כלים ·· מזי רעב אנקלוס תרגם נפיחי כפן ואין לו עד מוכיח ושמעתי של ר׳ משה הדרשן מטולושא שמעתי שעירי רעב אדם כחוש מגדל שער על בשרו ·· מזי לשון ארמי שער מזיא דהוה מהפיך במזיא ·· ולחומי רשף השדים נלחמו בהם שנ׳ ובני רשף יגביהו עוף והם שדים ·· וקטב מרירי וכריתות שד ששמו מרירי קטב לשון כריתה כמו אהי קטבך שאול ·· ושן בהמות מעשה היה והיו הרחלים נושכין וממיתין ·· חמת זוחלי עפר ארס נחשים המהלכים בחוכם על העפר כמים הזוחלים על הארץ זחילה לשון מרוצת המים על העפר וכן כל לשון מרוצה דבר המשכשך על העפר והולך ·· מחוץ תשכל חרב מחוץ לעיר תשכלם חרב גייסות ·· ומחדרים אימה כשבורח ונמלט מן החרב חדרי לבו נוקפין עליו מחמת אימה והוא מת והולך בה ·· ד״א ומחדרים אימה בבית תהא אימת דבר כמו שנ׳ כי עלה בחלוננו

וכן

אשכיר חצי מדם / וחרבי תאכל בשר
מדם חלל ושביה / מראש פרעות אויב:
הרנינו גוים עמו / כי דם עבדיו יקום
ונקם ישיב לצריו / וכפר אדמתו עמו:

ארוי גרי מדמא וחרבי תקטל
בעממיא מדם קטילין ושבין
לאעדאה בתרין מריש סנאה
ובעל דבבא: מאני אסכר
סהאמי מן דמאהם וסיפי יאכל
לחומהם מירוא מן דם אצריע
ולסבי מן ראס מראעינה לאעדא:

שבחו עממיא עמיה ארי פורענות עבדוהי צדיקיא יתפרע ופורענותא יתיב לסנאוהי ויכפר על ארעיה ועל עמיה: אמדחו יא איה לאמם שעבה פאנה ינתקם דמא עבידה ויורד דאך אנקמה עלי אעדאיה ויגפר לבלדה ועבאדה:

מד ויבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם הוא והושע בן נון:
ואתא משה ומליל ית כל פתגמי תושבחתא הדא קדם עמא הוא והושע בר נון:
תם גא מוסי וכלם אקום בהדה אתסבחה הו והושע בן נון: ויכל משה לדבר את כל
הדברים האלה אל כל ישראל: ושיצי משה למללא ית כל פתגמיא האלין עם
כל ישראל: פלמא פרג מוסי מן מכאטבתהם בהדי אכלאם: ויאמר אלהם שימו
לבבכם לכל הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום אשר תצום את בניכם לשמר
לעשות את כל דברי התורה הזאת: ואמר להון שוו לבכון לכל פתגמיא דאנא
מסהיד בכון יומא דין דתפקדונון ית בניכון למטר למעבד ית כל פתגמי אוריתא
הדא: וקאל להם רדו באלכם אלי גמיע אכלאם אלדי אנא שרכם בה אליום לתאמרו בה
בניכם להחפצו ותעמלו גמיע אמור הדה אתורייה: כי לא דבר רק הוא מכם כי

וכן תרגם אנקלוס ... דא מחוץ תשכל חרב על מה שעשו בחוצות שנ׳ ומספר חוצות ירושלים שמתם
מזבחות לבשת ... ומחדרים אימה על מה שעשו בחדרי חדרים שנ׳ אשר זקני ישרא׳ עושים איש
בחדרי משכיתו ׳ אמרתי אפאיהם ׳ אמרתי בלבי אפאה אותם ויש לפרש אפאיהם אשיתם פיאה כו
לשון גכיר לשליכם מעל׳ הפקד ודוגמתו מצינו בעזרא ותתן להם ארץ שבעה גוים ותחליקם
לפיאה לפקר וכן חברו מנחם ויש פותרין אותו כתרגומו יחול רוגזי עליהון ולא יתכן שאם כן
היה לו לכתוב אאפאיהם אחת לשמוש ואחת ליסוד כמו אאזרך אאמצכם במו פי והאלף הקיימת
אינה ראויה לו כלל ... ואנקלוס תרגם אחר לשון הברייתא השנויה בספרי המחלוקת החולקת
תיבה זו לשלש תיבות אמרתי אף אי הם אמרתי בלבי אתנם כאלו אינם שיאמרו רואיהם עליהם
אי הם ... לולי כעס אויב אגור אם לא שכעס האויב כנוס עליהם להשחית ואם יוכל להם וישחתם
יתלה בגדולה בו ובאלהיו ולא יתלה הגדולה בי וזהו שאמר פן ינכרו צרימו ינכרו הדבר לתלות
גבורתי בנכרי שאין הגדולה שלו פן יאמרו ידינו רמה וגו׳ כי גוי אובד עצות המה ואין
בהם תבונה שאלו היו חכמים ישכילו זאת איכה ירדוף אחד אלף ... יבינו לאחריתם יתנו לב
להתבונן לסוף פורענותן של ישראל ... איכה ירדוף אחד ממנו אלף מישראל ... אם לא כי צורם מכרם
וה׳ הסגירם מכרם ומסרם בידינו דילבור בלעז ... כי לא כצורנו צורם יכל זה היה להם להבין
שה׳ הסגירם שהרי עד הנה לא יכלו כלום כנגד צורנו כי לא כסלענו סלעם ואויבינו פלילים ...
ועכשו אויבינו שופטים אותנו שהרי צורינו מכרנו להם ... כי מגפן סדום גפנם מוסב למעלה
אמרתי בלבי אפאיהם ואשבית זכרם לפי שמעשיהם מעשה סדום ועמורה ... שדמות שדה ז
תבואה כמו ושדמות לא עשה אוכל בשדמות קדרון ... ענבי רוש עשב מר ... אשכלות מרורות
כמו משקה מר ראוי להם לפי מעשיהם פורענותם וכן תרגם אנקלוס ותשלמת עובדיהון
כמרירתהון ... חמת תנינים ינם כתרגומו הא כמרת תניניא כס פורענותהון הנה כמרירת
נחשים כוס משתה פורענותם ... וראש פתנים כוס שהוא אכזר לנשוך האויב אכזרי יבוא

ויפרע

הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה אשר אתם עברים את הירדן
שמה לרשתה: ארי לא פתגם ריקן הוא מנכון ארי הוא חייכון ובפתגמא הדין
תורכון יומין על ארעא דאתון עברין ית ירדנא לתמן למירתה: אנה ליס בכלאם
פארג ענכם בל הו חיותכם וטול מדתכם בה פי אלבלד אלדי אנתם גאיזין אלארדן אליה
לתחוזה:
וידבר יהוה אל משה בעצם היום הזה לאמר: ומליל יי עם משה בכרן יומא
הדין למימר: תם כלם אללה מוסי פי דאת דלך אליום קאילא: עלה אל הר העברים
הזה הר נבו אשר בארץ מואב אשר על פני ירחו וראה את ארץ כנען אשר
אני נתן לבני ישראל לאחזה: סק לטורא דעבראי הדין טורא דנבו דבארעא
דמואב דעל אפי ירחו וחזי ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל לאחסנא:
אצעד אלי גבל אלעברניין גבל נבו אלדי בחצרה יריחו ואנצר אלבלד אלדי אנא מעטיה
לבני יסראיל חוזא: ומת בהר אשר אתה עלה שמה והאסף אל עמיך כאשר
מת אהרן אחיך בהר ההר ויאסף אל עמיו: ומות בטורא דאת סליק לתמן ז
ואתכניש לעמך כמא דמית אהרן אחוך בהור טורא ואתכניש לעמיה: ומות
פי אלגבל אלדי אנת צאעד אליה ואנצם אלי קומך כמא מאת הרון אכוך פי גבל הור
ואנצם אלי קומה: על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל במי מריבת קדש
מדבר צן על אשר לא קדשתם אותי בתוך בני ישראל: על דשקרתון במימרי

בגו
וידע מהם. הלא הוא כמוס עמדי כתרגומו כסבורים הם ששכחתי מעשיהם כולם
גנוזים ושמורים לפני. הלא הוא פרי גפנם ותבואת שדמותם כמוס עמדי. לי נקם ושלם עמי
נכון ומזומן פורענות נקם וישלם להם כמעשיהם הנקם ישלם להם גמולם ויש מפרשים ושלם
שם דבר כמו ושלום ומגזרת והדבר אין בהם כמו והדבור ואימתי. קרוב יום אידם משקרבתי
להביא עליהם יום אידם קרוב ומזומן לפני להביא על יד שלוחים הרבה. וחש עתידות למו
ומהר יבואו העתידות להם. וחש כמו ימהר יחישה עד כאן העיד עליהם משה דברי תוכחה
להיות השירה הזאת לעד כשתבוא עליהם הפורענות ידעו שאני הודעתים מראש. מכאן
ואילך העיד עליהם דברי תנחומין שיבואו עליהם ככלות הפורענות ככל אשר אמר למעלה
והיה כי יבואו עליך הברכה והקללה וכו' ושב יי אלהיך את שבותך וכו' כי ידין יי עמו כש'
כשישפוט אותם ביסורין הללו האמורין עליהם כמו כי בם ידין עמים כי זה אינו משמש
בלשון דהא לתת טעם לדברים שלמעלה אלא לשון תחלת דבור כמו כי תבואו אל הארץ
כשיבואו עליהם משפטים הללו ויתנחם הקב"ה על עבדיו לשוב ולרחם עליהם. יתנחם
לשון היפך מחשבה להיטיב או להרע. כי יראה כי אזלת יד כשיראה כי אזלת יד האויב הולכת
וחוזקת עליהם ואפס בהם עצור ועזוב. עצור לשון נושע על ידי עוצר ומושל שיעצור בהם.
עזוב על ידי עוזב. עוצר הוא המושל העוצר בעם שלא ילכו מפוזרים בצאתם למלחמה על ד
האויב בלשון לעז [illegible] עצור הוא הנושע במעצור המושל עזוב מחוזק כמו ויעזבו את
ירושלים עד החומה. אין לא עזבה עיר תהלת. ואמר הקב"ה עליהם אי אלהימו צור
שעבדו צור חסיו בו. הסלע שהיו מתכסין בו מפני החמה והצנה כלומר שהיו בטוחים בו להגין ז
עליהם מן הרעה. אשר חלב זבחימו. היו אותן אלהות אוכלין שהיו מקריבין לפניהם ושותין יין
נסיכם. יהי עליכם סתרה אותו הצור יהי לכם מחסה ומסתור. ראו עתה כי אני אני הוא הבינו
מהפורענות שהבאתי עליכם ואין לכם מושיע וממן התשועה שאושיעכם ואין מוחה בידי. אני אני
הוא

קדישתון

בגו בני ישרא׳ במי מצות רקם מדברא רצן על דלא יתי בגו בני ישרא׳ : עלי מא
נכתתם לאמה בי פי וסט בני אס פי מא כצומה רקים ברייה צין ולם תקדסאני
פי מא בינהם : כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא אל הארץ אשר
אני נתן לבני ישראל : ארי מקביל תחזי ית ארעא ולתמן לא תיעול לארעא
דאנא יהיב לבני ישרא׳ : לדלך מגמדאי לארץ לדי אנא מעטיה לבני אסר מן
למקאבלה ולא תדכל ליהא :

נב פסו׳ סי׳ כלב גרה

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים את בני ישראל לפני מותו : ודא
אוריתא ברכתא דבריך משה נביא דיי׳ ית בני ישרא׳ קדם מותיה : והדה אלברכאת
לדי בארך בהא מוסי רסול אלה בני אס קבל מותה : ויאמר יהוה מסיני בא וזרח
משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו אש דת למו : ואמר
יי׳ מסיני אתגלי וזיהור יקריה מסעיר אתחזי לנא אתגלי בגבורתיה מטורא
דפארן ועמיה רבוות קדישין כתב ימיניה מגו אישתא אוריתא יהב לנא : פקא׳
אלהם לדי תגלא לנא מן טור סיני ואשרק בנורה מן גבל פרן ולווח בה מן גבל
סעיר ואתא דבואת לקדס בשריעה נור מן ימינה להם : אף חבב עמים כל
קדשיו בידך והם תכו לרגליך ישא מדברתיך : אף חביבנון לשבטיא כל
קדישוהי בית ישרא׳ בגבורא אפיק ממצרים ואנון מדברין תחות ענניך נטלין על

הוא אני להשפיל ואני להרים ואין אלהים עמדי עומד כנגדי למחות ״ עמדי דוגמתי וכמוני ״ ואין
מידי מציל המושעים בי ״ כי אשא אל שמים ידי כי בחרון אפי אשא ידי אל עצמי בשבועה ״ ואמרתי
חי אנכי ׳ לשון שבועה הוא אני נשבע חי אנכי ״ אם שנותי ברק חרבי ׳ אם אשנן את להב חרבי
כמו למען היות לה ברק כלנדור ״ ותאחז במשפט ידי להניח מדת הרחמים באויבי שהרעו לכם
אשר אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה ״ ד״א ותאחז ידי את מדת המשפט להחזיק בה ולנקום נקם
אשיב נקם למדו רבותינו באגדה מתוך לשון המקרא שאמר ותאחז במשפט ידי לא כמדת בשר
ודם מדת הקב״ה מדת בו״ד זורק חץ ואינו יכול להשיבו והקב״ה זורק חציו ויש בידו להשיבם כאלו
אוחזן בידו שהרי ברק הוא חצו שנ׳ כהן ברק חרבי ותאחז במשפט ידי והמשפט הזה לשון פורענות
הוא בלעז יושטיצי״א ״ אשכיר חצי מדם האויב ״ וחרבי תאכל בשרם מדם חלל ושביה שאת תהיה
מעון דם חללי ישרא׳ ושביה שבו מהם ״ מראש פרעות אויב ׳ מפשע תחלת פרעות האויב כי
כשהקב״ה נפרע מן האומות פוקד עליהם עונם ועון אבותם מראשית פרצות [illegible] שפרצו בישרא׳
הרנינו גוים עמו ׳ לאותו הזמן ישבחו האומות את ישרא׳ ויאמרו ראו מה שבחה של אומה זו שדבקו
בהקב״ה בכל התלאות שעברו עליהם ולא עזבוהו יודעין היו בטובו ובשבחו ״ כי דם עבדיו יקום
שפיכות דמיהם כמשמעו ״ ונקם ישיב לצריו על הגזל ועל החמס כענין שנ׳ מצרים לשממה תהיה
ואדום למדבר שממה מחמס בני יהודה ואומר מחמס אחיך יעקב וגו׳ ״ וכפר אדמתו עמו ויפייס
אדמתו ועמו על הצרות שעברו עליהם ושעשה להם האויב ״ וכפר לשון ריצוי ופיוס כמו אכפרה
פניו אניחניה לחגניה ״ וכפר אדמתו ומה היא אדמתו עמו כשעמו מתנחמים ארצו מתנחמת
וכן הוא אומר רצית יי׳ ארצך במה רצית ארצך שבת שבית יעקב ׳ בפנים אחרים היא נדרשת בספרי
ור׳ נחמיה דורש את כולה כנגד האומות ור׳ יהודה דורשה כלפי ישרא׳ אמרתי אפאיהם כמו שפרשתי
עד ולא יי׳ פעל כל זאת כי גוי אובד עצות המה עברו תורתי שהיא להם עצה נכונה ״ ואין בהם תבונה
להתבונן

מימרך : ותהבא איצׄא שעבא פגמיע כואצׄהם פי טאעתך והם יקפון אתארך
ויתנאקלון כלמאתך : תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב : אוריתא יהב לנא
משה מסרה ירותא לכנשת שבטין יעקב : אלהם אׄדי אמר לנא מוסי באתוריה
וגעלהא וראתה לגוקה יעקוב : ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי
ישראל : והוה בישראל מלכא באתכנשות רישי עמא כחדא שבטיא דישראל :
וכאן מלכא פי מוצׄע חין תגתמע טׄה ריאסה וקאיד אסבאטה : יחי ראובן ואל
ימות ויהי מתיו מספר : יחי ראובן בחיי עלמא ומותא תנינא לא ימות ויקבלון
בנוהי אחסנתהון במניניהון : אסתׄר אן יחיא ראובן ולא ימות ולא יכון רהט דו
אחצא : וזאת ליהודה ויאמר שמע יהוה קול יהודה ואל
עמו תביאנו ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה : ודא ליהודה ואמר קביל יי צלותיה
במפקיה לקרבא ולעמיה תתיביניה לשלם ידוהי יעבדן ליה פורענותא מסנאוהי
וסעיד מבעיל דבבא הוי ליה : והדׄי מא קאל ליהודה אׄלהם אסמע צות יהודה ורדה
אׄלי קומה מן גזוה בסלאם ואגעל ידאה מנתצפאן לה וכן לה עונא עלי אעדאיה :
ב וללוי אמר תמיך ואוריך לאיש חסידך
אשר נסיתו במסה תריבהו על מי מריבה : וללוי אמר תומיא ואוריא אלבישת
לגבר דאשתכח חסיד קדמך דנסיתהי בנסיתא והוה שלים בחנתהי על מי מצותא : ס
וקאל ללוי אׄלהם אׄדי אנחלת צחאיפך ואנוארך לרגל אׄדי הו באךׄ וקד אמתחנתה

פי

לחתבונן איכה ירדוף אחד אלף מן האומות אם לא כי צורם מכרם כי לא כצורנו צורם וכל
כמו שפירשתי עד תכלית ״ור׳ נחמיה דורשה כלפי האומות כי גוי אובד עצות המה כמו שפירשתי
תחלה עד ואויבינו פלילים כי מגפן סדום גפנם שלא ימות ושדמות עמורה וגו׳ ״ולא יבינו
ולא ישימו את לבם לתלות הגדולה בי ״ענבימו ענבי ראש הוא שאמ לולי כעס אויב אגור על
ישראל להדעילם ולהמרירם לכך אשכלות מרורות למו להלעיטם אותן על מה שעשו לבני חמת
תנינים יינם וגו׳ מוכן להשקותם על מה שעושין להם ״כמוס עמדי אותו הכוס שנא׳ כי כוס ביד
יי׳ וגו׳ ״לעת תמוט רגלם כענין שנ׳ תרמסנה רגל וגו׳ ״כי ידין יי׳ עמו בלשון זה משמש כי ידין
בלשון דנה ואין ידין לשון יסורין אם כמו יריב את ריבם מיד עושקיהם ״כי יראה כי אזלת יד
וגו׳ ואמר אי אלהימו האויב יאמר אי אלהימו של ישראל כמו שאמ טיטוס הרשע כשגידר את הפרוכת
כענין שנ׳ ותרא אויבתי ותכסיה בושה האומרה אלי איה אלהיך ״ראו עתה כי אני אני הוא (מאתי
באת עליהם) אז יגלה הקב״ה ישועתו ויאמר ראו עתה כי אני אני הוא מאתי באת עליהם הרעה
ומאתי תבוא עליהם הטובה ״ואין מידי מציל שיציל אתכם מן הרעה אשר אביא עליכם ״כי אשא
אל שמים ידי כמו כי נשאתי תמיד אני משרה מקום שכינתי בשמים כתרגומו אפילו מלמעלה
וגבור למטה אומת ענין על התחתון וכל שכן שגבור מלמעלה וחלש מלמטה ״ידי מקום
שכינתי כמו איש על ידו והיכ בידי להפרע מכם אבל אמרתי שהי אנכי לעולם אינני ממהר להפרע
ש״ס לפי שהות בדבר אני חי לעולם ובדורות אחרונים אני נפרע מהם והיכולת בידי להפרע מן המתים
ומן החיים ״מלך בשר ודם שהוא הולך למות ממהר נקמתו ליפרע בחייו כי שמא ימות הוא או
אויבו ונמצא שלא ראה נקמתו ממנו אבל אני חי לעולם ואם ימותו הם ולא נפרע בחייהם אפרע
במיתתן ״אם שנותי ברק חרבי הרבה יש אם שאינן תלויין כשאשנן ברק חרבי ותאחז במשפט
ידי

פי דאת אמחנה ואכצמתה פי מתל מא אכצומה : האמר לאביו ולאמו לא
ראיתיו ואת אחיו לא הכיר ואת בנו לא ידע כי שמרו אמרתך ובריתך ינצרו :
דעל אבוהי ועל אמיה לא רחים כד הבו מן דינא ואפי אחוהי ובנוהי לא נסיב-
אפי נטרו מטרת מימרך וקימך לא אשניאו : פוגדתאה אקאיל ען אביה ואמה
כאנה לא יראהמא ולם יהבת אכותה ולם יעתרף בבניה ממא חרסו מקאלתך והם
יחפצון עהדך : יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל ישימו קטורה באפך
וכליל על מזבחך : כשרין אלין דילפון דינך ליעקב ואוריתך לישראל ישוון קטורת
בסמין קדמך וגמיר לרעוא על מדבחך : והם יפהמון פי אחכאמך לאיעקוב ותור
אתך לאסראייל ויצירון אבכור בין ידיך ואכמאל עלי מדבחך : ברך יהוה חילו ופעל
ידיו תרצה מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומון : בריך יי נכסוהי וקרבן
ידוהי קביל ברעוא תבר חרצא דשנאוהי ודבעלי דבבוהי דלא יקומון : אללהם
פבארך פי גנדה וארץ מא תצנעה יראה ואוהן אחקא מקאומיה ושאניה מן
קיאמונה :
לבנימן אמר ידיד יהוה ישכן לבטח עליו
חפף עליו כל היום ובין כתיפיו שכן : לבנימין רחימא דיי ישרי לרחצן עלוהי יהי
מגין עלוהי כל יומא ובארעיה תשרי שכינתא : וקאל לבנימין אר הו ודיד אללה יסכן ואתקא
בה טול אזמאן ובין צהרא ניה יסכן :
ולוסף אמר מברכת יהוה ארצו ממגד שמים מטל ומתהום רבצת תחת : וליוסף ג׳

ידי וגו׳ כמו שפרשתי למעלה ״ זהו יהושע בן נון שבת אלדינוגי היתה ניטלה רשות משה וניתנה
לבנו המעמיד לו משה מתורגמן ליהושע שיהא דורש בחייו כדי שלא יאמרו ישראל בחיי רבך לא היה
לך רשות ׳ ולמה קורהו כאן הושע לומ שלא נהתדעתו עליו שאעפי שניתנה לו גדולה השפיל עצמו
כאשר מתחלתו ״ שימו לבבכם צריך אדם שיהא עיניו ולבו ואזניו מכוונים לדברי תורה וכן
הוא אומ בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמע ושים לבך ׳ והרי דברים קו ומה תבנית הבית
שהוא נראה לעינים ונמדד בקנה צריך אדם שיהיו עיניו ואזניו ולבו מכוונין להבין דברי תורה
שהם כהררין תלויין בסערה על אחת כמה וכמה ״ כי לא דבר רק הוא מכם ״ לא לחנם אתם
יגעים בה כי הרבה שכר הוא בה כי היא חייכם ״ ד״א אין לך דבר ריקן בתורה שאם תדרשנו שאין
בו מתן שכר תדע לך שכן אמרו והאחות לוטן תמנע ותמנע היתה פלגש וכל כך למה להודיע
שבחו של אברהם שהיו שלטונים ומלכים מתאוים לידבק בזרעו ״ וידבר יי אל משה בעצם היום
הזה ׳ בשלשה מקומות נאמ בעצם היום הזה נאמ בנח בעצם היום הזה במראית אורו של
יום לפי שהיו בני דורו אומרין בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו ליכנס בתיבה
ולא עוד אלא שאנו נוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה אמר הקבה הריני מכניסו בחצי
היום וכל מי שיש בידו למחות יבוא וימחה ״ במצרים נאמר בעצם היום הזה הוציא יי לפי שהיו
מצריים אומרין מכך וכך אם אנו מרגישין בהן אין אנו מניחין אותן לצאת ולא עוד אלא אנו
נוטלין סייפות וכל כלי זיין והורגין בהן אמר הקבה הריני מוציאן בחצי היום וכל מי שיש
בו כח למחות יבוא וימחה ׳ אף כאן במיתתו שלמשה נאמר בעצם היום הזה לפי שהיו ישראל
אומרין בכך וכך אם אנו מרגישין בו אין אנו מניחין אותו ׳ אדם שהוציאנו ממצרים וקרע

לנו

אמר מברכא מן קדם ה׳ ארעיה עבדא מגדנין מטלא דשמיא מלעילא וממבועי עינון
ותהומיא דנגדין ממעמקי ארעא מלרע : וקאל ליוסף אלהם פבארך פי בלדה מן מלאד
סמאוך וטלהא ומן אגמור אלאיצה ספלא : וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים :
עבדא מגדנין ועללן מיבול שמשא עבדא מגדנין מריש ירח בירח : ומן מלאד
אלגלאת אלשמסייה ומלאד אלחבוב אלקמריה : ומראש הררי קדם וממגד גבעות
עולם : ומריש טוריא בכיריא ומטוב רמן דלא פסקן : ומן אצול אלגבאל אלאזלייה
ומן פרוע אלפאע אלדהרייה : וממגד ארץ ומלאה ורצון שכני סנה תבואתה לראש
יוסף ולקדקד נזיר אחיו : ומטוב ארעא ומלאה רעי ליה דשכינתיה בשמיא ועל
משה אתגלי באסנא יתון כל אלין לרישא דיוסף גברא פרישא דאחוהי : ומן נעמה
אלארץ באסרהא ורצא סאכן אלסמא יחל אלגמיע עלי ראס יוסף והאמה נאסך אכות
ה : בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ והם
רבבות אפרים והם אלפי מנשה : רבא דבנוהי זיוא ליה וגבורן אתעבידא ליה מן קדם
דתוקפא ורימא דיליה בגבורתיה עממיא יקטיל כחדא עד סייפי ארעא ואנון רבוותא
דבית אפרים ואנון אלפיא דבית מנשה : ויכון אלבהא אלממתל כבכר תורה פתציר קרונה
כקרוני אלכרמאן חתי ינטח בהא אלאמם אלי אקטאר אלארץ ושרחה אנהא רבואת אפר
ד ים ואלוף מנשה : ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר
באהליך : ולזבולון אמר חדי זבולון במפקך לאגחא קרבא על בעלי דבבך ויששכר
במהכך

לנו את הים והוריד את השליו המן והגיש לנו את השליו העלה לנו את הבאר ונתן לנו את
התורה אין אנו מניחין אותו שמא הקב״ה ברינו מכמיסו בחצי היום וכל מי שיש בידו כח למחות יבוא
וימחה ״ כאשר מת אהרן אחיך · בהור ההר · מיתה שראית וחמדת אותה שהפשיט משה את אהרן
בגד ראשון והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי וראה בנו בכבודו · אמר לו משה אהרן אחי עלה
למטה ועלה פשוט ידיך ופשט · פשט רגליך ופשט עצום עיניך ועצם קמוץ פיך וקמץ והלך לו
אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו ״ על אשר מעלתם בי כלומר גרמתם למעול בי ״ על
אשר לא קדשתם אותי גרמתם לי שלא אתקדש שאמרתי לכם ודברתם אל הסלע והם הכוהו
והוצרכו להכותו פעמים ואלו דברו עמו ונתן מימיו בלא הכאה היה מתקדש שם שמים שהיו
ישראל אומרין ומה הסלע שאינו לשכר ולא לפורענות אם זכה אין לו מתן שכרו ואם חטא
אינו לוקה כך מקיים מצות בוראו אנו לא כל שכן ״ כי מנגד תראה מרחוק תראנה כי אם לא
תראנה עכשיו לא תראנה עוד בחייך ״ ושמה לא תבוא וידעתי כי חביבה היא לך על כן אני
אומר לך עלה וראה ״ סליק בס״ד ״

וזאת הברכה לפני מותו · סמוך למיתתו שאם לא עכשיו אימתי ״ ויאמר ה׳ מסיני בא
ופתח תחלה בשבחו של מקום ואח״כ פתח בצרכיהן של ישראל ובשבח שפתח בו יש בו
הזכרת זכות לישראל וכל זה דרך ריצוי הוא כלומר כדאי הם שתחול עליהם הברכה ״ מסיני בא
כלומר יצא לקראתם כשבאו להתיצב בתחתית ההר כחתן היוצא להקביל פני כלה שנ׳ לקראת
האלהים ומדע שיצא כנגדם ״ וזרח משעיר למו שפתח לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו ״
ואתא · לישראל מריבבות קדש · ועמו מקצת ריבבות מלאכי קדש ולא כולם ולא רובם ולא כדרך
בשר

בְּמַהֲכָךְ לְמִעְבַּר זִמְנֵי מוֹעֲדַיָּא בִּירוּשְׁלֵם ׃ וקאל לזבולון אפרח יא זבולון פי ז
אספארך ואנת יא זבולון פי מנאזלך ׃ עַמִּים הַר יִקְרָאוּ שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי־צֶדֶק
כִּי שֶׁפַע יַמִּים יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל ׃ שִׁבְטַיָּא דְיִשְׂרָאֵל לְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא
יִתְכַּנְשׁוּן תַּמָּן יִכְּסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין לְרַעֲוָא. אֲרֵי נִכְסֵי עַמְמַיָּא יֵיכְלוּן. וְסִימָא ז
דְמִטַּמְּרָן בְּחָלָא יִתְגַּלְיָין לְהוֹן ׃ פאן טאמם טי גבל כמא תחצר ותדבח פיה דבאיח
עאדלה פהם גרך טבחאר ירפעון ירצעון ופאון טרמל יכנזוהא ׃

וּלְגָד אָמַר בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכֵן וְטָרַף זְרוֹעַ
אַף קָדְקֹד ׃ וּלְגָד אֲמַר בְּרִיךְ דְאַפְתִּי לְגָד כְּלֵיתָא שָׁרֵי וְיִקְטֵיל שִׁלְטוֹנִין עִם מַלְכִין ׃
וקאל לגד תבארך טמוסע לה בלדה פהו כלבו יסכנהא טרי ירק טרראע מע טהאמה ׃
וַיַּרְא רֵאשִׁית לוֹ כִּי־שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק סָפוּן וַיֵּתֵא רָאשֵׁי עָם צִדְקַת יְהוָה עָשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו
עִם־יִשְׂרָאֵל ׃ וְאִתְקַבַּל בְּקַדְמֵיתָא דִילֵיהּ אֲרֵי תַמָּן בְּאַחְסַנְתֵּיהּ מֹשֶׁה סָפְרָא רַבָּא
דְיִשְׂרָאֵל קְבִיר הוּא נְפַק וְעָאל בְּרֵישׁ עַמָּא זָכְוָן קֳדָם יְיָ עֲבַד וְדִינוֹהִי עִם יִשְׂרָאֵל ׃ ואנגה
ראי פי אול בלדה אן נקה ראסמין הנאך מכזונה מכנוזה פאתי ריסא קום
והלמדהם וצנע בעדל אלה ואחכאמה מע סאיר טאס ׃

וּלְדָן אָמַר דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן־הַבָּשָׁן ׃ וּלְדָן אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוּר
אַרְיָוָן אַרְעֵיהּ שַׁתְיָא מִן נַחְלַיָּא דְנָגְדִין מִן מַתְנַן ׃ וקאל לדן כן יא דן כשבל אסד
בקווה ארי יערץ מן טבתניה ׃
וּלְנַפְתָּלִי אָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע

בזר ידם שמרו לכבוד עשרו ותפארתו ביום חופתו ׃ אש דת שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה
על גבי אש לבנה נתן להם בלוחות כתב יד ימינו ׃ ד״א אש דת כתרגומו שניתנה להן מתוך האש ׃
אף חובב עמים גם חיבה יתירה חיבב את השבטים כל אחד ואחד קרוי עם שהרי בנימין לבדו ז
עתיד להוליד כשאמר הקב״ה ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך ׃ כל קדושיו בידך נפשות הצדיקים
גנוזות עמו כענין שנ׳ והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה׳ אלהיך ׃ והם תכו לרגליך והם
ראויים לכך שהרי ראויים לכך שהם תווכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגליך בסיני ׃ תוכו לשון תפעלו
הותוכו לתוך מרגלותיך ׃ ישא מדברותיך נשאו עליהם עול תורתיך מדברותיך המ״ם בו קרוב ז
ליסוד כמו וישמע את הקול מדבר אליו ואשמע את מדבר אלי כמו מדבר אני אף זה מדברותיך
מה שהיית מדבר להשמיעני לאמר להם שישמרו לידורש בלעז ׃ ואנקלוס תרגם שהיו נוסעין על פי
דבריך והמ״ם בו שמוש משמשת לשון מן ׃ ד״א אף חובב עמים אף בשעת חיבתן של אומות העולם
שהראית להם פנים שוחקות ומסרת את ישראל בידם ׃ כל קדושיו בידך או צדיקיהם וטוביהם
דבקו בך ולא משו מאחריך ואתה שומרם ׃ והם תכו לרגליך והם מתמצעין וגם מתכנסין לתחת
צלך ׃ ישא מדברותיך מקבלין גזירותיך ודתותיך בשמחה ׃ ואלה דבריהם תורה צוה לנו משה
מורשה היא לקהלת יעקב אחזנוה ולא נעזבנה ׃ ויהי בישרון מלך תמיד עול מלכותו
עליהן בכל התאסף ראשי חשבון אסיפתם ׃ ראשי כמו כי תשא את ראש ראויים הם שאברכם ׃
ד״א בהתאסף בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם הוא מלכם ולא כשיש מחלוקת ביניהם ׃
יחי ראובן בעולם הזה ׃ ואל ימות לעולם הבא שלא יזכר לו מעשה בלהה ׃ ויהי מתיו מספר
נמנין במנין שאר אחיו דוגמה היא זו כענין שנ׳ וישכב את בלהה ויהיו בני יעקב שנים עשר
שלא יצא מן המנין ׃ וזאת ליהודה סמך יהודה לראובן מפני ששניהם הודו על קלקולם שבידם
שנ׳ אשר חכמים יגידו וגו׳ להם לבדם ניתנה הארץ ולא עבר זר בתוכם ׃ ועוד פירשו רבותינו שכל

ארבעים

רצון ומלא ברכת יהוה ים ודרום ירשה : ולנפתלי אמר נפתלי סבע רעוא ומלי
ברכן מן קדם יי מערב ים גניסר ודרומוהי יירת : וקאל לנפתלי יא נפתלי אם תכתר מן
ארצא וכן ממלווא ברכאת אלה והוז מן ארץ גרבא ושרקא :
ולאשר אמר ברוך מבנים אשר יהי רצוי אחיו ה
וטבל בשמן רגלו : ולאשר אמר בריך מברכת בניא אשר יהי רעוא לאחוהי
ויתרבא בתפנוקי מלכין : וקאל לאשר תכון מבארכא מן אלאולאד יא אשר אלדי
סיכון רצא אכותה וגאמס פי דהן קדמה : ברזל ונחשת מנעליך וכימיך דבאך :
תקיף כברזלא וכנחשא בית מותבך וכיומי עולימותך תקפך : תכון מן אחדיד
ואנחאס מגלקך ולתך חיאתך הדה שגעתך : אין כאל ישרון רכב שמים
בעזרך ובגאותו שחקים : לית אלה אלא אלהא דישראל דשכינתיה בשמיא בסעדך
ותוקפיה בשמי שמיא : לא אלה מתל אלה קאכן סמא וג׳ בקודתה פי
עונך : מענה אלהי קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד :
מדור אלהא דמלקדמין דבמימריה אתעביד עלמא ויתריך מן קדמך סנאה ויאמר
שיצי : והו מוטן אלה אלאזלי ומן דונה מלוך אלעאלם כמא טרד מן בין ידיך אעדו
וקאל לה אנפדה : וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו
יערפו טל : ושרא ישראל לרחצן בלחודיהון כעין ברכתא דבריכנון יעקב אבוהון
לארע עבורא עבור וחמר אף שמיא דעלויהון ישמשונון בטלא : וסכן אל אסר

ואתקא

ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מתגלגלין בארון מפני נידוי שקיבל עליו שנ׳
וחטאתי לאבי כל הימים. אמר משה מי גרם לראובן שיודה לא יהודה וגו׳ ׃ שמע יי קול יהודה
תפלת דויד ושלמה ואסא מפני הכושים ויהושפט מפני העמונים וחזקיהו מפני סנחריב ׃ ואל
עמו תביאנו לשלום מפני המלחמה ׃ ידיו רב לו ידיבו ריבו ינקמו נקמתו מאויביו ׃ ועזר מצריו
תהיה על יהושפט נתגלגל נתפלל על מלחמת רמות גלעד ויזעק יהושפט ויי עזרו ׃ ד״א שמע
יי קול יהודה כאן רמז ברכה לשמעון מתוך ברכותיו של יהודה ואף כשחלקו את הארץ נטל
שמעון מתוך גורלו של יהודה שנ׳ מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון ׃ וללוי אמר ועל לוי אמר
תומיך ואוריך ׃ כלפי שכינה הוא מדבר ׃ אשר נסיתו במסה שלא נתלוננו עם השאר המתלוננים ׃
תריבהו וגו׳ כתרגומו ׃ ד״א תריבהו על מי מריבה נסתקפת לו לבוא בעלילה אם משה אמר שמעו
נא המורים אהרן ומרים מה עשו ׃ האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו כשחטאו בעגל ואמרתי מי
ליי אלי נאספו אלי כל בני לוי וצויתים להרוג את אבי אמו והוא מישראל והוא או את אחיו מאמו
או את בן בתו וכן עשו ׃ ואי אפשר לפרש אביו ממש ואחיו מאביו וכן בנו ממש שהרי [illegible] לוויים
הם ומשבט לוי לא חטא אחד מהם שנ׳ כל בני לוי ׃ כי שמרו אמרתיך ׃ לא יהיה לך אלהים
אחרים ׃ ובריתך ינצורו ברית מילה שאותם שנולדו במדבר של ישראל לא מלו את בניהם והם היו
מולים ומלין את בניהם ׃ יורו משפטיך ראויים אלו לכך ׃ וכליל עולה ׃ מחץ מתנים קמיו
מחץ קמיו מכת מתנים כענין שנ׳ ומתניהם המיד [illegible] המעד ׃ ועל המעוררים על יבהונה
אמר כן ׃ ד״א ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היונים ונתפלל עליהם לפי שהיו מועטין
י״ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות לכך נאמר ברך יי חילו ופועל ידיו תרצה ׃ ד
ומשנאיו מן יקומון מחץ קמיו ומשנאיו מהיות להם תקומה ׃ לבנימין אמר לפי שברכת לוי

ואתקא מנפרדא נט׳יר מא קד להם יעקוב אביהם פי בלד רז ועציר ואיצ׳ סמאואה
תדר טלא : אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהוה מגן עזרך ואשר חרב
גאותך ויכחשו איביך לך ואתה על במותימו תדרך : טובך ישראל לית דכותך
עמא דפרקיה מן קדם יי תקיף בסעדך ורמן קדמוהי נצחן גבורותך ויתכדבון סנאך
לך ואת על פרקת צורי מלכיהון תדרך : פטובך יא אס ליס כמתלך שעב מגאת
באלה והו תרסך ועונך וסיפך ואקתדארך פי כצ׳ע אעדאיך לך ואנת תטא על
קמאקמהם : ויעל משה מערבת מואב אל הר
נבו ראש הפסגה אשר על פני ירחו ויראהו יהוה את כל הארץ את הגלעד עד דן :
וסליק משה ממישריא דמואב לטורא דנבו ריש רמתא דעל אפי ירחו ואחזייה
יי ית כל ארעא ית גלעד עד דן : תם צעד מוסי מן בידאת מואב לי גבל נבו ראס
אלתלעה לדי בחצ׳רה יריחא פאוראה אללה גמיע בלד מן גרש לי כאניאס : ואת
כל נפתלי ואת ארץ אפרים ומנשה ואת כל ארץ יהודה עד הים האחרון : וית כל
נפתלי וית ארע אפרים ומנשה וית כל ארע יהודה עד ימא מערבאה : וגמיע בלד
נפתלי ואפרים ומנשה וגמיע בלד יהודה לי אבחר אלגרבי : ואת הנגב ואת הככר
בקעת ירחו עיר התמרים עד צער : וית דרומא וית מישרא בקעת יריחו קרית
דקליא עד צער : ואלדארום ואלמרג בקיע יריחא קריה אלנכל לי זגר : ויאמר יהוה

בעבודת הקרבנות ושלבנימין בבנין בה״מ בית המקדש בחלקו סמוך לה לבנה וסמך יוסף אחריו
שאף הוא משכן שילה היה בנוי בחלקו שנאמר וימאס באהל יוסף וגו׳ ולפי שבית עולמים חביב
משילה לכך הקדים בנימין ליוסף ״ חופף עליו מכסה אותו ומגין עליו ״ כל היום לעולם
ומשנבחרה ירושלים לא שרתה שכינה במקום אחר ״ ובין כתפיו שכן בגובה ארצו היה בית
המקדש בנוי אלא שנמוך כ״ג אמות מעין עיטם ושם היה דעתו של דוד לבנותו כדאי׳ בשחיטת
קדשים אמרי עתי ביה פורתא. משום דכתי׳ ובין כתפיו שכן שאין לך נאה בשור יותר מכתיפיו ״
מבורכת יי׳ ארצו שלא היתה בנחלת השבטים ארץ מליאה כל טוב כארצו של יוסף ״ ממגד
לשון עדנים ומתק ״ ומתהום שהתהום עולה ומלחלה אותה מלמטה אתה מוצא בכל השבטים
ברכותו של משה מעין ברכותיו של יעקב ״ ד״א וממגד תבואות שמש שהיתה ארצו פתוחה לחמה
וממתקת הפירות ״ גרש ירחים יש פירות שהלבנה מבשלתן ואלו הן קישואים ודלועים ״ ד״א
גרש ירחים שהארץ מגרשת ומוציאה מחדש לחדש ״ ומראש הררי קדם ומבורכת מראשית
בישול הפירות שההרים מקדימין לבכר בישול פירותיהן ״ ד״א מגיד שקדמה בריאתן לשאר
הרים ״ גבעות עולם גבעות העושות פירות לעולם ואינן פוסקות מעוצר גשמים ״ ורצון ז
שוכני סנה כמו שוכן סנה ותהא ארצו מבורכת רצונו ונחת רוחו של הקב״ה הנגלה עלי תחלה
בסנה ״ רצון נחת ופיוס וכן כל רצון שבמקרא ״ תבאתה תבואתה ברכה זו לראש יוסף ״ נזיר
אחיו שהופרש מאחיו במכירתו ״ בכור שורו יש בכור שהוא לשון גדולה ומלכות שנ׳ אף אני
בכור אתנהו וכן בני בכורי ישראל ״ בכור מלך היוצא ממנו והוא יהושע ״ שורו שכוחו קשה
כשור לכבוש כמה מלכים ״ הדר לשון נתון לו שנ׳ ונתת מהודך עליו ״ וקרני ראם קרניו
שור כוחו קשה ואין קרניו נאות ראם קרניו נאות ואין כוחו קשה נתן ליהושע כחו של שור ויופי
קרניו של ראם ״ אפסי ארץ שלשים ואחד מלכים אפשר שכולן מארץ ישראל היו אלא אין לך כל
מלך

אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה
הראיתיך בעיניך ושמה לא תעבר : ואמר יי ליה דא ארעא דקיימית לאב' ליצ'
וליע' למימר לבנך אתנינה אחזיתך בעינך ולתמן לא תעבר : וקאל לה אללה הדי
אלבלד אלדי אקסמת לאב' יצ' ויע' קאילא לנסלכם אעטיה אוריתך בעינך ואלי תם לא
תעבר : וימת שם משה עבד יהוה בארץ מואב על פי יהוה : ומית תמן משה עבדא
דיי בארעא דמואב על מימרא דיי : ומאת תם מוסי רסול אללה פי בלד מואב עלי קול
אללה : ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור ולא ידע איש את קברתו עד היום
הזה : וקבר יתיה בחילתא בארעא דמואב לקביל בית פעור ולא ידע אנש ית
קבורתיה עד יומא הדין : ודפנה פי ואד פי בלד מואב ממא ילי בית פעור ולם יעלם
אחד בקברה אלי יומנא הדי : ומשה בן מאה ועשרים שנה במתו לא כהתה עינו ולא
נס לחה : ומשה בר מאה ועשרין שנין כד מית לא כהת עינה ולא שנא זיו יקרא
דאפוהי : וכאן מוסי ן מאיה ועשרין סנה חין מאת לם תרמס עינה ולא תזאל
רטובתה : ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי
אבל משה : ובכו בני ישראל ית משה במישריא דמואב תלתין יומין ושלימו יומי
בכיתא אבלא דמשה : ובכו בני אס' עלי מוסי תלאתין יומא אלי אן אנקצת איאם
חזנה : ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו

בני

מלך ושלטון שלא קנה לו פלטירין ולחוצה בארץ ישראל שחשובה לכולן היא שנ' נחלת צבי צבאות גוים : והם רבבות אפרים אותן המנוגחים הם הרבבות שהרג יהושע שבא מאפרים : והם אלפי מנשה הם האלפים שהרג גדעון במדין שנ' וזבח וצלמונע בקרקר וגו' : ולזבולון אמר אלו חמשה שבטים שבירך באחרונה זבולון גד דן ונפתלי ואשר כפל שמותן להחזיקם ולהגבירם לפי שהיו חלשים שבכל השבטים הם שהוליך יוסף לפני פרעה שנ' ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים לפי שנראים כחלשים לא ישים לו שרי מלחמתו : שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך זבולון ויששכר עשו שותפות זבולון יושב לחוף ימים ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבין ועוסקין בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולון היתה : שמח זבולון בצאתך הצלח בצאתך לסחורה : ויששכר הצלח בישיבת אהליך לתורה לישב ולעבר שנים ולקבוע חדשים שנ' ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים ראשי סנהדראות היו עוסקין בכך ועל פי קביעות עתיהן ועיבוריהם עמים של שבטי ישראל הר יקראו להר המוריה יאספו כל אסיפה על ידי קריאה היא ושם יזבחו ברגלים זבחי צדק : כי שפע ימים יינקו יששכר וזבולון ויהא להם פנאי לעסוק בתורה : ושפוני טמוני חול כסוי טמוני חול טרית וחלזון וזכוכית לבנה היוצאין מן הים ומן החול ובחלקו של יששכר וזבולון היו כמו שאמרו במסכת מגילה זבולון עם חרף נפשו למות משום דנפתלי על מרומי שדה היה מתרעם זבולון על חלקו לאחי נתת שדות וכרמים וגו' : ושפוני לשון כיסוי כמו שנ' ויספון את הבית וספון בארז ותרגומו ומטלל בכיורי ארזיא : ד"א עמים הר יקראו ע"י פרקמטיא של זבולון תגרי אומות העולם באים אל ארצו והוא עומד על הספר והם אומרים הואיל ונצטערנו עד כאן נלך עד ירושלים ונראה מה יראתה של אומה זו ומה מעשיה והן רואין כל ישראל עובדים לאלוה אחד ואוכלין מאכל אחד לפי שהגוים אלוהו של זה לא כאלוהו של זה ומאכלו של זה אותם

לא

בני ישראל ויעשו כאשר צוה יהוה את משה : ויהושע בן נון . אתמלי רוח חכמה
ארי סמך משה ית ידוהי עלוהי ׳ וקבילו מנה בני ישראל ועבדו כמא דפקיד יי ית משה :
ויהושע ן׳ נון אמתלא רוח אלחכמה למא אסנד מוסי ידאה עליה וקבלו מנה בני אס
וצנעו׳ כמי אמר אללה מוסי : ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יהוה
פנים אל פנים : ולא קם נביא עוד בישראל כמשה דאתגלי ליה יי אפין באפין : ולא
יקום בעד דלך נבי לבני אס כמוסי לאן אללה נאגאה שפאהא : לכל האתת והמופתים
אשר שלחו יהוה לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו : לכל
אתיא ומופתיא דשלחיה יי למעבד בארעא דמצרים לפרעה ולכל עבדוהי ולכל
ארעיה : וסאיר אלאיאת ואלבראהין אלדי בעת בה אללה ליצנעה פי בלד מצר בפרעון ז
וגמיע קוואדה וסאיר אהל בלדה : ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה
משה לעיני כל ישראל : ולכל ידא תקיפתא ולכל חזונא רבא דעבד משה לעיני
כל ישראל : ולסאיר אליד אלשדידה ואלמכאוף אלעטימה אלדי צנעהא מוסי בחצרת בני

אסר : מה׳ פסו׳ סי׳ גאולל

סכום פסוקי אלה הדברים תשע מאות ועה׳ סי׳ ענ״ה וחציו ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך ״

סכום הפסוקים של כל התורה חמשת אלפים
ותשע מאות וארבעים
וחמשה ״

לא כמאכלו של זה והן אומרין אין אומה כשרה כגו ומתגיירין שם שנ׳ שם יזבחו זבחי צדק ״
כי שפע ימים יינקו ׳ זבולון ויששכר הי׳ נותן להן ממון בשפע ״ ברוך מרחיב גד מלמד ז
שהי׳ תחומו של גד הולך ומרחיב כלפי מזרח ״ כלביא שכן לפי שהי׳ סמוך לספר לכך נמשל
באריות שכל הסמוכים לספר צריכין להיות גבורים ״ וטרף זרוע אף קדקד הרוגיהם היו ז
ניכרין חותכין הראש עם הזרוע במכה אחת ״ וירא ראשית לו ראה ליטול לו חלק בארץ סיחון
שהיא ראשית כיבוש הארץ ״ כי שם חלקת ׳כי ידע אשר שם בנחלתו חלקת שדה קבורת משה ז
מחוקק ״ ספון אותה הלקה ספונה וטמונה מכל בריה שנ׳ ולא ידע איש את קבורתו ״
ויתא גד ׳ ראשי עם הם היו הולכים לפני החלוץ בכיבוש הארץ לפי שהיו גבורים וכה״א ואתם
תעברו חלוצים לפני אחיכם וגו׳ ״ צדקת יי עשה שהאמינו דבריהם ושמרו הבטחתם לעבור
את הירדן עד שכיבשו וחלקו ״ ד״א ויתא משה ראשי עם ״ צדקת יי עשה ׳ על משה אמור ״ דן
גור אריה אף הוא הי׳ סמוך לספר לכך מושלו באריות ״ יזנק מן הבשן כתרגומו שהי׳ מן
הירדן יוצא מחלקו שמערת פמייאס והיא לשם והיא בחלקו שלדן ויקראו ללשם דן וזינקו
וקילוחו מן הבשן ״ ד״א מה זינוק זה יוצא ממקום אחד ונחלק לשני מקומות כך שבטו של דן
נטלו חלק בשני מקומות תחלה נטלו בצפונית מערבית עקרון וסביבותיה ולא סיפקו להם ונלאו
ונלחמו עם לשם שהיא פמייאס והיא בצפונית מזרחית שהי׳ הירדן יוצא ממערת פמייאס
והולך במזרחה של ארץ ישראל ובא מהצפון לדרום וכולה בקצה ים המלח שהוא במזרח יהודה
שנטל בדרומה של ארץ ישראל כמו שמפורש בספר יהושע והוא שנ׳ ויצא גבול בני דן ויבואו
וילחמו עם לשם וגו׳ יצא גבולם מכל אותה הרוח שהתחילו לנחול בה ״ שבע רצון שהיתה
ארצו שבעה כל רצון יושביה ״ ים ודרום ירשה ים כנרת שנפלה בחלקו ונטל מלא חבל חרם
בדרומה :

מרומז לפרוש החטים ומכמורות·· ירשה לשון צווי כמו עלה רש והטעם שלמעלה ברי"ש
מוכיח כמו ירש ידע לקח שמע כשמוסיף בו ה"א יהיה הטעם למעלה שמעה ידעה סלחה
לקחה אף כאן ירשה לשון צווי · ובמסורת הגדולה מצינו בלש"א ב"ה לשון צווי הוא דטעמיהון
מלעיל·· ברוך מבנים אשר ראיתי בספרי אין לך בכל השבטים שנתברך כאשר ואיני יודע
כיצד ·· יהי רצוי אחיו · שהיה מתרצה לאחיו בשמן אנפיקינון ובקפלאות והן מרצין לו ד
בתבואה ·· ד"א יהי רצוי אחיו שהיו בנותיו נאות והוא של בדברי הימים הוא אבי ברזית שהיו
בנותיו נשואות לכהנים גדולים בנמשחין בשמן זית ·· וטובל בשמן רגלו · שהיתה ארצו
מושכת שמן כמעין · ומעשה שנצטרכו אנשי לודקיא לשמן מינו להן פולמוסטום אחד
וכו' כדאי' במנחות ·· ברזל ונחושת מנעליך · עכשיו הוא מדבר כנגד כל ישראל שהיו גבוריהם
יושבין בערי הספר ונועלין אותה שלא יוכלו האויבים ליכנס בה כאלו היא סגורה במנעולים
ובריחים של ברזל ונחשת ·· ברזל ונחשת מנעליך · ארצכם נעולה בהרים שחוצבין בהן
ברזל ונחושת וארצו של אשר מנעולה של ארץ ישראל ·· וכימיך דבאיך · וכימים שהם טובים
לך שהן ימי תחלתך ימי נערותיך כן יהיו ימי זקנותך שהם דואבים זבים מתמוטטים יהיו
דבאיך שכל הארצות דואבות כסף וזהב לא"י שתהא מבורכת בפירות וכל הארצות מתפרנסות
הימנה וממשיכות לה כספם וזהבם אשקורנט הכסף והזהב כולה מהם שהן מביאות אותו
לארצכם ·· אין כאל ישורון · דע לך ישורון שאין כאל בכל אלהי העמים ולא כצורך צורם ··
רוכב שמים · הוא אותו אלוה שבעזריך ·· ובגאותו הוא רוכב שחקים וקימו צדק צדק תרדוף ··
מעונה אלהי קדם למעון השחקים לאלהי קדם שקדם לכל אלהים ובירר לו שחקים לשבתו
ומעונתו ומתחת מעונתו כל בעלי זרוע שוכנים · זרועות עולם סיחון ועוג ומלכי כנען
שהיו תקפו וגבורתו של עולם לפיכך על כרחם יחרדו ויזועו וכוחם חלש מפניו לעולם ד
אימת הגבוה על הנמוך והוא שהכוח והגבורה · שלו בעזריך ·· ויגרש מפניך אויב ויאמר לך
השמד אותם ·· מעונה כל תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א בסופה ·· בטח בדד
כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו מפוזרין ואין צריכין להתאסף ולישב יחד
מפני האויב ·· עין יעקב · כמו ועינו כעין הבדולח כעין ברכה שברכם יעקב לא כבדד
שאמר ירמיה בדד ישבתי אלא כעין הבטחה שהבטיחן יעקב והיה אלהים עמכם והשיב ד
אתכם אל ארץ אבותיכם ·· יערפו יטפו אף שמיו יערפו טל אף ברכתו של יצחק נוספת על
ברכתו של יעקב ויתן לך האלהים וגו' ·· אשריך ישראל וגו' · לאחר שפירש להם ברכות אמר
להם מה לי לפרוט להם כלל דבר הכל שלכם אשריך ומי כמוך תשועתך בה' אשר הוא מגן
עזריך וחרב גאותיך ·· ויכחשו אויביך לך כגון הגבעונים שאמרו רחוקה באו עבדיך ·· ד
ואתה על במותימו תדרוך כענין שנ' שימו את רגליכם על צוארי המלכים האלה ·· מערבות
מואב של הר נבו · כמה מעלות היו ופסען משה בפסיעה אחת ·· את כל הארץ הראהו את
כל ארץ ישראל בשלותה והמציקין העתידין להיות מציקין לה ·· עד דן הראהו בני דן עובדין
ע"ז שנ' ויקימו להם בני דן את הפסל וגו' · והראהו שמשון שעתיד לצאת ממנו למושיע ··
ואת כל נפתלי · הראהו ארצו בשלותה וחרבנה והראהו דבורה וברק מקדש נפתלי נלחמים
עם סיסרא וחיילותיו ·· ואת ארץ אפרים ומנשה · הראהו ארצם בחורבנה ובשלותה והראהו
יהושע נלחם עם מלכי כנען שבא מאפרים וגדעון שמנשה נלחם עם מדין ועמלק ·· ואת
כל ארץ יהודה · בחורבנה ובשלותה והראהו מלכות בית דוד ונצחונה ·· עד הים האחרון
הראהו הקב"ה ארץ המערב בחורבנה ובשלותה ·· ד"א אל תקרי הים האחרון אלא היום האחרון
הראהו הקב"ה כל המאורעות שעתידין לארע לישראל עד שיחיו המתים ·· ואת הנגב ארץ
הנגב הדרום ·· ד"א מערת המכפלה שנ' ויעלו בנגב ויבא עד חברון ·· ואת הככר הראהו
יוצק כלי המקדש שנ' בככר הירדן · יצקם המלך במעבה האדמה ·· לאמר לזרעך אתננה
הראיתיך כדי שתלך ותאמר לאברהם יצחק ויעקב שבועה שנשבע להם הקב"ה קיימה וזהו
נאמר

205

לאמר לכך הראיתיה לך אבל גזרה היא מלפני ששמה לא תעבור שאלולי כך הייתי מקיימך
עד שתראה אותם נטועים בה ותלך והגיד להם ·· וימת שם אפשר משה מת וכתב [illegible]
וימת שם משה אלא עד כאן כתב משה · מכאן ואילך כתב יהושע ר' מאיר אומר אפשר
ספר התורה חסר כלום והוא אומר לקוח את ספר התורה · אלא הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע ··
על פי ה' בנשיקה ·· ויקבור אותו הקב"ה בכבודו ·· ר' ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו
וזה הוא אומר אחד משלושה אתין שהיה ר' ישמעאל דורש כן ·· ביוצא בו ביום מלאת
ימי נזרו יביא אותו הוא מביא את עצמו · ביוצא בו והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים
משיאין אותם אלא הם משיאין את עצמם ·· מול בית [illegible] ·· פעור · קברו מוכן שם מששת
ימי בראשית לכפר על מעשה פעור וזה אחד מן הדברים שנבראו בין השמשות בערב
שבת ·· לא כהתה עינו · אף משמת · ולא נס לחה · לחלוחית שבו לא שלט בו רקבון ולא
נהפך תואר פניו ·· בני ישרא' הזכרים ·· אבל באהרן מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום
בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה נאמר כל בית ישרא' זכרים ונקבות ·· אשר ידעו ה' פ
פנים אל פנים שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל עת שירצה כענין שנ' ועתה אעלה אל
ה' · עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם ·· ולכל היד החזקה שקיבל את התורה בלוחות
בידיו ·· ולכל המורא הגדול נסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא ·· לעיני כל ישרא'
שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם והסכימה דעת הקב"ה לדעתו
שנאמר אשר שברת יישר כוחך ששיברת ·· סליק

פרשת וזאת הברכה בס"ד
נשלם פירוש רש"י על התורה בעזרת האל
האדיר והנורא · יוציאנו מאפילה
לאורה · ויגלה לנו עתידה · ויזכר
לנו זכות שוכני מערה · ויחיש
לנו מנחם בן עמיאל מהרה ·
עם אמו חפצי בה
הנסתרה · הקדושה
רחל הטהורה · כן
יאמר שוכן שמי
שפרה ··

ותהי השלמות זה הספר לשנת החכמה תנ"ן לחכם ליהודה דיין
[illegible]

והוה כד קם אחאב בר עמרי מלכא דישרא' הוה ליה
עובדיה גברא טבא ומהימנא וכד קטילת איזבל ית
נבייא דיי' דבר מנהון מאה גוברין ואטמרינון חמשין
חמשין גוברין במערתא והוה יזין ומכליל להון
ולא עבת למוכלותהון מנכסוהי דאחאב אדי הרמי
ואונסא אמון וכד אתפטר לבית עלמיה מלך
בתרוהי יהורם בריה ואשתכחת איגרתא בבית
מלכא דישראל דהכין כתיב בגוה עובדיה ד[illegible]

מלאן כספא ודהבא עני יהורם ואמר לעבדוהי
איתיאו לאיתת עובדיה ואזלו ואיתיון יתה לקדמוהי
אתיב וכן אמר ליה הבי לי כספא ודהבא דיהב
אחאב אבי לעובדיה בעליך מתיבא וכן אמרא ליה
לא חייך מרי מלכא לא כספא שבק לי בעלי ולא
דהבא שבק לי בעלי להין תרין ינוקין יתמין ואינון
קרן כבית דבח דילהון מתיב וכן אמר לה דילי
ואיתי תרין בנך יתמין ויהון פלחין קדמוי לעבדין
ואזלת בכית בפומה ומתאנחא בליבה ואזלת
ודברת ית תרין בנה עמה ואזלת ונפלת על
קברי אבהתין צוחא וגעיא ונפרא ובכיא ואמרת
אתגלי ה' דחילא דה' נפלת בת קלא דאבהתא
[illegible] שמיה דחילא דה' מתיב וכן אמר לה מא
את בעיא מתיב וכן אמרת אתת עובדיה אנא [illegible]
וכן אמר לה לא הכא הוה עובדיה בעלך קומי על
קברי אבהתא ונפלת על קברי צדיקיא צוחא וגעיא
[illegible] ובכיא וכן אמרת דחילא דה' דחילא דה'
מתיבין וכן אמרין לה מה את בעיא מתיבא וכן אמרת
אתת עובדיה אנא מתיבין וכן אמרין לה לא הכא
הוא עובדיה לא הכא הוא עובדיה בעליך קומי על
קברי צדיקיא ונפלת על קברי שבטיא [illegible] וגעיא
ונפרא ובכיא וכן אמרת דחילא דה' דחילא דה'
ונפלת בת קלא דיעקב דמתקרי שמיה דחילא
מתיבין [illegible] עד לא הוה הוא הכא [illegible] בעל
בה שמעא [illegible] עם חיותא [illegible] וכן
אמר לה מה [illegible] לעבד [illegible]

גל לבי פתח בתורתך תחכמני גרל יה מעלה

ועשיתו אליך

עננך רבי למורים תלמידי

אשוצה ואקראה ותענני דכה יי נשמתי חכמה

תנחילני

קדה תחכמיני טוב ישל

כשרים ומא... רתך כבוש כשעלבי תלאה

תכל מכשול נקיני והעילני נא סמוך מפתי כי

עליך יי נשענתי פנה אלי עריך דרככך ישריני

קרביני ומעוכש פריני לעה ישי ... שמריני

עמל יי נשמתי תקיד יומם ולילה תצריני

ותעניני טוב יי לקוין ונפש תדרשנו טוב לי

תורת פיך מאלפי זהב וכסף טוב להורות לי יי ...

ולדמר לשמך עליון אחיני אלהי הנשמה ודכיני

יוצר כל בחכמה להגות בתורה התמימה בזכות

ישראל הסגולה ... והשלימה ולכן ידכה אלי

אבי לשמוע קולי וניבי להגות בתורה [redacted]

אשר למרני לבי ועל דאת אפארדו אשבחו וארגל לו

ואענה במענה רך אלה חק ומוסה חק ותוראתה

חק לערל ללה ולמוסה ולתורתה תבארך ללה למנגללנה.

אתוכה עלה גנלטיתי עלא ירי מוסא רסולה; בכוך

השם מותן

התורא

בילאוויילאן

ך ל עםט

ף פ צ ק ר ש

פ

Commentary of Rashi
at bottom of page. a
note at the end says that
the Ms. was finished in
the year 5477 = 1717 A.D.

477
240
1717

Leviticus, Numbers, Deuteronomy
Hebrew text with Targum (Aramaic)
~~verse~~ alternating.
Usual hebrew characters, vowels
according to ~~in~~ the system of Tiberias (underneath the letters), may have
been put on later. The seller,
a South-arabian Jew, pretends
to have brought the ms. from
Yemen, where usually the Babylonian system of vocalisation
(over the letters) was used.

Foot notes in Hebrew language, characters of the so called
rabbinic type.

The date is probably written
on one of the last pages. As it
seems, the ms. is not younger than
500 years. [over]